

R. P.

THOMAE TAMBVRINI OPVSCVLA:

Pertinet ad Conv. S. Mariae Carmeli
Terrae sancti Antimi

OPVSCVLA TRIA
DE
CONFESSIONE,
DE
COMMVNIONE,
DE
SACRIFICIO MISSÆ.

AVTHORE R. P.

THOMA TAMBVRINO

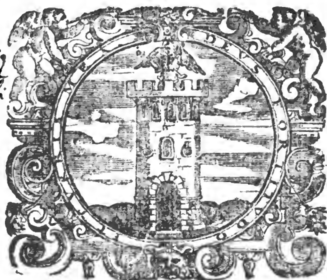
SICVLO CALTANISETTENSI SOCIETATIS IESV,
In Celebri Vniuersitate Nobilis Ciuitatis Messanæ Theologiæ
olim primario Professore, & in Collegio Messanensi
eiusdem Societatis Studiorum Præfecto.

Primum Opusculum, idest Methodus expeditæ Confessionis prodit nunc septimò, sed locupletius, addita De Sigillo Confessionis *Appendice.*

Secundum, idest Methodus expeditæ Communionis, quartò prodit, sed item auctius.

Tertium de Sacrificio Missæ expedite celebrando, luce fruitur tertio, omnia nunc demum ab Auctore recognita, & aucta.

Cùm additionibus eiusdem Auctoris nondum in lucem editis hoc signo ☞ notatis.

VENETIIS, Apud Turrinos, M. DC. LXIV.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIIS.

INDEX CAPITVM
ET
PARAGRAPHORVM.

LIBER PRIMVS.

De dolore cordis.

LIBER SECVNDVS.

De oris confessione.

LIBER TERTIVS.

De Absolutione.

LIBER QVARTVS.

De Satisfactione.

INDEX APPENDICIS
De Sigillo Confessionis.

Finis Indicis Capitum, & Paragraphorum.

Addenda Opusculo de Confessione.

AA Suar. t. 4 de relig. l. 9 c. 2. n. 33.
BB thesaur. de pœnis Eccl. p p c. 21.
CC bardi in bull. Cruc. tr. 6 c. 2. sect. 7 n. 63. & c. 3 sect. 1 n. 7.
DD Dian. p. 11. tr. 2. r. 62.
EE Ricciull lib. 4. c. 68.

Lib. 3. cap. 7. §. 4. in fine num. 11. post illa verba (a quibus saltem publicis non possunt) adde sequentia.

Semper autem loquimur in foro interno. In quo autem differat Absolutio hæc, ab illa, quæ datur in foro externo, agitur in Tract. de Bulla Cruciatæ: & videri potest *AA* Suarez, *BB* Thesaurus, *CC* Bardi, *DD* Diana, *EE* Ricciullus.

METHODI EXPEDITAE CONFESSIONIS.

LIBRI QVATVOR.

Intentio, & Diuisio operis.

1 Confessionis Sacramentalis præceptum arduum sanè est; atque difficultatibus per se obsitum: verum additis tot Recentiorum Doctorum animaduersionibns, molestiarum, ac perplexitatum accessio tanta facta est: vt nonnullos terreat magis, quã vt parsest, inuitet, alliciatque. At enimuero nequaquam sub tantis, alibusque spinarum aculeis quot qualesque acutiora Theologorum ingenia, vel extra discretionis mensuram timoratorum conscientiæ reperere, tam necessarium, quotidianum, vtile, naturæq; humanæ fragilitati, vt fas erat, accommodatum: Dominus noster, ac benignissimus Ecclesiæ Parens constituisse credendus est. In gratiam ergo Confessariorum, ac Pœnitentium, operæ me pretium facturum puto, si ex infinitis propemodum, hac de re tota, opinionibus, eas diligenter seligam, quæ viam faciliorem, (saltem ex probabili sententia, quam tutò sequi valeamus, ac excipiendas, exhibendasque Confessiones expediant. Id quod breuiter, Methodoque ad praxim, vt mea est mens, non verò ad Theologicas speculationes, idonea, tunc profectò prosperè cõsequar, cum aspirabit facilis Deus, cui omnia mea ex animo dicata esse profiteor.

2 Quemadmodum autem quatuor integrè constat partibus Pœnitentiæ Sacramentum *(Conc. Trid. sess. 14. cap. 3.)* Dolore cordis, Oris Confessio e, atque Satis factione, tamquam partibus materialibus, at Absolutione tanquam forma; ita & quatuor hæc In ructio partes complectetur addito libro quinto de sigillo Confessionis quem sub titulo Appendicis ad librum quartum olim euulgauimus In singulis enim facilitas est inuestiganda, vt sacrarum Confessionum Arbitris ta ti Sacramen ti administratio non d fficilis: eiusdemque susceptio Pœnitentibus plana, & optanda potius, quàm timenda proponatur.

LIBER PRIMVS DE DOLORE CORDIS.

CAPVT PRIMVM.

De dolore quoad substantiam, præsertim circa mortalia.

§. Primus. *Quid sit Contritio, & Attritio.*

1 DOlor ad pœnitentiæ Sacramentum requisitus, vel esse Contritio potest, vel Attritio, *a* etiam vt talis cognita. *b*

2 Contritio autem est detestatio peccati *c* propter Deum summè dilectum cum proposito non peccandi de cetero. Attritio *d* est detestatio eiusdem peccati, saltem propter aliquod ex his tribus motiuis, idest, vel propter timorem gehennæ: vel propter amorem gloriæ, vel propter turpitudinem ipsam peccati animam commaculantis.

3 Dixi (saltem) nam de quodam quarto motiuo dicetur infra mox. §. 4. Hæc est doloris natura; Ceterum pro nostro expodiendæ confessionis instituto, notentur sequentia.

a Conc. Trid. sess. 14. c. 4.
b Suar. disp. 20. de pęn. sect. n. 20. Et præpositus quidem de pęn dub. 5 n 56. dicit id esse moraliter certum, & contrariam opinionem nullam habere probabilitatem.
c Conc. Trid. sess. 14. cap 4.
d Ibidem

§. Secundus. *An sit necessaria singulorum peccatorum memoria, vel eorum quibus est Deus præponendus.*

4 NOn esse necessariam singulorum recordationem peccatorum, est communis doctrina. *a* Satis est igitur, vt ea in vniuersum detesteris: nam singulorum expressio in oris confessione requiritur, non in cordis dolore.

a Lalman l. 5. Trid. 6 cap. 4. num. 4

5 Vnde quando aduertis penitentem tuum valde alicui crimini addictum; ne inculces doloris actum circa illud peculiare peccatum: periculum enim subesit, ne illud ex animo detestetur, dum eius specialis memoria refricatur, quod in vniuersum, & simul cum alijs, detestandi difficultatem, vel nullam sentiet, vel exiguam.

6 Propter eamdem fere rationem non est necesse, immo in infirmioribus conscientijs esset periculo satis obnoxium ad particularia, singulaque descendere, quæ Dei sunt amori postponenda: v.g. non oportet sic dicere super diuitias, super vitam, super honorem Deum diligo: satis enim est dicere super omnia Deum diligo, propter quem omnia peccata detestor, & execror.

§. Tertius. *De proposito non peccandi.*

7 PRopositum explicitum de cetero non peccandi, licet laudabiliter addatur, & in sententia multorum, *a* necessario, at in probabili aliorum opinione satis est implicitum, *b* hoc est illud quod inuoluitur in ipso actu detestationis, seu displicentiæ. Nam qui ex corde dicit: mihi peccatum displicet, implicite inuoluit se nolle amplius illud committere. Nemo enim vult committere, quod ipsi displicet.

8 Aduerte, quando dolor est Attritio ex motiuo turpitudinis peculiaris alicuius peccati, v.g. Luxuriæ non satis esse propositum implicitum in eiusmodi dolore concepto ex tali peculiari motiuo, sed debere tunc addi propositum explicitum *c* de cetero non peccandi. Ratio est,

a Lege Bellarmin. trac. 3. lib. 2. de pœnit. cap. 6. & 7. côtra Vegam.
b Vega in Trid. lib. 13. cap. 21. eamdem sent. Reginal. to. 1. lib. 5. de contrit. ait esse probabilem, & idem Bon. de pęnit. disp. 5. q. 5. sect. 1. num. 8.

tio est, quia in confessione requiritur propositum nullum peccatum committendi: at in dolore concepto ex motiuo particulari non inuoluitur, ne implicite quidem, propositum non committendi alia peccata, in quibus tale motiuum particulare non residet: ergo merito tum debet vel superaddi explicitum, vel eliciatur alius actus doloris ex motiuo vniuersali, quale est timor gehennæ, amor gloriæ, &c.

c Deludo de pęnit. d. 14. sect. 5. n. 52.

9 Rursus aduerte posse contingere, vt quis absolutè proponat se de cetero non peccaturum: timeat verò, immo certo sibi persuadeat se propter fragilitatem iterum lapsurum, & tamen hic sufficienti proposito ad Sacramentum accedit. Nam vt *Siluester d* rectè notauit, Velle, ac proponere est actus voluntatis: existimare autem se relapsurum est actus intellectus.

d Siluester V. confessio 9 quæst. 21.

10 Deniq; aduerte non esse satis propositum solum sine explicito dolore, sicuti diximus sufficere solum dolorem sine explicito proposito. Differentiæ ratio est, quia in proposito de futuro non includitur odium præteriti: posset enim quis sic sentire: *Nolo in futurum occidere: complacet tamen semel occidisse*, id quod non est in vero dolore. *e*

e Idem Delugo ib. num. 56.

§. Quartus. *An timor mali temporalis possit esse motiuum Attritionis.*

11 Inter motiua Attritionis, de quibus n. 4. diximus, licet aliqui non admittant aliud quartum, idest timorem mali temporalis, atque adeo qui peccata execraretur propter timorem infamiæ, carceris, ægritudinis, & similium, quæ propter peccata incurri solent; legitimum dolorem pro Sacramento Confessionis, per hos Doctores, non afferret, quia huiusmodi dolor naturalis est (aiunt) non autem supernaturalis, & prout oportet ad gratiam supernaturalem obtinendam, tamen in sententia probabilissima *a* etiam hoc motiuum est sufficiens, si huiusmodi mala temporalia timeantur vt a Deo inflicta, seu infligenda, vt sic enim supernaturalem dolorem parere poterunt: concipi autem huiusmodi timor in hunc fere modum potest: Detestor peccata, quorum causa me Deus merito febri, carcere, malisque similibus temporaneis affliget, conteretque. Notanter enim Concilium Tridentinum *b* cum ex timore concipi posse Attritionem docuit; non dixit præcisè ex timore solum gehennæ vel alterius pœnæ spiritualis, seu æternæ, sed addit in vniuersum ex timore pœnarum, sic enim habet: *Attritio quæ vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pęnarum metu communiter concipitur, &c.*

a Reginaldus tom. 1 lib. 5. de contrit. num. 4.

b Concilium Trid. sess. 14. cap. 4.

§. Quintus. *An actus amoris Dei sit sufficiens dispositio pro Sacramento Penitentiæ.*

12 Actus amoris Dei solus, si ne formali dolore peccatorum, licet in probabili sententia sit satis ad iustificandum peccatorem extra Sacramentum; at ex communissima Theologorum sententia non est sufficiens dispositio ad Sacramentum pęnitentiæ: quia hic ex Conc. Trid. requiritur vt pars actus pęnitentiæ, idest dolor, & detestatio: quæ simpliciter prolata intelliguntur de actu formali, non de æquiualenti, *a* qualis est actus amoris. Tamen si quis in suis Confessionibus eiusmodi actum solius dilectionis exhiberet, ne scrupulosè sit de Confessionum nullitate sollicitus: Cum enim fieri moraliter non possit, vt is, qui suorum est memor peccatorum, dum amat Deum super omnia, non auertatur per detestationem à peccatis, iam satis habuisse necessarium dolorem erit practicè iudicandum. *b* Vide quæ infra dicentur de virtuali dolore venialium Cap. 3. §. 1.

a Suar. de pęn disp. 20 sec. 4 n. 1. Coninch disp. 4. dub. 5 n. 39. Bonac disp. 5. de Sacr. q. 3 p. 2 n. 6.

b Coninch. disp. 2. num. 51. & seq.

§. Sextus. *Formula Contritionis, & Attritionis.*

a Fagund. præc. Ecclesiæ 2. lib. 2. c. 3 n. 15.

13 Actus Contritionis hic est. *a* De peccato quia est Dei offensa, & iniuria super omne id, quod me pænitere potest, pœniteo, & propono cum diuina gratia me amplius mortaliter non peccaturum.

b Ex Delugo de pænit. disp. 5. sect. 1. & alijs.

Breuius, & facilius.

14 Poenitet me intime de meis peccatis propter Deum, quem summe diligo, emendationemque propono in futurum.

Breuissime cum proposito implicito. b

15 Displicet mihi peccasse, quia feci contra te, Deus meus bone, quem ego toto corde amo.

a Fagundez præcept. Eccles. 2. lib. 2. c. 3. num. 25.

16 Actus Attritionis est huiusmodi. *c.* Poenitet me de meis peccatis, quia per illa Deus me beatitudine priuare potest, vel multis malis temporalibus, vel æternis affligere vel quia per illa Anima mea coram Dei oculis deturpatur: & propono emendationem in futurum.

d Ex doctrina data a num. 7.

Breuius cum proposito implicito, d.

17 Mihi displicet peccasse propter mala, quę Deus mihi immittere, vel bona quibus me priuare potest.

CAPVT SECVNDVM.

De eodem dolore quod ad quasdam circumstantias.

§. Primus.

a Siluester, Nauarrus, Sà citati a Laym mox citando. b Laym l. 5. & Præpositus de pænit. dub. 3. num. 40. c Idem Laym ibid.

De dolore quod non doleas.

1 Est ne sufficiens dispositio ad hoc Sacramétum, dolor, quem quis habet, quod non doleat de peccatis? Aliqui concedunt. *a* Sed Theologi communiter *b.* meritò negant, quia dolor debet esse de peccatis, non de negatione doloris. Addo tamen, pro praxi, in timoratis conscientiis, quæque nullum actualem affectum ad peccatum habent, optare se dolere, vel dolere, quod non doleant satis esse, *c* quia eiusmodi affectus est signum veri doloris.

a Laym. lib. 5. Tr. 6. c. 4 nu 1. Suarez de poenit. disp. 4 sec. 4 num. 9. b Iidem, & Conich. de pænit. disput. 2. dub. 7. conc. 2.

§. Secundus. *De intentione, & qualitate doloris.*

2 Inquolibet gradu etiam remississimo satis est dolor: *a* nec requiritur quædam teneritudo cordis, vel lacrymæ; sufficit enim solus appretiatiuus, *b* hoc est, vt ita sit homo affectus, vt secundum rectam rationé ipse detestetur, seu recedat a peccato, modo supradicto.

§. Tertius. *An dolor procedere debeat ex intentione Confessionis.*

a Delugo de penit. disp. 14 sec. 2.

3 Quamuis bene eliciatur dolor ex intentione ad Confessionem, id tamen necessarium nequaquam erit; v. g. sic. Quia volo confiteri, doleo; seu, quod idem est; Quandoquidem ad Confessionis Sacramentum accedo, actum doloris elicere volo, & de facto elicio; id, inquam, necessarium non est, *a* cum satis abunde sit, si quis doleat, etiam sine memoria Confessionis; nam postea poterit rite illo vt, dolore ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum, v. g. sic; quandoquidem doleo, & me peccatorum pœnitet, volo confiteri: seu quia hoc mane v. g. dolui de peccatis, nec hunc dolorem retractaui; nunc volo confiteri; & sanè tunc de facto confiteri possum sine necessitate doloré renouandi.

§. Quar-

§. Quartus.
Quando dolor exhibendus est.

4 PRæterea non est necesse quod dolor antecedat confessionem, satis est si antecedat absolutionem. *a*

5 Quoniam verò communiter solet præcedere confessionem, quanto tempore præcedere potest? Dico, quantum moraliter potest censeri vnum actum imperari ab alio, & facere vnum moraliter cum illo. Hæc est doctrina Theologorum cōmunis: sed quoad praxim difficultas est, quantum sit illud tempus, quo id moraliter censeatur in re nostra? Respondeo, qui mane dolet, & actu non reuocato, post tres, vel quatuor horas *b* confitetur sine nouo doloris actu, non est dubium quod bene satisfaciat. Rursus, si quis vesperi examinans conscientiam elicit actū doloris, proponens sequenti die *c* confiteri, abundè est. Idem puto si non solum præcedenti vesperi, sed etiam præcedente diē *d* id fecerit; actu semper, vt dixi, non reuocato. Longiorem temporis extēsionem nondum inueni apud Theologos. Si quis inueniat, vel longiorem satis esse autumet; hic oro, subscribat. Illud ad solamen timoratorum tacere non debeo: Si in hoc Sacramento vnum quid moraliter facit Confessio nunc v.g. exhibita cum Satisfactione, quæ forte hinc ad plures dies, & aliquando Menses exhibebitur: immo si esset certus Cōfessor, quod pęnitens, quem ab hinc quatuor diebus v.g. audiuit, bene esset dispositus, illum nunc liceret absoluere, & sic illa Confessio cum præsenti absolutione vnū moraliter facere posset: & meritò, quia similis propinquitas satis superque est ad iudicia profana constituenda, ad quorum normā hoc Ecclesię iudicium à Christo Domino est institutum: si hæc inquam, ita se habent, cur etiam non poterit dolor ab hinc quatuor, vel quinque diebus animo conceptus nec reuocatus vnum quid moraliter cum præsenti Confessione constituere.

6 Et quidem post hæc scripta, immo, & in prioribus editionibus impressa, inueni *e Leandrum* Theologum sane perdoctum qui citans *Hurtadum*, & *Candidum* absolute docet, sufficere ad validam efficiendam Confessionem, eum etiam dolorem, qui per quodcumque temporis longi spatium præcedit Confessionem: modo, vbi semel est habitus, nec expresse, nec implicitè retractetur.

6 Actus autem doloris reuocatur, vel per actum contrarium idest per complacentiam peccati, de quo doluisti, vel per quodlibet aliud nouum peccatum mortale. Vide quæ infra dicam Cap. sequenti §. 4.

a Suar & Vasq. Bonacin. aliique quos cit. & sequitur De. lugo de pęnit disp. 14. sect. 2.

b Præpositus quest. 2. de confess. dub. 3. num 30.

c Idem ibid.

d Colligitur ex De. lug disp. 14. de pęn. sect. 4. in fine n. 36. & initio n. 37.

e Leand de Sacram. Tr. 1. Tr. 5. d. 7. 9. 6.

§. Quintus. *De nouo dolore in noua peccatorum absolutorum Confessione.*

7 QVi iterum confitetur peccata aliàs absoluta indiget ne nouo doloris actu, an vero sufficiet ille dolor antiquus, vt ique non retractatus, qui coniungatur nunc cum hac noua Confessione: Respondeo. Quamuis aliqui absolute satis illum esse dolorem non retractatum concedant, *a* tamen vt probabilis hæc sententia fiat, addenda est hæc limitatio, *b* vt antiquus ille dolor, non sit ita tempore disiunctus ab hac Confessione, vt moraliter vnum quid cum hac facere non censeatur. Lege Ian. p. 1. resol. 30. qui Docet eum, qui peccata alias rite confessa, & absoluta confitetur, non teneri iterū elicere actū doloris: si prior dolor habi-

a Io. la Crux, & Ledesma apud Dianā T. 2. Tr. 4. res. 116. & fusius contra Bern., p. 10. Tr. 16. v. 30. quod idem ex Leādro docuerat par. 9. Tr. 8. res. 51.

b Delugo de pœnit. disp. 14. sec. 3. nu. 35.

habitualiter, vel virtualiter perseueret; Nec teneri elicere actum doloris eum qui confitetur peccatum oblitum in prima Confessione, si de illo cum alijs sub motiuo generali dolorem habuit, (semper intellige, si eiusmodi dolor modo dicto perseueret) Quæ doctrina Confirmat quæ mox dicentur n.9. & quæ modo dicta sunt 6.4.

8 Ex quo duo colliguntur. Primò, quia supra diximus dolorem antecedentis diei non retractatum facere vnumquid posse cum Cõfessione diei sequentis; ideo consequenter probabile erit dolorem Confessionis antecedenti die habitum posse extendi ad confessionem eorundem peccatorum absolutorum, quæ fiat in sequenti die. Sicuti enim ibi ad moralem vnitatem sufficit, ita & hic erit ad eamdem satis.

9 Secundo si post collatam rite absolutionem pœnitens recordetur, afferatque aliquid, quod confiteri oblitus fuerit, vel etiam aliquid, de quo dubites, quod sit certa materia absolutionis, vnde illum iubeas aliquid certum repetere ex peccatis iam iam exhibitis; non est necesse vt iterum doleat. c Ratio est, quia si noua hæc absolutio cadat in peccata iam absoluta; proderit, iuxta modo dicta, dolor præcedentis Confessionis, qui certe non longè distat. Si verò cadat etiam in peccatum de nouo allatum, proderit ille idem præcedentis Confessionis dolor: quia nimirum is extendebatur ex motiuo, vt suppono, vniuersali, quo fuit elicitus pro omnibus peccatis à pœnitente commissis, inter quæ est hoc peccatum nunc directè absoluendum, quod de nouo clauibus subditur.

c Henriquez lib. 4. de pœnit. c. 26. §. 7.

10 Atque hæc doctrina est notanda pro his frequentibus euentibus, quando pœnitens post collatam absolutionem alia peccata manifestat, quæ memoria exciderant; post collatam, inquam, siue immediate, vt dictum est, siue etiam post aliquas horas, siue etiam post diem modo dicto §. præcedenti.

CAPVT TERTIVM.

De dolore venialium.

§. Primus. *De venialium dolore virtuali.*

1 Licet ad peccatorum venialium remissionem extra Sacramentum Confessionis non requiratur formalis detestatio, sed sufficiat virtualis; tamen si ea subijcias confessioni, communis *a* sententia Theologorum docet detestationem formalem esse adhibendam; idest non satis esse dolorem implicitum, seu inclusum in aliquo alio actu, sed necessarium esse actum explicitum doloris, quia ex Trid. *b* tunc dolor est pars essentialis Sacramenti, quod æquè suis essentialibus constare debet partibus, siue exhibeantur venialia, siue mortalia. Nihilominus probabile est etiam sufficerere dolorem virtualem in Confessione venialium; in Confessione enim mortalium, de qua solum agere videtur *c* Concilium quando requirit dolorem formalem, necessarius omnino est formalis. Quare si quis accedat ad confitenda venialia sine actuali complacentia peccati venialis, cum desiderio recipiendi Sacramentum, eiusque effectum, cum in hoc desiderio sufficienter detestationem virtualem habeat, bene erit dispositus. Nam propterea Concilium *d* alicubi dicit ad Sacramentum hoc requiri tanquam partem proprium motum pœnitentis; tunc enim videtur loqui de confessione in vniuersum, id quod verificatur in confessione venialium, nam certe voluntas suscipiendi Sacramentum, motus est proprius pœnitentis.

a Vasquez de pœnit. q. 91. art. 1. dub. 1. n. 2. Suar. de pœnit. disp. 11. sec. 3. & disp. 20. sect. 6. Bonae disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 1. p. 3.
b Sess. 14. c. 3.
c Ibid. & cap. 4. sequenti.

d Conc. Trid. sess. 14. c. 4. fine.

2 Hanc

2 Hanc sententiam Præpositus *e* vocat non improbabilem, citatque pro ea *Suarium* de pœnit. disp. 12. sect. 1. num. 9. quam uis alibi sibi contrarium: additque idem Præpositus, quòd hanc sententiam alij sequuntur: *iuxta quam si quis se dirigat, non peccabit, & forte consequetur Sacramenti effectum*. Hanc eandem sententiam sequitur *Rosella*, *f* & *Silvester*, *g* & veram esse mihi dixit P. Franciscus Chiros nostræ Societatis Iesu in Theologia morali non parum versatus: Fauent *Ledesima, Vega, Almainus, & Bernardus de Ganaco*, *h* quatenus dicunt, dolorem esse quidem partem, sed integralem, non essentialem Sacramenti, atq; adeo sine qua tota essentia Sacramenti consistat: quos tamen licet cum opinione communi Theologorum *i* reijciamus, nihilominus prædictæ sententiæ fauere inficiari non possumus.

e Dispt. 2. de Con. tr. dub. 7. num. 73.
f Rosella 2 Confessio. 2. §. 1.
g V. Confess. p. quæst. 21 qui citat Scotum, sed immerito ait Delugo de pœnit. disp. 14. sect. 1 num. 3.
h Citati ab eodem Delugo.
i Apud eumdem Delugo.

3 Petes: in Confessione mortalium possumus ne sequi opinionem affirmantem satis esse similem detestationem virtualem inclusam in voluntate suscipiendi hoc Sacramentum, & eius effectum, sine actuali complacentia peccati? Respondeo, Ita docet aliqui: *l* Sed Vasquez sententiam hanc non requirētem in Confessione formalem dolorem post Tridentinum appellat erroneam Suarez *m* temerariam: quæ censuræ solum intelligi debent de Confessione mortalium. Quis igitur velit eam sententiam, cui tanti viri tam acrem notam inurunt, prudenter sequi.

4 Denique quod non sit mortale, sed veniale confiteri venialia sine dolore, nec formali, nec virtuali: quia solum esset frustrare Sacramentum in re leui, quæ fuit opinio cuiusdam Theologi retentioris, *n* videtur omnino falsum quia non videtur *o* leuo irritā cadere absolutionē.

l Petrus à Soto Siluester, Gabriel, Rosella Alijque citati partim a Suarez de pœnit. disp. 20. sec. 1. partim à Vasq de pœn. q. 92. art. 1 dub 1. reiectique.
m Loco cit.
n Apud Delugo de pœnit. disp. 54. sect. 8.
o Ibidem

§. 2 *De dolore vnius peccati venialis, & non alterius.*

5 Satis est ad Confessionem venialium, si confitearis vnum v. g. vel alterum peccatum veniale, deque eo habeas debitam displicentiam, taceas autem alia venialia, de quibus nec dolorem habes, nec propositum ea declinandi. *a*

6 Idem dic, si hæc venialia, de quibus nec doles, nec proponis non taceas, sed dicas in eadem Confessione, in qua illud vnum, vel alterum cum vero dolore confiteris. *b* Ratio vtriusque est, quia malitia peccati venialis, cum non consistat in auersione a Deo, est diuisibilis, vnde vnū veniale remitti sine alio potest, & consequenter dispositio ad vnius delectionem potest esse sine dispositione ad deletionem alterius.

a Laiman lib 5. Tr. 16. de pœnit cap. 4. num. 19. Suar. de pœnit disp. 20. sect. 6. Fagund lib. 2. de 2. Eccl præcepto c. 1 num. 13.
b Idem ibid.

7 Propter eamdem rationem, cum quis multa peccata venialia fatetur, de quibus nihil, ne virtualiter quidem, dolore supponeremus: subdit tamen simul peccatum aliquod mortale, siue alias absolutum, siue nunc primo Confessori manifestatum, de quo rite dolet, valida, & licita est Sacramenti susceptio. *c* quia absolutio cadit in mortalis remissionem, quæ est diuisibilis a remissione venialium. Non sic, si multa fatearis mortalia, de quorum aliquibus doleas, & de vno v. gr. nequaquam, Nam tunc Confessio, nec licita est, nec valida: quia non potest vnum mortale, quod est absolute auersio à Deo, remitti sine remissione omnium aliorum, quæ sunt similiter auersio.

c Idem ibid.

8 Eodem pacto, si forte quis fateretur venialia, & mortalia, doleret autem de venialibus, & non de mortalibus; inualidè, & illicitè se gereret: quia veniale non dimittitur ei, qui est propter mortale Dei inimicus, & ab eodem aduersus.

9 Quod dictum est n. 5. & 6. intellige etiam si sermo sit de venialibus eiusdem speciei; v. g. potest quis habere sufficientem pro Confessione

dolorem de vno mendacio, absque dolore de alijs mendacijs, & absque proposito vitandi omne mendacium. *d* Ratio est, quia potest inueniri aliqua inæqualitas in ipsis indiuidualibus peccatis venialibus, ratione cuius moueatur quis ad dolorem potius vnius, quam alterius: v. g. potius dolebit quis de mendacio deliberato per perfectam aduertentiam, vel prolato sine causa, seu sine vlla vtilitate, vel cum damno maiori proximi intra latitudinem venialis, &c. quàm de mendacio his circumstantijs nequaquam affecto. Sicuti etiam v. g. detestabitur quis furtum leue vnius Iulij, non vero furtum aliud leuius vnius oboli, &c. Hoc igitur poterit quis offerre pro materia delenda à Sacramento Confessionis.

d Delugo de pœnit disp. 14 sect. 8. §. 3

§. Tertius. *De dolore venialium quoad frequentiam.*

10 SVfficit etiam ad Confessionem Sacramentalem venialium dolor de multitudine, & frequentia eorum, propositumque illam frequentiam, multitudinemque vitandi. *a* Potest enim dari pro materia Sacramenti aliqua partialis malitia, qualis est multitudo ipsa, & frequentia, seu, vt clarius loquar, peccata venialia vt frequentia sunt, non autem vt seorsim sumpta: v. g si homo soleat multum excedere comedendo intemperanter intra terminos veniales, satis esset si doleret de illo excessu, illumque confiteretur, etiam si ei deficeret voluntas, & propositum obseruandi perfectè regulas temperantię: ita etiam si fateretur, doleretque de frequentia mendaciorum, quamuis careret dolore de vitandis aliquibus, sed solum corrigere vellet vitam suam vitando frequentiam illam. Ratio autem est eadem, quam supra attulimus, quia scilicet hoc iam est habere voluntatem diminuendi peccatum veniale, quę est sufficiens dispositio.

a Delugo de pen. disp. 14. sect. 9 nu. 133.

§. Quartus. *De reuocatione doloris venialium.*

11 CErtum est dolorem de mortali reuocari, vel per actum contrarium, vel per nouum lapsum in quodcumque mortale: quia sic iam homo auertitur à Deo. Vnde eum, qui doluit de mortalibus, & ante absolutionem iterum peccat mortaliter; non esse per illum dolorem sufficienter dispositum ad Sacramentum, diximus cap. 2. §. 4. *a* Quæstio igitur solum est, quando etiam venialia fatemur. Sit pœnitens v. g. qui velit fateri peccatum mortale, & item veniale cum dolore cocepto ex motiuo vniuersali cadente super vtrumque, quia scilicet sunt offensa Dei: sed deinde ante absolutionem incidat in aliquod veniale vanæ gloriæ, mendacij, vel eiusmodi generis; erit ne hic sine nouo doloris actu sufficienter dispositus? Videtur speculatiuè dispositus nequaquam fore: siquidem per peccatum nouum veniale dolor ille ex vniuersali motiuo, videtur etiam quoad mortalia reuocatus; vnde operæ pretium erit, aiunt aliqui, vt doleat quis ex motiuo proprio mortalium, ne scilicet per commissionem venialis, postea reuocari queat.

a Et docet Delugo disp. 14. de pœnit. sect. 9. n. 147.

12 Nihilominus practicè *b* puto validum esse tale Sacramentum, & licitum, nec eiusmodi scrupulum, etiam illa cautela nequaquam adhibita, esse conscientijs inijciendum.

b Idem ibid. nu. 145.

13 Ita etiam in illo alio euentu, quando quis carens mortalib. fateri intendat multa diuersi generis venialia cum simili vniuersali detestatione, incidatque postea ante absolutionem in vnum veniale, aio valide liciteque hunc absolutionem suscipere. Ratio huius, præcedentisque decisionis

sionis est, quia dolor, & propositum feruntur quidem in omnia peccata, sed inæqualiter pro eorum grauitate, vel leuitate, non igitur statim atque in vnum ex ipsis venialibus quis labitur, reuocat alia diuersæ speciei, vel alia grauiora, vel omnia.

§ Quintus. *De proposito vitandi venialia.*

14 Vitandi venialia propositum non est necesse, vt sit ita strictum, & efficax, sicuti vitandi mortalia. *a* Explico afferendo duas differentias inter propositum mortalium, & propositum venialium; primo enim ad vitanda mortalia eiusmodi propositum concipere debeo, vt, eo concepto, moueat ad declinandas omnes mortaliter peccandi proximas saltem occasiones: de qua re infra lib. 3. cap. 3. differemus. At ad vitanda venialia non oportet me ad declinandas vniuersas occasiones etiam proximas vrgeri: cum enim occasiones proximæ ad venialium lapsum sint frequentissimæ; si ab illis omnibus esset nobis declinandum, ex hoc mundo, vt ait Apostolus, exire deberemus. Atque hinc consequitur facilius absolui eum, qui frequentius cadit in eadem venialia, quam qui in mortalia: nam offendere in venialibus non est tam rationabile signum, quod caruerit quis vero proposito (sicuti est in mortalibus) sed est inditium fuisse frequentissimas occasiones, à quibus non est tanta obligatio se separandi. *b*

a Laym. Tr. 6. de pœnit. c. 4. nu. 19. Coninch. de pœn. disp. 2. dub. 14.

b Iidem.

15 Secundo propositum vitandi mortalia se extendere ad omnia omnino debet collectiuè. At vitandi venialia, satis est disiunctiuè ad aliqua. *c* Ratio est quia ex vna parte omnia prorsus vitare non possumus, & ex alia vnum sine alio remitti potest. Alia discrimina, vel non faciunt ad nostrum institutum, vel ad duo prædicta facile reducuntur.

c Iidem.

Finis Libri Primi.

LIBER SECVNDVS
DE ORIS CONFESSIONE.

CAPVT PRIMVM.

Quædam de peccatorum Confessione in vniuersum.

§. Primus. *An sit explicandum in Confessione peccatum esse, vel non esse alias confessum?*

1 NOn oportet id explicare: *a* quia peccatum est idem siue confessum, siue non confessum, temporisque quo crimen patratum est, circumstantia non se habet ex parte peccati, sed merè ex parte Pœnitentis.

2 Vnde qui generaliter confitetur potest sine alia explicatione admiscere noua cum antiquis *b* etiam si id de industria ad tegendum tempus, quo peccatum commisit, ne Confessario id innotescat, faciat: quia vtitur iure suo, &c.

3 Asserto tamen aliquando esse necesse ex aliqua peculiari ratione id explicare: idque in duobus euentibus *c* Primo quando peccatum est reseruatum, v. g. peccatum commissum à Religioso tempore religionis

a Suar. de pœnit. disp. 22. sect. 9. n. 2. in fine, Sanch in deca. li. 1. c. 10. n. 71. Coninc. de pœnit. disp. 17. du. 8. num. 69.

b Henriq. li. 2. de pœnit. c. 12. §. 2. in Glossa litt. d.

c De Lugo de pœn. disp. 16. sec. 2. §. 1. num. 47.

fortasse

fortasse erit reseruatum, quod commissum in sæculo non erat: debet igitur id explicari, vt videatur an Confessarius, cui nunc is Religiosus confitetur, iurisdictionem habeat absoluendi. Secundo quando pœnitens est in proxima occasione peccandi: tunc enim debet explicari tempus præsens, vt scilicet Confessarius, vel illum obliget ad eam remouendam, vel si renuat, à beneficio absolutionis excludat: Aliqui tertio addunt si pœnitens laboret consuetudine præsenti peccandi, debere illam explicare: sed probabilius est non obligari ad dicendam ex se peccandi cõsuetudinem, nisi à Confessario interrogetur, vt infra sua dicetur loco. *d*

d Infra hoc eod. li. cap. 3. §. 3.

4 Petes quoad primum casum. Quid si ille Religiosus confiteatur cum habente potestatem? v. g. cum Prælato? Respondeo tunc cum illud peccatum reseruatum respectu talis Confessarij nequaquam sit; tacere tempus pœnitens profectò potest. *e*

e Delugo ibid.

5 Petes iterum quoad secundum casum: Quid si quis habeat occasionem proximam, sed vel non teneatur eam tollere, modo intra explicando, vel si teneatur, ipsemet eam tollat, seu efficaciter tollere proponat? Respondeo tunc nec obligari *f* ad aperiendum tempus: siquidem ratio, quamobrem obligatur, iam deficit.

f Ibidem.

6 Illud approbare non valeo, quod aliqui affirmant: posse scilicet sine peccato graui pœnitentem, siue ex se, siue interrogatum à Confessario positiuè dicere illud peccatum, quod de facto nunc commisit, esse peccatum antiquum: quia nimirum (aiunt) id est mendacium de re leui, cum non sit de re necessaria ad confessionem: id inquam non approbo, non solum ex eo capite, quia tenemur interdum verum respondere quando à Confessario de aliquibus interrogamur, quę quamuis non essent à nobis necessario dicenda, conducunt tamen ad nostram vtilitatem, medicinamque; quale esset, aliquando peccatum esse recidiuum, esse ex consuetudine, &c. de quibus interrogati vera dicere omnino tenemur, *g* vt infra etiã nos dicemus: *h* sed præcipuè illud non approbo ex alio capite, quia nimirum quando negatiue se quis gerit, & nihil dicit de tempore commissi delicti, (id quod fieri posse concedimus) certè commissum suum præsens delictum confitetur, quia in ipsa confessione illud inuoluit: quare esto Confessarius apprehendat illud esse peccatum alio tempore factum, non tamen id dicit pęnitens: sed Confessarius ipse per se sic apprehendit: Ex alia parte; quia Confessarius, quando absoluit, habet intentionem absoluendi omne illud peccatum, quod potest, & à penitente dictum est, non est periculum frustrandi Sacramentum. At verò quando positiuè quis dicit illud esse peccatum antiquum, cum sit recens: non explicat, ne implicitè quidem, suum præsens delictum, sed aliud antiquum, quod non fecit id, quod esset non fateri omnia sua peccata, quod est sacrilegum.

g Delugo disp. 14 de pœnit. sec. 10.
h Hoc eod. libro c. 10. §. 2. nu. 38

§. Secundus. *In Confessione generali, an omnia mortalia alias confessa aperire teneamur.*

7 NOn tenemur: atq; adeo possumus omittere aliqua peccata etiam mortalia, sed alias rite manifestata, quæ est communis, & certa Theologorum opinio. *a* Quod si Confessarius decipiatur putans hunc pœnitentem ea sola habere peccata, quæ dicit; ipse tamen pœnitens non mentitur, cum solum proponat aliqua, aliqua non item, in quo nullum est mendacium. Quid si pœnitens dixerit se velle generaliter confiteri, & deinde non omnia proponat? Respondeo, nec tunc mentiri, quia communis sensus est ipsis Confessarijs maximè notus, quod in Confessione

a Henriq. l. 2. de pœn. c. 12. §. 2. in Glossa litt. D. & alij passim.

ſione generali non omnia aliàs ritè confeſſa aperiantur; immò etiam ſi mentiretur peccaret ſolum venialiter, eſſet enim in re leui, & minimè ad confeſſionem neceſſaria.

Alia huc pertinentia vide infra cum de Mendacio in Confeſſione libro hoc 2. cap. 10. §. 2.

§. Tertius. *An peccata dubia ſint neceſſariò clauibus ſubdenda.*

8 Dubium aliud eſt poſitiuum, aliud negatiuum. Poſitiuum eſt quãdo quis aliquas habet rationes, vel motiua probabilia ad credendum v. g. ſe peccatum aliquod commiſiſſe, & habet alias rationes, ſeu motiua probabilia ad credendum ſe illud non commiſiſſe. Hoc quod vocauimus dubium poſitiuum; impropriè vocatur dubium: verè enim appellatur, & eſt iudicium probabile. Negatiuum eſt, quando quis non habet ratione, vel motiua, ſaltem probabilia ad credendum ſe peccaſſe: ſed nec rationes ſimiles habet ad credendum ſe non peccaſſe: ſicuti non habet quis rationes probabiles ad iudicandum arenę maris grana paria eſſe, nec ad iudicandum eſſe imparia. Hoc enim vero propriè vocatur dubium. His poſitis.

9 Certum in hac re noſtra eſt. Primò eum, qui dubius eſt poſitiuè de ſuo peccato, hoc eſt, habet rationes probabiles, quod non peccauerit mortaliter, & ſimiles, immo probabiliores rationes, quòd peccauerit; non teneri *a* ad illud confitendum. Ratio eſt quia ſe conformat iudicio probabili, quod ſatis eſt, vt in rebus moralibus, iuxta rectam rationem, quis prudenter agat, etiam relicto probabiliori *b* iudicio.

10 Certum eſt ſecundo. Qui probabiliter, immo certo ſcit ſe mortaliter deliquiſſe, habet tamen rationes probabiles immò, & probabiliores ſe illud non eſſe confeſſum, ſed & probabiles item habet ſe confeſſum eſſe; nec teneri *c* ad illud confitendum; quidquid aliqui in contrarium dicant: *d* Ratio eſt euidens, quia adhuc ſequitur iudicium probabile.

11 Certum eſt tertiò. Qui rationes probabiles habet ſe non peccaſſe: vel ſcit quidem ſe peccaſſe, ſed habet probabilitatem iam ſe eſſe confeſſum, ſi nullas habet rationes credendi contrarium: non teneri ad Confeſſionem. Ratio eſt eadem dicta, immo, vt patet, maior.

a Suar. de pœnit. diſp. 22. ſect. 9. nu. 6. alijque

b Sanch. in Dec. l. 1. c. 9. n. 33. Siluius in addit. 3. p. q. 6. art. 4. §. quæritur 3. Contra Fag. præcepto Eccleſiæ 2. lib. 3. c. 4. nu. 7.

c Iidem alijq;

d Coninc. de pœnit. diſp. 7. dub. 8. n. 68 apud Dianã p. 3. tr. 4. reſ. prima.

In præcedentib. notant aliqui rectè in morris articulo debere de prędictis haberi actum contritionis, vel ſaltem præceſſiſſe confeſſionem ſacramentalem. Ratio eſt, quia ſi coram Deo tunc Fidelis ſit in mortali dictat Charitas erga ſe ipſum vt ponatur in gratia vel indirectè per Confeſſionem, vel directè per actum Contritionis.

12 Certum eſt quartò. Si contra, habeas rationes probabiles iudicandi te peccaſſe, ſed nullam rationem probabilem habeas iudicandi te eſſe confeſſum, (quod eſt dubitare negatiuè de Confeſſione) teneri *e* te ad Confeſſionem. Ratio eſt quia tunc poſſeſſio præcepti Confeſſionis eſt contra te: conſtat enim de peccato, deque obligatione confitendi; de Confeſſione verò facta, non conſtat. Si certus ſis te peccaſſe ſed dubius an illud peccatum fueris confeſſus dicetur mox §. ſequenti fine.

e Delugo de pœn. diſp. 16. ſect. 2. nu. 59.

13 Difficultas igitur ſolùm ſupereſt de dubio negatiuo, & quidem circa culpam mortalem. An ſcilicet qui negatiuè dubitat ſe peccatum commiſiſſe, vel quod commiſit fuiſſe mortale, teneatur eiuſmodi peccatum dubium confiteri. Dubito v.g. ſed nullam habens rationem probabilem me excuſantem, an occiderim hominem, vel poſito quod occiderim, ſubito an cum debita aduertentia occiderim; obſtringor ne tale homicidium in Confeſſione declarare?

14 Prior

14 Prior sententia negare posset, *f* quidem validis rationibus. Præcipua illa est, quia in hoc casu melior possessio est pro pœnitente; neque enim debet quis certo condemnari, aut cogi pati sententiam certam Confessionis, tantumque onus subire, quantum est naturæ hominum fragili ipsa confessio, pro delicto dubio. Hanc sententiam nouissime amplectitur *Ianuarius in resol. p.1. res.20.* merito addens solum in articulo mortis obligari ex Charitate sibi debita in casu, quo post illud dubium; vel non elicuit contritionem, vel non sumpsit aliud sacramentum. Intelligo Sacramentum Confessionis, de quo certiores sumus absolui indirectè peccata oblita, & bona fide non confessa.

15 Posterior tamen sententia est communis apud *g* Theologos, qui obligant Fideles ad Confessionem talium peccatorum in prædicto dubio. Ratio huius sententiæ potius est extrinseca, quàm intrinseca: nam Layman *h* postquam priorem sententiam, vt sibi probabilem proposuisset; in fine addit *se nihil hac de re velle statuere*. Ioannes Præpositus, similiter docet priorem eamdem sententiam esse speculatiuè probabilem, *licet non sit in praxi à posteriore recedendum* Diana *l* postquam attulit ex citato *Laiman* rationes pro sententia priori, concludit; *ideò tu cogita, nam ego absolutè affirmatiuam* (hoc est posteriorem à nobis modo adductam) *sententiam teneo.* Delugo *m* vbi eruditè soluit omnes rationes, quæ faciunt pro posteriore, quam, vt dictum est, Theologi communiter sequuntur: tandem *ab eadem communi non esse recedendum statuit*, nixus eo fundamento; quia nimirum talis est vsus, & praxis communis totius Ecclesiæ, cuius praxis cum initium non agnoscatur, *affirmari potest* (ait) *ita Christum Dominum instituisse, vt scilicet etiam peccata dubia Fideles confiteri teneantur.*

f Fauet Henriq. lib. 8. de Euch c. 45. nu 3. in Glossa litt. P citans Pal. Ant. Tabienam.

g Suarez de pæn. disp. 22 sect. 9. n. 1 Sanch. l. 1 in Dec. c. 10. nu. 66. alios late referentes.

h Laym. l. 1 tract 1 c. 5 § 4 num 37.

i Io: Præp. q. 5. de integritate confessionis dub. 3. num. 107.

l Diana p. 3. Tr. 4. ref 60 vide etiã p 4 Tr. 3. ref. 5.

m Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 2. num. 67.

16 In hac graui difficultate. Dico primo priorem sententiam interdum ratione subiecti non solum practicè probabilem, sed certissimam esse; nempe pro conscientijs timoratis scrupulosis. *n* Ratio est, quia hi in dubio debent præsumi non peccasse mortaliter: quare & in eo dubio, in quo alij essent obligandi, ipsi sunt omnino eximendi.

17 Dico secundo absolutè, ex ratione obiecti posteriorem sententiam in praxi recipiendam esse. Ceterum an prior practicè excipi possit; vt certò decernere tanti illi Doctores ausi non sunt; ita nec ausim ego.

n Sà, Suar. Granadus Becanus alijque relati à Io. Sanch. in selectis disp. 42. nu 18. & Castrop. T 1. disp. 4 de Confe. scrupulosa p. 2. nu. 4.

Sed iam post hæc a me in prædictum modo scripta, immo & in prioribus Impressionibus edita, inuenio à doctis & prudentibus Theologis hanc posteriorem sententiam fuisse probabilitatis munere donatã. Nam eam nouissime amplectitur P. Hieronymus Ferr. de scand. & corr. frat. d.1. quæst.77. num.40. Philosophicis ac Theologicis litteris excultissimus; & insuper inter ceteras probationes adducit Iudicium; quod dotissimi patres Collegij Romani Soc. Iesu pro hac sententia, re mature perpensa, protulerunt. Cum enim (inquit) ex Prouincia Austriæ Propositiones aliquæ missæ essent Romam ad nostrum admodum R. P. Generalem ipsius iussu examinandas à Patribus Reuisoribus, quorum munus est libros diligenter expendere, antequam imprimantur, tale Iudicium, quod mox subijciam tulerunt vnanimes circa Nonam petitionem factam.

Nona Petitio hæc erat. *Peccata dubia siue positiuè, siue negatiue tantum dubia sint, confiteri non tenemur.*

Responderunt ita. *De peccatis dubijs positiuè non est dubium permitti posse, cum sit Opinio communis Doctorum. De peccatis dubijs negatiuè, circa quod est maior difficultas, iudicauimus olim non debere.*

permitti secundum nostras regulas, cum uix reperiatur vnius scriptor, qui illam auerte eam tueretur. Nunc uero, cum iam aperte, & ex professo in suis scriptis tueantur, prater Aegidium Conin. de Sac. pan. d. 7. dub. 8. Petrus Marchant. in Tab. sacram. Tr. 4. Tit. 6. Caramuel in Theol. mor. lib. 3. d. 4. num. 1478. Iosephus de Ianuario resol. mor. T. 1. res. 20. per totam P. Io. Martinon T. 5. d. 50. sec. 8. n. 91. & alii multi scriptores illam iudicent probabilem, censemus posse iam in scholis societatis permitti.

Hactenus Fertant. vide Dia p. 10. *Tr.* 12. res. 2. qui exscribit verba aliquorum ex his scriptoribus: & ibid. Tr. 16. res. 79. vbi citat etiam Bossiũ. Me tamẽ iuuat a mea sententia nõ recedere, quã initio huius n. 17. dixi.

18 Denique Doctores *o* hic aduertunt, si quis in Confessione afferat sola peccata dubia, debere moneri, vt addat aliquod peccatum certũ ex alias confessis, ne scilicet periculum subsit frustrandi Sacramentum, si forte illud verum peccatum non sit, atque adeò non sit materia Sacramenti pœnitentiæ: Quòd si hoc certum haberi non possit, tunc prudentis arbitrio iuxta materiæ necessitatem dubiique probabilitatem, & denique salutis proximi periculum, absolui poterit pœnitens, sub conditione saltem mente concepta: id quod in pueris quando sunt in confinio acquirendi rationis vsum, vsu venire solet, qui ex Villalobos, *p* sub dicta conditione absolui debent. Immò audi Merollam *q* vniuersaliter loquentem. *Quamuis optimum consilium sit, ut confitens materiam dubiã, adiungat aliquod certũ alias cõfessum, tamen consilium id est, nec uidetur praeceptum, quia praecepta non sunt facile multiplicanda, sine cogente fundamento, nullibi enim tale praeceptum inuenitur impositum. Non quidem positiuum, ut clare patet, neque naturale, nulla enim iniuria fit Sacramento impendendo tunc absolutionem sub conditione, quia non vere exponitur periculo irritationis, non enim forma absolutionis absolutè cadit supra materiam sufficientem, sed tantum conditionaliter, si adest materia; conditio autem nihil ponit in esse. Adde quod teneretur quis pluries idem peccatum confiteri, quod nullo iure probatur.* Hæc Merolla.

o Suar. disp. 18 de penit. sec. 1. n. 12.

p Villalob. apud Dianam p. 4 Tr. 3 res 53.

q Merolla T. 1. d. 2 c. 3. dub. 2. nu. 359.

Illud huc facit. An Confessarius teneatur de omnibus peccatis, quæ audit in Confessione iudicare, an sint mortalia, an venialia?

Respondet huic quæstioni sic Siluester v. sacerdos in fine. Nõ tenetur Sacerdos de singulis auditis determinare vtrum sint venialia an Mortalia, quando non sunt clara secundum Archid. vt de his, de quibus sunt opiniones, vel pœnitens nescit exprimere mentem suam circa assensum vel moram peccati, tenetur autem determinare de claris. Hæc *Siluester*, qui *ibid.* etiam illud notat ne sacerdos (vbi pœnitens est dubius de aliquo) ne inquam afferat illud esse mortale, si non est certus. Sed circa hoc oportet omnino videre quod dicam lib. 3. c. 4.

§. IV. *De peccatis confessis ut dubiis.*

19 SI pœnitens bona fide confessus est peccatum dubium, vt certum, v. g. se furatum esse aureos centum, vel consensum præbuisse turpi cogitationi, sed deinde incipit dubitare de tali furto, vel de dato consensu; non obligatur *a* iterum illa confiteri vt dubia. Ratio est quia si quis obtinet sententiam, absoluitur quia delicto certo; censetur multo magis ab incerto absolutus fuisse quique Confessori fatetur peccatum vt certũ; satis moraliter censetur fassus esse idem vt dubium. Idem videretur esse dicendum de numero; vt si quis dixit se certò peierasse quinquies, & deinde dubitat se plus, vel dubitat se peierasse minus. Et quidem quando dubium superuenit quod minus, res est certa, idest, non obligari; quia

a Delugo de penit. disp. 16. sect. 1. num 77.

in maiori

in maiori numero absolutus est minor: at quando superuenit dubium quòd plus; res non videtur eodem modo decidenda, sed esse procedendum sicuti diximus §.3. de confitendo peccato dubio. Verùm ex altera parte posset quis dicere, in hoc casu, iam moraliter fuisse absolutum numerum dubium in absolutione numeri certi præabsoluti: sed certè id non satisfacit: quod alijs discutiendum relinquo.

20 Quod si non incipiat solùm dubitare, sed certò comperiat se, vel non peierasse v. g. vel numerum esse minorem quàm dixerit: exempli causa cum fuerit fassus se peierasse quinquies, certo comperit se semel, vel bis peierasse; nec obligabitur *b* iterum confiteri, quod certum comperit: Ratio est, tum quia in numero maiori includitur minor: tum quia si nullum comperit fuisse suum peccatum quid confitebitur?

b Idem Delugo ibid.

21 Difficultas igitur hic solum est, Primo quoad substantiam actus: An si quis fassus est bona fide peccatum vt dubium, & deinde aduertit esse certum, an, inquam obligetur iterum tanquam certum confiteri? Secundo quoad numerum: An scilicet si bona fide quis aperuit Confessori se peccasse decies, plus minus, sed deinde benè recordatur se certò decies, vel duodecies, vel nouies peccasse; an, inquam, obligetur hūc numerum certum post datam absolutionem inuentum, iterum aperire. Nam si ante recordatus fuisses determinati numeri, illum explicare debuisses *c* (vt certum est) nec potuisses, dicere decies plus minus: quia peccata debent aperiri Confessori, prout sunt in conscientia pœnitentis. Iam singillatim de vtraq; difficultate disserendum, initiumque sumo à posteriore.

c Delugo de pœnit. disp 16. sec 2. nu.77 fine.

22 Quoad numerum ergo dico, quando non est magnus excessus, non obligari pœnitentem iterum aperire *d*. Ratio est, & fidelium communis praxis & ea, quam mox num. 24. dicam. Quod si fuit magnus excessus, debet pœnitens illum aperire in sequenti Confessione. Est communis doctrina *e* & ratio, quæ mox tangetur, persuadet.

d Vasqu. Suarez, Coninc. Sà alijq. apud Delugo disput. 16. de pœnit. sect. 2. § 4. nu. 78.

e Quidquid dicat Viuald. apud Dianam p. 3. tr. 4. res. 94.

23 Petes: quantum, & ad quod se extendunt illa verba (plus minusue) ne si magnus excessus? Respódeo non posse id per certam regulam definiri, sed prudentis iudicio est decernendum. *f* Solum aduerte quo maior est numerus, qui affertur: maiorem etiam fore numerum, qui sub illis verbis (plus minusue) subintelligitur: v. g. si dicas, peccaui decies plus minusue; verificabitur si peccasti octo vel duodecim vicibus. Quòd si dicas, peccaui centies plus minusue; verificabitur si peccasti nonaginta quinq; vicibus, vel vicibus centum, & quinq; non autem verificabitur, si peccasti octoginta vicibus, vel vicibus centum, & viginti. Quare non est considerandum, nisi id, quod humano, & morali loquendi modo important illa verba (plus minusue:) quod, vt dixi, iudicio prudentis est decernendum. Semper attendendo, vt numerum peccatorum moraliter verus confessori pateat. Illud (plus minusue) importare dimidium supra quantitatem expressam v. g. centum plus minus importare centum & quinquaginta putat Verricel. Tr. 1. q. 5. vol. 8. sed non est audiendus.

f Fagundez lib. 3. de precepto confess cap. 5. nu. 9.

24 Quo ad substantiam actus, in quo est maior controuersia, adhuc dico probabilissimum *g* etiam esse pœnitétem non obligari ad iteratam Confessionem. Quamobrem si quis sub dubio bona fide dixit, se peierasse v. g. & deinde comperit se peierasse certò; non tenebitur iterum illud periurium tanquam certum confiteri. Ratio est quia tale peccatum iam fuit directè absolutum in prima Cōfessione: ergo noua absolutione non indiget. Antecedens probatur: quia ideo tu illud fassus es, & ideo Con-

g Delugo disp. 16. sect. 3. à n. 81.

fessor

fessor profert circa illud suam sententiam vt nimirum illud absoluat: ergo non nisi directè: licet sub conditione implicita, si fuit peccatum coram Deo. Sanè si Iudex sæcularis reum de crimine non plenè probato, seu dubio, per sententiam definitiuam absoluere non posse *h*; iterum id crimen iure in iudicium deduci: ergo est signum quòd directè fuit absolutum. Non ita profectò quando quis absoluitur ab instantia, seu obseruatione iudicij, id quod fit per sententiam interlocutoriam; nam tunc ex nouis indiciis, nouisque probationibus potest iterum in iudicium deduci: at in casu nostro sententia Confessarij est definitiua, vt ex se constat: ergo directè illud peccatum absoluit.

h Couarruuias li. 1. Variar c 1 n. 8. citatus à Sanch. lib 8. de matr disput 34. nu 57.

25 Confirmatur. Si quis dubius de excommunicatione, suspensione, irregularitate *i*, voto *l* etiam reseruato, petat ad cautelam absolutionem, vel dispensationem, & post eam obtentam comperiat vincula illa fuisse certa; non propterea indiget noua absolutione, seu dispensatione: certe non propter aliam rationem, nisi quia absolutio fuit absolute data sub conditione, quod vincula illa adessent: sed iam aderant; ergo fuerunt perfectissimè dissoluta: ita in casu nostro &c.

i Delugo de pœn. disp 16. sec. n 83. l Sāch l. 4. in Dec. c 44. nu 10.

Hanc sententiam explicatam a nu. 24. improbat Thomas Hurtad. & nimis excedit in eius censura. Verum si optas hanc nostram sententiam pluribus confirmatam, lege doctissimum certè Theologum P. Hier. Ferrantinum nostræ societatis, qui in opere nuper impresso affert, inter cætera, Responsionem Patrum Romani Collegij datam Prouinciæ Austriæ, in prædictæ sententiæ confirmationem, ea autem curiosis, hæc est.

Tho. Hurtad. tra. mor. c. 1 d. 8.

Quo ad secundam partem, quod scilicet peccata quæ aliquando sub dubio confessi sumus, postmodum vero certa nobis fiunt, confiteri non tenemur, Censemus posse permitti, cum non careat solidis fundamentis; & illam in suis libris defendant Leander de sacram. T. 1. Tr. 5. d. 5. q. 27. Marcus vidal in Arca de pœnit. quæst. 5. à nu. 31. Martinus de Ioseph T. 1. lib. 1. Tr. 8. de pœnit. nu. 9. Caramuel lib. 3. d. 4. & P. Martinus Bresserus de Consc. lib. 4. c. 18. cum alijs iudicent illam probabilem.

Hactenus Patres ex Ferrantino, cui gratias ex animo ago, quod hoc loco citans meum primum opusculum Methodi Confessionis, aureum illud appellauerit. Tam Alchimica (fas sit ita loqui) fuit eius vrbanitas, vt meum plumbum potuerit in aurum artificiosa humanitate conuertere. Dignus interim ipse, vt potiore iure, non iam a Ferro sed pretiosum sibi ducat cognomen ab Auro.

26 Tria hic denique aduerte. Primò, quando quis integre confitetur peccatum, quod tam ipse, quàm Confessarius, vel alteruter dubitant, an sit mortale, an veniale: si post absolutionem agnoscant certò grauem attingere culpam; non fore opus noua confessione *m*. Ratio est quia ex vna parte integrè apertum fuit peccatum eo modo quo fuit commissum: & ex altera ad valorem Sacramenti non est necesse quòd pœnitenti, vel confessario innotescat illud esse mortale, quod absoluitur.

m Sanch. l. 1. in Dec. c. 10. nu. 69.

27 Secundò idem dicendum *n* cum quis confitetur peccatum reseruatum siue iure, siue de facto dubium: De iure esset, vt si dubitaretur an peccatum: v. g. abortus, sit reseruatum: de facto esset, vt cum constaret peccatum abortus esse reseruatum, dubitaretur tamen an fœtus fuisset animatus, atque adeo an pœnitens abortum commisisset.

n Sà v. casus reseruat. nu 5 Hurtad. d 11. diff 6 de pœnit Portel in dub reg v casus reseruat nu 7. Delugo disp 2. de pœn. sec. 2. nu. 22.

28 Ratio ergo huius secundi dicti est, quia cum reseruatio sit odiosa, est restringenda, nec cadit nisi in peccata certa. Sic etiam Dubia Heresis non

sis non subiacet reseruationi ex Merola, & Thomas Del bene apud eumdem Verricelli dicta quæst.34. sic dubium votum Castitatis perpetuæ non subiacet reseruationi:ex Sanc.& *Pontio* apud eumdem *Verr.* sic dubia censura non obligat ad vitandum Fideles ex *Diana* apud eumdem;sic filius expositus,quia est dubium, an sit illegitimus legitimus,tamen reputatur ex eodem *Verr.* innumeros citante, & commodam limitationem ponentem, *n.6.*

29 Tertio rustici,mulierculæ,pueriquæ, qui bona fide suas confessiones coram Parocho, etiam indocto, grossiore modo exhibuerunt, licet peritiores, vel grandiores effecti videant in multis se defecisse, vnde & multa dubia pro certis,& contra, vnumque numerum pro alio se dixisse animaduertant;non sunt cogendi o repetere Confessiones. Ratio est quia satis superque,saltem in confuso,Confessarius eorum peccata percepit,& directè absoluit;& ex alio capite praxis fidelium est hasce Confessiones non repetere: ad quod si fideles obligarentur omnia scrupulis essent obnoxia.

o Fagund. 2 præc. p Ecclef. li. 3. c. 4. nu. 10. Delugo de pœn disp 16. sect. 14 à n. 58.

His ita disputatis. Inquiret quis An certus se commisisse mortale, dubius vero num illud fuerit confessus, an inquam obligetur ad illud iterum confitendum.

Respondeo tribus dictis. Dico Primo scrupulosum non obligari.

Dico 2. non scrupulosum nec item obligari, si diuturnum tempus intercessit inter eius Confessionem, quam bona fide,moraliq; præcedente examine solebat exhibere,& inter dubitationem, quæ nunc illi suboritur.

Dico 3. Hunc non scrupulosum obligari ad illud confitendum, si paruum tempus intercessit.

Ratio primi dicti est eadem quam dixi cap. præcedente. nu. 16.

Ratio secundi est,quia, *moraliter* (sunt verba *Io: Præpositi* de integr. confess. *q.5.sub.3.n.115.apud Ferrantinum supra citatum n.66.*) *impossibile est post diuturnum tempus positiue recordari omnium quæ quis confessus est ac proinde onus intolerabile esset, si tunc obligaretur confiteri ea, de quibus dubitat num sit aliquando confessus.*

Ratio tertij dicti est, quia ex vna parte præceptum certo obligans ad confitenda peccata certum est, & est in possessione obligandi, & ex alia non adest excusatio ducta ex scrupulis,vel ex temporis elapsi diuturnitate, vel ex alio capite, quod hic certe non apparet ergo &c. At aliquis posset contrarium concludere ex eo, quod in dubio melior sit conditio libertatis,quæ non est restringenda ab obligatione dubia cõfitendi quæ superueniat. Respondeo certe fatemur primo fuisse libertatem expeditam, sed deinde a certo peccato cõmisso iam fuit eiusmodi libertas certo ligata ad obligationem confitendi,superueniens ergo dubitatio an peccatum fuerit confessum,non inuenit libertatem expeditam,quam debeat relinquere in suo statu,sed inuenit iam ligatam à dicta obligatione confitendi ergo ligatam relinquere debebit. Vim huius rationis clarius intelliges si ea legeris quæ nos dicemus cum de conscientia dubia lib. 1. in decal. c.3.præsertim toto §.6. & 7.

§. V. *De actibus internis interruptis.*

30 EXemplum. Aliquis odio habet grauiter inimicum suum mala ei grauia desiderando,vel inferre volendo,atque per aliquod tempus in his interioribus actibus versatur, nempe per aliquot horas, vel menses,vel annos. Aliquis turpiter cõcupiscit puellam per multos menses,&c.

ses,&c.Quærimus quà ratione hic Confessionem suam expediat,posito quòd multoties illos actus negotijs,somno,alijsue bonis cogitationibus interrupit.

31 Certum est si interrupit contraria voluntate,& deinde renouauit; debere eiusmodi renouationes quantũ recordatur, iuxta ac certe à noua numero peccata,quæ confiteri tenemur,explicari. Ratio est,quia per illam pœnitentiam euadunt illi actus, & in genere physico, & in genere morali numero disiuncti, disiunctione facta per intermedium illum actum contrarium:numerum autem oportere explicari quando innotescit; & est doctrina Concil. Trid. *a* & ipsa fidelium praxis probat.

32 Difficultas igitur, & quidem grauis, est, abstrahendo ab interruptione per contrarium actum. Dico, ergo quamuis sit speculatiuè probabilior sententia asserens per quamlibet interruptionẽ multiplicari numero prædictos actus, vnde & debere,si memoria teneantur,aperiri:tamen contraria opinio,quæ docet minime debere,est etiam probabilis *b*. Ratio est quia in genere moris omnes illi actus censentur vnum peccatum,etiam si materialiter,& physice multiplicẽtur.Satis est igitur si explicetur tempus,quando est notabile(si enim sit breue;de quo dicam infra §.8. nu.47. & 48. nec tempus esset necesse declarare) & sic satis est, si dicatur,Ego v.g.per vnum diem odio grauiter habẽs Petrum, illi mala grauia imprecatus sum: per vnum mensem turpiter concupiui puellam,&c intelligitur enim more humano,idest tales actus per varias humanas actiones fuisse interruptos.

33 Quid si quis rarò interrupit turpem illam cogitationem, vel alius sæpissimè, propter vrgentia sua negotia? Sanè Coninch. *c* ait hanc extraordinariam raritatem,vel frequentiam esse explicandam(intellige in confuso,dicendo se frequentissimè vel rarissimè cogitasse, quod certè facere est optimum consilium): quia id excedit modum humanum communem,atque adeo notabiliter excrescit numerus peccatorum, ex quo notabiliter commutatur iudicium Confessarij. Alij *d* supra citati indistinctè loquuntur: & dum indistinctè docent omnes illos actus esse vnũ in genere moris;non videntur niti eo fundamento,quasi ex illo ordinario modo agendi humano(nisi excedatur)possit plus minusue à Confessario percipi actuum numerus:sed fundantur in persistentia,seu permanentia habituali malæ cogitationis, à qua vna permanentia desumunt vnitatem omnes illi interni actus siue multi,siue pauci. & ratione cuius animus illius peccatoris sẽper est affectus, & promptus ad cogitationes illas malas.Quare ne scrupulis locus detur,puto illam Coninch.obligationem non esse ex necessitate fidelibus imponendam, cũ præsertim teneamus non omne,quod Iudicium Cõfessarij immutare potest,esse necessario aperiendum,vt ex ijs, quæ de circumstantijs aggrauantibus agemus §.18.cognosci poterit.

34 Excipe, si quando tanta est interruptio; vt non iudicetur adesse dicta persistentia: v.g. vult quis occidere inimicum; ita vt per mensem continuet hanc voluntatem modo dicto;postea vel per annum infirmetur,vel discedat ab vrbe,vel ipso lapsu temporis, rerumq; mutationibus frigescat, immo euanescat veluti natura sua illa praua voluntas:si deinde post annum sanus effectus,vel rediens in vrbem &c. voluntatem occidendi resumat; sanè hæc voluntas cum illa priori facere vnum non videtur; quia morali modo non censetur illa tam distans voluntas ita habitualiter permanere, vt cum hac ad constituendum vnum peccatum, coniungatur.Et per hoc fortasse duæ prædictæ sententiæ conciliabũtur.

a Trid. sess.14. c 5. & c.7

b Canus in relect. de pœn. p. 5. To. Delacrux Petrus Fay Homob. Diana, & ex parte Salas quos citat, & sequitur Delugo disp.16.sec. 14.à nu.56 6.

c Coninch. disp.7. de pœnit dub.7. ipsique fauet Salas p. 2.to 2.tr 13.disput 5 sec.8 n 85 Delugo de pœnit. disp 16 sec 14.n 45. & n 567.fine.

d Canus so. Delacrux, Fay Homobonus,Diana citati num.32.

§. XI. *De actibus externis interruptis.*

35 ACtum externum is exhibet, qui præter internam prauam cogitationem, addit aliquam exteriorem demonstrationem, id quod duplici contingere potest modo. Primo in ordine ad vnum numero actum seu finem: vt si quis, ne mortem effugiat suus inimicus, per vnum annum v.g. paret illi insidias, præparet gladium æquum conscendat, &c. Ita etiam si quis amans puellam per duos annos v.g. semper quærat modum, quo illa potiatur; in his exemplis, vnum est homicidium numero, vna numero fornicatio, ad quæ ordinantur respectiuè illi actus externi. Secundo in ordine ad diuersos actus, vt cum quis exercet habitualiter officium ex se multis numero vel specie peccatis implicitum. Talis est meretrix, vsurarius, grassator viarum. Hic de priore: in sequenti §. de posteriore agemus.

36 Quoad prius ergo dicendum est idem, quod in præcedenti §. dictum est *a*, propter paritatem rationis: omnes enim hi actus externi sumunt vnitatem ab illo actu finali, ad quem ordinantur. Adscribe tamen exceptionem positam nu. 34. Quare probabile est satis esse ad Sacramentum pœnitentiæ si dicat quis, per tot dies procuraui homicidium mei inimici, eiusdem puellæ congressum, &c.

a Delugo disp. 16. sect. 14. n. 567.

37 Illud nota si mediante alia persona finem intentum acquirere curasti, vel puellam tētasti renitentē; debere id explicari; quia est inductio proximi ad peccatum, atque adeo nouam speciem peccati scandali commisisti. Dixi (renitentem) nam de consentiente dicetur infra cap. 7. §. 8.

38 Petes, si quis finem obtinuit suæ prauæ cogitationis; satis ne est fateri dictum finem dumtaxat? se v.g. puellam cognouisse; se occidisse inimicum? Respondeo. *Delugo b* ait quia hoc est peccatum consummatum; non esse necesse vt is dicat quoties habuit decretum procurandi; cum sufficiat confiteri illud tanquam vnum peccatum consummatū. Sed profectò debere explicare saltem se per tantum tempus procurasse, modo iam explicato §. præcedenti, mihi non est dubium vt scilicet innotescat, an & quæ persistentia peccati habitualis præcesserit.

b Idem nu. 566.

§. VII. *De peccatore habituali, vbi de Meretrice.*

39 QVoad secundum, quod modo promisimus in hoc §. declarandum, sic statuo: licet illa opinio *a* quòd similes peccatores habituales debeant speciatim numerum, speciemque peccatorum explicare, sit nimis seuera; illa tamen *b*, quæ docet sufficere si solum dicatur tempus peccati, est nimis laxa: media ergo via est procedendum *c*. Quare Meretrice; v.g. non solum debet explicari tempus mali status, sed etiam principales species peccatorum, quas memoria retinet; an scilicet ipsa peccauerit cum Sacerdotibus, cum propinquis, cum coniugatis, &c. & saltem in confuso multitudo numerica; v.g. toties plus minus per menses, vel per hebdomadas, &c. Si enim aliqua recordatur se in frequenti ciuitate, sæpissimè etiam in die peccasse; alia tamen in parua rusticorum villa, vix semel in hebdomada; qua ratione id explicandum non esse censeamus?

a Doctores apud pag. & Dian. mox citand.
b Nauarr. in sum. ma c. 6 nu. 15.
c Fagund. præcept. 2. Eccl. lib. 3. c. 4. nu. 11. fine, alijq; apud Dianam par. 3. tr. 4. res. 89.

40 Addit rectè *Vasquez d* (quod & ea quæ §. 5. & 6. diximus confirmat) circa numerum actuum internorum non esse hos habituales peccatores cogendos, ad explicandam frequētiam, & numerum per hebdomadas, aut dies: sicuti dicimus cogi debere circa frequentiam ipsorum actuum externorum, v.g. fornicationum: vt scilicet dicant, si recordentur,

d Vasquez de pœnit. qu. 91 art. 1. dub. 5. num. 3.

quoties

quoties plus minus, peccauerint per dies, per hebdomadas, &c. Ratio est, quia in his actibus internis videtur impossibile eos ad aliquē numerum sine magni erroris periculo, siue per excessum, siue per defectum reducere, quod periculum communiter non est in externis. e; Vasq. ibid. nu. 4

41 Quod dictum exempli gratia hactenus de Meretrice, dic de furte habituali e; de vsurario, de similibus: satis enim est explicare confuso modo frequentiam furti grauis, seu iniusti lucri: v.g. fui fur, vel vsurarius per decem annos quarer, vel quinquies plus minus furando in mense, vel hebdomada materiam grauem. f Vasq. ibid.

42 Idem dic de eo, qui passim concupiscit fœminas sibi obuias f, dicat enim per duos annos obuias cōcupiui, addatque species principales, an frequenter cognatas, an sacras, an coniugatas, &c. De delectationibus morosis dicam infra cap. 7. §. 1.

43 Idem dico de habente domi Concubinam g; satis est enim si dicat, puellam vt vxorem habui per tres annos, addatque semel in die plus minus illam cognoui. Quid enim si cognouisset solum semel in mense debet igitur saltem in confuso frequentia declarari. g Henriquez lib. 5. c. 5. nu. 9. & Fagundez 2. præcep Eccles. lib. c. 3. 4. nu 11.

44 Idem denique in colloquentibus frequenter h de rebus turpibus cum peccato mortali; quando enim adest difficultas explicandi numerū, vt certè sæpè accidit male moratis adolescētibus, sufficit explicare cōsuetudinē, tēpus, & species principales, quas inter loquendum cōcupiere, proportionaliter, sicut dictum est de Meretrice. h Delugo disp. 16. de pœnit. sec 14. nu. 575.

45 Illud denique hic aduerto cum *Vasquez i* quod ille qui propter inueteratam cōsuetudinem non potest numerum peccatorum distinctè explicare, & ideo dicit tempus, vt de Meretrice & prædictis dictum est, non tenetur postea iterum confiteri peccata particularia, quæ sibi in memoriam occurrunt, licet possit ea magis distinctè aperire. Ratio est, inquit, quia iam in illa cōfusa narratione comprehensa, & directè absoluta fuere, iuxta ea quæ diximus supra §. 4. i Vasquez q. 91. de pœnit. art 1 dub 5. n 3. quem sequitur Delugo citatus de pœnitent. disp 16. sect. 14. nu 582.

§. VIII. *De vnitate morali vnius peccati.*

46 VNum in hoc & præcedētibus paragraphis superest explicandum. Diximus, quādo actus tendunt in vnum finem, atque adeo vnus dependet ab alio, facere vnum in genere moris; iam, quando, vnus actus ab alio non dependet, sed sunt disparati; v.g. concupiuit nunc quis puellam, & hinc ad horam concupiscit eandem, sed independenter a primo actu, vt vsu solet euenire sæpissime, quid requiritur ad hoc vt sit vnus & vt vnum non autem, vt duo peccata sint aperienda,

47 Respondeo. Regula vniuersalis est huiusmodi. Si intermediet multum temporis inter actus; & ex alia parte actus posterior cōcupiscentiæ v.g. nō habeatur ex vi prioris, iudicabitur distinctus actus, distinctumque numero peccatum. At si breue tempus interijciatur; censebitur facere unum cum priore; sicut ii qui percutit proximum vna percussione, & deinde in eodem calore iterum percutit; unū in genere moris actum, vnumque peccatum commisisse reputatur.

48 At difficultas subnascitur eo quod nam est hoc modicum tēpus, Respondeo decernendum id esse prudentis uiri iudicio a, ut uideatur an ueluti eodem impetu concupiscentiæ u.g. redeat quis post interruptionem, an alio potius calore agitatus concupiscat: si prius, unum est peccatum moraliter: si posterius, duo: numerusque, nisi, obliuione aut alia causa excusetur, explicandus omnino erit. a Delugo disp. de pœnit. 16. sec. 19. n. 569.

49 Atque hæc eadem regula vsui erit ad illud affine dubium enodādum. An scilicet debeas explicare te in vno actu concupiscentiæ puellæ

v.g. vel desiderij grauiter lædendi inimicum, durasse per tot, vel tot horas? Dico ergo; cum in aliquo ex his actibus vno calore concupiscentiæ, vnoque impetu in eadem cogitatione persistis, semel moraliter peccas, atque adeo non erit tempus explicandum. Quoniam vero quando huiusmodi actus diu, v.g. per sex, vel per decem horas perseuerant, impossibile moraliter est, vt id vno eodem impetu fiat; ideo necessarium tunc, & sufficiens erit dicere per sex horas, vel per decem concupiui, &c. Sic enim vel explicabuntur interruptiones, quæ humano modo solent intercedere, vt dictum est superius; vel satis aperietur peccatum veluti habituale vnum, perdurans per illas horas.

50 Ex his multa inferuntur, quæ maximè ad expediendam confessionem conferre poterunt.

Blasphemia.

Primo qui vno Blasphemiæ impetu blasphemat si eodem calore licet post aliquam interruptionem blasphemiam iteret bis, ter, pluries, satis est dicere, *b* blasphemaui: quia vnum moraliter peccatum commisit. An omnes blasphemiæ eiusdem sint speciei, dicetur infra cap. 3. §. 1.

b Molina to. 4. de Iustitia tract. 3. disp. 41.

Percussiones.

51 Secundò si quis aliquem vno iræ impetu ter, vel quater, vel pluries percutit, vel vulnerat; vnum numero peccatum committit: & Clericus si sit, qui percutitur, in vnam tantum excommunicationem sic percutiens incidit; satisque erit sic fateri; hominem vel Clericum grauiter percussi, vel vulneraui *c*.

c Azor. T. 1. lib. 4. c. 4 quæst 5.

Iuramenta, & vota.

52 Qui simili vnico impetu de eadem re peierat, iuramento assertorio, atque iterum, iterumque, eodem calore, iureiurando confirmat, semel peccat, satisque est *d* si dicat iuraui falsò. Pari modo qui eamdem rem Deo vel homini promittit eam confirmans iterato voto, vel iuramento promissorio, & deinde semel non obseruat; semel peccat *e* cum repetitio illam eiusdem voti & iuramenti non mutet speciem, nec multiplicet peccata. An omnia iuramenta sint eiusdem rationis dicam infra cap. 3. §. 2.

d Delug. mox cit. d. 16. sect. 16. n. 561.
e Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 4 num. 146.

Detractiones.

53 Qui vnico veluti contextu continuat grauiter de altero detrahere, licet occasione data aliquantulum detractionem interrumpat, & licet alias diuersas de eodem detractionis materias tangat vnum moraliter peccatum committit, satisque erit *f* si sic fateatur, semel grauiter de quodam detraxi. An debeat explicare vel numerum circumstantium, vel numerum eorum, de quibus detrahit, dicetur infra cap. 9. §. 1.

f Idem ibid. sect. 16. num. 559.

Contumelia.

54 Qui pari modo iniurias, contumeliasque addit, superadditque vnico iræ feruore, licet interponat aliqua alia verba ad iniurias minimè pertinentia; semel iniuria proximum affecisse censebitur. Quare sufficit si dixerit *g* Iniuriaui proximum.

g Delugo ibid. nu. 561.

Ministrare Sacramentum Pœnitentiæ peccato mortali.

55 Qui Sacerdos successiuè audit in peccato mortali plures confessiones vnam post aliam; in sententia probabili non committit plura numero distincta peccata. Idem dic si Confessarius idem modice deflexerit ad alios sermones minimè facientes ad eiusmodi ministerium; vnde satis erit si dicat *h* Audiui vna vice plures Confessiones, absolutionem in statu peccati mortalis ministrando.

h Idem ibid num. 558 & sect. 3. num. 155.

Forni-

Fornicationes.

56 Contra: qui vna, eademque nocte v.g. plures copulas habet cum eadem, multo magis qui plures copulas cum pluribus eadẽ nocte init, sicuti etiam qui plures successiua occidit, debet numerum explicare *i* copularum & occisionum. Ratio est quia hic sunt diuersi omnino actus consummati, nec vnus faciens moralem vnitatem cum alio, in præcedentibus verò illi actus v.g. detractionum ex se faciunt vnitatem moralem, sic enim modo humano æstimari solet.

i Idem, ibid. num. 557. & n. 558.

57 Hæc exempli gratia tetigisse sufficit: cetera, quæ huc facere possent, suis quæque in materijs explicabuntur. Solùm animaduerte contingere interdum posse, vt, (licet sine interruptione) transeat tamen quis ad aliam speciẽ peccati, tunc eã explicandã omnino esse, nequaquã est ambigendum: v.g. cœpisti percutere, & deinde voluisti occidere, ac occidisti; cœpisti clam detrahere, & deinde inter detrahendũ superuenit detractus te minime à detractione desistẽte. Dico tum occisionem, tum etiã detractionẽ coram detracto exhibitam, hoc est, contumeliam, præter verbera & detractionẽ ipsã esse Cõfessori aperiendã, vt de se patet.

Petes: si quis in prædictis sic se accusaret, Blasphemaui, Peierauí, Audiui Confessiones in mortali decies, obligatur *l* ne Confessarius interrogare, an id fuerit vno impetu, atque adeo ex prædicta doctrina, semel moraliter, an vero fuerit in diuersis v.g. diebus, atq; adeo verè, & phisice decies? Iuuat enim id scire ad expediendam Confessionem, & ne obligetur Confessor ad talem interrogationem. Idem quæri potest in occisione simul multorum, in desiderijs eiusdem rei eodem calore repetitis, in detractione moraliter vna de eodem continuata, iuxta mox dicenda §. 9. à n. 61. Idem in tactibus turpibus de quibus mox §. 10. n. 72.

l Delugo ibid. num. 559. fine.

Respondeo non obligari. Ratio est, quia est etiam probabile illas blasphemias, iuramenta, & similia esse multiplicia numero per multiplices actus quamuis vno calore, seu vna continuata successione facto; quare tunc Confessarius poterit huic se opinioni conformari. Explico. Probabile est, blasphemãtem vno impetu decies, committere decem numero mortalia; probabile item est committere vnum. Iam, si pœnitens qui vno impetu decies blasphemauit, fateatur se emisisse decẽ blasphemias, verum dicit iuxta priorem opinionem; illam ergo sequendo Confessarius, prudenter se geret. Quod si alius pœnitens insimili vno impetu decem blasphemiarum, fateatur se semel blasphemasse, quia opinio posterior est etiam probabilis, verum item dicet & iuxta illam absoluendo, prudenter etiam se geret Confessarius, qui (perinde ac quilibet alius) potest sequi modo vnam probabilem opinionem modo aliam, quando non est præiudicium tertij, vt est fere communis doctorum *m* sententia.

A nobis [ne erretur] explicata l. 1; in Decal. c. 1. §. 5.

m lege Delugo de Euch. d. 15. sect. 2. a nu. 45. Castrop. T. 1. d. 2. de consc. p. 2. alios citans.

Dices; fac illum, qui fatetur se decies blasphemasse, vere decem in diuerso calore, seu diuersis diebus, blasphemias emisisse; certe Confessarius æquæ hunc absoluet, atque illum, qui vno impetu decies blasphemauit, deciesque se blasphemasse confessus est, & tamen ille magis, seu pluries verè peccauit quam hic. Respondeo negando in illa sententia probabili illum magis, seu pluries peccasse, æqualiter enim in illa opinione vtrobique numerante ipsos physicos actus, ambo deliquerunt.

§. IX. *de pluralitate indiuiduali malitiæ in eodem actu.*

58 Egimus qua ratione multi physicè actus vnum conflare possint peccatũ; nunc quomodo vnus actus seu peccatũ multas continere pos-

fortasse erit reseruatum,quod commissum in sæculo non erat: debet igitur id explicari,vt videatur an Confessarius,cui nunc is Religiosus confitetur, iurisdictionem habeat absoluendi. Secundo quando pœnitens est in proxima occasione peccandi: tunc enim debet explicari tempus præsens,vt scilicet Confessarius,vel illum obliget ad eam remouendam, vel si renuat,à beneficio absolutionis excludat: Aliqui tertio addunt si pœnitens laboret consuetudine præsenti peccandi,debere illam explicare: sed probabilius est non obligari ad dicendam ex se peccandi cõsuetudinem,nisi à Confessario interrogetur,vt infra sua dicetur loco. *d*

d Infra hoc eod. li. cap. 3. §. 3.

4 Petes quoad primum casum. Quid si ille Religiosus confiteatur cum habente potestatem? v.g. cum Prælato? Respondeo tunc cum illud peccatum reseruatum respectu talis Confessarij nequaquam sit; tacere tempus pœnitens profecto potest. *e*

e De lugo ibid.

5 Petes iterum quoad secundum casum: Quid si quis habeat occasionem proximam, sed vel non teneatur eam tollere, modo intra explicando, vel si teneatur, ipsemet eam tollat, seu efficaciter tollere proponat? Respondeo tunc nec obligari *f* ad aperiendum tempus: siquidem ratio,quamobrem obligatur, iam deficit.

f Ibidem.

6 Illud approbare non valeo,quod aliqui affirmant: posse scilicet sine peccato graui pœnitentem, siue ex se, siue interrogatum à Confessario positiuè dicere illud peccatum, quod de facto nunc commisit,esse peccatum antiquum:quia nimirum (aiunt)id est mendacium de re leui,cum non sit de re necessaria ad confessionem: id inquam non approbo, non solum ex eo capite, quia tenemur interdum verum respondere quando à Confessario de aliquibus interrogamur,quę quamuis non essent à nobis necessario dicenda,conducunt tamen ad nostram vtilitatem,medicinamque;quale esset,aliquando peccatum esse recidiuum,esse ex consuetudine, &c. de quibus interrogati vera dicere omnino tenemur, *g* vt infra etiā nos dicemus: *h* sed præcipuè illud non approbo ex alio capite, quia nimirum quando negatiue se quis gerit, & nihil dicit de tempore commissi delicti, (id quod fieri posse concedimus) certè commissum suum præsens delictum confitetur, quia in ipsa confessione illud inuoluit: quare esto Confessarius apprehendat illud esse peccatum alio tempore factum,non tamen id dicit pęnitens: sed Confessarius ipse per se sic apprehendit:Ex alia parte;quia Confessarius,quando absoluit, habet intentionem absoluendi omne illud peccatum, quod potest,& à penitente dictum est,non est periculum frustrandi Sacramentum. At verò quando positiuè quis dicit illud esse peccatum antiquum,cum sit recens: non explicat, ne implicitè quidem, suum præsens delictum, sed aliud antiquum,quod non fecit id,quod esset non fateri omnia sua peccata, quod est sacrilegum.

g De lugo disp. 14 de pœnit. sec. 10.
h Hoc eod. libro c. 10. §. 2. nu. 38

§. Secundus. *In Confessione generali,an omnia mortalia alias confessa aperire teneamur.*

7 NOn tenemur:atq; adeo possumus omittere aliqua peccata etiam mortalia, sed alias rite manifestata, quæ est communis,& certa Theologorum opinio. *a* Quod si Confessarius decipiatur putans hunc pœnitentem ea sola habere peccata, quæ dicit; ipse tamen pœnitens non mentitur, cum solum proponat aliqua, aliqua non item, in quo nullum est mendacium. Quid si pœnitens dixerit se velle generaliter confiteri, & deinde non omnia proponat? Respondeo, nec tunc mentiri, quia communis sensus est ipsis Confessarijs maximè notus, quod in Confes-

a Henriq. l. 2. de poen. c. 12. §. 2. in Glossa litt. D. & alij passim.

sione

ſione generali non omnia aliàs ritè confeſſa aperiantur; immò etiam ſi mentiretur peccaret ſolum venialiter, eſſet enim in re leui, & minimè ad confeſſionem neceſſaria.

Alia huc pertinentia vide infra cum de Mendacio in Confeſſione libro hoc 2. cap. 10. §. 2.

§. Tertius. *An peccata dubia ſint neceſſariò clauibus ſubdenda.*

8 Dubium aliud eſt poſitiuum, aliud negatiuum. Poſitiuum eſt quādo quis aliquas habet rationes, vel motiua probabilia ad credendum v. g. ſe peccatum aliquod commiſiſſe, & habet alias rationes, ſeu motiua probabilia ad credendum ſe illud non commiſiſſe. Hoc quod vocauimus dubium poſitiuum; impropriè vocatur dubium: verè enim appellatur, & eſt iudicium probabile. Negatiuum eſt, quando quis non habet ratione, vel motiua, ſaltem probabilia ad credendum ſe peccaſſe: ſed nec rationes ſimiles habet ad credendum ſe non peccaſſe: ſicuti non habet quis rationes probabiles ad iudicandum arenę maris grana paria eſſe, nec ad iudicandum eſſe imparia. Hoc enim vero propriè vocatur dubium. His poſitis.

9 Certum in hac re noſtra eſt. Primò eum, qui dubius eſt poſitiuè de ſuo peccato, hoc eſt, habet rationes probabiles, quod non peccauerit mortaliter, & ſimiles, immo probabiliores rationes, quòd peccauerit; non teneri *a* ad illud confitendum. Ratio eſt quia ſe conformat iudicio probabili, quod ſatis eſt, vt in rebus moralibus, iuxta rectam rationem, quis prudenter agat, etiam relicto probabiliori *b* iudicio.

10 Certum eſt ſecundo. Qui probabiliter, immo certo ſcit ſe mortaliter deliquiſſe, habet tamen rationes probabiles immò, & probabiliores ſe illud non eſſe confeſſum, ſed & probabiles item habet ſe confeſſum eſſe; nec teneri *c* ad illud confitendum; quidquid aliqui in contrarium dicant: *d* Ratio eſt euidens, quia adhuc ſequitur iudicium probabile.

11 Certum eſt tertiò. Qui rationes probabiles habet ſe non peccaſſe: vel ſcit quidem ſe peccaſſe, ſed habet probabilitatem iam ſe eſſe confeſſum, ſi nullas habet rationes credendi contrarium: non teneri ad Confeſſionem. Ratio eſt eadem dicta, immo, vt patet, maior.

a Suar. de pœnit. diſp. 22. ſect. 9. nu. 6. alijque

b Sanch. in Dec. l. 1 c 9. n 33. Siluius in addit. 3. p q. 6. art. 4. §. quæritur 3 contra Fag. præcepto Eccleſiæ 2. lib. 3. c. 4 nu. 7.

c Ijdem alijq;

d Coninc. de pœnit. diſp. 7. dub. 8. n. 68 apud Dianā p 3. tr. 4. reſ. prima.

In præcedentib. notant aliqui rectè in mortis articulo debere de prędictis haberi actum contritionis, vel ſaltem præceſſiſſe confeſſionem ſacramentalem. Ratio eſt, quia ſi coram Deo tunc Fidelis ſit in mortali dictat Charitas erga ſe ipſum vt ponatur in gratia vel indirectè per Confeſſionem, vel directe per actum Contritionis.

12 Certum eſt quartò. Si contra, habeas rationes probabiles iudicandi te peccaſſe, ſed nullam rationem probabilem habeas iudicandi te eſſe confeſſum, (quod eſt dubitare negatiuè de Confeſſione) teneri *e* te ad Confeſſionem. Ratio eſt quia tunc poſſeſſio præcepti Confeſſionis eſt contra te: conſtat enim de peccato, deque obligatione confitendi; de Confeſſione verò facta, non conſtat. Si certus ſis te peccaſſe ſed dubius an illud peccatum fueris confeſſus dicetur mox §. ſequenti fine.

e Delugo de pœn. diſp. 16. ſect 2. nu. 59.

13 Difficultas igitur ſolùm ſupereſt de dubio negatiuo, & quidem circa culpam mortalem. An ſcilicet qui negatiuè dubitat ſe peccatum commiſiſſe, vel quod commiſit fuiſſe mortale, teneatur eiuſmodi peccatum dubium confiteri. Dubito v. g. ſed nullam habens rationem probabilem me excuſantem, an occiderim hominem, vel poſito quod occiderim, ſubito an cum debita aduertentia occiderim; obſtringor ne tale homicidium in Confeſſione declarare?

14 Prior

14 Prior sententia negare posset, *f* quidem validis rationibus. Præcipua illa est, quia in hoc casu melior possessio est pro pœnitente; neque enim debet quis certo condemnari, aut cogi pati sententiam certam Confessionis, tantumque onus subire, quantum est naturæ hominum fragili ipsa confessio, pro delicto dubio. Hanc sententiam nouissime amplectitur *Ianuarius in resol. p. 1. res. 20.* merito addens solum in articulo mortis obligari ex Charitate sibi debita in casu, quo post illud dubium; vel non elicuit contritionem, vel non sumpsit aliud sacramentum. Intelligo Sacramentum Confessionis, de quo certiores sumus absolui indirectè peccata oblita, & bona fide non confessa.

f Fauet Henriq. lib. 8. de Euch c. 45. nu 3. in Glossa litt. P citans Pal. Ant. Tabienam.

15 Posterior tamen sententia est communis apud *g* Theologos, qui obligant Fideles ad Confessionem talium peccatorum in prædicto dubio. Ratio huius sententiæ potius est extrinseca, quàm intrinseca: nam Layman *h* post quam priorem sententiam, vt sibi probabilem proposuisset; in fine addit *se nihil hac de re velle statuere*. Ioannes Præpositus, *i* similiter docet priorem eamdem sententiam esse speculatiuè probabilem, *licet non sit in praxi à posteriore recedendum* Diana *l* postquam attulit ex citato *Laiman* rationes pro sententia priori, concludit; *ideò tu cogita, nam ego absolutè affirmatiuam* (hoc est posteriorem à nobis modo adductam) *sententiam teneo.* Delugo *m* vbi eruditè soluit omnes rationes, quę faciunt pro posteriore, quam, vt dictum est, Theologi communiter sequuntur: tandem *ab eadem communi non esse recedendum statuit*, nixus eo fundamento; quia nimirum talis est vsus, & praxis communis totius Ecclesiæ, cuius praxis cum initium non agnoscatur, *affirmari potest* (ait) *ita Christum Dominum instituisse, vt scilicet etiam peccata dubia Fideles confiteri teneantur.*

g Suarez de pæn. disp. 22 sect. 9. n. 1 Sanch l. 1 in Dec. c. 10. nu. 66. alios late referentes.
h Laym. l. 1 tract. 1 c. 5 § 4 num 37.
i Io: Præp. q. 5. de integritate confessionis dub. 3. num. 107.
l Diana p. 3. Tr. 4. res. 60 vide etiã p 4. Tr. 3. res. 5.
m Delugo de pœnit. d. 16. sect. 2. num. 67.

16 In hac graui difficultate. Dico primo priorem sententiam interdum ratione subiecti non solum practicè probabilem, sed certissimam esse; nempe pro conscientijs timoratis scrupulosis. *n* Ratio est, quia hi in dubio debent præsumi non peccasse mortaliter: quare & in eo dubio, in quo alij essent obligandi; ipsi sunt omnino eximendi.

17 Dico secundo absolutè, ex ratione obiecti posteriorem sententiam in praxi recipiendam esse. Ceterum an prior practicè excipi possit; vt certò decernere tanti illi Doctores ausi non sunt; ita nec ausim ego.

n Sà, Suar. Granadus Becanus alijque relati à Io. Sanch. in selectis disp. 42. nu 18. & Castrop. T. 1. disp. 4 de Consc. scrupulosa p. 2. nu. 4.

Sed iam post hæc a me in prædictum modo scripta, immo & in prioribus Impressionibus edita, inuenio à doctis & prudentibus Theologis hanc posteriorem sententiam fuisse probabilitatis munere donatã. Nam eam nouissime amplectitur P. Hieronymus Ferr. de scand. & cotr. frat. d. 1. quæst. 77. num. 40. Philosophicis ac Theologicis litteris excultissimus; & insuper inter ceteras probationes adducit Iudicium; quod dotissimi patres Collegij Romani Soc. Iesu pro hac sententia, re mature perpensa, protulerunt. Cum enim (inquit) ex Prouincia Austriæ Propositiones aliquæ missæ essent Romam ad nostrum admodum R. P. Generalem ipsius iussu examinandas à Patribus Reuisoribus, quorum munus est libros diligenter expendere, antequam imprimantur, tale Iudicium, quod mox subijciam tulerunt vnanimes circa Nonam petitionem factam.

Nona Petitio hæc erat. *Peccata dubia siue positiuè, siue negatiuè tantum dubia sint, confiteri non tenemur.*

Responderunt ita. *De peccatis dubijs positiuè non est dubium permitti posse, cum sit Opinio communis Doctorum. De peccatis dubijs negatiuè, circa quod est maior difficultas, iudicauimus olim non debere*

permitti secundum nostras regulas, cum uix reperiatur unius scriptor, qui illam auerte eam tueretur. Nunc uero, cum iam aperte, & ex professo in suis scriptis tueantur, prater Aegidium Conin. de Sac. pæn. d. 7. dub. 8. Petrus Marchant. in Trab. sacram. Tr. 4. Tit. 6. Caramuel in Theol. mor. lib. 3. d. 4. num. 1478. Iosephus de Ianuario resol. mor. T. 1. res. 20. per totam P. Io. Martinon T. 5. d. 50. sec. 8. n. 91. & alii multi scriptores illam iudicent probabilem, censemus posse iam in scholis societatis permitti.

Hactenus Ferrant. vide Dia. p. 10. *Tr.* 12. res. 2. qui exscribit verba aliquorum ex his scriptoribus: & ibid. Tr. 16. res. 79. vbi citat etiam Bossiũ. Me tamẽ iuuat a mea sententia nõ recedere, quã initio huius n. 17. dixi.

18 Denique Doctores *o* hic aduertunt, si quis in Confessione afferat sola peccata dubia, debere moneri, vt addat aliquod peccatum certũ ex alias confessis, ne scilicet periculum subsit frustrandi Sacramentum, si forte illud verum peccatum non sit, atque adeò non sit materia Sacramenti pœnitentiæ: Quòd si hoc certum haberi non possit; tunc prudentis arbitrio iuxta materiæ necessitatem dubiique probabilitatem, & denique salutis proximi periculum, absolui poterit pœnitens, sub conditione saltem mente concepta: id quod in pueris quando sunt in confinio acquirendi rationis vsum, vsu venire solet, qui ex Villalobos, *p* sub dicta conditione absolui debent. Immò audi Merollam *q* vniuersaliter loquentem. *Quamuis optimum consilium sit, ut confitens materiam dubiã, adiungat aliquod certũ alias cõfessum, tamen consilium id est, nec uidetur praceptum, quia pracepta non sunt facile multiplicanda, sine cogente fundamento, nullibi enim tale praceptum inuenitur impositum. Non quidem positiuum, ut clare patet, neque naturale, nulla enim iniuria fit Sacramento impendendo tunc absolutionem sub conditione, quia non vere exponitur periculo irritationis, non enim forma absolutionis absolutè cadit supra materiam sufficientem, sed tantum conditionaliter, si adest materia; conditio autem nihil ponit in esse. Adde quod teneretur quis pluries idem peccatum confiteri, quod nullo iure probatur.* Hæc Merolla.

o Suar. disp. 18 de pœnit. sec. 1 n. 12.

p Villalob. apud Dianam p. 4 Tr. 3 res 53.

q Merolla T. 1. d. 3 c. 3. dub. 2. nu. 159.

Illud huc facit. An Confessarius teneatur de omnibus peccatis, quæ audit in Confessione iudicare, an sint mortalia, an venialia?

Respondet huic quæstioni sic Siluester v. sacerdos in fine. Nõ tenetur Sacerdos de singulis auditis determinare vtrum sint venialia an Mortalia, quando non sunt clara secundum Archid. vt de his, de quibus sunt opiniones, vel pęnitens nescit exprimere mentem suam circa assensum vel moram peccati, tenetur autem determinare de claris. Hæc *Siluester*, qui *ibid.* etiam illud notat ne sacerdos (vbi pęnitens est dubius de aliquo) ne inquam afferat illud esse mortale, si non est certus. Sed circa hoc oportet omnino videre quod dicam lib. 3. c. 4.

§. IV. *De peccatis confessis ut dubiis.*

19 SI pęnitens bona fide confessus est peccatum dubium, vt certum, v. g. se furatum esse aureos centum, vel confessum prębuisse turpi cogitationi, sed deinde incipit dubitare de tali furto, vel de dato consensu; non obligatur *a* iterum illa confiteri vt dubia. Ratio est quia si quis obtinet sententiam, absoluitur quia delicto certo; censetur multo magis ab incerto absolutus fuisse quique Confessori fatetur peccatum vt certũ; satis moraliter censetur fassus esse idem vt dubium. Idem videretur esse dicendum de numero; vt si quis dixit se certò peierasse quinquies, & deinde dubitat se plus, vel dubitat se peierasse minus. Et quidem quando dubium superuenit quod minus, res est certa, idest, non obligari; quia in maiori

a Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 1. num 77.

in maiori numero absolutus est minor: at quando superuenit dubium quòd plus; res non videtur eodem modo decidenda, sed esse procedendum sicuti diximus §.3. de confitendo peccato dubio. Verùm ex altera parte posset quis dicere, in hoc casu, iam moraliter fuisse absolutum numerum dubium in absolutione numeri certi præabsoluti: sed certè id non satisfacit: quod alijs discutiendum relinquo.

20 Quod si non incipiat solùm dubitare, sed certò comperiat se, vel non peierasse v. g. vel numerum esse minorem quàm dixerit: exempli causa cum fuerit fassus se peierasse quinquies, certo comperit se semel, vel bis peierasse; nec obligabitur *b* iterum confiteri, quod certum comperit: Ratio est, tum quia in numero maiori includitur minor: tum quia si nullum comperit fuisse suum peccatum quid confitebitur?

b Idem Delugo ibid.

21 Difficultas igitur hic solum est, Primo quoad substantiam actus: An si quis fassus est bona fide peccatum vt dubium, & deinde aduertit esse certum, an, inquam obligetur iterum tanquam certum confiteri? Secundo quoad numerum: An scilicet si bona fide quis aperuit Confessori se peccasse decies, plus minus, sed deinde benè recordatur se certò decies, vel duodecies, vel nouies peccasse; an, inquam, obligetur hūc numerum certum post datam absolutionem inuentum, iterum aperire. Nam si ante recordatus fuisses determinati numeri, illum explicare debuisses *c* (vt certum est) nec potuisses, dicere decies plus minus: quia peccata debent aperiri Confessori, prout sunt in conscientia pœnitentis. Iam singillatim de vtraq; difficultate differendum, initiumque sumo à posteriore.

c Delugo de pœnit. disp. 16. sec. 2. nu. 77 fine.

22 Quoad numerum ergo dico, quando non est magnus excessus, non obligari pœnitentem iterum aperire *d*. Ratio est, & fidelium communis praxis & ea, quam mox num. 24. dicam. Quod si fuit magnus excessus, debet pœnitens illum aperire in sequenti Confessione. Est communis doctrina *e* & ratio, quæ mox tangetur, persuadet.

d Vasqu. Suarez, Coninc. Sà alijq. apud Delugo disput. 16. de pœnit. sect. 3. & 4. nu. 78.

e Quidquid dicat Viuald. apud Dianam p. 3. tr. 4. ref. 94.

23 Petes: quantum, & ad quod se extendunt illa verba (plus minusue) ne si magnus excessus? Respondeo non posse id per certam regulam definiri, sed prudentis iudicio est decernendum. *f* Solum aduerte quo maior est numerus, qui affertur: maiorem etiam fore numerum, qui sub illis verbis (plus minusue) subintelligitur: v. g. si dicas, peccaui decies plus minusue; verificabitur si peccasti octo vel duodecim vicibus. Quòd si dicas, peccaui centies plus minusue; verificabitur si peccasti nonaginta quinq; vicibus. vel vicibus centum, & quinq; non autem verificabitur, si peccasti octoginta vicibus, vel vicibus centum, & viginti. Quare non est considerandum, nisi id, quod humano, & morali loquendi modo important illa verba (plus minusue:) quod, vt dixi iudicio prudentis est decernendum. Semper attendendo, vt numerum peccatorum moraliter verus confessori patefiat. Illud (plus minusue) importare dimidium supra quantitatem expressam v. g. centum plus minus importare centum & quinquaginta putat Verticel. Tr. 1. q. 5. vol. 8. sed non est audiendus.

f Fagundez lib. 3. de precepto confess cap. 5. nu. 9.

24 Quo ad substantiam actus, in quo est maior controuersia, adhuc dico probabilissimum *g* etiam esse pœnitētem non obligari ad iteratam Confessionem. Quamobrem si quis sub dubio bona fide dixit, se peierasse v. g. & deinde comperit se peierasse certò; non tenebitur iterum illud periurium tanquam certum confiteri. Ratio est quia tale peccatum iam fuit directè absolutum in prima Cōfessione: ergo noua absolutione non indiget. Antecedens probatur: quia ideo tu illud fassus es, & ideo Con-

g Delugo disp. 16. sect. 3. à n. 81.

fessor

fessor profert circa illud suam sententiam vt nimirum illud absoluat: ergo non nisi directè: licet sub conditione implicita, si fuit peccatum coram Deo. Sanè si Iudex sæcularis reum de crimine non plenè probato, seu dubio, per sententiam definitiuam absoluere non posse *b*; iterum id crimen iure in iudicium deduci: ergo est signum quòd directè fuit absolutum. Non ita profectò quando quis absoluitur ab instantia, seu obseruatione iudicij, id quod fit per sententiam interlocutoriam; nam tunc ex nouis indiciis, nouisque probationibus potest iterum in iudicium deduci: at in casu nostro sententia Confessarij est definitiua, vt ex se constat: ergo directè illud peccatum absoluit.

h Couarruuias li. 1. Variar c 1 n.8. citatus à Sanch. lib 8. de matr disput 34. nu 57.

25 Confirmatur. Si quis dubius de excommunicatione, suspensione, irregularitate *i*, voto *l* etiam reseruato, petat ad cautelam absolutionem, vel dispensationem, & post eam obtentam comperiat vincula illa fuisse certa; non propterea indiget noua absolutione, seu dispensatione: certe non propter aliam rationem, nisi quia absolutio fuit absolute data sub conditione, quod vincula illa adessent: sed iam aderant; ergo fuerunt perfectissimé dissoluta: ita in casu nostro &c.

i Delugo de pœn. disp 16. sec. n. 83. l Sâch l. 4. in Dec. c 44. nu 10.

Hanc sententiam explicatam a nu. 24. improbat Thomas Hurtad. & nimis excedit in eius censura. Verum si optas hanc nostram sententiam pluribus confirmatam, lege doctissimum certè Theologum P. Hier. Ferrantinum nostræ societatis, qui in opere nuper impresso affert, inter cætera, Responsionem Patrum Romani Collegij datam Prouinciæ Austriæ, in prædictæ sententiæ confirmationem, ea autem curiosis, hæc est.

Tho. Hurtad. tra. mor. c. 3. d. 8.

Quo ad secundam partem, quod scilicet peccata quæ aliquando sub dubio confessi sumus, postmodum vero certa nobis fiunt, confiteri non tenemur, Censemus posse permitti, cum non careat solidis fundamentis; & illam in suis libris defendant Leander de sacram. T. 1. Tr. 5. d. 5. q. 27. Marcus vidal in Arca de pœnit. quæst. 5. à nu. 31. Martinus de Ioseph T. 1. lib. 1. T r. 8. de pœnit. nu. 9. Caramuel lib. 3. d. 4. & P. Martinus Bresserus de Consc. lib. 4. c. 18. cum alijs iudicent illam probabilem.

Hactenus Patres ex Ferrantino, cui gratias ex animo ago, quod hoc loco citans meum primum opusculum Methodi Confessionis, aureum illud appellauerit. Tam Alchimica (fas sit ita loqui) fuit eius vrbanitas, vt meum plumbum potuerit in aurum artificiosa humanitate contere. Dignus interim ipse, vt potiore iure, non iam a Ferro sed pretiosum sibi ducat cognomen ab Auro.

26 Tria hic denique aduerte. Primo, quando quis integre confitetur peccatum, quod tam ipse, quàm Confessarius, vel alteruter dubitant, an sit mortale, an veniale: si post absolutionem agnoscant certò grauem attingere culpam; non fore opus noua confessione *m*. Ratio est quia ex vna parte integrè apertum fuit peccatum eo modo quo fuit commissum: & ex altera, ad valorem Sacramenti non est necesse quòd pœnitenti, vel confessario innotescat illud esse mortale, quod absoluitur.

m Sanch. l. 1. in Dec. c. 10. nu. 69.

27 Secundò idem dicendum *n* cum quis confitetur peccatum reseruatum siue iure, siue de facto dubium: De iure esset, vt si dubitaretur an peccatum: v.g. abortus, sit reseruatum: de facto esset, vt cum constaret peccatum abortus esse reseruatum, dubitaretur tamen an fœtus fuisset animatus, atque adeo an pœnitens abortum commisisset.

n Sà v. casus reset uat. nu 5 Hurtad. d 11. diff. 6 de pœnit Pottel in dub reg v casus reseruat nu 7. Delugo disp 2. de pœn. sec. 2. nu. 22.

28 Ratio ergo huius secundi dicti est, quia cum reseruatio sit odiosa, est restringenda, nec cadit nisi in peccata certa. Sic etiam Dubia Heresis non

sis non subiacet reseruationi ex Merola, & Thomas Del bene apud eumdem Verricelli dicta quaest. 34. sic dubium votum Castitatis perpetuae non subiacet reseruationi: ex Sanc. & *Pontio* apud eumdem *Verr.* sic dubia censura non obligat ad vitandum Fideles ex *Diana* apud eumdem; sic filius expositus, quia est dubium, an sit illegitimus legitimus, tamen reputatur ex eodem *Verr.* innumeros citante, & commodam limitationem ponentem, *n.6.*

29 Tertio rustici, mulierculae, puerique, qui bona fide suas confessiones coram Parocho, etiam indocto, grossiore modo exhibuerunt, licet peritiores, vel grandiores effecti videant in multis se defecisse, vnde & multa dubia pro certis, & contra, vnumque numerum pro alio se dixisse animaduertant, non sunt cogendi *o* repetere Confessiones. Ratio est quia satis superque, saltem in confuso, Confessarius eorum peccata percepit, & directè absoluit, & ex alio capite praxis fidelium est hasce Confessiones non repetere: ad quod si fideles obligarentur omnia scrupulis essent obnoxia.

o Fagund. 2 prec. p Eccles. li. 3. c. 4. nu. 10. Delugo de pen. disp. 16. sect. 14 à n. 58.

His ita disputatis. Inquiret quis An certus se com nisisse mortale, dubius vero num illud fuerit confessus, an inquam obligetur ad illud iterum confitendum.

Respondeo tribus dictis. Dico Primo scrupulosum non obligari.

Dico 2. non scrupulosum nec item obligari, si diuturnum tempus intercessit inter eius Confessionem, quam bona fide, moraliq; praecedente examine solebat exhibere, & inter dubitationem, quae nunc illi suboritur.

Dico 3. Hunc non scrupulosum obligari ad illud confitendum, si paruum tempus intercessit.

Ratio primi dicti est eadem quam dixi cap. praecedente. nu. 16.

Ratio secundi est, quia, *moraliter* (sunt verba *Io: Praepositi* de integr. confess. *q.5. sub. 3. n. 115. apud Ferrantinum supra citatum n. 66.*) *impossibile est post diuturnum tempus positiue recordari omnium quae quis confessus est ac proinde onus intolerabile esset, si tunc obligaretur confiteri ea, de quibus dubitat num sit aliquando confessus.*

Ratio tertij dicti est, quia ex vna parte praeceptum certo obligans ad confitenda peccata certum est, & est in possessione obligandi, & ex alia non adest excusatio ducta ex scrupulis, vel ex temporis elapsi diuturnitate, vel ex alio capite, quod hic certe non apparet ergo &c. At aliquis posset contrarium concludere ex eo, quod in dubio melior sit conditio libertatis, quae non est restringenda ab obligatione dubia cōfitendi quae superueniat. Respondeo certe fatemur primo fuisse libertatem expeditam, sed deinde a certo peccato cōmisso iam fuit eiusmodi libertas certo ligata ad obligationem confitendi, superueniens ergo dubitatio an peccatum fuerit confessum, non inuenit libertatem expeditam, quam debeat relinquere in suo statu, sed inuenit iam ligatam à dicta obligatione confitendi ergo ligatam relinquere debebit. Vim huius rationis clarius intelliges si ea legeris quae nos dicemus cum de conscientia dubia lib. 1. in decal. c. 3. praesertim toto §. 6. & 7.

§. V. *De actibus internis interruptis.*

30 EXemplum. Aliquis odio habet grauiter inimicum suum mala ei grauia desiderando, vel inferre volendo, atque per aliquod tempus in his interioribus actibus versatur, nempe per aliquot horas, vel menses, vel annos. Aliquis turpiter cōcupiscit puellam per multos menses, &c.

ses,&c.Quærimus qua ratione hic Confessionem suam expediat,posito quòd multoties illos actus negotijs,somno,alijsue bonis cogitationibus interrupit.

31 Certum est si interrupit contraria voluntate,& deinde renouauit; debere eiusmodi renouationes quantũ recordatur, iuxta ac certe a noua numero peccata,quæ confiteri tenemur,explicari. Ratio est,quia per illam pœnitentiam euadunt illi actus, & in genere physico, & in genere morali numero disiuncti, disiunctione facta per intermedium illum actum contrarium:numerum autem oportere explicari quando innotescit; & est doctrina Concil. Trid. *a* & ipsa fidelium praxis probat.

a Trid. sess.14. c 5. & c.7

32 Difficultas igitur, & quidem grauis, est, abstrahendo ab interruptione per contrarium actum. Dico,ergo quamuis sit speculatiuè probabilior sententia asserens per quamlibet interruptionẽ multiplicari numero prædictos actus,vnde & debere,si memoria teneantur,aperiri:tamen contraria opinio,quæ docet minimè debere,est etiam probabilis *b*. Ratio est quia in genere moris omnes illi actus censentur vnum peccatum,etiam si materialiter,& physice multiplicẽtur.Satis est igitur si explicetur tempus,quando est notabile(si enim sit breue;de quo dicam infra §.8. nu.47. & 48. nec tempus esset necesse declarare) & sic satis est, si dicatur,Ego v.g.per vnum diem odio grauiter habẽs Petrum, illi mala grauia imprecatus sum: per vnum mensem turpiter concupiui puellam,&c intelligitur enim more humano,idest tales actus per varias humanas actiones fuisse interruptos.

b Canus in relect. de pęn.p.5.Io. Delacrux Petrus Fay Homob. Diana, & ex parte Salas quos citat, & sequitur Delugo disp.16.sec. 14.à nu.566.

33 Quid si quis rarò interrupit turpem illam cogitationem, vel alius sæpissimè, propter vrgentia sua negotia? Sanè Coninch. *c* ait hanc extraordinariam raritatem,vel frequentiam esse explicandam(intellige in confuso,dicendo se frequentissimè vel rarissimè cogitasse, quod certè facere est optimum consilium): quia id excedit modum humanum communem,atque adeo notabiliter excrescit numerus peccatorum, ex quo notabiliter commutatur iudicium Confessarij. Alij *d* supracitati indistinctè loquuntur: & dum indistinctè docent omnes illos actus esse vnũ in genere moris,non videntur niti eo fundamento,quasi ex illo ordinario modo agendi humano(nisi excedatur)possit plus minusue à Confessario percipi actuum numerus:sed fundantur in persistentia,seu permanentia habituali malæ cogitationis, à qua vna permanentia desumunt vnitatem omnes illi interni actus siue multi, siue pauci. & ratione cuius animus illius peccatoris sẽper est affectus, & promptus ad cogitationes illas malas.Quare ne scrupulis locus detur,puto illam Coninch.obligationem non esse ex necessitate fidelibus imponendam, cũ præsertim teneamus non omne,quod Iudicium Cõfessarij immutare potest,esse necessario aperiendum,vt ex ijs, quæ de circumstantijs aggrauantibus agemus §.18.cognosci poterit.

c Coninch. disp.7. de pęnit dub.7. ipsique fauet Salas p. 2.to 2.tr 19.disput. 5 sec.8 n 85 Delugo de pęnit. disp. 16 sec 14.n 45. & n 567.fine.

d Canus Io. Delacrux, Fay Homobonus,Diana citati num.32.

34 Excipe, si quando tanta est interruptio; vt non iudicetur adesse dicta persistentia: v.g. vult quis occidere inimicum; ita vt per mensem continuet hanc voluntatem modo dicto;postea vel per annum infirmetur,vel discedat ab vrbe,vel ipso lapsu temporis, rerumq; mutationibus frigescat, immo euanescat veluti natura sua illa praua voluntas:si deinde post annum sanus effectus,vel rediens in vrbem &c. voluntatem occidendi resumat; sanè hæc voluntas cum illa priori facere vnum non videtur; quia morali modo non censetur illa tam distans voluntas ita habitualiter permanere, vt cum hac ad confiandum vnum peccatum, coniungatur.Et per hoc fortasse duæ prædictæ sententiæ conciliabũtur.

§. XI. *De actibus externis interruptis.*

35 ACtum externum is exhibet, qui præter internam prauam cogitationem, addit aliquam exteriorem demonstrationem, id quod duplici contingere potest modo. Primo in ordine ad vnum numero actum seu finem: vt si quis, ne mortem effugiat suus inimicus, per vnum annum v.g. paret illi insidias, præparet gladium æquum conscendat, &c. Ita etiam si quis amans puellam per duos annos v.g. semper quærat modum, quo illa potiatur; in his exemplis, vnum est homicidium numero, vna numero fornicatio, ad quæ ordinantur respectiuè illi actus externi. Secundo in ordine ad diuersos actus, vt cum quis exercet habitualiter officium ex se multis numero vel specie peccatis implicitum. Talis est meretrix, vsurarius, grassator viarum. Hic de priore: in sequenti §. de posteriore agemus.

36 Quoad prius ergo dicendum est idem, quod in præcedenti §. dictum est *a*, propter paritatem rationis: omnes enim hi actus externi sumunt vnitatem ab illo actu finali, ad quem ordinantur. Adscribe tamen exceptionem positam nu. 34. Quare probabile est satis esse ad Sacramentum pœnitentiæ si dicat quis, per tot dies procuraui homicidium mei inimici, eiusdem puellæ congressum, &c.

a Delugo disp. 16. sect. 14. n. 567.

37 Illud nota si mediante alia persona finem intentum acquirere curasti, vel puellam tētasti renitentē; debere id explicari; quia est inductio proximi ad peccatum, atque adeo nouam speciem peccati scandali commisisti. Dixi (renitentem) nam de consentiente dicetur infra cap. 7. §. 8.

38 Petes, si quis finem obtinuit suæ prauæ cogitationis; satis ne est fateri dictum finem dumtaxat? se v.g. puellam cognouisse; se occidisse inimicum? Respondeo. *Delugo b* ait quia hoc est peccatum consummatum; non esse necesse vt is dicat quoties habuit decretum procurandi; cum sufficiat confiteri illud tanquam vnum peccatum consummatū. Sed profectò debere explicare saltem se per tantum tempus procurasse, modo iam explicato §. præcedenti, mihi non est dubium vt scilicet innotescat, an & quæ persistentia peccati habitualis præcesserit.

b Idem nu. 566.

§. VII. *De peccatore habituali, vbi de Meretrice.*

39 QVoad secundum, quod modo promisimus in hoc §. declarandum, sic statuo: licet illa opinio *a* quòd similes peccatores habituales debeant speciatim numerum, speciemque peccatorum explicare, sit nimis seuera; illa tamen *b*, quæ docet sufficere si solum dicatur tempus peccati, est nimis laxa: media ergo via est procedendum *c*. Quare Meretrice; v.g. non solum debet explicari tempus mali status, sed etiam principales species peccatorum, quas memoria retinet; an scilicet ipsa peccauerit cum Sacerdotibus, cum propinquis, cum coniugatis, &c. & saltem in confuso multitudo numerica; v.g. toties plus minus per menses, vel per hebdomadas, &c. Si enim aliqua recordatur se in frequenti ciuitate, sæpissimè etiam in die peccasse; alia tamen in parua rusticorum villa, vix semel in hebdomada; qua ratione id explicandum non esse censeamus?

a Doctores apud pag. & Dian. mox citand.
b Nauarr. in sum. ma c. 6 nu. 15.
c Fagund. præcept. 2 Eccl. lib. 3 c. 4 num. 31 fine, alijq; apud Dianam par. 3 tr. 4. ref. 89.

40 Addit rectè *Vasquez d* (quod & ea quæ §. 5. & 6. diximus confirmat) circa numerum actuum internorum non esse hos habituales peccatores cogendos, ad explicandam frequētiam, & numerum per hebdomadas, aut dies: sicuti dicimus cogi debere circa frequentiam ipsorum actuum externorum, v.g. fornicationum: vt scilicet dicant, si recordantur,

d Vasquez de pœnit. qu. 91 art. 1. dub. 3 num. 3.

quoties plus minus, peccauerint per dies, per hebdomadas, &c. Ratio est, quia in his actibus internis videtur impossibile eos ad aliquẽ numerum sine magni erroris periculo, siue per excessum, siue per defectum reducere, quod periculum communiter non est in externis. e; Vasq. ibid. nu. 4

41 Quod dictum exempli gratia hactenus de Meretrice, dic de fure habituali e; de vsurario, de similibus: satis enim est explicare confuso modo frequentiam furti grauis, seu iniusti lucri: v.g. fui fur, vel vsurarius per decem annos quater, vel quinquies plus minus furando in mense, vel hebdomada materiam grauem. f Vasq ibid.

42 Idem dic de eo, qui passim concupiscit fęminas sibi obuias f, dicat enim per duos annos obuias cõcupiui, addatque species principales, an frequenter cognatas, an sacras, an coniugatas, &c. De delectationibus morosis dicam infra cap. 7. §. 1.

43 Idem dico de habente domi Concubinam g; satis est enim si dicat, puellam vt vxorem habui per tre annos, addatque semel in die plus minus illam cognoui. Quid enim si cognouisset solum semel in mense debet igitur saltem in confuso frequentia declarari. g Henriquez lib. 5. c 5. nu. 9. & Fagundez 2. pracep Eccles. lib. c3. 4. nu. 11.

44 Idem denique in colloquentibus frequenter h de rebus turpibus cum peccato mortali; quando enim adest difficultas explicandi numerũ, vt certè sępè accidit male moratis adolescẽtibus, sufficit explicare cõsuetudinẽ, tẽpus, & species principales, quas inter loquendum cõcupiete, proportionaliter, sicut dictum est de Meretrice. h Delugo disp. 16. de penit. sec 14. nu. 575.

45 Illud denique hic aduerto cum *Vasquez i* quod ille qui propter inueteratam cõsuetudinem non potest numerum peccatorum distinctè explicare, & ideo dicit tempus, vt de Meretrice & prædictis ditum est, non tenetur postea iterum confiteri peccata particularia, quæ sibi in memoriam occurrunt, licet possit ea magis distinctè aperire. Ratio est, inquit, quia iam in illa cõfusa narratione comprehensa, & directè absoluta fuere; iuxta ea quæ diximus supra §. 4. i Vasquez q. 91. de pœnit. art 1 dub 5. n 3 quem sequitur Delugo citatus de pœnitent. disp. 16. sect 14. nu 582.

§. VIII. *De vnitate morali vnius peccati.*

46 VNum in hoc & præcedẽtibus paragraphis superest explicandum Diximus, quãdo actus tendunt in vnum finem, atque adeo vnus dependet ab alio, facere vnum in genere moris iam, quando, vnus actus ab alio non dependet, sed sunt disparati; v.g. concupiuit nunc quis puellam; & hinc ad horam concupiscit eandem, sed independenter a primo actu, vt vsu solet euenire sæpissime, quid requiritur ad hoc vt sit vnus & vt vnum non autem, vt duo peccata sint aperienda,

47 Respondeo. Regula vniuersalis est huiusmodi. Si intermediet multum temporis inter actus; & ex alia parte actus posterior cõcupiscentiæ v. g. nõ habeatur ex ui prioris, iudicabitur distinctus actus, distinctumque numero peccatum. At si breue tempus interijciatur; censebitur facere unum cum priore; sicut si quis percutit proximum vna percussione, & deinde in eodem calorem iterum percutit; unũ in genere moris actum, vnumque peccatum commisisse reputatur.

48 At difficultas subnascitur eo quod nam est hoc modicum tẽpus, Respondeo decernendum id esse prudentis uiri indicio a, ut uideatur an ueluti eodem impetu concupiscientiæ u.g. redeat quis post interruptionem, an alio potius calore agitatus concupiscat: si prius, unum est peccatum moraliter: si posterius, duo: numerusque, nisi, obliuione aut alia causa excusetur, explicandus omnino erit. a Delugo disp. de pœnit. 16. sec. 19. n. 569.

49 Atque hæc eadem regula vsui erit ad illud affine dubium enodãdum. An scilicet debeas explicare te in vno actu concupiscentiæ puellæ

v.g. vel desiderij grauiter lædendi inimicum, durasse per tot, vel tot horas? Dico ergo; cum in aliquo ex his actibus vno calore concupiscentiæ, vnoque impetu in eadem cogitatione persistis, semel moraliter peccas, atque adeo non erit tempus explicandum. Quoniam vero quando huiusmodi actus diu, v.g. per sex, vel per decem horas perseuerant, impossibile moraliter est, vt id vno eodem impetu fiat; ideo necessarium tunc, & sufficiens [illegible] dicere per sex horas, vel per decem concupiui, &c. Sic enim vel explicabuntur interruptiones, quæ humano modo solent intercedere, vt dictum est superius; vel satis aperietur peccatum veluti habituale vnum perdurans per illas horas.

50 Ex his multa inferuntur, quæ maximè ad expediendam confessionem conferre poterunt.

Blasphemia.

Primo qui vno Blasphemiæ impetu blasphemat si eodem calore licet post aliquam interruptionem blasphemiam iteret bis, ter, pluries, satis est dicere, *b* blasphemaui: quia vnum moraliter peccatum commisit. An omnes blasphemiæ eiusdem sint speciei, dicetur infra cap. 3. §. 1.

b Molina to. 4. de iustitia tract. 3. disp. 41.

Percussiones.

51 Secundò si quis aliquem vno iræ impetu ter, vel quater, vel pluries percutit, vel vulnerat; vnum numero peccatum committit: & Clericus si sit, qui percutitur, in vnam tantum excommunicationem sic percutiens incidit; satisque erit sic fateri; hominem vel Clericum grauiter percussi, vel vulneraui *c*.

c Azor. T. 1. lib. 4. c. 4 quæst. 5.

Iuramenta, & vota.

52 Qui simili vnico impetu de eadem re peierat, iuramento assertorio, atque iterum, iterumque, eodem calore, iureiurando confirmat, semel peccat, satisque est *d* si dicat iuraui falsò. Pari modo qui eamdem rem Deo vel homini promittit eam confirmans iterato voto, vel iuramento promissorio, & deinde semel non obseruat; semel peccat *e* cum repetitio illam eiusdem voti & iuramenti non mutet speciem, nec multiplicet peccata. An omnia iuramenta sint eiusdem rationis dicam infra cap. 3. §. 2.

d Delug. mox cit. d. 16. sect. 16. n. 561.
e Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 4 num. 146.

Detractiones.

53 Qui vnico veluti contextu continuat grauiter de altero detrahere, licet occasione data aliquantulum detractionem interrumpat, & licet alias diuersas de eodem detractionis materias tangat vnum moraliter peccatum committit, satisque erit *f* si sic fateatur, semel grauiter de quodam detraxi. An debeat explicare vel numerum circumstantium, vel numerum eorum, de quibus detrahit, dicetur infra cap. 9. §. 1.

f Idem ibid. sect. 16. num 559.

Contumelia.

54 Qui pari modo iniurias, contumeliasque addit, superadditque vnico iræ feruore, licet interponat aliqua alia verba ad iniurias minimè pertinentia; semel iniuria proximum affecisse censebitur. Quare sufficit si dixerit *g* Iniuriaui proximum.

g Delugo ibid. nu. 561.

Ministrare Sacramentum Pœnitentiæ peccato mortali.

55 Qui Sacerdos successiuè audit in peccato mortali plures confessiones vnam post aliam; in sententia probabili non committit plura numero distincta peccata. Idem dic si Confessarius idem modice deflexerit ad alios sermones minimè facientes ad eiusmodi ministerium; vnde satis erit si dicat *h* Audiui vna vice plures Confessiones, absolutionem in statu peccati mortalis ministrando.

h Idem ibid num. 558 & sect. 3. num. 135.

Forni-

56 Contra: qui vna, eademque nocte v.g. plures copulas habet cum eadem, multo magis qui plures copulas cum pluribus eadẽ nocte init, sicuti etiam qui plures successiua occidit, debet numerum explicare *i* copularum & occisionum. Ratio est quia hic sunt diuersi omnino actus consummati, nec vnus faciens moralem vnitatem cum alio, in præcedentibus verò illi actus v.g. detractionum ex se faciunt vnitatem moralem, sic enim modo humano æstimari solet.

i Idem ibid. num. 557. & n. 558.

57 Hæc exempli gratia tetigisse sufficit: cetera, quæ huc facere possent, suis quæque in materijs explicabuntur. Solùm animaduerte contingere interdum posse, vt, (licet sine interruptione) transeat tamen quis ad aliam speciẽ peccati, tunc eã explicandã omnino esse, nequaquã est ambigendum: v.g. cæpisti percutere, & deinde voluisti occidere, ac occidisti; cæpisti clam detrahere, & deinde inter detrahendũ superuenit detractus te minime à detractione desistẽte. Dico tum occisionem, tum etiã detractionẽ coram detracto exhibitam, hoc est, contumeliam, præter verbera & detractionẽ ipsã esse Cõfessori aperiendã, vt de se patet.

Petes: si quis in prædictis sic se accusaret, Blasphemaui, Peierani, Audiui Confessiones in mortali decies, obligatur ne Confessarius interrogare, an id fuerit vno impetu, atque adeo ex prædicta doctrina, semel moraliter, an vero fuerit in diuersis v.g. diebus, atq; adeo verè, & phisice decies? Iuuat enim id scire ad expediendam Confessionem, & ne obligetur Confessor ad talem interrogationem. Idem quæri potest in occisione simul multorum, in desiderijs eiusdem rei eodem calore repetitis, in detractione moraliter vna de eodem continuata, iuxta mox dicenda §.9. à n.61. Idem in tactibus turpibus de quibus mox §.10. n.72.

l Delugo ibid. num. 559. fine.

Respondeo non obligari. Ratio est, quia est etiam probabile illas blasphemias, iuramenta, & similia esse multiplicia numero per multiplices actus quamuis vno calore, seu vna continuata successione facto; quare tunc Confessarius poterit huic se opinioni conformari. Explico. Probabile est, blasphemãtem vno impetu decies, committere decem numero mortalia; probabile item est committere vnum. Iam, si penitens qui vno impetu decies blasphemauit, fateatur se emisisse decẽ blasphemias, verum dicit iuxta priorem opinionem; illam ergo sequendo Confessarius, prudenter se geret. Quod si alius pœnitens in simili vno impetu decem blasphemiarum, fateatur se semel blasphemasse, quia opinio posterior est etiam probabilis, verum item dicet & iuxta illam absoluendo, prudenter etiam se geret Confessarius, qui (perinde ac quilibet alius) potest sequi modo vnam probabilem opinionem modo aliam, quando non est præiudicium tertij, vt est fere communis doctorum *m* sententia.

A nobis [ne erretur] explicata l.1; in Decal. c.1. §.5.

Dices; fac illum, qui fatetur se decies blasphemasse, vere decem in diuerso calore, seu diuersis diebus, blasphemias emisisse; certe Confessarius æquæ hunc absoluet, atque illum, qui vno impetu decies blasphemauit, deciesque se blasphem. sse confessus est, & tamen ille magis, seu pluries verè peccauit quam hic. Respondeo negando in illa sententia probabili illum magis, seu pluries peccasse, æqualiter enim in illa opinione vtrobique numerante ipsos physicos actus, ambo deliquerunt.

m lege Delugo de Euch. d.15. sect. 2. a nu 45. Castrop. T. 1. d. 2. de consc. p. 2. alios citans.

§. IX. *de pluralitate indiuiduali malitia in eodem actu.*

58 EGimus qua ratione multi physicè actus vnum conflare possint peccatũ; nunc quomodo vnus actus seu peccatũ multas contine-

fortasse erit reseruatum, quod commissum in sæculo non erat: debet igitur id explicari, vt videatur an Confessarius, cui nunc is Religiosus confitetur, iurisdictionem habeat absoluendi. Secundo quando pœnitens est in proxima occasione peccandi: tunc enim debet explicari tempus præsens, vt scilicet Confessarius, vel illum obliget ad eam remouendam, vel si renuat, à beneficio absolutionis excludat: Aliqui tertio addunt si pœnitens laboret consuetudine præsenti peccandi, debere illam explicare: sed probabilius est non obligari ad dicendam ex se peccandi cõsuetudinem, nisi à Confessario interrogetur, vt infra sua dicetur loco. *d*

d Infra hoc eod. li. cap. 3. §. 3.

4 Petes quoad primum casum. Quid si ille Religiosus confiteatur cum habente potestatem? v.g. cum Prælato? Respondeo tunc cum illud peccatum reseruatum respectu talis Confessarij nequaquam sit; tacere tempus pœnitens profecto potest. *e*

e Delugo ibid.

5 Petes iterum quoad secundum casum: Quid si quis habeat occasionem proximam, sed vel non teneatur eam tollere, modo intra explicando, vel si teneatur, ipsemet eam tollat, seu efficaciter tollere proponat? Respondeo tunc nec obligari *f* ad aperiendum tempus: siquidem ratio, quamobrem obligatur, iam deficit.

f Ibidem.

6 Illud approbare non valeo, quod aliqui affirmant: posse scilicet sine peccato graui pœnitentem, siue ex se, siue interrogatum à Confessario positiuè dicere illud peccatum, quod de facto nunc commisit, esse peccatum antiquum: quia nimirum (aiunt) id est mendacium de re leui, cum non sit de re necessaria ad confessionem: id inquam non approbo, non solum ex eo capite, quia tenemur interdum verum respondere quando à Confessario de aliquibus interrogamur, quę quamuis non essent à nobis necessario dicenda, conducunt tamen ad nostram vtilitatem, medicinamque; quale esset, aliquando peccatum esse recidiuum, esse ex consuetudine, &c. de quibus interrogati vera dicere omnino tenemur, *g* vt infra etiã nos dicemus: *h* sed præcipuè illud non approbo ex alio capite, quia nimirum quando negatiue se quis gerit, & nihil dicit de tempore commissi delicti, (id quod fieri posse concedimus) certè commissum suum præsens delictum confitetur, quia in ipsa confessione illud inuoluit: quare esto Confessarius apprehendat illud esse peccatum alio tempore factum, non tamen id dicit pęnitens: sed Confessarius ipse per se sic apprehendit: Ex alia parte; quia Confessarius, quando absoluit, habet intentionem absoluendi omne illud peccatum, quod potest, & à penitente dictum est, non est periculum frustrandi Sacramentum. At verò quando positiuè quis dicit illud esse peccatum antiquum, cum sit recens: non explicat, ne implicitè quidem, suum præsens delictum, sed aliud antiquum, quod non fecit id, quod esset non fateri omnia sua peccata, quod est sacrilegum.

g Delugo disp. 14 de pœnit. sec. 10.
h Hoc eod. libro c. 10. §. 2. nu. 38

§. Secundus. *In Confessione generali, an omnia mortalia alias confessa aperire teneamur.*

7 NOn tenemur: atq; adeo possumus omittere aliqua peccata etiam mortalia, sed alias rite manifestata, quæ est communis, & certa Theologorum opinio. *a* Quod si Confessarius decipiatur putans hunc pœnitentem ea sola habere peccata, quæ dicit; ipse tamen pœnitens non mentitur, cum solum proponat aliqua, aliqua non item, in quo nullum est mendacium. Quid si pœnitens dixerit se velle generaliter confiteri, & deinde non omnia proponat? Respondeo, nec tunc mentiri, quia communis sensus est ipsis Confessarijs maximè notus, quod in Confessione

a Henriq. l. 2. de poen. c. 12. §. 2. in Glossa litt. D. & alij passim.

ſione generali non omnia aliàs ritè confeſſa aperiantur; immò etiam ſi mentiretur peccaret ſolum venialiter, eſſet enim in re leui, & minimè ad confeſſionem neceſſaria.

Alia huc pertinentia vide infra cum de Mendacio in Confeſſione libro hoc 2. cap. 10. §. 2.

§. Tertius. *An peccata dubia ſint neceſſariò clauibus ſubdenda.* †

8 Dubium aliud eſt poſitiuum, aliud negatiuum. Poſitiuum eſt quādo quis aliquas habet rationes, vel motiua probabilia ad credendum v. g. ſe peccatum aliquod commiſiſſe, & habet alias rationes, ſeu motiua probabilia ad credendum ſe illud non commiſiſſe. Hoc quod vocauimus dubium poſitiuum; impropriè vocatur dubium: verè enim appellatur, & eſt iudicium probabile. Negatiuum eſt, quando quis non habet ratione, vel motiua, ſaltem probabilia ad credendum ſe peccaſſe: ſed nec rationes ſimiles habet ad credendum ſe non peccaſſe: ſicuti non habet quis rationes probabiles ad iudicandum arenę maris grana paria eſſe, nec ad iudicandum eſſe imparia. Hoc enim vero propriè vocatur dubium. His poſitis.

9 Certum in hac re noſtra eſt. Primò eum, qui dubius eſt poſitiuè de ſuo peccato, hoc eſt, habet rationes probabiles, quod non peccauerit mortaliter, & ſimiles, immo probabiliores rationes, quòd peccauerit; non teneri *a* ad illud confitendum. Ratio eſt quia ſe conformat iudicio probabili, quod ſatis eſt, vt in rebus moralibus, iuxta rectam rationem, quis prudenter agat, etiam relicto probabiliori *b* iudicio.

10 Certum eſt ſecundo. Qui probabiliter, immo certo ſcit ſe mortaliter deliquiſſe, habet tamen rationes probabiles immò, & probabiliores ſe illud non eſſe confeſſum, ſed & probabiles item habet ſe confeſſum eſſe; nec teneri *c* ad illud confitendum; quidquid aliqui in contrarium dicant: *d* Ratio eſt euidens, quia adhuc ſequitur iudicium probabile.

11 Certum eſt tertiò. Qui rationes probabiles habet ſe non peccaſſe: vel ſcit quidem ſe peccaſſe, ſed habet probabilitatem iam ſe eſſe confeſſum, ſi nullas habet rationes credendi contrarium: non teneri ad Confeſſionem. Ratio eſt eadem dicta, immo, vt patet, maior.

a Suar. de pœnit. diſp. 22. ſect. 9. nu. 6. alijque

b Sanch. in Dec. l. 1 c 9. n. 33. Siluius in addit. 3. p q. 6. art. 4. §. quæritur 3 contra Fag. præcepto Eccleſiæ 2. lib. 3. c. 4 nu. 7.

c Iidem alijq;

d Coninc. de pœnit. diſp. 7. dub. 8. n. 68 apud Dianā p. 3. tr. 4. reſ. prima.

In præcedentib. notant aliqui rectè in mortis articulo debere de prędictis haberi actum contritionis, vel ſaltem præceſſiſſe confeſſionem ſacramentalem. Ratio eſt, quia ſi coram Deo tunc Fidelis ſit in mortali dictat Charitas erga ſe ipſum vt ponatur in gratia vel indirectè per Confeſſionem, vel directe per actum Contritionis.

12 Certum eſt quartò. Si contra, habeas rationes probabiles iudicandi te peccaſſe, ſed nullam rationem probabilem habeas iudicandi te eſſe confeſſum, (quod eſt dubitare negatiuè de Confeſſione) teneri *e* te ad Confeſſionem. Ratio eſt quia tunc poſſeſſio præcepti Confeſſionis eſt contra te: conſtat enim de peccato, deque obligatione confitendi; de Confeſſione verò facta, non conſtat. Si certus ſis te peccaſſe ſed dubius an illud peccatum fueris confeſſus dicetur mox §. ſequenti fine.

e Delugo de pœn. diſp. 16. ſect 2. nu. 59.

13 Difficultas igitur ſolùm ſupereſt de dubio negatiuo, & quidem circa culpam mortalem. An ſcilicet qui negatiuè dubitat ſe peccatum commiſiſſe, vel quod commiſit fuiſſe mortale, teneatur eiuſmodi peccatum dubium confiteri. Dubito v.g. ſed nullam habens rationem probabilem me excuſantem, an occiderim hominem, vel poſito quod occiderim, ſubito an cum debita aduertentia occiderim; obſtringor ne tale homicidium in Confeſſione declarare?

14 Prior

14 Prior sententia negare posset, *f* quidem validis rationibus. Præcipua illa est, quia in hoc casu melior possessio est pro pœnitente; neque enim debet quis certo condemnari, aut cogi pati sententiam certam Confessionis, tantumque onus subire, quantum est naturæ hominum fragili ipsa confessio, pro delicto dubio. Hanc sententiam nouissime amplectitur *Ianuarius in resol. p. 1. res.* 20. merito addens solum in articulo mortis obligari ex Charitate sibi debita in casu, quo post illud dubium; vel non elicuit contritionem, vel non sumpsit aliud sacramentum. Intelligo Sacramentum Confessionis, de quo certiores sumus absolui indirectè peccata oblita, & bona fide non confessa.

f Fauet Henriq. lib. 8. de Euch c. 45. nu 3. in Glossa litt. P citans Pal. Ant. Tabienam.

15 Posterior tamen sententia est communis apud *g* Theologos, qui obligant Fideles ad Confessionem talium peccatorum in prædicto dubio. Ratio huius sententiæ potius est extrinseca, quàm intrinseca: nam Layman *h* post quam priorem sententiam, vt sibi probabilem proposuisset; in fine addit *se nihil hac de re velle statuere*. Ioannes Præpositus, similiter docet priorem eamdem sententiam esse specularivè probabilem, *licet non sit in praxi à posteriore recedendum* Diana *l* postquam attulit ex citato *Laiman* rationes pro sententia priori, concludit; *ideò tu cogita, nam ego absolutè affirmatiuam* (hoc est posteriorem à nobis modo adductam) *sententiam teneo*. Delugo *m* vbi eruditè soluit omnes rationes, quę faciunt pro posteriore, quam, vt dictum est, Theologi communiter sequuntur: tandem *ab eadem communi non esse recedendum statuit*, nixus eo fundamento; quia nimirum talis est vsus, & praxis communis totius Ecclesiæ, cuius praxis cum initium non agnoscatur, *affirmari potest* (ait) *ita Christum Dominum instituisse, vt scilicet etiam peccata dubia Fideles confiteri teneantur*.

g Suarez de pæn. disp. 22 sect. 9. n. 1 Sanch. l. 1 in Dec. c. 10. nu. 66. alios late referentes.
h Laym. l. 1 tract 1 c. 5 § 4 num 37.
i Io: Præp. q. 5 de integritate confessionis dub. 3. num. 107.
l Diana p. 3. Tr. 4. res 60 vide etiã p 4. Tr. 3. res 5.
m Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 2. num. 67.

16 In hac graui difficultate. Dico primo priorem sententiam interdum ratione subiecti non solum practicè probabilem, sed certissimam esse; nempe pro conscientijs timoratis scrupulosis. *n* Ratio est, quia hi in dubio debent præsumi non peccasse mortaliter: quare & in eo dubio, in quo alij essent obligandi; ipsi sunt omnino eximendi.

17 Dico secundo absolutè, ex ratione obiecti posteriorem sententiam in praxi recipiendam esse. Ceterum an prior practicè excipi possit; vt certò decernere tanti illi Doctores ausi non sunt; ita nec ausim ego.

n Sà, Suar. Granadus Becanus alijque relati à Io. Sanch. in selectis disp. 42. nu 18. & Castrop. T 1. disp. 4 de Consc. scrupulosa p. 2. nu. 4.

Sed iam post hæc a me in prædictum modo scripta, immo & in prioribus Impressionibus edita, inuenio à doctis & prudentibus Theologis hanc posteriorem sententiam fuisse probabilitatis munere donatã. Nam eam nouissime amplectitur P. Hieronymus Ferr. de scand. & corr. frat. d. 1. quæst. 77. num. 40. Philosophicis ac Theologicis litteris excultissimus; & insuper inter ceteras probationes adducit Iudicium; quod dotissimi patres Collegij Romani Soc. Iesu pro hac sententia, re mature perpensa, protulerunt. Cum enim (inquit) ex Prouincia Austriæ Propositiones aliquæ missæ essent Romam ad nostrum admodum R. P. Generalem ipsius iussu examinandas à Patribus Reuisoribus, quorum munus est libros diligenter expendere, antequam imprimantur, tale Iudicium, quod mox subijciam tulerunt vnanimes circa Nonam petitionem factam.

Nona Petitio hæc erat. *Peccata dubia siue positiuè, siue negatiue tantum dubia sint, confiteri non tenemur*.

Responderunt ita. *De peccatis dubijs positiuè non est dubium permitti posse, cum sit Opinio communis Doctorum. De peccatis dubijs negatiuè, circa quod est maior difficultas, iudicauimus olim non debere*

permitti secundum nostras regulas, cum uix reperiatur vnius scriptor, qui illam aperte eam tueretur. Nunc uero, cum iam aperte, & ex professo in suis scriptis tueantur, præter Aegidium Conin. de Sac. pæn. d. 7. dub. 8. Petrus Marchant. in Tab. sacram. Tr. 4. Tit. 6. Caramuel in Theol. mor. lib. 3. d. 4. num. 1478. Iosephus de Ianuario resol. mor. T. 1. res. 20. per totam P. Io. Martinon T. 3. d. 50. sec. 8. n. 91. & alii multi scriptores illam iudicent probabilem, censemus posse iam in scholis societatis permitti.

Hactenus Ferrant. vide Dia. p. 10. Tr. 12. res. 2. qui exscribit verba aliquorum ex his scriptoribus: & ibid. Tr. 16. res. 79. vbi citat etiam Bossiū. Me tamē iuuat a mea sententia nō recedere, quā initio huius n. 17. dixi.

18 Denique Doctores *o* hic aduertunt, si quis in Confessione afferat sola peccata dubia, debere moneri, vt addat aliquod peccatum certū ex aliis confessis, ne scilicet periculum subsit frustrandi Sacramentum, si forte illud verum peccatum non sit, atque adeò non sit materia Sacramenti pœnitentiæ: Quòd si hoc certum haberi non possit, tunc prudentis arbitrio iuxta materiæ necessitatem dubiique probabilitatem, & denique salutis proximi periculum, absolui poterit pœnitens, sub conditione saltem mente concepta: id quod in pueris quando sunt in confinio acquirendi rationis vsum, vsu venire solet, qui ex Villalobos, *p* sub dicta conditione absolui debent. Immò audi Merollam *q* vniuersaliter loquentem. *Quamuis optimum consilium sit, ut confitens materiam dubiā, adiungat aliquod certū alias cōfessum, tamen consilium id est, nec ui detur præceptum, quia præcepta non sunt facile multiplicanda, sine cogente fundamento, nullibi enim tale præceptum inuenitur impositum. Non quidem positiuum, ut clare patet, neque naturale, nulla enim iniuria fit Sacramento impendendo tunc absolutionem sub conditione, quia non vere exponitur periculo irritationis, non enim forma absolutionis absolutè cadit supra materiam sufficientem, sed tantum conditionaliter, si adest materia; conditio autem nihil ponit in esse. Adde quod teneretur quis pluries idem peccatum confiteri, quod nullo iure probatur.* Hæc Merolla.

o Suar. disp. 18 de pœnit. sec. 1. n. 12.

p Villalob. apud Dianam p. 4 Tr. 3 res 53.

q Merolla T. 1. d. 8 c. 3. dub. 2. nu. 159.

Illud huc facit. An Confessarius teneatur de omnibus peccatis, quæ audit in Confessione iudicare, an sint mortalia, an venialia?

Respondet huic quæstioni sic Siluester v. sacerdos in fine. Nō tenetur Sacerdos de singulis auditis determinare vtrum sint venialia an Mortalia, quando non sunt clara secundum Archid. vt de his, de quibus sunt opiniones, vel pœnitens nescit exprimere mentem suam circa assensum vel moram peccati, tenetur autem determinare de claris. Hæc *Siluester*, qui *ibid.* etiam illud notat ne sacerdos (vbi pœnitens est dubius de aliquo) ne inquam afferat illud esse mortale, si non est certus. Sed circa hoc oportet omnino videre quod dicam lib. 3. c. 4.

§. IV. *De peccatis confessis ut dubiis.*

19 SI pœnitens bona fide confessus est peccatum dubium, vt certum, v. g. se furatum esse aureos centum, vel conse- sum præbuisse turpi cogitationi, sed deinde incipit dubitare de tali fu to, vel de dato consensu; non obligatur *a* iterum illa confiteri vt dubia. Ratio est quia si quis obtinet sententiam, absoluitur quia delicto certo; censetur multo magis ab incerto absolutus fuisse quique Confessori fatetur peccatum vt certū; satis moraliter censetur fassus esse idem vt dubium. Idem videretur esse dicendum de numero; vt si quis dixit se certò peierasse quinquies, & deinde dubitat se plus, vel dubitat se peierasse minus. Et quidem quando dubium superuenit quod minus, res est certa, idest, non obligari; quia in maiori

a Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 1. num 77.

in maiori numero absolutus est minor: at quando superuenit dubium quòd plus; res non videtur eodem modo decidenda, sed esse procedendum sicuti diximus §.3. de confitendo peccato dubio. Verùm ex altera parte posset quis dicere, in hoc casu, iam moraliter fuisse absolutum numerum dubium in absolutione numeri certi præabsoluti: sed certè id non satisfacit: quod alijs discutiendum relinquo.

20 Quod si non incipiat solùm dubitare, sed certò comperiat se, vel non peierasse v. g. vel numerum esse minorem quàm dixerit: exempli causa cum fuerit fassus se peierasse quinquies, certo comperit se semel, vel bis peierasse; nec obligabitur *b* iterum confiteri, quod certum comperit: Ratio est, tum quia in numero maiori includitur minor: tum quia si nullum comperit fuisse suum peccatum quid confitebitur?

b Idem Delugo ibid.

21 Difficultas igitur hic solum est, Primo quoad substantiam actus: An si quis fassus est bona fide peccatum vt dubium, & deinde aduertit esse certum, an, inquam obligetur iterum tanquam certum confiteri? Secundo quoad numerum: An scilicet si bona fide quis aperuit Confessori se peccasse decies, plus minus, sed deinde benè recordatur se certò decies, vel duodecies, vel nouies peccasse; an, inquam, obligetur hūc numerum certum post datam absolutionem inuentum, iterum aperire. Nam si ante recordatus fuisses determinati numeri, illum explicare debuisses *c* (vt certum est) nec potuisses, dicere decies plus minus: quia peccata debent aperiri Confessori, prout sunt in conscientia pœnitentis. Iam singillatim de vtraq; difficultate disserendum, initiumque sumo à posteriore.

c Delugo de pœnit. disp. 16. sec. 2. nu. 77 fine.

22 Quoad numerum ergo dico, quando non est magnus excessus, non obligari pœnitentem iterum aperire *d*. Ratio est, & fidelium communis praxis & ea, quam mox num. 24. dicam. Quod si fuit magnus excessus, debet pœnitens illum aperire in sequenti Confessione. Est communis doctrina *e* & ratio, quæ mox tangetur, persuadet.

d Vasqu. Suarez, Coninc. Sà alijq. apud Delugo disput. 16. de pœnit. sect. 2. § 4. nu. 78.

e Quidquid dicat. Viuald. apud Dianam p. 3. tr. 4. ref. 94.

23 Petes: quantum, & ad quod se extendunt illa verba (plus minusue) ne sit magnus excessus? Respōdeo non posse id per certam regulam definiri, sed prudentis iudicio est decernendum. *f* Solum aduerte quo maior est numerus, qui affertur: maiorem etiam fore numerum, qui sub illis verbis (plus minusue) subintelligitur: v. g. si dicas, peccaui decies plus minusue; verificabitur si peccasti octo vel duodecim vicibus. Quòd si dicas, peccaui centies plus minusue; verificabitur si peccasti nonaginta quinq; vicibus, vel vicibus centum, & quinq; non autem verificabitur, si peccasti octoginta vicibus, vel vicibus centum, & viginti. Quare non est considerandum, nisi id, quod humano, & morali loquendi modo important illa verba (plus minusue:) quod, vt dixi iudicio prudentis est decernendum. Semper attendendo, vt numerum peccatorum moraliter verus confessori patefiat. Illud (plus minusue) importare dimidium supra quantitatem expressam v. g. centum plus minus importare centum & quinquaginta putat Verricel. Tr. 1. q. 5. vol. 8. sed non est audiendus.

f Fagundez lib. 3. de precepto confess. cap. 5. nu. 9.

24 Quoad substantiam actus, in quo est maior controuersia, adhuc dico probabilissimum *g* etiam esse pœnitētem non obligari ad iteratam Confessionem. Quamobrem si quis sub dubio bona fide dixit, se peierasse v. g. & deinde comperit se peierasse certò; non tenebitur iterum illud periurium tanquam certum confiteri. Ratio est quia tale peccatum iam fuit directè absolutum in prima Cōfessione: ergo noua absolutione non indiget. Antecedens probatur: quia ideo tu illud fassus es, & ideo Confessor

g Delugo disp. 16. sect. 3. à n. 81.

fessor profert circa illud suam sententiam vt nimirum illud absoluat: ergo non nisi directè: licet sub conditione implicita, si fuit peccatum coram Deo. Sanè si Iudex sæcularis reum de crimine non plenè probato, seu dubio, per sententiam definitiuam absoluere non posse *h*; iterum id crimen iure in iudicium deduci: ergo est signum quòd directè fuit absolutum. Non ita profectò quando quis absoluitur ab instantia, seu obseruatione iudicij, id quod fit per sententiam interlocutoriam; nam tunc ex nouis indiciis, nouisque probationibus potest iterum in iudicium deduci: at in casu nostro sententia Confessarij est definitiua, vt ex se constat: ergo directè illud peccatum absoluit.

h Couarruuias li. 1. Variar. c. 1. n. 8. citatus à Sanch. lib. 8. de matr. disput 34. nu 57.

25 Confirmatur. Si quis dubius de excommunicatione, suspensione, irregularitate *i*, voto *l* etiam reseruato, petat ad cautelam absolutionem, vel dispensationem, & post eam obtentam comperiat vincula illa fuisse certa; non propterea indiget noua absolutione, seu dispensatione: certe non propter aliam rationem, nisi quia absolutio fuit absolute data sub conditione, quod vincula illa adessent: sed iam aderant; ergo fuerunt perfectissimè dissoluta, ita in casu nostro &c.

i Delugo de pœn. disp. 16. sec. n. 83. l Sãch. l. 4. in Dec. c. 44. nu 10.

Hanc sententiam explicatam a nu. 24. improbat Thomas Hurtad. & nimis excedit in eius censura. Verum si optas hanc nostram sententiam pluribus confirmatam, lege doctissimum certè Theologum P. Hier. Ferrantinum nostræ societatis, qui in opere nuper impresso affert, inter cætera, Responsionem Patrum Romani Collegij datam Prouinciæ Austriæ, in prædictæ sententiæ confirmationem, ea autem curiosis, hæc est.

Tho. Hurtad. tra. mor. c. 3. d. 8.

Quo ad secundam partem, quod scilicet peccata quæ aliquando sub dubio confessi sumus, postmodum vero certa nobis fiunt, confiteri non tenemur, Censemus posse permitti, cum non careat solidis fundamentis, & illam in suis libris defendant Leander de sacram. T. 1. Tr. 5. d. 5. q. 27. Marcus vidal in Arca de pœnit. quæst. 5. à nu. 31. Martinus de Ioseph T. 1. lib. 1. Tr. 8. de pœnit. nu. 9. Caramuel lib. 3. d. 4. & P. Martinus Bresserus de Consc. lib. 4. c. 18. cum aliis iudicent illam probabilem.

Hactenus Patres ex Ferrantino, cui gratias ex animo ago, quod hoc loco citans meum primum opusculum Methodi Confessionis, aureum illud appellauerit. Tam Alchimica (fas sit ita loqui) fuit eius vrbanitas, vt meum plumbum potuerit in aureum artificiosa humanitate conterere. Dignus interim ipse, vt potiore iure, non iam a Ferro sed pretiosum sibi ducat cognomen ab Auro.

26 Tria hic denique aduerte. Primo, quando quis integre confitetur peccatum, quod tam ipse, quàm Confessarius, vel alteruter dubitant, an sit mortale, an veniale: si post absolutionem agnoscant certò grauem attingere culpam; non fore opus noua confessione *m*. Ratio est quia ex vna parte integrè apertum fuit peccatum eo modo quo fuit commissum: & ex altera, ad valorem Sacramenti non est necesse quòd pœnitenti, vel confessario innotescat illud esse mortale, quod absoluitur.

m Sanch. l. 1. in Dec. c. 10. nu. 69.

27 Secundò idem dicendum *n* cum quis confitetur peccatum reseruatum siue iure, siue de facto dubium: De iure esset, vt si dubitaretur an peccatum: v.g. abortus, sit reseruatum: de facto esset, vt cum constaret peccatum abortus esse reseruatum, dubitaretur tamen an fœtus fuisset animatus, atque adeo an pœnitens abortum commisisset.

n Sà v. casus reseruat. nu 5 Hurtad. d. 11. diff. 6 de pœnit Portel in dub reg v casus reseruat nu 7. Delugo disp 2 de pœn. sec. 2. nu. 22.

28 Ratio ergo huius secundi dicti est, quia cum reseruatio sit odiosa, est restringenda, nec cadit nisi in peccata certa. Sic etiam Dubia Heresis non

sis non subiacet reseruationi ex Merola, & Thomas Del bene apud eumdem Verricelli dicta quæst.34. sic dubium votum Castitatis perpetuæ non subiacet reseruationi:ex Sanc.& *Pontio* apud eumdem *Verr.* sic dubia censura non obligat ad vitandum Fideles ex *Diana* apud eumdem;sic filius expositus,quia est dubium, an sit illegitimus legitimus,tamen reputatur ex eodem *Verr.* innumeros citante, & commodam limitationem ponentem, *n.6.*

29 Tertio rustici,mulierculæ,pueríque, qui bona fide suas confessiones coram Parocho, etiam indocto, grossiore modo exhibuerunt, licet peritiores, vel grandiores effecti videant in multis se defecisse, vnde & multa dubia pro certis,& contra, vnumque numerum pro alio se dixisse animaduertant non sunt cogendi *o* repetere Confessiones. Ratio est quia satis superque,saltem in confuso,Confessarius eorum peccata percepit,& directè absoluit;& ex alio capite praxis fidelium est hasce Confessiones non repetere: ad quod si fideles obligarentur omnia scrupulis essent obnoxia.

o Fagund. 2 præc. p Eccles li. 3. c. 4. nu. 10. Delugo de pen. disp. 16. sect. 14 à n. 58.

His ita disputatis. Inquiret quis An certus se commisisse mortale, dubius vero num illud fuerit confessus, an inquam obligetur ad illud iterum confitendum.

Respondeo tribus dictis. Dico Primo scrupulosum non obligari.

Dico 2. non scrupulosum nec item obligari, si diuturnum tempus intercessit inter eius Confessionem, quam bona fide,moraliq; præcedente examine solebat exhibere,& inter dubitationem, quæ nunc illi suboritur.

Dico 3. Hunc non scrupulosum obligari ad illud confitendum, si paruum tempus intercessit.

Ratio primi dicti est eadem quam dixi cap. præcedente. nu. 16.

Ratio secundi est,quia, *moraliter* (sunt verba *Io: Præpositi* de integr. confess. *q.5.sub.3.n.115.apud Ferrantinum supra citatum n.66.*) *impossibile est post diuturnum tempus positiue recordari omnium quæ quis confessus est ac proinde onus intolerabile esset, si tunc obligaretur confiteri ea, de quibus dubitat num sit aliquando confessus.*

Ratio tertij dicti est, quia ex vna parte præceptum certo obligans ad confitenda peccata certum est, & est in possessione obligandi, & ex alia non adest excusatio ducta ex scrupulis,vel ex temporis elapsi diuturnitate, vel ex alio capite, quod hic certe non apparet ergo &c. At aliquis posset contrarium concludere ex eo, quod in dubio melior sit conditio libertatis,quæ non est restringenda ab obligatione dubia cõfitendi quæ superueniat. Respondeo certe fatemur primo fuisse libertatem expeditam, sed deinde a certo peccato cõmisso iam fuit eiusmodi libertas certo ligata ad obligationem confitendi,superueniens ergo dubitatio an peccatum fuerit confessum,non inuenit libertatem expeditam,quam debeat relinquere in suo statu,sed inuenit iam ligatam à dicta obligatione confitendi ergo ligatam relinquere debebit. Vim huius rationis clarius intelliges si ea legeris quæ nos dicemus cum de conscientia dubia lib. 1. in decal. c.3.præsertim toto §.6. & 7.

§. V. *De actibus internis interruptis.*

30 Exemplum. Aliquis odio habet grauiter inimicum suum mala ei grauia desiderando,vel inferre volendo,atque per aliquod tempus in his interioribus actibus versatur, nempe per aliquot horas, vel menses,vel annos. Aliquis turpiter cõcupiscit puellam per multos menses,&c.

ses,&c. Quærimus qua ratione hic Confessionem suam expediat, posito quòd multoties illos actus negotijs, somno, alijsue bonis cogitationibus interrupit.

31 Certum est si interrupit contraria voluntate, & deinde renouauit; debere eiusmodi renouationes quantū recordatur, itidem ac certe a noua numero peccata, quæ confiteri tenemur, explicari. Ratio est, quia per illam pœnitentiam euadunt illi actus, & in genere physico, & in genere morali numero disiuncti, disiunctione facta per intermedium illum actum contrarium: numerum autem oportere explicari quando innotescit; & est doctrina Concil. Trid. *a* & ipsa fidelium praxis probat.

32 Difficultas igitur, & quidem grauis, est, abstrahendo ab interruptione per contrarium actum. Dico, ergo quamuis sit speculatiuè probabilior sententia asserens per quamlibet interruptionē multiplicari numero prædictos actus, vnde & debere, si memoria teneantur, aperiri; tamen contraria opinio, quæ docet minime debere, est etiam probabilis *b*. Ratio est quia in genere moris omnes illi actus censentur vnum peccatum, etiam si materialiter, & physice multiplicētur. Satis est igitur si explicetur tempus, quando est notabile (si enim sit breue; de quo dicam infra §.8. nu.47. & 48. nec tempus esset necesse declarare) & sic satis est, si dicatur, Ego v.g. per vnum diem odio grauiter habēs Petrum, illi mala grauia imprecatus sum: per vnum mensem turpiter concupiui puellam, &c intelligitur enim more humano, idest tales actus per varias humanas actiones fuisse interruptos.

33 Quid si quis raro interrupit turpem illam cogitationem, vel alius sæpissimè, propter vrgentia sua negotia? Sanè Coninch. *c* ait hanc extraordinariam raritatem, vel frequentiam esse explicandam (intellige in confuso, dicendo se frequentissimè vel rarissimè cogitasse, quod certè facere est optimum consilium): quia id excedit modum humanum communem, atque adeo notabiliter excrescit numerus peccatorum, ex quo notabiliter commutatur iudicium Confessarij. Alij *d* supracitati indistinctè loquuntur: & dum indistinctè docent omnes illos actus esse vnū in genere moris, non videntur niti eo fundamento, quasi ex illo ordinario modo agendi humano (nisi excedatur) possit plus minusue à Confessario percipi actuum numerus: sed fundantur in persistentia, seu permanentia habituali malæ cogitationis, à qua vna permanentia desumunt vnitatem omnes illi interni actus siue multi, siue pauci. & ratione cuius animus illius peccatoris sēper est affectus, & promptus ad cogitationes illas malas. Quare ne scrupulis locus detur, puto illam Coninch. obligationem non esse ex necessitate fidelibus imponendam, cū præsertim teneamus non omne, quod Iudicium Cōfessarij immutare potest, esse necessario aperiendum, vt ex ijs, quæ de circumstantijs aggrauantibus agemus §.18. cognosci poterit.

34 Excipe, si quando tanta est interruptio; vt non iudicetur adesse dicta persistentia: v.g. vult quis occidere inimicum; ita vt per mensem continuet hanc voluntatem modo dicto; postea vel per annum infirmetur, vel discedat ab vrbe, vel ipso lapsu temporis, rerumq; mutationibus frigescat, immo euanescat veluti natura sua illa praua voluntas: si deinde post annum sanus effectus, vel rediens in vrbem &c. voluntatem occidendi resumat; sanè hæc voluntas cum illa priori facere vnum non videtur; quia morali modo non censetur illa tam distans voluntas ita habitualiter permanere, vt cum hac ad conflandum vnum peccatum coniungatur. Et per hoc fortasse duæ prædictæ sententiæ conciliabūtur.

a Trid. sess.14. c 5. & c.7

b Canus in relect. de pœn.p.5.Io. Delacrux Petrus Fay Homob. Diana, & ex parte Salas quos citat, & sequitur Delugo disp.16.sec. 14.à nu.566.

c Coninch. disp.7. de pœnit dub.7. ipsique fauet Salas p. 2.to.2.tr 13.disput' 5 sec.8 n 85 Delugo de pœnit. disp. 16.sec 14.n 45. & n 567.fine.

d Canus Io. Delacrux, Fay Homobonus, Diana citati num.32.

§. XI. *De actibus externis interruptis.*

35 Actum externum is exhibet, qui præter internam prauam cogitationem, addit aliquam exteriorem demonstrationem, id quod duplici contingere potest modo. Primo in ordine ad vnum numero actum seu finem: vt si quis, ne mortem effugiat suus inimicus, per vnum annum v.g. paret illi insidias, præparet gladium æquum conscendat, &c. Ita etiam si quis amans puellam per duos annos v.g. semper quærat modum, quo illa potiatur; in his exemplis, vnum est homicidium numero, vna numero fornicatio, ad quæ ordinantur respectiuè illi actus externi. Secundo in ordine ad diuersos actus, vt cum quis exercet habitualiter officium ex se multis numero vel specie peccatis implicitum. Talis est meretrix, vsurarius, grassator viarum. Hic de priore: in sequenti §. de posteriore agemus.

a Delugo disp. 16. sect. 14. n. 567.

36 Quoad prius ergo dicendum est idem, quod in præcedenti §. dictum est *a*, propter paritatem rationis: omnes enim hi actus externi sumunt vnitatem ab illo actu finali, ad quem ordinantur. Adscribe tamen exceptionem positam nu. 34. Quare probabile est satis esse ad Sacramentum pœnitentiæ si dicat quis, per tot dies procuraui homicidium mei inimici, eiusdem puellæ congressum, &c.

37 Illud nota si mediante alia persona finem intentum acquirere curasti, vel puellam tētasti renitentē; debere id explicari; quia est inductio proximi ad peccatum, atque adeo nouam speciem peccati scandali commisisti. Dixi (renitentem) nam de consentiente dicetur infra cap. 7. §. 8.

b Idem nu. 566.

38 Petes, si quis finem obtinuit suæ prauæ cogitationis; satis ne est fateri dictum finem dumtaxat? se v.g. puellam cognouisse; se occidisse inimicum? Respondeo. *Delugo b* ait quia hoc est peccatum consummatum; non esse necesse vt is dicat quoties habuit decretum procurandi; cum sufficiat confiteri illud tanquam vnum peccatum consummatū. Sed profectò debere explicare saltem se per tantum tempus procurasse, modo iam explicato §. præcedenti, mihi non est dubium vt scilicet innotescat, an & quæ persistentia peccati habitualis præcesserit.

§. VII. *De peccatore habituali, vbi de Meretrice.*

a Doctores apud pag. & Dian. mox citand.

b Nauarr. in sum. ma c 6 nu. 15.

c Fagund præcept 2 Eccl lib 3 c 4 nu. 11 fine, aliique apud Dianam par 3 tr. 4. ref 89.

39 Quoad secundum, quod modo promisimus in hoc §. declarandum, sic statuo: licet illa opinio *a* quòd similes peccatores habituales debeant speciatim numerum, speciemque peccatorum explicare, sit nimis seuera; illa tamen *b*, quæ docet sufficere si solum dicatur tempus peccati, est nimis laxa: media ergo via est procedendum *c*. Quare Meretrice; v.g. non solum debet explicari tempus mali status, sed etiam principales species peccatorum, quas memoria retinet; an scilicet ipsa peccauerit cum Sacerdotibus, cum propinquis, cum coniugatis, &c. & saltem in confuso multitudo numerica; v.g. toties plus minus per menses, vel per hebdomadas, &c. Si enim aliqua recordatur se in frequenti ciuitate, sæpissimè etiam in die peccasse; alia tamen in parua rusticorum villa, vix semel in hebdomada; qua ratione id explicandum non esse censeamus?

d Vasquez de pœnit qu 91 art. dub 5 num. 3.

40 Addit rectè *Vasquez d* (quod & ea quæ §. 5. & 6. diximus confirmat) circa numerum actuum internorum non esse hos habituales peccatores cogendos, ad explicandam frequētiam, & numerum per hebdomadas, aut dies: sicuti dicimus cogi debere circa frequentiam ipsorum actuum externorum, v.g. fornicationum: vt scilicet dicant, si recordentur,

quoties

quoties plus minus, peccauerint per dies, per hebdomadas, & c. Ratio est, quia in his actibus internis videtur impossibile eos ad aliquē numerum sine magni erroris periculo, siue per excessum, siue per defectum reducere, quod periculum communiter non est in externis. e Vasq. ibid. nu. 4

41 Quod dictum exempli gratia hactenus de Meretrice, dic de fure habituali e; de vsurario, de similibus: satis enim est explicare confuso modo frequentiam furti grauis, seu iniusti lucri: v.g. fui fur, vel vsurarius per decem annos quater, vel quinquies plus minus furando in mense, vel hebdomada materiam grauem. f Vasq ibid.

42 Idem dic de eo, qui passim concupiscit fęminas sibi obuias f, dicat enim per duos annos obuias cōcupiui, addatque species principales, an frequenter cognatas, an sacras, an coniugatas, &c. De delectationibus morosis dicam infra cap. 7. §. 1.

43 Idem dico de habente domi Concubinam g; satis est enim si dicat, puellam vt vxorem habui per tre annos, addatque semel in die plus minus illam cognoui. Quid enim si cognouisset solum semel in mense debet igitur saltem in confuso frequentia declarari. g Henriquez lib. 5. c. 5. nu. 9. & Fagundez 2. pracep Eccles lib. c. 3. 4. nu 11.

44 Idem denique in colloquentibus frequenter h de rebus turpibus cum peccato mortali; quando enim adest difficultas explicandi numerū, vt certè sępè accidit male morat is adolescētibus, sufficit explicare cōsuetudinē, tēpus, & species principales, quas inter loquendum cōcupicie, proportionaliter, sicut dictum est de Meretrice. h Delugo disp. 16. de pœnit. sec 14 nu. 575.

45 Illud denique hic aduerto cum *Vasquez* i quod ille qui propter inueteratam cōsuetudinem non potest numerum peccatorum distinctè explicare, & ideo dicit tempus, vt de Meretrice & prædictis ditum est, non tenetur postea iterum confiteri peccata particularia, quæ sibi in memoriam occurrunt, licet possit ea magis distinctè aperire. Ratio est, inquit, quia iam in illa cōfusa narratione comprehensa, & directè absoluta fuere; iuxta ea quæ diximus supra §. 4. i Vasquez q. 91. de pœnit art 1 dub 5. n 3 quem sequitur Delugo citatus de pœnitent. disp 16. sect. 14. nu 582.

§. VIII. *De vnitate morali vnius peccati.*

46 VNum in hoc & præcedētibus paragraphis superest explicandum Diximus, quādo actus tendunt in vnum finem, atque adeo vnus dependet ab alio, facere vnum in genere moris tam, quando, vnus actus ab alio non dependet, sed sunt disparati; v.g. concupiuit nunc quis puellam, & hinc ad horam concupiscit eandem, sed independenter a primo actu, vt vsu solet euenire sæpissime, quid requiritur ad hoc vt sit vnus & vt vnum non autem, vt duo peccata sint aperienda,

47 Respondeo. Regula vniuersalis est huiusmodi. Si intermediet multum temporis inter actus; & ex alia parte actus posterior cōcupiscentiæ v.g. nō habeatur ex ui prioris, iudicabitur distinctus actus, distinctumque numero peccatum. At si breue tempus interijciatur; censebitur facere unum cum priore; sicut i u: percutit proximum vna percussione, & deinde in eodem calorem iterum percutit; unū in genere moris actum, vnumque peccatum commisisse reputatur.

48 At difficultas subnascitur eo quod nam est hoc modicum tēpus, Respondeo decernendum id esse prudentis uiri iudicio a, ut uideatur an ueluti eodem impetu concupiscientiæ u.g. redeat quis post interruptionem, an alio potius calore agitatus concupiscat: si prius, unum est peccatum moraliter: si posterius, duo: numerusque, nisi, obliuione aut alia causa excusetur, explicandus omnino erit. a Delugo disp. de pœnit. 16. sec. 19. n. 569.

49 Atque hæc eadem regula vsui erit ad illud affine dubium enodādum. An scilicet debeas explicare te in vno actu concupiscentiæ puellæ

56 Contra: qui vna, eademque nocte v.g. plures copulas habet cum eadem, multo magis qui plures copulas cum pluribus eadē nocte init, sicuti etiam qui plures successiua occidit, debet numerum explicare i copularum & occisionum. Ratio est quia hic sunt diuersi omnino actus consummati, nec vnus faciens moralem vnitatem cum alio, in præcedentibus verò illi actus v.g. detractionum ex se faciunt vnitatem moralem, sic enim modo humano æstimari solet. i Idem ibid. num. 557. & n. 558.

57 Hæc exempli gratia tetigisse sufficit: cetera, quæ huc facere possent, suis quæque in materijs explicabuntur. Solùm animaduerte contingere interdum posse, vt, (licet sine interruptione) transeat tamen quis ad aliam speciē peccati, tunc eā explicandā omnino esse, nequaquā est ambigendum: v.g. cæpisti percutere, & deinde voluisti occidere, ac occidisti; cæpisti clam detrahere, & deinde inter detrahendū superuenit detractus te minime à detractione desistēte. Dico tum occisionem, tum etiā detractionē coram detracto exhibitam, hoc est, contumeliam, præter verbera & detractionē ipsā esse Cōfessori aperiendā, vt de se patet.

Petes: si quis in prædictis sic se accusaret, Blasphemaui, Peierauī, Audiui Confessiones in mortali decies, obligatur ne Confessarius interrogare, an id fuerit vno impetu, atque adeo ex prædicta doctrina, semel moraliter, an vero fuerit in diuersis v.g. diebus, atq; adeo verè, & phisice decies? Iuuat enim id scire ad expediendam Confessionem, & ne obligetur Confessor ad talem interrogationem. Idem quæri potest in occisione simul multorum, in desiderijs eiusdem rei eodem calore repetitis, in detractione moraliter vna de eodem continuata, iuxta mox dicenda §.9. à n.61. Idem in tactibus turpibus de quibus mox §.10. n.72. l Delugo ibid. num. 559. fine.

Respondeo non obligari. Ratio est, quia est etiam probabile illas blasphemias, iuramenta, & similia esse multiplicia numero per multiplices actus quamuis vno calore, seu vna continuata successione facto; quare tunc Confessarius poterit huic se opinioni conformari. Explico. Probabile est, blasphemātem vno impetu decies, committere decem numero mortalia; probabile item est committere vnum. Iam, si penitens qui vno impetu decies blasphemauit, fateatur se emisisse decē blasphemias, verum dicit iuxta priorem opinionem; illam ergo sequendo Confessarius, prudenter se geret. Quod si alius pœnitens in simili vno impetu decem blasphemiarum, fateatur se semel blasphemasse, quia opinio posterior est etiam probabilis, verum item dicet & iuxta illam absoluendo, prudenter etiam se geret Confessarius, qui (perinde ac quilibet alius) potest sequi modo vnam probabilem opinionem modo aliam, quando non est præiudicium tertij, vt est fere communis doctorum m sententia.

A nobis [ne erretur] explicata l.1; in Decal. c.1. §.5.

Dices; fac illum, qui fatetur se decies blasphemasse, vere decem in diuerso calore, seu diuersis diebus, blasphemias emisisse; certe Confessarius æquæ hunc absoluet, atque illum, qui vno impetu decies blasphemauit, deciesque se blasphemasse confessus est, & tamen ille magis, seu pluries verè peccauit quam hic. Respondeo negando in illa sententia probabili illum magis, seu pluries peccasse, æqualiter enim in illa opinione vtrobique numerante ipsos physicos actus, ambo deliquerunt. m lege Delugo de Euch. d.15. sect. 2. a nu 45. Castrop. T. 1. d. 2. de consc. p. 2. alios citans.

§. IX. *de pluralitate indiuiduali malitiæ in eodem actu.*

58 EGimus qua ratione multi physicè actus vnum conflare possint peccatū; nunc quomodo vnus actus seu peccatū multas contine-

re possit malitias, erit consequenter declarandum. Est grauis controuersia: An sicuti (vt certum est) potest esse in eodem actu multiplex malitia specie, vt est in actu turpi v.g. contra votum Castitatis, in quo duplex se det specie malitia, altera contra Castitatem, altera contra Religionem, vtraque necessario Confessori aperienda; ita etiam in eodē vno numero actu possit residere multiplex malitia numero. Exempli gratia. An actus vnus, quo quis vnico ictu occidit decem homines, habeat decē numero malitias, & consequēter omnes necessariò in Cōfessione declarādas? Habere decem docet *Vasquez a*, non habere contendit esse probabilius *Suarez b*: sed me iuuat ab hac speculatiua quæstione prorsus abstinere, & ex alio principio decernere an has malitias collocatas in vno eodemque actu siue numero distinctas, cum *Vasquez*, siue nequaquam cum *Suarez*, aperire Sacerdoti compellamur.

a Vasquez de pœnit. q. 91. art. 1 dub. 4.
b Suarez de pœnit disp 22. sect 5 à nu. 34.
c Delugo de pœn. disp. 16. sec 3. à nu. 133.

59 Dico nequaquam fideles ad id esse compellendos *c*. Ratio abstrahens ab illa quæstione speculatiua ducenda est *ex Tridentino*. Nā ex illo solum habemus præceptū confitendi singulas species, & singula numero peccata: numquam verò apparet præceptū explicandi singulas numero malitias, quæ forte sint in singulis peccatis. Asserimus ergo à pœnitentibus solum explicandas species multiplicatas in eodem actu, & item omnia indiuidua peccatorum: & quidem meritò, vt nimirū sic omnia peccata clauib. subdantur. At omnes numero malitias forte inclusas in vno eodemq; peccato necessariò explicare, quia scrupulis id, & perplexitatibus satis erat obnoxium, cum non iudicauerit benignus Dominus præcipere sub præcepto (vt ex verbis *Conc. Tridentini* colligitur) nos ad id obstringere fideles nequaquam possumus Lege *Leand. apud Dian. p. 9. Tr. 9. res. 55.* qui idem docet de eo qui vnico actu voluntatis vult ad decē v.g. mulieres eiusdē conditionis accedere, aut ad eādē vult accedere pluries satis est .n. si dicat volui accedere pluries ad solutā seu solutas, seu ad coniugatas sine necessitate exprimendi numerū obiectorum talis vnicæ volitionis. Quādā necessariam explicationē habes mox *n. sequenti*.

60 Ex hac doctrina aliqua colligemus, quæ illam & clariorem reddant, & ad praxim deducant ex quibus alia similia inferre quilibet non difficulter poterit, & nos infra, cum de singulis Decalogi præceptis agemus, alia fortasse superaddemus.

Occisio multorum.

61 Si simul, vnica v.g. explosione bombardæ occidis decem, viginti, plures homines, satis *d* est si dicas vno ictu occidi multos. Non sufficit autem dicere vno ictu occidi hominem, seu feci homicidium: quia sic Confessarius intelligeret te vnum tantum occidisse; atque adeo nō fatereris tuum peccatum, quo occidisti plures: at dicendo cum illa generalitate (occidi multos) intelligit, quantum satis est, peccatum, quod de facto commisisti. Propter eandem rationem modo nu. 59. dixit *Leander* illum de quo ibi est sermo debere dicere, volui pluries accedere; nam si diceret, volui accedere, non explicaret suum peccatum &c.

d Delug. ibid. nu. 141.

Desiderium occisionis multorum & copulæ cum multis.

62 Qui vnico actu desiderat occidere decem, viginti, plures *e*; quique vnico item voluntatis actu concupiscit copulam cum tribus *f*, cum decem, cum pluribus fœminis eiusdem rationis; satis propter eamdem rationem est, si in Confessione dicat, semel desideraui occidere plures, & semel plures fœminas liberas concupiui.

e Delugo ibid. nu. 135. fine
f Idem ibid. n. 141. fine.

Detractio multorum.

63 Qui vnico actu detractionis multos simul læsit, propter eamdem

ratio-

rationem non est nec esse vt numerum personarum læsarum aperiat: g Idem ib. n. 135
v.g. si quis detrahat familiæ, vel domui, vel Religioni, siue numerosa sit, siue modica, satis abunde que est si dicat, detraxi cuidem familiæ, &c. An explicanda vel materia, vel conditio personæ infamatæ, vel numerus personarum, coram quibus exhibetur detractio: infra dicetur suo loco cap. 9. §. 1.

Scandalum pluribus datum.

64 Qui suo vnico actu peccaminoso scandalum est aliquibus, seu occasio peccandi; ne sit solicitus explicare numerum astantium: satis enim habebit *h* si dicat sui semel multis occasio peccandi meo malo exemplo. Ratio est eadem. Cetera de scandalo afferam infra §. 17. h Delug. n. 135.

Furtum à multis.

65 Qui vnico actu bona multorum lædit, v.g. furatur bona communitatis, vel hæreditatis plurium: satis est, si dicat, Furatus sum à communitate, vel ab hæredibus: nec esse solicitus debet explicare quotnam personæ in illa communitate vel hæreditate numerantur. Immo hac in re praxis communis est *i* solum dicere, Furatus sum rem alienam, nihil aliud addendo: & meritò, quia ille respectus ad personas in hac materia, videtur se magis materialiter habere, quam in aliis materiis: potius enim hic consideratur quid iniustè contrectasti, quam à quo abstulisti. i Idem ib. n. 36.

Contra sententiam à n. 59. allatam obiicit in hunc fere modum *Dian. p. 9. Tr. 9. res. 55.* Ex hoc Principio videtur inferri, Religioso habenti rem cum Religiosa sufficere, sic in Confessione se accusare. *Commisi fornicationem sacrilegam*: sine necessitate explicandi votum esse tū ex parte viri, tum ex parte fæminæ; & tamē sicuti omnes docemus a viro vxorato peccante cum fæmina alteri nupta debere explicari matrimonium vtriusque nec satis esse dicere, *adulterium commissi*; ita in casu Religiosi peccantis cum Religiosa pari modo omnes docemus debere vtriusq. votum explicari. Quod autem ex doctrina data sequeretur non adesse necessitatem vtriusque votum, immo & vtriusque matrimonium explicandi, patet, quia eiusmodi peccata sunt vnus numero actus, eo modo, quo est vnus actus velle per vnam volitionem occidere plures, vel vno ictu re ipsa multos occidere, &c.

Respondeo negando esse eodem modo. Affirmo enim immo doceo in dictis Adulterio, & Sacrilegio debere vtriusque matrimoniū, & votū declarari, sed nego in casibus de quibus hactenus, habitus, & sermo. Intercurrit .n. certa disparitas. Nam eiusmodi Adulter duo facit (præter peccatum contra Caritatem) & iniurius est suæ vxori, & cooperatur cū nupta illa, adhoc ut ipsa sit iniuria suo coniugi. Nec dissimili modo se habet ille Religiosus, nam & violat suum uotum, & item cooperatur cum Religiosa suum uotum pariter frangente: & licet sit per unicum actum illas malitias complectentem, vnde ex hoc capite non videatur necessaria maior explicatio, tamen nō ita est, quia, ex se violare, & cooperari ad violationem fauendam ab alio, si non sunt malitię diuersæ speciei moralis, certe diuersissimæ sūt, quo ad conceptionē hominū, hoc est ut cognita vna non statim cognoscatur, seu intelligatur alia; nam inde fit, ut nisi Pęnitens se magis explicet, dicatque utriusque matrimonium, & uotū, non fateatur suum peccatum, sed aliud ut in simili diximus n. 61. Cōfessarius enim dum solum audit *Adulterium commisi, voto fregi* ex ui horū verborum adulterium tuum, & fractionem uoti tui intelligit, non uerò cooperationem adulterium uel fractionem alterius Non sic in casu nostræ doctrinæ; dicendo enim v.g. volui unico actu occidere, uel occidi

cessariò explicanda, vt paulo post dicetur §. 18. de circumstantijs aggrauantibus. Dixi, sine ordine ad aliam secundam copulam: tunc enim certò essent explicanda, quia iam committis aliud numero peccatum.

§. XI. *De fine peccaminoso, vel non peccaminoso.*

73 Diximus de medijs, dicamus nunc de fine, exemplumque claritatis gratia sit eiusmodi. Sit, qui omittat Missam die festo ad finem furandi, vel studendi, debet ne manifestari talis finis in Confessione? Idem solet quæri in quocunque actu commissionis, vt si quis furetur propter adulterium, vel propter studium: debet ne studium & adulterium explicare.

74 Dico, si finis sit ex se prauus; debet explicari: si verò non sit ex se prauus, nequaquam debet *a*. Ratio est quia in priore casu duplex adest specie malitia, in posteriore duntaxat vna. Quare in casibus propositis, si Missam relinquas, vel fureris vt studeas: satis est si dicas, te sacro non interfuisse, vel esse furatum; si vero vt adulterium patrares; tum furtum, vel Missa, tum adulterium tibi est omnino explicandum.

75 *Et* quando vtrumque est aperiendum, potest ne id separatim fieri, in hunc modum. Furatus sum, & insuper, Habui animum adulterandi? Respondeo in duobus euentibus procedere hoc dubium posset. Primo in casu quo, prima vice, ea duo peccata confitearis. Secundò, in casu, quo, quia prima vice vnum ex his falsus es, oblitus inculpabiliter alterius; velis postea, illud, quod oblitus fuisti, confiteri.

76 In priore casu Dico non posse *b* separatim aperiri. Ratio est quia non explicares peccatum quod fecisti, sed significares te duo peccata patrasse, quod non est verum; Sacerdos enim dum audit te furatum esse, & deinde te voluisse adulterium ex tuo modo loquendi duo numero peccata concipit te commisisse, cum tamen tu vnum numero, cum duplici illa malitia, commiseris.

77 In casu posteriore dico aperiri posse *c* separatim: & sit quia in prima Confessione iam dixi me v.g. furatum esse: satis habuero si in secunda Confessione dicam, Habui animum adulterandi. Ratio est quia iam subdidi clauibus primam malitiam: satis igitur erit si postea explicem secundam. Est autem adhibenda limitatio quædam, quam mox afferam n.81.

78 Dices. At sic significabo me duo peccata commisisse, sicuti modo significabam in prima Confessione. Respondeo non ita esse: nam quādo illa separatio fit in eadem Confessione; ego ex modo loquendi significo me duo peccata commisisse; at quando id facio in secunda Confessione: non significo me commisisse duo peccata, sed præscindo: possum enim secunda vice confiteri idem peccatum, quod alias sum confessus atq; adeo dum dico me adulterium voluisse: non significo me adulterium solum voluisse, vt ex modo loquendi significabam in prima Confessione.

§. XII. *An peccatum continens multas species malitias diuidi in Confessione possit.*

79 Ex proximè dictis soluitur celebris illa & vniuersalis dubitatio, an malitiæ, seu circumstantiæ, quæ necessario in Confessione sunt explicandæ aperiri queant separatim, v.g. qui habet votum castitatis peccatque contra ipsum, vtrum possit, diuidendo peccatum, sic se accusare. Peccaui contra castitatem, & insuper peccaui contra votum a me emissum: an verò obligetur sic vnitim loqui, voti castitatis à me emissi reus, contra ipsum deliqui.

a Suar. de pœnit. disp. 22. sect. 4 nu. 8. alijq; passim.

b Deluge de pœnit. disp 16 n. 652 contra Suar. de pœn. dis. 22 sect 2. num. 9.

c Sic l. 4. in Dec. c. 11. n. 24. alijque plures apud Bonacinā disp 5. de sacr. q 5 sec. 2. p. 2. §. 3. diff. 1. n. 9.

80 Dico

80 Dico simili ratione, qua §. præcedenti diximus, posse nos hic dubitare; Primò in casu primæ Confessionis, Secundò in casu secundæ Confessionis, quando forte in prima alicuius necessariæ circumstantiæ fueris inculpabiliter oblitus. Et simili quidem responsione: Dico in priore casu non posse, posse verò in posteriore. Rationes sunt eędem, eodem superiore §. à nobis allatæ.

81 Supponimus tamen tum ibi tum hic malitiam non explicatam in prima posse solam explicari sufficienter in secunda: v.g. in casu voti prędicto potest: quia dicendo in secunda Confessione, peccaui contra votum; tota malitia in prima Confessione omissa declaratur. At in peccato v.g. violentiæ: non potest: Si enim quis, exempli causa, violenter puellam cognouit, & in prima Confessione dixit, se cognouisse puellam; si in secunda dicat, se violentum in quamdam personam fuisse; non sufficienter explicat peccatum in vltima specie à se commissum; violentum enim esse contra aliquem est quid genericum ad violentum in re, in persona, in honore.

§. XIII. *An peccatum complectens plures numero malitias diuidi in Confessione possit.*

82 SEd iam suboritur alia dubitatio. Diximus de separatione malitiarum specie distinctarum; quid de diuisione numerica? Aliquis v.g. vnico ictu duos homines interemit; potest ne se accusare in hunc modum? Occidi vnum hominem, & deinde, Occidi alium hominem. Sic etiam si fortè eripuerit quis centum aureos, licet ne sic fateri? Furatus sum quinquaginta, & mox Furatus sum alia quinquaginta.

a Vasq. qu. 91. de Pœn. art. 1. dub. 3.

83 Dico in prima, eademque Confessione non licere *a*; quia iuxta supra dicta non explicaretur peccatum commissum, sed duo peccata, quę commissa non sunt. Superest ergo solum decernere de secunda Cōfessione, quando forte quis in prima inculpatè & sine dolo fassus est suum peccatum sub vna malitia, sed deinde recordatus vult aliam confiteri; potest ne hanc solam manifestare? Dico itidem, iuxta superius dicta, posse *b*, sed sub limitatione allata num. 81. idest quando in secunda Confessione explicari potest malitia omissa, sine mentione, seu sine consortio alterius iam manifestatæ. Ratio est eadem ac ibidem dicta.

b Delugo de pœn. disp. 16. sec. 16 nu. 660.

84 Hinc collige, quia in homicidio duorum vno ictu perpetrato, violatum est duplex ius duorum hominum; licebit tibi in secunda Confessione dicere tantùm, Occidi hominem; quia satis explicabis malitiam nondum clauibus subditam. Ita etiam in vnico furto, quod grauiter læsit duos; propter eamdem rationem. At in furto centum aureorum v.g. quo lęsisti ius fortunarum vnius tantùm hominis: si in prima Confessione dixisti te furatum esse quinquaginta, & deinde in secūda te alia quinquaginta esse furatum; non satis explicares peccatum tuum; quia explicares à te violatum esse ius fortunarum in quinquaginta, quod nunquam fuit; necesse igitur tunc erit aperire iterum peccatum tuum, idest furatum te esse centum aureos. Expeditius te gessisses, si in prima Confessione dixisses te furatum esse materiam grauem; nam ad aliud deinde non obligareris. Sed de hac re dicetur infrà cap. 8. §. 1.

§. XIV. *De peccatis ex ignorantia.*

a Sanch. l. 1. in decal. c. 17. num. 23. Suar. de pœn. disp. 22. sec. 4. num. 14. Vasq. 1. 2. disp. 11. cum limitat. in infidelitate.

85 QVi ex ignorantia vincibili & moraliter culpabili delinquit eiusdem speciei peccatum committit, atque is qui sciens er *a*. Ratio est quia finaliter malitia in vtroq; casu ex eodē obiecto sumitur; exemplis rem clarius proponamus. Dicimus eiusdem speciei homicidium fe-

cisse eum qui occidit quem sciebat esse hominem, & eum qui occidit quem ex negligentia mortaliter culpabili non cognouit esse hominem, sed putauit v. g. esse feram. Eodem modo qui Sacro interesse die festiuo negligit, siue id ex consilio faciat siue faciat ignoranter, cum tamen aduertat graue debitum inquirendi, nec velit, cum possit inquirere; in idem specie peccatum incidit. Quare in vtroque, & simili quocunque casu sufficit hoc modo se reum in Confessione facere; Homicidium commisi, Missæ non interfui die festo, &c.

86 Aduerte tamen in duobus casibus esse ignorantiam explicandam. Primò quando ignorantia excusat ab incurrenda censura *b*, quæ subinde imponitur violanti scienter & temere aliquod præceptum. Secundò quando ob ignorantiam aliquis exponitur periculo in alia specie delinquendi, *c* v. g. si ignoret statum fœminæ, quam quis cognoscit. tunc. n. se exponit periculo adulterij, vel sacrilegij, si nupta, vel Deo sacra sit.

b Sanc. ibid.

c Sanc. ibid.

87 Petes ignorantia affectata, qua quis consultò vult laborare, vt liberiùs peccet, v. g. vult ignorare hunc esse diem festum, vt sine remorsu negligat sacrum, vel opera seruilia exerceat; est ne eiusmodi affectus in Confessione aperiendus? Respondeo non ita *d*; quia id nec mutat speciem immo nec notabiliter aggrauat.

d Delugo de pen. disp. 16. sect. 4. 6. nu. 18; Contr. Sanchez.

§. XV. *De peccatis ex Conscientia erronea.*

88 QVi item peccat ex conscientia erronea regulariter non obligatur id explicare *a*; v. g. putat quis hodie esse diem festum, & tamen non interest Sacro: satis est si Sacerdoti dicat se non interfuisse Sacro die festiuo. Si proiecit in flumen plumbum, credens esse aurum alienum, satis est si fatetur se proiecisse alienum aurum, intelligens corde aurum putatiuum, &c. si sibi persuadens hodie esse ieiunium ex præcepto, cum tamen non ieiunet; sufficit dicere: violaui ieiunij præceptum, & sic de similibus. Ratio horum est, quia hæc, in obiecto, habent eamdem speciem malitiam.

a Sanch. lib. 1. in Decal. c. 11. nu. 5.

89 Dixi (regulariter) quia interdum illa conscientia erronea est explicanda *b* propter censuram, vel propter reseruationem peccato fortè connexam. Nam nec censura, nec cõsequenter reseruatio peccati incurritur ex peccato contra conscientiam erroneam perpetrato; v. g. percutit quis Petrum credens esse Clericũ, cum tamen Clericus non sit; verè non incurrit excommunicationem Canonis, Si quis suadente. Item peccat quis peccato v. g. periurij putans periurium in sua diœcesi esse reseruatũ, cũ tamen de facto non sit. verè non cõmittit peccatũ reseruatum. Idem esset, si quis, putans furari vnũ obolum esse peccatum mortale & reseruatum, (quia fortè in illa diœcesi furtũ mortale est casus reseruatus) obolum furatur; idem, inquam, esset; nam licet ex cõscietia erronea hic mortaliter peccaret; tamen non incurret in peccatum reseruatum: quia reseruatio est odiosa, vnde cadere solum debet supra furtum ex se & ex obiecto mortale: Adde ex hac ratione fieri saltem dubium an tale peccatum sit reseruatum: ergo iure reseruatum non erit, quia non nisi peccata certa de facto reseruantur. *c*

b Delugo dis. 16. de pen. sect. 4. nu. 504.

90 Rursus conscientia erronea est interdum explicanda ad cognoscẽdum ipsum peccatum *d*. Si enim puer v. g. fateretur se non ieiunasse die Vigiliæ, & nihil aliud addat; Confessor iudicabit hunc non peccasse: dicat ergo puer se credidisse fuisse obligatum.

91 Denique expedit hanc circumstantiam sæpissimè explicari à pœnitente, vt nimirum instruatur de veritate à Confessario.

c Suar. de Cens. disp. 40. sect. 6 nu. 5. & t. 2. de Relig. lib. 4. c. 5 num 15. Hurt. de Pen disp. 11. dub. 6. Sà V ca. sus reseruati n. c. Sanch lib. 1. in ...

92 Petes;

cal. c. 10. nu. 74. apud Delugo de pœnit disp. 20 sec. 2 nu. 18.

d Delugo de pœnit. disp. 16. sect. 12. n. 504.

92 Petes; si quis ea laboret conscientia erronea, vt nesciat an id quod committit, sit peccatum mortale, an veniale; obligatur ne huiusmodi conscientiam palam facere Sacerdoti? Respond. id dependere ex ea quęstione, qua vniuersaliter quæritur, an quando quis aliquid facit contra conscientiam dictantem aliquid esse peccatum confusè, non determinãdo an sit mortale vel veniale; peccet mortaliter, an solum venialiter. Quoniam ergo aliqui *e* probabiliter docent tunc solum peccari venialiter, quia tunc solum peccatur secundum communem malitiæ rationem peccato veniali & mortali: quæ cum abstrahat ab vtroque, imperfecta erit in genere moris, & consequenter non mortalis, ideo non erit obligatio id confitendi.

e Valentia to. 2. d 2. q. 14. p. 4. Nauarrus in manua li præludio 9 n 9.

f Vasq. in 1. 2. disp. 59 c. 3. n. 10. Sanch in decal lib. 1. c. 11 n 7. alijque.

93 Scio aliquos *f* tenere tunc peccari mortaliter. Primò quia cum sine alio examine tunc peccet, exponit se periculo peccandi mortaliter. Secundò quia virtualiter vult illud agere, qualecunque fuerit, etiã mortale. Sed licet hoc sit probabiliter dictum; tamen his rationibus respõderi posset. Ad primam, dicendo eum peccaturum quidem mortaliter, si tamen tale periculum aduerteret, vel aduertere, se posse, ac sub pęna mortalis peccati se debere melius examen adhibere: verum ita non essemus in casu, in quo solum quærimus id quod in praxi communiter solet cõtingere, quando scilicet conscientiæ operantis non offertur nisi ratio illa communis peccati, sine accessu alterius obligationis. Ad secundam, nego virtualiter eum velle qualecumque etiam mortale: Sed aio potius velle à mortali abstrahere: nam solum vult id, quod abstrahit ab vtroque, atq; adeo culpam imperfectam in genere culpæ, quæ non potest esse, nisi imperfectè grauis, atque adeo non grauis.

Tria exempla hic non nemo ponit quæ si probentur à doctis, quibus ea iudicanda propono, Fidelibus valde fauebunt. Prima si rusticus sciat esse peccatum iurare falsum in materia iocosa, sed non quam dubitauit mortale ne, an veniale. 2. si quis ira genetrice dicat. Potius volo peccare, quam mori. 3. si quis ita cupiat volo furari illum librum, nec cogitat, quanti ille liber valeat, Hi enim tres (inquit) peccant venialiter, quia non apprehendunt obiectum esse graue.

§. XVI. *De peccante contra præceptum Superioris.*

a Sanc. l. 9. de matrimonio disp. 15. n. 6. Salas 1. 2. tr. 13. dis. 8 sect. 2. Vas. 1. tom. in 1. 2. disp. 98. c. 1.

94 NOn est specie diuersum, atque adeò nec specialiter explicãdum peccatum, quo quis violat præceptum vnius Superioris, *a* ab eo peccato, quo quis violat præceptum alterius; v. g. si Rex, Põtifex, vel Episcopus, seu, si lex humana, vel diuina idem præcipiant. Ratio est quia si ex eodem motiuo virtutis præcipiunt, materialiter se habet diuersitas Superiorum. Si ex diuerso motiuo: iam aderit diuersitas specifica, vt modo dicam, non quidem sumpta à diuersitate Superiorum, quæ diuersitas etiam hic habebit se materialiter, sed à motiuorum diuersitate.

b Iidem.

95 Quid igitur, si diuersi superiores, vel etiam vnus, & idem ex diuersis virtutum motiuis aliquid præcipiant? Respondeo tum fore diuersas species, adeoque Confessori patefaciendas *b*. V. g. idem vel diuersi superiores præcipiant Missam audiri ob virtutem religionis, at ieiunium præcipiant ob virtutem temperantiæ, sanè violatio præcepti de Missa, & violatio præcepti de ieiunio, specie morali different.

96 Verùm vnde colligam superiores sub diuerso virtutum, vel sub eodem motiuo præcipere? Respõdeo ex duobus capitibus, quæ si rectè perpendantur ad idem reducuntur. Primò ex ipso actu qui pręcipitur; Superiores enim quando pręcipiunt aliquem actum virtutis semper inten-

dunt

dunt honestatem talis virtutis *c* v.g. Pontifex Summus iubet audiri Missam tali die. Quia audire Missam est actus virtutis Religionis; censendus est intendere honestatem eiusdẽ virtutis Religionis,& ex motiuo ipsius talem actum præcipere. Pari modo si præcipiat ieiunium in Quadragesima, vel vigilia; quia actus ieiunandi est actus virtutis Temperantiæ: censendus est ex eodem motiuo Temperantiæ principaliter præcipere: esto etiam ex alio fine minus principaliter, v.g. ad colendam Christi Passionem, vel ad Sancti alicuius reuerentiam, id quod ad virtutem Religionis spectat, moueatur. Quia tamen finis minus principalis, quo ad illud, de quo agimus, nisi expressè iubeatur, in considerationem non venit *d*; ideo speciem peccati non attribuit. c Delugo dis. 16 de pen. sect. 5 § 2. nu. 257. d Idem ibid.

97 Secundò ex ipsa materia, in qua superioris præceptum versatur *e*; Vt in ijsdem exemplis, quia auditio Missæ, est in materia pertinente ad Religionem, ieiunium in materia pertinente ad Temperantiam; Missa ex motiuo Religionis, ieiunium ex motiuo Temperantiæ præcipitur. e Idem Delugo ib. & nu. 255.

98 Ex dictis collige, cur, quando idem Superior eamdem rem pluries, seu per plura numero præcepta præcipit, si non pateatur, vnum peccatum committitur, non plura *f*: ratio enim est quia ex vno eodemque motiuo procedit. Hinc si quis non audiat Sacrum die Dominico, in quem forte incidit festum S. Apostoli, vnum peccatum committit. Si quis non ieiunet die vigiliæ, in qua concurrit dies quatuor temporum, semel item deliquit. Ratio est supradicta quia tunc superior ex vno tantum motiuo. Missam, & ex vno ieiunium præcepisse censendus est. f Sanch cit l 9 de matr. dis 15 n. 6.

99 Illud hic diligenter nota, maximum esse discrimen inter violationem præceptorum prædictam, & violationem voti *g*: Nam materia præcepta in trasgrediente præceptũ debet in Confessione explicari, quia ex materia cognoscitur, vt modo dictum est, in qua specie sit actus præceptus; v.g. non satis est dicere: Non obtemperaui Ecclesiæ præcepto: dicendum enim est; Non obtemperaui Ecclesiæ præcipienti Missam, vel ieiunium; nam prius est peccatum contra Religionẽ, contra Temperantiam posterius. At verò cum omnia vota solum concipiantur & obligẽt propter motiuum colendi Deum, atque adeo Religionis; satis est dicere: Non seruaui votum in re graui; sine necessitate materiam explicãdi, nisi aliud forte peccatum in voti fractione includatur: vt si ille, qui vouit audire Missam die Dominico, non audisset; tunc enim & votum & præceptum Ecclesiæ violans duo peccata committit, contra duas vltimas species Religionis, nempe contra obligationem ex voto, & obligationem ex præcepto, vt omnes fatentur, & nos dicemus infra cap. 3. §. 2. nu. 20. g Delugo citatus de pœnit disp 16, sect. 5. nu. 155.

De Multiplicatione censurarum ratione plurium præceptorum.

Petes. Quid de multiplicatione censurarum ex diuersitate Præcipientium sub censura? Prohibent v.g. summus Pontifex, & Episcopus eundẽ actum, v.g. Incessum sub excommunicatione latæ sententiæ, duplicem ne excommunicationem vtramque consitendam incurrit, qui committit incessum?

Respondeo sub necessaria distinctione. *a* Vna incurritur Excomunicatio (idem dic in alijs censuris pœnisque) Si superiores sint inæqualis potestatis summus Pontifex v.g. & Episcopus, qui nõ intendant condere nouum ius, sed alterius confirmare. Vna item, si idem superior, v.g. summus Pontifex eandem excõmunicationẽ bis, ter, pluries repeteret. Vna item, si sint superiores eiusdem seu æqualis in eadem communitate potestatis v. g. Episcopus prçcessor, & Episcopus succçessor, etiã si nouũ ius consti- a Suar Conich. alijq quos sequitur citatque Bon. De cons in communi d. 1 q 13 p. 5. à n 11.

constituere profiterentur. Ratio horum est, quia in suis casibus vna eademque censura firmatur, seu repetitur.

An vero si superiores sint inæqualis potestatis, v.g. summus Pontifex & Episcopus, censurámque alicui actui adnectant, & nouum ius condere, ex verbis legis, colligatur, plures Censuræ incurruntur, vtriq; omnes Confessori propalandę etiam si illi superiores mouerentur vno eodemque motiuo. Ratio est, quia tunc subditus delinquens, contumax est contra plures potestates, illis non obediendo, cui inobedientiæ sua qualibet excommunicatio est adnexa.

De multiplicatione Reseruationum eiusdem peccati.

Quid si plures superiores reseruent idem peccatum? Id enim hac occasione fine operę pretium erit, vt possit nimirum cognosci è cuius superioris licentia requiratur ad illud absoluendum.

Respondeo non absimili distinctione. Si enim Superiores inæqualis potestatis nouum ius non condant. Si idem superior pluries, repetat reseruationem illam. Si ex superioribus æqualis potestatis quilibet reseruat idem peccatum etiam condendo nouum ius, vna est reseruatio, qua restringitur Iurisdictio Confessarij, nec est caput vnde duplex, appareat; vnde sequitur, quod quolibet ex his superioribus, reseruationem auferente iam casus non remaneat reseruatus.

At si superiores sint inæqualis potestatis volentes condere suam quisque, atque adeo nouam reseruationem (id quod pari modo ex verbis legis colligi debet vt quando vnus independenter ab alio reseruat idem peccatum) plures erunt reseruationes. Ratio est; quia nunc Iurisdictio Confessarij restringitur, & veluti ligatur a duabus potentatibus legitimis, vt supponimus, quæ scilicet restringere legitime possunt: nam propterea vterque ex his superioribus suam restrictionem auferre debebit, secus altero non auferente, altera reseruatio, seu ligamen insolutum remaneat necesse est.

Illud item hoc consequenter de prædictis diuersis reseruationibus vniuersaliter scire oportet. Nam si inferior, Episcopus v.g. concederet te posse absoluere à suis reseruatis, tolleretur restrictio facta ab Episcopo, sed adhuc remaneret illa facta à Summo Pontifice, vt ex se constat. Sed quid si contra si summus nimirum Pontifex idem concederet?

Respondeo tunc esse diligenter distinguendum: Si enim summus Pontifex sic primò tibi sacerdoti concedat: *Do facultatem absoluendi omnes casus, quos ego absoluere possum*. tollitur reseruatio Episcopi quia summus Pontifex omnes casus potest absoluere.

§. Vero secundo si concedat. *Do tibi facultatem absoluendi casus reseruatos Pontifici summo, hoc est casus, quos hic sibi reseruauit*; puto esse subdistinguendum. Nam si est idem casus, v.g. Incestum eundem reseruauit sibi summus Pontifex, & eundem Incestum reseruauit Episcopus nouum ius condendo, tollitur omnis reseruatio, & à te potest absolui. Ratio est, quia si summus Pontifex tibi concedit talem Incessum te posse absoluere, nequit Episcopus, qui est inferior restringere eam Iurisdictionem, quam tibi summus Pontifex ample concedit. At si sint diuersi casus, v.g. summus Pontifex reseruat sibi Incessum at Episcopus reseruat Adulterium, tunc censeo te non posse absoluere ab Adulterio, sine Episcopi facultate. Ratio est in promptu: in hoc enim secundo modo concessionis, summus Pontifex tibi non concedit nisi casus, quos ipse summus Pontifex sibi reseruauit: at hoc Adulterium non est Pontifici reseruatus ergo illum nequaquam tibi concedit.

Quod

Quod si Papa conced t sequenti tertiò modo. *Concedo tibi, vt possis absoluere omnes casus Pontificios*. Dubium erit, an concessio sit primo, an secundo modo ex d ct s; Quid ergo erit statuendum?

Respondeo, salua meliore sententia, statuendum esse, concessionem esse amplam, & instar primi modo, atque adeo tolli omnem reseruationem. Ratio est quia, hoc est Priuilegium, quod in nullius præiudicium vergit, estque animabus fauorabile, & est de concessione potestatis, quare ample erit interpretandum.

Ex hac doctrina sequitur, quod quando per Bullas concessit Pontifex Mendicantibus, vt absoluerent ab omnibus casibus Pontificijs, concessit etiam vt possent ab ijs quos sibi forte Episcopi reseruant: nam eiusmodi ampla concessio facit sensum primo modo dictum nisi tamen fuerint a Clemente VIII. & ab Vrbano item VIII. restricta; de qua re non est hic disputandi locus.

§. XVII. * *De Scandalo.*

* Multa docte de scandalo habet Thome Hieronymi Ferrantinus tota p. disp de scandalo.

100 QVando quis directè intendit peccatum proximi, siue ex desiderio ruinæ spiritualis ipsius proximi, quod rarum est in hominibus, ac Diabolis commune; siue ob suam commoditatem aliumve finem, quod frequentissimum est apud homines; dicitur Scandalum directum. Et sine dubio per omnes Doctores *a* id peccatum est specie diuersum ab alijs, & debet specialiter in Confessionem palam fieri, debetque species peccati, ad quod inducitur proximus, explicari *b*. Si quis ergo loquatur v.g. turpia vt socius incidat in eas turpitudines; oportet explicare ad quæ turpia inducere tentabat, ad adulterium ne, an ad stuprū, &c. Ratio est, quia tunc non solum peccatum talis Scandali est contra Caritatem debitam proximo, sed etiam contra virtutem oppositam: eadem enim Castitatis virtus, quæ obligat me directè ad Castitatem in mea persona custodiendam; obligat indirectè ne ex industria procurem proximum à Castitatis virtute deijcere.

a Delugo de pen. disp. 16. sect. 4 § 2. à nu. 157.

b Idem ibid. nu. 157.

101 Quando autem quis nec intendit ruinam proximi spiritualem, nec eius lapsum, nec eo fine aliquod malum, seu speciem mali habens patrat, quamuis præuideat, fore vt ex suo facto alij decidant; dicitur Scandalū indirectum, & non directè volitum. Dixi (malum seu speciem mali habens); nam si bonum, seu non malum, nec speciem mali ex se habens facias, ex quo alij causam peccandi sumant, quāuis tamen id præuideas; non peccas: cum ipsis tunc, ipsorumque malitiæ imputetur, si peccent. Iam ergo de hoc indirecto Scandalo in controuersiam cadunt duo. Primò an sit peccatum specie distinctum ab alijs, aperiendumque in Confessione. Secundò quomodo & quibus circumstantijs sit aperiendum.

102 Quo ad Primum fatemur omnes, *c* esse peccatum specie distinctum. Ratio est, quia per hoc Scandalum, quamuis indirectum, iam ex causa iniusta damni, seu peccati proximi, à qua ex obligatione virtutis Caritatis, ne scilicet labatur proximus debes abstinere.

c Delug ibid nu. 159.

103 Solùm duo aduerte. Primò quòd merito nonulli *d* docent, tunc solum contrahi à nobis malitiā talis Scandali, quando nostro, facto, aut verbo proximum conijcimus in grauem difficultatem & tentationem, cui difficillime possit is resistere id quod, profecto, frequēter vsuuenire, difficile est. Secundò, quod iu e aliqui *e* em do ent, multos excu ari à prædicto pec ato Scandali, atque adeo à tali circumstantia fatenda: qui a vel ipsi iam praui sunt, vt eorum malum exemplum parum noceat, vel qui inducuntur, tam faciles sunt, pr el uesque ad peccandum; v qui suo exemplo occasionem illis obtulit, non censeatur eos moraliter inducere.

d Salas 2. to. in p. 2. tr. 13. disp. 15. sect 15 nu. 132. & 533

e Sanch. l. 1. in Decal. c. 6. nu. 7.

104 Qui

104 Quoad Secundum, ideft posito quod quis verè talem malitiam indirecti Scandali contraxerit, qua ratione se gerere in Confessione debeat, tria sunt decernenda. Primò an sint tunc explicandæ species peccatorum, ad quas proximus inducitur. Secundò an numerus personarum inductarum ex eodem facto. Tertiò an conditio personarum: vt si inductio sit ad turpia, an explicandum sit inductum fuisse Sacerdotem, coniugatum, solutum, &c.

105 Primò igitur quærimus an in Scandalo, quando non intenditur, licet prævideatur peccatum proximi, sit necessario patefaciendas species peccati, ad quam proximus inducitur? Respondent aliqui non esse *f*. Si igitur loqueretur quis siue de adulterio, siue de stupro, siue de homicidio, ex qua locutione moueatur socius, per hoc Scãdalum indirectum, ad peccandum, satis erit (quantum est ex hoc capite) dicere se fuisse per Scandalum, caussam peccati alterius. Ratio est quia tunc eiusmodi Scandalũ solum est contra Caritatem debitam proximo, qua non debet quis illi esse occasio peccati; non autem contra alias virtutes particulares, quæ nos non obligãt, saltem grauiter, vt vitia contraria in aliis impediamus, sed solùm, vt illis positiuè eiusmodi vitia non suadeamus, vel mãdemus.

f Delugo disp. 16. de pœnit. sect. 4. §. 2. à n. 150 contra Sanc. Vasq. & Coninchum.

Dixi (quantum est ex hoc capite, ideft ex Scandalo); quia certum est explicandas esse species sui peccati, quando quis, dum de suo adulterio, vel stupro, vel homicidio, vel similibus sermonem miscet, illa, vel illorum aliqua concupiscit, vt infra suo loco cap. 7. §. 2 dicemus.

106 Secundò quærimus, an quando eodem facto, vel iisdem verbis ex caussa ruinæ multorum per prædictum Scandalum debeas numerum ipsorum explicare? Respondeo non debere *g* si quidem satis erit sic te accusare: Fui caussa, mea turpi locutione v. g. vt multi ruerent in peccatum. Hanc doctrinam, eiusdemque rationem dedimus supra, *h* cum de pluralitate indiuiduali malitiæ in eodem actu disputauimus. Non autem rectè diceres te fuisse caussam, vt quidam rueret, si multos induxisti: non rectè, inquam, quia tunc non fateteris peccatum quod commisisti, vt ibidem *i* in simili explicuimus.

g Idem ibid. sect. 3. nu. 35.
h Suprà §. 9.
i Ibidem supra num. 61.

107 Tertiò denique quærimus an in eodem in directo Scandalo oporteat explicari conditionem personæ; v. g. inductum ad turpia fuisse solutum, coniugatum, Deo sacrum, &c. Respondent etiam ad hoc aliqui non, oportere *l*; satis enim superque erit dicere Scandalo fui multis, &c. Ratio est quia peccatum, quod tunc committitur a tali inducente, solum est contra Caritatem, vt modo num. 105. diximus; quare conditio personæ inductæ nihil addit respectu inducentis.

l Delugo disp. 16. sect. 4. n. 167 contra Sanch. Bonac. Fil. aliosque.

De inducente, seu solicitante fœminam v. g. cum qua quis peccauit, an debeat explicare, si fuit primus ad inducendum, quod huc spectare videtur: dicemus infra de simplici fornicatione c. 7. §. 4. n. 24.

§. XVIII. *De Circumstantiis aggrauantibus.*

108 ADduntur interdum humanis actionibus aliquæ circumstantiæ, quæ dictas actiones in alia morali specie ab ea, quam ex se habent constituunt. Aliquãdo tamen ita adduntur, vt illas aggrauent quidem secundum hominum prudentem existimationẽ, vel diminuant, sed non extrahant ad aliam speciem *a*. Exempla prioris sunt. Habet rẽ quis cum puella: est simplex fornicatio contra Castitatem: at vero si addatur, talem non esse liberam sed coniugatam præter speciem simplicis fornicationis habebit talis congressus alterã speciem, ideft Adulterii cõtra iustitiam. Quod si addatur, esse consanguineam, vel virginem, inuptam, vel

a Castropal. Coninch. Delu. mox citandi aliiq; passim:

pro-

professam: erit insuper incæstus, vel stuprum, vel sacrilegium. Simili modo furari rem alienam est peccatum iniustitiæ: quòd si res sit sacra; erit insuper & peccatum Sacrilegij.

109 Exempla posterioris sunt. Furetur quis decem aureos; committit peccatum contra iustitiam: at si addatur maior quantitas, quę auferatur, v.g. si furetur viginti; aggrauabitur quidem prædictum furtum, sed à specie furti non extrahetur. Sicuti etiam si quis furetur quinque aureos; diminuetur peccatum, sed intra eamdem furti speciem. Eodem pariter modo occidere cum intenso vel minus intenso odio, pluribus vel paucioribus vulneribus, in die festo vel feriato, continent quidem circumstantias aggrauantes, vel minuentes, sed intra vnam, eademque specie.

110 Regulam autem ad descernendum, quęnam circumstantiæ mutent speciem, quæ verò solùm aggrauent, minuantve, difficile est *b* (cum simus in speciebus moralibus) exactè dare: variique Doctores variè philosophantur. Illa videtur breuis, & expedita, quantum nunc pro nostro instituto sufficit, quam P. Ioseph Augustinus *c* in Breui Notitia Confessariorum ponit qui circumstantiam mutantem speciem ex eo cognoscit, quod pertineat ad aliam virtutem, vel vitium: non mutantem verò speciem ex eo quòd non transferat illam materiam ad aliam virtutem. Quę verò in particulari transferant, colligendum est ex ipsis materijs, idest ex tractationibus materiarum virtutum, & vitiorum. Adde item praxim, & vsum, ex quo plura sensim doceberis.

b Coninch. disp. 7. dub 5.

c Ioseph Augustinus in Breui notitia nu. 33. de Sacramento pęn.

Iam verò his tactis, quæstio celebris est, an tales circumstantiæ non solum mutantes speciem, quod certum est, sed etiam non mutantes, saltem notabiliter aggrauantes diminuentesve aperiri Sacerdoti, ex præcepti necessitate, debeant.

111 Dico, quamuis probabilissimum sit *d* circumstantias notabiliter aggrauantes, quia mutant notabiliter iudicium Confessarii contra pœnitentem, esse in Confessione aperiendas: tamen probabile etiam esse *e* Fidelibus hanc necessitatem minimè imponendam; Ratio est, quia non est imponendum onus tam graue, nisi constet de lege illud imponente; at non constat esse aperiendas nisi *f* species, & numerum peccatorum, non verò omnia, quæ quocunque modo Confessarii iudicium commutare queant. Alias rationes vide apud Doct. in margine modo citatos.

112 Ex hac doctrina, vt item ex hactenus dictis plura & valde vtilia inferuntur ad Confessiones expediendas. Quare & ea in sequentibus sigillatim sunt proponenda, &, vt facilior methodus euadat, per singula Decalogi præcepta, pro iis, quæ ad nostrum institutum faciunt, discurrendum.

d Thomas Sanc. Suar. Fagundez aliique apud Delugo mox citandum quib. adde Coninchium, dicta disp 7. dub. 3.

e D Tho. Valent. Vasq. alijq quos citat & seq Delugo de pęnit. disp. 16. sec. 3.

f Ex Conc. Trid. sess. 14. c. 5.

CAPVT SECVNDVM.

De Confessione peccatorum circa primum Decalogi praceptum.

§. I. *De Peccatis contra Fidem.*

1 SVppono, tanquam indignum controuersia, debere in Confessione explicari; An peccatum contra fidem fuerit solum externum, an etiam internum cum errore intellectus; v.g. qui adorat Idolum absque errore, quo credat ibi adesse diuinitatem, est Idololatra externus; at cum eiusmodi errore: est item *a* hæreticus. Cum igitur per illum errorem addatur peccatum specie diuersum; sine dubio pœnitentiæ tribunali erit subijciendum.

a Sanc. in Decal. l. 2. c. 37. à nu. 21.

2 Iam vero loquendo de ipso hæresis crimine; Triplici modo posset quis in errores cōtra fidem incidere. Primò negando, vel deliberatè du-

a Reginaldus to. 1. 16 cap. 4. nu. 114.

bita ~do de articulis fidei. Atque hic sufficienter confitetur si dicatse prolapsum in hæresim; nec opus habet *b* explicare qualitates errorum, seu articulos, in quibus contra fidem sensit Ratio est quia quoad hanc præcisam negationem omnia peccata contra fidem sunt eiusdem speciei, cum omnia opponantur obligationi credenda obiecta per fidem sufficienter proposita.

3 Secundo posset quis errare contra fidem non solum negando, sed etiam addendo aliquid, quod aliam speciem peccati adiungat supra hæresim, hoc est Blasphemiam contra Dei honorem. Vt si quis negat a Pilato condemnatum fuisse Christum Dominum, est solum hæreticus: at si neget Deum esse bonum, vel circa illud ipsum de Pilato dicat iuste ab eo Christum Dominum fuisse condemnatum, non solum est hæreticus sed Blasphemus. Id igitur esse expresse Confessori aperuendum non est ambigendum *c*.

c Castropalaus to. 1. tr. 4. d. 2. p. 1. n. 6.

4 Tertiò posset quis errare, eamdem fidem non solum negando, & blasphemando, sed insuper volendo acceptare aliquam sectam fidei oppositam, v. g. Iudaismum, Paganismum, &c. & tunc id debere explicari, saltem pro ipsa praxi, certum iudico *d*. Ratio est quia singulæ hæ sectæ communiter supperandunt hæresi, seu negationi fidei aliqua alia peccata specie diuersa ab ipsa hæresi. Qui v. g. amplectitur vult iudaismum, eligit circumcidi, quæ est species superstitionis. Qui Paganismum, vult idola colere, quæ est species; seu peccatum idololatriæ, &c.

d Idem ibid.

5 Porrò vnum superest decernendum. An teneatur Apostata a fide Apostasiam in Confessione declarare. Explico Qui suscepit Baptismũ, si forte cadat in hæresim, debet ne dicere se in hæresim esse prolapsum post susceptum Baptismum, an satis erit dicere dumtaxat se in hæresim incidisse: quod est quærere; An infidelitas ante Baptismum & post Baptismum conceptat specie differat.

e Delugo de pœnit. disp. 16. sec. 5. à nu. 294 contra Suar. San. & aliosq; ad eo dem citatos.
f San. l. 4. in Decal. c. 1. nu. vltimo.

6 Dico probabile esse non differre *e*, quare satis esse fateri se in hæresim fuisse prolapsum. Ratio est, quia non apparet vnde specifica differẽtia sumi rationabiliter, possit, Vel enim sumitur ex eo quod se qui sub rag t ab obedientia fidei; vel quod committat spetialem irreuerentiam, cõtra eamdem fidem, semel in Baptismo nullum fieri votum, aut promissionem de obedientia fidei; & ex altera parte illa negatio vniuersalis subiectionis ad Deum, quam continent infidelitas, satis explicatur, cum sibi fatentur se noluisse fidem. Nec potterius; quia illa irreuerẽtia eodem modo explicatur, dũ dicitur ipse lapsus in hæresim. Adde cum quis subijcit clauibus peccatum hæresis statim Confessor intelligit eiusmodi peccato cõmissũ fuisse post Baptismum; quia cõmissũ ante Baptismum non est materia Sacramenti Pænitentiæ, ergo iã intelligit omnem malitiam que ab ipso absoluenda est.

§ II. *De Ignorantia rerum Fidei.*

a Suar. d. 15 de fide sect. 1 num. 7.
b Sar. l. 4. in. Decal. c. 7. nu. 24. contra

7 NOn sunt plura, sp. ci. p ccata, sed vnicum ... o are a culpabiliter articulos fidei uiuersos, quos non ignorare quis debet, v. g Trinitatem, Incarnationem, &c. Ratio est, quia licet obiecta materialiter specie differant, semper tamen eadem est obligatio omnes eas veritates cognoscendi.

8 Quid si quis neget articulum fidei, quia illum ex culpa morraliter graui, scire nouit: peccar ne eodem, specie, peccato, quo peccat quis cũ deliberate negat articulũ quem probe scit; Respondeo puto peccare eodem, specie, peccato *b*; Quare abunde is confitebitur si afferat se negasse fieri

fidei articulum. Ratio est, quia talis m l tia demum resoluitur in illud, quòd parui pendatur auctoritas diuina; hanc enim æque in ordine ad Confessionem (quidquid sit in ordine ad c aliud) parui pendit qui scienter negat, atque qui, cum debeat scire, scire negligit, vnde & negat.

Quid nosse debeat de fidei articulis ille, qui absoluendus est, dicam infra lib. 3. c. 5. §. 1.

Vasq. 1. 2. ab eod. citatum.

c Vide Delugo d. de pœn. 16. sec. 4. à nu. 193.

§. III. *De Peccante cum spe veniæ & resistendo Inspirationibus.*

9 SI quis dum delinquit, spem concipit quòd à Deo Optimo tale peccatum ipsi rite confitendum remittetur, vel (quod in idem recidit) proponit illud peccatum, quod actu committit, se Sacerdoti rite manifestaturum, cum non committat peccatum specie diuersum ab eo, qui idē patrat, sine tali animo; non obligabitur talem spem, seu talem animum confiteri. Immo eiusmodi animum potius addere circumstantiam diminuentem peccati grauitatem, quàm aggrauantem, docent Doctores *a*.

10 Idem dic de peccante contra vehementissimam inspirationem, ne peccet; id enim esto aggrauet; nihilominus cum non mutet speciem *b*, satis erit in Confessione explicare se peccasse, sine necessitate addendi id peccatū fuisse p tratum, interna inspiratione vehementer contradicēte.

11 Idem dic propter paritatem rationis de peccante contra propositum vehementissimum non peccandi, sed citra votum, vel iuramentum, quia tunc adderetur noua species, vt ex se patet.

a Lege Paulum Comitol. in resp. moral. lib. 4. q. 52.

b Delugo d. 16. sec. 12. nu 514.

§. IV. *De Omittente horas Canonicas.*

12 QVi cum sit obligatus, de facto omittit Officium diuinum totum vnius diei probabiliter, vnum peccatum committit *a*: vnde sufficit si pœnitens dicat se omisisse Officium diuinum semel, seu grauiter deliquisse in non recitando Officio diuino. At qui de facto omittit toto anno v.g. plura peccata committit *b*, quot nimirum sunt dies anni, & omnia confiteri debet. Ratio est, quia sicuti vna vnius diei recitatio non ordinatur ad aliam; ita vna omissio recitationis, quo ad vnum diem, nō ordinatur ad aliam, atque adeo omissiones multorum dierum non faciunt vnum moraliter peccatum; At in Officio vnius diei vna hora ordinatur ad aliam, constantque omnes vnū diuinum Officium diurnum.

13 Sed quid de volente omittere? Respondeo qui vult per vnicum actum omittere Officium vnius diei; vnum numero peccatum cōmittit: & item qui vult per vnicum similē actum omittere Officium v.g. vnius anni; vnum item numero peccatum facit, satisque fatebitur si dicat, Volui omittere Officium vnius anni: non autem satis est dicere, Volui omittere Officium; quia sic Sacerdos intelligere Officium vnius diei, vt supra in simili dictum est c. 1. § 9.

a Nauar. & alij apud Delugo de pœnit. 16. sec. 14. nu 546 & 547.

b Idem ibid.

§. V. *De superstitione, & similibus.*

14 SVperstitio, quantum facit ad nos, duplex est *a*, alia in qua est pactum expressum cum Dæmone, alia in qua tacitum; Atq; vtriusque variæ sunt species, quas hic transcribere esset profectò superfluum. Illud enim nobis non ignorare sufficit, omnes eas species, quamuis materia, in qua exercentur specie differant, tamen non eo ipso differre in ratione morali, & in ordine ad Confessionem *b*.

15 Puto igitur solùm esse aperiendum in Confessione: An fuerit pactum expli itum, an implicitum dumtaxat *c*, quale implicitum solet esse in Astrologia iudiciaria de euentibus liberis, in Chiromātia & in Augurijs, quādo iuxta suas regulas *d* ad mortale pertingunt. Ratio est quia ęque a materi liter se habent; adesse verò pactū expressum, tacitumue, licet tantum afferat discrimen expliciti ab implicito, incompleti à com-

a Sanc l. 2. in Dec. c. 3 S. n. 12.

b Sanc. ibid. n. 14.

c Ibid. vide & Suarium t. 1. de Relig lib. 2. de superstitione c. 9. & 10.

d Vide Marsilia-

Delrio l. 4. disquis. Mag. c. 3. q. 1. n. 1. Valentiam t. 3. d. 6. q. 12. p. 3. Tol. lib. 4. c. 15.

e Vt tenet Suar. ibid.

pleto; vnde ex hoc non videatur primo aspectu propriè differentiam specificam inferri *e*; tamen quia pactum explicitum addit promissionem factam dæmoni, & commercium actuale cum illo, id quod non inuenitur in implicito; ideo verè infertur differentia essentialis, atque adeo quæ sit in Confessione patefacienda. Ceterum an superstitio, vel diuinatio, vel quid simile sit per somnia, per carmina, per imagines, per aues, per aquam, per stellas, non est necessario Sacerdoti declarandum; quia, vt dictum est, hæc se habent materialiter.

16 Eodem modo si eadem superstitio, vel beneficium, vel simile addat aliud peccatum, quod, non nisi vel declaratione materiæ, vel ex alia circumstantia explicari possit, erit vtique necessariò talis materia, vel circumstantia exprimenda. Vt si miscuisti Sacra profanis: erit etiam peccatum contra cultum debitum rebus sacris; si per maleficium intendisti mortem, vel rem alicuius: erit homicidium, vel furtum; si præter commercium adorasti dæmonem erit Idololatria: & sic de similibus, vt ex se patet *f*.

f Lege in simili Sanc. lib. 2. in Decal. c. 38. à n. 66.

CAPVT TERTIVM.

Circa Secundum Decalogi præceptum.

§. I. *De Blasphemia.*

a Suar. to. 1. de Relig. tr. 3. l. 1. c. 6. n. 18. 19. Sanc. in Decal. l. 2. c. 31. num. 37.

b Azor apud Dianá p. 1. tr. de circumstantijs aggrauantibus resp. 50.

17 QVamuis probabilius *a*. sit Blasphemias contra Deum, contra Beatissimam Virginem, & contra Sanctos differre specie: tamen cum probabile sit *b* non differre satis erit si in Confessione aperiatur numerus Blasphemiarum, nec explicare opus erit, esse contra Deum, vel Beatissimam Virginem, vel contra Sanctos. Ratio autem quod non differant est, quia cum omnes communiter honorent Sanctos, non ob præcisam, propriamque ipsorum excellentiam, sed quia ad Deum ipsi Sancti referuntur; ideo nec iniuria eos per Blasphemiam afficiunt, nisi quatenus ad Deum referuntur; ab vno ergo, eodemque Deo omnes Blasphemiæ specificantur.

c Delugo disp. 16. sect. 5. nu. 279.

18 At si quando fortè Blasphemia sit hæreticalis; tunc propter superadditam speciem hæresis, id esse explicandum *c* ex supradictis constat.

Qua ratione qui vno impetu plures Blasphemias profert semel peccet, dixi supra c. 1. §. 8. nu. 50.

§. II. *De Voto, & Iuramento.*

a Sanc. l. 4. in Decal. c. 11. n. 28.

b Suar. tom. 2. de Relig. lib. 3. de iuramento c. 25. n. 40. Lessius lib. 2. c. 40. d. 1. nu. 6. Fa. Fund. præcepto Eccl. 2. l. 3. c. 5. nu. 6.

19 IDem, & multo probabilius, dic in voto, & iuramento: in quacunque enim materia *a* siue voueas Sanctis, siue Beatissimæ Virgini, siue immediate Deo: Vel, siue iures *b* per aliquem ex his, siue per quodcunque aliud, in quo, veri iuramenti ratio apparet; eodem, specie, voto vones, eodemque, specie, iuramento iuras. Ratio est quia communiter intentio iurantis est, ipsum Deum, qui in Sanctis rebusque illis relucet, adducere in testem, & in votis, ipsum eundem Deum colere. Quare satis est in Confessione sic proferre. Votum minimè obseruaui, falsò iuraui: &c. sine solicitudine explicandi, cui voueris, vel per quid iuraueris.

c Sanc. lib. 7. de Matrim. disp. 27. num. 26.

20 Sed quid si quis votum confirmarit iuramento? Respondeo vtrumque, idest, votum & iuramentum fore explicandum *c*. Ratio est clara, quia tunc emergit duplex specie malitia si contra illa delinquas: altera cõtra Religionem seu fidem datam per votum, altera contra obligationem non adducendi Deum in testem in re falsa. Eodẽ modo si res, supra quam cadit votum ac iuramentũ esset ex præcepto: etiam hoc explicari deberet, vt si quis vouisset, iurassetq; Missam audire in die festo. Nec mirum:

rum:

rum:quia noua, specie, malitia adesset, qua scilicet quis Ecclesiæ præcepto non satisfaciat. Qua ratione & quando vota vel iuramenta repetita vnū vel plura peccata constituant diximus supra c.1.§.8.præsertim nu.52.

§. III. *De Consuetudine in iurando & in aliis peccatis.*

21 QVi ex inueterata consuetudine aduertenter iurat falsò, satis sic est dicere, semel iuraui falsò, an potius necesse erit etiam addere id fuisse ex mala consuetudine? Respondeo non esse necesse *a*. Ratio est quia peccata præterita non addunt præsenti peccato circumstantiam nouam, multo minus specie diuersam. a Suar. Vasq Reginaldus, Bonac. apud Dianam 1. p.tta.de circumstantiis Ref.15.& 55.

22 Idem dic, vt semel hac occasione dicam, de inueterata consuetudine fornicandi, blasphemandi & ceterorum similium; par enim est ratio.

23 Qui vero ex inueterata consuetudine inaduertenter iurat falsum, licet videatur obligari ad consuetudinem confitendam; tamen communiter excusatur. Quod videatur obligari ratio est *b*, quia tunc inaduertenter iurare falsum, licet non sit in se peccatum formaliter, est tamen peccatum materialiter, quia est adhuc periurium quamuis inaduertenter commissum; ergo illa consuetudo, quæ est caussa talis mali materialis, si non curatur amoueri, est formaliter peccatum, vtpote caussa mali. quare debebit ipsa in Confessione aperiri, si, vt dictum est, illam extirpare procuratum non sit. Idem dicendum videtur in ceteris peccatis blasphemandi, occidendi, vulnerandi, &c. si forte quis ex inueterata consuetudine hæc inaduertenter committeret. b Sanc.l.1.in Decal.c.5.nu.13.& 14.

24 Iam quòd communiter excusetur ratio est, quia communiter nemo aduertit ad obligationem quam habet *c* illam consuetudinem propter eam rationem extirpandi ne scilicet sua consuetudo sit causa proxima prædicti materialis mali; & consequenter cum excusetur à peccato, excusabitur à Confessione. c Facit in simili Delugo d.16. de Pen.sect 4.§.7 n. 203.

25 Vnum nota aliquando actus eiusmodi inaduertenter factos non retinere, ne malitiam quidem materialem, seu quam vocāt, obiectiuam; & tunc nec ipse actus, nec consuetudo est peccatum, adeoque nec Confessioni subdendum. Talis communiter reputatur contumelia in ebrietate alicui facta ab *d* ebrio; cum enim contumelia ab ebrio, hoc est ab experte rationis facta non sit ne materialiter quidem contumelia (debet enim contumelia essentialiter esse per verba vtentis ratione, non autem sicut à Psittaco) in se non erit peccatum, & neque in caussa; quia nunquam talis caussa, idest ebrietas, caussabit verba vtentis ratione; vnde ne materialiter quidem contumeliam caussabit. Eodem modo dicendum esse docent *e* aliqui de blasphemia, hæresi, & supradicto iuramento, quod scilicet essentialiter requirant esse ab vtente ratione, & consequenter ea inaduertenter facta neque in se, neq; in caussa esse peccata, adeoq; nec necessario confitenda. Sed hoc fusius prosequi, ad nos nequaquam spectat, cum satis nobis sit à peccato & Confessione regulariter ea excusare propter illud caput modo dictum numero præcedente. d Idem ibid. nu. 207.& 212. e Io.Sanc in selectis fusè disp 23. à nu.5.

CAPVT QVARTVM,
Circa Tertium Decalogi præceptum.
§. I.
De auditione Missæ.

1 QVando caussa omissionis Missæ die festiuo non est ex se mala;, non necessario esse in Confessione explicandam, diximus cap.1 §.11.

2 Rursus quando quis Missæ ex duplici præcepto interesse tenetur,

nec tamen patet; qua ratione vnum peccatum admittat, diximus, eodem cap. 1. §. 16 num. 98.

3 Superest igitur hic solum quærere an quando quis in Missa de præcepto, ita colloquitur, & confabulatur cum alijs, vt eos præueniat, ac prouocet, duo peccata committat; alterum Missam rite non audiendo, alterum alios ad idem peccatum inducendo. Respondeo committere solum vnum peccatum: quare satis est Confessario dicere, se in Missa prolixas confabulationes habuisse. Ratio est quia illa malitia, licet non tam grauis: adest etiam, quando alios non præuenit, sed solum ad eorum præuentionem colloquitur: adhuc enim participat cum alijs in peccato, causaq; est cooperans ad illorum spiritualem ruinam; quare quando aliquis alium iam paratum inuitat (non tamen compellit) solùm videtur graui is, sed contra eamdem speciem peccare. Idem dicendum esse in alijs materijs similibus docebimus infra suo loco c. 7. §. 4. nu. 24.

§. II. *De Ieiunio*.

4 QVando ieiunandum est ex duplici præcepto, qua ratione vnum peccatum committitur, diximus cap. 1 §. 16.

5 Præterea, quando est ieiunandum ex voto, & ex præcepto, si non ieiunetur, duplex committi specie peccatum, immo si ex iuramento, triplex colligi potest ex dictis c. 3. §. 2. n. 20. & c. 1. nu. 99.

6 Nunc ergo suo iam loco quærimus, An si quis carnes die ieiunij comedat explicare in Confessione, quoties comedit, debeat. Respondeo bene esse distinguendum. Vel enim primò loquimur de ieiunio ex præcepto Ecclesiæ, vel secundo de ieiunio ex voto, seu ex pœnitentia Sacramentali. Si de primo est explicandum toties quoties: Si de secundo; regulariter non est explicandum, sed solum prima vice *a*. Ratio doctrinæ & disparitatis est, quia, in priore casu, toties peccatur, quoties comeditur caro; in posteriore, solum prima vice peccatur. Et huius ratio vlterior est, quia in præcepto Ecclesiæ de ieiunio includuntur duo distincta præcepta, alterum ne comedatur carnes, alterum, vt semel comedatur: quorum præceptorum distinctio patet, nam adolescens, infra vigesimum primum annum, comedendo carnes in die ieiunij contra primum præceptum facit, non contra secundum, &c. Cum igitur qui pluries comedit carnes in die ieiunij de præcepto, pluries illud prius præceptum non obseruet; pluries, & consequenter, toties quoties peccabit: At in posteriore casu regulariter qui vouet, vel cui imponitur ieiunium, solùm directè vni præcepto subiacet: quia illi solum imponitur obligatio ieiunandi, accessoriè imponitur abstinentia à carnibus, sine qua ieiunij Ecclesiastici essentia constare non potest; quare, semel fracto ieiunio, non remanet obligatio ad talem abstinentiam.

a Sancez l. 4. in Dec. c. 11. n. 42.

7 Vnde obiter vides posse contingere, vt in die ieiunij ex voto comedas etiam prima vice carnes sine peccato; quãdo scilicet pluries in prædicto die comedisti legalia, atque adeo fregisti cum peccato essentiam ieiunij: nam si postea carnes manducaueris, non peccabis, vt ex dictis patet.

8 Præterea qui in vnica comestione comedit in vigilia v. g. carnes, non committit *b* aliud peccatum, si iterum & iterum comedat cibos legales, & consequenter, nec clauibus subijciendum. Ratio est, quia contra nullum præceptum operatur: Non contra essentiam ieiunii, hæc enim iam fracta est ex vi prioris peccati, quo carnes comedit; Non contra præceptum illud de non comedendo carnes: iam enim loquimur de comestione legali, ergo, &c.

b Colligitur ex eod. Sanc. ibid.

9 Contra, si quis in meridie comederet lacticinia (etiam supponendo

quòd

quòd sit mortale his vesci in quocunque die ieiunii) sed iterum in die, legalia comederet præter serotinum ientaculum, peccaret comedendo prædicta legalia. *c* idque in Confessione deberet patefacere. Ratio est quia in prima illa comestione lacticiniorum peccauit, vt supponimus, contra præceptum abstinendi à prohibitis, sed non fregit essentiam ieiunii Ecclesiastici, hoc enim cum lacticiniis consistere potest, quare cum secunda vice comedit licita; tunc fregit ieiunium, peccauitque cum onere illud peccatum confitendi, non verò tertia vice, vel quarta simili; quia hæ ieiunium iam fractum, & quasi demortuum inueniunt.

c Sanc. in Confess. l. 5. c. 1. dub. 28. n. 8.

CAPVT QVINTVM.

Circa Quartum Decalogi preceptum.

§. I. *De Iniuria inflicta parentibus, filiis, vxori.*

1 Regula huiusmodi esse poterit. Omnis iniuria grauis facta Parentibus (quo nomine venit etiam Auus & Proauus) quæ aduersatur amori, & pietati illis debitæ, est diuersæ speciei ab iniuriis cuicunque alteri proximo allatis; quare erit apud Sacerdotem afferenda *a*.

2 Hinc percussio, occisio, contumeliæ, detractio grauis, grauis infamatio factæ Parentibus sunt in Confessione specialiter explicandæ. Contra verò furtum factum eisdem, non semper est explicandum, nisi quando tantum filius furaretur, vt Pater depauperaretur. Ratio est quia quodlibet furtum est quidem contra iustitiam, sed non contra pietatem, nisi casu dicto, vel simili.

a Vide Azor p. 2. l. 2. c. 2. q. 2. Bonde pc d. 5. q. 5. sec. 2. p. 2. §. 3. diff. 3. nu. 15.

3 Quod dictum est de Occisione, Percussione, &c. dic in peccatis odii, quo scilicet eiusmodi, vel similia mala Parenti contra pietatem optas *b*, quia adhuc tale desiderium debito amori erga Parentes opponitur.

b Molina 1. to. de iustitia dis. 7. circa finem.

4 Eadem regula seruanda in filiis erga Parentes, seruari etiam debet *c* in Parentibus, Auisque erga Filios Nepotesque, atque in Coniuge erga alium Coniugem; nam & ij debent sibi inuicem peculiarem, specieque morali diuersum amorem. Illud tamen obseruandum, faciliùs filium peccare contra Patrem, quàm hunc contra filium: Siquidem percussio v.g. vel contumelia, quæ facta à Patre in Filium propter auctoritatem paternam est leuis, grauis erit illata à Filio contra Patrem.

c Delugo de pœnit. dis. 16. sect. 6. à num. 303.

5 His dictis, consurgit difficultas: An hæc omnia peccata contra pietatem eiusdem sint speciei, atque adeo an satis sit dicere: Ego grauiter percussi eum, cui reuerentiam ex pietate debebam; an potius dicendum, Percussi patrem, vel filium, vel vxorem: nam videtur prius satis esse, omnia enim sunt contra debitam sanguinis coniunctionem.

6 Nihilominus ego puto ea moraliter in specie vltima differre: apprehendo enim multum interesse inter percussionem, qua Pater quamuis iniustè, sed tamen pollens auctoritate paterna, filium percutit: tunc enim solùm delinquit contra sanguinis coniunctioné, quàm, qua filius Patré; nam tunc filius non solú peccat contra prędictam coniunctionem, sed etiam maximè contra reuerentiam Patri debitá. Patris ergo, auique proauique iniuriæ contra filiū, nepotemue constituunt vnam speciem, at iniuria horum contra illos, aliam. Rursus iniuria prædictorum est diuersa specie ab iniuria vxoris contra virum; quia in diuersa, vt ex se cóstat, radice fundatur debitus inter hos amor; At iniuriam inflictam viro ab vxore, vel vxori à viro non puto specie differre; esto iniuria vxoris contra

tra virum, vtpote contra maiorem, fit aliquanto grauior, quàm iniuria viri contra vxore: Ratio est, quia non adest illa differentia modo tradita numero præcedente, nec alia specificationem inducens. Ex quibus collige v. g. vxoricidium, & viricidium non differre specie, quare nec necessariò in Confessione declaranda: sicuti contra, parricidium, filicidium, & vxoricidium differre specie, atque adeo specialiter explicanda.

Hæc probabiliter sint dicta, nam ceterum vide quæ dicam infra hoc eodem 2. libro c.7.§.7. in fine nu.48.

§. II. *De Iniuria illata fratri, sorori, & aliis.*

8 INiuriam illatam fratri, vel sorori iudicio specie morali differre ab iniuria facta parentibus, vel filijs. Ratio est quia satis diuersas deformitas apparet in illa, quàm in hac. Vnde Leges, *a* quæ paricidij pœna multant filium, qui occidit Auum, vel proauum, vel quemlibet ascendentem, eandem pœnam Parricidij extenderunt contra Patrem, qui occidit filium, vel nepotem, vel quemlibet descendentem: & rursus extenderunt eandem *b* Parricidij pœnam contra occidentem propriam vxorem, vel proprium virum: non tamen extendisse ad occidentem fratrem vel sororem vnquam inuenio.

9 Sed dubitant Doctores an iniuria inflicta fratri, vel sorori, sicuti differt ab iniuria inflicta parentibus, ita differat ab iniuria cōtorta externis. Dico differre *c*, atque adeò necessariò explicandum in Confessione esse iniuriam fuisse factam fratri, vel sorori. Ratio est quia longè diuersa obligatio residet in fratre respectu fratris, quàm respectu aliorum, vt ex se patet. Vnde vides fratricidium discriminari specie (semper intellige, specie morali) tum ab homicidio, tum à parricidio, tum ab vxoricidio: ab sororicidio verò non puto differre, sicuti nec iniuria, seu percussio facta à fratre contra sororem differt, à percussione sororis contra fratrem propter æqualem inter eos obligationem, sed vide cap.7.§.7. in fine nu. 48. modo citati.

a In l. vnica c. de his qui parentes, vel liberos occiderunt & in §. Alia deinde lex inst. de publicis iudicijs

b In l. 1 ff ad legē Pomp. de parric. Lege Molinā T. 4 de iustitia tr. 3. d. 26 nu. 5.

c Delugo dis. 16. de pœnit. sect. 6. nu. 307.

10 In iniurijs contra alios propinquitatis gradus, præter dictos non habetur noua species *d*, quare nec tales remotiores gradus in Confessione aperiendi; Idemque dic in peccatis (abstrahendo à percussione, &c.) factis contra Sacerdotem *e*. Ratio vtriusque est quia licet aliquando grauiores sint eiusmodi iniuriæ; non tamen videntur in communi prudentum æstimatione ad diuersitatem specificam pertingere. Dixi (abstrahendo, &c.) nam quando Clericus, vel Religiosus percuteretur, vel necaretur; tunc esset id exprimendum propter Canonem. Si quis suadente, annexamque excommunicationem, &c.

d Bon. dicta dis. 5 q. 5. sec 2. p 2 §. 3. diff 3. nu. 15.

e Delug dicta dis. 16. sec 6 nu. 210 contra Bonacin.

11 Iniuriæ factæ Principi, seu Superiori non semper conferunt nouam speciem *f*, sed solum quando est talis iniuria, vt grauiter contra obseruantiæ virtutem fiat: ad quod certè requiritur, non quæcumque grauis culpa, sed illa, quæ fit contra Superiorem, vt Superior est, vel quæ redundat in detrimentum eorum, quæ Superiori competunt: vt si ille occideretur, vel vt Superior contemneretur, &c.

f Delugo ibid. n. 309.

12 Denique iniuriæ contra insignem tuum benefactorem, vel non differunt specie à cæteris, vel si differunt, cum solum sint contra Gratitudinem, quæ virtus ex se sola non affert communiter obligationem nisi liberam: non apparet *g* vnde hæc sola afferre debeat diuersitatem specificam, quæ sit ex obligatione graui sub lenda Confessarijs.

g Sic puto contra Delugo ibid. nu. 311.

CA-

CAPVT SEXTVM.

Circa Quintum Decalogi Præceptum.

§. I. *De quibusdam speciebus Homicidii.*

1 DE vnica actione seu ictu, quo quis simul plures occidit, diximus supra c.1.§.9. vbi etiam actum est de vnica voluntate, qua quis vult occidere simul plures. Egimus etiam capite præcedente de differentia Parricidij, & similium a simplici homicidio, &c.

2 Solùm hic, antequam ad vlteriora progrediamur, aduerto, si quis, aliquem occidat, & postea discerpat cadaueris membra, extrahatue iecur, cor, vel similia; committere malitiam specie diuersam à malitia communis homicidij *a*: neque enim solùm tunc separat animam à corpore, sed membrum à membro: quæ in hominum æstimatione videtur specialis turpitudo, proprio appellata nomine, Feritas: Multò magis si id in viuo attentetur.

a Delugo disp. 16. de pœn. sect 12. n. 497.

Iam de Homicidio, illud nunc superest explicandum: An locus Sacer, vbi forte fit homicidium, debeat explicari, tanquam inducens distinctam specie malitiam.

3 Dico esse explicandum tum in homicidio, tum in percussione graui cum effusione sanguinis *b*. Ratio est quia tunc violatur Ecclesia, vnde contrahitur malitia specialis.

b Fag. lib. 4. præc. Eccl. 2. c. 4. num. 14. alijque passim.

4 Dubitatur de percussione graui, sine effusione sanguinis: Vt si quis acriter verberaret suum inimicum in Ecclesia, nec vulnus faceret; contraheret ne prædicti sacrilegij malitiam in Confessione explicandã? Et non contrahere probabilius *c* existimo: quia Ecclesiæ prohibitio solùm meminit de homicidio, & de percussione cum effusione sanguinis: ergo ad percussionem sine sanguinis effusione, extendenda non est.

c Delugo de Pœnit. disp. 16 sect. 10. nu. 408. contra prædictum Fag. loco cit.

Quid autem hic intelligitur nomine loci sacri dicam c.7.§. 5. n.39.

§. II. *De occisione in causa.*

5 VVlneraui quis v.g. vel venenum, consiliumue dedit tendens ad mortem alicuius; satis ne est in Confessione caussam mortis dumtaxat proponere, hoc est vulnus, venenum, consilium; an insuper erit necesse addere ipsum effectum sequutum, idest mortem ex illis caussis deriuatam.

6 Profectò certatur vtrimque probabili er sed verò probabilissimum *a* est non esse in rigore obligationem effectum secutum confitẽdi. Ratio est quia ille effectus, qui consequitur non est peccatũ: vnde euenire subinde potest vt quando ponitur mors ex veneno v.g propinato, inueniatur iustus per contritionem ille, qui venenum dedit. Cum igitur teneamur confiteri sola peccata, (quæ tantum sunt illa, quæ S. Augustinus compræhendit sub ijs verbis, Factum, Dictum, Concupitum contra legem æternam) non autem teneamur fateri effectus ab iis consecutos, effectum illum mortis fateri minimè tenebimur. Satis erit igitur dicere, Vulneraui lethaliter, Propinaui lethale venenum, Consilium dedi efficax de morte &c.

a Vasquez, Granadus, Alijque, quos cit & sequitur Bonacina de peccatis disp 2. quæst. 4 p 4. n 8 Et Io. Sanch. in selectis disp 20 n 5.

7 Idem dico (vt semel hic obiter id non prætermittam) in sexto præcepto de comedente v.g. calida vt sequatur pollutio nocturna, & in similibus *b* casibus, in quibus apponitur caussa, vt aliquis affectus tandem eueniat, &c.

b Iidem;

8 Dixi (in rigore) nam rectè aduertunt nonnulli *c*, regulariter expedire

pedire

ſenſu, nunc, & in gaudio de re illicita iam habita debere coram confeſſario aperiri cōditionē perſonæ deſideratæ, hoc modo; Deſideraui monialē, nuptam, &c. & in homicidio, deſideraui occidere Patrē, vel fratrē, &c. ſeu gauiſus ſum commiſiſſe peccatum cum moniali, vel nupta, &c. gauiſus ſum occidiſſe Patrem, Fratrem, &c. quia tales voluntatis actus ſupponuntur eſſe contra diuerſas virtutes, vnde & ſine dubio ſumunt ſuam ſpecificationem a talibus obiectis ſpecie morali diuerſis: cum inquam certum id omnino; ſit celebris controuertitur quæſtio de delectationem moroſa; An ſcilicet ſi quis ſolum delectetur (ſed non deſideret) de copula, quam cogitat, cum nupta v. g. uel cum moniali: debeat id explicare: An potius ſufficiat dicere, Toties uenereè de copula illicita delectatus ſum illam cogitando.

2 Et ut pro noſtra conſuetudine ſcholaſticas quæſtiones prætermittamus: Dico probabilem eſſe a ſententiam docentem ſufficere ſine obligatione declarandi perſonas, circa quas eiuſmodi moroſa delectatio uerſata eſt. Ratio eſt quia delectationes eiuſmodi non uariantur ſpecie ex uarietate conditionum illarum perſonarum. Non uariantur autem, quia ſatis ſupraque & adæquatè ſumunt, contrahuntque ſuam omnes turpitudinem ex oppoſitione cum uirtute Temperantiæ, quæ nunc ſola uiolatur; neque enim ille animus ſic ſiſtens in ſola ea uoluptate procedit ad uiolādū, ſeu ad deſideriū uiolandi Ius ſpecciale cōiugatæ, ſacræ, &c. ergo ſatis explicatur per ſolā oppoſitionē ad uirtutem Caſtitatis.

a Vaſq p. 2. diſp. 111 & 112. Caſtrop t. 10. tract 52. diſp 1. p. 10. aliique non pauci.

3 Non ſic, ſi quis delectaretur de concubitu coniugatæ formaliter, ut coniugata eſt, ſeu ut nupta eſt, ſeu ut ſacra eſt,) id quod certe rariſſimum erit) tunc enim eſſet neceſſe id explicare, ut ex ſe patet: nam propterea ſi quis ſe moroſe delectaret de concubitu ſodomitico non ſatis eſſet ſi diceret: Delectatus ſum de copula illicita, ſed debet hanc ſpecialitatem explicare, quia tunc formaliter delectatio uerſatur in talem copulam, ut diuerſam à naturali congreſſu.

4 Quod diximus de delectatione moroſa, uidetur, etiam, ſecundum hanc ſententiam, dicendum de aſpectibus, quando quis reſpicit mulieres affectu uenereo, ſine progreſſu ad eas concupiſcendas: quia tunc uidetur ſimiliter, interius, delectatio tota conſummari. At ſi eaſdem uenereo mortali affectu tangeres; quia, exterius, actio conſummatur, eſſet perſonæ conditio declaranda.

An uero ſicuti certum eſt, quod qui uouit Caſtitatem ſi moroſe delectetur de obiecto turpi u. g. de Fornicatione debet explicare ſuum uotum, quia ſic aduerſus Caſtitatem, & aduerſus Religionem delinquit, ita coniugatus ſi ſimiliter moroſe delectetur, obſtringatur in Confeſſione explicare ſe eſſe coniugatum, affirmat Vaſquez, b quia fides matrimonij obligat non ſolum corpus, ſed etiam mentem in aliud obiectum turpe non collocare; negat Hurtadus c bis uerbis. Docet Vaſquez coniugatum, qui Veneree delectatur de Fornicatione cum non ſua, non tantum peccare peccato luxuriæ, contra Caſtitatem, ſed etiam peccare Adulterii contra fidem matrimonii: id tamen difficile eſt, & nullo fundamento in matrimonio præſtari fidem coniugi non collocandi mentem in aliena. Hæc Hurtadus ſane probabiliter; cum quo ſentiunt alii addens quidam recentior idem eſſe in tactibus ex ſe honeſtis uerbi gratia oſculo more patrio, ſed inhoneſto tantum ex malo affectu.

b Vaſqu. 1. 2. p. T. 1. d. 112. c. 2. n. 10.

c Hurtad. de ſubie. pecc. d. 4. diſ. 10.

De

De locutione turpi sistente in sola locutionis delectatione, dicam mox §. sequenti.

De vnico actu desiderij versantis circa multa obiecta dixi c. 1. §. 8. & 9.

§. II. *De Locutione turpium vbi remissiue de osculis, & tactibus impudicis.*

5 TRia hic incidunt expendenda. Primò, an qui turpia cum peccato mortali collocutus est, debeat explicare materiam confabulationis, nempe se sermonem miscuisse de adulterio, stupro, sodomia, &c. Secundò an numerum personarum, coram quib. habita sunt colloquia. Tertiò an conditiones earumdem personarum, vtrum scilicet sint Sacerdotes, nupti, soluti? De his duobus postremis satis disputauimus supra c. 1. §. 17. de scandalo. Superest ergo hic agere dumtaxat de primo.

6 Circa quod, si dum de turpibus confabularis, eadem concupiscas; certum est materiam, seu obiectum omnino declarandum, vt ex præcedente §. constare potest. At hic propria difficultas est: An si loquaris de prædictis solùm delectando te in his loquutionibus, sed sine desiderio, idem dicendum sit?

7 Respondeo si solùm de ipsa narratione turpi delecteris probabil est satis tibi esse dicere, Turpiter loquutus sum, delectando me de ipsa turpium narratione. Sed quid si delecteris de ipsis rebus, seu obiectis repræsentatis per locutionem, sine desiderio tamen, vt dictum est? Respondeo esse item probabile non necessariò explicanda ipsa obiecta, an scilicet fuerint adulteria, stupra sacrilegia, &c. nisi fortè delecteris de is vt tales sunt. Ratio est eruenda ex dictis §. præcedente, est enim ferè eadem.

Quatenus locutio est scandalum socijs colloquentibus, dicam infra §. 4. num. 24.

De osculis & tactibus impudicis satis sint quæ inuimus c. 1. §. 10. nu. 72. & §. præced. nu. 4. fine, & dicemus §. 5. nu. 37. & 38. & §. 6. n. 45. & §. 7. num. 47.

§. III. *De Iactantia & Consilio.*

8 HIc de his differendum putauimus, quia frequentissima sunt eiusmodi peccata in materia sexti præcepti, sunt nihilominus ad alias materias extendenda. Quærimus ergo primò, an qui se iactat, seu laudat mortaliter de peccato: (nam si se iactet glorieturve de dexteritate, fortitudine, vel simili, quæ fuit in actione peccaminosa sine periculo peccaminosæ complacentiæ, vel scandali; non est, mortale *a*), qui inquã se de peccato v.g. contra Castitatem iactat; debet ne in medium Confessionis afferre speciem peccati luxuriæ, Adulterium videlicet, stuprum, sacrilegium, de quo se iactauit? ita etiam, si se iactauit de homicidio, furto, blasphemia; obligabitur ne, an homicidium fuerit Sacerdotis, an furtum fuerit rei sacræ, &c. declarare?

a Sanchez l. 1. in Decal. c. 3. num. 12.

9 Suppono autem semper solùm adesse peccatum iactantiæ, non verò intermisceri desiderium, vel gaudium, vel delectationem: si enim hæc accedant; seruanda erit doctrina allata supra §. 1.

10 Dico non solum prædictas species non necessario esse declarãdas, sed probabile *b* esse, sufficere, si dicas, toties iactaui me de peccato mortali, seu de obiecto mortaliter peccaminoso. Ratio est, quia tota malitia quanta est iactantiæ consistit in eo, quòd offensa Dei eligatur vt mediũ ad captandam gloriam apud homines, quæ magna est Dei irreuerentia, id quod æquè in omnibus mortalibus inuenitur: vel si quid aggrauat peccatum, non videtur eiusmodi malitiam in aliam speciem transferre.

b Castropal. to. 1. trac. 2. disp. 2. p. 21. num. 6.

11 Aduerte

11 Aduerte hic tria. Primò si te iactes coram multis, tuum Patrem v. g. à te fuisse verberatum, vel te copulam habuisse cum fęmina bonæ famæ, quod Patri eidem tuo, & illi fœminæ esset notabile dedecus: debes id explicare, non ratione meræ iactantiæ, sed quia in tali iactantia intermiscetur tui Patris, vel illius fęminæ infamatio Ad eumdem modum in similibus.

12 Secundò siue peccata, de quibus perperam gloriaris, commiseris, siue non commiseris, non est explicandum *c*. quia æquè assumis vtrobique offensam Dei pro medio gloriæ. c Sane l. 1. in Dec. c. 3. n. 5.

13 Tertio quid dicendum, si non te ipsum, sed alium de peccato laudes? Respondeo. Si id fiat in eius absentia, nec est intermixtum aliquod peccatum, vt modo numero 11. dixi, nec adest complacentia, nec adstantium scandalum, qui forte illa laude ad peccandum excitentur, &c. probabile est non esse nouam speciem peccatorum in Confessione declarandam: idque propter paritatem rationis dictæ numero 10. At si id in præsentia eius, qui peccauit, eueniat; declarari in Confessione oportet speciem peccati, de quo laus præcessit. Ratio est quia tunc illum excitas ad complacendum, & gaudendum de patrato facinore, immo etiam fortasse ad iterum eiusmodi peccatum committendum.

14 Sed iam quærimus de Consilio. Dico, idem de ipso sentiendum esse: si enim alicui consilium des de aliquo peccato; debes explicare eiusdem speciem. Ratio est quia tunc non solùm peccas contra Charitatem proximi, cui consilium de ruina spirituali præbes, sed etiam contra virtutem, cui tale peccatum opponitur: singulæ enim virtutes nos probant, tum, ne contra illas agamus, tum ne directè procuremus quod alij illas violent, vt diximus c. 1. §. 17. de scandalo. Nam propterea si Petro consilium dedisti de furto: Petro non restitente, tu restituere teneris. *d*

d Idem Sane ibid num. 9.

§. IV. * *De prima luxuriæ specie, idest de simplici Fornicatione.*

* Hic §. & sequentes de specieb. luxoriæ repetentur a nobis l. 7 in dec. ac superaddentur multa.

15 PErcurrimus vniuersas luxuriæ species, vt quid in singulis explicandum necessario sit, cognoscamus, initium sumentes a simplici fornicatione, quæ est prima luxuriæ species. Huc tamen multa aggerimus, quia hic frequentiora: nam ceterum non rarò in alijs luxuriæ speciebus, quas mox subijciemus, eadem eueniunt.

16 Qui committit per illicitam copulam, fornicationem; non satis explicat dicendo se peccasse contra Castitatem, sed addere oportet; se copulam habuisse *a*: quia secus non explicatur malitia propria copulę fornicariæ, quæ est diuersa à malitia quacunque contra Castitatem.

a Delugo dis. 16. de pen. sect. 5. n. 238.

17 Qui committit tria v. g. peccata cum tribus fœminis eiusdem rationis, non tenetur declarare fuisse tres fęminas, cum satis *b* sit dicere, ter fornicatus sum. Ratio est quia eadem est malitia siue cum tribus, siue ter cum eadem, nisi fortè aliquando id interroget Confessarius, vt occasio proxima tollatur, quæ ex illa frequentia cum eadem timeri potest; de qua re dixi supra c. 1. §. 1. n. 5. & 6.

b Bonacina de Sacram disp. 5. q. 5. p. 2. sect. 2. §. 3. diff. 3 prop. 3. n. 14.

18 Peccatum cum filia Confessoris nec ex se est sacrilegium, nec incestus, sed simplex fornicatio *c*. Quare qui id commisit satis est fateri, se fornicatum esse. Præscindimus autem à solicitatione Confessionis: Nã solicitatio eiusmodi est specialiter confitenda, cum sit contra reuerentiam Sacramento debitam. Præscindimus item quando, esse Confessarium, assumeretur vt medium ad peccandum, vel quid simile: tunc enim adesset noua malitia vel contra reuerentiam Sacramenti, vel contra similem virtutem.

c Filliuc. to. 2. tr. 32 c. 5. n. 105. ass. q.

19 Virgo siue vir *d*, siue puella *e*, qui, prima vice, voluntariè frangit vir-

quis solicitauit, sed vel deinde non processum est ad opus, vel certè multo post; debebit sanè Sacerdoti id subiicere, vtpote peccatum solicitationis distinctum ab ipso opere prauo.

25 Quando quis in copula non seruat debitum modum, sed vel à latere, vel secundo, vel præposterè, vel viro succumbente, modo seruetur vas naturale, nec sit periculum effundendi semen extra vas (id quod tamen raro esse solet, quia matrix saltem partem maiorem seminis attrahit); non est *n* circumstantia necessario confitenda: quia id accidentale est copulæ, & in coniugatis, vel est veniale, si ob volūtatem, vel peccatum nullum, si in necessitate.

n Sanc. de Matr l. 9. disp. 16 n. 3.

26 Qui incipit nec absoluit copulam, debet explicare: quia, licet, tunc sit fornicatio est affectu, non tamen est re ipsa fornicatio, sed tactus impudicus *o*. Qui item eamdem copulam incipit, & deinde resilit, semenque dispergit; debet id explicare: quia adest tunc duplex malitia, idest fornicationis ex affectu, & mollitiei, qua, re ipsa, semen dispergitur, vt ex se constat.

o Sanc. ibid. d. 19. num. 3.

27 Quando quis, carnaliter, vel alio quocumque peccato peccat; non est necesse *p* explicare, se exposuisse periculo peccandi, ingrediendo domum v.g. puellæ, & deinde peccasse: quando enim hæc duo, idest, se exponere periculo peccandi, & peccare simul concurrunt, nec inter ipsa tanta mora intercedit, quanta necessaria est ad distinguendum vnum numero peccatum ab alio; vnum peccatum moraliter sunt. Nec potest obijci esse quidem vnum numero, sed includere duas specie malitias, nec, inquam, hoc potest obijci, quia se exponere tali periculo peccandi, & eodem peccato peccare, eiusdem sunt speciei: quod si intercedit prædicta mora, non est mirum debere explicari, quia tunc sunt duo numero distincta peccata. Qui media ex se licita, vel ex se illicita adhibet, vt fornicetur, qua ratione fateri debeat, diximus, supra c. 1. §. 10.

p Delugo dis. 16 de Pen. sec. 12. n. 515.

De eo, qui ex consuetudine inueterata fornicatur diximus item supra cap. 3. §. 3. De recidiuo dicemus lib. 3. c. 3. §. 4. Eum, qui cum magna contentione peccat, cum magna voluptate, cum tanta continua duratione, quia solùm addit circumstantiam aggrauantem, explicare eas circumstantias non necessariò debere, diximus c. 1. §. 18. de circumstantijs aggrauantibus.

§. V. *De Sacrilegio.*

28 PErgimus ad sacrilegium, quod duplex in hac materia est (nam de homicidio & furto sacrilegis, suo loco) alterum, quod contrahitur ex persona sacra, alterum ex loco sacro.

29 Quo ad primum, quod est, quando aliquis, qui Deo per votum castitatis se consecrauit, adhuc turpia quæcunq; v.g. mollitiem, fornicationem, &c. non veretur admittere, certum est, vt ex supradictis c. 1. §. 8 præsertim n. 52. constat, non oportere explicare an semel, an pluries Castitatem vouerit, quia id non addit differentiam specialem.

30 Quæstio igitur superest, an qui violat votum solemne Castitatis id explicare teneatur, an sit satis, sic fateri: Violaui votum Castitatis: quod est quærere an votum simplex, & solemne, quod quidem solemne habent tum professi, tum Sacerdotes differant specie.

31 Dico esse probabilissimum, *a* tutumque in praxi, non differre specie, atque adeo solemnitatem illam voti non esse, necessario declarandam. Ratio est quia vtrumque votum eamdem Religionis virtutem æquè respicit.

a Sanc. lib. 7. de Matr d. 27. n. 27. & lib. 5. in decal cap. 6 n. 14.

Hinc

Hinc Sacerdos non obligatur in peccatis contra Castitatem, explicare Sacerdotium, sed satis est *b* si dicat se voti reum Castitatem violasse. Hinc Episcopus, & Generalis Ordinis Religiosi, ex hoc capite (nam si adesset aliorum scandalum iuxta supra dicta de scandalo aperiendū esset) in fornicatione v.g. non obligatur *c* manifestare se esse Episcopū, se esse Generalem, &c. satis erit si votum tātum modo manifestet. Hinc Religiosus non est obligatus explicare, se, vel Religiosum esse professū, vel Sacerdotem, sed satis est si explicet votum. Hinc fœmina soluta v.g. peccans cū Sacerdote, Diacono, Subdiacono, vel professo, vel habente vota biennij Societatis Iesu, &c. sufficit si dicat se cum eo, qui voto obnoxius erat, peccasse. Ratio horum est eadem, quæ præcedenti numero dicta est.

b Sanc. dicta disp. 27 n. 30. Fag. lib. 4. precept. Eccl. 2, c. 3. num. 5.

c Sanc. dicta disp. 27. n. 33. quidquid dicat. Fagund. lib. dicto 4. c. 3. n. 8.

32 Sed iam exoritur alia difficultas. An, qui habens votum Castitatis, est caussa inducens alios ad turpiter peccandum, debeat suum tale votū explicare: v.g. Petrus Sacerdos vel Religiosus consilium dat, vel indicit Paulum, & Antonium nullo voto obstrictos ad illicitum congressum; debet ne Sacerdos ille, cum eam inductionem fatetur, explicare se esse Sacerdotem?

d Sanc. l. 5. in Dec. c. 6. n. 10. in simili.

Respondeo non debere *d*. Ratio est quia votum non videtur se extendere, nisi ad obligandum vouētem, ne ipse, in sua persona, delectationes Venereas admittat; non verò, ne alios ad easdem inducat, propriam enim, suamque Castitatem promisit, non alienam.

33 Hic denique nota Nouitium qui nondum vlla vota emisit, nō obligari patefacere se esse Nouitium, si forte peccet cōtra Castitatem: quia, donec vouerit, nouam speciem peccati non committit.

De peccato cum filia Confessoris an sit sacrilegium explicandum Confessario, dixi supra §. precedente, de simplici fornicatione.

34 Iam verò quoad alterum genus in hac materia, quod est, quando, in loco sacro, eiusmodi turpia perpetrantur; sciendum est per voluntariam pollutionem, seu seminis effusionem, quando notoria est, pollui Ecclesiam, & reconciliatione indigere. Rertum autem est copulam illicitam, & quamcumque illicitam seminis effusionem in loco sacro habitam, si sit notoria, superaddere peccato rationem sacrilegij in Confessione patefaciendam.

e Suar. t. 3. de Rel. 3. c. 7. n. 4. San. l. 9. de Matr disp. 15. nu. 11. Bonacina de Mat. q. 5. puncto vltimo num. 7.

f Vasq. to 1. p. 2. disp. 98 c. 3. n. 9 Basilius Pontius de Mat. lib. 10. cap. 10. nu. 15.

35 Sed quid Primò quando copula est occulta? Respondeo. Licet communior *e*, & probabilior sententia sit etiam tunc esse sacrilegium; tamen probabile etiam *f*, non esse, atque adeo in Confessione minimè explicandum. Ratio est, quia in tantum est sacrilegium, in quantum polluitur Ecclesia; at non polluitur per occultam copulam; ergo &c. Quando autem fuit occulta copula, sed deinde post aliquot dies v.g. facta est notoria; polluitur quidam Ecclesia in foro externo, indigetque reconciliatione: at copula præcedens non fuit in foro interno sacrilega; nec ab illa, quia occulta, fuit Ecclesia violata. Idem vniuersaliter docet Ascanius Tamb. T. 1. de iure Abb. d. 23. q. 11. n. 8. his verbis Ecclesia & Cæmeteria occultè polluta quamdiu pollutio latet non indigent reconciliatione; At quando incipit publicari & manifestari violatio: tunc est necesse vt Ecclesia reconcilietur, vt Abbas, Nauar. alij.

g San. lib. 9. de Matr. d. 15. num. 21.

h Ibid.

36 Quid, Secundo, si copula sit licita; idest coniugalis? Respondeo: si adsit necessitas, non esse sacrilegam; de qua vide Sancez *g*.

37 Quid Tertio de osculis tactibus, & locutionibus, turpibus sine effusione seminis in Ecclesia publicè factis? Respondeo non esse *h* ex hoc capite sacrilega, vnde nec specialiter in eorū Confessione Sacer locus aperiendus. Ratio est quia hoc sacrilegiū committitur ex eo quòd violatur

Eccle-

Ecclesia, (quæ quidem violatio per sacros Canones inducta fuit) at per solos tactus quomodocunque impudicos, quamuis cum pollutionis periculo (modo pollutio non sequatur) non violatur Ecclesia, ergo, &c.

38 Notanter dixi (ex hoc capite) non enim est negandum *i* si quis, hæc, vel similia exerceat in loco sacro, cum magna Ecclesiæ irreuerentia, vt si meretricem publicè ante. Altare impudicè quis tangeret, si in sacro templo lasciuas comædias repræsentet, &c. non est, iniquam, negandum ab hoc sacrilegij scelus in sua propria specie *l* committi, etiam seclusa omni humana prohibitione. Ratio est quia esset grauis irreuerentia diuini cultus atque adeo ipsius summi Dei notabilis iniuria.

i. Delugo d. 16. sec 10. n. 467.

l Bonac. circa prim Decal præcep. q. 6. n. 14. & alij passim.

Turpiter concupiscere mulierem, dum quis recitat officium, non esse mortalem irriuerentiam, vnde necessariè speciatim Confessario aperienda iudicat contra Siluium Diana p. 6. Tr. 7. ref. 36. quem lege nam inde, & ex modo a me dictis poteris statuere. Quid si illam cõcupiscas dum sacrum facis? Quid dum consecras; & consumis sacrificium? Quid dum fers sacram Hostiam ad infirmos? Quid dum ministras alteri eandem Eucharistiam? Quod dum quilibet actu comunicat, vel immddiate post, hoc est dũ sacras species in se habet, & similia? nam in ijs casibus in quibus aduertis grauem, & quidem peculiarem irreuerentiam summi Dei, erit mortale sacrilegium in propria specie secus non item.

39 Petes, quid intelligitur ad hunc effectum, nomine loci facti sacri? Respondeo, quamuis ad effectum refugij latius loci sacri nomen intelligatur, includatque *m* non solum Ecclesiam ipsam, Capellasque suas, sed etiam Sacristiam, Monasterium, &c. at ad effectum constituendi sacrilegium tum in homicidio; tum in furto, cum, tum hic, intelligitur *n*, sola Ecclesia, & solum Cœmeterium, hoc est Ecclesia cum suis capellis consecrata, aut saltem ab Episcopo benedicta, sacris officijs, aut sepulturæ dictum deputata.

m San. lib. 9. de Matr. d. 15. nu. 23. & 42.

n San. ibid a dicto n. 23.

40 Denique, aduerte duo. Primò non addere nouam *o* sacrilegij speciem circumstantiam temporis sacri sic igitur die festiuo, siue die, Veneris Sancti commissum fuerit peccatum, non est necesse eiusmodi temporis, in Confessione, meminisse. Nisi forte ex alio capite Deo, eiusque culti irreuerentia aliqua notabilis irrogaretur *p* vt si quis v. g. ludos publicos, vel comædias, & ludicra spectacula exhibire in die Veneris Sancti v. g. vellet, id enim esse contra Dei reuerentiã nemo dubitare debet.

o Delugo dis. 16. de pœnit. sec 12. num. 523.

p Ibid. n. 524.

41 Secundo nec *q* ex se superadditur similis sacrilegij malitia ex eo quod quis peccet gestando sacra Reliquias. Ratio est quia non videtur tam grauis irreuerentia.

q Filliuc. to. 2. tr. 30. c. 7. n. 129. apud Diã. 1. p. tr. 7. ref. 18.

43 Quid si Sacerdos v. g. portans sacram Eucharistiam, vel Primò copulam carnalem haberet, vel Secundò infamaret, seu furaretur; seu quid simile peccatum patraret? Respondeo in primo casu magnam irreuerentiam agnosco, vnde & graue speciale sacrilegium, contra Religionẽ commissum, atque adeo Sacerdoti subijciendum. In secundo, tam grauẽ irreuereutiam non video. Nec nouum est nõ omnia peccata æqualẽ turpitudinẽ cõtinere: nã propter eamdẽ rationem eum, qui valde impudica ante Altare exerceret modò n. 38. à sacrilegio non liberamus, liberamus tamen *r* alia, peccata non ita turpia committentem.

r Azor t. 3. cap. 17. q. 25.

§. VI. *Adulterio.*

43 Certum est coniugatum turpiter peccantem cum soluta, vel cuncta, debere explicare se esse coniugatum: quia tunc adest noua species, nempe Adulterium. Sed quæstio, est An quando coniugatus cũ coniugata (& idem quæritur quando professus cum professa) peccat, ex-

plicandus sit status vtrisque, An satis sit dicere commisi adulterium, sacrilegium, &c.

44 Dico non esse satis, sed adulterium, vel sacrilegium ex parte vtriusque esse perpetratum fore necessariò explicandum. Ratio est *a* quia tunc duo sunt commissa peccata, alterum, quo quis peccat in sua persona alterum quo cooperatur cum alia, vt illa, in propria persona peccet.

a Delugo dis. 16 de poen sec. 5 n. 258.

45 Sodomia cum coniuge etiam sua, est adulterium: & denique bestialitas, Sodomia, & similia delicta vxorati, etiam cum solutis, sunt adulteria, vt item Mollities atque adeo explicanda idem dic, de osculis & tactibus impudicis, &c. Ratio *b* quia in semper iniuria fit coniugi.

b Sanc. l. 9 de Matr. d. 18 n. 4 Azor to. 8. l. 3. c. 23.

De delectatione Morosa coniugati vide supra cap. 7. § 1. n. 4 fine.

46 Superest hic, tanquā in suo loco, quærere an qui sponsam habet de futuro, id explicare debeat, si contra Castitatem peccet? Respondeo probabilissimum esse non debere *c*. Ratio est quia per sponsalia nō dum traditur Ius in corpus, quare non peccatur contra iustitiam. Et sicut qui vouit Religionem, si fornicetur, non obligatur explicare tale votum quando fornicationem fatetur, quia per promissionem Religionis non dum contraxit obligationem voti Castitatis; ita ille, per promissionem Matrimonij, non dum contraxit obligationem iustitiæ,

c Basilius Pontius de matr. lib. 11. n. 7. alijque.

§ VII. *De incestu.*

NOn est dubium Incestum esse speciem luxuriæ explicanda in Confessione, qua cum consanguineis, vel affinibus, contra Castitatem, siue per copulam, siue etiā per oscula, tactus siue impudicos, &c. peccatur: nam propterea ita cōmuniter definitur; Est peccatum luxuriæ, quod committitur cum persona coniuncta. Sed quæstio est an incestus cum cōsāguineis differat ab incestu cum affinibus: & rursus, an incestus cum alterutris ex prædictis in vno gradu vsque ad quartum (nā in alijs a quarto est simplex fornicatio) differet specie ab incestu in alio: v. g. peccata cum matre, cum filia, cum sorore, cum nepote, cum consobrina siue consanguineis, siue affinibus, differunt ne inter se specie, ita vt in Cōfessione talis gradus sit ex necessitate declarādus? an vero si quis cū aliqua ex dictis peccauit etiam si fuisset mater, satis explicet dicendo, incestum commisi; Quid de peccante cum coniunctis spiritualiter, idest ex Baptismo, vel Confirmatione, & de coniunctis legaliter idest ex Adoptione?

Tribus dictis hæc, quæ satis confusa propter opinionum varietatem apud authores sunt breuiter, distinctèque, ex meo instituto, expedientur.

a S. Thomas 2. 2 q. 15. artic. 9. & Caiet. ibid.

48 Dico probabile esse nec consanguinitatem *a* ab affinitate, nec vnum gradum *b* ex his differre specie ab alijs. Vnde licet sine dubio grauius sit contra vnum gradum delinquere, v. g. contra primum cum matre quam contra alium, v. g. cum consobrina; tamen quia non mutatur species, puto non esse ea speciatim ex necessitate patefacienda. Ratio est quia in omnibus his vna specie deformitas est (licet modo leuior, modo grauior) nempe contra reuerentiam debitam coniunctis. Quod autem id oriatur interdum ex ipsa natura, vt in primo consanguinitatis gradu, & per alios etiam in secundo, interdum verò ex precepto Ecclesiæ, vt in ceteris, & maximè in gradibus affinitatis; nihil specie diuersum ex hoc necessariò infertur: nam præceptum superioris, cum aliquid præcepit, ponit materiam preceptam in ea specie virtutis, ratione cuius illud præcepit: nunc autem Ecclesia abstineri ab illis congressibus præcipit propter eādem reuerentiam coniunctis debitam, Quod deinde gradus ipsi nō mutent speciem inde probatur quia hi nihil aliud inferunt, nisi maiorem vel minorem coniunctionem; magis autem & minus non variant speciem,

b Fillius t. 2 tr. 30. c. 5. n. 97. dicens esse opinionem S. Thom. Caiet. Sot. & fere Thomistarum. Gibalinus in tr. de casibus reseruatis c. 8 n. 5. Megala in 1 p. l. 5. c. 12. nu. 9 vterq. apud Dianam p. 2 tr. 7. res. 31.

ciem, etiam in hac re nostra morali, nisi aliunde probetur esse contra particularem virtutem, vel particulariter contra diuersum rectæ rationis dictamen. Id quod hic, quamuis multi probabiliter inuenire sat agant, nihilominus alij, probabiliter item, non inueniri posse, cōtendunt.

Dices. Asserimus hic num. 48. ex probabilissima plutium sententia turpem coniunctionem cum consanguineis non afferre diuersitatem specificam necessario in Confessione explicandam, vt diuersam ab alia coniunctione strictioris consanguinei; quia licet grauius sit contra vnum gradum v.g. contra primum cum matre, quam contra alium v.g. cum consobrina delinquere, tamen magis, & minus speciem incestus diuersam non constituit. Ergo idem asserere debuimus supra lib. hoc 2. cap. 5. §. 1. & 2. in iniuriis illatis contra consanguineos vel affines, atque adeo dicendum fuit iniuriam illatam Patri, vel Fratri non esse diuersæ speciei ab iniurijs contortis contra ceteros minus propinquos, qui pariter magis, & minus indebito quod consanguinei contrahunt non se conuitiandi non afferunt diuersitatem specificam.

Respondeo. Certe vrget non improbabiliter paritas. vnde probabiliter consequitur, tum in hac materia de Incestu, tum in illa materia de Iniuria contra consanguineos, vel affines inflicta non esse necessario explicandam eiusmodi diuersitatem, sed sufficere si dicatur. Ego mihi coniunctos contumelijs affeci.

49 Dico Secundò incestum cum coniunctis coniunctione legali, idest coniunctione orta ex adoptione alicuius in filium (quæ est inter adoptantem, & adoptatum: inter adoptatum & filios legitimos adoptantis, qui in eius sunt potestate: inter vxorem adoptati & ipsum adoptantem: & denique inter vxorem adoptantis & adoptatum. (Dico inquam hunc incestum non esse explicandum, vt distinctum ab alijs incestibus dictis in numero præcedenti, & nec necessario explicandas diuersitates illas dictas in proxima parenthesi: Ratio prioris partis huius dicti est ea, quam numero præcedente diximus, quia nimirum Ecclesia, propter c idem motiuum reuerētię coniunctis debitę, prohibet eiusmodi congressus. Ratio posterioris est similiter eadem, quam ibidem diximus, quia diuersitas gradus solū indicat magis & minus in eadē specie.

c Delugo d. 16. de pœnit. sec. 9. n. 328.

50 Dico Tertio Incestum cum coniunctis coniunctione spirituali, idest orta ex Baptismo, & Confirmatione (quæ est inter baptizantē & baptizatum, inter patrinum vel matrinā cum ipso in baptizato, inter parentes baptizati cum baptizante, & deniq; inter eosdem parentes baptizati, & patrinum, vel matrinam: quod idem est respectiuè in Confirmatione.) Dico inquam, incestum hunc esse explicandum vt distinctum d ab vtroque incestu carnali & legali prædicto in numero 48. & 49. sed non esse necessariū explicare an ex Baptismo, an ex Confirmatione fuerit orta coniunctio: item nec esse necesse est explicare, an v. g. baptizans, vel cōfirmans peccauerit cū baptizata, an cum matrina eiusdē baptizatę, an cū matre eiusdem, &c. Ratio primæ partis huius dicti est quia incestus spiritualis addit circumstantiam Sacramenti, ratione cuius reducitur ad genus quoddam sacrilegij. Ratio secundæ, & tertiæ partis est, quia semper in prædictis committitur peccatum cum eadem, specie, conformitate, esto, grauiore vel leuiore, quia semper est contra eamdem reuerentiam debitam personis ex mutuo Sacramēti, connexis.

d Sanchez l. 7. de matr. dis. 5 nu. 9.

51 Huc commodè reducere possumus duo, quæ supersunt explicāda. Primum circa impedimentū publicæ honestatis. Secundum circa incestum sodomiticum. Quoad primum sciendum est impedimentum publicæ

blicæ honeſtatis eſſe illud, quod oritur ex ſponſalibus de futuro, validè tamen initis, nam,his ita initis, oritur *e* impedimentum dirimens Matrimoniū inter ſponſū & cõſanguineos ſponſæ in primo gradu,& contra: id eſt non poteſt valide contrahi Matrimonium à ſponſo vel ſponſa cum dictis conſanguineis. Idem etiam impedimentum oritur ex Matrimonio rato non cõſummato,cum hoc addito, vt ſit dirimens *f* etiam vſque ad quartum gradum, & etiam ſi Matrimonium fuerit irritum, ex quocunque capite, præterquam, ex defecto conſenſus.

e [illegible] lib. 7. de matr. d. [illegible] & ſeq.

f Sanch.ibid.

52 Iam ſi quis cognoſceret ſororem v. g. vel matrem, filiamue ſuæ ſponſæ de futuro,rurſus ſi cognoſceret ſororē,aliamue conſanguineam ſuæ coniugis per verba de præſenti, ſed nondū conſummato Matrimonio, deberet ne in Cõfeſſione explicare non ſolum ipſum peccatum, ſed etiam eius qualitatem, nempe fuiſſe inceſtum cum matre, cum ſorore cum conſanguinea ſponſæ &c.? Reſpondeo certum *g* eſſe tale peccatum habere malitiam inceſtus carnalis,quia eſt prohibita talis copula per Eccleſiam ponentem in ea impedimentum dirimens,propter reuerentiam coniunctis debitam: quare erit vt talis explicandus. Quoniam vero ſupra diximus nõ eſſe,ex probabili opinione,in ceteris inceſtis neceſſariò explicãdos gradus: ita hic,vbi inceſtus oritur ex inchoato Matrimonio, conſequenter, propter eandem inibi allatam rationem, dicendum erit.

g Delugo diſ.16. de pœnit. ſec 6. n. 331.

53 Quoad ſecundum, id eſt quoad Sodomiam, quærimus an ſi quis Sodomitice cognoſceret conſanguineum, vel conſanguineam, vel affinem,vel coniunctam coniunctioni legali, vel ſpirituali debeat explicare coniunctionem, ita vt non ſatis ſit dicere ſe Sodomiam commiſiſſe, ſed neceſſario addendum, ſe Sodomiticum inceſtum commiſiſſe?

h Filiuc. to. 2. tr. 30. cap. 5. nu. 106.

Reſpondeo neceſſariò ſic addendum *h*. Ratio eſt quia ob reuerentiam naturalem propinquis debitā eiuſmodi peccatum, vltra malitiam Sodomiæ,habet & malitiam inceſtus. Quamuis enim per hunc inceſtū Sodomiticum nõ impediatur Matrimonium,quia vt impediat,debet eſſe ſeminatio in vaſe naturali,neque per eundum incurrantur pœnę contra inceſtum latæ, quia pœnæ fulminantur contra inceſtum propriè dictum; id eſt enatum ex copula naturali; tamen quia fit contra prædictā reuerentiam, non poteſt propriam inceſtus malitiam non participare.

54 Maior difficultas eſt vtrū explicandi gradus, v. g. ſic: Commiſi inceſtum Sodomiticum cum fratre, cum patre,cum conſobrino, An ſatis ſit dicere: commiſi inceſtum Sodomiticum? Reſpondeo in noſtra ſententia probabili non eſſe neceſſariò explicandos. Ratio eſt quia omnes ſunt eiuſdem ſpeciei, & ſolum ſecundum magis & minus in eadem ſpeciei differunt: id quod vt diximus num.48.notat quidem maiorem,minoremue grauitatem, ſed nequaquam ſpecie diſtinctum.

§. VIII: *De Stupro.*

55 STuprum eſt concubitus viri cum virgine fœmina, eadem repugnante: Quare, ea conſentiente, ex probabiliſſima ſententia, eſt ſimplex fornicatio. Vnde ſequitur ſtatum virginitatis non eſſe neceſſe in Confeſſione explicare,virgine conſentiente, quem, illa repugnante, explicare oportebit.

56 Pari ratione Sodomitica copula cum eadem conſentiente eſt mera Sodomia: vnde nec ibi ſtatus virginitas eſt declarandus.

57 Cum ſe virgo polluit, vel delectatur, &c. non facit niſi peccatum mollitiei, de quod diximus ſupra §.4. num.19. nam propterea ſuam virginitatem explicare non obligabitur.

58 Ad expediendam Confessionem facit, scire obligationem, quam contrahit stuprator. Dico ergo. Cum virgo defloratur, ipsa consentiente nihil nec ei, nec parentibus debet deflorator *a*. At si vi, vel fraude, vel promissione virginem quis deflororauit; sane tenetur *b* vel dotare, vel ducere, ac soluere quod promisit.

a Lessius l. 2. c. 10. i dubio 1.
b Ibidem.

§. IX. *De Raptu.*

59 IN duobus differt Raptus a stupro. Primò quia stuprum semper est cum virgine, at Raptus est de quacunque muliere, immo, etiam, puero: qui sane Raptus est omnium turpissimus.

60 Secundo stuprum solum dicit violentiam, vel ad summum fraudem; at Raptus, præter violentiam, addit abductionem *a*: est enim Raptus peccatum luxuriæ, quo persona aliqua abducitur cum violentia ad turpem actum cum ea exercendum. Addit igitur malitiam contra iustitiam, atque adeo specialiter, confitendam.

a Filliuc. t. 2. tr. 3 cap 6.

61 Abductio sponsæ de futuro, vt item spōsæ de præsenti; idest coniugis per duos menses ante consummationem Matrimonij, ad quod consummandum prædictum tempus conceditur: abductio, inquam eiusmodi sponsatum, si est ad finem rite complendi Matrimonium, non est Raptus quia, etiam repugnantibus Parentibus, non est abductio *b* ad id, quod est prohibitum, sed si est ad illicitum finem, explendæ scilicet libidinis: erit raptus speciatim in Confessione manifestandus.

b Filliu. ibid.

§. X. *De Peccato contra naturam.*

62 QVuatuor sunt species, & quidem distinctæ, aperiendæ *a*, quia habent turpitudinem, si non physice diuersam, quia omnes prodigunt semen sine spe generationis, certè, ex recta hominum æstimatione, diuersam moralitas. Mollities, Sodomia perfecta, Sodomia imperfecta, Bestialitas, ad quam reducitur congressus cum Demone. De singulis aliquid breuiter delibabimus.

a Filliu. tr. 30. c. 8 nu. 142.

Mollities.

2 Est pollutio voluntaria sine coniunctione corporum, seu, vt definit S. Thomas, est *b* peccatum contra naturam, per quod voluntaria pollutio procuratur, extra concubitum, causa explendæ delectationis venereæ. Si quis tamen dum se polluit consentiat, vel cogitet morosè in aliquam aliam speciem, v. g. in adulterium, incestum &c. contrahit eamdē *c* malitiam, quam cogitat, adeoque confitendam.

b S. Thomas 2. 2. q. 52. art. 11. i bid. Caet.
c Filliu. tr. 30 c. 8. n. 154.

3 Inanimatum instrumentum; quo quis se polluat, non facit mutationem speciei, vt supra c. 1. §. 10. de medijs, quæ assumuntur ad peccandum vniuersaliter diximus. Dixi (inanimato) nam si animato vt, si manibus alterius. & c. fiat, iam nunc subdo.

64 Si quis se pollueret inter brachia, coxendices, os, &c. fœminæ; vel viri, cum id regulariter procedat ex affectu personæ, seu concubitus cum illa: est sine dubio specialiter explicandum, quia non est mera pollutio, sed copula inchoata. Non tamen credo necessario esse explicandas peculiares partes corporis (nisi si; affectus aliquis particularis, v. g. ad partes præposteras ob Sodomiam, vnde & explicandum) materialiter enim se habent *d*, & illa maior delectatio, quæ in vna ex partibus quæritur, non transcendi speciem malitiæ, quæ est in alia.

d Fillu. ibid n. 155

65 Petes, quando quis habet inchoatam prædictam copulam, necesse ne habet exprimere in Confessione se seminasse extra, vel intra vas Respondeo. Ita: quia extra dispergitur semen. At intra vas naturale

fęminæ,non item.Quid in masculis,dicam mox a n.77.& addam vtilissimam praxim pro hac re.

66 Si qui se polluant manibus alterius viri,vel fęminæ,vel suis alium quis polluat;debet id explicare propter cooperationem cum alterius peccato. Immo si tu tuis manibus polluas vxoratum, vel Sacerdotem,&c. debes id explicare;quia cooperaris ad Adulterium,vel sacrilegium,iuxta ea quæ dixi cap.1. §.17.de scandalo num.100. At si te suis manibus alius polluat: parum refert *e* pro tuo peccato contra Castitatem, quod ille fuerit vir,vel fęmina vel Sacerdos:tunc enim(si aliud non additur)se habent illæ manus vt merum instrumentum; & solum adest cooperatio cum alterius te polluentis peccato,vt dictum est c.1.§.10.n *69*. ☞ De hoc vide vindicationem meam lib.7.in Decal.c.7.§.1.a nu.5.vel in calce operis.

e Ex eodem Filliu. ibid.

De incipiente copulam, & resiliente, semenque dispergente dixi §.4. num.26.

De Mollitie virginis dixi §.8.num.57.

De Mollitie vxorati,§.6.num.15.

De Mollitie sacrilega §.5.num.34.

De comedente calida,vt polluatur in somnio dixi c.6.§.1.n.7.

De se sæpius polluente an statim absoluendus dicetur vniuersim inferius cum de Reciduo lib.3.cap.2.§.4.

Sodomia.

67 Sodomia, & quidem perfecta,est concubitus *f* ad sexum non debitum,vt vir cum viro,fęmina cum fęmina,nam concubitus viri cum fęmina in vase prępostero est Sodomia imperfecta,de qua mox.Concubitus autem est copula carnalis cõsummata; naturalis,si fit in vase debito;innaturalis,si fit in loco,seu vase non debito.

f S. Tho.22.qu.52. art.1 2.ibid.Caet.

68 Sed hic est quæstio quando nam mutua procuratio pollutionis inter mares,vel inter fęminas debeat dici mollities,quando Sodomia.

Respondeo *g* quando ex affectu ad personam adest concubitus, si fit inter indebitum sexum,hoc est inter virum & virum,fæminam & feminam,tunc est Sodomia. Quando vero est mutua pollutio,absque concubitu sed solum ad explendam libidinem,est Mollities.

g Caet.ibid.

69 Hinc si duo Mares commisceant corpora, & moueantur ad procurandam pollutionem,uelquomodocúque se tangant impudicè, ex affectu indebiti sexus,ita ut effusio seminis uel fit intra uas præposterum uel etiam extra: puto *h*. esse Sodomiam; Si fit intra uas est certum; si uero fit extra,probatur quia quamuis tunc non fit copula tamen per illum concubitum est affectus uenereus ad indebitum sexum,qui propriè constituit sodomiam: nam ceterum siue semen effundatur intra,siue extra semper æque in loco non suo dispergitur; locus enim præposterus uidetur materialiter se habere in Sodomia, sed formaliter eius essentia sumitur ex motiuo, scilicet ex concubitu cum affectu ad indebitum sexum. Confirmo quia fęmina cum fęmina non alio modo commiscetur, nisi per dictum concubitum cum effusione seminis,& non intra uas prępósterum.Inter illas .n. non potest esse copula propriè, sed si ipsæ feminæ commisceant corporea ex affectu solum se polluendi idest explendæ libidinis;est mollities;si ex affectu ad indebitum sexum, est Sodomia.

h Ita Pater Antonius Marsilius lector casuum in Collegio Romano in manu scriptis in Decal.t.11.c.8.§.3.

70 Scio *Graphium i* sentire ad copulam sodomiticam requiri effusionem seminis intra uas innaturale. Sed mihi hæc sententia non placet. Primo quia,ut dicebam, sic inter fęminam & fęminam non esset Sodomia. Secundò quia talis concubitus ex affectu indebiti sexus,cum effu-

i Graph.c.90.n.11 ex Nauar.c.23 nu 249.

sione;

sione seminis extra vas, nō est Mollities quia hæc est pollutio ex affectu explendæ libidinis, vt supra diximus: ergo est Sodomia.

71 Solum igitur sententia Graphij est vera, quoad pœnas, & reseruationē; si quando Sodomia est peccatum reseruatum: Pœnæ enim, & reseruatio, cū sint odiosa: restringuntur ad Sodomiā principalem, & maximè notā, & vndequaque certam.

72 Ex his ergo collige, cum vir cum viro, vel fœmina cum fœmina peccant per dictum concubitum, satis esse in Cōfessione dicere se exercuisse Sodomiam, sine necessitate dicendi an semen intra, an extra vas emiserint. Quid dicēdū quādo vir præposterè fœminam cognoscit, & semē extra vas dispergit, dicam mox cum de Sodomiam imperfecta.

73 Vnum denique hic aduerte, in Sodomia non satis esse dicere Sodomiam commisi, sed explicandum *l* insuper, an quis fuerit Agens, an Patiens. Ratio est quia Agens committit pollutionem: quam patiens non, eo ipso quod patiens est committit. *l* Delugo disp. 16. sec. 5. n. 243.

De Sodomia cum affine vide §. 7. num. 54.
De Sodomia vxorati vide §. 6. num. 45.
De Sodomia cum Infideli vide §. 4. num. 22.
De Sodomia cum Virgine uide §. 8. num. 56.

Sodomia imperfecta.

74 Sodomia imperfecta, quam alij vocant innaturalem concumbēdi modum est peccatum cōtra naturam, per quod vir cum fœmina cōcumbit extra vas naturale. Est species distincta a Sodomia perfecta; adeoque speciatim in Cōfessione exprimenda; perfecta enim procedit ex affectu ad indebitum sexum vero: hæc procedit, non ex affectu ad indebitum sexum, sed licet ad debitum, tamen ad partem innaturalem.

75 Sed quid dicendū, si quis se polluat inter ceteras partes fæminæ, coxendices, brachia, &c. Respondeo de hac re dictum supra n. 64. Illud hic siue recole, siue adde. Si, primò, sit concubitus ex affectu ad personam, ipsam sexumque fœmineum, est copula fornicaria, siue adulterina siue incestuosa, iuxta conditionem personæ, atque adeo est aperiendus. Si, secundò, sit concubitus ex affectu ad præposteras partes, est Sodomia imperfecta, de qua agimus, ac similiter aperiendus. Si, tertiò denique; sit sine concubitu, sed merè ad explendam libidinem, est Mollities ex se explicanda.

76 Si quis tamen fateatur absolutè cōcubuisse se cum fœmina; regulariter intelligitur fuisse ex affectu ad personam primo modo, non vero secundo, vel tertio, nisi, aliud expresse fateatur. Ratio est quia intelligitur illum cōcubitū factum esse more ordinario; mos autem ordinarius est, vt vir cum fæmina commisceantur ex affectu ad sexum femineū. Vnde vides multum differre hunc concubitum viri cum fæmina, ab eo concubitu viri cum viro, vel fæminæ cum fęmina, ille enim est Sodomiticus, quia non potest esse ex affectu ad copulam naturalem: hic non est Sodomiticus, quia quando vir cum fęmina miscetur: semper regulariter est ad copulam naturalem.

77 Hic vniuersaliter pro omnibus peccatis luxuriæ vellim diligēter per notes: Hæc a nobis dicta esse ad dādam veram harum rerum essētiā; Ceterū in praxi Cōfessario expe tiet tot minutias nequaquam interrogare, Audi Filliucium? *m* prudens, inquit, esse Confessarius debet in exquirendis cautè circumstantijs sexti præcepti præparatorijs ad actum consummatum, modis minutis non necessarijs, ne se, vel pœnitētem excitet ad aliquam tentationem. Audi Coninch. *n* præstat aliquā- *m* Filliuc. in instr. breui pro confess. c. 2. circa initium.

 do Sa-

do Sacerdotem minus perfectè peccatum pœnitentis intelligere, quàm vel illi, vel sibi aliquod scandalum creare, & esse nimium. Audi Angelum: *o* Confitetur, inquit, mulier quod fuit cognita extra vas debitum: non quærat postea Confessarius in quo loco, vel quomodo, & huiusmodi sicuti faciunt quidam qui potius sunt contaminatores, quam Confessores. Vide alios. *p*

Bestialistas.

78 Bestialitas est Concubitus *q* cum re animata, non eiusdem speciei cum homine. Huc reducitur concubitus cum Dæmone, quia adhuc ille non est eiusdem cum homine speciei, etiam si assumat formam hominis. In hoc crimine non est necessario explicandum *r* genus animalis, siue sit equus, siue sit equa, siue ouis, siue gallina: semper est enim eadem in specie moralis deformitas. At si sit concubitus cum Dæmone; debet *ſ* id explicari; quia superadditur peccatum contra religionem, idest commercium cum Dei, nostrumque omnium nequissimo inimico.

Nota insuper exprimi in Confessione oporteret, *t* an Dæmon fuerit sub forma fœminæ, vel viri, vel sub forma talis coniugati, vel talis monialis, professæ &c. Ratio est quia tunc, præter Bestialitatem, additur affectus ad talem.

CAPVT OCTAVVM.

Circa Septimum & Decimum Decalogi præceptum.

§. I. *De Furto communi, Rapina, & Damno dato.*

1 SEctando probabilem opinionem docentem circumstantias in eadem specie aggrauantes non necessario exprimendas: Dico satis esse: *a* si furtum fateri debeas, sic dicere: Furtum in materia graui commisi: at non potes dicere te furatum v. g. decem, cum fueris furatus, vel octo, vel quindecim: quia sic non explicares furtum, quod commisisti, sed aliud, quod non commisisti. Quod si te de præcisa quantitate interroget Confessarius ad videndum forte ad quid tenearis, quod ad restitutionem, vel quo ad aliam obligationem; illam teneris exprimere: *b* quia is habet Ius ad interrogandum pœnitentem de omnibus, quæ ad sua salutem animæ conducere possunt, vt diximus cap. 1. §. 1. n. 6. & dicemus cap. 10. §. 2. num. 38.

2 Si quis publicum Magistratum gerens furetur: v. g. Iudex Gubernator, &c. debet ne explicare se esse talem, quando furtum illud affert Confessario? Respondeo probaliter non debere: *c* quia munus quo fungitur, ratione cuius impedire tenetur furta in Ciuitate non videtur in re hac nouam speciem superaddere. Nam sic etiam, si Sacerdos v. g. aliquem percutiat non obligatur explicare se, cum esset Sacerdos, hominem percussisse: licet enim indecens magis sit à te, cum sis Sacerdos, aliquem percuti; tamen noua species non additur,

3 Rapina specie à Furto differt: *d* quare & in Confessione premenda, specie, inquam, morali. Rapina enim est quidem rei alienæ contrectatio, sicuti furtum: sed addit violentiam, atque adeo additur vis & contumelia contra Dominum.

4 Damnum datum siue hoc, vel illo modo, siue hoc, siue illo instrumento, semper est eiusdem speciei: nisi aliud debeat in Confessione explicari, vel propter censuram fortè annexam, vel propter reseruationem, vel

n Coninch dis. 7. de Sacr dub. 7 n 56.
o Angelus V. Interrogationes n. 1.
p Fagund præc. Eccl. 2 l 4 c. 2 n 8. Homob in exam. Eccl. p 1 tract. 4. c. 12 quæst. 11. Delugo disp. 16. de pæn sec 14. n. 595.
q S Tho. 2 2 q. 52 art
r Filliuc Tr 30. c 8 nu 161.
ſ Idem ibidem num. 162.
t Ibid.
a Delungo dis. 16 de pæn. sec. 3 1 n. nu. 121.
b Ibid. nu. 123.
c Delugo d. de pæn. 16 sec. 4. nu. 180.
d Idem ib. sec. 12 nu 495.

vel simile quid. Idem cum eadem limitatione dic in furto, siue fiat per dolosum contractum, siue per vsuram, siue alio modo.

De furto facto pluribus vide cap. 1. §. 9. nu 65.

§. II. *De furto Sacrilegio.*

5 FVrtum commune à sacrilego, specie, differt; adeoque speciatim apud Confessarium deponendum: quoties nimirum aliquis per furtum violat res sacra. Id quod tribus tantùm modis euenire *a* potest. Primò si quis à loco sacro, idest ab Ecclesia furetur rem Ecclesiæ, siue sacratam, vt Calicem: siue Ecclesiæ propriam, vt eius pecuniam, vel vestem etiam existentem extra Ecclesiam, quia satis est, vt sit Ecclesiæ propria, nam sic dicetur auferri a Dominio Ecclesiæ, atque adeo à loco sacro. Ita colligitur ab Authoribus in margine citatis. Secundò si quis furetur rem, profanam quidem, sed quæ ita custodiæ tradita sit Ecclesiæ, vel eidem Ecclesiæ commodata, vt ipsa Ecclesia de illa re teneatur. Tertiò si quis rem sacram v. g. prædictum Calicem consecratum, à quocumque loco, etiam non sacro, furetur. Ratio horum est, quia in his tantùm casibus, loco sacro, reique sacræ iniuria particularis irrogatur.

a Fagund. Ecclef. præcep. 2. lib 4. c. 4. à n. 8. vide etiã Bonac. circa primum præceptũ disp. 3. q 6. nu. 23. & Delugo de Pen disp. 16. sec. 10. à nu. 469.

Præter hos igitur casus non inuenitur ratio furti sacrilegi. Quare si quis furetur crumenam diuitis in Ecclesia, vel sellam eiusdem in Ecclesia positam, ad eiusdem diuitis commoditatem, vel tapetia profana existentia siue extra, siue intra Ecclesiam: vel gladium v. g. Parochi, *b* quem Parochus, nomine suo, non vero nomine Ecclesiæ, possidet; non committit sacrilegium, & consequenter non debet illud, nisi vt vulgare furtum, confiteri.

b Bonac. ibid.

CAPVT NONVM.

Circa Octauum Decalogi præceptum.

§. I. *De contumelia, Detractione, Iudicio temerario.*

1 FAlsò testari contra aliquem, non solum quis solet in iudicio, sed etiam extra: ac propterea huc reducimus peccata conuiciandi infamandi detrahendi, &c.

Sed iam per occasionem nonnulla tetigimus de côtumelijs, deque detractionibus cap. 1. §. 8. n. 53. & 54. Qua ratione scilicet qui vnico côtestu, contumelias varias, variasque detractiones contra eumdem committit, vnico peccato peccet: & §. 9. num. 63. qua ratione qui vnica detractione multos simul læsit, vnico item peccet peccato: & c. 5. §. 1. & 2. qua ratione iuriæ, contumeliæque iactæ contra parentes, consanguineos, aliosque inter se differant. Cetera igitur, quæ pro nostro instituto supersunt, in præsentia, suo in loco, sic habe.

2 Quamuis detractio in vna materia grauiori inferat maius nocumentũ, quàm in alia minus graui, qui excessus explicari in Confessione non posset, nisi explicando materiam detractionis, & conditionẽ personæ, cui detrahitur an v. g. Proximus infamatus fuit, vt hæreticus, an vt fur, an vt Sodomita; & rursus an infamatus fuit Rex, an Episcopus, an Sacerdos: immo nisi explicetur etiã & numerus eorum, coram quibus detrahitur, acrius enim offenditur proximus, si coram decem, quã si coram duobus de illo detrahas; tamen, cum hæc, & similia culpam si co- uent quidem, sed intra eamdem speciem; nõ sunt necessariò in Confessione *a* declaranda, nec à Confessario interroganda, satisque erit si dicatur in hunc modum grauiter infamaui, detraxi, conuicia contulirer, vel- quater,

a Delugo de pen disp 16. sec. 5. nu. 112. Mol. Tomo 5. de Iustitia Tr. 4. d. 19n 3 Azor. To. 3. lib. 13. cap. 5 dub alijque.

quater &c. sine necessitate explicandi an in iniuria, in conuitio, in detractione, dixerim proximum esse hæreticum, seu homicidam, seu furem; vel explicandi affuisse præsentes duos, vel decem: vel denique significandi eum, contra quem egi, fuisse Regem, vel Sacerdotem: excipe nisi fuisset, Parens, vel alius ex dictis dicto c. 5. c. 1. & 2.

3 De Iudicio temerario, idem, propter eamdem rationem sentiendum erit; nam quia bona existimatio, quæ per iudicium temerarium maculatur, semper est eadem in genere modis; satis erit dicere, toties in re graui temere iudicaui, &c.

4 Diximus supra cap. 1. §. 8. nu. 53. eum qui, vnica continuatione locutionis, multas detractiones de eodem exhibet, vnicè peccare. Iam quid, si vnica simili continuatione locutionis, detrahat quis multis, v. g. tribus personis Petro, Paulo, Antonio.

b Delugo ibid. nu 135. Respondeo, si vnica locutione, hoc est, vnicum recensendo factum, tres illos offendat; satis est dicere: *b* De pluribus semel detraxi; siue illi plures fuerint tres, siue quatuor, siue decem. At si in eadem confabulatione, nunc Petro detrahis, mox ad infamandum Paulum sermonem conuertas, &c. diuersa mala de singulis proferens; credo debere exprimi tres detractiones sigillatim; licet enim continuatio fiat confabulationis; nihilominus numero differunt eiusmodi detractiones; sicuti differre numero diximus tres copulas cum eadem, vel diuersa fœmina, continuatim, eadem nocte, habitas.

c Molina T. 5. disp. 26. nu. 8. 5 Petes, differt ne specie falsum defectum proximo imponere: & verum, sed occultum propalare? Respondeo probabile *c* esse non differre, atque adeo non necessariò in Confessione declarandum; quia vtrumque vnam, eamdemque bonam lædit existimationem.

6 Aduerte hic denique duo. Primò Posse detractionem per accidens esse contra alias virtutes, & tunc sine dubio id esse Confessoribus aperiendum; v. g. si præuides ex tua detractione proximum incursurum damnum in vita, honore, bonis: tunc detractio, cum non solum sit proximi famam commaculans, sed tale detrimentum insuper afferens; illam nouam malitiæ speciem inducat necesse est.

Quid si præuideas quòd dum detrahis de Petro, coram Paulo, Paulus gaudebit de illius graui malo? Respondeo tunc etiam te peccare contra caritatem, cui scandalum speciale præbes, eoque modo explicandum, quo diximus cum de scandalo egimus c. 1. §. 17.

7 Secundò Aduerte differre Detractorem à Susurrone; susurro enim est qui detrahendo, pacem, & concordiam interturbat, cum detractor, ab hoc abstrahat; Susurro ergo cum accumulet supra læsionem famę, discordiarum seminationem; addit *d* aliam speciem culpæ contra Caritatem, quæ subijci omnino clauibus debeat.

d Delugo de iust. & iure. Tomo 1. d. 14. sec. 5. n. 30. Quo ad restitutionem famæ læsę, non est nostrum hic disputare: sicuti nec disputauimus de restitutione bonorum in furto, nec de alijs quę nequaquam proximè faciunt ad expediendam Confessionem, quæque ab Authoribus sunt suis in locis exposcenda.

§. II. *An in Confessione manifestari socius peccati possit.*

8 HOc quidem nostrum est munus, breuiter excutere, ex quo tum Pœnitentes, tum Confessarij aliquam trahent facilitatem expeditæ Confessionis.

Primò ergo dubitatur. An debeat quis aperire Confessario complicem sui peccati, cũ infamia eiusdem complicis? v. g. peccauit cum matre, an de-

an debeat explicare incestum atque consanguinitatem Confessario,qui nouit pœnitentem aliam consanguineam, vel affinem non habere, nisi matrem? Respondeo si commodè quis potest adire, vel expectare Confessarium,qui matrem prædictam non agnoscat; ad id obligabitur; *a* ni faxit, peccabit cum onere restitutionis famæ apud Confessarium; quia nemo licitè potest infamari sine vlla necessitate. At si commodè non potest;puto obligari ad declarãdum complicem, quamuis sequatur eiusdem complicis infamia apud Confessario. Ratio est ducenda ex institutione à Christo Domino facta huius Sacramenti, quam ego sic explico.

a Suar. de pen. d. 34. sec. 2. Vasq de penit quest 91. Coninch. de pen. d 7. dub 9. plu. resq. alij ab ipsis citati.

9 Maius ego ius habeo ad meam famam tuendam, quàm alter habet ad hoc, vt ego conseruem eius famam, sed ius, quod ego habeo ad famam meam non me excusat, ne aperiam Confessori scelera mea, licet cum meæ famæ diminutione: ergo neque alterius ius me excusabit ne aperiam eiusdem scelera, licet cum diminutione eius famæ; Minor est certa. Maior, præterquam quod admittitur communiter ab omnibus; Probatur, nam propterea possum ad meam famam tuendam, alium infamare vera eius occulta crimina manifestando; Vnde Reus licitè infirmat testimonia aliorum contra se, reuelando eorum occulta scelera, vt Lessius docet *b* & alii; Fatendum ergo i a Christum Dominum voluisse instituere hoc pœnitentiæ Sacramentum, vt non haberetur ratio nec famæ propriæ,nec (quando id necesse fuerit) famæ alienæ.

b Less. c. 31 dub. 1

10 At de iure naturæ est, non infamare proximum. Respondeo ita sanè,sed quando infamare nõ est necessarium; nam quando est necessarium,& ex alia parte adest veritas delicti,quod est exprimendum; nego esse de iure naturæ non infamare. Cum igitur occultum peccatum proximi aperire sit aliquando necessariũ, vt omni meliori modo quo potest, Reo illi,eiusq. vitæ corporali, consulatur; & in nostro casu,quo de agimus,sit necessarium vt pęnitenti,eiusque spirituali commodo prospiciatur;mirum non erit si in talibus casibus proximi fama post haberi possit.

11 Petes quantum temporis obligabitur quis expectare Confessarium,qui complicem non cognoscat in casu dicto n.8. Respondeo communiter non plus quam *c* vnum, vel duos dies: quia, magnum esset incommodum, eum, qui animam peccato infectam habet, diutius expectare debere remedium diuinæ reconciliationis, quod alias per contritionem obtinere difficile est.

c De lugo de pen dis 16 sec. 7. num. 416.

12 Petes secundo si quis propter solam consolationem, quam sentit ab amico, vel docto Confessario, nollet alium expectare, vel quærere; possit ne citra aliam causam,complicem eidem Confessario declarare?

13 Respondeo probabile esse posse. Ratio est Primò quia non desunt *d* Auctores, qui defectum proximi vni, vel duobus viris prudentibus manifestare,docent non esse saltem mortale: multo magis ergo si manifestes propter consolationem spiritualem vni Confessario, Secundò quia video passim fideles, etiam timoratos, non esse solicitos de complicibus tacendis Confessario; Vnde putandum est omnes fideles in id consentire,suæque famæ,(quando vel est necessarium,vel pœnitenti aliqua tandē ratione commodum) cedere voluisse. Ego profectò eum, qui bona fide, etiam cum commodè potest alium Confessarium adire, tamen nõ adit, si aliud damnum non consequitur, nisi denigratio famæ proximi, condemnarem de peccato,non possem nec eumdem ad restituendam famam apud Confessarium obligarem *e*. Tertio quia si aliquis *f* maritum cum vxore prudenti, quæ prudenter creditur non oblocutura, de alterius occulto graui defectu confabulantem à mortali excusat;cur non filiã cum Patre

d Reginaldus referens Caet. num & Nauarrũ l. 24. num 75 Inclinat Less. l 2. c 11. nu. 70. Nec reprobat Azor Tomo 3 li. 5. c 9. q 2 aitenim contrariam sententiam sibi magis placere. ergo & hęc placet & probabilem docet esse Tanerus 2.2. d 4. q 8. dub. 7. num. 138.

e Fagund 2. Eccl. pręcept lib 5. c 1. nu 3 docens solũ esse consiliũ hac in re quærere aliũ

Confessarium ignotum. f Reginald. modo citatus.

Patre spirituali ob suam consolationem confitentem? Quarto quia complex, quando peccat, videtur cedere iuri suo: scit enim dum cum socio peccat, tale peccatum à socio in Confessione fore aperiendum. Quinto quia qui Sacerdoti confitetur; non homini, sed Deo cuncta cognoscenti, defectus proximi enarrat. Video aliqua ex his argumentis, vel non esse valida, vel nimis probare; probant enim id fieri etiam sine vlla prorsus necessitate vel commoditate posse, hoc inquam video, sed tamen ex illis omnibus doctrinam nostram probabilem fieri etiam video. Nō inficior tamen contrariam sententiam à multis DD. in praxi tutiorem iudicari.

14 Dubitatur secundo de obiecto peccati pœnitentis: v.g. filius dat venenum matri grauidæ ex adulterio: An filius possit fateri eiusmodi peccatum cum suis circumstantijs Confessori, qui matrem nouit, quique ex tali Confessione de eiusdem adulterio cognitionem habebit? quo casu, vt vides, mater non est complex peccati filij, sed solum materia, seu obiectum. Respondeo sub g iisdem limitationibus posse, quibus dictum est modo de Complice. Ratio est eadem, quæ ibidem dicta.

g Coninch disp. 7 dub. 9. nu. 92.

15 Dubitatur Tertiò de peccato veniali (& propter eamdem rationem) de mortali aliàs ritè Confesso. An scilicet si quis confiteri velit peccatum suum veniale, vel mortale aliàs rite absolutum, vnde grauiter fit infamandus complex, possit id facere apud Confessarium complicem cognoscentem; v.g. soror, quam solam notam Confessario quis habet, fratrem solicitat; an frater, qui venialem negligentiam in resistendo adhibuit, possit sororem prodere, vt suum tale veniale fateatur. Respondeo, cum non sit præceptum venialia confitendi; ideo si non apparet aliqua peculiaris ratio consolationis spiritualis, vel consilii &c. charitas dictat non esse eligendum h Confessarium cognoscentem complicem; si autem apparet, eligi poterit, vt ex supra dictis constat.

h Delugo de pœnit. disp. 16. sec. 7. nu. 411.

CAPVT DECIMVM.

De Veritate, qua cum Confessario agendum est.

1 Absolutis prædictis, supersunt quædam, quæ ad facilem reddendam oris Confessionem sunt in præsentia percurrenda. Quoniam verò aliqua sunt, quæ taceri possunt: aliqua, quæ omnino secundùm veritatem deponi debent: ideo nonnulla ad nos pertinentia de singulis excerpemus.

§. I. *Quando taceri licitè aliquod peccatum in Confessione possit.*

2 Propter tria capita aliquem excusari posse, si peccatum aliquod mortale (nam veniale taceri posse, nullus ignorat) taceat, fatentur omnes; propter impotentiam physicam, propter impotentiam moralem, propter inuincibilem errorem. De quibus iam sigillatim.

a Suar. & alij apud Layman. li. 5. tr. 6. c. 8. nu. 9.

3 Prænotandum est tamen, tum hic, tum in consequentibus, ab omnibus semper tamquam certum supponi, transacta excusatione, debere a peccata mortalia nōdum manifestata, manifestari Confessario, & ab eodem absolui; Confessario, inquam, sed certè, non ex necessitate, eidē, qui prius te, quando adfuit excusatio, absoluit, potes enim & alterū eligere, dummodo siue alter, siue idem, sit rite approbatus. Ratio huius est quia est præceptum subdendi clauibus, atq; adeo Confessori cuique legitimo, omnia mortalia, vt ab ipso directè absoluantur. Lege Dicastil. de pœn. d. 6. dub. 17. à nu. 318. qui, quamuis doceat, quando peccata in necessitate a

prædicta

prædicta absoluuntur, absolui directe, tamen notat, debere semper speciatim deinde clauibus subdi &c.

Impotentia Physica; vbi de Confessione, & absolutione moribundi.

4 Imprimum caput excusationis est physica impotentia. Primò ergo quando quis ob vicinam mortem physicè loqui non valet, dato signo, quo moriens petat Confessionem, vel aliquo si potest, dicto peccato, saltem in genere; potest absolui breui absolutione infra ponenda lib. 3. c. 1. §. 2. idque etiam sine iniunctione pœnitentiæ: quia hæc in necessitate omitti potest, cum sit solum pars integralis.

5 Secundò idem dic, si ob vicinum naufragium, seu prælium, vel quid simile, non est tempus omnia peccata deponendi. Immo quando imminens periculum, aliud non permitteret: possent multi *b* simul dolorem ostendere & aliqua peccata confiteri, & sic simul absolui.

6 Tertiò, si quis sit surdus, vel mutus; dicat enim quantum moraliter potest &c. *c*

b Coninc. de Sacramentis d. 7. n. 76. Delug. de pœnit. d. 17. à sec. 1.
c Layman lib. 5. tr. 6. c. 8. nu. 9.

7 Sed circa primum casum de moribundo, sunt aliqua non parum necessaria nobis addenda. In hoc enim certum sit, Primo, dato signo à pœnitente, ipso Sacerdote præsente, posse illum ab eodem absolui. Addit Baucius in sing. cas. 335. ex Io. Sancez in sel. d. 44. n. 35. quamuis eueniat pluries infirmũ confessum fuisse peccata sua, nihilominus sanũ fore consilium iterum atque iterum illum absoluere, præstitis solis doloris signis.

8 Rursus certum sit, dato signo, non præsente Sacerdote, sed præsente alio, qui alius coram infirmo testificetur ipsi Sacerdoti iam facto præsenti, de voluntate moribundi; posse, immo & debere absolui, vt doctè probat Coninch *d*. Id quod intelligo etiam nulla in absoluendo adhibita conditione. Ratio *e* est quia, licet quando quis operatur ex assensu dubio, vt si Sacerdos dubitet, an signa ab infirmo exhibita, fuerint ex vero dolore, vel an quando dixit infirmus se velle confiteri, fuerit sui compos, licet inquam tunc sit apponenda, saltem mente concepta, conditio (idest, si es rectè dispositus, seu si es capax te absoluo, &c.) tamen quando operamur ex assensu probabili, vt in casu, de quo loquimur, operari possumus absolute, & sine conditione; quia assensus præcedens absolutus est, quamuis sit probabilis.

d Coninch. de Sacram. d. 7. dub. 10
e Delugo de pœnit. d. 17. sec 5. §. 4. nu 90.

9 Apud eumdem Coninch. inueniens hunc doctrinam non esse contra illud decretum Clementis VIII. quo damnauit hanc propositionem; Licet per literas aut internuntium Confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. Et rectè; nã noster casus est longè diuersus, vt patebit prædicta Decreti verba consideranti, & extat ex eodem Coninch testimonium eiusdé Clementis datũ Bellarmino, se non intelligere damnare doctr. modo traditam.

10 Restant igitur duo quærenda. Primò quando nullum prorsus signum dat moribundus. Secundò quando dat signum sed absente Sacerdote; & testis certiorem quidem facit de dato signo Sacerdotem; at procul ab infirmo, an Confessarius possit nihilominus, absente teste, quasi absente interprete, absoluere.

Quo ad primum, dico in rigore Theologico talem moribundum, qui ne nutum quidem dedit petitionis Confessionis, nequaquã absolui posse. Ratio est quia nulla tunc adest materia proxima, nempe Cõfessio pœnitentis exterior, & sensibilis, ne generaliter, ne confusè quidem. Lege Coninch. *f*, & Delugo *g*. Quod si citentur aliqui Canones statuentes absolui moribundum posse, qui nullum dedit signum; sunt intelligendi, si nullum dedit signum præsenti Sacerdoti, dedit tamen astantibus.

f Coninch. dis. 5. de Sacr. nu. 18.
g Delugo de pœnit. dis. 17. sec 3.

11 Dixi

11 Dixi (in rigore Theologico) nam quia nonnulli Doctores *h* putant eiusmodi moribundum satis superque petere Confessionem per mores Christianos tota vita sensibiliter peractos; atque adeo putant absolui posse, saltē sub conditione, si est capax absolutionis; idcirco in praxi censeo posse, saltem sub conditione dicta: Immo propter tam vrgentem instantis mortis necessitatē, etiam debere. Ratio est quia per conditionē cauetur iniuriæ Sacramenti; & ex alia parte consulitur, quantū fieri potest saluti moribundi, quia in tali articulo præsumi saltē attritus potest.

12 Quid, si fortè ita actualiter peccando, subitò destituatur sensibus, vt non possit, humanitus loquendo atteri? Respondeo tunc non esse præsumendum attritum: atque adeo nec absoluendum docent communiter *i* sed ego sub prædicta conditione vix illum regulariter sine absolutione dimitterem, non quia velim absoluere non dispositum: sed quia rarissimè euenit, vt tam citò sensibus quis, dum actu peccat, destituatur ita vt vicinus morti non velit suæ saluti consulere per aliquam attritionem.

13 Quo ad secundum; An scilicet, dato signo absente Sacerdote, & absente eo, qui de signo in sua præsentia dato testificatus est, absolui moribundus possit. Dicunt aliqui nō posse. Ratio potissima eorum est, quia putant id prohiberi à prædicto Decreto Clementis VIII. At dico etiam in rigore posse, & debere etiam si testis sit vnicus, qui de signo coram se dato testificatus *l* est, & non sit præsens; idque non solum sub conditione (si capax est) sed etiam absolute *m*. Ratio est quia moribundi necessitas vrget nos, vt quantum possumus, ei consulamus; & ex alia parte nihil est, quod id impediat. Confirmo; quia ita docetur à Conc. Arauxicano, à Carthaginensi, à S. Leone, à Rituali Romano Pauli V. qui fuit post Clementem VIII. fusè citatis à Coninchio, & Præposito eius collega: cum enim hi non distinguant, an astantes debeant ferre testimonium præsente, vel non præsente infirmo; nec nos distinguere debemus. Quod autem huic doctrinæ nec illud Decretum, nec aliæ rationes obstent, fusè apud eosdem lege si iuber.

14 Sed hic est scrupulus aliquibus Confessarijs amouendus. Dictum est prædictum infirmum dato signo, esse absoluendum. Iam quod nam esse hoc signum debet. Dico ergo eiusmodi signum triplicis generis esse posse. Primo potest esse signum ordinatum ex natura sua ad Confessionem; vt si Confessario ipsi, vel astantibus infirmus dicat se dolere de peccatis, se petere veniam peccatorum, se velle confiteri, & tunc non dubium *n* sufficiens esse signum, vt is absoluatur.

15 Possent secundo exhiberi huiusmodi signa sine vlla mentione, vel clara ordinatione ad Confessionem: vt si infirmus tundat pectus, dicat: Miserere mei Deus, & similia, & tunc etiam sufficiens esse signum putandum est: *o* quia in tali casu extremæ necessitatis, sufficit tacita petitio Confessionis, qualis hæc præsumenda à Christiano est.

16 Possunt tertio haberi hæc signa sub dubio, an oriantur ex pœnitentia; & dolore de peccatis an ex mærore, metu, vel angustia morbi, vel mortis, vt si petenti signum an velit confiteri respondeat infirmus solùm suspirando, vel lachrimando; vel manum Confessario stringat: potest enim id esse à vi morbi manus neruos contrahentis, vel ex alio capite: Et tunc dicunt aliqui etiam absoluendum, *p* sed sub conditione, saltem animo retenta (si est rectè dispositus) quia in illo periculo, nihil nocet sic absoluere & multùm non absoluere, noceret.

17 Petes adhuc, qui prius per aliquod ex tribus prædictis signis; vel etiam expressè petijt Confessionem, & deinde incidit in prænesim, potest

h Homo bonus Molfesius, Lotterius. De litteratis, Alijque apud Dia p. 3. tr. 3 ref. 8

i Vide Coninch. in simili dis. 19 de extrema Vnctione d. c. citantem Suariū disp. 42. de Sacram. sec. 1. nu. 10

l Coninc. de sac d. dub. 10 Præpos. in 3 p. de qualit. Confessionis dub. 3. n. 78 vide etiam Delugo de pœnit. dis. 17. tota sec. 4. & 5. *m* Delugo ib. sec. 3. § 4.

n Suar. Vasq. Bonac. Alijq. apud Delugo disp. de pœnit. 17. sec. 2 nu. 26.

o Ibidem.

p Ibidem.

q Layman apud Delug. ibid. n. 30.

test

test ne absolui? Respondeo, si talia signa edidit morti proximus; Potest, q modo prædicto; quia præsumitur perseuerantia dispositionis debitæ; Ac si hæc signa edidit quando erat sanus, longe à periculo mortis: non poterit ex hoc capite; quia non præsumitur actu dispositus, seu in illa dispositione, vt oportet, perseuerasse. Dico ex hoc capite: nam ex alio capite, quòd nimirum posset præsumi in ea vicinitate mortis moribundum habere lucis interuallum, & se atterere; posset, sub conditione, absolui.

Petes iterum hac occasione. An non solum in casu necessitatis, sed extra illam, atque adeo, per se loquendo confessio peccati venialis in genere (idem videtur dicendum de peccatis mortalibus alias ritè absolutis) possit esse materia sufficiens valide & licite sacramenti Pœnitentiæ sic nimirum. *Confiteor omnia mea peccata venialia*: nihil addendo prætere-rea, quamuis qui sic confitetur possit certa venialia confiteri.

Respondeo Suares de Pœnit. d. 23. sec. 1. nu. 10. ait speculatiue fortasse, posse; sed in praxi non ita propter incertitudinem materię verum. Dicastill. Tr. de pœn. d. 6. dub. 9. num. 761. vide etiam dub. 17. à num. 307. ait probabile esse posse, etiam si recordetur quis certorum venialium. Ratio est, inquit, quia eo ipso, quod probabile sit, eam esse materiam sufficientē; & ex alio capite non esse materiam necessariam, non video cur non possit quis licite eam adhibere tantum. In sacramentis enim, quæ nullo modo sunt de necessitate salutis (quale est de solis venialibus) in tali casu non videtur ita necessarium adhibere materiam omninò certam, vt obligetur quis sub culpa maximè mortali. Nam ad hoc, vt quis prudenter operetur, satis est, quod adhibeat materiam probabilem; Hæc autem est valde probabilis, Adde quod, si hoc speculatiuè probabile est, etiā erit practicè. Tunc enim tantum in re morali dicitur aliquid speculatiuè quidem verum, sed non practice, quando id, quod in speculatione consideratur, non potest exhiberi praxi, quin aliqua contingat variatio quando verò omninò inuariatum potest reduci ad praxim ea ratione, qua consideratur in speculatione, si speculatiuè verum est, practicè quoque verum censeri debet. Quapropter cum Confessio venialis in genere possit in praxi exhiberi eo modo quo speculatiuè censetur sufficiens, erit etiam practicè censenda talis. Hæc Dicastillus.

Petes denique hac eadem occasione Tertiæ. An primò absoluendus sit ille, qui tolum fatetur in genere se post vltimam confessionem peccasse mortaliter. Sed non recordari, qua specie peccati? Secundò quid si sit spes, vt post adhibitam iteratam diligentiam, illius recordetur?

Resp. ad primum esse absoluendum. Bauci in fin. c. 140. (supponimus autem adhibitum fuisse sufficiens moraliter examen, quod quale sit dicam l. 3. c. 9. §. 3. secus, certo esset, debere expectari, vt illud præmittatur.) Ratio Responsionis est, quia tunc Confessio est integra formaliter. Neque vero is pœnitens, si alio peccato forte non aggrauetur, cogendus est afferre aliud speciale peccato alias ab ipso commissum, & per confessionem remissum quia sic illū obligares ad bis confitenda peccata, ad quod nemo tenetur. Absoluatur ergo, quia iam affert materiam sufficientem, quale est peccatum in genere, quare valida erit Absolutio, & ex alia parte erit licita, quia, vt dixi, Confessio tunc formaliter integra est.

Ad Secundò Resp. Bauci ibid. supposito sufficienti examine non obligari Pœnitentem ad iteratum examen ex necessitate, (esto ex consilio, si non sit scrupulosus.) Ratio Responsionis est, quia homo non tenetur, vt inferius l. citato dicemus, nisi ad examen morale, quod ab hoc pœnitente adhibitum iam fuisse supponimus.

Impotentiam

Impotentia Moralis: vbi de absolutione reseruatorum diminuta.

18 SEcundum excusationis caput, vt taceri aliquod peccatum mortale possit; est moralis impotentia: quæ est quoties pœnitens ex Confessione alicuius peccati, prudenter, aut sibi, aut proximo aliquod notabile damnum timet. Multos autem casus certos, nonnullos verò dubios complectitur hoc caput. Primò igitur certum est r excusari, quando pęnitens rationabiliter timet suum, quem alium non habet, Confessarium reuelaturum aliquid Confessionis.

r Coninch dis.5. cit.

19 Secundò quando confiteri non potest, nisi alius à Confessore, v.g. interpres, auditurus sit. Excipio casum articuli mortis. Nam tunc ex pręcepto caritatis sibi quilibet de remedio salutis prouidere debet f: in tali enim articulo tenetur, saltem fateri aliqua venialia, & generatim omnia mortalia, dicendo se fateri omnia mortalia, quæ forte commisit; sic enim tutiorem suā salutem reddit, & ex alia parte nullū iam sequitur absurdū.

f Coninch. disp. cit. 5. nu. 77.

20 Tertiò, quando puella v.g. rationabiliter timeret, ne turpia confitens, à Confessario, quem alium non habet, solicitetur.

21 Quartò, quando pęnitens, propter fragilitatem sibi notam, timet ne diu immorando in similium peccatorum examine, in eadem prolabatur; poterit enim non se examinare, nisi leuiter; quamuis sint ex defectu examinis nonnulla tacenda. Immo simile quid debere obseruare Confessarium in interrogationibus de eiusmodi rebus turpibus, diximus supra c. 7. §. 10. nu. 77.

22 Quintò, quando pęnitens est nimis scrupulosus t; tunc enim cum adsit tum periculum faciendi odiosam Confessionem, tum periculum damni ipsius pœnitētis, tum summa difficultas, quæ est moralis impossibilitas, pręstat aliqua potius omitti, quā notabilia hæc detrimēta subire.

t Castrop. tomo 1. tr. 1. disp. 4. punct. 2. nu. 4.

23 Sextò, quando Confessarius ipse, non habens alium Confessarium peccatum suum Sacerdoti confiteri non posset, nisi frangat sigillum Confessionis: tunc enim fateri poterit peccatum in genere, idque cum magna cautella, ne sigillum frangat.

24 Septimò, quando Confessario imminet periculum notabile. Vt si pœnitens sit cum morbo contagioso, nec Confessarius possit à longè audiret; tunc enim paucis peccatis auditis, absoluat.

25 Hæc sunt certa; modo aduertas duo. Primum vt prædicta incommoda sint grauia, extrinsecaque Confessioni; non enim satis est timor, quòd Confessarius te teneat pro peccatore, vel quid simile; hoc enim est intrinsecum Confessioni, quo nō obstante, illam Christus Dominus instituit. Secundum, quod semper intelligimus, nisi alterius Confessarij copia suppetat, etiam si hic esset aliquo paruo tempore expectandus, ad longum enim nequaquam obligaris.

Supersunt iam duo, vel tria, quæ vertuntur in dubium.

26 Dubitatur enim primò, an qui habet casus reseruatos posset hos solos fateri Superiori potestatem habenti illos absoluendi, & ab ipso absolui, ac pro ceteris remitti ad inferiorem; vel contra, fateri solos non reseruatos inferiori, qui absoluat, remittatque pro ceteris reseruatis ad Superiorem: in his enim casibus iam aliqua in Confessione priori conticerentur.

27 Dico id absolute fieri non posse. Ratio est quia esset dimidiare Confessionem, sine necessitate. Quare in hisce euentibus vel Superior audiat omnia, & absoluat: vel audiens reseruata extra Cōfessionem, tollat reseruationem, seu mittat ad Inferiorem, cui conferat potestatem absoluendi à reseruatis. Si verò sit Inferior; ne absoluat, sed mittat pęnitentem

tem ad Superiorem, vel ipse adeat, impetretque potestatem, & tum demum ritè absoluat. Ita Doctores *u* quidquid dicat Caetanus in summa V. confessio cond. 10. qui ait contrariā esse Romanæ curiæ consuetudinem; in qua discutienda (inquit) non oportet nimium sapere: quidquid inquam dicat: nam consuetudo illa solùm est quo ad tollendas censuras, & reseruationem, non verò quo ad absoluendum Sacramentaliter.

u Coninch disp. 7. nu. 7. Præpositus de Confess. q. 4. dub. 9. & alii passim.

28 Dixi autem (absolutè) nam si aliqua necessitas vrget; posset: vt si v. g. pœnitens non valeret adire Inferiorem, sed solum superiorem, qui tamen superior propter aliquod graue impedimentum, v. g. articulum mortis, non posset omnia peccata audire, &c.

29 Dubitatur secundo, an possit taceri complex, quando illi sequeretur infamia apud confessorem, v. g. si filius cum matre peccet, quæ nota est confessario, an filius, qui nullam aliam habet coniunctam in primo gradu, possit fateri diminutè, idest se solum fornicatum esse, & tacere incestum?

30 Dico, quia nos supra cap. 9. §. 2. secuti eam sumus sententiam, quæ docet posse, immo debere quempiam in similibus casibus complicē propalare; ideo consequenter, hic, dicendum, non posse *aa* propter hanc rationem diminutè fateri. Quoniam vero aliqui *bb* sequuntur sententiam nostræ contrariam, ideo illam diminutionem admittunt, & quidem satis probabiliter.

31 Dubitatur tertiò de obiecto, seu materia peccati, vt explicuimus dicto §. 2. n. 14. Sed de hoc idem dicendum, quod de complice iam diximus, vt ex paritate rationis constat.

aa Coninch. cit. nu. 89. Suar. disp. 34. de pœn. sec. 2 n. 11. Fagund. mox citand.

bb Nauarrus & alii quorum sententiam valde probabilem vocat. Fagund. præc Eccl. 2. l. 5. c. 1. nu. 8. & Suarez cit. ab eadem n. 11. fine.

Error vel ignorantia.

32 Tertium caput est error, vel ignorantia, in quo certum est Primò, excusari eum, qui inuincibiliter ignorat, seu inculpabiliter tacet suum peccatum.

33 Certum est Secundò; quando ignorantia est solùm venialiter culpabilis, nec valorem, nec fructum Sacramenti aliàs ritè suscepti impediens, excusari pœnitentem a mortali.

34 Certum est Tertiò, quando est culpabilis mortaliter, non excusari, atque adeo tunc, & fructum, & valorem Sacramēti impediri; tunc enim cum desit confessio dolorosa; nō ponitur materia apta Sacramento; quo modo enim confessio erit dolorosa, si actu, ratione illius culpabilis mortaliter ignorantiæ, peccatur?

35 Certū deniq; sit Quartò, quāuis sit laudabile, ne ex errore, & inaduertentia taceatur aliquod peccatū, scribere peccata neminē tamē etiā si sit lubricæ memoriæ vt notat Dicastill l cit. obligari, immo necesse laudabile, si quis sit paulò scrupulosior. Neq; te cōturbet cōmunis doctrina docens omnia peccata esse confessori subiicienda; nam satis dilucidè notauit Concilium Tridentinum, solum Fideles obligari ad omnia, quæ facta morali diligentia, menti occurrunt; non autem ad omnia, quę quomodocunque fuere commissa. De examine, quod præcedere debet Cōfessionem, ne quid taceatur, dicam infra l. 3. c. 9. §. 3.

Dicast. tr. 8. de pœn. d. 6. dub. 14. n. 224.

§. II. *De Mendacio in Confessione.*

36 Pœnitens multis posset modis in confessione mentiri, dum confitetur; id quod breuiter explicare ad nostrum pertinet institutū quo pęnitens, si forte tunc mentiatur; cognoscat grauiter ne, an leuiter peccauerit; atque adeo bene ne, an perperam sit cetera confessas.

37 Primò, igitur certum est peccatū esse *a* graue mentiri in cōfessione cir-

ne circa peccata mortalia, non alias ritè confessa, & absoluta: nam si esset mortale illud tacere; multo magis illud negare. Intellige, modò non habeat causam sufficientem illud tuendi: nam tunc etiam posset negare: sed ne venialiter peccet, vtatur æquiuocatione, secundùm communes æquiuocationis leges.

38 Certum est secundò mentiri circa mortalia aliàs ritè absoluta, quãdo Confessarius de illis siue vt Medicus, siue vt Iudex interrogat, tamquam quid necessarium ad præsentem Confessionem; esse Item *b* mortale. Ratio quia tunc habet ius Confessarius ad bene hanc Confessionẽ expediendam: & ex alia parte, cum agatur de mortali res est grauis.

b Idem delugo dis. de pœn. 14. sect. 10. n. 172. contra lo Sãc. ab eodem cit. quem contrariarium docere affirmat idem delugo

39 Certum sit tertiò fateri aliquod mortale, quod non fecisti; esse *c* mortale, nisi forte ignorantia, vel bona fides te excuset: vt certè sæpe rusticos, & mulierculas excusat. Ratio est quia variatur in re graui iudicium Confessarij, in re grauiter pertinente ad Confessionem.

c Vasq. dis. 91. art. 1. dub. 7.

40 Certum sit quarto esse mortale, mentiri circa veniale, quando tale mendacium datur *d* pro materia totali Confessionis: v.g. aliqui fatetur se obolum esse furatum quod reuera furatus non est, nec aliam pro Confessione materiam affert; peccat mortaliter: quia tunc pœnitens est causa irriti Sacramenti.

d Suar. de pænit. dis. 22. sect. 10. n. 6. & passim alij præter Philipp. Fabrum apud Diana in p. 3. tr. 4. re fol. 96.

41 Præter hos quatuor casus, alius non occurrit, in quo sis de peccato mortali solicitus, si fortè mentiaris in Confessione, mendacio alias in se minimè graui. Quare

42 Certum sit quinto, quodcumque mendacium prolatum in alijs materijs, quæ ad Confessionem non pertinent; grauitatem non contrahere ex eo, quod in Confessione afferatur. *e*

e Suar. & Vasq. c. à delugo de pæn. dis. 16. sect. 2.

43 Certum sit sexto accusare se de peccato veniali, quod quis non commisit, dummodo alia subdatur materia; non esse mortale; quia iam Absolutio sufficienter habet quod deleat.

44 Certum sit septimò negare mortale ritè absolutum, nec faciens ad præsentem Confessionem; non esse mortale; vt ex dictis numer. 38. colligitur.

45 Quæritur ergo hic solum, an sit mortale vnum numerò peccatum mortale fateri pro alio; v.g. si quis occidit Petrum, dicat tamen mala fide, volens celare hominem occisum, se occidisse Paulum. Respondeo peccatum esse mortale *f* ex eo capite, quia non ritè confiteretur; nam non confiteretur peccatum, quod fecit, sed peccatum, quod non fecit; licet enim non teneatur quis ex se explicare distinctè indiuiduationem sui peccati, vnde posset in dictu casu dicere se occidisse hominem; tenetur tamen non supponere vnum pro alio; quia sic confiteretur peccatum, quod non commisit, pro eo quod commisit.

f Vasq. q. 91. dub. 3. & delugo de pœn. disp. 16. sect. 3. n. 123.

§. III. *Quando nam est obligatio repetendi Confessionem, vel generalem instituendi.*

46 MAximè propter mendacium graue in Confessione prolatum repetenda est Confessio; & aliquando generalis plurium annorum Confessio erit istituenda. Ideo de hac re nonnulla hic subnectemus.

Primò igitur ex necessitate repetenda est, quando in ipsa Confessione actu fit aliquod mortale peccatum; quia tunc confessio irrita est, & consequenter reiteranda *a*. Hinc quando deest dolor debitus, quando Confessio fit ex fine mortaliter malo; quando culpabiliter tacetur aliquod mortale; debet repeti omnino Confessio. Vbi aduertunt rectè aliqui *b*, quòd

a delugo de pœn. dis. 16 sect. 15. à nn. 595.

b Idem ibid.

quod si quis ante decem annos v.g. tacuerit, ex culpa graui peccatum mortale in aliqua Confessione, & postea in alijs Confessionibus consequentibus huius culpæ non est recordatus; quando deinde competit vitium antiquæ illius Confessionis: non debet obligari ad repetendas omnes Confessiones consequentes, seu fortè intermedias bona fide institutas, sed solam illam, vel illas perperam factas: quando scilicet mala fide processit. Ratio huius est, quia confessiones bona fide exhibitæ, idest dum confessionis sacrilegię non adfuit recordatio, validæ fuerunt, & fructuosę.

47 Secundo repetenda est ex necessitate confessio, quando deest debitus ritus Sacramenti pęnitentiæ *c*. Hinc quando defuit absolutio: quando defuit vel debita intentio absoluendi in confessario, vel intencio recipiendi absolutionem in pęnitente; quando defuit iurisdictio in eodem confessario, vel propter excommunicationem est impedita, confessio erit a Fidelibus. *c Idem ibid.*

48 Verum hic quatuor aduerte Primo, si defuit quidem absolutio, sed pęnitens accedit ad eundem confessarium; non debere *d* repeti a pęnitente confessionem: cum sufficiat quod in confuso cognitionem eorum habeat confessor, pœnitensque dicat, Fateor omnia peccata, quæ heri confessus sum, iuxta ea quæ infra lib. 3.c. 2. dicentur. At si accedat ad alium; tunc sanè operebit totam confessionem nouo confessario ritè deponere: vt ibid. dicetur. *d Idem ibid. l.*

49 Secundo. Quando Sacerdos habet impedimentum necessarium; ita vt non possit audire omnia peccata pęnitentis, sed aliqua: vt in naufragio, vel articulo mortis ipsius confessarij; sanè confessio non erit repetenda quo ad omnia, sed solum quo ad non explicite confessa, vt nimirum ab ijs directe pęnitens absoluatur.

50 Tertio. Si confessor est excommunicatus: tunc solum debet repeti confessio ipsi facta, quando est excommunicatus: per nominatã denunciationem, vel propter Clerici publicam percussionem: propter cęteras, valida est absolutio; immo licite petitur tunc a pænitente: & cum petitur licite etiam impenditur a confessario existente in gratia, puta per actum contritionis, cum id concedatur a concilio constantiensi *e*. *e Extr. Martini 5. ad euitanda scana*

51 Quarto. Quid quando confessio facta fuit confessario omnino indocto, vel semidormienti? Respondeo, si indocto quacunque ignorãtia, etiam nescienti discernere peccatum mortale a veniali, vt si v.g. homicidium putet esse veniale dummodo sciat aliquo tandem modo etiam in communi, peccatum aliquod: seu offensam Dei esse in pęnitente; ne sis sollicitus *f* confessionem repetere, si bona fide illum adeas, & nõ ex culpa, quia confessario velis vti, qui tibi mederi non possit: si mala: solicitus esse debes repetendi totam confessionem. Ratio est quia sub bona fide tu ex vna parte omnia peccata subiecisti clauibus: ex alia, ad validitatem, satis est illa peccati cognitio in communi: vt patet in moribundo, qui rite absoluitur, si solum dixerit se peccasse; at sub mala fide, non es rectè dispositus: quia actu peccas dum confiteris. *f Suar. de pœnit. disp. 28 sect. 2. n. 12*

52 Quod si semidormienti confitearis mala fide, certe peccas; vnde inualida erit tua confessio, & integre repetenda. *g* Denique si bona fide confitearis: & post absolutionem aduertas te semidormienti fassum esse putato non esse repetendam tunc confessionem, quoad omnia peccata, sed solum quoad illa, quę audita minime fuere propter somnum, quia iam illa non sunt subdita clauibus. *g De lugo de pœni. disp. 16. sect. 15. n. 606.*

53 Sed quid si pænitens (vt in praxi occurrit frequentissime) post ab-

solutionem, cognoscit Confessarium aliqua quidem non percepisse, siue propter somnum, siue, quod idem erit, per distractionem mentis, sed quæ illa fuerint non cognosci? Respond. In breuibus Confessionib. iterum omnia peccata repetere oportet: quia potest prudenter dubitari de singulis, an ritè fuerint audita: peccatum enim, de quo est dubium an fuerit in Confessione detectum, debet certò detegi: prævalet enim possessio necessitatis confitendi: cum certò scias te peccasse, dubium autem sit, an detexeris. In prolixis Confessionibus, in quibus non potes prudenter dubitare de singulis: non obligaris: *h* satis enim erit te in communi fateri eiusmodi dubium, hoc est te dubitare, an aliquod peccatum ex tuis Confessor audierit. Ratio est quia tunc non habes dubium prudens, atq; adeo non teneris, nisi ad Confessionem illam in communi illius dubij, quod tibi duntaxat exploratum est: sicuti obligareris fateri te mortaliter peccasse, sed non recordari quo genere peccati, in eo euentu, quo aliquod patrasses peccatum, illiusque in particulari non meminisses.

h Idem ibid.

54 Repetenda est tertiò Confessio ratione excommunicationis non ablatæ à pœnitente. Explico. Si Confessor pœnitentem excommunicatū absolueret à peccatis, non præmissa absolutione à censuris, seu ab excommunicatione, valida ne est absolutio à peccatis, & cōsequenter non repetenda Confessio? *i* Respondeo. Si pœnitens bona fide procedit, valida est, nec repetenda. Ratio est quia nimis onerosum esset dicere oblitum inuincibiliter aperire se esse excommunicatum, si absoluatur à peccatis, inualidam fecisse peccatorum Confessionem: nec enim habemus vnde colligamus Ecclesiam voluisse irritare illam absolutionem, quæ non præmissa absolutione à censuris, exhibita, nulla fraude, fuit: par autem ratio est in casu, de quo disputamus. At verò si mala fide extorta est absolutio à peccatis, non præmissa absolutione ab excommunicatione; sanè tunc irrita erit Confessio ex defectu debitæ dispositionis, atq. adeo repetenda, *l* cum tunc fiat contra præceptum graue Ecclesiæ, absolutionem à peccatis ante solutionem excommunicationis impendere prohibentis.

i Suar. to. 5. in 3. p. de cens. disp. 19. sec. 3. nu. 10.

l Idem.

55 Petes hac occasione, An quando Confessor præmittit absolutionē à censuris per illa, vel similia verba, Absoluo te ab omni excommunicatione in quantum possum & indiges, subiungitque absolutionem à peccatis, an, inquam, per prædictam absolutionem deleatur excommunicatio, qua pœnitens erat irretitus, sed eius immemor Confessario nequaquam aperuit? Respondeo, posito quod cōfessarius habuerit potestatem, seu iurisdictionem ad eiusmodi excommunicationem auferendam, deleri. Vnde postea pœnitens illius recordatus, noua absolutione non indigebit *m*. Ratio est quia Confessor semper habet, habereque debet intentionem simpliciter absolutam absoluendi, quantum licitè potest, seruandiq; partes omnes officij sui, quas non seruaret, si absoluere intēderet à peccatis, & non à censuris. Id quod propter eamdem rationem est verum, non solum in Confessario ordinario, sed etiam in delegato; *n* nec solum in censuris non reseruatis: verum etiā in reseruatis, si in absoluente adest circa reseruata potestas absoluendi. Idem etiam euenit in peccatis reseruatis; *o* si quis enim immemor bona fide illa se habere, absoluatur modo dicto à Superiore, vel priuilegiato, vel ex facultate Iubilæi, Cruciatæ &c. sanè remanet à reseruatis absolutus; quia absoluens intendit absoluere, quantum licitè potest, & solum in pœnitēte remanebit obligatio subdendi directè clauibus, (non quidem necessariò coram Superiore, vel priuilegiato: sed coram Confessario, potente tamen absoluere à mortalibus) illud peccatum reseruatum, quando fuisse reseruatum pœnitens animad-

m Coninch. disp. 4. de excomm. dub. 16. nu. 117. & de pœnit. disp. 12. dub. 12. nu. 97.
n Idem dict. dub. 12. nu. 92.

o Suar. de pœn. disp. 31. sect. 4. nu. 13. apud Sanch. l. 4. in Decal. c. 54 nu. 39.

uertit

uerit. Dixi primo(bona fide)nam qui mala fide tacet censuram vel reseruationem, non absoluetur: quia non est dispositus ad absolutionem, qui rem tam grauem mala fide Confessori non aperit.

56 Dixi secundo(quantum licitè potest)quare si in priuilegio, seu Iubilæo esset forma, ne possit licite quis absolui, nisi aliqua conditione adimpleta, v.g. nisi, satisfacta parte, non censetur *p* Confessor per illud, absoluo te ab omni excommunicatione, absoluere si parti minime sit satisfactum. Ratio est quia vt dictum est solum habere, quæ præsumitur intentionem absoluendi quos & quantum valide & licite potest. *p* Delugo disp. 16. sec. 25. n. 5.

57 Petes iterum, si Confessor absoluere potens absoluat a peccatis, dicendo, Absoluo te a peccatis tuis, nulla præmissa formula absolutionis a censura: vt vsuuenire solet in breuius Cōfessionibus, & in articulo mortis remanebit ne ignarus suæ censuræ, immo & conscius, si tamen propter imminentem mortem loqui non potest, remanebit ne, inquam, absolutus ab illa? Respondeo remansurum absolutum *q* Ratio est quia in illo, absoluo te a peccatis, inuoluitur absolutio a quacunque vinculo nato ex peccatis, atque adeo a censuris: cum igitur eiusmodi Confessor supponatur velle licitè fungi suo munere; supponetur etiam ab eo censuræ vinculo absoluere: multoque magis id erit in illo articulo mortis, si tunc expressè absoluens intendat per illa verba sola, absoluo te a peccatis absoluere etiam a censuris. Ad maiorem autem certitudinem sic absoluas Absoluo te ab omnibus censuris & peccatis: quia certum est illud, ego te absoluo, sufficere ad absolutionem peccatorum: quod non est ita certum, licet sit probabilissimum, sufficere etiam ad absolutionem censurarum. *q* Suar. de censuris, disp. p. 10 sect. 2. §. in quo cessat.

Finis Libri Secundi.

LIBER TERTIVS DE ABSOLVTIONE.

CAPVT PRIMVM.

De forma absolutionis.

§. I Forma ordinaria absolutionis.

1 EMmanuel Sà sic rectè habet *a Absolutionis uerba necessaria sūt Absoluo te; dicendum tamen, vt est in vsu. Ego te absoluo a peccatis tuis. Quin etiam imitandus sapientium mos, qui ita absoluunt post auditam Confessionem, & impositam pœnitentiam. Misereatur tui Omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te in vitam æternam. Amen. Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego auctoritate ipsius te absoluo. Primum a sententia excommunicationis, in quantum possum, & tu indiges Deinde te absoluo a peccatis tuis. In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Santi Amen. Passio Domini nostri Iesu Christi, & merita Beatæ Mariæ. & omnium Sanctorum, & quidquid boni feceris, & mali patiente [illegible] ueris sint tibi in remissionem peccatorum, in augmentum gratiæ, & premium vitæ, aeternæ Amen* hæc ille. *a* V. Absolutio. n. 5.

Tamburin. de Confess. E 3 Non-

b Ioseph de Augustino in breui notitia, in fine libri.

2 Nonnulli in hunc modum, & quidem ritè proferunt. *b Et ego authoritate ipsius te absoluo ab omni vinculo excommunicationis suspensionis, & interdicti, in quantum possum, & tu indiges*, & quæ sequuntur. Notant autem quod si pœnitens non fuerit Clericus; ommittitur illud verbum, *suspensionis*.

3 Quem effectum habeat prædicta forma verborum, colligere facile poteris ex supradictis lib. 2. c. 10. à nu. 55.

§. II. *Forma Absolutionis in necessitate, & breuibus Confessionibus.*

a Sà loc. cit.

b Iof. de Aug. cit.

4 VRgente periculo mortis, vel necessitatis, sic absolues: *a Ego te absoluo à peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* vel *b Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

c Sà ibid.

5 In breuibus item Confessionibus, *c* vt illorum qui sæpe confitentur, immo & in longioribus, frequente populo, qui aures Confessoris petit; præstat formam prædictam verba necessaria continentem proferre dumtaxat.

CAPVT SECVNDVM.

Qua ratione Confessor peccatorum meminisse debeat, quando ea absoluit?

6 POtest frequenter contingere, vt siue propter Confessionem valde longam, siue quia necesse fuit absolutionem per aliquot differre dies; vt quando impendenda sit absolutio. Confessor oblitus fuerit peccatorum pœnitentis, Quæritur ergo quid in hoc casu erit agendum?

a Suar. de pœn. dis. 22. sec. 6. in fine Coninch. dis. 7. dub. 11.
aa Ferrant. d. p. de scandalo q. 79. à nu. 14.

7 Communis doctrina habet duo. Primò quòd non oportet ante absolutionem nunc v.g. dandam repetere *a* confessionem, alio tempore factam, si idem Confessor (nam, si alter, debere repeti certum est quidquid dicant nonnulli quos affert, sed non sequitur) *aa* recordetur vel peccatorum, vel status pœnitentis, vel pęnitentię impositæ; sed sufficit, si vno verbo se pęnitens accuset de omnibus, quæ prius dixerat, addendo alia, si forte de nouo occurrant addenda. Ratio est, quia hęc sufficiunt ad legitimum iudicium ferendum.

b Suar. ibid.

8 Immo si Confessor pęnitentiam iam imposuerat pęnitenti; nec est necesse quod meminerit peccatorum, vt dictum est, nec ipsius pęnitentię impositæ; cum satis *b* sit recordari illum fuisse confessum, dignumq; iudicatum, qui absolueretur; pęnitentiam, quæcunque fuerit, iam fuisse datam: nec ipsum aliquod nouum commisisse peccatum; vel si commiserit, ritè nunc aperuisse; tunc enim poterit, nullo alio requisito, absolutionem turò conferre. Ratio est, quia status ille recolendus fuerat ad formãdum iudicium, taxandãq; pęnitentiam: quæ iam ritè facta supponuntur.

c Delugo dis. 16. de pęn. sec. 15. §. 3.

9 Secundò in prædictis omnibus si contingeret priorẽ confessionem fuisse factam Confessori non iudici, idest qui non habuisset iurisdictionem: vt si quis per priorem prædictam confessionem aperuisset peccata sua non Sacerdoti vel Sacerdoti non approbato (accidit autem id sępe in casibus reseruatis, pro quibus inferior Confessor non est legitimus iudex, qui tamen solet audire, & deinde facultatem a Superiore recipit, vt absoluere in alia sequenti confessione possit) si inquam id contingeret: debet deinde *c* Confessor constitutus iam legitimus iudex iterum audire peccata pęnitentis: quia illa prior confessio non fuit Sacramentalis, cum non fuerit iudici exhibita, vt supponimus.

Et

Et quidem hoc certum est apud omnes, Solum est quæstio; an etiam in hoc casu sufficiat pœnitentem dicere in confuso; Me accuso de peccatis iam in alia minus legitima confessione narratis?

In quo rursus certum sit, si Confessor illorum peccatorum notitiam habet in particulari; satis superque sufficere: *d* sicuti sufficit, si Confessarium, qui meum peccatum abundè scit, vt si illud vidisset, vel illud ego extra Confessionem consilij caussa, illi narrassem, dicam: Me accuso de peccato quod vidisti, vel de quo consilium dedisti. d Idem ibid.

10 Quare quæstio est dumtaxat; An si tunc confessor recordationem tam distinctam non haberet: sufficeret tamen notitia aliqua in confuso? Respondeo varia hic aliquantulo minutiora tradi à nõnullis, *e* pro praxi satis sit in hoc euentu: quando confessio prior peracta est coram non iudice (nam pro alijs, quando prior confessio fuit facta sine dolore, vel non integrè, si supponatur legitimo iudici exposita: locum nõ habet hęc quæstio, & consequenter non est tunc necessario in particulari repetenda confessio cum satis sit prædicta confusa notitia) regulariter sufficere *f* si dicat pęnitens; accuso me de peccatis in priore illa confessione recẽsitis. Ratio breuiter est, quia iam confessor hoc modo resumere potest distinctam cognitionem status pęnitentis & ex vi huius distinctę cognitionis iam factæ Sacramentalis, absoluere. Quod si non resumeret (vt certe frequenter occurrit) tunc satis erit si resumat confusam: vel si neq. hanc resumeret, postulet à pęnitente Confessor notitiam aliquam mediam, seu confusam prædictam peccatorum, quæ sufficiat ad iudiciũ formandum, pęnitentiamque taxandum: neq. pęnitentem cogat distinctam nouamque peccatorum confessionem afferre. Ratio est quia tunc regulariter excitabitur memoria confessoris, vt non procedat ad dandam pęnitentiam ex illa priore cognitione sola, quæ non fuit Sacramentalis, & non sufficeret, quia peccata distinctè debent iudici legitimo exhiberi; sed ex vtraque, idest ex hac præsenti confusa, vt relata ad illam priorem distinctam: id quod in re morali nostra satis superque est. e Ibidem. f Ibid. & Gaspar Hurt. disp. 8 de pęn. diff. 8.

Ex dictis vides, quando secunda confessio fit coram eodem confessario (de hoc enim casu semper hic locuti summus, nam si coram alio iam dictum est n.7.) siue confessio fuerit perperam exhibita ex defectu Doloris, siue ex defectu examinis, siue quia facta est coram non Iudice, siue quia aliquod peccatum sacrilege tacitum est, semper debere ita saltem in genere eam repeti, vt aliqua cognitio in confuso peccatorum redeat in memoriam confessarii.

An autem Granad. 3.p. de Sacr. contr. 7. Tr. 9. d. 12. nu. 3. Dianæ p. 5. tr. 14. ref. 51. Ferrantini de scand. d. p. q. 79. & ex parte Mercer. solum quo ad validitatem 3.p. de Sacram. qu 9. art. 1. apud Dian. p. 4. tr. 4. resol. 203. opinio dicentium, quando confessio inualida reiteranda est cum eodem Sacerdote, tunc sufficere pęnitentem se accusare generatim de peccatis ipsi Sacerdoti confessis, & de sacrilegio admisso in illa inualida confessione, deque aliis forte commissis postea; nam tunc Sacerdos, (aiunt ii) valide & licite absoluet quamuis neque in confuso peccatorum, neque pęnitentiæ impositæ nullatenus recordetur, sed recordetur solum illum sibi fuisse confessum, An, inquam, hæc opinio saltem ex tantorum Doctorum auctoritate sit probabilis, nobis otium non est persequi; cum præsertim, pro praxi, eam quæ hactenus explicata sententia est, suscipiendam esse omnino velimus.

CAPVT TERTIVM.

De Dilatione Absolutionis.

Differtur aliquando absolutio propter occasiones proximas non amotas; nonnunquam propter frequentem relapsum; tertiò propter aliquod pœnitentis emolumentum. De singulis agere hic locus est suus.

§. I. *Quid sit occasio remota, quid proxima.*

1 Proxima occasio est, quando talis est ex suo genere; vt frequenter homines similis conditionis ad peccatum mortale inducat; vel experientia constat, in hoc homine, talem affectum habere. Remota verò, quæ talis non est.

a Del. dif. 14. de Pœnit. c. 10. n. 149.

2 Alij sic definiunt. *a* Occasio proxima est, qua nunquam, vel ferrè nunquam vtitur homo, consideratis circumstantijs; absque nouo peccato; Vt qui detinet concubinam domi, rarò, vel nunquam desinet facto, verbo, vel cogitatione peccare. Remota, quæ non est eiusmodi.

§. II. *De Occasione remota.*

a Idem ib. à n. 150

3 Regula communis, & certa est *a* eum, qui in occasione remota versatur, absolui legitime posse. Ratio est, quia alioqui, iuxta Sanctum Paulum 1. ad Corinth. cap. 5. Debueramus omnes exire de Mundo: Et sanè nec satis esset in Eremum, sed in Cœlum abire.

b Idem ibid.

4 Hinc inferunt Doctores *b* prudenter absolui adolescentes, qui versantur laborando, vel conuersando cum fœminis, quæ aliam domum non habent: licet sæpe ex tali occasione, consensu, tactibus, copula mortaliter peccarent; si quidem non ferè semper ex illa occasione solent homines peccare.

§. III. *De Occasione proxima.*

a Idem ibid.

5 Regula item certa est, & communis, *a* vt qui in occasione proxima est, absoluendus non sit, Ratio est quia non habet propositum non peccandi, qui peccati periculum (quale sine dubio est occasio proxima) voluntariè subit: iuxta illud; Qui amat periculum peribit in illo.

b Idem ib. multa ad rem Caramuel in Reg. 5 Bened. à num. 1056. & Io. Sanc. in Sel. d. 21. n. 9. & d. 10. n. 8.

6 Hæc tamen regula aliquot modis limitatur. *b* Primò vt possit absolui pœnitens, quando habet extraordinarium dolorem, & propositum: hæc enim faciunt iam illam non esse occasionem proximam; quia homo sic armatus est fortis, adeoque ab eo possumus sperare victoriam.

7 Secundò quando proponeret alia media adhibere; vt si occasio esset ex fœmina domestica; pœnitens autem proponeret nunquam solus cum sola colloqui, aut inueniri, eius aspectum pro viribus declinare &c.

8 Tertiò quando occasio relinqui non potest absque scandalo, graui infamia, vel detrimento magno spirituali, vel temporali; tunc enim moraliter non iudicatur quis occasionem voluntariè el gere, sed inuoluntariè pati. Sic Summus *c* Pontifex concessit frigidis, ac maleficiatis simul domi permanere vt sorores; idq. profectò propter scandalum separationis à matrimonio contracto: cum tamen esset periculum tactuum &c. Pari ergo ratione, poterit filiusfamilias v. g. absolui, quamuis domi suæ serua adsit, cum qua peccare consueuit; quam tamen ipse expellere non potest, & nec facilè, aut decēter fieret. Sic etiam, à fortiori, si cum fratre, vel sorore habet occasionem peccandi, à quorum conuictu seiungi absque

c C. consultationi de frigid. & malef.

graui

graui detrimento, nequit; debet nihilominus alia remedia faciliora, quæ potest, adhibere, vt ex se constat. Similes casus vide apud Doctores. *d*

9 Confirmat hæc Layman *e* his verbis: *Proximas occasiones euitare obligamur: excipe tamen nisi proxima occasio peccandi mortaliter, sine graui incommodo corporis, famæ, vel fortunarum tolli non possit; tunc enim consilium est; sed non præceptum. Quare absoluendi sunt qui officio, negotiatione, domo, in qua peccandi periculum imminet, discedere nolunt, quia sine maxima difficultate non possunt: parati adhibere remedia peccatorum, præsertim quæ affert Confessarius. Ratio est, quia occasio peccandi in se non est peccatum: quare permitti potest ex graui necessitate, quæ impossibilitatem affert mortalem: nam tunc non tam est se committere in periculum, quam pati.* Hæc Layman. Vide omnino §.5. sequentem.

d Nauar. in sum. c. 3. & in additionib. late; & Bauci ib. sel. q. 221. & q. 29.
e Layman l. 5. tr. 6. c. 4. nu. 9.

§. IV. *De Recidiuo.*

10 DVbium est, an qui sæpius absolutus, tamen siue propter occasionem proximam, quam tollere non potest, siue propter aliud, iterum iterumque relabitur, nec in eo vlla correctio reperitur; cogendus sit subire illud detrimentum, & relinquere occasionem. Nonnulli *a* affirmant cogendum esse illud detrimentum subire; sed sanè probabile etiam est non esse cogendum, *b* & posse absolui. Ratio, est quia si potuit prima vice absolui; poterit & secunda; patet consequentia, si quidem iam adest dolor, & propositum sufficiens vt supponimus, etiam in secunda.

11 Quo ad recidiuos, abstrahendo ab occasione proxima, & scandalo qualis certe est qui se ipsum sæpius polluit sine occasione extrinsecus assumpta vt notat Ioannes *bb* Sancez. Placet quod docet Layman *c* nimirum; qui est recidiuus, si affert aliquod signum emendationis esse semper absoluendum. Signa autem sunt vel rarius peccare; vel aliquis maior dolor, immo & dolor *d* ex vero animo conceptus, vel ipsum sponte confiteri, in ijs qui non vrgentur à Præceptore, Patre, Pædagogo, consuetudine Congregatorum ad confitendum &c. tunc enim habetur signum emendationis; secus, non item.

An pœnitens vel ex se vel interrogatus obligetur fateri se esse recidiuum diximus lib. 2. c. 10. §. 2. nu. 38.

An recidiuo Nouitio nolenti à Religione egredi possit Confessarius negare absolutionem vide apud Delugo lib. 1. Resp. mor. d. 28.

a Suar. Reginald. Graph. Nauar apud Delugo mox citandum.
b Viualdus, Io. Sfo. apud Delug ipseq. Delug. disp. 14. de pen. sec. 10 à n. 156.
bb Io. Sanc in selec. d. 10. n. 19.
c Layman l. 5. tr. 6. c. 4. n. 10. & 11.
d Io. Sanc. in selec. d. 9. à nu. 6.

§. V. *De Publico Peccatore.*

12 PVblicus peccator, vt concubinarius, debet, propter scandalū, prius eijcere concubinam antequam absoluatur; sicuti occultus, propter occasionem proximā. Sed in occulto potest *a* prudens Confessarius aliquando, in quibusdam circumstantijs conniuere, v.g. Quando aliquis in graui infirmitate, vel mortis periculo alium facile habere nō potest, qui sibi necessaria ministret, nisi concubinam occultam, ad quam tunc pœnitus affectum non gerat, vnde non sit periculum labendi, promittitque illam amandare, vt primum conualuerit; poterit à prudenti Cōfessario absolui. Aliqui *b* hanc necessitatem etiam ad publicum peccatorem in prędictis circūstantijs trahunt, quando publicus verè proponit emendationem; quia tunc, aiunt, esset scandalum passiuum; Sed væ illi pœnitenti, qui ad has angustias redigitur. Diximus de Concubinario; Quid de Meretrice habitante in lupanari? Resp. Bauci *c* quattuor concurrentibus posse absolui, quę quattuor afferūtur à Nauar. *d* loquēte de eo qui est in occasione proxima. Primo vt adsit iusta caussa permanendi in illo loco, puta

quia

a Layman ib.
b Lege Dianam p. 4. tr. 4. res. 165. & p. 5. tr. 14. res. 107. &
c Bauci, in sum. casu 263.
d Nau. in ma. n. 14. sub litt. A.

quia hic & nunc aliū locū vbi habitet nō habet; verum debet omni conatu quærere modum ab eūdi ex illo loco. Secundo vt adsit vera pænitudo peccatorum. Tertio propositum de cetero illa non committendi. Quarto peculiare verumque propositum quò. Deo adiuuante firmiter statuat non peccaturam in illa occasione. Notat tamen ibidem Nauarrus, non esse opus credere numquam in posterum se peccaturam id quod nos vniuersim notauimus lib. 1. c. 1. §. 3. n. 9. Notat insuper ibidem Bauci hāc mulierem debere deponere habitum meretricem, & non sumere Eucharistiam vbi est cognita vt Meretrix, & eius emendatio est secreta, sed in alia ecclesia longe a domo sua ne præbat scandalum &c. Adderem ego, vel aliquo prudenti modo publicetur a Parocho vel a confessario, vel ab alio Meretricis emendatio &c.

§. VI. *De Dilatione Absolutionis propter vtile Pœnitentis.*

13 DVbium est an possit Cōfessarius absolutionē aliquando differre pœnitenti; qui cognoscitur verè pęnitent.

a Delugo modo citatus.

14 In quo certum *a* est Primo posse ex eiusdem pęnitentis consensu. Secundò posse quando dilatio necessaria est ad experiendum propositum Tertio non posse quando pœnitens est sufficienter dispositus; & ex dilatione timetur potius damnum spirituale. vt quod tædio affectus non reuertetur, vel in desperationem facilè abibit. Quarto non debere differri sine prudentia, quæ dictet rationabiliter esse differendam. Quintò denique certum sit posse, quando Confessor indiget consilio, vel studio ad absoluendum &c.

b Ibid.

15 Difficultas est igitur an causa rationabilis esse censenda sit maior vtilitas, & confirmatio in bono proposito pœnitentis: licet aliunde probabiliter credatur esse tunc benè dispositus. Dico *b* eam esse censendam rationabilē causam: quia Iudex non tenetur statim lecto processu proferre sententiam: vnde Confessor poterit præmittere exhortationem, iniungere vt redeat die sequenti, vt melius exhortationem auscultet &c. Immo, quia est medicus; poterit per talem dilationem, melius curare: nam propterea, quando meritò timet pœnitentem nunc absolutum facilè relapsurum nisi ipsa dilatione territus, melius agnoscat grauitatem peccati, necessitatemque emendationis, poterit differre. Non est igitur contra ius pœnitentis eiusmodi dilatio, si quidem Confessor habet ius Iudicis, & Medici, quod illam exposcere potest.

CAPVT QVARTVM.

De officio Confessoris quo ad Instruendum pœnitentem antequam absoluat.

1 INstruat Confessor pænitentem, vt pote eius Magister, antequam impertiat absolutionem. Cum autem supponamus pænitentem in cæteris necessarijs esse satis instructum; si enim non esset, esset certe adiuuandus *a* a Confessore. Ideo solum hic illud quærere occurrit: An si pęnitens in aliqua ingnorantia versatur; eā Confessor amouere debeat.

a Vide c. seq. §. 1

b Delugo de pœn. disp. 22. sect. 2. §. 1. c Sanche l. 2 de matrim. disp. 38 n. 5.

2 Dico Quoties ignorantia est grauiter culpabilis certum est debere *b* eam amoueri per Confessarium, quia secus nō est recte pænitens dispositus ad Sacramentum suspiciendum. Dubium igitur est, si sit ignorantia inculpabilis. Tunc autem tres regulæ generales sunt animaduendæ.

Prima

3 Prima regula. *c* Si talis ignorantia est contra pœnitentem: v. g. si ipse crederet esse mortale quod huiusmodi non est; debet ea amoueri a Confessario: quia secus maximum pœnitenti damnum enasceretur. ☞ Excipe, nisi præuideas maiora peccata ipsum Pœnitentem ex tali notitia commissurum: lege *a* Tancred. Secunda regula. Si ignorantia inculpabilis quæcumque, siue facti, siue iuris Diuini, siue humani non est cōtra pœnitentem (idest quando pœnitens non putat esse mortale, quod tale est) & nihil pœnitens interrogat de hoc Confessarium, distinguendum est: si enim Confessarius præuidet pœnitentem, ignorantia ablata, non difficulter relicturum id, quod re ipsa peccatum est; tenetur *d* veritatem aperire, propter bonum pœnitentis, & ne pœnitent peccet contra legem Dei, etiam materialiter. At, si præuidet non relicturum; potius taceat, ne in maius damnum illum conijciat. Idem esse dicendum quando quis est in occasione proxima, & non speratur emendatio docet *dd* Pelizzarius.

a Vinc Tancr. p. 2 q mor tr. 3. q 18. a n. 2.

d Sanch. dis. e n. 6.

dd Pel tract. de mo. nial. c. 10. sec. 3 nu. 191.

4 Hinc non solum in matrimonio contracto, sed etiam in contrahendo, *e* si iudicat Confessor pœnitentem adhuc remansurum in matrimonio, vel illud fore contracturum, etiamsi illi impedimentum aperiatur; ne illi aperiat, si non interrogetur. Immo, loquendo de contracto, si pœnitens in prædictis circumstantijs solum sciat, seu sciuerit esse peccatum contraxisse matrimonium, non autem sciat eius inualiditatem; absoluat de peccato, non verò inualiditatem ostendat.

e Delugo, & Sanch. locis cit.

5 Hinc, item, si præuideat Confessor pœnitentem non restituturum, si illi detegatur nullitas tituli, quem pro se adesse pœnitens putat; non erit talis nullitas illi à Confessario non interrogato patefacienda: *f* quāuis sit in præiudicium tertij, qui suo carebit: tertij inquam, particularis: nam si esset in damnum publicum; cum tunc præponderare debeat bonum publicum bono priuato pœnitentis; videtur aperienda. Sed contra hoc vltimum quæso te, si Præuides pœnitentem non restituturum; quamuis item aduertas id esse in damnum publicum, cur tu obligandus sis ad admonendum, quandoquidem præuides, adhuc tua accedente monitione, illum non fore restituturum, atq; adeo non fore amouendum damnum publicum? Certe frustra erit talis monitio, immo nocens ipsi admonito, bono autem publico nequaquam fauens.

f Sanch. ibid.

g Delugo c. n. 30.

6 Atque hæc omnia *g* etiam procedunt quando Confessarius sperat pœnitentem suscepturum quidem monitionem, sed tamen aduertit, remedium esse difficillimum: *h* vt si scandalum, vel infamia notabilis sequatur, qualia possent sequi, ex separatione v. g. matrimonij: In hoc enim, vel simili casu satius est tacere: quia maius est tale damnum; quā illa materialis violatio legis diuinæ, sine peccato violatæ.

h Idem Delugo nu. 27. citans, Suarium & Sanch.

i Ibid.

7 Vnde etiam infertur idem esse dicendum, *i* quando pœnitens sub peccato mortali tenetur ad aliquid adeo difficile; vt non credatur tunc æquo animo recepturus, & alia vice meliùs suscepturus esse iudicetur: poterit enim tunc prudens Confessor relinquere illum in sua bona fide, quæ à peccato excusat, & monitionem in tempus opportunius differre: ne scilicet territus pœnitens à Confessione se abstineat, maiusque detrimentum patiatur. Hoc notetur permaximè pro Confessarijs Mercatorum, & Principum.

8 Tertia regula, Si pœnitens, siue quia prudenter dubitat, siue quia scrupulo angitur, interroget Confessorem de re aliqua, an sit peccatum, vel an ad aliquid obligetur, nec ne; tunc Confessor veritatem aperire omnino debet. *l* Ratio est, quia si taceret; illud silentium esset erroris appro-

l Sanch. & alij ci-

approbatio, id quod nunquam licet.

9 Petes quid faciet Confessor, quando nescit, vel dubitat an sua admonitio profutura sit pænitenti, an damnum allatura? Respondeo tunc est comparanda vtilitas, quæ sub dubio illo speratur, & damnum, quod sub dubio timetur: atque illud sine scrupulo fiat, quod magis præponderare in domino iudicabitur.

CAPVT QVINTVM.

Quam dispositionem Confessor aduertere in pœnitente, & in se debet antequam absoluat.

QVantum hic facit ad nostrum institutum; triplex dispositio consideranda est. Prima, complectitur actum fidei pernecessarium in pænitente. Secunda, dolorem debitum de peccatis. Tertia, statum gratiæ in Confessario.

§. I. *De actu Fidei necessario antequam quis absoluatur.*

1 ID per sæpe angit Confessarios rusticorum, puerorumue peccata excipientes. Pro praxis tamen facilitate adnotandum est aliud esse quod necessario requiritur; antequam conferatur, ad iustificationem acquirendam, absolutio: & hoc est pœnitentem credere ea, quæ sunt de necessitate salutis aliud esse quod requiritur ex alio capite: nempe ratione præcepti, quo quilibet Christianus obligatur scire, quæ ad religionem, quam profitetur, pertinent. De vtroque agemus: quamuis propriè de priore agere ad nos dumtaxat spectet.

2 Quoad primum igitur caput, solùm videndum nobis est, quid nam credere sit de necessitate salutis: id enim solùm erit necessarium exposcere ante absolutionem à pænitente. De quo tamen sic dilucidè habe, Sanchez: *a* In rigore non tenetur Confessarius Pœnitentem instituere et procurando, vt tunc addiscat quæ credenda sunt: sed satisfaciet proponendo illi, & explicando duo mysteria Trinitatis, & Incarnationis, vt ea explicitè credat, & inducendo ad negligentiæ dolorem, & emendæ propositum (si quæ in hoc fuit) Hæc ille.

a Sanch. l. 2. in Dec. c. 3. nu. 23. in fine.

b Vide Sanc. ibi. in fin. 18. & n. 24. lege item Arrag. apud eumdē Sanc. ib. c. 1.

c Azor. & Vasq. apud eundem Sanc. ibid. nu. 20.

3 Tria hic insuper aduerto. Primo in bene moratis, vel confiteri solitis, supponi posse semel hæc mysteria credidisse, semel inquam: nam ex necessitate medij, semel sufficit. *b* Secundò rectè paulo ante dictum esse (si quæ negligentia fuit) nam communiter puto vix, præsertim mortaliter grauem, adfuisse. Nam vel sunt pænitentes ex vrbanis, & cultis; & supponuntur scire: vel ex rudibus, seu pueris; & supponuntur inculpabiliter *c* non aduertere ad tale onus.

d Turrianus de Fide dis. 27. dub. 4. citans Vasq. Sà mox citandus Coninch de Fide disp. 14. dub 9. nu. 163. Vide etiã Dian. p. 3. tr. 5. ref. 46. & 48.

4 Tertiò ab aliquibus *d* hanc necessitatem salutis multo benignius explicari. Instar omnium sit Emmanuel Sà *e* qui sic habet: *Necesse esse explicitè credere, fidei mysteria, quæ publicè in Ecclesia celebrantur; sentiunt multi cum D. Thoma: alii excusare multos ignorantiâ, præsertim cum deest, qui doceat &c.*

e Sà V Fides

5 Quoad alterum caput, communior *f* sententia est quemlibet Christianum teneri scire, & credere, saltem quoad substantiam, omnes Articulos Symboli Apostolici (excipe Communionem Sanctorum quæ intellectu difficilis est, etiam pro doctis) Additur etiam eodem modo Sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, Itemque Decalogum. Ratio est quia, quilibet tenetur ea scire, quæ pernent ad suum statum, & officium.

f Legge Tur. disp. 28. dub. 1 & Valentiam q. 2. p. 4. assert. 2. & Sanc. loc. supr. cit.

6 Dixi

6 Dixi, quoad substantiam, vt significarem necesse non esse *g* memoriter ea callere: si quidem satis est ea, quoad res ipsas scire; præsertim rusticis, & rudibus, qui sine dubio, propter impotentiam, excusandi sunt *h*. g Sanc. ibid. n. 16. h ibid. n. 20.

§. II. *De dispositione Penitentis quo ad dolorem antequam absoluatur.*

7 DE dispositione doloris, & propositi ante absolutionem in Penitente requisita; multa diximus toto ferè libro primò; quare satis pauca supersunt addenda.

8 Primo, presumitur dolor, & propositum, quando in Confessione ipsa signa doloris apparent. *a* Immo ipsa accusatio peccatorum serio facta, præsertim in benè moratis, *b* est sufficiens signum doloris: multò magis si penitens dicat se dolere. a Delug. de pœn. disp. 21. sect. 2. 3 b Filliuc. de Sacr. Pæn. instructio. b reu. c. 2. ar. 3.

9 Secundò rudiores excitandi sunt ad dolorem; quia non satis aduertere ad eius necessitatem solent. c Delugo c ib.

10 De Confessionibus preteritis *c* factis a Penitente, nisi clare contrarium constet, supponendum regulariter adfuisse dolorem, confessariumque rectè suum munus obiuisse.

§ III. *Quenam dispositio requiratur in Confessore dum absolutionem impendit.*

11 HIc vbi de dispositione penitentis antequam absoluendus est, disputauimus, cōmodum locum habet & dispositio requisita in confessario antequam absolutionem conferat. Eum autem *a* debere esse in statu gratię quando ad ministrat Sacramentum Penitentiæ testatur res est, quia reuerentia tanto ministerio debita requirit vt illud (sicuti & cetera Sacramenta saltem a Ministro qui fit ad ea conferenda ex officio institutus) ministrari in peccato mortali sine mortali non possit. Quare *b* peccati sibi conscius confessarius, ante vel se conterat, vel attritus confiteatur, quam ad hoc Sacramentum ministrandum accedat. Dixi sub disiunctione (vel) quia solum ante susceptionem Eucharistiæ adest preceptū positiuum præmittendi confessionem; nam ad cetera Sacramenta suscipienda vel ministranda sufficit, quocunque modo, atque adeo per solam contritionem, in amicitiam pristinam Domini redire. a Suar. Laym. Hē riq. Delugo aliiq; mox cap. & apud Dianam p. 6. tr. 6. ref. 53. b ibid.

12 Potest tamen contingere vt in peccato mortali, sine nouo peccato administretur hoc Sacramentū a confessario inaduertenter, & aliquādo etiam cum aduertentia. Prius contingit *c* cum quis bona fide putans se contritionis actum elicuisse, verè coram Deo non elicuit. Posterius; quando grauis aliqua necessitas boni spiritualis proximi id requirit: nā si confessarius luce gratię destitutus vocetur ad audiendam confessionē mox morituri (idem si vocetur ad baptizandum) nec possit *d* ab illis temporum angustijs pressus sine magna difficultate se recolligere ad eliciēdum actum contritionis, quo gratiæ nitorem recuperet, potest illi ministrare sine peccato Sacramentum. Ratio est, quia defectus contritionis in eo casu non imputatur malitiæ; cōfessarij sed tribuitur necessitati proximi, & sic ea necessitate constante, a peccatis quæ opprimunt confessarium nulla iniuria irrogabitur Sacramento, presertim Sacramento ei, quod ad delenda eiusdē generis peccata a Christo Domino institutū est. c Laym. de Sacr. tr. 1. c. 5. n. 11. d Prepposit. 3. p. q. 64. ar. 6. dub. 1. n. 14. Delugo de Sacr. dis. 8. sect. 9. n. 151.

13 At enim verò quādo nam vrget eiusmodi obligatio status gratiæ in confessario, dum audit, ne pænitentis peccata dum pænitentiam ei taxat, quam iudex taxat an solum eo temporis momento, quo absolutio conferenda est.

Respondeo. Licet nonnulli *e* censeant, & dum audit, & dum penam taxat, & dum absoluit, probabilissimum tamen est solum *f* dum absoluit. e Apud Dian. p. 9 tr. de circumstant. aggr. ref. 47. Bonae pe pæn. d. 5 q 5 sec. 2 par 2. §. 3 disp. 2 n 8.

Ratio

f Henriq l. 5. c. 8. n. 6. in Glossa litt. V. Delug. de Sacram. disp. 8. sect. 9. n. 158.

Ratio est quia audiens confessionem & pœnitentiam imponens licet incipiat conficere Sacramentum, non tamen illud simpliciter, & absolute conficere censetur, donec formam absolutionis adhibeat, vt patet, si audita confessione, & iniuncta pęnitentiam, a beneficio impendendæ absolutionis abstineat. Ergo donec absoluet, non potest dici, quod simpliciter, & absolute irreuerenter tractet Sacramentum, quia donec absoluat Sacramentum non conficit.

Dices. Hinc se queretur eum, qui incipit ministrare per Ablutionem Sacramentum Baptismi, vel per Vnctiones Sacramẽtum Extremę Vnctionis non peccaturum, si ante quam proferat formam se cõterat. Respondeo. Fac vltro hunc peccaturum, id enim quærendi nunc otium non est, assero adesse in casu nostro disparitatem. Nam cum materia, & forma Baptismi, & extremæ Vnctionis instituta sint simul exhibenda, iudicatur moraliter quis male tractare Sacramentum, dum ponit materiam cui ex sui institutione tam proxime adhibenda est forma, cum per positionem materiæ, tam vicinæ ipsi formæ, censeatur cõfici absolute Sacramentum, At in Sacramento Pęnitentiæ, quod est institutum per modum Iudicij in quo frequentissime etiam per dies plures, distat positio materiæ, & impositio pęnitentiæ, a forma quæ est sententia absolutionis; moraliter non censetur, per positionem illarum (quę ex suis institutione remote ab absolutione se habere possunt) confici Sacramentum Pœnitentiæ atque adeo nec ab illo confessario peccatore irreuerenter tractari. Hæc disparitas soluit difficultatem, quam vrget Delugo *g* contra rationem numero precedente allatã, quam sine hac nostra explicatione satis ieiune dictam a Doctoribus *h* fuisse non possum non animaduertere.

g Delug. loc. c.

h apud dictum loc. c.

14 Petes, quid si idem Sacerdos audiens confessionem & taxans pænitentiam cum proposito se conterendi, ante quam absoluat (hoc enim proposito firmare se debet, si aduertat ad indignum animæ suę statum) nõ valens deinde vincere difficultates, quę sese menti offerunt, contritionem tã breui tempore, quo sæpissime pęnitens absolutionem expectat, cõcipere nequeat, condemnadus ne erit de culpa mortali si sic affectus absoluat? Respondeo, sub distinctione. Non vel hic Sacerdos bona fide, expertus fortasse aliàs facilitatem se conterendi, differt actum contritionis ad illas temporis angustias, vel mala fide temere & imprudenter; si hoc posterius certè peccauit mortaliter, saltem quãdo periculo absoluendi in mortali sese exposuit, quia tunc, prauitatique suę tribuitur contritionis defectus. Si illud prius, est iterum distinguendum. Si enim sine vllo timore molestiæ pęnitentis, aliquid forte simulans Confessarius, potest differe absolutionem, id facere obligabitur, secus sine hesitatione absoluere potest. Ratio prioris partis distinctionis est, quia posita nulla pęnitentis repugnantia sic requirit reuerentia Sacramenti. Ratio posterioris est, tum quia pęnitens habet ius ad Absolutionem, quare si confessarius eum absoluere refugiat, grauem iniuriam irrogabit, cogendo illum ad dilationem sufferendam, tum quia odiosa absque dubitatione redderetur confessio, si penitens aduerteret sese nulla sua caussa sine absolutione dimitti, absoluatur ergo &c. Sicuti enim necessitas ægroti grauiter periclitantis excusauit similem Confessarium modo n. 12. ita ab hac necessitate iuris pęnitentis, & a necessitate, qua omnes vrgemur procurandi, ne molesta euadat confessio, quod est publicum Religioni bonum excusari eundem probabile est.

15 Immo simile quid in priore casu, quando Sacerdos mala fide contritionem ad tempus immediate ante absolutionem remisit, dicendum in ali-

in aliquo casu esse paritas rationis ostendit: Nam, etiamsi, forte, immediate ante conferendam absolutionem a temeritate, resipiscat eiusmodi Sacerdos, velitque, non tamen possit, in illa breui morula, se conterere, non peccabit dum absoluit existens in mortali, excusante, nimirum prædicta necessitate iuris pœnitentis, prædictoque onere Confessarij non reddendi odiosam Confessionem, licet sine dubio peccauerit, quando fide praua ad absoluendum in peccato sese perperam exposuit. Nisi sic doceamus, peccaret tunc Sacerdos, tum absoluendo, quia absolueret in mortali, tum non absoluendo, quia negaret ius pœnitentis; id quod esset pati perplexitatem, quam omnes Doctores nunquam concedendam esse fatentur.

CAPVT SEXTVM.

De Iuramentis, aliisque obligationibus exposcendis ab eo, qui absoluitur in casu necessitatis.

1 IVramentum, quantùm facit ad præsentem difficultatem, triplicis est generis: Aliud est de stando mandatis Ecclesiæ, id est quod iterum talia Pœnitens non sit commissurus: Aliud est, de satisfacienda parte: Aliud de comparendo, idest quod pœnitens, propter necessitatem, ab excommunicatione reseruata absolutus, recurrere, seu comparere debeat coram Superiore, sub pœna reincidentiæ, hoc est quod in eandem excommunicationem, à qua fuerat absolutus, reincidet.

2 Iam vero, vel possumus sermonem facere de casibus reseruatis, vel de reseruatis excommunicationibus.

Quoad primum in articulo necessitatis, idest mortis: & valde probabiliter in graui periculo *a* eiusdem: immo, & probabiliter, in quolibet impedimento perpetuo, *b* propter quod quis ad Superiorem ex se confugere non valet, quilibet Sacerdos potest *c* de quibuscumque reseruatis absoluere, cum præter id tempus non possit. At verò nullum tunc est exposcendum Iuramentum: quia pro casibus, quibus non est annexa excommunicatio, nullum adest ius, quod obliget ad tale iuramentum. Excipe Incendiarum: *d* huic enim, quamuis non sit excõmunicationi subiectus, erit iuramentum iniungendum, iuramentum inquam de stando mandatis Ecclesiæ: nisi quis dicat legem id exposcentem ex desuetudine iam non obligare.

a Lege Sanch l. 2. in Dec. c. 15 n. 1.
b Castrop. t. 1 tr. 4. disp. 4 P. 3. § 5 n. 5.
c Trid. sess. 14 c. 7.
d C. Pessimam 23. qu. 8.

Periculum & articulum sic explicat Dicastillus, *dd* Pro eodem reputatur periculum & articulus, quando mortis periculum est propinquum, & verum in fieri, non vero quando fere certum est mortem diutius esse differendam, quo tempore potest occurrere opportunitas habentis facultatem legitime absoluendi, & paullo post nu. 411. tunc approbat posse absolui damnatos in Triremibus, vt in articulo mortis quando debent periculosum mare transire: aut nõ est Sacerdos aut haberi à tali damnato de facili nõ potest, concludit deinque in hunc modũ. Plura sunt alia pericula quæ arbitrio prudentis potius, quam certa regula denignari poterunt. Vt cum quis in morbum periculosum incidit, qui maiore ex parte mortem solet afferre, aut iter agere incipit expositũ præconib. occidere solentib. vel aggreditur curationẽ alicuius morbi, quæ periculosa esse soleat. Hæc ille vnde non iudico in articulo, seu periculo hoc eum esse qui terciana simplici laborat, quia hæc non solet ex maiori ex parte mortem afferre. Aliqui *ee* morbum periculosum iudicant dolorem lateris quod Medicis melius decernendum relinquo.

dd Dicast. de pœn. d. 10. n. 409.
ee Ex Io: Sanc. & Diana Verricell. tr. 5. de scrup. q. 6. num. 38.

3 Quod

de Leon Aegidium, Coninch, Bonacinam, aliosque, qui omnes affirmant operanti ex opinione probabili, qua scilicet quis probabiliter iudicat se habere iurisdictionem, statim de facto ab ipsa Ecclesia iurisdictionem certam conferri: ergo &c.

§. II. *De Confessore approbato.*

2 SAcerdos rite vel a suo Ordinario, seu Prælato, vel à Summo Pontifice approbatus eos, respectu quorum est approbatus, potest absoluere, tum ab omnibus casibus, tum ab omnibus excommunicationibus alias nulli Superiori reseruatis.

Ad hæc clarius explicanda quatuor aduerto.

Primò Episcopis seu Prælatis Summo Pontifice inferioribus nulli sunt casus *a* neque excommunicationes reseruatæ in iure: solum igitur solent ipsi aliqua sibi reseruare: quare quilibet Confessarius consulat suæ Diœcesis constitutiones, & iura, vel legitimas consuetudines. Vnum subaduerte, casus hosce, quos sibi hi reseruant; vim solùm habere in sua Diœcesi, non in aliena. Nam propterea Diœcesanus, qui fortè peccatum in sua Diœcesi reseruatum confiteatur Confessario in altera Diœcesi, vbi non est reseruatum, poterit absolui a dicto Confessario: *b* quia supponimus isti nullam factam esse restrictionem (vt esse factam restrictionem quandam pro Religiosis Societatis Iesu peccatum reseruatum fortè confitentibus, dum iter agunt, *c* scimus) Quod si dictus Diœcesanus mutet domicilium, seque in alienam Diœcesim transferat; multò magis in prædicto casu poterit absolui, vt de se constat.

a Suar. de pœn disp 29. sec. 3. n 6 Filliuc tr. 15. à nu 13.

b Filli. tr. 7 a nu. 285

c De quo Delugo de pœn. disp 13. sec. 6. § 3

3 Secundò regulariter nullus est casus reseruatus in iure Summo Pontifici, cui non sit annexa excommunicatio. *d* Vnde colligunt rectè Doctores, quòd si quis non incurrerit excommunicationem propter aliquã caussam, v. g. propter ignorantiam, etiam si esset hæresis externa (nam propter interna quæcumque delicta, cũ Ecclesia nolit iudicare de internis, nulla incurritur excommunicatio) tunc illud peccatum, seu casus, nõ esset seruatus, sed posset *e* à quocumque legitimo Confessario absolui.

d Filliu. in Instruct breui c. 2. ar. 5.

4 Tertiò Episcopis conceditur a Tridentino, *f* vt possint in foro cõscientiæ absoluere suos subditos ab omnib. casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis; idque in hæresis crimine, eisdem, non verò eorũ Vicarijs permittitur: id quod intellige etiam post *g* Bullã Cenæ Domini: & quando dicitur (non eorũ Vicariis) intellige de Vicariis ex officio nam posse hæresis occultæ absolutionem, vel Vicario, vel cuicumq; Sacerdoti specialiter, quando casus occurrerit, cõmittere, non est mihi dubium. *h* Per occultum autem casum intelligitur quando peccator non laborat publica infamia, quoad illum casum, etiam si aliquib. sit notus. *i*

5 Atque ex hac tertia animaduersione efficitur, vt confessarius in his occultis non cogatur mittere pœnitentẽ, seu confugere ad Summ. Pontificem: satis enim superque erit ad Episcopum est, & aliud remedium, idest Bulla, & priuilegia Religiosorum, de quibus iam aliquid subdo.

6 Denique aduerto Catalogum censurarum reseruatarum haberi apud Filliucium. *l*

e Sanc. l. 8. de matr. disp 9. n. 20 circa medium Castrop. T 1 tr. 4 disp 4. punct 3. initio.

f Trid sess. 24. c. 6 de reformat.

g Fagundez 2. Eccl. præc. l. 8 c. 8 num. 33 lege etiam Castropato. 1. tr. 4. p. 3. § 1. nu. 18

h Fagund ibid Castrop ib. n. 19. &c.

i Filliuc. tr. 7 nu 286

l Tra. 15. & 16. in fi.

§. III. *De Confessario electio per Bullam cruciatæ, vel Iubilæum.*

7 PEr Bullã cruciatæ cõceditur accipienti illã, (nã *a* non satis est propositum accipiendi; cũ contra satis, sit accipere, quamvis dilata solutione) in Regnis Hispaniæ, posse absolui in illo anno, quo Bullam accipit a quolibet cõfessario ritè approbato ☞ Probabiliter satis est, si fuerit approbatus semel a quocũq; ordinario & nihil reponas, ab omnib. casib. & excom-

a Ioseph August. in Notitia breui de bulla Cruciatæ n. 12

excommunicationibus Episcopo quomodocumque reseruatis (præmissa debita satisfactione, vbi opus fuerit,) toties quoties, & ab omnibus Pontificijs publicis semel in vita, & semel in morte in eodem anno; & per aliam Bullã iterũ semel in vita, & semel in morte in eodẽ anno, sed non *b* tertio per tertiam. Probabiliter autem satis Henriq. Corinch. Filliuc. Reginald. alijq; apud Dian. p.1. tr.11. ref 7. & late probans Valerus in Differt. vtriusque fori. v. Absolutio Diff. prima est si is electus per Bullam fuerit approbatus semel à quocunque ordinario siue Originis, siue Domicilij, siue Beneficij; nec iniiciendus est scrupulus P. Fagund 2. Eccl præc. l.7.c.2. nu.22. dicentis opinionem non requirentem nouam approbationem si eiusmodi electus Domicilium mutet, non esse tutam, esse enim tutam pluribus probat idem Valerus & signate notat nu.18. vers. & obserua, ☞ sed omnino est legenda quædam seu declaratio seu limitatio, quam ego affero in tract. de Bulla Cruciatæ c.11. nu.3. & sequentibus.

b Ioseph August. in Notitia breui de bulla Cruciatæ à nu.

8 Dixi (a Pontificiis publicis) nam ab occultis (excipe semper hæresim) potest toties quoties: idque propter rationem, quam affert Sanchez *c* contra Filliucius *d* aliosque, quam Sanchez, sententiam comprobat Bauci *e* citans Bonacinam, *f* & Alphonsum de Leone, *g* Verum enim est hos occultos esse casus Papales, & solum ex delegatione concessos Episcopis, & in rigore non esse casus quos sibi Episcopi reseruant, seu non esse casus Episcopo reseruatos vt recte notat Suarez, *h* tamen siue ex vsu, siue ex lata interpretatione, statim ac illi conceduntur Episcopis in perpetuum, conceduntur illis tanquam Ordinariis, atque adeo possunt dici esse illis reseruati, & consequenter, toties quoties absolubiles per Bullam; quæ est ratio allata à prædicto Sanc. loc.c. Hinc idem Bauci sic consequenter concludit. Qui habet ab Episcopo facultatem generalẽ absoluendi à casibus & censuris ipsi reseruatis, intelligitur etiam ipsi concessus casus Abortus animati, & propter paritatẽ rationis, percussio leuis Clerici, & ita esse vsu receptum. Hæc ille. & quidem propter eandem rationem, quia nimirum hi casus concessi sunt in perpetuum Episcopis.

c Sanc. l.4. in Dec c. 59 nu.27.
d. Filiuc. tr.7. nu.287.
e bauci in selec, qu. 48.
f bonac. t 3. de cens. d.2. q 2. p.10. nu. 16.
g Alphons. de Leon Tom. 4 de cens. Recoll 7. nu. 50.
h Suar. de pœn. d. 29. sec.3 n.6.

Tam lata est potestas absoluendi per Bullam omnes excommunicationes, satisfacta, si opus fuerit, parte; vt etiam possint absolui, in foro tamen interno excommunicati, siue generaliter pro peccatis, quæ sint commissa post Bullam acceptam, vel etiam antea, siue nominatim denunciati *i* Esse autem absolutum quempiam ab excommunicatione in foro interno, hunc effectum habet: vt si excommunicatio si occulta, licet pro culpa, pro qua fuit excommunicatus, & pro ipsa excommunicatione, si manifestetur; possit apud Iudicem externum puniri: ipse tamen priuatim potest se gerere, vt non excommunicatum; quia de facto absolutus est auctoritate Summi Pontificis. At si casus, seu excommunicatio, non sit occulta & obsolutio sit per Bullam in foro conscientiæ data; potest se in occulto gerere, vt non excommunicatum: at publicè se debet, *m* vt excommunicatum, gerere: quia secus faceret præiudicium foro exteriori.

i Ludouic. à Cruce in expositione bullæ Cruciatæ disf. 1. c. 4 dub. 1.
Idẽ ib. dub. 3. nu. 9.
m Idem ib. nu. 12.
n Ioseph August. ibi. num. 16.
o ibidem nu. 7.
p idem ib. num. 8. & Ludouic. à cruce in expositionem bull. Cruc. disp 1. cap. 1. dub. 2.
q idem Ludouic. à Cruce ibid
r Ioseph. August. n. 18

9 Absolutio à Censuris virtute Bullæ potest fieri *n* etiam extra Sacramentum pœnitentia, & etiam per formulam ordinariam *o* absolutionis à Censuris. Nec est necesse, vt pænitens Bullam habeat secum; tum satis sit, vt habeat domi, *p* Immo etiam si illam amiserit, *q* dum tamen sponte non proiecerit. *r*

10 Quo ad Iubilæũ, in quo solet concedi latissima potestas absoluẽdi

dî à peccatis, & excommunicationibus, secundùm eius tenorem erit Procedendum. §. IV. *De Confessore Priuilegiato.*

11 HI solent esse Mendicantes & qui in eorum priuilegijs cōmunicant. Hi enim extra Italiam, & qui in Vrbe Romæ commorātur possunt *a* absoluere à Pontificijs omnibus toties quoties satisfacta semper parte) præter casus Bullæ Cœnæ, à quibus *b* non possunt.

12 Excipe item excommunicatos nominatim per sententiā prolatā ab homine, quos non potest absoluere *c* nisi ille, qui tullit, vel eius successor, vel superior (qualis est censendus delegatus à dicto superiore:) vt occurrit quando quis absoluitur virtute Bullæ Cruciatæ. Excommunicatos autem generaliter ab homine, Confessarij Soc. Iesu nō debent absoluere, sine speciali licentia suorum Superiorum; prout explicatur in Cōpend. Priuilegiorum eiusdem Soc. *d* Alij tamen Mendicantes possunt hos excommunicatos generaliter ab homine, & quidē in foro interno, vt hic semper sensus est. *e* Et ratio diuersitatis est, quia Confessarijs Soc. id limitatur à suo Patre Generali, quod limitare vtiq; ex suis priuilegijs *f* potest: qua limitatione carent cæteri, vt supponimus. Vtrum autem pro excommunicatis nominatim sint hi per sua priuilegia, delegati à Pontifice, sicuti electus per Bullam Cruciatæ non est hic quærendi locus, nā propterea modo, initio huius numeri, excommunic. nominatim excepi.

13 Hæc pro Confessarijs Mendicantibus, eorumq; priuilegia participantibus extra Italiam, & intra Vrbem. De ijsdē nunc breuiter dicēdum, intra Italiā & extra Vrbem. Certū est hos posse absoluere à ceteri *g* præter sequentes, hoc est, Primo, præter casus Bullæ Cœnæ; Secundò, præter casus sex Pontificios positos *h* in moderatione eiusdem Decreti Clemen VIII. Deniq; tertiò, præter casus, quos sibi Ordinarij locorum reseruant. De hoc tertiò nihil occurrit addendum. De primo, & secundo solum hic exponendum erit in gratiam legentium, quinam illi sint.

Bulla Cœnæ Summa.

HAeresis, librosque Hæreticorum legentes.

Pyratæ in mari Romano, eorumque fautores.

Imponentes noua pedagia, gabellas, &c.

Falsificantes litteras Apostolicas.

Arma, ferrum &c. Equos &c. deferentes ad inimicos nominis Christiani, vel ad Hæreticos, illisque auxiliantes, consiliumque dantes &c.

Impedientes eos, qui victualia Romam deferunt.

Qui euntes Romam, vel ab ea recedentes spoliant, mutilant, capiunt: & sine iurisdictione vexant in curia Romana commorantes.

Vindicantes sibi iurisdictionem Apostolicam.

Vulnerantes, vel capientes Episcopos, Cardinales &c.

Qui per se, vel per alias personas, quæ Romā pro suis causis recurrūt, vel inibi propter easdem commorantur, vel iudices, Officialesq; dictarum caussarum, occasione earumdem &c. occidunt, percutiunt, spoliāt.

Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum, ad potestatem sæcularem.

Impedientes earundem litterarum Apostolicarum, seu caussarū spiritualium executionem.

Iudices sæculares, qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant.

Impedientes Prælatos, ne sua iurisdictione vtantur, quique, illorum delegatorum iudicia eludentes, recurrunt ad curiam sæcularem, aut contra illos aliquid decernunt.

a Vniuersaliter pro omnib. Mendicantib. Rodriq. in compend. ref. 1. v. Absolutio quoad sæculares a nu. 34. Comp. Priu. Soc. Iesu v. Absolutio §. 1.

b Sanc. l. 4. in Dec c. 54. n. 27.

c Filiuc. tr. 11. num. 297. & Alterius t. 1. l. 4 disp. 2 c. 2. & 3 & c 6. Quod tamen Priuilegium.

d In compend. Priuil. Soc. Iesu V. absolutio.

e Io. la Crux in cōpend. Priuil. l. 2. ca. 7. dub. 1.

f In præfatione eiusdem compendij Priuil. Soc. Iesu.

g Ex decreto Clem. VIII. posito à Lud. la Cruce de expos. Bullæ Cruc. disp. 1. c. 3. dub 5.

h Apud eumdē ib

Vſurpantes Eccleſiarum iuriſdictiones; vel etiam fructus.
Imponentes onera Eccleſiaſticis.
Iudices ſæculares, qui ſe interponunt in criminalibus contra Eccleſiaſticos.
Occupantes bona Eccleſiæ Romanæ, illiuſq; iuriſdictionẽ vſurpãtes.
Præſumentes abſoluere prædictos.

i Apud Ludou. à Cruce citatum.

Sex Caſus i Pontificii, à quibus non poſſunt abſoluere Mendicantes intra Italiam extra Vrbem.

14 Violantes immunitatem Eccleſiaſticam in terminis Greg. XIV. Cum aliàs Nonnulli.
Violantes clauſuram Monialium ad malum finem.
Prouocantes, & pugnantes in Duello, iuxta Trident. & Conſtitutionem Greg. XIII. Ad tollendum.
Iniicientes violentas manus in Clericos iuxta Canonem, Si quis ſuadente.
Simoniam realem ſcienter contrahentes.
Confidentiam beneficialem: quæ eſt ea, *l* quam committunt perſonæ reſignantes aliquod beneficium, vel illud acceptantes vel collatores, vel electores, vel præſentatores, quando reſignant, acceptant, conferunt, eligunt, præſentant cum intentione, ſeu certa confidentia, quod beneficium, ſeu eius pars aliquo tempore reuerſura ſit in fauorem, ſiue ipſius reſignantis, ſiue alterius cuiuſcunque.

l Bullæ Pii 4. Rom. & Pij 5. intolerabilis.

m Fil. in inſtr. breui ca 2. artic. 5. §. Quarto ſciẽda ſunt

15 Hæc, vt dixi, in gratia legentium Confeſſariorum poſita ſunt: Cum enim Confeſſarius, vt rectè ſuo fungatur munere, teneatur *m* ſcire caſus, ſiue excommunicationes ſaltem ordinarias, quas ipſe nõ poteſt abſoluere: nam de illis, quas poteſt ſatis eſt ſi habeat cognitionem cõfuſã, intendatque eas abſoluere ſi opus fuerit, ideo Confeſſarius à Mendicãtibus extra Italiam, & in Vrbe, ſatis eſt ſi ſciat excommunicationes Bullæ Cenæ quas iam modo compendioſè delibauimus. Confeſſarius autem ex iiſdem Mendicantibus intra Italiam, & extra Vrbem, ſufficit ſi ſciat eaſdem excommunicationes Bullæ Cenæ: & inſuper ſex modo dictos caſus Pontificios: & denique caſus ab Ordinario Diœceſis, vbi degit, reſeruatos. Demum Confeſſarius non participans priuilegia Mendicantium non ſolum prædicta ſcire debet, ſed etiam illas alias excommunicationes reſeruatas in iure, & in extrauagantibus, quorum Catalogus, vt ſupra dixi, eſt apud Filliucium *n* qui quia longus eſt; hic tranſcribere operæ pretium non fuit: eſt tamen apud eundem in inſtructione breui art. 5. breuior Catalogus ordinariarum excommunicationum reſeruatarum, quo, ſi mauis vti, ad facilitatem, potes.

n Tr. 15 & 16 fine. vide etiã Aſc. Tab. de iure Abb. to 2. d 13 q 13 vbi quoque eſt Catalog. nõ reſeruatarum.

CAPVT OCTAVVM.

Quid faciet Confeſſor ſi errauerit in abſoluendo?

§. I. *Proponuntur Quæſtio.*

1 TRipliciter id euenire poteſt. Primò ſi errauerit, quo ad valorem Sacramenti, abſoluendo v.g. ſine poteſtate: vt ſi abſoluiſſet a reſeruatis, vel ſine intentione, vel ſine debita pęnitentis diſpoſitione. Secundo ſi errauerit, quo ad aliquid, quod erat in damnum tertij: v.g. non obligauit ad reſtitutionem debitam: & idem eſt ſi obligauit ad indebitam. Tertio ſi errauerit in aliquo, quod nec bonum tertij, nec validitatem Sacramẽti læderet, ſed ſolum v.g. non interrogauit de numero, vel de requiſitis circumſtantijs peccatorum, vel reliquit pęnitentẽ in occaſione proxima. Iam de ſingulis hiſce euentib. noſtro more breuiter

Sed

Sed prius aduertendum est eiusmodi errores, vel à Confessario posse committi ex culpa mortaliter graui, quam malam fidem vocabo: vel ex nulla, aut saltem venialiter leui, quam appellabo bonam fidem: nam hac distinctione posita, clariora euadent, quę subdendo sunt. Initium autem facimus à tertio.

§. II. *De errore circa tertii damnum.*

2 QVando ergo Confessarius errauerit tertio modo: si bona fide processit; ad nihil illum obligo, *a* sed Deo omnia commendet: si mala fide; debet *b* diligentiam moralem adhibere, vt pœnitentem admoneat; de cuius admonitionis modo, mox aliquid attingam nu. 6. Ratio est, quia in posteriore hoc euentu Confessor esset causa, ne pœnitens obligatus v.g. confiteri integrè omnia peccata; tali obligationi, saltem materialiter, non satisfaceret. At in casu priore non censeretur causa moralis. Huius autem ratio vlterior est, quia bona fides facit, ne tunc cõfessor sit, seu censeatur eiusmodi causa moralis: nullã enim culpam adhibuit, & vt suppono non dixit pęnitentẽ nõ esse obligatũ, sed solũ tacẽdo nõ interrogauit, vel nõ obligauit. Sanè si quis ex Fidelibus, die festiuo, quẽ ipse crederet feriatũ, laboraret, ego non obligaret docere eum de diei festiuitate, si eiusmodi monitionem facere non possem sine meo graui incommodo: & ratio est, quia non teneor ex iustitia: quòd si teneor ex charitate; certè illud incommodum me excusat: vt est communis doctrina in omnib. obligationibus prouenięntibus ex debito charitatis. Ita est in casu nostro: nã ex vna parte graue censetur incommodum cũ meo rubore, & ostendẽdo me errasse monere pęnitentem: & ex alia nullũ damnũ obuenit pęnitenti bona fide procedenti (vt supponimus) & solum materialiter legem, de integritate Confessionis non obseruanti.

a Filliu. in instruct. breui c. 4 § dico 2. Delugo disp. 22 de pœn. sec. 3 n. 75.
b Idem Delugo ea nu. 74.

3 Petes, quid si bona fide positiuè deobligauit; vel, quod in idem recidit, pœnitens motus ex silentio Confessarij putauit, se non obligari ad prædicta? Respondeo regulariter ad nihil illum obligari docet Filliuc. *c* Rarò obligari docet Delugo. *d* Rectè vterque: tunc enim esset obligatio; cum omnibus perpensis, non esset graue incommodum Confessarij admonere: quia vero rarò non adest ille rubor in retractando; potest rectè dici regulariter non obligari.

c Filliuc loco cit.
d Delugo nu 74. c.

§. III. *De Errore cum damno Tertii.*

4 QVando errauit secundo modo, nempe cum Tertij damno distinguendum est. Quando enim tacuisti, hoc est, nec illum positiuè obligasti, nec deobligasti positiuè: si quidem bona fide processisti; ad nihil te teneri putant graues Auctores *a* propter rationẽ modo dictã §. præcedente: si autem mala; teneris admonere *b* pęnitentem de patrato errore, ne scilicet patiatur damnum innocens causa tua. Si tamen non admoneas; licet pecces non teneris ad restitutionem: quia Confessor non tenetur ex iustitia quærere bonum temporale aliorũ. Quod si illum positiuè obligasti, vel deobligasti: si mala fide id à te factũ est; certe *c* obligatis vel monere cum effectu, quo ipse restituat: vel si nolit, seu iam tunc non possit, cum potuisset ante tuam deobligationem, tu teneris restituere: fuisti enim causa positiua damni, vnde obligaris ex iustitia. Si vero bona fide processisti; etiam obligaris *d* (sic vrgente damno Tertij) cum aliquo tuo incommodo: nõ tamen cum tanto, quanto si mala fide processisses: quia nunc teneris ex charitate, nõ vero ex iustitia, vt dictum este. Aliqui *e* putant in hoc casu adesse obligationẽ aliquo modo ex Iustitia.

a Filliu. in instruc. breui c. 4 §. dico 2. strictus loquitur Delogu c. de pęn. dis. 22. sec. 3 n. 65.
b Delugo ibidem.
c Ibidem.
d Ibid.
e Delugo c. ib. n. 61

si quis enim sine culpa incenderet domum alienam; vt primum id aduertit, tenetur (aiunt) ex iustitia, si potest, non cum tanto incommodo, extinguere; licet alius, qui non incendit, non ex iustitia, sed ex sola charitate teneatur. Ita in casu nostro, &c.

§. IV. *De errore cum inualiditate Sacramenti.*

5 QVando Confessarius errauit primo modo, hoc est ita, vt Sacramentum pœnitentiæ, quod administrauit, inualidum fuerit: si fide mala processit, debet *a* omnino, cum suo etiam graui incommodo, pœnitentem admonere, sic exposcente damno sciente r illato à Confessario. Si verò bona fide, tunc solum debet *b* (semper supponimus quòd possit illum conuenire) admonere etiã cum proprio aliquo dedecore, & incõmodo, quando est periculũ ne pœnitens amplius confiteatur: vt si esset v. g. grauiter infirmus. Ratio est, quia tũc est periculum mortis æternæ penitentis: atque adeo pœnitens tunc versaretur in extrema necessitate. At si tale periculum non est: quia spes est vt iterum validè Sacramentum penitentiæ suscipiat; non esset in necessitate extrema; nam in sequenti Confessione bona fide facienda ia m indirectè absoluetur ab omnibus peccatis alias non legitimè absolutis: illud autem inconueniens, quod non seruabitur materialiter lex Dei de subdendis omnibus peccatis directè clauibus, resarcitur ab excusatione ducta ex rubore Confessarij eo modo quo dictum est §. 2.

a Filliuc. in Instit. breui c 4. §. Dico igitur primo, & Delugo d. disp. 22. de pen sect. 3. n. 58.
b Delugo ibid.

6 Petes, quando admonendus est eiusmodi pænitens, quo modo fiet sine fractione sigilli? Respondeo, Confessor, ne sigillum frangat, debet petere veniam a pænitente loquendi cum ipso de re ipsi pænitenti necessaria ad salutem, atque ad eiusdem Sacramentalem Confessionem præteritam pertinentem. Si pænitens concedat; iam tutò Confessor admonebit: si negat; ad nihil aliud tenetur: *c* quia iam functus est suo munere, quantùm potuit.

☞ Si pœnitens redeat ad Confessionem, te in hac debere illum monere de defectu prioris, puto, quia non adest ille rubor: & ita ob aliam rationem minus vniuersalem notat de Lugo l. c. nu. 77.

c Sanch. l. 3. de matrimon. disp. 6. nu. 3 contra Suarium dis. 32. de pen sect. sect. 5. dicentem posse adhuc & debere admonitionẽ prosequi quia talis locutio est pars Confessionis præteritæ.

CAPVT NONVM.

Aliquo pertinentia ad Confessarium antequam absoluat.

IN vnum redigimus quædam, quæ supersunt, quæq; superiùs meliorem locum quam hunc obtinere non potuisse visa sunt.

§. I. *Ex qua opinione Confessarius pœnitentem absoluat.*

1 POtest, *a* immo debet Confessarius sequi opinionẽ probabilẽ pœnitentis, contra propriã sententiã siue probabilẽ, siue probabiliorẽ. Ratio est, quia tunc pœnitens est rectè dispositus; qũ enim sequi paratus est opinionem probabilem: iam vult ab omni peccato discedere: & quãuis in rebus humanis, siue Iudex, siue Medicus deberet opinionem probabiliorem sequi, de qua re nobis nunc agendũ non est: tamen Confessario, qui non alio modo est Iudex, & Medicus, nisi vt anima pœnitentis iustificetur: satis erit si pœnitens rectè ad prædictam iustificationẽ dispositus appareat: id quod satis habetur sequendo opinionem probabilem.

a Suar. de pen. dis. 32 sect. 5. Sanc. l. 1 in Dec c 9. n. 28 & 29 alijq; Castrop. t. 1 disp. 2. de conscien opin. p. 5. n. 3.

2 Petes, debet ne id sub mortali? Respondeo ita, *b* Et quidem Confessarius proprius, idest Parochus debet toties quoties ad se recurrerit pœni-

b Delug. dis. 22. sec. 2. n. 48.

pænitens, eum absoluere, seq. pænitentis opinioni probabili conformare; delegatus vero, idest non proprius, licet audita Cōfessione, pro ea vice idem debet: tamen potest eum monere, ne iterum redeat, nisi eam opinionem deponat. Ratio diuersitatis est ducenda ex obligatione, quam habet Parochus pro subditis audiendis, à quâ non vrgetur delegatus. Obligamus autem delegatum pro ea vice, quia quando Confessarius quicumque audit confessionem, ex suppositione, quod audijt, obligatur sub mortali conformare se opinioni probabili quia tunc pænitens, cum sit rectè dispositus, habet ius absolutionis, ne iterum cogatur sua scelera alteri manifestare.

3 Non est tamen negandum *c* excusari nonnunquam, propter leuitatem materiæ, eiusmodi confessarium, vt si confessio fuisset de peccatis venialibus, aut ita breuis, aut de tali materia, vt eius repetitio apud alium confessarium graue onus minimè cēseatur. Immo aliquid *d* in hoc confessario delegato nunquam talem obligationem mortalem agnoscunt, quia talis confessarius, volendo audire pænitentis peccata, non vult cedere iuri suo, quo liber est, vt possit suam in operando opinionem sequi.

c Suar. c. num. 2. Sanc. c. n. 19.

d Montesinus & aliqui apud Delugo dis. 12. c. sec. 2. n. 48. nec reprobat ipse Delugo siquidem cōtrarium solum vocat verius.

4 Petes iterum, quando confessarius potest, vel debet conformare se opinioni pænitētis probabili, debet ne esse in se probabilis opinio, an satis est, vt pænitenti appareat probabilis, quamuis in se talis nequaquam sit? Respondeo debet esse talis in se, siue tamen per rationes intrinsecas, siue per auctoritatem extrinsecam Auctorum, iuxta ea, quæ dicuntur à Doctoribus de hac materia. Si ergo opinio pænitentis nullam ex his probabilitatem habeat sed solùm ipsi pænitenti appareat probabilis, v.g. appareat probabile talem contractum non esse vsurarium, diligens sit confessarius in examine talis sententiæ, an fortè sit probabilis saltem extrinsecè propter auctoritatem alicuius Auctoris, & si inuenerit esse talem illi se conformet, *e* secus illa opinio pænitentis iam non erit nisi falsa, & erronea, vnde cum eiusmodi pænitente se geret, sicuti se gereret cum culpabiliter, vel inculpabiliter ignorante, de quo nos satis diximus supra hoc lib. cap. 4. Hactenus declaratæ doctrinæ quandam moderationem adhibet Delugo. *f* ☞ *a* Merito .n. ait, non obligari confessarium sequi opinionem pænitentis, quando opinio se tenet ex parte confessarij, vt si sit probabile, ipsum, posse, & non posse negare Absolutionem, id quod ego iterum notaui cum Sanc. *b* quando egi de Pænit. libro 5. c. 5. §. 4. n. 39.

e Delugo loc. c. à nu. 45.

f Delugo l. t. resol. mor. dub. 28.

a Delugo lib. 1. Resp. mor. dub. 28.

b Io. Sanc. d. 44. nu. 10.

§. II. *An Confessarius sciens Penitentem non fateri peccatum, quod commisit, possit illum absoluere.*

5 QVid faciet confessor, quando aduerteret pænitentem aliquod peccatum commisisse, quod neq. ex se, neque interrogatus confitetur? Dico, si scit euidenter, quod commiserit, & item euidenter nouit, quod alteri confessus non sit, absoluere non potest; quia latè ipsi tunc constat eiusmodi pænitentem non esse ritè dispositum *a*.

a Suar. de penit. disp. 32. sect. 3. n. 9. Fag. l. 6. de 2. præcepto Eccl. c. 4. nu. 38.

6 Dixi (si scit euidenter) si enim dubitat, vel dubitat an pænitens licite neget, potest absoluere, quia quilibet debet præsumi bonus, atque adeo rectè dispositus, nisi contrarium clare constet. Quoniā igitur ea euidentia rarissima est (...)ce item contingere potest, vt pænitens habeat tacendi causam rationabilem, iuxta alibi dicta, ad euitandum v.g. suum, vel alterius damnum, vel habeat aliquam probabilem opinionem pro se, qua-

que actione; ideo, regulariter, videtur absoluendus.

7 Quid, si Confessarius ex aliorum Confessione nouit, v.g. Petrum tale crimen commisisse, nec esse confessum: ipse autem Petrus interrogatis negat; habenda ne erit fides alijs, an Petro? Respondeo Petro potius, quam alijs: quia in hoc iudicio pęnitens est reus, testis, & accusator: magisque est credendum in hoc foro pęnitenti in sua causa, quàm aliis in aliena.

8 Sed quid si Confessor aduertit pęnitentem tacere peccatum, quod clarè commisit; obligatur ne interrogare? Respondeo, obligatur, si aduertit tale silentium oriri ex malo examine; quia debet pęnitentem indispositum ad rectam dispositionem adiuuare; immo etiam si inculpabiliter pęnitens omitteret; quia Confessario etiam incumbit cognoscere plenè statum Rei, illumque rectè dirigere antequam absoluat. Quomodo autem, & qua prudentia interrogare debeat pęnitentem de peccatis ab ipso commissis, iam subdo.

§. III.

Qua ratione Confessor, antequam absoluat, Pænitentem interrogare debeat.

9 HÆc animaduersio supra, cum de integritate Confessionis actum est, suum germanum nancisci locum poterat. Verùm nec ab hoc loco, vt cōsideranti patebit, aliena prorsus est. Quare breuiter de illa aliquod, ex Delugo, a qui solidè & dilucidè illa exagitat breuiter de nostro more quantum ad expediendam Confessionem pertinet, afferemus.

a Delugo disp. 16. de pen. sec. 14. n. 589.

10 Confessarius non obligatur ad examinandum pęnitentem exquisita industria, & exactissimo examine, sed suaui & humano. Ad cognoscendum autem gradum huius diligentiæ, quam adhibere debet Confessarius, nota posse errari vel per defectum, vel per excessum. Per defectum errant rudes, ignariq. Confessarij nihil interrogando, vel solum crassissima quædam, vel vniuersalia: Per excessum fallūt doctiores: quia his occurrunt plures, & plures interrogationes, quibus melius species, vel numerus peccatorum explicarentur. Circa quod, aduertendum, Confessarium non obligari plus ad interrogandum, quàm ipse pænitens ad se examinandum; immo pęnitens obligatur primo loco, & deinde, iuxta capacitatem pęnitentis, Confessarius; pęnitens autem non obligatur ad exactissimum examen sed ad humanum, hoc est tale, quo Sacramentum hoc non reddatur nimis graue, & onerosum: nec est bona consequentia, si plus hic se examinaret, plus inueniret, ergo ad hoc obligatur; non est inquam bona consequentia. Ratio est, quia non est attendendum solum ad exactam, & integram Confessionem peccatorum; sed etiam permaximè, ne Sacramentum, ex hoc capite, reddatur nimis onerosum, & graue. Idem ergo dicendum est de interrogationibus à Confessario exhibendis: non enim aliis, aliisque minutissimis interrogationibus torquere debet pænitentem, sed humano, prudentique modo, quamuis omittenda sit aliqua differentia, vel numerus, aliàs aperiendus.

11 Sed inquiret aliquis aliquam regulam circa huiusmodi examen humanasque interrogationes. At profectò non potest dari vna, & eadem regula pro omnibus: pendet enim ex capacitate, & dispositione corporali, ex attentione aliisque circumstantiis. Quare pauciores, & crassiores interrogationes debent fieri homini inculto, & barbaro, quales sunt Indi Occidentales, quam alicui Europeo; lenius item examinandus est rusticus

dicus noster, quam homo ciuilis: leuius qui ægrotat, & difficulter potest ad subtiliora attendere, propter capitis debilitatem, quàm homo sanus, & robustus. Denique (quod notandum est etiam) leuius, & minus exactè interrogandus est circa singula, qui plura habet peccata, quam qui pauciora. Ratio colligitur ex dictis: quia cum solum requiratur diligentia, & examen humanum, hoc autem sit illud, quod nō generat ex se fastidium, & tædium huius Sacramenti, consequens est, vt minus distincta notitia requiratur ab eo, qui vel propter incapacitatem, vel propter morbum, vel propter peccatorum multitudinem, vel aliam ob causam difficilius posset exactam notitiam reddere. Nam illi, qui confiteri debet peccata totius vitæ, quam in omni peccatorum genere expendit, difficillimum esset, & aptum ex se ad reddendam illi Confessionem odiosam, & grauem nimis examen illud: quod alteri facienti Confessionem menstruam: non esset difficile, sed facile. Et hæc est ratio, cur à meretrice, & concubinario, & similibus minus exactè, & distinctè, petamus numerum peccatorum, quam si per mensem, vel per hebdomadam solum v.g. in eo peccato fuisset: quia nimirum diligentia, quæ pro peccatis vnius hebdomadæ distincte confitendis sufficeret, eadem, si pro longo tempore examinando adhiberetur, difficultatem ingereret, & molestiam talem, ad quam præceptum Confessionis integræ non obligat; quia redderet præceptū ipsum, & Confessionem nimis molestam, & grauem. Debet ergo Confessarius accomodare se pœnitenti, & notitiam peccatorum à singulis petere, iuxta capacitatem singulorum subtiliorem à subtilioribus, crassiorem à crassioribus, breuiorem ab infirmioribus, &c. Hæc ex illo.

Sedabit Confessarii speculatiui conscientiam Doctrina Thomæ Sancez *b* ex qua colligitur (& quidem ex eodem puro principio, quod examen debet esse morale, & humanum, non vero metaphysicum) ex qua, in quàm colligitur, non obligari confessarium ad interrogādos pœnitentes de extraordinariis quibusdam euentibus, qui in eorum peccatis alias mutarent speciem, &, si ipsi pænitentes aduerterent explicare sine dubio deberent. Verba Sancez sunt eiusmodi. *Ex his infero confitentem si tum extraordinarium in concubitu, seruato legitimo vase, non esse necessario interrogandum de effussione seminis, an extra vas euenerit, nec ne, vel expertusne sit illius periculum, quia hæc non frequenter. Sed rarissime accidunt*. Hæc Sancez.

b Th. Sanc. lib. 9. de matr. d. 6. nu. 5. fine.

§. IV.

An aliquando Confessario sit subeundum onus Pœnitentis, quem absoluit.

12 OBligatur v.g. pænitēs, omnib. expensis, vel Primo ad correctionē fraternā proximi: vel Secūdò ad restitutionē siue rei, siue famæ, vel Tertiò ad confugiendū ad Superiorē, ob casus reseruati absolutionē, vel Quartò ad denūciādū aliquē siue S. Inquisitioni, siue alteri Tribun. Quæritur ergo an Conf. eiusmodi onera in se susc. licite possit, vel debeat.

13 Quo ad licite posse. Quamuis consilium optimum sit, vt Confessarius ab huiusmodi pœnitentiam oneribus subeundis omnino abstinear, tamen concurrentibus tribus, licite potest. *a* immo interdum, ob charitatem, debet. Primò vt sit moralis aliqua necessitas ex parte obiecti, idest ex parte rei faciendæ. Secundò vt eam rem facere pænitens non possit, vel non sit aptus, vel rationabiliter refugiat. Tertiò vt ipse confessarius speret vtiliter se illud munus, sine suo dispendio, executurum.

a Suar. de pœnit. dis. 34. sec. 4. à n. 17.

14 Quoad debitum. In eo tantum casu debebit, *b* quando non potest omnino pænitens, ipse autē confessarius potest, & ex altera parte obligat charitas sub peccato, vt illud fiat ad quod tenetur pænitens. Sed discurrendo

b Idem ibid.

rendo per singulos casus num. 12. propositos, doctrina hæc euadet euidentior.

15 In primo enim casu: si proximi necessitas sit tam grauis vt pænitēs obligetur ad corrigendum illum, siue per se, siue per alium; tunc si potest ipse pænitens siue per se, siue per alium diuersum a Confessario corrigere; non obligatur confessarius, quia tunc non extremè indiget proximus. At si eamdem grauem necessitatem succurrere, neque per se, neque per alium pænitens possit; sed solùm per confessarium (qui casus certè rarissimus est) tunc, si sine magno incommodo, iuxta leges communes charitatis, possit confessor; sanè debebit: c multo magis si is confessor sit Superior, cui incumbit bonum subditorum: Ratio est, quia tunc extremè indiget proximus.

c ib. d. n. 201

16 In secundo casu confessarius non tenetur subire *d* onus restitutionis siue sua, siue pænitentis, siue alterius pecunia. Idem de restitutione famæ. Ratio est, quia hoc est onus pænitentis: quod si ex aliqua causa ipse pænitens subire non potest, nec alium inueniat, qui voluntariè vices suas suppleat; iam à tali onere liberatur. Excipe tamen casum extremæ necessitatis; si enim confessor aduertat illa pecunia extremè indigentem sibleuandum; nec aliam adesse subleuandi viam; sanè iux ta leges charitatis, vt modò diximus, obligabitur.

d Collig. ex Suario loc. cit. & ex Sanc. & Castr. mox cit.

17 In tertio casu nunquam *e* obligabitur Confessor Superiorem conuenire propter peccatum reseruatum pænitentis: nam, vel pænitens potest adire prædictum superiorem; & tunc non extremè indiget: vel non potest, quia v. g. est infirmus in graui periculo, vel habet impedimentum perpetuum adeundi Superiorem, & tunc casus huic non est reseruatus, & consequenter confessor, iuxta regulas generales absoluendi in articulo seu periculo mortis; poterit illum absoluere: neque enim pænitens obligatur mittere alium, siue procuratorem, siue literas, siue amicum; cum illud se præsentandi sit onus personale pænitentis, a quo, cum non possit, excusabitur.

e San. l. 2. in Decal. c. 13. nu. 14. Castr. t. 4. dis. 4. p. 5. §. 2. n. 4. 5. & 7.

18 In quarto casu nec obligabitur *f* ipse Confessor subire onus denunciandi illis Tribunalibus: idque propter rationem modò numero præcedenti, dictam. Excipe nisi grauiter periclitetur bonum publicum, & deficientibus aliis, confessor remedium adhibere posset; tunc enim, secundum prædictas charitatis leges, sanè debebit; quia extremè in eo euentu, Respublica indiget auxilio Confessoris.

f Idem.

Ex dictis similia, quæ contingere forrasse poterunt, facilè decidentur.

Finis Libri Tertii.

LIBER

LIBER QVARTVS DE SATISFATIONE.

CAPVT PRIMVM.

De Pœnitentia iniungenda à Confessario.

§. I.

An Confessor possit nullam iniungere pœnitentiam.

1 Certum est apud omnes Confessarium teneri *a* communiter, sub aliqua obligatione, imponere pœnitentiam, atque adeo supponi in ipso auctoritatem ad eam iniungendam: tam in punitionem peccatorum quia est Iudex; quam in medelam, quia est Medicus. Dixi sub aliqua obligatione; nam si relinqueret, sine contemptu, leuem pœnitentiam imponere pro venialibus, vel pro sæpe confessis; non puto mortaliter peccaturum, propter leuitatem materiæ, aliasque rationes à citato Delugo ibidem deductas. Dixi item (communiter) quia Primò, quando, in articulo mortis pœnitens nullam præsumitur posse pœnitentiam exhibere, vt si impos esset rationis, vel admodum debilis; nulla iniungenda esset: *b* quia vel physicè, vel moraliter huius incapax est.

2 Secundò, idem est, si *c* cui reuelaretur suum pœnitentem perfectè pro suis peccatis satisfecisse, nec indigere in futurum remedio, quia vbi nullum est debitum pœnæ; nulla est debita pœnitentia; *d* & vbi nullum est periculum infirmandi; nulla est medicina adhibenda.

3 Tertiò potest Confessor absoluere, nulla, vel modica imposita satisfactione, quando ex ipsa Confessione, & ex materia, & signis eius intelligit pœnitentem integrè, vel ex parte satisfecisse pro peccatis suis, quia æquitas iudicij postulat, vt solum imponatur ea pœna, quæ est debita, & talis, qualis debetur. Sanè per ipsam Contritionem, Confessionemque homo satisfacit; vndè si interdum illa satisfactio æqualis censeatur; aliam superaddere non oportebit. *e* Consultum *f* tamen est, in eiusmodi casibus, facile aliquid imponere pro pœnitentia, vt mentem ad Deum semel eleuate, semel proferre nomen Iesu, &c.

4 Quartò, quando Confessor prauidet fore, vt pænitens non executurus sit pœnitentiam, satius est satis modicam imperare. *g* Sed in hoc casu addenda erit monitio, quæ paulò infra afferetur §. 3. n. 11.

5 Quintò, quando scrupulosus sæpius, intra horam redit ad Confessarium cum nouis culpis, vt sæpè absoluatur; potest relinqui *h* pœnitentiæ impositio; quia supponitur satis imposita in præcedentibus.

6 Sextò, quando quis lucratus est Indulgentiam plenariam; poterit dimitti sine impositione pœnitentiæ. Ratio est eadem, quæ dicta est superiùs; quia nimirum per illam satisfactum est debito pœnæ. Sanè Bonifac. VIII. vt refert. Glossa nolebat Confessarios imponere aliquam pœnitentiam ijs, qui Iubilæum Anni Sancti lucrab ntur; quia nimirum satisfactione alia non indigebant. Et *l* S. Tho. dicit esse de consilio pœnitentiam implere, quando quis Indulgentiam lucratur.

a Trid. sess. 14. c. 8. & C omnis vtriusque de pœnit & remis. Delugo de pœnit. disp. 25. sec. 4 nu. 49.

b Fag. 2. Eccl. præc 1. 9. c. 3. n. 9

c Coninc. de pœnit. dis. 10. n. 63.

d Suar. disp. 38. sec. 3. n. 4.

e Idem ibidem.

f Ibidem.

g Fagund 2. Eccl. præcept lib 8 c. 3. nu 10.

h Ibidem n. 9.

i Extrau. Antiquorum de pœn. & rem. apud Delugo disp 27. de pœn. sec. 1. n. 23.

l S. Th. in 4 dist. 20. q. 1. ar 3.

7 Dices,

7 Dices, at quis sciet se verè lucratum esse Indulgentiam? Respondeo; licet raro, vel nunquam possit constare integrè aliquem satisfecisse pro peccatis, vel Indulgentiam fuisse lucratum; sico tamen ad nostram rem sufficere *m* quod probabiliter quis videatur, satisfecisse: cum probabilitas sufficiat, vt quis prudenter operetur.

m Petrus de Soto sect. vit. de satisfactione adductus à Delugo de pœnit. disp. 25. sec. 4. n. 48.

§. II. *De auctoritate Confessoris in iniungenda pœnitentia sub præcepto.*

8 Aliqui ita explicant auctoritatem Confessarij in iniungenda Pœnitenti pœnitentia: vt dicant ipsum posse iniungere sub præcepto. Alij, vt possit solum per modum consilij conditionatè, in hunc v.g. modum: si vis acquirere relaxationem pęnæ, ex opere operato; hoc, vel aliud opus exhibeas. Alij posse vtroque modo, id quod probabilius est *a* Ratio est mox dicenda c. 2. §. 1.

a Suarez de pœnit. dis 38 sec. 5. n. 2. & sec 7. n. 2. Pag l 9 de 2 præc Eccl. c 3. n. 21 cōtra Vasq. Coninch. & Tur. quos sequitur Delugo de pæn dis. 25. sec. 4. n 54.

Addunt tamen communiter Doctores censeri regulariter Confessorem dare præceptum, dum pænitentiam absolutè imponit; & solum, cum suam intentionem explicauerit in contrarium, esse sub prædicto conditionato consilio.

§. III. *Quanta imponi penitentia debet.*

9 Ita id relinquitur arbitrio Confessoris; vt, spectatis omnibus, possit quamcumque iniungere; modo, omnibus item perpensis, obseruet quæ vult Tridentinum *a* dicens eos fieri peccatorum participes, qui, sine iusta causa, pro grauibus peccatis leues pęnitentias iniungunt.

a Trid. sess. 14 c. 8.

10 Nota tamen in hoc præcipuè esse spectandam vtilitatem, necessitatemque spiritualem pęnitentis; adeoque persæpe moderandā esse pęnitentiam, leuioremque, quàm pęnitens meretur imponendā; vt si v.g. timeatur pusillanimitas, vel horror Confessionis in pęnitēte. Audi Nazianzenum; *b Hanc, inquit, rationem tene, vt partim eum corrigas, idque leniter, & humanè, nō vt hostis, neq; vt durus & rigidus medicus.* Ex qua Doctrina sic habet Præpositus. *c Non debet eadem penitentia iniūgi debili, & forti, pauperi, & diuiti. Debet ergo Sacerdos cōsiderare fragilitatē penitentis, eius contritionem, proclivitatem ad peccādū &c. Præstat autē interdum prudenter dissimulare, minores pœnitētias iniungendo, quā austeritate nimia homines ab hoc Sacramento auocare: iuxta illud Auctoris operis imperfecti in Matt. Et si erramus, modicam penitentiam imponentes; non ne melius est, propter misericordiam, rationem reddere, quā propter crudelitatem? Vndè cum prudenter timetur, quod pænitens non exequetur maiorem pænitentiam, quam meretur; minor potest iniungi, reliquum Deo commendando.* Hęc præpositus.

b Nazianzen. or. 26. de | moder. in disp. seruanda sub finem.
c Præpositus in 3. p. de pæn. dub 7.

11 Addit sic Polancus. *d Confessor quadam etiam pænitentis relinquat arbitrio: vt si dicat, hoc facias, vel si malueris, illud. Demum potius vnum Pater, & Aue imponat; quam recedere sinat afflictum, vel desperatum pænitentem (adde, vel horrore Confessionis affectum) ob pęnitentia grauitatem. Quando autem exigua iniungitur panitentia, indicari posset quam maiorem meretur; si quidem septennis pro quovis mortali ex vsu erat; si tamen timeretur nimia deiectio, vel diffidentia; non expedit hoc dicere.* Hæc Polancus.

d Polancus in dir ect. Confess. c. 3. §. Quod attinet.

12 Præterea *e* sic Delugo; *pænitentia debet esse salutaris, & conueniēs; hoc est primo loco attendi debet ad vtilitatem spiritualē pęnitētis, ne scilicet laquei ei inijciantur, vt noua peccata cōmittat. Ex hoc potissimū capite excusari potest hodierna praxis, qua leues pænitētia imponuntur pro grauissimis peccatis; id enim sæpe fit propter spiritualē infirmitatē. pęnitent-*

e Delugo de pæn. dis 25. sec. 5. n 60.

tentium, qui grauioribus penitentiis scandalizabuntur: & vel Confessionē fugient, vel certè Confessarios ineptos adhibunt, qui eos curare nesciunt. Denique in dubio inclinandum est in partem benigniorem, in qua minus est periculi. Monendi tamen sunt penitentes de insufficientia satisfactionis iniunctæ, & consulendus est ipsis vsus Indulgētiarū, & aliquando imponēdus, vt sic suppleatur defectus propriæ satisfactionis. Hęc prudēter Delug.

Denique sic etiam docet Ascanius Tamburinus (quæ singulariter diligo propter eius eruditionem, & eximiam doctrinam, nec solum propter commune cognomen, & fortasse etiam propter eandem à maioribus longe ductam familiam.) Is enim sic *f* habet. *Cum quantitas*, inquit, *& qualitas penitentiæ Prudentis Confessarii arbitrio relinquitur* c. Mensuram c. Deus de pęnit. & remiss. & c. tempora 26. qu. 7. *in huiusmodi quantitate, & qualitate penitentiæ iniungendæ, inspicere Confessor debet grauitatem, & leuitatem peccatorum, & qualitatem personæ Pœnitentis; An videlicet sit robustus, vel debilis, iuuenis, vel senex; an fortè sit magnam recusaturus, vel licet acceptet, eam non impleturus; & alia huiusmodi incipienda est potissimum magnitudo Contritionis; tanta enim esse posset, vt ea sola penitentia remitteret, iuxta Gloss. &c.* Hactenus ille.

f Asc. Tamb. t. 2. de Iure Abb. d. 6. q. 5. nu. 5.

§. IV. *Cuius generis Pœnitentiam debeat Confessor iniungere.*

13 DE tribus esse solet difficultas. Primò de opere interno. Secundò de alias debito. Tertiò de opere pro defunctis. Quoad primum, quamuis communiter expediat, vt externam pęnitentiam Confessor iniungat, tamen potest *a* merè internam. Ratio est, quia ex vna parte satis sensibilis fit ex externa iniunctione Confessoris: & ex altera, ex se est opus aptum ad satisfaciendum, & sæpissimè est multum vtile pęnitenti, vt recordetur quis v. g. pænarum Gehennæ, vt eleuet mentem ad Deum, vt se aspicere Christum cruci affixum imaginetur, &c.

a Suar. disp. de pœn. 48. sec. 6. n. 4. & alij apud Bonacin. de pęn. disp. 5. q. 5. sec. 3. p. 2. nu. 10.

14 Quoad secundum. Potest *b* etiam pro pęnitentia iniungi opus, ad quod aliàs tenetur pęnitens, vt Sacro interesse tali die festiuo, recitari horas à Sacerdote &c. Ratio est, quia etiam per hæc opera satisfacimus pro peccatis, & expedit aliquando ita alicui iniungere, vt maiorem diligentiam huiusmodi operibus præceptis adhibeat; Tunc autem duo peccata specie diuersa, atque adeo specialiter Confessori patefacienda committeret *c* pęnitens, si tale opus non exhiberet; alterum contra obligationem ortam ex Ecclesiæ præcepto; alterum contra obligationem ortam ex hoc Sacramento.

b Iidem ibid.

c Vasquez alij q. apud Delugo dis. de pœn. 25. sec. 5. nu 67.

15 Nota tamen communiter expedire, vt iniungatur illud opus, ad quod aliàs pęnitens non tenetur. Immò si nihil addat explicando mentem suam Confessarius; intelligitur de opere alias non debito. Vt si dicat: Adsto vni Sacro; intelligitur præter illud, ad quod quis tenetur in die Festo. Quod si diceret: In hac die Dominica audi duo Sacra; puto *d* ex his verbis colligi, quod præter Sacrum debitum ex Festo, aliud vnum debeat quis audire, non vero duo; ex tali enim modo iniungendi, talis esse videtur iniungentis intentio. Si dicat elargire elemosinam pauperi; puto te satisfacturum, si elargiaris extremè indigenti, quia licet aliàs debuisses: tamen ex modo iniungendi, non videtur Confessarius te obligare ad non extremè indigentem. Atque ex his poteris nō absimilia conjectari.

d Coninch. hic nu. 69.

16 Quoad tertium, potest *e* pro pœnitentia imponi opus v. g. eleemosina, vel ieiunium, vel oratio, vel quodlibet opus pium, cuius satisfactio, nec solum impetratio, applicetur à pœnitente pro defunctis. Ratio principaliter est, quia tum illa voluntas applicandi opus dictum pro defunctis;

a Delugo de pœ-n.t.d.(p.25.sec.5.nu.62. contra lo. Sancez in selec. disp.16. nu.1. functis; est satisfactoria, & iam remanet pro pænitente: tum maximè quia, licet à pœnitente tunc applicetur satisfactio talis operis, ex opere operantis illis Sanctis Animabus Purgatorij; tamen satisfactio eiusdem operis eleuati iam per Sacramentum, ex opere operato, semper pro pœnitente remanebit, & sic numquam frustrabitur sua parte integrali, quæ est satisfactio tale susceptum Sacramentum.

§. V. *Quando pœnitentia imponi potest.*

17 Debet pœnitentia imponi à Confessario post audita peccata, sed vel ante, vel post absolutionem, dummodo moraliter cum ipsa coniungatur. Consultius tamen videtur, vt iuxta consuetudinem rite communiter introductam, imponatur ante absolutionem, sed post exposita peccata.

CAPVT SECVNDVM.

De pœnitentia soluenda à pœnitente.

§. I.

An pœnitens teneatur acceptare Pœnitentiam, acceptatamque soluere.

a Suar. Coninc. & al. ij supra cit.

1 Pœnitentiam siue medicinalem, de qua non est dubium *a* apud Doctores, siue in satisfactionem, tenetur acceptare pænitens. Ratio est, quia Confessor potest præcipere: ergo pœnitens debet acceptare. Antecedens colligitur ex Concilio Trident. quod docet *b* in Sacerdotibus esse potestatem ligandi, non solùm ad infirmitatis medicamentum; sed etiam ad peccati commissi vindictam. Consequentia patet, quia hæc sunt correlatiua, potestas præcipiendi, & obligatio obediendi.

b Trid. sec.14.c. 8.

2 Hinc sequitur debere impleri talem pœnitentiam (si non detur sub conditione, de quo supra dixi cap. præcedenti, §.1.) à pœnitente, ex se quidem sub obligatione mortali, sed ex paruitate materiæ sub veniali: est autem paruitas materiæ quoties pœnitentia est leuis, *c* iuncta propter peccata venialia, vel propter mortalia aliàs rite absoluta.

c Iidem Doctores.

3 Sed triplex est difficultas. Prima, quid si sit grauis, sed imposita propter prædicta venialia, vel propter ritè absoluta mortalia? Id quod posset aliquando etiam rationabiliter euenire, quando scilicet ob multitudinem, vel continuationem venialium ita expediret: quamuis *d* fatear, nunquam pro his, Sacerdotem obligari grauem pœnam iniungere.

d Coninc. n.82.

4 Respondeo. Quamuis sit probabilius *e* tunc obligari sub mortali, quia Sacerdos habet talem potestatem, & aliunde materia iam est grauis, tamen est etiam probabile *f* non obligari nisi sub veniali, idque saltem propter multos Auctores *g* ita sentientes.

e Henriq. citat. f Idem in fine. Vide Dian. p.3. Tr. 4. re sol.134. g Suar. Coninc. al. ij que cit.

5 Secunda difficultas. Quid si sit leuis, sed data pro peccatis grauibus aliàs non absolutis? Respondeo non obligari sub mortali *h* quia licet causa sit grauis; tamen materia ipsa præcepti non est ad tantam obligationem sufficiens.

h Suar. cit.

6 Tertia difficultas. Potest ne Confessarius imponere pœnitentiam grauem pro peccatis grauibus, sed obligando solùm sub veniali pœnitentem? Respondeo posse. *i* Ratio est quia tota obligatio pœnitentis fundatur in voluntate Confessoris, quasi legislatoris, qui potest suum præceptum, vt libet, moderari. Hinc obiter collige rationem huius grauis obligationis per nos non oriri ex ratione Sacramenti, quasi requirentis satisfactionem pro sua parte necessario ponenda; ex hoc enim capite esset etiam

i Suar. cit. licet neget Vasq. cit à tur in voluntate Confessoris, proposito in 3. p. n.c.

etiam obligatio sub mortali ad exequendam pęnitentiam leuem pro fr… ibus iniunctam; sed oriri ex ratione præcepti Confessarij ad id potestatem habentis *l* &c.

7 Quæres, An opinio illa, quæ docet pænitentem non teneri acceptare pęnitentiam, sit probabilis respondeo, post Tridentinum, multis non videtur probabilis. Et Victoria *m* quidem, & Vasquez aiunt, post Tridentinum, esse de Fide quod Sacerdos possit obligare ad aliquam pęnitentiam: & Suarez dicit contrariam opinionem esse temerariam; Alijs vero videtur, etiam post Trident: esse probabilis; quia non videtur Tridentinum damnare voluisse opinionem, quam Doctissimi viri *n* sequebantur. Ex qua opinione sequitur, quòd si esset pęnitens aliquis, qui nollet acceptare, paratus in Purgatorio soluere: non esset ex hoc præcisè censendus indispositus (nisi forte recusare penitentiam etiam paruam, esset signum non veri doloris); nec propter hoc solum esset ne absolutione dimittendus, quia sequitur opinionem quam tanti viri sequuntur. Caetanus *o* addit non solum non esse obligationem sub mortali acceptandi; sed nec implendi acceptatam; quod sanè, est nimis amplè dictum.

l Lege Suarium c. sec. 7. n. 5.

m Apud Delugo disp. 25. de pœnit. sect. 5. n. 68.

n Scotus. Medina, Armilla, Sylnester c. à Suar. p hic Adde C..b. c lem, Tabienam, Nauarrum Hostiens. & Panormitanum cita. A. P. Antonio Santarell. in manuscriptis de Sacramentis h. c. Vide etiā Dianā 2. par. tr. 1. Misc. resol. 52. & p. 3. Tr. 4. resol. 51.

o Caet. cit. à Delugo d. 25. de pęnit. sec. 5. n. 66.

§. II. *Quando debet Pęnitentiam adimplere Pęnitens.*

8 POtest esset difficultas. Primò quantum temporis post absolutionem (nam sicuti certum est posse solui ante absolutionem; sic certum est id non esse necessarium.) Secundò, An in tempore, quo forte pœnitens sit in statu peccati mortalis. Tertiò, An in tempore, quo exercet aliud opus de præcepto: v. g. an possit recitare coronam iniunctam ex pœnitentia, dum audit Sacrum de præcepto Ecclesiæ?

9 Quoad Primum, per se, debet adimpleri pœnitentia quando Confessor designat; licet facilè excusari possit à mortali dilatio talis temporis designati; quia communiter Confessarij præceptum cadit potius in rem exhibendam, quàm in tempus. Quod si non designat, *a* vt communiter fieri consueuit; per se loquendo, debet impleri quam primum commodè moraliter potest, sicuti obligat votum, aliaque similia: videtur tamen probabile *b* quod dilatio, nisi sit nimia, & ad longum tempus, & nisi ipsa dilatio minuat rem inflictam non sit mortalis: Sicuti idem dicitur de voto absque *c* temporis determinatione emisso, quando dilatio rem promissam non minuit, vt minueret tardus ingressus in Religionem. Aliqui simpliciter, & absolutè extendunt *d* ita eiusmodi obligationem: vt censeant ad vnum annum posse differri: sicuti ad vnum annum differri potest obligatio confitendi; quod tamen videtur nimis largè prolatum.

a Suar. cit. hic.

b Delugo disp. 25. sec. 5. de pęn. nu. 92.

c Delugo ibid.

d Ant. Ferandes in instruc. confess. 1. p. docum. 7. §. 2. nu. 2.

10 Quoad Secundum, Dico posse *e* adimpleri à pęnitente dum est in statu peccati mortalis; quia quamvis tunc non sit in statu meriti, tamen est in statu, quo potest præcepto Confessarij satisfacere.

e Delugo de pęnit. disp. 25. sec. 3. & communiter.

Quod Tertium. Potest pęnitens *f* soluere pænitentiam quando exercet aliud opus de præcepto: si pænitentia, & dictum opus non se inui cem excludant: quare dum audit Missam de præcepto; potest recitare v. g. Coronam Beatæ Virginis impositam in pænitentiam; non enim hæc se excludunt; &c.

f Castrop. t. 1. t. de legib. disp. 1. qu. 20. nu. 1.

§. III. *An possit impleri pęnitentia per alium.*

11 CVm satisfactio sit personalis; communiter *a* per se ipsum illam pænitens exhibere debet: nisi fortè sit Eleemosina, quæ talem rigorem non requirit. Si tamen iudicauerit Confessor, ex iusta & rationabili

a V. Delugo dis. 25. sec. 5. de pęn. nu. 79.

b Suar. dis. cit. 38. de pœn. sec. 9.

nabili causa, expedire imponere satisfactionem implendam per alium; posse, non est improbabile. *b*

c Delugo dis. 15. de pœnit. sect. 5. nu. 87.

12 Hinc infertur illum, qui redditus est impotens ad pœnitentiam sibi impositam implendam; non teneri *c* ad illam implendam per alium, etiam si commodè id facere possit. Ratio est, quia præceptum non fuit de procurando alieno ieiunio v.g. sed de ieiunio proprio: quod, cum poni non possit; cessat obligatio.

§. IV. *Ad quid obligetur Pœnitens si pœnitentiæ obliuiscatur.*

a Idem ibidem.

b Vasq. c. q. 94. art. 6. dub. 4.

13 EOdem modo, qui oblitus est pœnitentiæ sibi impositæ, manet liber ab obligatione *a* præcepti Confessarij, quandiu non recordatur, & memorem Confessarium consulere non potest. Nec tenetur Confessionem repetere, vt iterum pœnitentiam recipiat; Quæ quidem vera sunt, etiamsi, culpabiliter, oblitus sit pœnitentiæ: tunc enim satis erit *b* confiteri peccatum illius obliuionis culpabilis. Ratio horum est, quia non plus tale præceptum, saltem sub mortali, obligat, quàm cæteræ leges, ac præcepta, vt supra dictum est, quæ dum ignorantur, obligare nequaquam possunt.

§. V. *Qua ratione obligetur Pœnitens ad circumstantias operis impositi à Confessario.*

a Delugo c. n. 93.

b Sanc. lib. 4. in Decal. c. 12. n. 8.

14 SI oppositum sit v. g. recitare aliquot Coronas ante talem imaginem, vel flexis genibus; an satisfaciat pœnitens ante aliam imaginem, vel stando &c. Distinguendum est, *a* sicuti solet distingui de voto. *b* Quando enim res promissa est grauis, & circumstantia leuis, vt communiter est in dicto casu, de recitatione coronarum ante talem imaginem, obligabitur pœnitens ad illam circumstantiam, solùm sub veniali: at quando circumstãtia est grauis, vt si in tali imagine esset particulare obsequium, propter concursum, vel aliud simile, vt etiam alicui videtur esse in recitatione coronarum flexis genibus; tunc obligabitur etiam ad illam circumstantiam sub mortali. Atque hinc etiam colliges, An liberetur pœnitens ab obligatione ponendi pœnitentiam quando non potest ponere circũstantiã iniunctam à Confessario. Regula enim desumenda est ex simili paritate voti. *c* Et breuiter totum negotium colligendum est ex intentione Confessarij *d* imponentis pœnitẽtiam: si .n. ex coniecturis colliges eius intentionem solum fuisse ad substantiã operis, etiam cessante circumstantia; dum hanc non potes, illam exhibere debes, secus nõ item.

c Ibid. Sancez. d Delugo paulo ante c. n. 94.

CAPVT TERTIVM.

De commutatione Pœnitentiæ.

§. I.
An Pœnitens sibi commutare possit pœnitentiam à Confessario iniunctam.

a Sancez, Regin. l. Coninch. alijque quos cit. sequiturq. Delugo disp. 25. de pœnit. sec. 6. n. 96. quidquid dicat Pottel. & Diana cit. ibidem ab eodem nu. 95.

15 DIco non posse. *a* Ratio est: tum quia nemo potest commutare præceptum Superioris, etiam in melius; v.g. non potest fidelis commutare auditionem Missæ die Festiuo in opus quodlibet illa auditione excellentius, quia non est Superior; tum quia in casu nostro illud opus, quod à Confessario imponitur, eleuatur virtute clauium ad hoc, vt sit opus Sacramenti, non verò illud à te susceptum.

16 Dices. At est sententia probabilis, quod quilibet possit sibi commutare

tare voti in opus æquale, vel saltem in melius: Respondeo, In voto ipse vouens est loco Superioris sibi legem voti imponens: & opus ex voto non debet eleuari virtute clauium: quæ aliter se habet in casu pœnitentiæ, vt dictum est.

§ II.

An alius Confessarius possit commutare pœnitentiam audita Confessione.

17 POrest esse difficultas vel Primo de Confessore æquali, hoc est de Confessore, qui valet absoluere eadem peccata; quæ potuit prior Secundò de Confessore inferiori, hoc est qui non valet absoluere eadem peccata, quia scilicet sunt reseruata, quæ tamen potuit prior, quia erat vel Superior, vel delegatus ad reseruata.

18 Quoad Primum, Confessor secundus æqualis, si audiat eamdem Confessionem, quam audijt prior, potest commutare, *a* vel minuere pœnitentiam. Ratio est quia secundus Confessor succedit loco prioris; quare sicut prior poterat minuere pœnitentiam a se datam, sic poterit hic posterior:

a Suar. disp. 38 sec. 10. n. 4 & communiter recentiores.

19 Quo ad Secundum, licet probabilior sit *b* non posse, quia inferiori non potest, propter limitationem absoluendi, quam habet, succedere loco Superioris, tamen; quia ablata reseruatione per primam solutionē, iam illa peccata non sunt vlterius reseruata potest dici quod iam inferior respectu istius pœnitentis habet sufficientem iurisdictionem, & consequenter *c* poterit, audita Confessione, etiam & hic commutare, vel minuere pœnitentiam.

b Delugo disp. 2 de p en. s. c. 6. nu. 105.

c Vasq. Henr. Nauar. c. a Delugo. ib. nu. 104.

§. III.

An possit alius Confessarius commutare pœnitentiam, non audita Confessione.

20 CErtum est posse *a* secundum Confessarium declarare primam pœnitentiam non obligare, quandò erat irrationabilis, vel quandò postea, ratione aliquo, est irrationabilis reddita. Immò id poterit quilibet vir doctus deliberare: quia non est actus Iurisdictionis.

a Delugo ib. n. 103

21 Difficultas igitur est, quando alius Confessarius, siuè Superior, siuè iuxta paulo ante dicta inferior, velit commutare, vel minuere pœnitentiam; id debeat semper facere audita iterum Confessione peccatorum, pro quibus fuit imposita.

b Vasq Suar Fill. Delugo, Fagnu. Conine Reginal. 1.

22 Dico, licet probabilius sit *b* debere id facere, audita iterum Confessione, tamen est etiam probabile posse, *c* non audita. Ratio est, quia secundus Confessarius, cum sit Medicus, & Iudex pœnitentis potest de tota simul causa, iuxta præsentem pœnitentis dispositionem, iudicare, prout magis videbitur expedire. De tota autem simul iudicat, quando nulla repetita cōfessione, iudicat nunc non expedire talem poenitētiā.

c ab eodem Delugo loc. c. n. 103. c Nauar Tolet Sà Rodriq Valerus alijq; quos citat, & sequiturque Diana p. 1. tr. 15 ref. 53.

23 Ex quo sequitur, quod iustam ob causam, cum scilicet pœnitens secundo confessario dicit se vel non posse, vel difficulter posse pœnitentiā explere, immò cum ipse Sacerdos aduertit pœnitentem non impleuisse, videbitur, si non ob aliam rationem, certè ad facilitandum vsum tanti Sacramenti commutare pœnitentiam.

24 Idque non solum in religo de poenitentia verè Vindicatiua, hoc est satisfactiua pro pœna a pœnitente debita, sed de Medicinali, & præseruatiua; dummodo in aliam Medicinalem, prout prudentis arbitrio expediens videbitur, commutatio fiat. *d*

d Bonac. de pœn. dis. 5 q. 5. sec. 3 p. 3 n. 5.

Vnum hic addit Io. Valerus *e* hoc est posse eundem confessorem commutare pœnitentiam, etiam sine causa: quia sicuti fuit in eius arbitrio (intellige rationabili) illā ponere; ita & illam commutare: cū vnaqueque

e Io. Val in dif. vtr. for. v. Iudex diff. 15

rès per easdem causas, per quas nascitur, per easdem dissoluatur; se cum petitur cõmutatio ab alio Confessario; requiri causam, modo iã dicto.

§. IV. *Quando commutari pœnitentia debeat.*

25 SVperest iam quærere quando fieri debet talis commutatio; in ipsa ne secunda confessione, an possit extra confessionem?

In quo certum sit, eumdem confessarium posse, etiam post longissimũ tempus; *a* Ratio est, quia talis commutatio, cum pertineat ad idem iudicium eiusdem confessoris, semper faciet vnum cum præterita confessione, atque adeo censebitur pertinere ad idem Sacramentum, &. fieri intra illud; vt euenit in satisfactione, quæ exhibita post longum tempus facit vnum cum præcedente confessione.

a Salas, quem cit. sequiturq; Delugo de pen. dis. 25. sec. 6. n. 11. & 112.

b Delugo de pen. dis. 25. sec. 6. n. 110.

26 De alio, seu secundo confessario certum sit non posse *b* extra cõfessionem commutare pœnitentiam ab alio iniunctam. Ratio est, quia Sacerdos nõ est Iudex, nec vllam habet potestatem, nisi dum est in hoc tibunali; sed nullo modo censetur esse talis, nisi dum administrat Sacramentum; ergo &c,

c Idem ibidem.

27 Dices At votum commutari potest, & absolutio a Censuris fieri itẽ potest, extra Sacramentum. Respondeo posse quidem, quia id dependet *c* solum a potestate, quam habet Summus Pontifex, quamque aliquando communicat aliis at commutatio pœnitentiæ procedit ex potestate Sacramentali, vt dictum est.

Finis Libri Quarti.

LIBER QVINTVS

DE SIGILLO CONFESSIONIS.

Librum Quintum de Sigillo Confessionis Sacramentalis instituo, quem præcedenti Confessionis methodo quasi Appendicem conuenire mihi peramice significauit R.P. Thomas Reina Assistens apud R.P.N. Generalem Societ. Iesu, mearumq; lucubrationum benemerentissimus Mæcenas. Enimverò eiusmodi nutus pro iussionibus habeo.

CAPVT PRIMVM,

Quid sit & ex qua Confessione oriatur Sigillum.

a Vasq. Hen. Coninch. mox cit.

1 SIgillũ de quo hic agimus, est obligatio, *a* qua quis obstringitur rẽ in Confessione Sacramẽtali auditam alto silentio prorsus obuoluere, & quasi sigillo munitam habere Differt a secreto naturali præsertim in eo, quod in hoc nõnulli se offerunt casu; in quibus ipsum negligi potest, immo & debet, at in sigillo Confessionis nullus omnino huiusmodi casus agnosci potest.

b Vasq. de pen. qu. 93. a. 4. du. 1. n. 10. Henr. l. 6. c. 19. n. 3. Coninch. de poen. d. 9. dub. 2. n. 34.

2 Dixi(in confessione sacramentali) ex ea enim & sola inducitur hæc obligatio, idque ex iure *b* positiuo Christi, qui meritè in eo Tribunali allata arctissimo silẽtio premenda voluit, ne odiosa redderetur confessio

fessio, neve Fideles ab illa transuersum, vt aiunt, vnguẽ retardarentur.

3 Fiet autẽ odiosa, etiã quando, veluti indeterminate, ea Pęnitentem offenderet: offenderet autem, si in aliquo tãdem casu possent audita in Confessione proferri; licet enim, hic casus ad pœnitentem tunc forte non spectaret tamen timor, quod aliquando ad ipsum pertineret, meritò eundem à Confessione reuocaret.

4 Ex dictis habes, si quis alicui extra Confessionem, & sine ordine ad illam sua peccata narret, siue occulta negotia sub Sigilli confessionis pacto communicet, tametsi ex vtraque parte admittatur conuentio, habes, inquam, non teneri ad Sigillum, sed ad secretum naturale dumtaxat. Idem erit si confessionem instituas contra eum Sacerdote, à quo scis te absolui non posse, siue quia is Iurisdictione careat, siue quia tibi voluntas deest suscipiendi Sacramentum pęnitentię, sed vel loquendi, vel conuitiandi confessarium, vel eundem excitandi ad aliquod crimen, vel agendi quid simile. Ratio horum est illa, quia in hisce casibus res in confessione Sacramentali excepta nequaquam est.

5 Contra, adest obligatio Sigilli quotiescunque confitetur quis sub spe dolorem, pro vt oportet, concipiendi, licet Confessionis initio fortasse eo fuerit animo destitutus: & in vniuersum, quoties quis, siue validè siue inualidè, clauibus Ecclesiæ se subijcit, animo Sacramento suscipiendi: Ratio est, quia ex ea voluntate qua aliquo tandem modo intenditur absolutio Sacramentalis fit, vt cognitio ratione illius conquisita, non nisi ex vi Sacramenti conquisita censeatur.

CAPVT SECVNDVM.

Quanta sit obligatio Sigilli.

1 TAnta est, vt in nullo prorsus casu, etiam ob suam Confessoris *a* iustam defensionem, etiam ob quodcumque pœnitentis bonũ, nisi ex eiusdem pœnitentis (vtpote in cuius fauorem inducta est) expresso, liberoque consensu, violari possit.

2 Violatur autem absque dubio si de auditis in Confessione confessor sermonem misceat cum altero à pœnitente; nam si de ijsdem, cum eodem pœnitente colloquatur, dicam c. 5. Consensus insuper expressus *b* esse debet, siue verbo detur siue facto, facto *c* inquam quod concessioni actualæ qui polleat, quale esset si pœnitens extra confessionem inciperet loqui de re allata in confesione, posses enim & tu prosequi, cum ipsum incipere sit expressa concessio. Quare non sufficit tibi persuadere auditorum notionem minus ingratam fore pęnitenti, id enim retardaret à confessione, cum possit semper inesse timor, ne confessarius arbitretur id esse mihi gratum, quod ingratissimum est. Liber *d* item consensus esto; nõ ergo dolo, nõ minis, nõ metu reuerentiali extorus, nã secus perinde esset in ordine ad mores ac si nullus præcessisset. Quamadmodum autem liberum est pœnitenti licentiam concedere reuelandi, sic & concessam, cum libuerit, reuocare *e* liberum eidem esse non est ambigendum.

3 Si cuiuspiam, immo regni extremum vrgeat discrimen, patefacere non licet criminosum pęnitentem: Solum, instante graui alicuius periculo, potes & iuxta Charitatis regulis astringeris generatim admonere eum, ad quem pertinet, modo non subsit periculum quidpiam contra pœnitentem suspicandi. Quod autem arcendus sit pœnitens ab absolutione, nisi, si possit, obuiet vel per se vel per alium similibus pe-

a Delugo de pœn. d.23.sec.5.n.115.

b Fagund. 2. Eccl. præcep. l.6. c.1.n. 14. alijq; mox cit.

c Bonac. de pęn. d. 5.q.6.sec.5.p.4.10.

d Idem & Henriq. l.3. de pœn. c.23.n. 1. fine.

e Sà genuinus v. Confess. n.32. expurg. n.30. Fagund. c.nu.18. Laym. l.5. tr.6.c.14.num.16.

riculis pro certo est. Prudens dico (pęnitens) nam vtrum confessario incumbat in se, ex licentia pęnitentis, suscipere eiusmodi onus obuiandi, in superioribus *f* disputauimus.

f Supra in Metho. confess. l. 3. c. 9. §. 4.

4 Præterea si de peccato noto in confessione vel à supremo ipso iudice interrogeris; illud negare etiam cum iuramento, intellecta aliqua mentis restrictione, *g* potes & debes quamuis, sine vlla omnino restrictione interna, loqui iubeat, qui interrogat.

g Doctores cit. & passim.

5 Denique si Confessor forte peccauit dum alicuius confessionem excepit, nec possit eiusmodi suum errorem confiteri, nisi suo pęnitente detecto, po est, obligaturque non integre confiteri *h* etiam si sit in articulo mortis. Enarret cœtera peccata, sileat de hoc, donec detur copia confessorijs, qui pœnitentem non cognoscat, arctiorem enim obligationem inducit Sigillum, quod bonum vniuersale spectat, quam integritas materialis confessionis.

h Th. Hurt. alios cit p. 2. tr. 6. c. 11. n. 130.

CAPVT TERTIVM.

Quænam cadant sub Sigillum?

Peccata, laus, Confessio; pœnitentia imposita.

a Doctores cit. & passim.

1 CErtum est Primo *a* omnia mortalia etiam in vniuersum, & omnia venialia sigillatim, si significetur penitens, cadere sub Sillum, nō verò venialia generatim. Ratio illius est, quia sic redditur Cōfessio odiosa, cum ea de pęnitente sciri in ipsius iniuriam redundare, vel soleat, vel possit. Ratio huius est, quia nulla in hoc apparet iniuria, cum per se notum sit, vt qui confitetur, saltèm aliqua venialia confiteatur. Id tamen per sæpe periculo expositum esse fateor, vt si in concursu v. g. duorū, dū siles de vno, sic prædices de altero. *Hic nō est confessus nisi venialia* idemque euenit non raro, si vnum tantummodo laudes, tacendo enim de altero videris de eodem aliquid grauis momenti cognouisse. In concursu (inquā) nā seorsim non facile apparet tale periculum si quis in hanc formam proferat, *Hic mihi Cōfessus est multa vel grauia venialia*, Sigillum frangit, *b* quia id cedit in vituperium tandem aliquod pęnitentis. Immo si quis tecū cōfessus sit secreto, & tu palā dicas *Hic mihi est confessus* vereor ne ad sigilli fractionem *c* accedas, cum id ingratū supponatur pęnitenti, & forte eius consuetus Confessor, vel alij aliquid graue de ipso suspicabuntur ex eo indicio quod aliū à suo clanculū adierit. Huc reducitur si confessor reuelet pænitentiam pænitenti impositā, vel publicè peragendam imponat, sed grauem, idest quæ consueuit iniūgi pro mortali, qualis nunc esset (ait Diana) *d* corona Beatissimæ Virginis, non vero vnicum (*Miserere*) quia hoc loquendi modo, præbetur, vt dictum est, occasio graue quidpiam aduersus pœnitentem suspicandi.

b Hurt de pęn. d. 12. diff. 4. alijq.

c Regin. t. 1. l. 3. c. 4. n. 54.

d Diana p. 5. tr. 11. ref. 31.

Peccata in genere, vt audita, & quid vt audita in tali loco?

3 NOn erit autem contra sigillum peccata audita, etiam signate vt in confessione audita, absq; vllo periculo quid conijciendi aduersus pænitentem enarrare, id tamen propter periculum quod fortasse latet, rudiumque scandalum repræhenderem cautus: Atque hoc quidem scandalum communiret adesse, quando dicitur *Hoc audiui in confessione*, docet Fagundez; *e* Verum est temperandus, quia in nostra ætate tam culta pauci admodum sunt quos vera de hac re solidaque, doctrina præteteat.

e Fag. 2. Ecc præc. l. 6. c. 5. n. 11. fin.

4 Quid si detegatur locus vel familia, vt si confessarius sic enunciet. *Eo in loco solet hoc peccatum committi?*

Dico,

Dico, si id euulgetur *f* de loco magno, non esse contra Sigillũ, esse, si de paruo. Ratio est quia nulla fit iniuria, si de numerosa ciuitate affirmetur ibi perpetrari peccata, fit si de raro populo, vel familia, quæ certè ex illo dicto infamia notaretur. Immo iniuste itē notaretur, tametsi, id dicendi concessisset licentiam pœnitens quia ipse vt pote vnus, cedere nequit iuri totius familiæ. Merito ergo Turrianus *g* reprehēd. Superiorē localē, qui Prouinciali forte dicat *In hac domo seu Collegio sæpe postulatur licentia absoluendi a reseruatis* quia nimirū id redundat in ignominiā & non raro in damnū domus. Vide infra *c.* 3. *nu.* 2. vbi fatebimur non fieri improbabile id non esse contra Sigillum, si dictæ licentiæ postulatę extra Confessionem fuerint.

f Delugo l. c. sec. 3 n 63 alijq; quidquid dicant alij apud Dian. p. 2. tr. misc. 1 alias 15 res 13.

g Turr. de pęn qu. 11 ar 1 d 33 d. 1. apud Dian p 5. tr. 11 res 45.

Peccata publica.

5 CErtum sit Secundo peccata pœnitētis etiam *h* publica tacenda esse. Immo sciuisti aliunde, quamuis non pecces, quantum est ex vi Sigilli, si ea alijs palam facias, tamen id tibi caute præstandum est, ne oriatur scandalum, neue limites notitiæ extra Confessionem habitæ transcendātur Duobus item qui pęnitentem de eisdem peccatis se accusantem audiuerunt, non licet *i* de illis inuicem colloqui, quia vterque sigillo obstrictus ęqualiter est.

h Sotus in 4. dist. 18. q. 4 ar. 5.

i Delugo d dis. 23. sec. 5 n 128.

Complices, obiecta peccati &c.

6 CErtum est Tertio *l* omnes circumstantias peccatorum, & omnes complices cadere sub sigillum. Idem de obiectis peccatorum. Dicit v. g. pœnitens se oblocutum esse contra Bertæ adulterium, obseruanda est sigillo tum oblocutio, tum adulterium quod est oblocutionis obiectum, seu materia. Nisi id ita esset, euaderet satis odiosa confessio: v. de paulo post, n. 14.

l Docto es citat. & passim.

7 Quid si pœnitens expressam concedat veniam Confessori, complicē reuelandi, (idem erit de obiecto) si illum reuelet Confessor franget ne sigillum? Frangere docet Vasquez *m*. quia sactum sigillum vrget in fauorem complicis, nec solius pænitentis, vt sic vniuersa caussa, quæ agitatur in confessionis Tribunali sit strictissimo silētio obuoluenda. Non frangere docet Suarez *n* (esto peccetur, si quid prodatur vnde cōplicis honor detur petur) quia Sigillum obligat in fauorē dumtaxat pęnitentis; si ergo cedit iuri suo non est cur complicis factum Sigillo gaudeat; Vtraque sententia probabilis, illa Vasquez probabilior, quia magis Sigillo fauens.

m Vasq. de pęn. q. 93. art 4 dub. 5. n. 5.

n Suarez de pęn. d. 34 sec. 3. n 7.

8 Vnum hic aduerte, posse *o* quidem Confessarium, habita facultate a pęnitente, complicem monere, reprehendere &c. nisi quando illa notitia esset iniusta & contra Religionem, sed duos scopulos esse vitandos, alterum ne Confessarius facile ad hoc se ingerat, de qua re diximus alibi *p* alterum ne nimio zelo ductus eam licentia facilè a iunioribus exposcat, in his enim nō raro exiortæ concessionis periculum latet.

o Suarez l. c. sec. 4. nu 4. & quidquid dicat Tāner de pen. d. 6 q 9. dub. 6. num 146.

p Supra in Metho. confess. l. 3 c. 9 § 4

Peccatum committendum.

9 CErtum sit sit. Quinto peccatum committendum, *q* v. g. conceptā voluntatem interficiendi inimicum, si pateat Confessario a pęnitente non quidē animo peccatum eluendi, sed illud v. g. enarrandi &c. ex dict. s c. 1. n. 4. non occludi sigillo, at si aperiatur animo vt cūque cōfitendi, siue inchoate, siue cum spe concipiendi dolorem, siue alio modo non ab simili, esse sigillo reprimendum. Ratio est quia in priore casu nulla adest confessio Sacramentalis, adest vtcumque in posteriore.

q Fag Coninc. Hēriq. apud Dian. p 5 t. 11 res 25.

Quæ per errorem vt necessaria qui fatetur.

10 CErtum sit Sexto, ea quæ peccata non sunt, sed vt talia Confessori afferuntur, & rursus omnia quæ necessaria vel vtilia siue sunt, siue etiã r ab errante pænitente vt talia, ad explicandum suum peccatum, iudicantur, esse sigilli materiam, quia iam ex vi confessionis Sacramentalis audiuntur.

r Malderus tr. de Sigillo c. 15.

11 Dices ergo si pænitens ad suũ crimen exprimendum dicat se esse Sacerdotio initiatum, se esse, Religiosum, coniugatum, Militẽ &c. Confessori non liceret hæc diuulgare, quod certè nimis est scrupulosum.

12 Respondeo hac in re discretione opus esse. Quæ enim dicuntur vt necessaria vel vtilia ad explicationem peccati duplicis generis esse possunt. Nonnulla sunt eiusmodi, vt ægre ferat pænitens si illa sciantur. Nonnulla vero vt si noscantur, nihil laboret pænitens. Illa ergo vulgari possunt, ſ hæc non item, quia ex horum, non vero illorum reuelatione fit odiosa confessio. Quare si sciri esse v.g. coniugatum nihil obsit pœnitenti, prout libet, id euulgato; at si obsit, vt quia v.g. eius Dominus cælibem seruum, non vxoratum expetit, edicere tibi nequaquam licet.

ſ D. lugo de pœn. 14. sec. 3. n. 57.

Defectus naturales.

13 HInc soluitur ea celebris difficultas. An confessori tutum sit patentes facere defectus naturales pænitentis ex sola confessione cognitos v.g. eum esse spurium, Ignobilem, ex genere Iudæorum, &c. Dico enim, si ij, ita à pænitente referantur, vt ex adiunctis colligatur eos esse communiter notos, posse patefieri, t secus non posse. Ratio est quia quando sunt noti, præsumimus à pœnitente non subijci confessioni nisi vt cognitus, atque adeo parum ab ipso curari, si manifesto sciantur, si ipse expresse non prohibet; At quando noti non sunt, id non præsumimus. Ni sic decernamus magnum damnum à confessione timeremus, cum quis non raro mallet sciri se esse adulterum quam spurium, vel Iudæum; & Beneficium quidem petenti plus nocebit, sciri eum esse illegitimum, quam adulterum. Scio u quosdam indiscriminatim concedere eiusmodi promulgationem, sed non sunt audiendi, quia clare id vergit in odium Sacramenti.

t Idem ibid.

u Vasq. dub. 2. n. 2.

14 Rursus ex his collige limitationem circa dicta *nu.* 6. de obiectis peccatorum. Si enim Ioannes v.g. fateatur se gauisum esse de occisione facta ex rixa a Petro in foro publico, & alter se gauisum esse de occulto adulterio Bertæ, puto integrum esse Confessario notum facere homicidium, rixamque. Petri; non vero adulterium Bertæ. Ratio ducenda est ex dictis quia illud homicidium pænitens supponit esse omnibus notum, quod tamen per accidens latebat confessarium, adeoque non videtur Sigillo committere, non sic adulterium quod occultum per se est.

Dicere. Eum non absolui.

15 CErtum sit Septimo, esse contra Sigillum (quidquid neget Caetanus x) dicere *Hic mihi confessus est, sed à me non absolutus*. Licet enim illum nõ absolui ex varijs caussis oriri potuerit, potuit tamẽ facile euenire, vt frequentissimè assolet, propter eius grauem indispositionem, ad quam suspicandam, concurrere non licet confessario. Immo etiam si is pronunciet. *Non dũ absolui, qui Confessionem non finiuit* frãgeret y Sigillum, quia communiter longa confessio vel notat multa peccata vel certe aliquem defectum pœnitentis. Excipio, quando confessio esset

x Caet. v cõfessori necessaria.

y Granado de Sac. contr 7 tr. 11. d. 6. nu. 2. contra Suarium cit. Diana p. 5. tr 11. res 42.

esset generalis totius vitæ, vel alterius longi temporis, idque omnibus esset notum, vel penitens non ægre ferret, quod sciretur à pluribus.

Testimonium de Confessione.

16 Hinc colligit *a* Coninch, quando famuli vel Scholares debent Superioribus testimonium suæ confessionis afferre, debere confessarios illud dare (intellige ijs, qui confessionem saltem inchoarunt, licet propter aliquid absolutionis beneficio caruerint) Ratio est quia si nõ darent proderent in dispositionem eorum, quam ex inchoata confessione cognouerunt; nec, dando mentientur, quia iam illi initium fecerunt confessionis. Quod si nullo modo, ne inchoare quidem, ijdem confessi sint, petant autem dictum testimonium, etiam genibus flexis, facta cruce & recitato Confiteor &c. non video *b* cur debeat confessor dare (nisi fortè prudentia dictet vtile esse consilium semel, aut vel iterum iuueni sic accedenti morem æquiuocando, gerere, vt illum confessarius hac indulgenti humanitate lucretur) nec video cur quantum est ex vi Sigilli, (nam ceterum caueatur ne pænitentis fama apud quos non pertinet, deturpetur) cur inquam nequeat dicere *Hic non est confessus*, hanc enim negatiuam non scit ex vi vllius confessionis.

a Coninch de pœn d 9 d 1. nu. 14. Fag. Præcep. Eccl. 2. l. 6. c. 4. nu. 4.

b bonac de pæn. d I. P. q 6. sec. 5. p. 4 nu 7

c Granad. I c tr. 1 d. 3 Coninch l. c. nu. 12. Hurtad. de pœn. disp. 12. diff. 4. bauny. tr. 4 de pæn. q 5. de Sigillo conf. fine Castrop. de pœnit. punct. 19. 3. 3 nu. 9.

Defectus qui videntur in ipsa confessione.

17 Illa igitur sola superest hic difficultas. An liceat retegere defectus, quos confessor animaduertit in ipsa confessione, sic v. g. proferendo *Hic est scrupulosus, impertinentiis, & Naniis tẽpus conterit, est morosus, indoctus &c.* Negant nõ pauci, *c* quia saltem id esset indirecte cõtra Sigillum. Cõcedit Delugo, *d* cuius hæc fere sunt verba. *Verius credo hac nõ cõtineri sub Sigillo, quia defectus alii manifestãtur à penitente ad declarandam suam conscientiam, & peccata, & hi continentur sub Sigillo: alii fiunt ibi ab ipso penitente, quos Confessarius non audit, ex relatione penitentis, sed ipse eos videt & percipit, & hi sicut non dicuntur secreto; sic non sunt sub Sigillo. Nam si pænitens sit blæsus, si rudis, si habetis ingenii, similiter si se ostendat natura molesta, irresolutæ, durioris ad credendum, pari modo si dum confitetur, committat aliquam Blasphemiam, contumeliam in Confessarium & similia, non erunt hæc sub Sigillo: qui a in confessione fiunt, non audiuntur.*

d Delugo de pæn. d. 23. sec. 8 n 60 cũ Nauarr. c 8. nu. 12.

18 Sed certè huic doctrinæ, quamuis communem immeritò vocet *e* Diana (vt quid enim vocetur communis, cui tot Authores litt. C citati refragantur?) huic inquam doctrinæ ne vt probabili quidem acquiesco ex illo principio superius ab omnibus iam admisso, quod, Quidquid iniuriam facit pœnitenti, seu quidquid ægre is fert vt euulgetur, cadit, ne odiosa fit Confessio, sub Sigillum, at eiusmodi sunt ea, de quibus disputamus. Et sanè (vt in simili docet idem Delugo supra à nobis n. 13 allatus) nonnunquam pænitens mallet sciri se peccasse mortaliter, quam esse scrupulosũ vel morosum. Quid si ageretur de promouendo tuo pænitente in Prælatum, & tu patefacere eum esse irresolutæ naturæ, molestene id ipse ferret nec ne? At hi defectus videntur à Confessario, non audiuntur. Claudicans effugium; quando enim Doctore omnes supra pronunciarunt illud, Omne, quod reddit onerosam confessionem esse tacendum, indifferenter pronunciarunt, nec distinxerunt de auditione, vel de visione, & quidem merito; perinde enim vnum retardat à confessione atque alterum & diminute Christus Dominus huic malo occurisset nisi pariter prohibuisset vtrumque, quando ex vi confessionis ab ipso institutæ similes defectus deprehenduntur.

e Diana p. 5. t. 1 d. ref. 30.

19 Alio igitur sic esse distinguendum. Vel hi defectus pænitentis passim sunt noti, vt esse blęsum, caluum, &c. & tunc non cadunt sub Sigillū propter rationem in simili dictam *nu.* 13. Vel sunt ignoti, & tunc cadunt, vt nimirum ab omni odio immunis sit confessio. Quare si esse rudem, scrupulosum &c. sit omnibus notum, palàm pronuntiari poterit; non verò, si ignotum Blasphemiæ autem illę, vel similia commissa fessione, ideo poterunt manifesta fieri, quia illa vera confessio non est, in ipsa coniuxta dicta *c.* 1 *nu.* 4.

Peccatum dubie notum.

f bonac. de pænit. d. 5. q. 6. sect. 5. p. 2. n u 4.

a Suar. de pænit. d. 33. sec. 4. n. 2. & passim.

20 PEtes: Si confessarius animi pendeat, an peccatum aliquod sit sibi ex confessione notum obstringitur de Sigilli vinculo? Respondeo, obstringi, *f* Ratio est quia ne molesta sit confessio, præsumendum est pro Sigillo. Quare hic locum non habet libertas loquendi, qua potitur Confessarius, quæq; cum sit certa, deberet vincere obligationem Sigilli dubiam: locum, inquam non habet: siquidem contra talem libertatem præualet ex Christi institutione periculum certum auocandi Fideles à Sacramento pænitentiæ.

CAPVT QVARTVM.

Quinam teneantur ad Sigillum.

Confessor, pænitens, interpres, aliique audientes.

b Idem ib. Delugo de pęn. d. 23. sec 2. nu. 21. aliisq; contra Caet. v. confess. cōd. 11. ap. d Coninch. de pęn. d. 9. d. 3 nu. 50.

c Iidem contra Sotum ex parte ab iisdem citat.

d Iidem.

e Suar. cit sec. 2. n. 3. Delugo cit nu 40. Vasq. de pęn. qu. 93. art. 4. dub. 1. nu 3.

1 CErtum est teneri ipsum confessarium, & non teneri *a* pænitentem, hic enim non nisi ad secretum naturale seruandum, ne scilicet in aliquo confessarii famam lædat, obligatur; certum item sis teneri intrepretem, *b* quando vt necessarius ad confessionem cuiuspiam adhibetur; Ite eum *c* qui vel casu vel malitia inaudit peccata actu confitentis: item eum, *d* cui Confessarius peccata penitentis siue consultò, atque adeo sacrilege siue inculpatè recensuerit; item eum *e* qui se Sacerdotem simulans confessionibus pænitentium aures præbuit. Ratio horum illa vna satis efficax est, quia in his, ne odiosior euadat confessio, ratio Sigilli pro certo residet.

Is, à quo petitur licentia de reseruato.

f Suar. Delug. l. c. n. 34 aliiq.

g Coninch Henriq. Vasq. quos citat sequiturq; Castrop. de pęn. pa. 19 p. 4. n. 10.

2 PRælatus a quo vel ipse pænitens, vel eius nuntius petit extra confessionem licentiam de absolutione a reseruatis, ex aliquorum *f* placito, obligatur ad Sigillum, sed ex sententia aliorum, *g* solùm ad secretum naturale. Vtrumque probabile est: Prius quia ea petitio videtur inchoata confessio. Posterius, quia præsumitur pænitens euocare velle ab obligatione Sacramenti, ea negotia, quæ volens & prudens extra Sacramentum tractat.

Is, à quo petitur consilium.

3 SEd adhuc dubitatur Primò de eo, cui confessarius, de licentia pœnitentis narrat eius peccata, seu à quo de ijsdem peccatis de que eiusdem pœnitentis licentia consilium exquirit.

Antequam Respondeam. Præmitto in hac Sigilli materia triplex secretum à nonnullis distingui. *b* Primum est secretum naturale, ad quod vel ex fide data, vel ex fama proximi tenemur. Secundum est Sigillum confessionis, quo tantummodo obstringitur ipse confessor, & de quo hactenus multa, & deinceps non pauca disseremus. Tertium est secretum medium inter vtrumque strictius primo, benignius secũdo, quo obstringuntur alij à confessario, qui aliquo tandem modo peccatum pænitentis ratione confessionis norunt. Et quamuis aliquibus *i* non videatur differre hoc secretum medium à secreto Sigilli, vtrumque enim perindè strictissimum est, ac Religionem fouet, reuerentiamque Sacramenti: tamen negari non potest, quantum ad aliquem effectum differret fractor enim Sigilli punitur ab Ecclesia pæna ordinaria, ac fractor secretij medij pæna extraordinaria *l* seu arbitraria; & merito, magis enim reus est confessor si releuat ea, quæ suæ fidei immediatè commissa sunt, quam alij, quibus veluti mediate, & indirectè

b Apud mox cit.

i Delugo l. c. nu. 21. & 24.

l Suar. Hur. Prep. Onuph. alijque apud Dian. p. 5. tr. 11. rel. 51. ideq. Delugo l. c. sec. 5. n. 147.

4 His positis, triplex est in proposita dubitatione sententia, aliqui *a* docent teneri secreto solum naturali, alij *b* medio, alij secreto Sigilli. *c* Omnes probabiliter, sequere quam mauis. Primam, quia pœnitens concedens veniam colloquendi cum tertio de suo peccato, præsumitur extra limites Sacramenti illud extrahere. Secundam, quia eiusmodi notitia oritur tanquam à radice confessionis, sed, vt modo diximus, afferẽs obligationem mitioris pœnæ. Tertiam quia eadem notitia, quam alteri porrigit confessarius (quamuis ex licentia pænitentis) est eadem, quam ipse confessarius habet, ipse autem habet affectam onere Sigilli, ergo, &c. Negari insuper potest pænitentem per eam licentiam velle sua peccata à Sigilli fauore repellere, immo nolle est præsumendus, quia nemo detrimentum suum velle putandus est.

a Medin. cod. de confess. qu. de his quæ fine, Vasq. d. du. 2. nu. 20. Dian. p. 3. tr. mor. 1. alias 15. ref. 14. Castr. de pœn. p. 17. §. 4. n. 8. inclinat Coninch. l. c. nu. 40. & 50.

b Henr. l. 6. c. 20. nu. 3.

c Suar. l. c. sec. 4. nu. 6 Delugo l. c. sec. 2. nu. 25. alijque apud Dianã cit.

Ipse Confessarius à pœnitente ante Confessionem consultus.

5 IAm vero ex occasione dictorum, illa emergit difficultas. An si pænitens, siue paulo, siue multo ante confessionem aliqua de suis peccatis communicet confessori, vt rationem v.g. addiscat mox exhibendæ confessionis, an inquam, ea sub Sigillo sint contegenda? Videntur contegenda non esse, quia pænitens item consulto extra confessionem, perindè ac si cum amico laico ageret, loquitur. Adde hanc notionem, quæ sic confessori affertur, non procedere ex confessione peracta, quo pacto, probabile est, vt modo dixi secum ferre onus Sigilli, sub quo peracta est, seu ex facienda quæ quia fortasse non fiet, non potest communicare onus sigilli quod portet. Ita opinantur aliqui. *d*

d Suar. d. disp. 33 sec. 4. n. 6. Henr. l. 6. c. 21. nu. 4.

6 Verum alij *e* tum confessorem, tum laycum, cui ea communicatio fiat, sigilli reos constituunt; siquidem ad dandam talem notitiam pænitens mouetur à vi confessionis, idque noscit is, qui eam accipit, ex quo infert Medina *f* hunc, siue confessorem, siue laycum, cui ad finem confessionis peragendæ communicatum est peccatum enorme alias Prælato denunciandum sub pœna excommunicationis, nec debere nec posse denunciare, quia contra sigillum, quod fortius vrget, peccaret.

e Fagund. præc. Eccl. 2. l. 6. c. 6. n. 23. Medin. allatus à Dian. p. 5. tr. 11. ref. 44.

f Medina ibid.

7 Vtraque opinio est probabilis. Ego hanc posteriorem sequor libentius, tum quia magis Sacramẽto fauet, tum quia nollem obligare prædictos

ctos ad denunciandum, quo scilicet tutior aditus miseris pateat ad petendum consilium, id quod maius est bonum, quam quodcumq; aliud, quod hac in re effingi animo secus valeat.

Laycus Confessionem forte excipiens.

8 DVbitatur Secundò de eo qui consulto confitetur layco, quem per errorem fortè putet posse, vrgente necessitate Sacramentaliter absoluere: nam, si id fiat deuotionis vel humilitatis gratia, Sigilli obligationem nequaquam parere, palam est.

Respondeo. Aliqui *g* affirmant tunc exurgere obligationem Sigilli, quia hic pœnitens iam mouetur, licet cum errore, à Confessione instituta a Christo. Aliqui *h* negant, quia Christus Dominus non nisi confessioni Sacramentali, cuius ipse fuit author, silentium imposuit, at ea, quam quis per eum errorem exhibet, ficta est, & neutiquam a Christo authore constituta.

9 Vtraque sententia probabilitatis metam attingit. Illud miror, quod Doctores negantes concedant *i* eum, qui se Sacerdotem simulans vacat confessionibus teneri quod etiam docet Baldelli *l* ad Sigillum, sed certe, hæc confessio allata ad Sacerdotem fictum, non est vera confessio instituta à Christo, cur igitur per ipsos parit Sigillum, non parit autem confessio facta laico, quę pari modo a Christo instituta non est? Respondent, *m* quia accidens ad Sacerdotem simulatum mouetur a confessione Christi a se apprehensa. Rectè; nam etiam accedens ad laicum, ea premente necessitate, mouetur a confessione Christi a se apprehensa.

10 Instat Delugo *n* Siquis confiteretur coram Crucifixo, putans veram facere confessionem: qui eam audiret, non teneretur Sigillo, quia confessio coram Crucifixo non est a Christo instituta. Ergo idem sentiendum est in eo euentu, quo quis confitetur coram cognito laico. Respondeo, ergo idem sentiendum est (ego dicam) in eo euentu, quo quis confitetur coram ficto Sacerdote, siquidem ne hæc quidem confessio est a Christo instituta. Adde, hanc instantiam non vrgere contra sententiam, quę vtrobique, hoc est, tum in confessione facta laico, tum facta simulato Sacerdoti, concedit vim Sigilli; non vrgere, inquam, quia audiens confessionem factam coram Crucifixo non tenetur putare pænitentem moueri ad sua peccata sic prodenda, nisi ad deuotionem, at in casu, de quo loquimur, supponitur ex circumstantijs clare cognosci, confitentem coram illo laico, vel ficto Sacerdote moueri, esto per errorem a confessione, quam Christus Dominus instituit. Hæc disputandi gratia sint hactenus dicta nam ego sequor libentius priorem sententiam affirmantem qui sigillo fauet magis.

11 Si quando quis pandit sua peccata coram vero Confessario, sed, multis ex necessitate præsentibus, vt accidit in tempestatibus, subitis inuasionibus &c. (in quibus quidem euentibus ob temporis angustiam, etiam multis simul licet fateri peccata, quæ in illa turbatione possunt, & per vnicam illam formam absolui. *Ego vos absoluo &c.*) tum confessor, tum omnes præsentes ita arctantur obligatione Sigilli, vt *o* de auditis nec cum alijs, nec inuicem secus ipsis colloqui possint, id quod ex hactenus datis quilibet facili negotio colliget.

Scripta peccata legens.

12 DVbitatur Tertiò. An is, qui inueniens forte papyrum, in qua sint alicuius pecc.ta descripta, quæ appareant esse notata propter con-

g Hurtad. de pænit. d.12. diff.3. Præp. de pœn.q. 21 d.2.nu.22.
h Suar. l.c.sec.2. num.2. Vasq.l.c. dub.2. nu 2. De lugo l. c. sec.2. n. 48.
i Suar. Vasq. Delugo eos citans nu.41.
l Baldelli t.2. l.1. de fide d.60. nu. vlt.
m Idem l.c.
n Delugo l. c.
o Fag. præcep. Eccl. 2. l.6. c.5. nu. 1.

confessionem siue exhibitam, siue exhibendam, ea (licet, vt certum est *p* cum peccato) legit, An, inquam, ex vi Sacramenti teneatur ad silendum?

Respondeo. Aliqui *q* teneri affirmant, aliqui *r* de more negant. Ratio affirmantium est, quia illa scriptura est internuncia peccatorum, estque siue inchoata confessio, siue confessionem factam gerens; nam propter eamdem rationem is qui excipit scriptura confessionem amici nescientis scribere eo modo se ad confessionem præparantis, tenetur pariter (vt docet Præpositus) *s* ad Sigillum. Ratio negantium (qui consequenter nec cognoscunt obligationem Sigilli in hoc Præpositi casu) est, quia eiusmodi scriptio, ne inchoata quidem Confessio est, sed solum materia præparata ad confessionem, nec est gerens confessionem, sed gerens materiam, quæ erat præparata ad eandem, non ergo inducit maiorem obligationem, quam naturalis secreti, sicuti enim si quis audiret peccata alicuius, qui se alta voce ad ea confitenda præpararet, vel alicuius, qui pari modo gratias Deo ageret de peccatis confessis, non teneretur ad Sigillum, quia huiusmodi notitia non habetur ex vi Sacraméti, sed vel præparationis ad illam vel gratiarum actionis de eadem, & sicuti qui audiret matrem instituenté filiam v. g. septennem ad faciendam confessionem, vel interrogantē de iam facta, non obligaretur propter dictam rationē ad silentium sigilli, ita in casu nostro, &c. Vtraq; sententia est probabilis.

p Coninch d. dif. 9. de pœn. dub. 5. num. 50. fine Castrop. de pœn p. 19. §. 4. n. 11.
q Fag. l. c. allatura Diana p. 3. tr. 4. ref. 112.
r Suar. Coninc. Laym. apud Dejug. l. c. n. 47 B a. tr. 4. de pœn. q. 10. fine Nauar. Bonac. alijq; apud Castrop. l. c.
s Præp. de pœn. q. 11. dub. 4. n. 34.

CAPVT QVINTVM.

De Sigillo Confessionis respectu eiusdem pœnitentis.

1 Contingit frequenter, vt confessarius velit de exceptis in confessione cum suo pœnitente tractare, quæritur quatenus id eidem liceat. Quamuis autem supponeremus certum non esse hac ratione Sigillum frangi (& profecto plures cum Sancez *a* frangi negant, esto affirmet admodum pauci, *b* quia fractio sigilli est fractio secreti, secretum vero non frangit, qui cum eodem, qui secretum commisit, loquitur, sed qui cum alijs) quamuis inquam id non esse certum supponeremus tamen conueniunt fere omnes, eiusmodi locutionem cum eodem, quia cedit in odium confessionis, semper esse prohibitam. Dixi (*fere omnes*) nam Vasquez sic habet. *c Tertio sequitur non esse contra Sigillum loqui cum pœnitente de peccatis in confessione auditis, non petita adhuc licentia. solum intentione inquirendi ea, qua melius iuuare possint ipsum. Immo optime docet Medina non esse contra confessionis sigillum pœnitentem reprehendere, aut exprobare illi peccata; esse tamen contra reuerentiam debitam Sacramenti, quia redditur onerosum nimis. Quod non sit contra sigillum constat, quia non manifestatur alicui secretum confessionis.* Hæc Vasquez cui fauet Sà *d* dicens. *Occulte corripere posteà pœnitentem de auditis ab eo in confessione, & si est illicitum, sed non contra sigillum, quamquam licere interdum inducat c. Sacerdos de Officio ordinarij.*

a Sãc. l. 3. de matr. d. 16.
b Apud eumd.
c Vasq. d. q. 93. ar. 4 dub. 10. n. 8. quē sequitur Metratius tr. de pœn. d. 32. sec. 3. nu. 6.
d Sà v. confess. n. 22. in edit. genuina in expurgat. nu. 21.

2 Porro tria tempora in dubium vocare possumus, an cōfessori liceat de auditis agere cum suo pœnitente. Primò, An statim post Absolutionem. Secundò, An in alijs forte consequentibus. Tertiò, An ceteris temporibus extra confessionem. Quæ tria tribus dictis breuiter expediam.

3 Dico Primò, statim ab absolutione, licere. *e* Ratio est, quia moraliter iudicatur durare eadem confessio, sicut enim tunc potest iniungi pœnitentia ex alibi dictis, cur non & cetera expediri quæ ad bonum pœnitentis conducere iudicabuntur?

e Præp. l. c. d. 5. Henr. de pœn. l. 6. c. 29. nu. 7. quid. quid dicat Faguud. l. c. nu. 35.

4 Dico

f Præp. l.c. Henr. l. c. nu. 7 Delugo l. c. sec. 5 nu 127. Granad de Sacr. controu 7. tr 11 d. 5. contra Fag. l c nu. 36.

g Malderus tr de Sigillo c 12. apud Dia. p. 5. tr. 11 ref. 80.

h Præp. l. c. n. 4.

4 Dico Secundo, in alijs confessionibus etiam licere: *f* quamuis enim sæpe non expediat, quando nulla vel modica fit necessitas, timeaturque de pœnitentis molestia: tamen quia huiusmodi locutio est intra forum Sacramentale, non est interdicta. Audi Malderum. *g Siculi quando extra confessionem penitens de peccato quod confessus est consulit confessariū; tam satis ei dat licentiam de eo loquendo, immo hoc ipsum requirit ab eo; ita similiter, quando statum animæ suæ exponit, & de eo iudicari & tractari vult in secunda confessione, satis censetur de necessarijs ad bonam confessionis directionem Confessario tractandi secum potestatem facere; quod magis locum habet, quando peccata prioris confessionis, sunt aliquo modo circumstantia peccatorum in secunda confessione expressorum*. Hęc apposite Malder. Quæ confirmantur à Præposito *h* ex praxi communi etiam timoratorum Confessariorum, qui rationabili ex caussa mentionem faciunt in pręsenti Confessione eorum quæ audierunt in priore, immo aliquando negant Absolutionem pœnitenti propter frequentem lapsum cognitum in alia Confessione; & denique. *Quid adhortamur Fideles* (inquit) *vt vtantur semper eodem Confessario, si hic se debeat gerere ac si nesciret Confessiones priores?*

5 Dico Tertiò. Alijs temporibus à prædictis; hoc est extra omnem rationem Confessionis, numquam licet sine venia pœnitentis cum eodem loqui de auditis in Confessione. Ratio est toties repetita, quia secus redderetur molestissima confessio.

i In Methodo cōfess. l. 3. c 8 § 4.

6 Quando Confessarius extra confessionem petit à pœnitente colloquendi de rebus auditis potestatem, vt illum admoneat de re ipsi necessaria ad salutem, pœnitens autem (vtique peccando) neget, an possit nihilominus confessarius locutionem producere & admonere, satis dictum est in superioribus. *i*

CAPVT SEXTVM.

An Confessor possit vti cognitione habita in Confessione.

§. I. *An id possit, si vel alij, vel complices peccati id aduertant.*

1 Licere Confessario vti cognitione habita in Confessione, quando ex eiusmodi vsu nihil fit ingratum pœnitenti, & nulla prorsus alicui caussa datur aliquid suspicandi rem in cōfessione auditam fuisse, pro certo *a* esse debet, cum tunc nulla sit vel peccati promulgatio, vel Sacramenti iniuria siue directa, siue indirecta. Hinc enim ex ibi auditis doctior fieri possum cautior in inquirendo, diligentior in examinando, prudentior in diligendo siue in bonum meum, siue aliorum, & si Prælatus sim, audiamque in Confessione quærelas contra me, v. g. propter nimium meum rigorem, vel auaritiam, possum *b* me in meliorem frugem reducere.

a Doctor. cit. passim.

b Delugo de pœn. d 23. nu. 101.

c Coninch. d dif. 9. dub. 4. n. 54. & 55.

2 Contra certum item sit nequaquam licere, etiam ad mortem *c* euitandam, quando alij, qui alias pœnitentis peccatum ignorabant, graue quidpiam ex tali vsu aduersus ipsum suspicarentur, quia id esset ipso facto Confessionem ostendere. Immo si confessor duorum ex confessione vnius cognouit, alterum non confiteri integre, licet possit & iuxta prudentiam debeat generatim interrogare, numquid aliud peccatum habeat, vel simile quid, non potest *d* tamen vllum indicium suæ notitiæ præbere, sed tuto absoluat, Deoque omnia committat, ne scilicet pœnitens aliquid de Confessione alterius aduertat.

d Suar. l. c. d. 34. sec. 1. nu 5.

3 Diffi-

3 Difficultas ergo solum, & quidem grauis hic superest, quando id suspicarentur ii, qui alias sciebant, socii v.g. peccati, vt si Sacerdos sciat ex confessione vnius complicis vinum Missæ veneno esse infectum, vel ipsum esse occidendũ; seu dilapidãdum dum domo exit, poterit ne sacris non operari, & domi se cohibere, si hinc aduertant complices coniurationem ad aures Sacerdotis allatam ex confessione vnius ex ipsis fuisse.

4 Suarez *e* ait non posse Sacrum omittere, nec se includere domi, immo si sit in mortali, adhuc non posse, tunc enim se prouideat de contritione.

5 At Coninch *f* probabilius esse ait, posse, prout suæ vitæ expedierit, idque etiam si pænitenti ab aliis sociis mors vel grauis mali periculum immineret. Illa prior sententia est nimis seuera, quamuis magis sigillo fauens, hæc posterior est humanis rebus accommodatior, atq; adeo magis excipienda. Ratio autem esse potest, quia aliud est facto ipso patefacere peccatum, aliud est, simulato aliquo prætextu facere seu omittere aliquid, ex quo alii aliunde scientes sumant occasionem suspicandi peccatum esse confessum. Prius est omnino illicitum, posterius licitum est aliquando: immo non raro debitum, cum non sit vlla detectio nec verbo, nec facto exhibita. Non placet autem Delugo, *g* dum asserit idem esse in his circumstantiis fugere Sacerdotem, ac dicere *Mihi paratæ sunt insidiæ*, non placet, inquam, hoc enim dictum per se significat insidias: at fuga, cum possit procedere ex variis capitibus, solum per accidens, ratione scilicet cognitionis aliunde à sociis habitæ, significat idem peccatum insidiarum. Quædam, quæ ad hoc argumentum facere videntur, quippe speculantium commentationes, legito si est otium, apud laudatos. Legito item *h* Tho. Hurtad. à quo in multis, vt patet ex dictis, dissentio.

e Suar. aliiq; quos citat sequiturque Fag. l. c. c. 2. n. 5.

f Coninch. l. c. dub. 4. num. 55. & 56. Bon. de pœn. d. 5. q. 6. sec. 5. p. 4. num. 27. citans Regin. Onuph. Henriq. Scotum dist. 21. q. 2. ar. 2. ad 3. generaliter loquentem adeoque etiam de nõ sociis Castr. de pœn. p. 19. §. 3. n. 18. Laym. l. 5. tr. 6. c. 14. n. 21.

g Delugo disp. de pœn. 23. sec. 5. nu. 113.

h Tho. Hurt. p. 2. tr. 6. c. 11. nu. 162.

§. II. *An vti confessarius dicta cognitione possit, quando solus pœnitens aduertit.*

1 HAec est grauissima, & inter certas molestissima quæstio, ad quam soluendam præmitto, triplicis generis esse actus pænitenti ingratos, quos confessarius ex vi cognitionis habitæ in confessione posset exercere. Primi, qui versantur circa personam pænitentis, & quidem spectantes ad iustitiam punitiuam, vel commutatiuam. Vt pœnitentem castigare, tollere ius ipsi acquisitum, struere insidias, vt pœnitens in delicto audito deprehendatur, negare debitum pecuniæ &c. Secundi qui versantur circa eandẽ personã, sed spectãtes ad iustitiam distributiuam, vel misericordiã, aliamue virtutem, vt negare suffragium liberum ei, cui non negares, si eius indignitas, vel peccata in confessione explorata tibi nequaquam fuissent, tollere ab eo officium ex se amouibile, quando ab ipso retinetur cum animæ suæ detrimento, Ablegare pœnitentem in aliũ locum, vbi degeret absque peccato, se illi ostendere seueriorem, minusq; grate cum eodem loqui, eiusdem inopiæ data stipe non opitulari, Famulum cognitum ex confessione furem domo expellere, Sacramenta non ministrare, non porrigere Eucharistiã, non assistere matrimonio, quod pœnitens nulliter contraheret, non colloqui cum excommunicato vitãdo, & cetera similia, quæ exercentur circa personas singulares, & certas. Tertii generis sunt actus omnes, qui nõ exercentur vere circa personã penitentis licet contra ipsam aliquando recurrant, vt vigilãtius cõfessariũ custodire res suas, seruo furaci pecuniã, vel arcæ claues non cõmittere, Superiorem claudere fores, vnde idem sciuit ex confessione aliquem

quem de nocte furtim exire, Sacerdotem se domi continere, vel Missam non celebrare, quia in confessione sciuit insidias, & similia, quæ communiter consueuerunt esse positiones alicuius impedimenti, quo posito pœnitens absque suo aliquo extrinseco incommodo impeditur, quo minus in peccatum ruat.

2 Consulto autem Dixi (actus pœnitenti ingratos) Confessarius enim propter fiduciam v. g. qua cum ipso pœnitens se gessit, omnia sui animi interiora, grauiaque peccata detegendo, poterit *a* eidem ostendere signa amoris, benigne excipere, beneficia conferre, &c. quamuis idem pœnitens aduertat hæc fieri propter exposita in confessione. Ratio est, quia ex vna parte, vt supra vidimus, non est fractio sigilli collocutio cum eodem, qui Sigillum commisit, & ex alia, illæ actiones non sunt ipsi ingratæ, vnde confessio fieri odiosa timeatur, sed gratissimæ, vnde Fideles ad confessionem potius alliciendi esse cum fructu sperentur.

a Delugo de pœnit. d. 23. sec. 5. n. 102.

3 His positis, certum esto *b* primi generis actus nunquam licere sine licentia pœnitentis, quia satis odiosa redderetur confessio, si sciretur propter illam contra subditos procedi posse. Nam propterea si quis ex Iudicibus contra subditum interrogauit testes, processum instituit, vel quid simile aggressus est; atque appareat hos actus initium habuisse à notitia quantumuis tenui habita in confessione, omnes eiusmodi actus vt pote inualidi rescindi ab eodem, & a quocunque alio iudice, qui id resciret, omnino debent. *c*

b Doctores mox citandi.

c Henr. l. 6. de pœn. c. 20. num. 2. Sa V. conf. nu. 31.

4 Iam vero de actibus secundi, & tertij generis simul sumptis est duplex sententia. Prima multorum *d* concedentium Confessario vtriusque generis actus: quando vnus ipse pœnitens cognoscit eum ad hos actus peragendos moueri ex auditis in confessione. Ratio est, inquiunt, quia ex vna parte non est frangere Sigillum colloqui cum eo vno, qui tibi rem communicauit, & ex alia pœnitens cum non habeat ius absolutum ad eas actiones, illi nulla fit iniuria, si eæ negentur. Bipartitos deinde hos Doctores inuenio. Plures *e* enim sentiunt, quandoquidem Confessarius potest, debere interdum exercere eas actiones, atque adeo amouere indignum ab officio, non ferre suffragium, non ministrare Sacramenta, &c. ne scilicet cooperetur, cum possit non cooperari, cum peccato pœnitentis. Multo autem plures *f* eiusmodi obligationi refragantur, quia nimirum nullus hominum cogi debet vt vtatur remedio tam difficili, & periculoso fractionis sigilli.

d apud Sanc. mox citandum.

e apud eundem.

f apud eundem.

5 Secunda sententia est aliquorum negantium. Ratio est toties allata, nempe, ne sic in odium Fidelium incidat confessio. Ex qua sententia sequitur confessarium se debere gerere prorsus ac si nihil audiisset, nec posse subditum ab Officio amouere, negare suffragium, eleemosinam, Sacramenta; claudere fenestram, se domi continere ad insidias vitandas &c.

6 Thomas Sancez *g* vbi has duas sententias retulit sic addit: *Quid dicendum in re tam dubia? Pro priori enim sententia militant authoritates tot, tantorumque virorum (numerauerat enim ad triginta quinque S. Thomam, Scotum, Sotum, Suarez & alios) & fortissima rationes; quare negari non potest esse probabilissimam. Verum multo mihi magis semper placuit & modo placet posterior sententia, qua non pœnitendis nititur fundamentis, &c.* Hæc Sancez.

g Sanc. l. 3. matr. d. 16. num. 4. Vide etiã Fag. 2. Eccl. p. 2. l. 6. c. 3. à n. 4. Trullench. tad. p. 2. tr. 6. res. 32. & rursus tr. 12. c. 1. rel. 23. dub. 2.

7 Ego cum Coninch. *h* alijsque puto distinguendum esse de prædictis actibus, atque asserendum, non posse exerceri actus secundi generis, actus tertij generis posse. Ratio est eadem modo, totiesque proposita, sed quia Doctores vtriusque sententiæ actus secundi, & tertij generis minus

h Conin. d. d. 9. dub. 4. num. 67. & 68. Castr. de pœn. p. 19 & 3. n 18. & Sanc. l. c. si attente legatur.

minus distinxerunt, minus recte hactenus, nisi si quid me fallit, inducta est. Induci autem in hunc modum potest.

Si concedantur actus secundi generis, redditur maximè odiosa confessio, non vero, si concedantur tertij generis actiones: ergo has licebit exercere non illos. Antecedens probatur. Facile retraherentur. Fideles à Sacramento penitentiæ, si scirent posse quemlibet propter audita in illo foro amoueri ab officio, carere suffragio quamuis libero, repelli ab *i* Eucharistia, priuari communicatione cum aliis, & similia ingrata, quæ sunt actiones secundi generis. At nemo ab eadem retrahetur; seu certè retrahi præsumeretur ea de caussa, quod scilicet, quis melius custodiri res suas claudat fenestras ad impedienda peccata, mortem effugiat, & similia, quæ sunt actiones tertii generis, cum ad hæc is idem pœnitēs, qui vere fugere à peccato per penitentiam intendit, cooperari pro suo modo teneatur, vnde huiusmodi actus non quidem ingrati, rite pœnitenti, sed vero gratissimi esse censendi sunt. Erubescentia autem nulla ipsi orietur prudenter; quia cum hæ tertii generis actiones non exerceantur circa eius personam singularem, vt diximus, potius is, (occasione non inficior, data à Confessario vtente tamen iure suo) ad se aduocat pudorem illum, quàm confessor eodem pudore penitentem afficit.

i De hoc vide supra in Metho. conf. l. 3. c. 6. §. 1. nu. 20.

8 Instas, at Clemens VIII. *l* generaliter interdicit eiusmodi vsum. *Tam Superiores* (inquit) *pro tempore existentes, quam Confessarii, qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentissime ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in Confessione habuerunt* AD EXTERIOREM GVBERNATIONEM *vtantur*. Nec absimile est Decretum R. P. Generalis *m* Societatis Iesu pro suis. *Tametsi* (ait) *non desint Doctores qui notitia per confessionem habita, saluo sigillo confessarii vti non nunquam licere sentiunt, nostros tamen eam Doctrinam sequi non expedire iudicamus. Quare caueant diligenter* SVPERIORES *ne vel ipsi, vel nostrorum aliqui eam vspiam introducant, priuatimue, aut publicè doceant, nec ea nisi forte de pœnitentis licentia vllo modo vtantur, sed ita se gerant in omnibus casibus confessarii ac si in confessione nihil pœnitus audiuissent.*

l Decret. Clem. 8. an. 1594. 26. Maij.

m Decret. Claudij Aquauiuæ Generalis apud Castr. l. c. n. 20.

9 Respondeo, hoc Decretum Clementis, quod non *n* ad omnes confessarios, sed ad eos, qui Superiores sunt vel deinceps erunt, dirigitur, solum prohibet id, quod alias iure diuino prohibitum erat, idest actiones primi, & secundi generis, non vero *o* tertii, vt etiam colligi potest ex Coninch, Castrop. & Sanchez locis citatis, qui scripserunt post dictum Decretum, & tamen nostram opinionem a probabilitate non deiiciunt. Ratio autem est, quia hæ tertii generis actiones nullo modo pertinent ad EXTERIOREM GVBERNATIONEM personarum cum per has circa personas singulares, nihil decernatur.

n Hurt. de pœn. d. 12 diff. 9. Præp. de pœn. q. 11 d. 7. huc inclinat Suarez de pœn. d. 33. cit. sec. 7. n. 9

o Laym. l. 5. tr. 14. c. 14. num. 23. fine.

Decretum insuper R. P. Generales Societatis Iesu, quod ad Superiores vt inuigilent, non vero ad subditos dirigitur, eodem modo illas vetat, non has tertii generis, quia cum hæ neminem Sigillatim tangant, sintque communiter peccatorum impedimenta, easq; non prohibuerit Clemens VIII. cui se conformem ipse reddere voluit, non erat ratio, quamobrem has prohiberet.

Inquires. Potest ne Prælatus ex notitia habita in confessione motus, magis aduertere, vt notatis aliis extra confessionem forte sese offerentibus signis sufficienter instructus, aliquam ex dictis actionibus prestet?

Resp. Quidquid videatur concedere Tho. Hurtad. *p* est ex dictis diligenter

p Th. Hurt. cit.

genter distinguendum. Nam si hæc actiones à Prælato præstandæ tangent ipsum specialem Pænitentem v.g. ei Prælatus suffragium denegabit,&c. nullo modo potest quia sic odiosa fieret confessio, nam Prælatus hanc nouam aduertentiam inciperet adhiberet ex vi confessionis; quod nullatenus licet. At si actiones illæ non tangeret pœnitentem modo iam iam explicato, poterit sane, quia tunc agetur de actionibus tertii generis, quas licere concessimus. Quare si forte prælatus ex vi confessionis pænitentis, addita sua naturali sagacitate, notet aliquod aliud signum, non poterit cognitis ex huius signi vi, vti contra pœnitentem solum tunc poterit, quando signum est eiusmodi, vt etiam sine prædicta relatione ad confessionem pænitentis, ex se solo sufficit, & mouet ad inquirendum.

§. III. *Expediuntur quadam circa vsum prædicta notitia.*

An possit quis simulatum confessorem respuere.

10 AD ea, quæ hactenus docuimus, expedienda adhuc Dubitatur Primo. Quid faciam ego confessarius, si is, cui peccata mea aperire tamquam confessario consueui, nunc confiteatur ipse mihi, detegatq; se non esse Sacerdotem, possum ne ad illius pedes amplius non accedere, ipso aduertente, me ad hoc moueri ex vi confessionis eius? Respondeo. Possum q quia hæc omissio reducitur ad actiones tertii generis, per illam enim nihil in pænitentis personam exerceo, sed negatiuè me habeo.

q Sic d.d. §. 6. n. 5.

11 Quid si ex hac omissione alii suspicentur malum de Sacerdote? Respondeo. Tunc poteris & ex Delugo r debebis alteri setio confiteri, huic autem, ne illum prodas, confitearis solum exterius. At Fagundez ſ docet & posse, & non debere, quia hæc omissio ostensiua delicti ex se non est. Verum si alii, alias sciebant illum non esse Sacerdotem, placet mihi sententia hæc posterior Fagundez propter rationem à nobis expositam supra §. 1. *nu*. 5. At si ignorabant placet sententia prior Delugo, quia tunc vere eiusmodi omissio videtur esse per se manifestatiua delicti iuxta ea quæ diximus cit. §. 1. nu. 2.

r Delugo l.c. sec. 5. num. 105.
ſ Fag. præc. Eccl. 2. l. 6. c. 3. n. 2.

An possit respui pœnitens sollicitans.

13 DVbitatur Secundo, si vocer ad audiendum pænitentem, à quo timeo, ne in peccatum inducat, idque solum ex eius præcedenti confessione noscam, possum ne ad illum non adire, si vel ipse rem aduertat, vel alii contra ipsum aliquid suspicentur? Respondeo, possum, immo obligor non adire, quia si pænitens ad peccatum in confessione sollicitat, iam illa nec est confessio, nec Sigillo subiacet. Quod si alios casus effingas, vide eos apud DD. citatos; sunt enim fere metaphysici.

De pœnitente impœnitenti.

14 DVbitatur Tertio. Si voceris à pœnitente, qui bis, ter, pluries noluit tollere occasionem v.g. proximam, potes ne effugere, si ipse id aduertat, vel alii de ipso aliquid mali coniiciant.

Respondeo, si tibi confessus est, vt confessionem simularet, & in bona existimatione apud alios haberetur, potes effugere, quia illa non fuit cõfessio, sed simulatio. Verũ si fuit vera confessio animo se adiuuandi, non potes non ire si alii malum de pœnitente suspicẽtur, fuit enim illa Sacramen-

mentalis, licet inchoata confessio Sigillum secum trahens.

15 Quod si non alii, sed ipse solum id aduertat, non video in te obligationem eundi, quia ex vna parte nō est rem releuare, si eamdem ei committas, à quo recepisti, vt totius dictum est, & ex alia, propter similes negationes non retrahentur à confessione Fideles, immo magis ad eam cum debita dispositione faciendam excitabuntur. Fauet insuper alia ratio, quia, tu merito negas, vt pœnitens à sua contumacia resipiscat, sicuti merito, propter eandem rationem, eumdem aliquando non absoluis.

De sciente in confessione Ecclesiam esse pollutam.

16 Dubitatur Quarto, an si sciat ex confessione Sacerdos Ecclesiam esse pollutam, possit in illa celebrare, aduertente id pænitente vel aliis? &c.

Respondeo. Si ex omissione sacrificii aliqua notitia peccati quo ad alios, vel aliquod pænitenti damnum timeatur, poterit, & consequenter iuxta superius dicta debebit celebrare, quia fortius est vinculum sigilli, quam violatæ Ecclesiæ. At si nullius detrimenti, vel notitiæ periculum sit, non poterit celebrare ex Delugo, *t* quia vrget præceptum de non celebrando in loco violato, & non vrget præceptum Sigilli, cum nullum periculum damni nec euulgationis adesse supponamus. At poterit celebrare ex Bonacina, *u* quia Ecclesia non præsumitur velle obligare Sacerdotem, ad non celebrandum, quando ex sola confessione nouit locum esse pollutum, siquidem Ecclesia semper velle fauere sigillo credenda est. Vtrumque probabile.

t Delugo l. c. n. 124

u Bonac. de pen. d. 5. q. 6. sec. 5. p. 4. nu 23.

17 Quid si solus pœnitens id aduertat? Non posse celebrare probabiliter decernit Delugo *x* quia eiusmodi omissio respectu eiusdem pænitentis non est reuelatio, vt sæpe diximus, & ex alia parte non est actio circa peculiarem pęnitentis personam nec rationabiliter ipsi ingrata, immo confessarij onus erit, (inquit) si iudicet se profuturum, nec sit suum graue incommodum, monere etiam alios, vt nec ipsi celebrent. Verum ex ratione modo dicta à Bonacina, addita ea, quæ dicta est §. 2. *nu*. 4. fine, consequitur posse celebrare, nec ad prædictam monitionem obligari, id quod certe vt probabiliter deductum, amplecti sine dubio possumus.

x Delugo l. c.

CAPVT SEPTIMVM.

Cuius nam suspicionis periculum contra pænitentem, ex vi Sigilli, prohibetur.

1 Dictum est sæpe in præcedentibus cauendum esse, ne detur vlla suspicandi occasio contra pœnitentem. Occurrit scrupulus an id de omni quamuis leui suspicione intelligendum sit?

Hac de re sic prudēter differit Delugo. *a Intelligitur de suspicione probabili, non vero de coniecturis etiam leuibus, quas malitiosi & nasuti facile faciunt. Ita Palatius, S. Tho. Scotus, Medina, aliique: quod videtur etiam in praxi obseruari, esset enim fere impossibile omnem suspicandi occasionem indirectam omnibus auferre. Facilius autem excusantur occasiones negatiua, quam positiua v. g. si vni pænitenti propter eius paritatem confessarius maiora beneuolentiæ signa ostendat, quam aliis his enim sua, vt supponimus, ostendit, quamuis non specialia. Aduerte etiam in aliqua materia propter eius qualitatem, & grauitatem non reputari leuem suspicionem, quæ alias fortasse leuis esset v. g. quacumque occasio daretur Marito etiam leuis suspicandi adulterium vxoris suæ, esset grauissime contra Sigillum, quia nimis difficilis redderetur ex tali periculo.* Hæc ille.

a Delugo d. d. 23. sec. 5. nu. 106.

CAPVT OCTAVVM.

De culpa, & pena frangentis Sigillum.

a Præp. de pen. q.11.d.1.n.18. & d.4.nu.19. Castr. de pœn.p.19.§.1. nu.2 Bon.l.c.p.1. nu.1. & 4.

1 QVantum ad culpam. In fractione Sigilli tria *a* peccata committi possunt. Primo contra Religionem, seu reuerentiam debitam Sacramento. Secundo, contra Iustitiam, seu Charitatem si quid retegatur, vnde quis notetur infamia. Tertiò cõtra fidem datam, seu secretum naturale, si res erat occulta. Primum semper est mortale. Secundum, & Tertium tunc sunt venialia, quando infamia vel infidelitas est in re leui, secus sunt mortalia cum obligatione restitutionis famæ, damniq; secuti.

b Apud Dia. p.5. tr.5. ref.8.
c Sà v.conf.n.14. in impr. genuina.
d Ledesma apud Dian. ibid.
e Sotus apud eundem.
f Coninch d.9.de pœn. dub.4.n.70. Diana par. 5. tr. 11.res.51.alijq.

2 Dixi (primum semper est mortale) materia enim Sigilli paruitatem non habet ex omnium fere *b* sententia. Solum inuenio *c* Sà, cui ex parte fauet Ledesma *d* & Sotus, *e* sic dicentem. *Reuelare aliquid leue confessionis modo sit peccatum quidam putant esse mortale, quod mihi durum videtur.*

3 Quantum ad pœnam. Nulla nunc pena confessionem patefacienti est in *f* iure lata: solum in c. *Omnis vtriusque sexus de pœnitentia* dicitur reuelans debere deponi à Sacerdotio, & in arctum Monasterium detrudi, quæ cum sit pœna ferenda, ei quis non nisi post iudicis sententiam subiacebit: atque hæc quidem pena, quæ certe est ordinaria vni Confessario imponitur si huiusmodi re delinquat, ceteris erit extraordinaria à iudice pro qualitate criminis taxanda, vt in Superioribus *c.4.nu.3.* insinuauimus. Deus te Lector amet, & valeas.

FINIS.

Laus Deo, Beatissimæ Virgini, ác B. Aloysio Patrono meo.

INDEX
RERVM, ET VERBORVM.

D

Pa-

FINIS.

METHODVS EXPEDITÆ COMMVNIONIS,

Tum pro Sacerdotibus, tum pro omnibus Fidelibus communicaturis.

LIBER VNICVS.

AVTHORE

R. P. THOMA TAMBVRINO
SICVLO CALTANISETTENSI SOCIETATIS IESV

In celebri Vniuersitate nobilis Ciuitatis Messanæ Theologiæ olim primario professore; & in Collegio Messanensi eiusdem Societatis Studiorum Præfecto.

In quo omnes fere conscientiæ casus ad Eucharistiæ Sacramentum, quà ministrandum quà suscipiendum spectantes breuiter, clarèq; ac, vt plurimum benignè deciduntur.

Opusculum Authoris secundum.

Tertia editio auctior.

VENETIIS, Apud Turrinum, M. DC. LXIV.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGGIO.

Imprimatur si ita videbitur ijs, ad quos pertinet.
Vincentius Carraffa Præp. Gen. S. I.

Impr. Salerno V.G.S.V.

Impr. de Denti Præs.

ILLVSTR. ATQ; AMPLISS. D.

DON VITALI VALGVARNERÆ

DEL CARRETTO

ARNELLAE DVCI.

THOMAS TAMBVRINVS S. I. SEMPIT. FELIC.

QVIDEN, Dux Ampliſſimæ, tam humili munuſculo tuæ beni nitatis ædem non adirem, niſi illius veteris paræmiæ memor eſſem AD ARAM GRATIARVM ANIMVS, NON HOSTIA CENSETVR. Video debilitatem ingenij mei, video Opuſculi, quod tibi conſ crandum offero, tenuitatem. Verum & animum meum tibi addictiſſimum, & ani tui auguſtam aram gratijs vndique redundantem etiam video. Munera vel leuiſſima ſi à magno Principe, hilari vultu, admittantur, graue momentum accipiunt. Accedit quod nobilitati generis neſcio quid inditum ſolet eſſe non vulgaris humanitatis. Quid ergo non ſperem à tua dul iſſima morum facilitate, cum Nobilium Maiorum tuorum præclaro ſanguine, quaſi per puriſſimos canal s, in te generosè transfuſa? quorum certè ſeriem ſi numerem, numerem pariter Oceani guttas, littorum arenas, Cœli ſtellas. Tui generis nobilitas ex Caſtello Va guarneræ in Comitatu Ampurias, ſiue hodie Ampuradam parum à Peralada Metropoli diſtante, originem, octingentis ab hinc ferme annis, feliciter duxit. Secutus eſt non longo interuallo Simeon Valguarnerra vnus ex præclaris illis Ducibus, qui, egnante Barcinonæ Comite Ramon Berenguer huius nomin s tertio, è Maurorum di tione Maioricam vindicarunt. Inde ortus Filius Bernardus Guillem, inde Nepotes Goffredus, Franciſcus, Ioannes, Gilbertus, inde prope innumeris generoſi, pares Auis ſuo odine Pronepotes. Simeonem, & Vitalem amantiſſimos Fratres, quibus primo Oppidum, & Baroniam Aſſori conceſſit Martinus

Stephanus Becela in Centuria Barcellonæ c. 78.

Petrus Thomai 3. cap. .

Fazellus de rebus Siculis dec. 2. lib. 9 cap 7.

Rex

Rex, tamquam eminentissimos sæculi sui æquales illorum temporum sunt admirari. Ex Vitali Vitalis Secundus, ex hoc Ioannes, quem Alphonsus Rex sui Camerarij titulo condecorauit innumeris insuper beneficijs cumulatum. Semel is Messanæ Stratigotus, semel totius Regni Siciliæ Præses, sæpius Equestrium Pedestriumque Copiarum Ductor. Sileo de cæteris. Franciscus enim Princeps Pater tuus Panormi olim Prætor, eiusdemque ad Ducem Alburquerch Siciliæ Pro Regem legatus: atque Amplissimus Ioseph Frater Germanus tuus, qui nunc in omnium oculis viuit Princeps Valguarneræ, atque Illustris Dominus D. Pontius tuus patruus in Sancti Philippi Nerij Panormitana Congregatione Sacerdotio nobilis, ac singulari virtute, dulcissimisque moribus, vitam cælestem ducens, satis superque sunt ad tuam familiam Illustrandam; quam tu nouo Ducis Arenellæ titulo dum exornas fortunam Primogeniti fratris æquasti, & naturæ munera virtutis beneficio suppleuisti. Verum vt ad nostra redeam, feliciter quidem cecidit in rem meam vel ipsum nomen tuum, Vitalis Dux Amplissime à quo scilicet, fortunato omine VITA transfusa lucubrationes nostras animabit Iuuat, iuuat, sperare libellum hunc parem iturum cum meritis tuis, eademque æternitate, qua illa perfruentur, perennaturum. Spem tantam firmaueris, si qualecumque hoc meæ obseruantiæ pignus in tuam clientelam receperis. Vale.

Franciscus Baro, de Maiestat. Pan. lib. 3. c. 11.

IN

INDEX

CAPITVM, ET PARAGRAPHORVM
Libri de Communione expedite peragenda.

De

FINIS INDICIS CAPITVM, ET PARAGRAPHORVM.

LIBER VNICVS
DE SACRATISSIMA
COMMVNIONE
Expeditè peragenda.

INTENTIO OPERIS, ET DISPOSITIO.

ON sanè, frustra amicos hortatus sum, ipso præcedentis de Confessione opusculi, initio in prima editione, vt ad me aliquid referrent, de eodem, si quid opus esset, locupletando. Nam per familiaris quidam meus, omni virtutum genere æquè, ac singulari eruditione præditus, me, amicè monuit vt quæ ad Sacratissimam Synaxim facil exhibendam pertinent hic adnecterem; ipsi enim Methodo Confessionis, quæ ad Sacramentum Eucharistiæ dignæ suscipiendum maxim dirigitur, non vulgare sic adderem complementum. Placuit ita mihi ea monitio; vt morem statim amico libenter gesserim: & iam de Sacratissima Communione expedit peragenda, ad Summi Dei maiorem gloriam, quam ob oculos, præ rebus omnibus, habere, submisso animo profiteor, breuem tractationem in manus fidelium do.

Digeretur autem in aliquot capita.

1 De dispositione spirituali. necessaria ante Communionem.
2 De dispositione corporali ante eandem.
3 De iis quæ pertinet ad eandem peractam.
4 De præcepto Communionis Paschalis.
5 De eodem, instante morte.
6 De ministro Communionis.

CA-

CAPVT PRIMVM,

De dispositione spirituali necessaria ad sumptionem Sacratissimæ Communionis.

§. I. *De statu gratiæ requisito.*

a Suarez de sacram. Idest 10. 3. in 3. par. disp. 18. sect 2. Coninch. de Sacram. qu. 62 ar. 1. d. 2. Bonac. de Sacr. disp. 1. q. 4 p. 2. n. 2.
b Suar. ib. disp 28. sect 2.
c Suar. Coninc, Bonac. ibid.

1 PRæter Baptismum, e Pœnitentiam, cætera quinque Sacramenta requirunt per se, in recipiente statum gratiæ. *a* Et sanè ad Baptismum, Pœnitentiam licet apta dispositio sit perfecta contritio; *b* est item apta, attritio: At ad cętera Sacramenta, & multo magis, propter maiorẽ Domino Sacramẽtorũ debitam reuerentiam, ad Sacramentum Eucharistiæ suspiciendum, requiritur status gratiæ; secus committitur peccatũ sacrilegij, scilicet, vt sancta sanctè tractentur. Nam propterea illa duo vocãtur Sacramenta mortuorum, cætera verò, quinque vocãtur Sacramẽta viuorũ, nempe viuorum per gratiam quæ est vita animæ. Cuius differẽtiæ ratio *c* est quia Baptismus; & Pœnitentia sunt instituta ad primã gratiã cõferendã; ergo illam supponere nõ oportet: cætera verò cũ sint instituta ad eadẽ augendã, illã per se supponere debẽt.

2 Dixi (per se) nam, per accidens primam aliquando gratiam, licet illam in anima nequaquam inueniant valent producere. Idque, vniuersaliter, in omnibus, in illo vnico euentu vsu venit; quando quis bona fide, & sine fraude se existimans esse in statu gratiæ, suscipit aliquod ex illis viuorum Sacramentis: tunc enim cum sola attritione super naturali quæ super requiritur, vt tollatur obex gratiæ, ex vi talium Sacramẽtorum, primæ gratiæ anima sanctificantis ornamentum acquirit *d* Huius probabilis doctrinę, ratio, pro modo, sit illa, quia cum gratię augmentum haberi nõ possit, nisi prima gratia sopponatur (ad augmentum enim necessario supponi debet qualitas, quæ augenda est) certè nisi ipsa prima gratia haberetur, nihil haberetur gratiæ, contra finem, ad quem sunt instituta Sacramenta.

d Suar. de Sacram. disp. 9. sect. 2. & de Euch. disp. 93. sec. 1. §. dico tertio id quod tamen, Hurtad. disp. 8 de Euchar diff 8. & Vasquez 3. in 3. par. Idest de Euch. disp. 205. c. 4. & 5. negant.

An sint casus, in quibus cum peccato mortali sibi cognito communicare non sit sacrilegium, dicemus infra §. 10.

§. II. *An sit grauius peccatum accedere indignè ad Eucharistiam cum grauioribus peccatis, quàm cum minus grauibus.*

a Delugo de Euch. disp. 14. sect 1. n. 6.

3 GRauius esse mihi non est dubium, a quia sumens magis irreuerenter se habet minoremq; quantum est ex parte sua, reddit eiusmodi Sacramenti significationem, quæ est, animam diuinæ gratiæ refectionibus enutrire.

4 Non puto tamen esse necesse maiorem hunc grauitatem explicare in Confessione, quemadmodum, nec quale peccati genus, siue luxuriæ, siue alterius; nec quo numero, siue plura, siue pauciora; satis enim est laico dicere, Communicaui indigne moraliter, & sacerdoti, Celebraui Indigne &c. Sane pari modo sufficit in Confessione dicere, Sumpsi Euchatistiã non ieiunus: nec opus est explicare, id ne post conuiuio fuerit, an post parcum assumptum cibum, quamuis enim concedamus maiorẽ *b* irreuerentiã committi, si ad Auchárestiam accedatur, post lautas epulas, quam post modicum aquæ, potum, tamen, quia sistitur in eadem irreuerẽtiæ specie, ex supra dicta opinione circumstantijs aggrauantibus non contrahitur obligatio eiusmodi grauiorem irreuerentiam in Cõfessione distinguendi. Ita se res habet in casu nostro.

b Baldel. de vitijs & pecc lib. 2 disp. 26. num. 11.
c Lib. 2. Meth. Confess. 1. §. 18.

§. III, *An addat nouum peccatum, qui communicat cum peccato morli, quando prohibetur à communione, ex præcepto humano.*

5 EXemplo quæstionis, statum facilè precipies; si v. g. quis excommunicatus, vel sit non ieiunus, pecabit ne dupliciter si communicet,

vno

vno quidem peccato, contra diuinum, & naturale præceptum, quo cauetur, ne sancta indignè tractentur; & altero item contra humanum Ecclesiæ, quo prohibetur ne excommunicatus, vel non ieiunus ad Eucharistiam assumendam accedat?

6 Suarez *a* docet esse duo peccata, quia sunt duæ deformitates. *b* Hurtadus docet esse vnum dumtaxat, quia quoties præcepta ex eodem motiuo multiplicantur; peccatum contra ipsa commissum nequaquam multiplicatur: Atqui idem est motiuum illorum plurium præceptorũ, nempè Religio, seu cultus, ex reuerentia, Christo Domino debitus: ergo, &c. a Suar. disp. 66. de Euch. sec. 1. §. Dices ergo. b Hurtad. disp. de Euch. 9. diff. 1.

7 Profectò cum hæc posterior sententia probabilitate magna firmetur, excipi sine scrupulo potest: & consequenter satis, abundeque erit, sic te accusare, etiam si excommunicatus ad Communionem accessisti; Communicaui indignè grauiter, vel ego excõmmunicatus ad Eucharistiam accessi. Iam enim hoc pacto, non indoctus Confessarius intelliget te indignè grauiter accessisse.

8 Quid, si, quamuis excommunicatus, fuisses tamen in statu gratiæ? id quod tunc euenire poterit, quando non valuisti ab solutionem excõmunicationis obtinere, nec per te, vt non obtineres, stetit; si, inquam, tunc accessisses ad Communionem excommunicatus; probè ne in confessione tuum peccatum explicares, si diceres, excommunicatus accessi? Probè; *c* quia, iam existens propter ipsum accessum in peccato mortali, Eucharistiæ particeps fuisti: si quidem indignè grauiter ad Communionem, eo ipso accedere ausus es, quod excommunicatione commaculatus animum ad illam, non vrgente necessitate, accedendi habuisti; id enim grauiter prohibet Ecclesia. Dixi (non vrgente necessitate) nam, vt ex infra dicendis §. *6. nu.26.* colligetur, illa vrgente, nec tua culpa, non absolutus, non peccasti communicando, atque adeo confessione non indiges. c Delugo de Euch. disp 14. sec. 1 n. 21.

§. IV.

De Accedente ad communionem cum peccato veniali.

9 ESt ne peccatum accedere ad Sacratissimam Eucharistiam cum peccato veniali?

Vasquez *a* quem sequitur Io. Sancez, *b* docet non esse, ne veniale quidem, siue quis comitanter accedat, cum affectu actuali ad veniale, siue cum venialibus habitualiter, sine aliqua displicentia de illis. Dicit (comitanter) nam si quis accederet ad Eucharistiam, ob finem venialiter malũ, v.g. ob vanam gloriam; quia finis specificat actũ; esse veniale nõ est dubiũ. Ratio principalis huius sententiæ illa est, quia veniale peccatũ huius Sacramenti effectum præcipuũ, non impedit, vt est communis Theologorum assensens; *c* peccatum enim veniale nequaquam opponitur gratiæ; & ex alia parte, non obligantur fideles ad procurandum omnem effectum, quem caussare potest Eucharistia, nec ad omnem excogitabilem reuerentiam, quam religiosa pietas potest exhibere; si enim ad hoc obligarentur; peccaret venialiter Fidelis, nisi cũ omnibus actibus, quos moraliter potest, sese disponeret, quod tamen nemo dicit; non igitur obligatur se disponere, omne veniale remouendo. a Vasqu. de Euch. disp. 207. n 18. b Io. Sanc. in select. disp 22. n. 9 cit. Fill. Hurt Led. [illegible] alios. c Suarez de Euch. disp. 63. sec. 3. d Suar. disp. 66. sec. 4. dicẽdũ in primis.

10 Suarez, *d* quem sequitur Delugo, *e* putat esse veniale, nisi quãdo in peccatis habitualib. excusetur quis, quod nõ posset se facilè recolligere, venialeque detestari. Ratio præcipua, quam hic inculcat Delugo, est, quia irreuerẽtia censenda est, cum eiusmodi maculis, quamvis leuibus, quasi cũ veste nuptiali aliquantulũ sordida, tanto cõuiuio interesse. e Delugo de Euch. disp. 14. sec. 2. n. 31.

11 Verum enim verò, cum certum sit fideles nequaquam obligari ad omnem excogitabilem reuerentiam, vt dictum est; deberet probare Delugo ad hanc specialem reuerentiam nullas veniales macula habendi, obligari Fideles: quod Vasq. spectata hominum fragilitate, venialiumque peccatorum tenuitate, negabit. Vtraque igitur sententia probabilitate non caret: quare complectere tutò, quam mauis.

§. V.

De Actuali deuotione in sumente Sacram Eucharistiam.

12 QVamuis per actualem deuotionem aptiùs anima disponatur, adeoque maiorem gratiam, vberioremque participet, illaque se...per sit optanda, & pro virili parte procuranda; tamen, sine actuali deuotione, dummodò sit quis in statu gratiæ, eiusdem augmento ex opere operato non frustrabitur: *a* vndè sequitur minimè peccare, ne venialiter quidem, eum, qui illa actuali deuotione carens, ritè communicat.

13 Non quod concedamus de industria distractum ad profana negotia communicantem, immunem fieri à peccato veniali: siquidem ab eo illum liberare non possumus, idque ob defectum reuerentiæ debitæ: Christum enim Dominum hospitem recipi ab anima omnia alia de industria, præter ipsum, vel ad ipsum spectantia, cogitante, irreuerentia est. Sed dicimus actuali illa deuotione, saltem inuoluntariè carentem, non frustrari augmento gratiæ ex vi Sacramenti, nec ex hoc capite, venialiter delinquere.

a S. Tho. 3 p q. 79. art. 8. in corpore & ad primum, quem sequitur Suar. Vasq. Alij. Vide Hurt. de Euch. dis. 8. diff. 1.

14 Dices, Paulo ante, tanquam probabile, concessimus, non esse peccatum veniale accedere ad Eucharistiam cum actuali peccato veniali comitanter: ergo multo magis erit probabile, non esse veniale, accedere cum voluntaria distractione, quæ frequentissimè de materia solet esse indifferenti. Respondeo. Supra diximus non esse veniale cum affectu ad veniale communicare, ad quem affectum habendum non est necessè, vt dum quis communicat, actu ad obiectum illius peccati venialis cogitationem designat, vt per se patet. Insuper ibi diximus, quòd communicaturus, non necessariò, sub pœna venialis, veniale excludere obligatur: quia veniale non opponitur gratiæ: & quia, stante humana fragilitate, non probatur ab aduersarijs hac peculiarem reuerentiam ad venialia, omninò requiri à communicaturo; at nunc docemus omnem distractionem voluntariam esse sub pœna venialis excludendam: & inde id probamus, quia irreuerentiam clate olet, recipi Christum Dominum, tamquã hospitem, ab anima voluntarie alia tractante: quare hæc distractio voluntaria videtur immediate attingere Christi personam, vt ad te venientem; ille autem affectus ad veniale non item.

§. VI. *De confessione præmittenda communioni.*

15 SIue sit præceptum humanum Ecclesiasticum, vt tenet Io. Medina, *a* & Nauarrus, *b* siuè diuinum, vt ali, *c* communiter meritò tenent; certum est ex Tridentino, *d* debere, sub mortali obligatione, ante sumptionem Eucharistiæ fieri confessionem omnium peccatorum, etiã ab eo qui putat se esse perfectè contritum: sic enim habent Tridentini Concilii verba. *Nullus sibi conscius mortalis peccati, quamtumuis sibi contritus videatur, absq; præmissa Sacramentali confessione, ad Sacram Eucharistiam accedere audeat.*

16 Sed quoniam idem Concil. sic paulo post, *e* addit, *Modo non desit copia Confessoris: quod si, necessitate vrgente, sacerdos absque præuia confessione celebrauerit; quamprimũ confiteatur* ideò dãtur casus, in quibus fide-

a Io Medina C. de confess. q. 17.
b Nauar. in initiũ de Pœn dist. 5. in 3. p. Glossæ nu. 31. & 32.
c Suar. Vasq. aliiq; apud Delugo d. s. de Euch. 14. sec. 4. n. 69.
d Trid. sess. 13 c. 7. & c. 11.
e Dicto c 7.

fideles excusātur ab huiusmodi confessione præmittēda, modo præmittant actum perfectę contritionis, saltem ex stimatæ, si conscientia peccati mortalis grauentur: vt nimirum sic statim gratię Eucharistiam recipienti omninò necessarium, vt supra *f* diximus, quantum possunt, acquirere conentur. f §. 1.

17 Vt autem hi casus ante occulos ponantur, tres illæ Tridentini clausulæ sunt nobis explicandæ, sigillatim. Primò illa, *modò non desit copia Confessoris*, Secundò, *vrgēte necessitate*. Tertiò, *quamprimum cōfiteatur*. Hæc enim tria simul concurrentia sunt omninò necessaria, vt cum sola contritione communices. Defectus Confessarij, Vrgens necessitas, & Voluntas quamprimum confitendi. Initium faciamus a proximo.

Modo non desit copia Confessoris.

18 SI adsit sacerdos mutuus, vel carens iurisdictione, vel nolens audire, vel aliter impeditus; dicitur deesse copia Confessoris; Huc reducitur quando Religiosus habet casum reseruatum, & Superior semel, & iterum requisitus negat pio Confessario licentiam, vt illum ab eo absoluat; siue quia Superior vult vt pænitēs sibi præsentetur; siue quia vult, vt petat per alium, cui ipse superior magis confidit. Docet enim a Fagundez quod in tali casu dicitur huic Religioso deesse copia Confessoris. Ratio esse potest, quia dum eā licentiā petit per pium Confessarium, & est rationabil s causa non confitendi illi, quem superior assignat; facit quantū moreliter obligatur; quare si non obtinet; perinde est, ac si abesset Confessor potens absoluere De hoc iterum redibit sermo n. 28. Item si timens graue malum, vel reuelationem Sigilli ab hoc, & alius absit; dicitur adesse confessarius, sed in hoc euentu debes alia mortalia, si ea habes, confiteri, iis omissis, propter quæ malum illud times. *b* Sola deuotio confitendi cum altero absunt, vel sit ibi adsit priuilegiatus, & absit tuus Parochus, non sufficit, *c* vt dicatur deesse Confessor. Mora differendi Confessionem an sufficiat, vide mox n. 24.

a Fag. 3. Eccl. prec l. 3. c. 9. n. 17. & 23 in editione Lugdunensi 1626. citans D. Th. Henr. Rodr. Sotum, Siluestrum aliosque

b Delugo dis. 24 de Euch. sec. 5. nu 82.

c Delugo ib n. 106 ibiq; Suar & Vasq.

19 Prǽterea si distet Confessarius tribus a te melliotibus; Cano sentit, quod desit: Alii sentiunt quod etiam tunc, si non singulis diebus, saltem aliquoties, esse adeundus. Melius Suarez *d* & Vasquez docent hoc esse relinquendum arbitrio prudentis, cum dependat a circunstantiis personæ, temporis, difficultatis itiner s, &c.

d Suar & Vasc ad pud eand. Delugo n. 83.

20 Denique illud hic difficile est, & controuersum: Quomodo, scilicet, qui habet casum reseruatum, si solum adsit confessarius potens absoluere a non reseruatis, vrgente necessitate, se gerere debeat. Tres sunt sententiæ. Prima Suarij. *e* docentis esse probabilius te debere confiteri tum mortalia reseruata tum non reseruata inferiori, nam directè lucraberis absolutionem non reseruatorū, reseruatorum verò indirectè. Dicit (mortalia) nam si præter mortalia reseruata, solis venialibus graueris certum est apud omnes, te tunc ad confessionem non obligari; quia pro reseruatis non adest confessarius legitimus, pro venialibus confessione non indiges. Potest tamen, *f* si velis, id que, etiam simplici Sacerdoti nullam habenti approbationem, confiteri; vt scilicet, dum absolueris directè a venialibus (hęc enim absoluere quilibet Sacerdos potest) indirectè *g* a reseruatis absoluaris. Quæ sanè doctrina iuuabit etiā vniuersaliter illos qui quibuscunque mortalibus grauati, valde difficilem experiūtur contritionis actum: poterunt enim, immo tenentur *h* quando eis legitimus Confessor deest, & communicare ex necessitate vrgente volunt, ritè de venialibus, & mortalibus attriti, simili simplici Sacerdoti ea confiteri. Dixi (ritè de venialibus, & mortalibus attriti) si .n. occcurreret, quod aliquis, attritus quidē de mortalibus, & nullo modò de venialibus sic con-

e Suar d. 66 de Euchar. sec. 4 §. Quartus casus.

f Coninch. Euch. dis 80. nu. 20 & 21 iuncta disp. 8. de pœn n 107

g Id non esse contra Trident. probat Delugo de Euch. dis 14. sec. 5. n 97

h Coninch de Euchar qu. 8. n. 20 & dis. 8 de pœn. n 106

I 2 site-

fiteretur;inualidè confiteretur,& facrilegè;nam non accederet dispofitus ad Sacramentum; fi enim nullam haberet de venialibus fufficientem attritionem,de illi valide non abfolueretur directè:vnde nec indirectè de mortalibus. Lege quæ mox dicam in finem nu.22.

i Vafqu. de Euch. dif.206 c.2.n.7.& 14 q 91 ar.3 du 9 Fauent Io. Sanc.in fel dif.32 nu.10 & Præpof.3.p qu.80 de Euch n 17 Hurtad de pœn disp 11 diff 14.

21 Secunda fententia eft Vafquez *i* prædictæ Suarij fententiæ admodum contraria. Docet enim illum poffe quidem communicare cum fola contritione;non tamẽ poffe confiteri inferiori,quamuis habeat peccata non referuata. Ratio eft(inquit)quia inferior non poteft abfoluere validè à non feruatis illum, qui fimul referuata confitetur; fi quidem nec abfolutio,nec Confeffio diuidi poteft. Adde,quod fequeretur poffe confiteri fola non referuata fubticendo referuata, quod negat Suar. Quod autem hoc fequeretur patet;quorfum enim hic pœnitens dicat referuata illi, qui eorum iudex nec eft nec effe legitime poteft?

Delug. de Euch. di. 14 fec.5 ib nu.98. *l* Ibid nu 8.

22 Tertia fententia,eft Ioannis Delugo, *k* qui probabilius putat,te teneri quidem confiteri mortalia nõ referuata,inferiori, non uerò confiteri mortalia referuata. Ratio prioris dicti eft,quia tenemur præmittere confeffionem peccatorum integram,quantum poffumus: at tunc illa non referuata confiteri,poffumus. Nec tamen dimidiamus confeffionẽ formaliter,ficuti non dimidiat confeffionem is,qui tacet peccatum cõfeffario,propter graue nocumentum,quod fibi timet,cætera autem rite confitetur. Ratio pofterioris eft illa eadem,quę modo dicebatur,contra Suarium: Ad quid enim peccata referuata huic aperis, qui nullã in illa exercere Iurifdictionem poteft? Atque ex hoc fequitur, *l* quod potes in prædicta neceffitate nam extra hanc,quia non valet dimidiari confeffio non potes)fimplici Sacerdoti fateri venialia,tacendo mortalia referuata &(ob parem rationem)etiam non referuata,aquibus abfoluere talis Sacerdos directè non poteft:nam fic indirectè a mortalibus abfolueris. Quod eft quid commodius,quàm illud,quod diximus in fine nu.20 vbi fimplici Sacerdotis omnia mortalia erant aperienda.

Ibid.n.98.

m In Metho. conf. l.2.c.10.§.1.n 27.

23 Quod fi obicias. Qui habet peccata referuata, & non referuata,non poteft ex communiffima opinione,confiteri,non referuata inferiori, & referuata feruare pro Superiore de qua re nos etiam fuo *m* loco diximus.quia non poteft dimidiari confeffio;ergo nec poterit in cafu noftro. Refpondet doctrinam antecedentis veram effe in habente copiam Superioris;quia certum eft non poffe dimidiari confeffionem fine neceffitate; at in cafu noftro neceffitas vrget,de quo cafu neceffitatis tota hęc prefens difputatio tractat.

n Suar t. 4 ideft de pœn dif 23.fecc.n. 7 Granado in 3 p. contr 7 t.9.difp.5. fec.3.n.2. apud fũmam Dianæ V.celebrare Miffã n.4 o Mendozza 2.2. dif 84.fect 7.c 190

24 Confirmari id poteft,quia non ignobiles authores *n* fentiunt quod Sacerdos,vel alius copiam Superioris non habens,poteft cum Inferiori confiteri fubticendo referuata,ob id folum, ne multum differat confeffionem,vel communionem;fi quidem longa mora(inquiunt eft grauiffima neceffitas; tum quia eft periculum moriendi in peccato; tum quia non fufficere,fi folum per vnum,vel alterum diem differri oppertear,libi priuari Dei amicitia eft ineftimabile detrimentum. Aduerũt tamẽ cet,fufficere inclinet Mendozza, *o* quia vna etiam nocte eft periculum moriendi,fed non placet:quia etiam in vna hora eft tale periculum. Si hoc igitur non eft dimidiare Confefsionem formaliter; nec erit in cafu noftro.

25 Hę tres fententiæ omnes funt probabiles; quæ tibi commodior cadet,eam amplectitor; femper, vt certum eft cum onere fubdendi peccata non dum directè abfoluat confeffario potenti ea directè abfoluere quando illius aderit tibi copia. Verum ad complimẽtum huius difficultatis

ratis aliquid de habente excommunicationem adiungamus.

26 Qui habet excommunicationem siuè reseruatam, siue non reseruatã nec habet copiam potentis illam absoluere, vrgente necessitate (qualem sine dubio respectu excõmunicati dicemus *n.* 44. esse, si instet periculum grauis infamiæ) semel aut bis celebrare, atque adeo cõmunicare posse, cum contritione, & tremore concedit Henriquez. *p* Alij tamen *q* cõmuniter docent, semper, vrgente necessitate, excommunicatum cum contritione communicare posse, atque, etiã si sit Sacerdos, sine metu incidendi in suspensionem, vel irregularitatem, posse celebrare. Ratio est: quia præceptum Ecclesiæ, quæ censuram imponit, non obligat cum tanto detrimento, vt sunt omnia præcepta humana.

p Henriqu. l. 8 de Euch. c. 47.
q Suarez de penit. disp 31. sec. 3. nu 6 Coninch. disp. 8. n. 107. alios referentes.

27 Sed hic suboritur quæstio. An hic excõmunicatus, sicuti potest contritus communicare, sic possit confiteri non reseruata, vt ab illis directè absoluatur, & indirectè a reseruatis: cum tamen semper, vt certùm est remaneat excõmunicatus, quia supponimus, nõ adesse confessarium potentem liberare pœnitentẽ a prædicta censura. Negat Vasquez *r* quia excommunicatus, non præmissa absolutione a censura, non potest validè ab vllo peccato absolui. Concedunt Suarez, *s* & Sancez, *t* quia putant contrarium hoc est, posse valide absolui. Vtrumque probabile.

r Vasqu. de pœn. q. 109. at 3. dub. 9. n. 8.
s Suarez de pœnit disp 31. sec. 3. nu 1.
t Sancez l. 2. in Decal c 8. n 5.

Id, quod diximus de habente excommunicationem, dicendum etiam est de suspenso, vel irregulari: vrgente enim simili necessitate, possunt celebrare, *u* propter eandem rationem: quia nimirum hæc similiter sunt impedimenta inducta a legibus Ecclesiasticis, quæ in eo casu necessitatis non obligant.

u Hurtad. de Euch dis 9. diff. 7. Auilla 2. p c 8. alios citans Laym l 3 sec 5. tr. 3 p 3. c 12. nu 6.

28 Petes denique, ille Religiosus de quo n. 18. meminimus, si, modo ibi dicto, non obtinet à Superiore per pium illum confessarium licentiam, vt absoluatur a casu, vel excommunicatione reseruata, potest ne (si instet infamia, ni communicet) confiteri, & absolui directè a predicto pio cõfessario, vel alio inferiori? Respondeo: posse inclinat Fagùndez, *x* ex presumpta licentia Generalis, vel Papę. Mihi id difficile videtur, quia rationes quas affert, quasque latè discutere non est nostri instituti, nõ sunt tanti ponderis, vt vincant illam efficacissimam, nempè quod talis Inferior, actu caret iurisdictione in illa reseruata. Et dum Generalis, vel Papa ratam semper habent talem reseruationem, non videtur præsumi, eã velle tollere independenter a Superiore, cui reseruarunt; & propterea fortasse in sequenti editione delata fuit illa doctrina Fagund. immo ipsemet se de hoc retractauit, *to.* 1. in Decal. *l.* 1c. 45. *n.* 20. fine. Ille igitur Religiosus in eo casu, vel se conterat, & communicet: vel, iuxta sententias supra allatas, confiteatur ita vt directè absoluatur a non reseruatis, & indirectè a reseruatis, semper cum onere subdendi clauibus non dum directè absoluta, vt dixi *n.* 25.

x Fagund. 3. Ecc. præcep l. 3 c. 9. nu. 17. in prædicta im pr. 1. n.

Vrgente necessitate.

29 IN triplici casu Doctores *a* communiter conueniunt in hac re, adesse vrgentem necessitatem. Primò quando instat alicui mors: hic enim, si non potest absolutionem Sacramentalem obtinere; præmissa contritione, potest communicare.

a Lege Delugo d. Euch. disp. 14 sec. 5 n 107.

30 Secundò potest item Sacerdos carens copia confessarij cum contritione celebrare, atque adeo Communicare, ad dandum viaticum alteri, qui existit in periculo mortis, si fortè, aliunde non suppetant particulæ consecratæ.

31 Tertiò potest eadem facultate vti is, qui incurreret infamiam, aut detrimentum nisi communicaret. Ratio horum est, quia, quæ necessi-

tates sunt, si hæ non sunt?

Iam verò quo ad p i num, nihil est, quod addere præterea oporteat.

32 Quo ad secundũ, aduertat curiosus solutionem cuiusdam obiectionis. Cur enim possit omitti confessio à Sacerdote ad dandum viaticum: non possit autem ab eodem, ex receptissima opinione, propter eandem caussam dandi viatici, celebrari sine vestibus sacris, vel sine vtraque specie, vel, vt multi tenent (de qua re infra c. 2. §. 8. *n.* 32.) à non ieiuno? & tamen hæc sunt præcepta Ecclesiastica; illud, de præmittenda Confessione ante Communionem, participat de Diuino. Respondeo negando adesse præceptum vel diuinum, vel humanum, vel alio modo, vrgente necessitate, vt patet ex citato Tridentino benè perpenso. At, cetera illa præcepta Ecclesiastica cum tanto rigore sunt imposita, non autem cum eodem illud de præmittenda confessione ante Communionem: quia in Communione compensatur sat's superque reuerentia Christo debita per contritione, per quam anima statum gratiæ recuperat; at in illis aliis casibus, Ecclesia ita iudicante, non est vnde reuerentia compensetur. Hæc responsio videtur expeditior, quàm eæ, quas aliqui hic conantur afferre. *b*

b Lege Delugo dis. de Euch. 14. sec 5. à nu. 108.

33 Quo ad tertium casum, in quo sunt duo capita, infamia, & detrimentum; vt magis explicetur, hæc habe.

c Henr. l. 8. c. 46. nu. 3.

Primo *c* potest Sacerdos præmissa contritione, sine confessione, si absit confessor, celebrare, quando Missæ sacrificium omittere, sine infamiæ nota, non potest. Quod idem est de Laico, vel Religioso, quibus iuxta supradicta, deest copia confessoris, si pari modo non possent absque nota à Communione cessare. Hinc si quis ad Altare ante linteum, communicaturus mortalis peccati commissi post legitimam confessionem, recordetur (quando ex eodem Henriquez non debet a Sacerdote communicante audiri) si recedendo timet notam infamiæ, quam, si coram alijs communicet, moraliter semper timere merito potest vt docet Villalobos, *d* sese conterere poterit, atque communicare. Quod si eiusmodi peccatum, cuius tunc recordatur, sit ex commissis ante legitimam confessionem, atque adeo indirectè absolutum dicam infra 6.8.

d Villalobos in manuali c. 2. nu. 24. circa med.

e Delug. ex Vasq. de Euchar. disp. 14. sec. 5. n. 113.

f Henriq. l. 8. c. 46. nu. 3.

34 Secundò, idem dic de Sacerdote, qui *e* recordetur se esse in peccato mortali, vel dum vestitur sacris vestibus, vel dum celebrat siue ante consecrationem, siue post, semper enim pari modo, si diuertere minus potest, vt certè si incæpit *f* Missam numquam saltem propter reuerentiam Sacrificij potest diuertere ad quærendum confessorem; se conterat, Sacrificium incipiat, vel prosequatur. At si posset (vt in Missa Solemni dum fit concio, vel cantatur Gloria) breuiter cum suo Diacono v. g. qui esset Sacerdos confessarius confiteri; deberet vtique: *g* quia tunc cessat excusatio ducta, vel ab infamia, vel ab irreuerentia.

g Laym. l. 5. tr. 4. c. 6. nu. 5.

35 Quod si in prædictis casibus recordetur Sacerdos se esse excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem; idem dicendum est: siuè recordetur post consecrationem, quod communiter admittitur, siue ante quod multi probabilissimè concedunt: & rectè Sanctus Bonauentura *h* obseruat inchoatam missam semper esse perficiendam: quia ferè nunquã omitti solet sine scandalo, hoc est sine nota, adde, & sine irreuerẽtia.

h S. Bonau. apud Bonac. de Euch. dis. 4. q. 6. p. 1. nu. 15. & 16. & apud Conınc. de Euch. q. 8. art. 3. dub. 2. numer. 16.

36 Alium casum ponit Zambranus, *i* in quo vtimur hac doctrina, propter notam, vel infamiam. Etenim si vocetur Sacerdos ad communicandum infirmum, qui dicat se velle reconciliari, inueniaturque pluries Sacramentum Pœnitentiæ inualidè suscepisse, vel quid simile, vnde confessarius breui illum expedire, atque absoluere non valeat, quid agẽdum? Enimuerò, si ægritudo eo periculi peruenerit, vt mors iure timeatur; præmitten-

i Zambranus de Sacr. pœn. c. 4. dub. 6. nu. 6. & 7.

mittenda est confessio breuiuscula, cumque accusatione generali absoluatur, communiceturq; infirmus hac lege, vt promittat se vocaturum Confessarium cum quo confessionem perficiat. Quod si morbus non id periculi afferat, nec per illam breuem moram confessio absolui queat, non est præmittenda confessio, sed cum contritione, pactique dicta promissione accersendi Confessarium, communicetur. Ratio prioris dicti est, quia sic euitantur incommoda, dum infirmo non negatur communio: cessat infamiæ nota; præmittiturque confessio, tunc moraliter possibilis. Ratio posterioris est, quia ex vna parte non est necessitas præproperæ seu dimidiatæ confessionis, & ex alia scandalum seu infamia vitatur. Hæc probabiliter ex Zambrano.

37 Quod dictum est de Infirmo; extendit Granado, *l* ad quemlibet communicare, atque adeo celebrare volentem. Si enim non potest omitti Communio, sine scandalo, & aliunde sit necessitas confessionis adeo longæ, vt tunc perfici non possit; posset pœnitens communicare præmissa contritione. Immo probabile iudicat, si contritio, propter eius difficultates timeretur non elicienda, posse attritum confessionem dimidiatam præmittere, cum onere prosequendi postea confessionem, & absolui, ac communicare. Id, quod propter paritatem rationis, erit etiam probabile pro infirmo modo dicto in fine numeri præcedentis, & confirmari poterit ex dictis *nu.* 20. & 22.

l Granadus in 3. p. contr. 7. dis 5 sec. 3. num. 20.

38 Hæc pertinent ad caput infamiæ. Sequuntur ea, quæ pertinent ad detrimentum, siue spirituale, siue temporale.

Tertiò igitur, vt in die Festo alij Missam audiant, siue Parochus, siue non Parochus potest cum cōtritione, si desit Confessor, celebrare: idemque erit, vt ipsemet Sacerdos satisfaciat præcepto de audiendo sacro. Ratio est, quia Ecclesia pia mater, & Dominus misericors Pater noster, non iudicantur velle eos priuare bono Sacrificij Missæ, eo die, quo ipsa sub obligatione præcipitur. Nam quamuis opinio contraria sit probabilior: quia non apparet in relinquenea tunc Missam notabile damnum, & aliundè præceptum de audienda Missa non obligat, nisi debito modo: hæc tamen saltem propter authoritatem extrinsecam Doctorum eam approbantium, *m* probabile est. Non obligatur autem in tali casu Sacerdos ille celebrare; quia potest tenere prædictam opinionem, quod non possit; sicuti in simili dicemus *nu.* 42.

m Delugo dis. 14. de Euch. sec. 5. n. 114. Fag. præc. 3. l. 3. cap. 9. num. 5.

39 Quid de illis, qui celebrant ex onere capellaniæ, vel ex indigentia eleemosynæ ad sui necessitatem, & sustentationem? Aliqui cum Bonacina *n* ad hos etiam extendunt hanc facultatem celebrandi sine confessione, cum contritione, si desit Confessor, etiam cessante notæ periculo: quia iudicatur adesse sufficiens necessitas. Aduertit tamen ibidem Bonacina id esse cum grano salis intelligendum, nec tantam licentiam facile concedendam: tum quia onera Capellaniæ intelliguntur data sub debita decentia, & poterit illis melius postea, vel per se, in statu gratiæ, vel per alium satisfieri. tum quia poterit aliunde ille Sacerdos sibi de alimentis prouidere. Hæc ille. Ego sanè in habente onera Missarum sufficientem necessitatem non agnosco: in Sacerdote inope, tum demum agnoscerem: cum ageretur de extrema, vel certè multum graui necessitate.

n Bonac. disp. 4. de Sacr. q. 6. p. 1. num. 23.

40 Vt obseruet quis præceptum Communionis Paschalis, vti potest prædicta *o* facultate: quia sufficiens necessitas iudicanda est, saltem semel in anno. Diuino illo cibo nutriri, ac refici, & sine controuersia maior, quam Missæ interesse die festiuo.

o Henr. l. 8. de Euchar. c. 46. nu. 4. Coninch. disp. 80. de Euch. n. 17.

41 Sed age iam, si potest, debet ne? Ex doctrina Doctorum *p* sequitur

p Vide in simili Lud. à Cruce in expos. Bull. Cruc. disp. 1. dub. 4. à n. 5

tur debere; in tantum enim excusaretur ab obseruando præcepto Communionis; quia licitè non posset, sed iam potest: ergo non excusatur. Ex alio capite, sic, obligaremus illum ad habendam contritionem, quę satis difficilis est, nec imponenda noua onera Fidelibus, sine euidentibus rationibus, sunt. Propterea iudico, non esse improbabile, tunc posse quidem, sed nequaquam obligari.

q Suar. apud Delugo disp. 14. de Euchar. sec. 5. nu. 116.

42 Adde, quod Suarez *q* tenet probabilius esse, quod non possit, nedum, quod non debeat; quia lex, inquit, non obligat ad Communionem, nisi quando hæc debito, legitimoque modo haberi potest. Quæ quidem opinio, cum sit tanti viri, & tam bona ratione firmata, probabilis est. Quare quilibet, & multo magis ille, cui difficilis res est sese conterere, sequi poterit hanc Suarii opinionem, & à Communione se continere; sicuti in simili diximus *nu.*38.

43 Denique, quid dicendum vt obseruet quis votum, aut præceptum merè humanum?

r Delugo ibid. n. 117.

Dico non posse *r* ex hoc solo capite. Ratio est, quia vota, vel præcepta merè humana non nisi de rebus intelliguntur, quæ modo debito, legitimoque possunt impleri. Adde in his non adesse necessitatem illam, quam spectauit Ecclesia in Communione Paschatis; spectauit enim necessitatem cibi, alimentique spiritualis, non cuiuscunque, sed eius, de quo Christus Dominus cum tanto rigore dixit: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, non habebitis vitam in vobis*. Nam propterea nos modo notanter addidimus illam vocem (merè humana) & similiter præceptum de audienda Missa, ex probabiliore sententia, non afferre tantam necessitatem iudicauimus supra *nu.*38.

f Coninc. de pœn. disp. 8. num. 107.

t Vasq. de Euch. disp. 208. c. 3. n. 13. quē sequitur Delugo de Euchar. disp. 14. sec. 5. num. 104.

44 Petes hæ necessitates, sunt ne etiam respectu excommunicationis? Respondeo *f* Coninchius sentit maiorem necessitatem requiri ad communicandum in excommunicato, quam in mero peccatore; quia Ecclesia expressè communicatum arcet à Communione. At verò Vasquez *t* dicit se non inuenire differentiam; immò, si qua esset, maius impedimentum afferre peccatum, quod inducit impedimentum de iure diuino, quam afferat excommunicatio, quæ de iure Ecclesiastico.

Dico in hanc sententiam, Ecclesia prohibet excommunicato ne communicet, ne celebret. Quando ergo talis prohibitio non obligat; poterit communicare, vel celebrare; quando non obligat; non poterit. Quoniam igitur quando instat graue nocumentum non obligat (quale sine dubio in omnium sententia est instans mors, grauis infamia, & Missa inchoata) poterit celebrare, vel communicare, deficiente Confessario, cum Contritione. At quia in aliis casibus, præter hos tres dictos, non apparet regulariter graue damnum, tale, quod excommunicatum eximat à prohibitione communicandi, vel celebrandi; ideo nequaquam poterit.

Quam primum confiteatur.

45 QVi, vrgente necessitate, elicito contritionis actu, sine confessione communicauit; exploratum, certumque est suo tempore, hoc est regulariter, vel ante aliam Communionem, vel quando vrgebit necessitas implendi præceptum de annua confessione, habita copia Confessoris, debere sua peccata mortalia subdere clauibus. At quia loquens Concilium de communicante sine confessione, vrgente necessitate: addit Confessionem Sacramentalem quamprimum postea esse faciendam; ideo id nunc explicandum erit.

a Suar. de Euch. disp. 66. sec. 7. Vasq. de Euch. disp. 208. c. 3. n. 13. Io. Sãc. in sel. disp. 31. num. 12.

46 Et primò quidem hoc siue præceptum, siue consilium, non extendi ad laicos, immò nec ad Sacerdotes extra Missam communicantes, *a*

cer-

certum sit. Ratio est, quia Concilium cum vniuersaliter in præcedentibus, pro omnibus fidelibus, locutum fuerit: deinde subdit in hanc sententiam: *Quod si necessitate vrgente Sacerdos, absque prauia confessione, celebrauerit; quàm primum confiteatur.* Nota illud, *Sacerdos*, & illud *celebrauerit*. Ratio etiam existit congrua: si quidem maius periculum indigne accedendi subest in Sacerdotibus, qui quotidie celebrare solent, quàm in cæteris.

47 Deinde, est ne id præceptum latum à Tridentino, ac consilium dumtaxat? si prius; Sacerdos quamprimum non confitendo, peccabit: si posterius, non item.

Theologi communiter (præter duos, vel tres mox adducendos *n*.48) Suarez, Vasquez, Reginaldus, Coninch, Filiucius, Hurtadus, Bonacina, quos Io. Sancius, *b* sequitur citatque: quibus adde Castropalaum, *c* ac Delugo, *d* asserunt esse præceptum sub mortali. Et Delugo quidem id confirmat duabus rationibus. Primò quia in hoc sensu præcepti videntur hæc Concilij verba explicari in regulis Missalis Romani: in quo, pro illis verbis *quamprimum confiteatur* ponuntur hæc: *quamprimum debet confiteri*, illud autem *debet* clarius (inquit Delugo) exprimit obligationem. Secundo quia si ea Concilij verba præceptũ non continent; idem esset dicendum de plerisque præceptis, quæ ab eodem Tridentino in decretis de reformatione, persimilia verba, ponuntur. Immo, non alijs verbis impositum fuit præceptum annuæ confessionis, *e* nisi per illa: *semel in anno confiteatur*. Hæc ille.

48 Nihilominus aliqui non agnoscunt in his verbis præceptũ obligans, sed solum consilium pium, piamque adhortationem: & ad summum, si est præceptum; esse solùm putant, sub veniali. Ita tenet Petrus Ledesma, *f* & Henricus Villalobos, *g* quibus possem libenter addere Stefanum Fagundez, *h* qui quamuis in his Concilij verbis obligationẽ noscat; tamen illam particulam *quamprimum* ita intelligit; vt dicat, Sacerdotem postea posse confiteri, quando voluerit iterum celebrare, etiam si id fuerit post duos, vel tres menses: paremque in hoc facit Sacerdotem cum Laicis: vtrique enim ante nouam communionẽ præmittere confessionem debent. Meritò ergo connumerare hunc authorẽ possem inter eos, qui eiusmodi præceptum non agnoscunt: cũ obligationem, quã ait se, agnoscere, ita explicet, vt in praxi vix agnoscere videatur. Scio à Io. Sancio *i* absolutè citati Stephanũ Fagundez pro sententia Ledesmæ, & Villalobos: sed si attente Stephanum legas; aduertes ab ipso supponi quidem præceptum, sed dicto modo explicari.

49 Equidem non possum priorem sententiam agnoscentem in illis verbis præceptum sub mortali, non fateri probabilem esse: aio tamen, & hanc non agnoscentem esse probabilem.

Primò quia illud imperatiuum *confiteatur quamprimum* solũ esse videtur exhortatio: cum enim potuerit Concilium vti grauioribus verbis imperium explicantibus: vt v. g. iubemus præcipimus &c. tamẽ ab huiusmodi præcipiendi rigore se temperauit. Signum ergo est vere nõ imposuisse præceptũ. Adde, quod Doctores quærunt vniuersaliter an verba imperatiui modi, & in actu exercito præceptum indicantia, absolutè prolata, præceptum contineant, qualia sunt: Facite, cauete, soluite, abstineant omnes, nemo audeat, & his æquipollentia. Et Primò sunt aliqui *l* qui putant probabiliter, hæc nequaquam continere præceptũ sed consilium. Alij *m* Secundò probabiliter censent quidem præceptũ continere, sed solum sub veniali, non autem sub mortali. Alij *n* denique Tertiò

pro-

b Io. Sancius in sel. disp. 32 nu 12.
c Castrop. de legib. disp. 1. p. 9. n. 3 fine.
d Delugo da Euch. d. sp. 14. sec. 7. init.
e Cap. omnis vtriusque sexus de pæn. & remiss.
f Ledesma in Summa de Euch. p. 1 c 123. ante 9 conclusionem.
g Villalobos in Sũma p. 1. tr 7. diff 37 n. 7. & in Man cap. 4. n 24. circa finem.
h Fag. præc. Eccl. 3. tr 3 § 3. c 8 nu 9.
i Io. Sanch. dis. 32. cit. num. 12.
l Caet. Castro, & Carbo/cit. à Castropal de legib. disp 1. p 9 nu. 3.
m Nauarrus Sayr. cit. ibid ab eod.
n Th. Sanch. quem citat, & sequitur idem Castrop ibid.

probabiliter item dicunt, prædicta imperatiua verba, tunc solum præceptum indicare sub mortali, quando sunt in materia graui: nec alias opiniones probabiles inuenies de hac re. Iam, Si sequamur primam opinionem; sanè in re nostra hoc est in illo *confiteatur quamprimum* non inueniemus nisi consilium. Si sequamur secundam; non erit nisi obligatio sub veniali. Si sequamur tertiam; non erit mortales: quia vt probamus mox *nu.*54. materia, in casu nostro, non est grauis.

50 Secundò. In casu dubio, an verba aliqua legis præceptum obligans importent, an consilium; tanquam regulam certam ponunt Doctores reputanda esse consilia, & non præcepta. Et ratio est, quia cum lex sit grauis, & onerosa; sēper in benigniorem subditorum partem est intelligenda. Adde, quod in dubio melior est conditio possidentis: ergo in dubio, lex ne sit obligans; an nō obligans; melior erit conditio humanæ libertatis, quæ à tali obligatione immunis est: ergo obligans nō erit. Ita San h. *o* Castrop. *p* aliique. Et generaliter quoties verba legis intelligi possunt de obligatione veniali, non debent ad mortale extendi: quia sēper in dubio & in pęnis benignior interpretatio facienda est. *q* His ex doctrina eorumdē; qui in nostro casu nobiscū non sunt, positis, sic subsumo: Illa verba Conc. *quamprimū confiteatur* dubia sunt, an importēt præceptum, an consilium, ergo consilium. Rursus eadem verba possunt commodissimè intelligi de obligatione veniali: ergo non de mortali.

51 Tertiò quia optabile est, vt enixè optant Nauarrus, *r* a legislatoribus neminem obligari ad peccatum: & iuuat tot humanas leges sub præcepto obligantes diminuere, ne tanta præceptorum multitudine Hebræis peiores efficiamur, quare hoc, de quo agimus præceptum, etiā diminuere opere pretium est. Nec Nauarri solum est eiusmodi desiderium, sed S. Augustini, sed S. Thomæ; ecquos autem Doctores, quæ sapientiæ lumina nomino, cum hos appello? Audi Sanctum Thomam. *s* *In quibus quidem legibus humanis, etiam Augustinus t ait esse moderationem attendendam, ne conuersatio fidelium onerosa reddatur*. Hæc S. Thomas. Et paulò post, tolerabiliorem vocat Iudæorum conditionem, quam illius Ecclesiæ, in qua legum moderatio non adest.

52 Nec obstant rationes in oppositum *n.*47. adductæ. Non prima: scilicet Missale Romanū loco illius *quamprimum debet confiteatur* habet, *quamprimum debet confiteri*: non obstat inquam. Primo quia ipsemet Delugo *u* in eodem tomo de Eucharistia ait Missalis Romani rubricas, regulas, seu dispositiones non obligare ad mortale, nisi aliquod contineant, quod vel ratione materiæ, vel aliundè graue sit Secundò quia quamuis *x* aliqui citandi doceant, per illud verbum *debet* importari in legibus necessitatem præcepti mortalis; tamen aliqui *aa* negant, & solum per illud cōcedunt importari debitum conuenientiæ, & honestatis. Secundum hos igitur Doctores, verbum illud *debet confiteri* in Missali positum, obligationem mortalem minimè denotabit. Sanè, quod hoc verbum *debet* non indicet graue saltem præceptum, inde mihi persuadeo: quia inuenire solidum discrimen ignoro; cur verbum, *oportet*, non ostendat obligationem grauem, vt docent ipsemet Vasq; Sancez, Castropalaus *bb* ostendat, verò illud verbum *debet* Non ne perindè est dicere, *oportet quamprimum confiteri*, ac *debet quamprimum confiteri*? Rationabilius ergo, licet minus vere, aliqui, *cc* tum illud *debet* tum illud *oportet* grauem obligationem æquè, importare existimarunt.

53 At inquies, cum aduersarijs; *dd* De leuitate verbi *oportet* colligimus ex sacris litteris, & Canonib. Instar omniū sit illud Danielis 3.

o Sanchez l. 6. in Decal. c. 4. n. 66.
p Castr. disp. 1. de leg. p. 9. nu. 1.
q l. interpretatione, & l. si Præses ff. de pęnis c. in pęnis de reg. iur. num. 6 traditque Sayrus l. 3. Clauis, c. 7 nu. 29 & Sanch. ibid. d. nu. 66.
r Nauarr. in Summa c. 23. nu. 62 in fine.
s S Tho. p. 2. qu. 107. art. 4. in corp.
t S August. q. 119. c. 19.
u Delugo de Euch. d. sp. 20 sec. 4. nu. 104
x Vasq. & Sanch. adducti à Castrop. disp. 1 de leg. p. 9. num. 2.
aa Quos tacito nomine citat idem ib.
bb Vasq. & Sanch. quos citat sequiturq. e Castr. de legib. disp. 1 p. 9 nu. 2.
cc Apud Sà v. lex n. 6 & apud Sanch. l. 6. in decal. c. 4 n. 37.
dd Quos citat sequiturque Bon. disp. 1 q. 1. p. 7 § 4 n. 9.

non oportet, nos, de hac re respondere tibi; & illud ex distinct. 4. Canon. Nō liceat; vbi dicitur *non oportere Clericos, vel Religiosos prandere ante tertiam.* Egregie, nam ego etiam de leuitate verbi *debet* colligo, ne longius abeam, ex sequenti dist. 5. canon. Ad eius: in quo dicitur: *Mulier nisi purgationis dies transeant, viro suo admisceri non debet*: vbi non nisi consilium, seu debitum eiusdem conuenientiæ, & honestatis & non præcepti, significatur, vt ipsemet Sancez, ee cum alii meritò docet. Rursus ex dist. 1. cap. Vestimenta: vbi Pontifex de vestibus Ecclesiasticis sic dicit. *Quæ neque ab aliis debent contingi, aut ferri nisi à sacris hominibus.* Quē textum expendens Suarez ff sic habet: *Quę verba aut præceptum non continent, quia illud verbum* (non debent) *non uidetur in rigore significare obligationem, sed decentiam quandam: aut non intelliguntur &c.* Et in sacris quidem literis per idem verbum *debet* conuenientiam, decentiamque notari, solemne est Matth. *n*. 3. *Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me?* Ioannis 13. *& uos debetis alter alterius lauare pedes*. Tobiæ 10. *Te non debuimus dimittere ire à nobis:* & similia passim.

ee Lib. 9. de matr. disp. 22. n. 11.

ff Suarez de Euch. disp. 81. sec. 8. §. Tertium exemplum.

54 Neque vrget secunda ratio, quatenus Delugo docet si illa verba *quamprimum confiteatur* non continent præceptum, idem fore dicendum de alijs multis præceptis, quæ sub hac forma indicuntur. & signanter de illo annuæ confessionis, *semel in anno confiteatur* non vrget, inquam nam cætera præcepta pro lata sub hac forma, si grauitatem mortalem continent; non est ex vi verbi, sed vel ex materiæ grauitate, vel ex adiuncta pœna, vel ex aliis capitibus: de quibus quomodo sint signa prohibitionis mortalis, disputatur in tractatione de legib. & nos aliqua afferemus in 3. opusc. de Sacrificio Missæ *l* 3. *c*. 1. §. 8. Id, quod etiam patet, in ipso eodem exemplo allato à Delugo de annua confessione; quæ & ex se est res multum grauis, & habet adnexam grauem pœnam. *Alioquin* (sunt verba citati Canonis. Omnis vtriusque sexus) *& viuens ab Ecclesia ingressu arceatur, & moriēs Ecclesiastica careat sepultura.* In casu autem nostro, nec vlla prorsus additur pœna, neque eius materia admodum grauis benè perpendenti apparet. Quid enim magni ponderis habet, vt qui, iam, cum Contritione, commun caüit, atque adeo piè, prudenterque censeatur esse in statu gratiæ, tam citò ad Confessarium confugiat, solum vt subdat clauibus illa peccata, quæ, iam siue ex Contritione, siue ex Sacramento bona fide suscepto esse remissa supponuntur? Præstabit id, sine vllo inconuenienti suo tempore solum autem ex consilio bono, sanctoque statim in reuerentiam Sacrificij peracti. Id quod indicare dumtaxat rectè voluit Tridentinum. Verum contra nostrum institutum hactenus aliquantulum spatiatos esse, sit satis.

55 Demum igitur superesset hic discutiendum, an hoc Tridentini dictum intelligatur de Sacerdote habente copiam Confessoris, sed ex mera malitia, sine confessione, celebrante. Item, an de Sacerdote qui post inceptam Missam recordatur se esse in peccato mortali. Præterea an de Sacerdote peccante intra ipsam Missam, & de aliis similibus casibus. Vt etiam, ad quod tempus se extendat illud *quamprimum* ad duos, ad tres, ad plures ne dies? Quæ omnia fusè apud Doctores gg in quæstionem adducuntur. Sed quoniam nos probabile duximus, hoc non esse nisi consilium, illa quærere superfluum existimamus; vno enim verbo quæstiones omnes amputauimus: Ad nihil ex obligatione teneris.

gg Delugo de Euchar. disp. 14. sec. 7.

§. VII.

§. VII. Quando debet elici actus contritionis ab eo siue laico siue Sacerdote, qui vrgente necessitate, sine confessione ad Eucharistiam accedit.

56 DE Laico non est difficultas: satis enim est si eliciat immediatè ante ipsam sumptionē: & quia sumptio, seu manducatio substantialiter fit, cum cibum deglutimus, seu traiicimus, non autem dum ille est in ore, *a* quando solum initiatiue est sumptio: ideò probabilissimum puto, satis esse, si actus contritionis fiat, cum in ore habetur Sacratissima Hostia. Certum tamen est peccare eum, qui, sine determinatione eliciēdi actum contritionis, accedit: esto deinde mutatus se iustificet. Immo addo eum, qui cum intentione se per contritionē iustificandi intra illā morulā, qua Sacratissima Hostia est in ore, communicat, difficulter non peccaturum: quia in magnum periculum actum contritionis eo breui tempore non eliciendi, se volens coniicit. Vsui tamen erit doctrina data in aliquo raro casu, quo receptus in ore Christus Dominus forte ipso diuino tactu peccatricem illam animam illuminare, atque conuertere non dedignabitur.

a Delugo de Euch. disp. 12 sec. 2 n. 29. Hurtad de Euchar. di p. 8 diff. 2. initio alijsque.

57 De Sacerdote videtur maior aliqua difficultas, si post inceptam Missam, se esse macula mortali sordidum recordatur. Respondeo tamē facilè, *b* debere actum contritionis elicere ante consecrationem (& aptissimum tempus iudico dum est in Memento) si peccati recordetur ante illam; si verò post consecrationem peccatum in mentem veniat; satis erit si se conterat immediatè, ante consumptionem. Ratio vtriusq; est, quia præceptum existendi in gratia vrget quando conficitur, & quando suscipitur Sacramentum.

b Ex delugo disp. 14 de Euch. sec 6. n. 134.

58 Dices. At Sacerdos post consecrationem, ante consumptionem necesse habet tangere Sacratissimum Christi corpus. Respondeo, quamuis aliqui in peccato mortali illud attingere, mortale propter irreuerētiam esse autument; probabilius *c* tamen est non esse, nisi ad summum veniale. Ratio est quia non est censenda tanta irreuerentia, vt ad mortale pertingat.

Hurtad. de Euch. isp. 9. diff. 1. alijq.

59 Confirmatur, quia quamuis nonulli afferant *d* Sacerdotem mortali crimine deturpatum mortaliter delinquere, si Eucharistiam Fidelibus porrigat; tamen aliqui *e* meritò id negant: quia tunc Sacerdos non conficit Sacramentum, sed solum dispensat consecratum, ad quod tanta dignitas nequaquam requiritur. Idemq; est de Diacono, quando ex speciali Sacerdotis commissione, Sacram Eucharistiam aliis porrigit: siquidem tunc non conficit, sed solum dispensat. Si ergo probabile id est: quanto magis probabile fiet mortalem culpam non esse, solum attingere.

d Laym. l. 5 c. 5. n. 8

e Vasq quem citat & sequitur Delugo disp 8. de Sacram. in com sec. 9.

§. VIII. De eo, qui ante Communionem recordatur peccati indirectè absoluti.

60 COnfitetur exempli gratia, quis ritè peccata, cui tamen a confessione in mentem redit aliquod graue a se commissum, quod, ex inculpata obliuione, confessori, non aperuit: hic obligabitur ne, sub mortali, ante communionem præmittere actum Contritionis, si ei desit copia Confessarii: Rursus, obligabitur ne, si confessorem in promptu habeat; talis peccatis obliti confessionem ante eandem communionem præmittere? Vel si non habeat, solum ne vrgente necessitate, an verò etiam, illa non vrgente communicare poterit?

a De lugo disp. 14. de Euch. sec. 6. a n. 121.

61 Ad primum: si dolor, *a* sub quo facta fuit huiusmodi confessio, non fuit vniuersalis de omnibus peccatis, vel ex motiuo vniuersali, quod se extenderet ad hoc etiam peccatum: certum videtur, quod debeat elicere

actum

actum contritionis inuoluentis hoc peccatum; siquidem hoc nondum retractatum, non potuit ne indirecte quidem remitti; atque adeo remanet in pœnitente necessitas se iustificandi. At, si fuit vniuersali, vel ex motiuo vniuersali, non obligabitur ad nouum contritionis actum: quia iam statum gratiæ per remissionem indirectam prædicti peccati obliti, & directam aliorum, quæ fuerunt confessori manifestata, recuperauit.

62 Ad secundum propter eamdem rationem, primo aspectu, videtur nec obligari eiusmodi pœnitentem ad præmittendam confessionem, nec indigere necessitatis vrgentis, ad hoc, vt sine confessione communicare possit: præmittitur enim confessio, vt dignitatem gratiæ communicaturus acquirat: hic autem iam, per confessionem prædictam; gratiæ ornatum obtinuit: & ex alia parte præceptum, de præmittenda confessione ante Communionem, iam obseruauit. Hoc ergo peccatum, quod menti de nouo fuit oblatum, suo tempore post peractam Communionem, subdi clauibus ab ipso poterit. Sane, ita primò, vt dixi, aspectu, ex vi argumenti, dicendum esset, & ita esse probabile docet nouissime Ferrantinus *aa* adducto etiam pro se P. Cornejo. Poterat item addacere Regi- aa Hier. Ferr. d. t. de Scand. tota q. 80.
naldum, & Præpositum quos eos probans adducis Diana loco mox citado. Obstat tamen praxis Fidelium, ex qua colligimus *b* præceptum, de b Delugo ib. à n. 126.
præmittenda ante communionem confessione, non esse solum de præmittenda confessione integra formaliter, sed etiam, vbi aduertimus, materialiter. Adde eam opinionem fuisse *dd* expunctam in Indice expurga- dd Vt refert Dia. p. 9. tr. 3. ref. 4.
torio Hispanico à Corneio: imo per edictum particulare reprobatam, vt refert Carpensis apud Dianam *ee*. Quis igitur contra hanc censuram ire securus velit? ee Diana ibid.

63 Solum eos liberandos à præmittenda confessione talis peccati obliti censeo, qui vel actu celebrant, vel ante altare ad linteum communicaturi expectant: hos enim, etiamsi nullam notam infamiæ incurrant; non obligo *c* ad recedendum, quamuis breui reuersurus. Ratio est, quia ex c Henriq. & Victoria apud Fag. 3. Eccl. prac. l. 3. c. 9. nu. 14.
vna parte irreuerenter se gererent incohatam quasi actionem, sine clara necessitate, relinquendo sicuti non benè morate se gereret, qui inuitatus a Rege, vbi sedit ad mensam, vellet, vel ad breue tempus, recedere: & ex alia parte non apparet clara necessitas: quia hic iam est iustus, beneque dispositus, propter absolutionem indirectam talis peccati. Et aduerte, quod idem non tenebitur actum contritionis tunc elicere: quia iam, vt diximus, iustus est; solum igitur habeat voluntatem illud oblitum suo tempore clauibus subdendi.

§. IX. *An peccata negatiuè dubia sint ante Communionem, necessario Sacerdoti aperienda.*

64 QVale sit hoc dubium negatiuum dixi in Methodo Confessionis. *a* Et quidem esse huiusmodi peccata mortalia dubia necessariò a Lib 2. c. 1. §. 1.
clauibus subiicienda: ibidem *b* resoluimus: vbi solum scrupulosos, & timoratos excusauimus, quia pro his peccata dubia nullis habenda sunt. b nu. 16.
Quoniam igitur ante Communionem sunt manifestanda Sacerdoti omnia ea peccata, quæ necessario clauibus subdenda sunt; cum talia sint peccata dubia, ex posteriore sententia quam in praxi sequuti sumus *l. 1. c. 1. §. 3. n. 17.* erunt etiam, & ipsa ante communionem aperienda: esto pariter à tali onere eximi debeant prædicti scrupulosi. Dixi, ex posteriore sententia, nam in priore docente dubia peccata non esse sub obligatione confitenda, hæc præsens quæstio locum non habet: si enim ea non essent absolute confitenda nec essent confitenda ante communionem.

65 Verum negari nō potest omnes Auctores sentire in aliquo casu ad

id

id non teneri habentes aliquod peccatum dubium etiam in posteriore sententia Nimirum, cum, deponitur dubium, vel ex probabilibus rationibus, aut etiam ex aliqua ignorantia inuincibili.

66 Sed obiicies contra hanc limitationem? Nam si in aliquo casu tenemur ante sumptionem Eucharistiæ peccata dubia fateri, sequitur, quod neque absolute obligamur eadem clauibus subijcere; quod tamen falsum censetur, tum ex vniuersali praxi Fidelium, tum ex efficacibus rationibus alias in Methodo Confessionis à nobis allatis. Respondetur tamen sequelam esse falsam, eo quod in eo casu, in quo deponitur dubium, accedimus ad Eucharistiam sine vllo dubio.

Objicies iterum, quia si quis dubius alicuius peccati mortalis reciperet Eucharistiam, etiam si deponat dubiũ, exponit se periculo peccãdi mortaliter, si fortè re ipsa illud peccatum ipsi dubium, sit coram Deo certum: qua irreuerenter se geret. Sed respõderi potest hanc non fore irreuerẽtiã mortalẽ, quia non est contra dispositionem requisitã à S. Paulo dum dicit: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat &c.* quam dispositionem Tridentinum *c* explicat de peccatis, quorum quis sibi conscius est: qualia non sunt dubia practicè, deposito dubio. Quod autem maior reuerentia sit, ea dubia ante Communionem confiteri, sanè fatemur, sed non obligari nos totam possibilem reuerentiam ad hoc Sacramentum afferre diximus *supra. d*

c Trid. sess. 13. c. 7.

d §. 4. nu. 9.

68 Addimus deinde hoc esse verum, non solum cum quis sibi persuadet se non esse in peccato mortali, deponendo practicè dubium, sed etiam si quis putat ex ignorantia aliqui inuincibili licere sibi sine mortali peccato cum illo dubio recipere hoc Sacramentum; id enim non erit irreuerenter formaliter se se gerere in recipienda Eucharistia, & euitabitur peccatum. Quod si illud peccatum dubium, sit certum coram Deo, esto quod fortasse non recuperabitur gratia, satis tamen hic nobis est, quod non committatur nouum peccatum, vt in simili dicemus infra. *e*

e §. 10. nu. 72.

69 Denique id ipsum affirmamus, si hic dubius de suo peccato dubiũ practicè deponendo, eliciat actum contritionis, & postea communicet; iam enim ex vna parte non se gerit irreuerenter, quia putat se esse in statu gratiæ, & ex altera parte non obligatur ante Communionem fateri peccatum dubium, cuius (in casu posito) non est vllo pacto conscius.

70 Quare hominem habentem dubium alicuius peccati mortalis, sine vllo periculo peccandi existimo accedere posse ad Eucharistiã, etiam non præmissa confessione in casibus explicatis: puta cum deponitur practicè dubium, vel per ignorantiam inuincibilem creditur id esse licitum.

§. X.

An sit casus, in quo communicare quis, sine confessione, & etiam, sine contritione, atque adeo in peccato mortali possit.

71 HVc facere videntur ea, quæ *nu.* 36. & 37. diximus de non potente elicere actum Contritionis: cui nihilominus dimidiatam confessionem exhibere concessum sit: sed tamen fortior nunc est casus: agimus enim de eo, qui nec contritionem eliciendi virtutem habet, nec confessione vlla, etiam dimidiata, gaudere potest.

Tam benigna sunt viscera Misericordiæ Domini, vt non dedignetur excusare aliquando peruicaciam nostram. Inuenio enim vnum vel alterum casum, in quo quis purissimam Communionem in peccato sumere, sine peccato possit.

72 Etenim, ex supradictis constat, Sacerdotem, qui, incepta bona fide Missa, recordatur se mortalis culpæ reum, debere elicere actum, saltem à

se existimatæ contritionis. Sed iam, si non possit, seu experiatur actum illum sibi valde esse difficilem, quid agat; Confiteri non potest, conteri nequaquam valet, Sacrificium inchoatum relinquere, ob infamiam inde sibi resultante, difficillimum est. Quid ergo ab anima sic affecta superest extorquendum; probabile esse ex aliquorum *a* sententia iudico, hunc nō peccaturum mortaliter, si cum huiusmodi conscientia peccati mortalis, & cum eo dolore, quem tunc potest elicere, Missam prosequatur, consecret communicetque. Ratio est, quia præceptum dignè communicandi non videtur tam arctè Fideles astringere, vt cogat Sacerdotem, cum tanto suo decore, ab incepto Sacrificio discedere. Tunc autem eiusmodi Sacerdos non acquiret gratiam, sed tamen non peccabit.

a Vasq. de Euch. disp. 207. c. 1. nu. 1. 4. Hurt. disp. 9. de Euch. diff. 1. De lugo de Sacram. disp. 9. sec. 1. n. 8.

73 Idemq; erit de laico *b* qui iam iam recepturus sacram Synaxim ante linteum, nec sub aliquo prætextu se se remouere valens peccati mortalis recordetur, nec conteri possit. Par enim est ratio. Notent *c* hanc doctrinam scrupulosi, animoque semper timidi: qui, quamvis verè eliciant contritionis actum; numquam tamen se elicuisse sibi persuadent.

b Ibidem.

c Vt notat pro scrupulosis S. Bonau. apud Bonac. disp. 4. de Euch. q. 6. p. 1. num. 19.

74 Quid si Sacerdos, de quo loquimur, posset vno ex sequentibus modis ab incepto sacrificio desistere? Nam si esset v. g. in Sacello priuato, Missæ ministro puero solum assistente, à quo notam pati non esset valdè laborandum, cum sine graui Infamia ab Altari se se subducere facile posset; obligatur ne se subducere? Deinde si posset deliquium simulare, vel quid simile, illum ne ad similem fictionem obstringemus.

75 Respondeo ad eiusmodi deliquij prætextum arctare illum non possum; quia est remedium nimis extraordinarium, ac pluribus inconuenientijs obnoxium, ad quod non tenemur. Illud de puero sic temperꝰ, vt, si posset Sacerdos de illo, siue quocumque alio ministro fidere, spemq; haberet, intra tempus competens, se recolligendi, atque adeo se conterendi, existimem debere Sacerdotem vel non curare Missam aliquantulum extendere, vel alio si facile posset, ministrum: intra illud competens tempus, rediturum, mittere; relinquere autem Sacrum nullo modo approbo. Ratio est, quia in priori modo saluatur infamiæ nota, in posteriore non item; nam minister, quamuis vnicus, & licet puer semper posset obloqui contra Sacerdotem sacrificium interrumpentem. Multo magis id non esset faciendum, facta consecratione, ne sacrificium imperfectum relinqueretur.

76 Iam vero alium casum afferunt Doctores, *d* in quo excusatur a sacrilegio peccator, si communicet. Nam si v. g. irruente Paganorum, vel Hæreticorum multitudine in Ecclesiam, timeretur Sanctissimę Eucharistiæ contemptus; tunc Fidelis quicumque existens in mortali, nec illa subita irruptione potens se se facilè conterere, posset (immo addo libens, quod deberet) ad vitandam iniuriam quę timetur tanto Sacramento, illud assumere; sicut etiam posset, deberetque non ieiunus. Immo *e* & laico Sacratissimum Christi corpus tangere, idemque instar Mariæ *f* Scotiæ Reginæ, suis se manibus communicare, sine vlla hæsitatione, in similibus casibus liceret.

d Delugo dis. 14. de Euch. sec. 1. n. 3. Diana p. 5. tr. 13. res. 74. fine.

e Vasq apud Delugo de Euchar. dis. 15. sec. 4. n. 87.

f De qua idem Delugo dis. 18. sed 1. nu. 25.

§. XI.

An liceat laico quotidiana Communio.

77 HVc reducimus difficultatem hanc; quia ad Communionem adeo frequentem magna certè spiritualis dispositio requiritur.

Iam, licere Communionem quotidianam laico, etiam vxorato, immo eam uetare illi nec confessarium, nec Superiorem posse: quia eam Christus Dominus omnibus, qui peccati mortalis sibi conscii non sunt, siue

cum

cum magno, siue cum paruo deuotionis affectu, liberaliter concessit; docet cum paucis Ioannes Sances. *a* Negat cum aliis multis, Ioannes Delugo, *b* solumque concedit maximo feruoris spiritu accensis, Sanctæque Catharinæ similibus. Lege eos, si hanc quæstionem late discussam videre in animo est. Nos breuiter negantem sententiam amplectimur: quia putamus id cedere maiori reuerentiæ debitæ Christo Domino, ac Regi nostro. Affirmans opinio illud à confessariis obtineat, vt Fidelibus Sacram communionem appetentibus, siue etiam solum petentibus, se se faciles, in posterum, exhibeant.

a Io. Sancez in sel. disp. 22.
b Io. Delugo disp. 17. de Euch. sec. 2.

CAPVT SECVNDVM.

De Dispositione corporali requisita ante Sacratissima Communionem.

§. I.

De Munditie à Pollutione, vel Copula.

1 PRæmittimus tanquam certum, non esse mortale *a* post peractam rite pænitentiam de peccato, eodem, etiam, quo patratum est, die, communicare: iam enim, sic, non indigne grauiter ad Sacram Eucharistiam acceditur.

2 Porrò, quo ad decentiam; Pollutio inuoluntaria neminem ex iis, qui bene affecti sunt circa spiritualia, retardare vnquam debet *b* à communionis accessu. Qui maxime ab huiusmodi pollutione, in imaginatiua turbaretur; esset ob reuerentiam consulendus differre *c* in alium diem, nisi id sæpius accideret, periculumque esset spiritualem profectum aliqua ratione impediendi; vel nisi aliqua ex rationibus, sequenti numero dicendis, communionem, concederet.

3 Pollutio voluntaria, vel copula illicita, etiam post congruam pœnitentiam, melius propter eandem reuerētiam, impediet communionem *d* illius diei; nisi forte nota, vel infamia, vel Iubilæum, vel Festum solemne, vel quid simile, concedendam suadeat; Fateor interim maiorem rationem requiri post illicitam copulam, quam post simplicem, vltra volitam, pollutionem; licet enim hæc grauior culpa sit, illa nihilominus, cum sit magis externa, ac magis voluntaria, magis distrahit.

4 Copula licita melius, & regulariter impediet *e* nisi festum, nota, vel simile, quid, vt modo diximus, obstent.

5 Aduerte denique minorem causam requiri *f* ad concedendam communionem, si eiusmodi copula oritur ex amore prolis, quam si ex cupiditate voluptatis, & multo satis minorem, si est non petita, sed reddita; ita vt in hoc casu merum communicandi desiderium sufficiens causa videatur; siquidem tunc prætextu communionis, non erat coniux repellendus; & nunc, ob actum redditæ iustitiæ, minus est vxoratus à communionis refectione remouendus. Adde hic illud; quod modò dictum est capite præced. §. 11. fine.

a Sanc l. 9 de matr. disp 13. quidquid dicat Nauarr. in manual. c. 11. nu. 51 Putās esse mortale etiam post confessionem debitam, qui tamen in 2 editione mutauit sententiam.
b Delugo disp. 15. sec. 1 à nu 9 Sanc. ib. alios citantes.
c Idem, quidquid dicat Io. Sanc. in sel. disp. 23. n. 3.
d Iidem.
e Iidem, quidem quid dicat id Io. Sanc. ib.
f Delugo ib ar. 14.

✝ Deniq; est ne peccatum veniale accedere ad Eucharistiam postquam eadem die coniux delectationis causa debitū exegit? Esse docet Sancez, *g* & Marchinus. *h* Ratio est (inquit Marchin.) quia apparet aliqua irreuerentia sic accedendo. Audio. At etiam, qui causa voluptatis vespere ante communionem comedisset, peccaret venialiter mane accedendo ad Eucharistiam; & sic de similibus, quod non admittimus. Puto igitur, ex suppositione, quòd in tali copula, vel cibo quis venialiter peccauerit; esse iudicādum sicuti supra *c*. 1. §. 4. iudicauimus esse, vel non esse venia-

g Sanc. libr. 9. de matr. disp. 13. n. 7.
h March. de ord. tr. 2. p 3. c. 2. n. 16.

le

se accedere ad Eucharistiam cum veniali. Illud addendo in materia luxuriæ facilius mente à sacris ministerijs auocari, quam in aliis materijs: ac propterea faciliùs indici sic posse modo supradicto *i* in veniale, accedêdo ad Eucharistiã cũ hoc speciali peccato veniali. Ad quod certè respexit Sancez *l* dum castigatè loquens, dixit, debitum exigentem ex voluptate, regulariter peccare venialiter accedendo eodem die Communionem, nisi aliqua causa excuset: quia (inquit) oritur magna distractio, mentisque hebetudo. Nota illud (regulariter.)

i Supra c. 1. §. 5. à nu. 13.

l Sanc. loco citat.

§. II.

De Munditia corporis externa.

6 NVllæ sordes corporeæ, vnde nec menstrua, secundum se, communioni impedimento sunt. *a* Præstat tamen propter decentiam, eas, quantum modestè fieri potest, amouere. Si tales sint, vt horrorem aspicientibus pariant à communione publicè exhibenda, decens est abstinere, nã sic intelligendus est Canon, Tua nos, de Clerico ægrotante, qui, propter lepram a Cõmunione prohibetur: intelligendus, inquã, in publico. Nec tamen, si id in publico fiat sine scandalo (quod tamen vix hac nostra ætate, quando res suo pondere iam expensæ, vel ipsi populo notæ sunt, posse esse puto) peccaretur: talis enim Canon in vsu non est.

a Delugo disp. 15 de Euch, sec. 2. nu. 15.

§. III.

De superfluo Mulierum ornatu.

7 QVid de muliebri purpurisso, cerussa, & ornamentis? Respondeo si fucus ille, & cætera ornamenta vanitate afficiantur mortaliter peccaminosa; fore culpam sacrilegè mortalem, certum, exploratumque est. Si venialiter; dici illud, quod *supra cap.* 1. §. 4. diximus de accedente ad Communionem, cum affectu ad peccatum veniale. Si nullam peccaminosam redoleant, vt subinde accidit fœminis timoratis, bono fine, propter viri sui oculos, vel iuxtà ritum patriæ se se ornantibus; nulla erit culpa; quia, nisi aliud addatur; non est vnde ea contrahi possit. Fateor, regulariter, vix, à veniali excusari eas, quæ tam anxiè, faciem dealbant (vtinam eodem modo conscientiam) si non ex alio capite, certe ex eo, quòd illud tempus, quod expenderunt ad se comendas (de quo scite. Poeta. *Dum comuntur, dum pectuntur, annus est*) ad animam piis virtutum actibus exornandam, vel certè ad vtiliora negotia expedienda, consumere debuissent.

§. IV.

De vestibus æternis: vbi, an Sacerdos sine stola, & Eques cum gladio decenter communicent.

8 MIssos Religiosos facio, qui certo vestimentorum genere induti, obstringuntur, saltem in publico, ad Communionem accedere. Regulas quisque consulat suas.

9 Porrò cum certum sit, vestes non esse hic valde attendenda; non enim corporis ornatum, sed animæ pulchritudinem exposcit hoc Sacramentum; tamen modesto quisq; honestoq; ornatu, propter reuerentiam, vti, quantum potest, congruum est.

10 Sed hic in proprio loco quæritur. Primò, An cum Sacerdos, extra sacrificium communicat, Stolam circa collum tenere, sub obligatione, oporteat. Respondeo. Id congruum quidem est: *in cap. enim Ecclesiastica distinct.* 23. ita præcipitur. Quia tamen, & res non est (extra Sacrificium) ex se grauis, & decretum illud, quo ad hoc; vsu iam est abrogatum obligatio peccati non adest.

a Azor 1. p. l. 10. c. 28. q. 11. Gauant. in coment. ad rubr. Missal. to. 1. p. 4. tit. 8 nu 7.

11 Quæritur Secondò an decenter Fidelis accedat ad Sacram Eucharistiam,

ristiam, armatus ense, & pugione: vt si sit Eques Religiosus S.Ioannis, S. Iacobi, Alcantaræ, & similium? Respondeo decenter: *b* quia hæc sunt ipsorum insignia & quidem ad propugnandum pro fide. Cæteris laicis, idem conceditur, quia non est vnde appareat irreuerentia.

b Io. Sanch. in sel. disp.45.nu.3.

12 Addunt tamen aliqui *c* id fieri debere, cessante scandalo: quod tamen rarò cessare putant. Equidem licet sim omnibus author, vt propter modestam humilitatem illa instrumenta deponant; tamen, si secus fiat, non puto facilè affuturum scandalum, saltem graue, nisi fortè aliquam rudis homuncionis leuem admirationem, de qua non est valdè laborandum. Consuetudo autem, quæ alicubi viget ea deponendi nil aliud ostendit, nisi prædictam modestiam, à qua ortum eam consuetudinem habuisse, & non nisi decentæ obligationem afferre, iam omnes ferè norunt.

c Diana p.3. tract.2. res. 30. fine.

§. V.

An corporis sanitas requiratur ab accedente ad Eucharistiam.

13 NVlla ex se requiritur. Solum ergo à Communione arcendi sunt infirmi illi in quibus, ratione vomitus, vel frequentis tussis, aliqua irreuerentia Sacræ Hostiæ rationabiliter timetur. De leproso vide *supra* §.2.

14 Verùm, quo ad eiusmodi Infirmos, quæ nam sunt diligentiæ exhibendæ? sanè, si infirmus, *a* post sumptum cibum, etiam modicum, statim eum sursum, vel deorsum, expellat; ne communicetur. Si verò modicum cibum, vel particulam non consecratam, cum qua fieri experientia potest, retineat; concedendum est ei sacrum Viaticum. Quod si non ex assumpto cibo, sed ex ipsa ægritudinis vi, vomitum patiatur; communicandus non est, nisi, per sex circiter horas, vomitus cessauerit, & medicus, vel si hic absit, astantes iudicauerint, saltem per horam ab assumpta Eucharistia, infirmum non vomiturum, nam tunc communicari poterit. Quod si deinde, per accidens redeat vomitus, & Sacra Hostia expellatur; reponatur in loco aliquo sacro, ac species, vbi corruptæ fuerint, in sacrarium recondantur. Cætera, quæ ad Infirmi Communionē pertinent, dicemus *infra suo loc. c.5.* vide item *c.3.§.4.*

a Io. Sanch. in sel. disp.38.nu.2.

§. VI. *De ieiunio naturali requisito ante communionem.*

15 DVo mox dicenda requiruntur *a* ad hoc vt violetur ieiunium naturale, dictum naturale ad differentiam Ieiunii Ecclesiastici, quod Ecclesia præcipit obseruari in diebus Ieiuniorum. Eo violato, ad Sacram Communionem, extra casum necessitatis, de quo dicemus mox, §.8. accedere, sacrilegium mortale esse (& quidem per nos vnum) *b* ignorat nemo.

a Delugo dis. 15. de Euch. sec. 2.

b Vt supra diximus c.1.q.3.

16 Primò, igitur requiritur, quòd quicunque cibus, vel potus sumatur; cibus autem, & potus est ille, qui in stomacho alteratur, seu digeritur, vel ad digestionem pertinet. Secundò quòd id fiat per actionē, quæ sit comestio, vel potatio: quæ talis non est, nisi quid ex prædictis cibo, & potu assumatur, & in stomachum traijciatur. Iam distinctè de singulis.

Quæ pertinent ad cibum.

17 DIxi (quicumque cibus) si quidem etiam modicissimus cibus, vt modicum granum an sit, ex proposito deglutitum, violat *c* ieiunium hoc, nam, ex Concilio Tolerano, cibus, vel potus, quamlibet minimus, ante Communionem prohibetur.

c Delugo ib. nu.22. & 27. & Hurtad de Euch. dis.9. diff.15.

18 Dixi iterum (cibus) officulū enim siue fructuum, siue alterius generis frustrum ligni solidi, moneta aurea, globulus plumbeus, frustrum vnguis, filū ex ferro, vel serico, vel lana, & similia, non violant, *d* etiam

d Delugo cit. n.32.

in

in magna quātitate: non enim sunt cibus. Et nō mediocre signum, quod in stomacho non decernitur est, quia eadē integra, vt deglutiuntur, a quolibet, etiam valido stomacho, egeruntur in excrementi: Contra, violat Tabaccum per os assumptum, si deglutiatur, *e* pillulæ ad medicamenta, et similia: quia sunt cibi, quamuis medecinales, quibus semper est immixta aliqua tenuis particula apta ad digestionem, nutritionemque. e præp. in. 3. p. q. 8. art. 8. dub. 1 n. 39.

19 His violantibus addo libens papyrum, *f* seu chartam, & filium ex lino: ducunt enim originē ex herbis, & sunt in substantia herbæ, quę digeruntur: vt etiam est musca, vulex, & vermiculi, digeruntur enim, & ipsi. Nec valet cum aliquibus dicere, papyrum, & filum ex lino nō esse cibum humanum, non, inquam, id valet dicere nā nec fœnum, & palea v. g. sunt cibus humanus & tamen, quia digeruntur, violāt; Huc item reduco terram, seu cretam, quam fęminę, ob delectationē, vel ad diminuendum colorem comedant; cum enim non sit purum elementum, puto alterari id stomacho, & consequenter violari ieiunium. Et sanè quis neget pulueren ex lapipe Bezzuar, vel ex terra Cypra, etiam, si solus, sine iusculo deglutiatur, cum sumatur per modum cibi medecinalis soluere ieiunium? par autem videtur ratio in terra, seu creta. f Delugo ibid. dicto n. 12.

Dices cum aliquibus. Terra, *g* & similia in magna quantitate non vitiant ieiunium ecclesiasticum: ergo in minima nō violant naturale. Respondeo nego consequentiam, nam terra, & similia nō violāt ieiunium ecclesiasticum, quia modicissimum est illud quod in ipsis, etiam acceptis in magna quantitatem, in est nutritiui, seu digestibilis, sicuti euenire in cibis medecinalibus modo dixi *n. 18*. At hoc modicissimum, quod ibi inest, satis est ad violandum ieiunium naturale, ad quod violandum sufficit quodlibet modicum, vt vidimus *n. 17*. g Summa Dian. v. Communionis dispositio n. 33.

20 A cera non uiolari ieiunium nec naturale, nec ecclesiasticum, etiam in magna quantitate assumpta, docet Summa Diana *h* citatq; pro se Ioānem Delugo *disp. 15. de Eucharistia sect. 2. n. 29.* Sed ibi Delugo iuncto *n. 25.* meminit cretæ non ceræ in meo codice, quæ satis diuersa sunt magis tamen acquiesco, quod frangat ieiunium, sicuti dixi de ipsa creta: & terra: immo rationalibus, quia magis alterabilis, & partibus aliquibus mellis immista semper est. h Idem ibidem.

21 Si quis deglutiat auellanam, vel pineam nucem cum cortice integram frangere ieiunium docet Ioannes Sancez. *i* quia est materia comestibilis, & per accidens non alteratur. De qua doctrina ego dubito, quia vt traiicitur, nec est alterabilis, nec digestibilis. i Io Sancez in select. disp. 42 nu. 23. fine.

Qua pertinet ad Potum.

22 Dixi deinde de requisitis ad violādum ieiunium (Potus) quia gutta aquæ de industria sumpta, violat hoc ieinium, sicuti violari a modico a nisi grano, paulò ante diximus: ille enim est cib. modicus, hic modicus potius. Violat etiam potio medecinalis aurum item potabile, vt etiam sanguis, *k* quem sugeret quis ex suo v. g. digito vulnerato: quia hęc per modū potus assumuntur. Si a te hauriatur aqua (immo & quod libet aliud) & statim a stomacho eiiciatur; iudicandus es non ieiunus, saltem ex eo capite, quia semper remanet aliquid in stomacho. k Delugo ibi. n. 123.

Quæ pertinent ad naturam Comestionis, vel Potationis.

23 Dixi denique (quæ sit comestio, vel potatio) quia Primo gutta *l* aquæ, quæ commiscetur saliuæ, dum os abluis. vel gutta insculi *m* quando illud gustas, an sit benè præparatum, immistumque saliuæ traijcis, vel sanguinis *n* qui ex capite fluit in os, & immistus irē saliuæ deglutitur, nō violant secundoe odem modo culex vel musca, *o* vel puluis, l Idem Delugo n. 23. m Idem ibidem. n Idem ibidem. o Idem n. 33 & Hurtad de Euch. disp. 9. diff. 5.

quæ casu in os volitant, & casu traijciuntur. Tertio sanguis vel humor *p* descendens, etiam in magna quantitate, ex capite, vel gingius, etiã non saliuæ immistus, si deglutiatur. Quarto sumptio Tabacchi per nares, siue in folio, siue in puluere, siue in fumo, *q* immo & aliquantulum aquæ attractæ *r* per nares, non soluunt ieiunium, quia hæc omni non sunt comestio, vel potatio: sed prima est traiectio saliuæ, secunda est respiratio, tertia est fluxus, quarta est attractio, seu efflatio narium. Denique odor quilibet *s* non violat ieiunium: quia, preter quam quod nõ est cibus, vel potus; non sumitur per comestionem; potationem ve, sed per prædictam narium afflationem.

p Delugo ibid. n. 23.
q Granado in 3. par. cont. 6. tract. 10. dis. 8. n. 4.
r Colligitur ex Suar. de Euch. dis. 68 sec. 4. 6 Quæ tes rursus.
s Granado ibidem.

24 Contra, musca, vel culex, *t* si ea de industria comedas, vel etiam potens ea expuere, nihilominus traijcis; violant ieiunium: quia ex vna parte hæc digerunt, suntque vt modo diximus, cibus, & ex alia hæc est propria comestio: quod enim inuoluntariè ab extrinseco venerint, non obstat: nam etiam si inuoluntariè ægrotus per vim cibetur, & decidens in flumen aquam inuitus bibat, non propterea erit ieiunus. Adde quod tu iam voluntariè traijcis; vnde hæc non erit respiratio, sicuti esse modo diximus quando casu, ex vi ipsius respirationis prædicta musca traijcitur

t Colligitur ex Delugo n. 35.

25 Præterea non violant ieiunium frustula: quæ in dentibus remanent ex reliquijs cœnæ, si non de industria deglutiuntur: *u* si quidem sicnon fit comestio: nam vel cum saliua, vel ex respiratione traijciuntur. Violãt tamen *x* si deglutiuntur ex industria: quia sic æquiualent comestioni, & parum facit, quòd non hoc die, sed externo assumptæ fuerint, dummodo comedantur: quo pacto, propter eandẽ rationem, etiam violatur ieiuniũ a saccaro seu tabelis, *y* ad raucedinem auertendam, positis in ore vesperi ante cub tum, sed quæ post mediam noctem liquefiant, & traijciantur in stomachum. Aliqui docent per prędictas cibi reliquias nunquam violari ieiunium quod sanè, saltem propter authoritatem extrinseca non ignobilium Doctorum *z* non est improbabile. Id quod, ne ad prædictas tabellas extendas velim: quia in his, cum voluntarie assumptæ fuerint, magis clare apparet ratio comedionis.

u Delugo ibi nu. 36. Vasq. de Euch disp. 211. c. 3 n. 30 Hurta. de Euch disp. 9 diff. 15.
y Delugo num. 26. & 7.
Tabiena, Henriq lo a Cruce, Diana, Suar Rodriq Coninch Alij que.

26 Denique Aromata more tenere, immo, & conterrere, vt frequẽter fit in Mastice & in Tabacco ad cõsi mandum capu', vel ad phlegmaticũ humorẽ euacuandum si non deglutiantur, non nocent ieiunio, *aa* quia eiusmodi actio comestio nullatenus est. Quod si aliquid ex his descedat

eiusmodi actio comestio nullatenus est. Quod si aliquid ex his descedat

cum saliua, vt certè sẽper euenire oportet, cum cohiberi non possit, quin descendat saliua illis aromatibus affecta, non esset *bb* impedimentũ ieiunio si quidem, non est per modum cibi, vel potus, sed per modũ saliuæ seu commistim cum saliua. Illud, quod aliquis addit quod videlicet, si dũ prædicta aromata in ore quis voluit, granum aliquod casu in stomachum descendat, non soluatur ieiunium: mihi difficile est, quia hæc est vera, licet non volita comestio. Neque eadem est ratio de musca in os volitãte, & casu deglutita, hæc enim actio nullo modo est comestio, sed respiratio cum granum illud in ore cõtritum, voluntatum, & in stomachum quãuis contra voluntatẽ traiectum, comestio fit, & non sola respiratio, vt de decidente in flumen, & aquam inuoluntariè deglutiente diximus n. 24.

aa Bonac. de Sacr. disp 4 q 6 p. 2 n 9 Signare de Tabacco in fronde Delugo. 1 1. Resp mor. dub. 9
bb Tannerus tom. 4. disp. 15 quest 8 art 8. not. 1.

An somnus, vel cibus digestus requirantur ante Communionem.

27 DVo denique aduerte Primò minimè requiri, quod *cc* post cibum ante mediam noctem, assumptum, homo dormierit, vel cibum digesserit: hæc enim non sunt in præcepto. Ex quo olim consului cuidã, qui cæterum non infirmus, maximã tamen famem facilè patiebatur, nec se se cohibere per quatuor horas sine cibo poterat: consului, inquam, vt

cc Delugo ibid. num 39.

im. ne-

immediatè ante mediam noctem se cibo reficeret,& antequam illæ horæ elaberentur,quamuis non dum digesto cibo, rite communicaret.

De Tempore,quo violatur ieiunium naturale.

28 ADuerte Secundò,tempus,quo ieiunium,de quo agimus,violatur,esse quando quid comeditur, vel bibitur post mediam noctem, quæ per horologiũ mediam noctem notans significatur per primum pulsum *dd* campanæ: & (si tale horologium quadrantes ante horarum pulsum notat) per primum pulsum primi quadrantis: tunc enim notatur incipere dies sequens. Vnde, si fortè tunc es in actu bibendi,& prosequaris post dictum primum pulsum; iam naturale ieiunium violasti. Nec enim sequor vnum, aut alterum dicentes, initium sequentis diei incipere post vltimum prædictæ campanæ pulsum. De hac re nimis benigne Vericelli. *ee*

dd Sane l.2.de matrim.disp.41.n.4. Delugo disp 15 de Euch.sec 2.nu.27 & 40.

Consulto dixi, *per Horologium mediam noctem signans*. Nam communia apud nos Italos, Horologia eiusmodi nequaquam sunt: solent enim per sonitum notare diei noctisque tempus semihora post exactum Solis euolantis cursum. *ff* Vnde fit, vt hæc a nobis in re nostra, & in notatione meridiei sit detrahenda. Si v.g. in nocte vel die Aequinoctij Horologium Italicum det signum sex horarum, Media nox vel Meridies vere in nostris Regionibus sit hora Italica quinta cum dimidia: vnde ea nocte non poterit amplius frangi ieiunium a communicaturo die sequenti. Id ipsum siue notauit,siue obseruari mandauit Missale Rom. edit. ab Innoc. X anno 1647. in Instructione pro hac re, & similibus posita initio eiusdẽ Missalis. Vt merito sic aduerterit Gauanti. *gg Monet idẽ Theodosius,quod Horologia Italiæ sonant horas tardius quam indicet Horologia solaria, quandoque per quadrantem hora quandoque per dimidiam horam, & ideo detrahenda erit illa quantitas horæ.* Aliqua hoc pertinentia colliges ex dicendis à nobis *l.4. in Decal.c.5. §.5.vbi de Ieiunio Ecclesiastico*.

ee To.1.qu.mor.7.

ff Vide Pelliz.to.1 Reg.tr 5.cap.58 n 105. ex Riccioli.

gg Gauanti in rub miss. p.5. in fine. Tabul. Mendiciet mediæ Noctis.

§. VII.

De dubitante an soluerit Ieiunium naturale. Vbi de diuersitate Horologiorum.

29 SI dubitas, an sis ieiunus, ex eo quia nescis comederis ne, an non, communicare tibi conceditur. *a* At si certus quod comederis, dubitas num commeßio fuerit ante mediam noctem, an post illã: non conceditur. *b* Ratio est, quia hic est possessio pro præcepto; ibi pro tua libertate.

Scio aliquos in vtroque casu concedere Comunionem:quia in vtroq; putant stari debere pro libertate comunicandi: & sane, propter authoritatem horum Doctorum, *c* probabile id existimandũ est. Adde, posse defendi,libertatem esse priorem præcepto,atq; adeo debere præualere.

30 Dixi (si dubitas) nam si sint plura horologia; nisi constet esse falsa, potes *d* quodlibet sequi:tunc enim non dubitas, sed habes probabilitatẽ (quam illud tale Horologium tibi facit) non fuisse mediam noctem quãdo commedisti, quia non fuerat datum signum vltimi horologij.Licere autem cuiq; facere id, quod probabile est,communis est sententia Doctorum. *e* Multa de fide non certa Horologij quantumuis regulari habet Vericell. *l.c.*

§. VIII.

Quomodo non Ieiuno licet Communicare.

31 IN aliquibus casibus id licet. Primò instante morte pro Viatico:id quod satis sit hic innuisse; nam cætera,quæ ad id spectant,dicemus infra proprio in loco *c.5.præsertim, §. 10.*

d Delugo cit.n 45 quamvis id neget Merolla, & Sala, apud Dian. p 4 tr. 3.res 16.

e Lege Castr t. dis 2.de consc.p1.

32 Secundò Sacerdoti, etiam ad dandum Viaticum alteri non ieiuno, licere non ieiuno celebrare, si non adsint aliæ particulæ consecratæ, docent plures, plurimi verò negant, vtrique probabiliter: *a* illi, quia, iudicant, præceptum de ieiunio, ante Communionem, non esse ita rigidè latum ab Ecclesia, vt velit moriturum relinquere sine Viatico; hi quia putant sat's esse, si concedatur ipsi infirmo tale priuilegium, non verò aliis propter ipsum.

a Apud Delugo dis. 15. de Euch. sec. 3. n. 67

33 Tertiò propter scandalum, vel infamiam. *b* Vnde qui stat ad Altare ante linteum; recordaturque se non esse ieiunum, si discedere sine infamiæ nota non potest, communicare poterit. Ratio est, quia præcepta humana cum tanto rigore obligare non solent, nam propter eandem rationem, si Sacerdos in Altari ante consecrationem se similiter non esse ieiunũ recordatur, si sine nota non potest (quam rarò effugere valet, vt diximus *c. præcedenti §. 6. n. 35.*) prosequi Sacrificium poterit. *c* Dico ante consecrationem; nam si postea, nullo modo, etiam non instante infamia, potest discedere, cum, sacrificium inchoatum perficere oporteat.

b Aliqui apud Prepos. in 3. p. q. 80. ar. 8. dub 2. n. 49

c Suarez de Euch. dis. 68 sec. 5. fin Vasqu. de Euch dis. 211. n. 48.

34 Quartò Sacerdos, si in Calice, pro vino posuit aquam, vel acetum, idque post eius sumptionẽ cognouit, potest, immo debet, ad sacrificium perficiendum, iterum consecrare, vel vinum *d* tantum, vel aliam item Hostiam, & vinum, *e* ac sumere. Si talem defectum cognoscit, dum habet in ore illam acquam, seu acetum illud, non obligatur ab ore proijcere; quia esset irreuerentia, & forte periculum proijciendi aliquod fragmentum assumptæ Hostiæ. Deglutiat igitur, & postea, posito iterum vino, consecret, vt dictum est.

d in Missali Pij V. de defectib. in Missa oc cur. ex D. Th. 3. p qu. 83. a. 6 ad quartum.
e Missal. Clem VIII. ib. ex Scot. in 4. di. 4. g q 3.
f Delugo dis. 15. sec. 4 n. 75.

Quid in dubio, an sit acetum? Respondeo, si in tale dubiũ incidas post sumptionem calicis, teneas fuisse vinum: quia possidet substantia vini, & pro ipso est præsumendũ. Idem puto *e* dubium aduertas post consecrationem, ne sine bono fundamento turbetur Sacrificium, eiusque ordo, & ex alia parte iam possidet substantia vini. At si dubites ante consecrationem; vel deponere debes dubium, vel mutare vinum: ne exponas te periculo non consecrãdi. Quod si non inuenitur aliud vinum, vel non nisi difficilissimè, si non est inceptus Canõ, desistas: si est inceptus: præsumas esse vinum, & progreditor; nam tunc, cum prope censeatur incepta substantia Sacrificij; melius est deposito dubio illud perfici, quam incõplementum sine dubio, & certò pati. Acetum autem illud (si forte aliquod superfuerit) vel sumas post sumptionem corporis, & sãguinis, vel alicubi reuerenter serues, stupa, seu linteolo indebitum, donec siccetur, quando erit comburendum, & in sacratum proijciendum. Immò si fuerit certò acetum: poterit *g* alij sumendum tradi.

35 Quintò, Idem Sacerdos si post assumptam ablutionem aduertit in patena fragmen um sui Sacrificij siue paruum, siue magnũ adesse; illud, quamuis non sit ieiunus, sumat; *h* quia pertinet ad idem Sacrificium. Idem dic si aduertat, finita Missa, immò, & postquam alios, licet multos, communicauerit, *i* sed in eodem altari. Quid autem si aduertat in Sacristia? Non potest sumere; *l* quia iam penitus est absolutum Sacrificium. Nec tamen est improbabile *m* ex Granado, quod possit si non dum vestibus sacris est spoliatus; quia adhuc iudicatur non absoluisse totaliter Sacrificium. Dixi (fragmentum sui sacrificij) nam si sit fragmentum ex alio sacrificio, nunquam potest sumere, post ablutionem; quam cessat prædicta ratio. Quid igitur de illo fiet, vt etiam de illo inuento, post spoliatas sacras veste in Sacristia?

g In rub. Missalis de defectu panis n 5
h Sy'uest. v. Euch. 3. paragr 8.
i Delugo dicta disp. 15 n 82.
l Idem ib.
m Granadus in 3. d. co. tr. 7 tr. 10 dis 8. n. 11.

36 Respondeo cum distinctione, *n* Si in illa Ecclesia seruatur Sanctissi-

n Vag dree. Eccl. n 1 3 c. 5. n 30.

ctissimum Sacramentum, vel, si post Missam à te celebratam, sit alius Sacerdos celebraturus, illud fragmentum detur consumendum huic Sacerdoti, vel seruetur in pixide, seu in Calice, superposita Patena. Si aliquid ex his sine irreuerentia haberi non potest, assumat ipsemet Sacerdos, etiã si non ieiunus sit. Ratio est, quia sic nunc dictat reuerentia, vt potius sumatur à non ieiuno, quam irreuerẽter quocunque in loco seruetur. Laico, *o* qui iam communicauit, nullo modo est danda, saltem cum interuallo; quia sic bis communicaret; dari autem tutò poterit communicaturo simul cum alia particula, quia tunc est vna moraliter communio. o Idem ibid. n 31

37 Quid dictum est, si adest sacrarium debere in eodem seruari, vel, si adest Sacerdos sacrificaturus, debere eidem dari fragmentum inuentũ alterius sacrificii: intelligit meritò. Fagundez; *p* si prædictum fragmentum sit vel integra particula, vel notabile, & grandiusculum; nam si sit paruum: probabilissimum est, posse à non ieiuno Sacerdote, post ablutionem, dum adhuc est in Altari, absumi. Ratio est, quia talia parua fragmenta facile deperduntur, & maior reuerentia erit, si assumantur à non ieiuno Sacerdote, quam si cum tali periculo in sacrario cõseruentur, vel, cum eodem periculo, dentur Sacerdoti sacrificaturo. *q* Vnde infert, quod potest Sacerdos sine vllo scrupulo Pixidẽ purificare, & sumere rel quias illius, dum est in Altari, post ablutionem, si ante ex inaduertentia non purificauit: reputatur enim id totum vna sacrificii moralis consumptio. p Fag. 1. Eccl præc. l.4. c.18 n 2. q Fag. nu.3 citans Henriq.

38 Siste autem hic paulisper (amice lector) nam quæ *nu.*35. de fragmento proprii sacrificii dicta sunt, ex Suarii, Henriquez, Fagundez, Bonacinæ, *r* aliorumque doctrina probabiliore dicta sunt. Cæterum Marchinus *ſ* contendit etiam reliquias alterius sacrificii siue minimas, siue grandiusculas, posse Sacerdotem sumere, si eas aduertat in Altari, finita Missa, etiam post multos communicatos. Ratio propter quam mihi videtur probabilis, & tuta hæc opinio (quamuis Marchinus huius rationis vix meminerit) est, quia diuersitas ministri, & sacrificii non videtur obstare: cum omnes sint Christi ministri, vnumquẽ sit veluti specie sacrificium. Et sicuti ieiunus Sacerdos potest sumere Hostiam a se consecratam, & simul aliam præconsecratam ab alio Sacerdote, atque adeo non sui sacrificii, vt omnes concedimus, idque ob illam rationem, quia est idem Christi minister, eademque Eucharistia; ita, ob eandem rationem poterit sumere reliquias quascunq; post Missam. Nam eo ipso, quod sunt consecratæ à ministro Christi, habent relationem, ad quemcunq; Sacerdotem, qui pariter est minister Christi, & possunt dici reliquiæ sacrificii cuiuscunq; Sacerdotis, cum sint reliquiæ continentes eundem Christum. Non potest autem vllus Sacerdos Hostiam grandem, seu Particulam integram consecratam aduertenter relictam sumere post ablutionem; quia, quamuis sit sui sacrificii, eundemq. Christum continens: non est tamen materialiter reliqua, seu fragmentum ad solas enim reliquias siue magnas, siue paruas, ex vsu Ecclesiæ, & omnium Sacerdotum praxi, extenditur illa facultas ea sumendi post ablutionem. r Citati à Marchin. mox citando. ſ Marc or i.tr.3.p. 1.c.3 n. 19.

39 Confirmat Marchinus eandem suam sententiam. Primò, quia sic audiuit practicari in multis Religionibus eximiæ doctrinæ, & sanctitatis. Secundò, quia difficile est rectè scire, an illæ reliquiæ inuentæ post ablutionem sint ex præconsecratis ab alio, vel à se ipso: cum sæpissimè in Patena, vel Calice reperiantur etiam particulæ consecratæ ab alio. Tertiò In die Parasceues, post sumptionem ablutionis, Sacerdos consumit reliquias præconsecratas die præcedenti, si quæ in Patena, vel Calice remaneant: ergo idem licebit omni tempore. Hæc ille.

40 Hinc collige eam necessitatem asseruandi maiusculum fragmentum in Sacrario, dictam *n*.36. solum debere intelligi de tali fragmento, siue sui, siue alieni sacrificij inuento post spoliatas sacras vestes. Nam fragmentum eiusmodi inuentum in Altari, siue sui, siue alieni Sacrificij; potest, vt dictum est, ex hac Marchini probabili sententia, assumi a Sacerdote in prędicto Altari, etiam post finitam Missam, multosque communicatos. At idem fragmentum siue sui, siue alieni sacrificii inuentum in Sacristia ante spoliatas sacras vestes idem Marchinus negat posse a Sacerdote sumi; quia postquam ab Altari recessit, iudicatur (ait) completum Sacrificium. Verum an ex eo, quod *supra nu*.35. ex Granado attulimus, aliud sequi probabiliter dici possit, tu considera.

41 Potest sexto à non ieiuno sacra Eucharistia sumi, quoties id debita Christo reuerentia requirit. Hinc si timetur ab Hæreticis conculcanda, *vt supra* dixi *c*.1. *nu*.76. vel ab animali bruto comedenda, vel aliquo modo comburenda, vel quid simile, satius erit à non ieiuno Fideli absumi, quam talia permitti.

42 Septimò huc reduci potest quando Sacerdos aduertit particulam Hostiæ infusam in Calice ipsi Calici, hæsisse, nec cum vino consecrato simul ebibisse; tunc enim vel potest digito ad labrum Calicis adducere, vel melius, propter maiorem decentiam, potest semel, bis ter, & quoties opus *t* fuerit infundere vinum purificationis & simul cum illo absumere, quamuis timeatur, vel occurrat prius descendere *u* in stomachum vinum illud, quam Sacram Hostiam.

t Pag.3. Ecc. præc. l.3. c.6. n.4.
u Vide Delugo de Euch. disp. 15. sec. 4. nu.79.

43 Simile quid licet in laicis infirmis, quibus, post sumptam particulam, simul cum ablutione, vel paulo post, licebit reliquias Sacramenti inuentas in Calice, vel pixide tradere, vt de praxi timoratorum testatur Marchinus. *a* Ratio esse potest quia cum admodum parua mora illa sit, censetur eadem moraliter comestio: & ex alia parte, in tali occasione infirmorum, sic expeditius cum decentia consumuntur illæ sacræ reliquiæ.

a March. tr.3. p.3. c.3. nu.18.

44 Octauò huc item reducitur quando Sacerdos, post consecrationem vnius; vel vtriusque speciei repentinè moritur, vel sacrificium persequi non potest; Tunc enim si non adsit alius sacerdos ieiunus, debet *b* à non ieiuno perfici sacrificium. Nam id esposcit reuerentia tanto sacrificio debita, vt nimirum imperfectum non relinquatur.

b In rub. Missal. de defectib. occurrentibus n.3. Fag. 3 Eccl. præc. l.3. c. 5. nu.27. & passim Doctor.

45 Si sacerdoti inijceretur mortis metus cadens in constantem virum, si non ieiunus celebret, idque non in contemptum Religionis, sed v.g. vt alii audirent Missam, potest *c* is Sacerdos sic celebrare. Ratio est, quia ex vna parte non cum tanto dispendio obligant pręcepta humana; & ex alia huius, de quo loquimur, violatio, non videtur, ne implicitè quidem, inuoluere talem irreuerentiam, vt timeatur de aliquo virtuali contemptu. *d* Nam si esset in contemptum, nullo pacto profectò liceret: quia tunc esset intrinsecè malum, & ex nullo timore vel mali, vel mortis admittendum.

c Ochagauia de Sacr. tr.2. q 12. nu. 15.
d Delug. de Euch. disp.15. sec.2. n.15.

46 Denique si petas, quis nam dispensare possit in huiusmodi præcepto ieiunij naturalis ante communionem? Respondeo, solum summum Pontificem, ex communi Doctorum sententia; qui tamen de facto, vt aduertit Delugo. *e* nec ipse dispensare solet. Rectè autem dictum est (solet) siquidem dispensasse aliquando, nempè Imperatori Carolo V. tradit *f* Famianus Strada.

e Delugo ibid.
f Famianus Strada de Bello Belgico l.1. dec.1.

§. IX.

§. IX.

De Communione in azymo, & in fermentato.

1 CVm certum sit, & sanè à Theologis *a* probatum tum azymum, tum fermentatum panem esse materiam consecrabilem, quo ad validitatem Sacramenti: Græcam vero Ecclesiam in fermentato, Latinam in azimo ritè consecrare, atque adeo Fideles vtriusque Ecclesiæ suo quisque ritu sacram Eucharistiam sumere consueuisse: aliqua, quæ possunt in praxi occurrere operæ pretium est explicare: præsertim nobis in Sicilia scribentibus, vbi multi (etiam integra Oppida) sub Græco ritu catholicè viuunt. Id, quod tamen, vt distinctius explicetur, altius est repetenda disputatio, nimirum ab ipso ritu consecrandi in azymo, vel fermentato, vt facilius ad communionem in iisdem explicandam, quæ ad nos pertinet accedamus.

a S. Th. 3. p. q. 74. art. 4. & ibid Theolog. Suar. de Euch. disp. 44. sec. 3. Lay. lib. 5. tr. 4. c. 2. n. 4. alijq.

An Sacerdos celebrare debeat in azymo vel fermentato.

2 CErtum est primò, ex necessitate præcepti, à quolibet Sacerdote, *b* iuxta propriæ Ecclesiæ consuetudinem, hoc est, à Græco in Græca ecclesia fermentatum, a Latino in Latina ecclesia azymum assumi debere ad consecrandum: si secus fiar, peccari mortaliter. Ratio est sensus ecclesiæ semper consuetudinem hanc grauissimam in vtroque respectiuè ritu iudicantis. Adde Concilii *c* Florentini authoritatem. Adde Pii V. constitutionem *d* ibi. Ne Græci Latino more, & Latini Græco ritu Missas, & alia diuina officia celebrent.

b S. Th. Suar Layman citati alijque mox citandi.

c Concil Flor. in literis vnionis.

d Pius V. cōst. 12.

3 Hinc infert *e* Suarez, & Layman *f* neque in casu necessitatis dandi ægroto Viaticum, quando deest materia proprii ritus, & suppetit alia, licitum esse Græco, in azymo, Latino in fermentato consecrare. Ratio est, quia ad ecclesiæ maiestatem, tantiquè mysterii reuerentiam spectat, vt non nisi seruatis ecclesiarum antiquis ritibus, qui grauissimi, & strictissimi iuris semper iudicati sunt, (qualis est hic sine controuersia) conficiatur. Neque enim propter necessitates priuatas debent publicæ, & vniuersales, grauesque consuetudines negligi Bonum igitur Religionis publicum, debet præferri bono spirituali particulari moribundi; multo magis, quia eucharistiæ sumptio non est ita absolutè necessaria ad salutem, sicuti pœnitentia, & Baptismus.

e Suarez de Euch. disp. 44 sec. 3. in fine.

f Laym. l. 5. tr. 4. c. 2. n. 4.

4 Quid si aliud Sacramentum talis infirmus, v. g. pœnitentiam habere non potuerit, ita vt credatur posse, ex probabili sententia *g* iudicari ponendum in gratia per receptionem eucharistiæ? Respondeo, neque esse puto permittendum: quia non est aperienda via ad tam grauem consuetudinem deserendam: nam sic etiam aperietur via ad faciendum sacrum in similinecessitate, sine vliis vestibus sacris, sub vesperas in vna tātum specie, imò & consecrare sine Missa &c. Imputet igitur sibi infirmus, si nolit (cum Dei gratia semper præsto sit) sese conterere, & sic iustificari. In tanta necessitate inclinarem ad, id, ad quod etiam, pro ordinario Viatico, videtur inclinare Suarez, *h* vt nimirum possit Græcus in ecclesia græca celebrare in azymo, non vero Latinus in fermentato. Ratio est, quia minus est recedere a consuetudine partis, quam a consuetudine capitis. Quoniam ergo græcus recederet à more ecclesiæ græcæ, quæ est membrum, seu pars: Latinus verò a more ecclesiæ Latinæ, quæ est caput; videtur græcus posse excusari in tanta necessitate ad consecrandum in azymo, non vero Latinus in fermentato.

g Supra c. 1. par. 1. n. 2.

h Suarez dicta sec. 3 fine.

5 Certum est secundò, cum soleant in ecclesia Latina esse aliqua templa, vbi græcis græco ritu: & in ecclesia græca, vbi Latinis Latino more celebrare conceditur: certum inquam est quemlibet in dictis respectiuè

tem-

templis, etiam si solum per transitum ibidem inueniatur, debere *k* suum ritum seruare. Ratio est, quia ij tunc perindè se habent, ac si in propria Ecclesia versarentur; propterea enim hoc priuilegium habendi ibi sua templa concessum censetur, vt quilibet suum illæsum custodiat ritum. Quamobrem; quia Panormi v.g. existit templum S.Sophiæ, & Messanæ templum S. Catharinæ, vbi Græci Græco ritu celebrant; non poterit Græcus in ijs ciuitatibus, nisi more Græco sacrificare.

6 Quod si contingat, quòd Latinus celebrare velit in dictis eisdem templis Græcorum, non poterit *l* nisi more Latino sacrificare, & similiter si contingat quod Græcus ibidem habitans celebrare velit in templis Latinorum, more Græco celebrare oportebit. Ratio est, quia cum ibi habeant sua templa; iudicatur esse in sua Ecclesia, & per accidens est, quod nunc sacrificent in templo alieno. Atque id quod dicimus quando in nostris Regionibus existunt Græca templa; dicendum erit de Regionibus Orientalibus, quando ibi adsunt templa Latina. Et quidem ita obseruari vidi in Oppido La Piana in Diœcesi Montis Regalis, vbi sunt sua templa pro Græcis, & sua pro Latinis. Nam quando accidit vt Latinus Missam celebret in templo Græcorum, & Grecus in templo Latinorum, suum ritum quisque custodit.

7 Difficultas igitur superest, quid dicendum quando Græcus Sacerdos inuenitur in partibus Occidentalibus, Latinus vero in Orientalibus, vbi sui ritus templa non adsint?

Dico esse distinguendum; nam vel hic Græcus, Latinusue mutauit omnino domicilium, animo scilicet ibi perpetuo manendi, vel non mutauit domicilium, sed est ibi per transitum, seu etiam per habitationem alicuius temporis; Si primum; debet in ritu ecclesiæ, vbi sedem fixit, celebrare, nec potest *m* in suo fine Pontificis priuilegio. Ratio est, quia iam est membrum ecclesiæ, in qua firmam posuit sedem sui domicilij; ergo eiusdem ecclesiæ mores excipere tenetur. Ita Suarez, & Coninch loquentes de Sacerdote Græco, eademque est ratio de Latino. Si secundum, licet possit *n* conformem se reddere cum ritu loci, in quo est, & consequenter Græcus in azymo, & Latinus in fermentato consecrare; non tamen obligatur *o* cum possit in suo ritu persistere, si libeat. Ratio est, quia est *p* probabilissima opinio, *p* quemlibet transeuntem per aliquem locum posse, sed non teneri se accommodare cum consuetudinibus loci, per quem transit.

8 Aduerte Primò melius & expeditius esse, si in suo ritu quis celebret. Ratio est, quia hæ non sunt consuetudines propriæ locorum, sed vniuersales vtriusque Ecclesiæ, quas præstat obseruari à quolibet, quandiu est eiusdem ecclesiæ membrum, & pars; at talis supponitur in casu nostro cum nondum mutauerit absolutè domicilium. Adde consuetudinem, quæ sic iam videtur esse introducta, fundaturque in eo, quod difficile esset Græco transeunti etiam cum aliqua mora per regiones Latinas, ritus, & ordinem, cæremoniasque Latinas ediscere: & similiter Latino per regiones Græcas. Suas ergo quisque Missas, & expeditius recitabit, & melius in suo ritu consecrabit. Quod certè videtur insinuari à Leone IX. *q* ibi. Vt quisque iuxta suæ ecclesiæ ritum celebrare sinatur, etiam si in alieno, solo versetur.

9 Aduertò Secundò licet in alijs casibus peregrinus teneatur *r* legibus, loci se accomodare, quando non est in tali loco per breuem trãsitum, sed per aliquod notabile tempus, puta per maiorem anni partem: dantq; exemplum Doctores de studiosis extraneis, qui verè dicũtur habitare in

ea

k Suar. ib. §. Illud verò.

l Suar ib Goninc. de Euch q.74. ar. 4. dub. 3. n. 119.

m Suar. ib paragr. dicto illud vero in fine.

n Suar. dicto §. Illud vero Coninc. de Euchar q. 74. a. 4. dub. 3. n. 117.

o Iidem ib.

p Coninch d q. 74 a. 4. dub. 3. Castr. tr. 1. de leg. disp. 1. p. 24 paragr. 3. nu. 11. Merolla dis. 4. de leg. c. 3. sec. 4. num. 536.

q Leo IX. in ep. ad Michael. Const. 29

r Sanc. Lessius Suar. alijq. apud Merollam cit. sec. 3. nu. 533.

ea vrbe vbi student, non tamen habere domicilium: licet, inquam, ita sit in aliis casibus; tamen in hac nostra materia, nisi Græcus, Latinusve fixam sedem, modo supra dicto posuerit, quamuis per aliquod tempus notabile ibidem fuerit; non tenetur, licet possit, loci celebrandi ritum excipere. Id quod licet non tam clarè docuerit Suarez, *f* clarius docet Coninch, *t* & merito; nam rationes, modo numero præcedenti allatæ, id etiam probant. f Suar. dicto §. illud vero. t Coninch d. dub 3. nu 118.

An laicu, Græcus in azymo, & Latinus in fermentato licitè communicare aliquando possit.

10 FAgundez *a* docet Græcum communicando in azymo, & Latinum in fermentato peccare mortaliter, citatque S. Tho. *b* Caietan *c* Suarium. *d* Idem reperi paulo post, etiam si communicare velint ex deuotione: & præter dictos citat Tolet. *e* Henriquez *f* & Bellarminum *g* qui omnes à me diligenter visi in citatis à Fagundez locis, id non dicunt: loquuntur enim de Sacerdotibus consecrantibus, nec mentionem faciunt de laico communicante: & licet à consecratione potuerit trahi consequentia ad Communionem, illam tamen ij Doctores non deduxerunt, nec certè absolutè erat deducenda, vt ex dicendis patebit. a Fag. 3. Eccl. præc. l. 2. c. 2. nu. 5. & 6. b S. Tho. 3 p. qu. 74. art. 4. c Calet ibid. d Suarez d. paragr. illud vero. e Tolet lib. 2. c. 25. num. 6. f Henriq. de Euch. l. 8. c. 10. g Bell. l. 4. de Euch. c. 8.

11 Dico Primò laicus Græcus in partibus Orientalibus, Latinus in Occidentalibus peccatum mortale regulariter comittit, ni communicet in suo ritu. Ratio est prædicta Ecclesiarum consuetudo, quæ sine dubio propter connexionem, quæ est inter consecrandum, & communicandum, huc se debet extendere, quando aliquid in contrariū nō adest.

12 Dixi (regulariter, & quando quid non est in contrarium) siquidē hic potest esse casus; qui, quamuis rarissimè contingat; ostendit tamen diuersitatem obligationis, quam cōtrahimus in communicando, ab ea, quā contrahimus in cōsecrando. Fac enim in Orientali Ecclesia adesse Græcum moribundum (& idē in hoc casu erit in Occidentali de Latino) qui indigeat Viatico, nec adsit ibi nisi Sacerdos Latinus peregrinus, qui Sacrum confecerit in azymo: poterit ne hic Græcus infirmus communicari pro Viatico in azymo; Profectò posse puto. Ratio est Primò: quia cōsuetudo grauissima seruādi hos vniuersales ritus de azymo, vel fermentato; pro consecratione a Doctoribus citatis adducitur: pro laica Communione, nequaquam. Et ipse Pius V. *h* supra allatus, dum sic inhibet: Ne Græci præcipuè vxorati, Latino more, & Latini Græco ritu Missas, & alia diuina officia celebrent, vel celebrare faciant: clarè de cōsecratione loquitur nō de laica Communione. Secundò, quia fauet disparitas non mediocris: cōtinet enim longè quid minus de ritu Ecclesię laica communio, quam Sacrificium: hoc enim est ex se publicum, illam priuata: hoc inuoluit sexcentas cęremonias, illa satis pauca: in hoc cōficitur Sanctissimum Christi Corpus, adeoque conficitur Sacramentū; in illo, solum quod confectum est, distribuitur, &c. Tertiò, quia casus propositus tam rarus est; vt non potuerit tam sæpè euenisse, vt cōsuetudinē induxerit: Quartò nō possū mihi persuadere piā matrē Ecclesiā inuitā censeri in cōmunicando ægroto, per alienū ritum Catholicū, vndè nullū scādalū, nulla irreuerentia, nullus nouus ritus inducēdus timeatur & vnde denique, propter raritatem euentus, nulla ansa tribui præsumatur vniuersales consuetudines non seruandi: quæ omnia timeri facilius poterant in consecrando per alienum ritum, vt supra *nu.* 3. dictum est. h Pius V. const. 12.

13 Dico Secundò, Græcum in Latina Ecclesia, vbi templa sunt Græcorum, & Latinum in Ecclesia Græca, vbi templa sunt Latinorū, ex antiquiore consuetudine debuisse in suo ritu communicare: sed ex cōsuetudine,

i Supra nu 5. tudine,recentiore faltem in noftris his Siciliæ partibus, eos aliter obferuare,non immerito,poffe. Ratio prioris partis eft, quia, vt fupra *i* diximus, ad hoc conceffa funt illa templa alieni ritus, vt quifque fuum feruet: intellige cum exceptione dicta numero præcedente.

14 Ratio pofterioris partis eft ea,quā proponēdo cafum,de quo olim Meffanę interrogatus fui, iam fubdo. In noftro Domus profeffę tēplo fingulis mēfibus celebratur folemnis Fidelium Cōmunio,ex priuilegio Summi Pōtificis cōceffo,in eam formam,vt qui ibidem Sacram Eucharistiam fufcipit, Indulgentiam pleniffimā lucretur. Græci ergo nō nulli Græco more Meffanæ viuentes, folitique in fermentato apud templū S. Catharinæ, vbi Græcus ritus feruatur,communicare,interrogauerūt noftros,an poffent apud noftrum Societatis templū Eucharistiā in azymo recipere,Indulgentiamque lucrari? Ex Fagund. nu.10.allato, videbatur multis,negatiuè effe refpondendum:Nihilominus putaui nō effe illos tanto bono defraudandos,atq; adeo poffe. Motus fui primò, quia Pontifex,dum eam Indulgentiā omnibus Fidelibus concedit, non videtur velle excludere Gręcos ibidem comorantes: quare cum ex alia parte determinet locum communionis,vbi non nifi in azymo Euchariftia diftribuitur; videtur implicitè concedere facultatem in illa comunicandi. Secundò quia non folum in hoc cafu, fed etiam nulla interueniente caufa, Panormi,vbi nihilominus exiftit templum Sanctæ Sophiæ,in quo feruatur pro Orientalibus orientalis ritus,Auditores noftrarū fcholarū Græci Gręco ritu viuentes,paffim,in noftris congregationibus,templifque comunicant,perinde ac ceteri Latini,in azymo;id quod cū ego obferuaffem,atq; a P.Frācifco Scorfo noftræ Societatis viro docto,& erudito,qui vni ex iis Congregationib. Philofophorum præerat,inquififsē; atq; is, mea interrogatione motus, ab ipfis Græcis effet rem fcifcitatus; refponderunt fe fine fcrupulo femper ita feciffe,nec efse a fua cōfuetudine repellēdos;quare nec nos repulimus. Tertiò,quia cum ego minimus Theologi munere immerito fungerer apud Illuftriffimū Archiepifcopum Montis Regalis Dominū D. Ioannem de Torreſiglia,in vifitatione Oppidi La piana eius Diœcefis,aduerti Græcos non infrequenter in Ecclefia Latina(quę ibi cū fuo Archiprefbytero,feu parocho Latino pro Latinis refidet) in azymis fine vllo fcrupulo communicare: non vero è contra Latinos in templis Græcorum in fermentato. Quare rationē diuerfitatis inquirere volui:refponderuntq; ij Sacerdotes id fieri,quia cū fit vniuerfalior ritus Romanus,quam Græcus;licet Græco Romanum, vt pote vniuerfaliorem,fequi;non verò Romano Græcum.Hæc illi.Sed licet ratio hęc nimis probet,probat enim Gręcos etiam in Ecclefia Gręca exiftentes ad libitum,latinos ritus fequi pofse;tamen,& tangit rationem,quam ex Suario *fupr. n.4.* diximus; & fatis mihi eft,vfurpationem illam Græcorum comunicandi aliquando in azymo, nō ftatim, vt omnino illegitimam,efse damnandam. Nam propterea,me authore,a tali confuetudine Illuftriffimus prǽful oppidanos illos nequaquam dimouit.

Hactenus de refolutione Meffanæ data: ex qua,quod probare intendebamus, iam probatum manet.

15 Dico Tertiò,de Græco verfante inter latinos,vbi nullum exiftit tēplum Græcum, & de latino verfante inter Græcos, vbi nullū adeft latinum templum,effe diftinguendum. Si enim Fidelis mutauit domicilium: debet regulariter communicare ritu domicilii.Ratio eft eadem,ac dicta *fupra num.7.* quia fcilicet factus eft pars illius Ecclefiæ,in qua fedem fixit. Dictum autem eft (regulariter)propter illa,quæ dicta funt *num.12.*

Si

Si vero domicilium non mutauit, sed est iter agens, vel incola, per aliquod tempus: poterit communicare, vt libet, vel in azymo, vel in fermentato. Ratio est eadem, quæ dicta est *eodem num. 7.* quia scilicet probabile est Peregrino dari facultatem, sed non obligationem sequendi ritus loci. Ex defectu tamen proprii ritus oriri solet, ut is astrictus sit communicare semper in alieno, quando suus non adest. Ita Montis Regalis, vbi nullum est templum Græci ritus, Græci adolescentes, ex dicto oppido La piana, alias Græco ritui addictissimi, in azymo, semper, more Latinorum, cum fermentato careant, communicant.

CAPVT TERTIVM.

De iis, quæ ad Communionem pertinent, postquàm peracta est.

§. I.

An statim à Communione comedere liceat.

1 LIcet maxime consulendum sit a peracta communione, non statim ad comedendum euolare; tamen id in præcepto non est *a* Nec obstat capitulum Tribus gradibus *de consec. distinct.* 2. vbi ei, qui mane sumpsit Eucharistiam, præcipitur ieiunium usque ad sextam: & ei, qui sumpsit tertia, uel quarta hora, idem præcipitur usque ad uesperam: non obstat, inquam, quia is Canon iam est usu abrogatus. Facit ad hoc id quod dicam mox *§. 4. nu. 4. fine.*

a Valentia alijq; quos citat, & sequitur Laym. l. 5. tr. 4. c. 6. n. 23. fi. & Marc. de ord. tr. 3. c. 3. fine.

§. II.

An statim ab accepta Communione expuere liceat.

2 CErtè congruum est expectare aliquantisper; diu enim necesse non est, cum species Sacramentales, natura sua, in stomacho cito corrumpantur, de qua re vide §. 4 *nu.* 4. nibilominus, statim postquam non est periculum, quod aliquod fragmentum in ore remanserit; expuere, non est illicitum: *a* quia nullum hac de re præceptum extat.

a March. ibid.

§. III.

An aromata ruminare, ad euocandum phlegma, liceat, statim à Communione.

3 LIcere, sicut licet expuere, seclusо metu fragmenti in ore relicti; quia nullum præceptum est in oppositum, colligi potest ex modo dictis §. *præced.* Et confirmatur; nam sputum, seu saliua ex capite defluit in os; vt habet, præter Medicos S. Gregorius *a* Non est igitur cur timeatur irreuerentia sacris speciebus, quæ, dum indigestæ sunt, in stomacho resident. Illud autem phlegma, quod Mastice, Pipere, Tabbacco, vel simili euocatur, sputum est, & saliua. Nam si quando adhibeatur aliquid eiusmodi, vt vomitus à stomacho excitetur, longè alia ratio est: de quo iam subdo.

a S. Greg hom. 10 lib 1. in Ezech. ante medium.

§. IV.

Quando nam liceat infirmo, post peractam Communionem euomere.

4 ACcidit nonnunquam, vt sumpta communione, indigeat quis vomitum prouocare. Quandonam id licebit?

Puto licere post horam: quia tunc sacræ species digestæ *a* regulariter sunt. Dixi (regulariter) nam ceterum in valido stomacho, vel in minori quantitate, citius; in infirmiore, vel in maiori quātitate, tardius digestio illarum fieri poterit. Noui ego infirmū, qui integrum sacrum orbē, quod mediam horam, & aliquanto plus, superueniente singultu, euomuit. Si quan-

a Io. Sanc. in sel. dis. 48. nu. 2.

quando ergo tibi post horam prouocanti, id etiam occurrat, per accidens erit; & illud de illis sacris speciebus fiat, quod diximus *supra cap. 2. §. 5. num. 14.*

b Delugo de Euchar. disp. 10. sec. 3. num. 54.

Delugo *b* ex Medicorum placito probat formulam communem, quę laicis ad Communionem distribui consueuit, corumpi in stomacho mediocri spatio minus vnius horæ, hoc est, in sexagesima parte vnius horę & maiorem Hostiam cum vini speciebus quæ solent sumi à Sacerdotibus corrumpi spatio semiquadrantis horæ, vel certè quadrantis. Hæc ex Delugo. Ex qua doctrina colligere aliquis duo posset. Alterum id quod dixi de egroto post mediam horam sacrum orbem euomente fuisse valdè per accidens: alterum prouocari vomitum etiam ante transactam horam sine irreuerentia posse. Sed certè hæc non sunt facile colligēda tum quia non est certum, Hostiam laicalem vel maiorem digeri, eo temporis spatio quo dictum est tum quia, vis concoctrix cum à stomachi calore, & robore pendeat, idque in varijs personis pro circumstantiarum varietate sit varium, non videntur resolutiones ei principio nixæ adeo securæ, vt sine peritiore disquisitione vel excipi, vel in praxim deduci debeant.

5 Dixi iterum (regulariter) quia in casu veneni licet euomere, etiā statim à communione. Quando .n. moneretur quis, quod species a se sumptæ venenatæ fuerint; poterit statim. Et quidem tunc de ijs adaptari poterit illud, quod in simili dixit S. Tho. *c Calix vitæ verti in mortē non debet.* Idē propter paritatem rationis esset, si venenū fuerit immixtum in ablutione, vel quocumque cibo, quem quis post communionē sumpserit.

c S. Tho. in 3. p. q. 83. ar. 6. ad tertium.

6 Sed quid, si Fidelis iam proximè Eucharistia refectus incidat in febrim, vel similem morbum, propter repletionem v. g. diei externi, ac Medicus vomitum consulat: vel ipsemet experientia nouit vomitu sibi sedari malum consueuisse? Dico, si graue sit malum, ita vt, ni statim à Communione euomat, iure timeatur mors, vel grauissima infirmitas, eādem esse rationem, ac de veneno: iam enim vicem veneni gerunt ij praui humores in stomacho; casu tamen rarò euenire in facto posse censeo. Regulariter ergo erit tamdiù expectandum, quamdiù iudicabitur sacras species in stomacho fuisse corruptas, vt modò dictum est *nu. 4.*

§. V.

An sit nouum, vel maius peccatum illud, quod ipsa die Communionis committitur.

7 EO die, quo communicas, diligentius in virtutum actibus te exercere, decentius esse, quis ambigit? At nec esse nouum peccatum, nec mortaliter saltem aggrauari illud, quod eo die patratur, quo communicasti: mihi, & omnibus certum esse debet; citra enim contemptum (cum quo semper esset nouum mortale) vnde addi possit tam rigorosa grauitas non apparet.

§. VI.

An post peractam Communionem liceat eodem die ad vxorem accedere.

8 EX bono fine, vt ex amore prolis, vel ad euitandum incontinentię periculum, vel ad reddendum debitum, licere non est dubium. Quæstio igitur solum est; an sit veniale debitum petere caussa solius voluptatis. Esse veniale docet Syluester, Angelus, Beia apud Marchinum. *a* Nullum esse peccatum tenet Sancez: *b* & meritò, quia, quamvis sanum sit consilium eo die abstinere; tamen non est vnde prohibeatur; dūmodo non fiat statim à cōmunione: tunc enim magna videretur irreuerentia.

a Marchin. de ord. tr. 3. p. 3. c. 6. n. 16.

b Sanc. de matr. l. 9. dis. 13. n. 17.

9 Di-

9 Dices, idem Sancez, *c* vt nos supra *d* citauimus, docet esse regulariter veniale accedere ad Eucharistiam post copulam exactam ob delectationem: ergo per ipsum debet esse etiam veniale accedere ex voluptate ad vxorem post accessum ad Euchariſtiam; par enim irreuerentia apparet vtrobique, vel certè vtrobiq; nulla. Respondeo negando, adesse parem rationem: nam copula habita ex delectatione solet afferre, vt ibidem diximus ex eodem Sancez, mentis hebetudinem, magnamq; distractionem, quæ voluntaria distractio in bona sententia superius *e* allata, ab eo qui communicat propter reuerētiam fugienda est; at peracta iam communione, mentem ad alia negotia sponte distrahere non prohibemur.

c Sanc. ib. n. 8.
d Supra c. 2. §. 1. nu. 5. in fin.
e Cap. 1. §. 5. n. 11.

CAPVT QVARTVM.

De Præcepto Communionis Paschalis.

1 AD Sacram Eucharistiam percipiendam siue præcepto humano, siue diuino, obligamur: Primò in Paschate; *a* Secundò, instante morte: *b* Quoniam verò de singulis est sigillatim agendum; initium facimus à præcepto Communionis Paschalis, quod fertur in c. Omnis vtriusque, de penit. & remiss. vbi sic habetur. *Omnis vtriusque sexus Fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, semel saltem in anno, confiteatur, suscipiens reuerenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum: nisi fortè de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem caussam, ad tempus, ab huiusmodi perceptione duxerit abstinēdum; alioquin, & viuens ab Ecclesia ingressu arceatur, & moriens Ecclesiastica careat sepultura.* Hæc Canon Innocentij Tertij in Concilio Lateranensi. Iam, si singulas eius clausulas breuiter percurramus; omnia quæ huc pertinent, bono ordine, explicabuntur.

a c Omnis vtriusq; de pœn. & rem.
b D. lugo disp. 16 de Euch. sec. 2. nu. 33.

§. I.

Omnis vtriusque sexus Fidelis.

Vbi quid de non Baptizatis, Energumenis, stolidis, & similibus.

2 REctè (Fidelis) nam Ecclesiæ præcepta nec Infideles, nec Cathecumenos, vtpote nondum intra Ecclesiam per Baptismum introductos afficiunt. Scio aliquos *a* probabiliter opinari non baptizatos teneri sub mortali, se per baptismum reddere aptos ad Communionem: ni faciant, peccare dupliciter. Primò, quia respuunt Baptismum. Secundò, quia capaces se Eucharistiæ reddere negligunt. Verum, alios *b* eiusmodi secundum præceptum negare etiam scio: & meritò: hoc enim præceptum quod Christus indeterminatè dedit, reliquit determinandum pro tali, vel tali tempore ab Ecclesia. Cum igitur Ecclesia non determinet pro non Baptizatis, qui ad ipsam non pertinent, remanet pro his illa indeterminatio, atque adeo nulla obligatio; siquidem ad indeterminatum obligari potest nemo.

a De lugo de Euch. dis. 16. sec. 2. n. 17.
b Sotus apud eūd.

3 Iam verò vt sciamus, qui nam ex Fidelibus obligentur in Paschate communicare, videndum est quib. nam ex iisdem, communicare posse conceditur hos enim omnes comprehendit illud (omnis vtriusq; sexus.)

De Energumenis.

DVbitatur ergò primò an Energumenis danda sit communio, & consequenter, an sint in Paschate ad illam obligandi. Sanè Energumenis olim: propter decentiam, negabatur communio; postea tamen concessa est *c* vt patet *ex Concilio Arausicano primo Can.* 14. semper intellige, dummodo cetera requisita non absint, vt nimirum Energumenus deuotè petat, non sit periculum irreuerentiæ, &c.

c Vasq. de Euch. disp. 212. c. 4.

De

De Fatuis, Stolidis, Surdis, Mutis &c.

4 DVbitatur secundò, an liceat semifatuis (nam omnino, & perpetuo amentibus nunquam licet) date Communionem, vt etiam stolidis: quales sunt multi Africani, similesque debilem vsum rationis habentes. Dico his non esse denegandam, *d* si non sit periculum irreuerentiæ. Idem censeo, de amentibus, quando habent *e* aliquod lucis rationis interuallum. Idem de mutis *f* & surdis, etiam a natiuitate: tum quia hi solent esse perspicacioris ingenii; *g* tum quia satis est, si mediocri rationis vsu potiantur. Neque obstat prædictos omnes aliquando debiliore rationis vsu pollere, quam polleant pueri decennes v.g. quibus nonnulli, vt infra dicemus, Communionem interdicunt: non obstat, inquam, nam pro his est spes perfectioris iudicii, quo habito ab Eucharistia non excluduntur: at illis, cum non sperentur melioraudi, semper deneganda esset, quod non patitur pia mater Ecclesia. Semifatuis aliquando, non semper ne ex frequentia concipiant irreuerentiam notat Ianuarius *h* Iis qui vsum rationis habuerunt, quem deinde amiserunt, nec constat amisisse in peccato mortali, non esse denegandam Eucharistiam in articulo mortis, immo, & aliquoties extra illum, piè, & probabiliter, docet Villalobos, *i* præsertim si retinent reuerentiam huic Sacramento, luceque aliqua rationis, vt modo dixi, fruantur aliquando: quales plerumq; sunt Religiosi, qui quamvis in amentiam inciderint, retinent fere semper bonos habitus.

d S Th 3. p q 80 a. 9 aliiq; communiter
e Io. Sancez in sel. disp. 38.
f Diana p. 5. trac. 6. ref. 7
g Sanc. de matr. l. 1. dis. 8. nu. 12.
h Ianuar. p. 1. ref. 17
i Villalobos in manual. c. 4. nu. 17

Bauci *l* ait amentibus ab Infantia non esse dandam Eucharistiã, quia iudicandi sunt, perinde atq; infantes. Rectè, ita enim docetur *m* communiter Verum ibidem addit, iis, qui post vsum rationis in amentiam inciderunt Eucharistiam dandam esse dumtaxat in mortis atticulo citatq; Conc. Arausican. & Carthagin. quod refertur Caussa 26. *qu. 6. c. 7.* Sed in hoc textu, in quo est quidem fermo de sumptione Eucharistiæ, sed solum sic habetur de re nostra. *Amentibus etiam quæcumque pietatis sunt, conferenda sunt.* Quare illud (dumtaxat in articulo mortis) vel de suo addidit Bauci, vel sumptis *Glossa ibidem* marginali, id quod, vt vidisti, non approbat valde pie Villalobos.

l Bauci in sing. casu 174.
m Apud Laym. de Euch. c. 4. n. 4.

Hi omnes, de quibus in hoc §. locuti sumus, ita demum obligantur communicare in Paschate, sicuti pro iudicio, quod participant, sunt obligationis capaces.

Dubitatur tertiò de phreneticis, seu de iis, qui habuerunt vsum rationis, instante tamen morte amentes fiunt. Sed de his proprius locus est paulò post *c. 5. §. 9.*

Dubitatur quartò de pueris, de quibus iam subdo.

§. II. *Postquam ad annos discretionis peruenerit.*

Vbi an Impuberes subdantur legibus, & pœnis latis ab homine.

5 INfantibus, nostra hac ætate, non esse dandam Communionem, saltem ex tacito Ecclesiæ præcepto, certum est.

Dubiũ ergo superest, de pueris vsum rationis iam attingentibus. De quibus duplex est sententia: Prima dicentiũ *a* maioris discretionis vsũ requiri, vt puer Communicet, quam vt Sacramẽtaliter confiteatur. Ratio est, quia in dicto c. Omnis vtriusque, præceptum confessionis fertur absolute, *semel in anno confiteatur*. Vnde satis est cõmuniter ætas inter septimum; & octauum annum, quando incipit discretionis vsus: at preceptũ comunionis fertur cum restrictione reuerentiæ, *suscipiens reuerenter Eucharistiã Sacramentũ*. Quare requiritur (inquit hæc sententia) ætas inter decimum, & decimquartum, quando scilicet, secundum iudi-

a Suarez aliiq; cit. à Io. Sanc. mox citando. Ianuar. p. 1. resol. 17. fuse contra secund. Io. Sanc.

iudicium Confessariorum, & multo magis parentum, qui melius filios norunt, æstimantur sufficienter discernere inter cibum, & cibum, &c.

6 Secunda sententia est dicentium *b* eandem ætatem ad Communionem sufficere, quæ ad Confessionem; nempè aliquanto plus, quam septennium; non enim minus debet puer pro confessione discernere, quis qualisve debeat esse dolor peccatorum, quanta sit offensa Dei, quo animo petenda venia, &c. quam pro Communione, quid sit cibus ille, quæ, quantaq; deuotio requiratur, & similia. Cum ergo ad illa cognoscenda satis sit ætas intra septem, & octo annos; eadem sufficiet ad hæc.

Vtraq; sententia est probabilis; vnde sequitur a te posse obligari puerum post septemnium ad Communionem Paschalem, cum posteriore sententia: posse eximi, vsq. ad decemnium, & aliquãto plus, cum priore.

An pueri subiaceant legibus humanis, quo ad culpam.

7 SEd iam hic solemne illud resoluendum est dubium, an pueri, qui ob perfectum rationis vsum in vtraque sententia possunt; debeant tamen sub reatu peccati mortalis, & sub pęnis ab Ecclesia inflictis ante pubertatem communicare in Paschate. Hæc difficultas petit vniuersales illas duas quæstiones. Primò, an ante pubertatem pueri subiaceant legib. humanis, quo ad culpam. Secundò, an iisdem subiaceant, quo ad pęnam: quas breuiter discutere abs re non erit.

8 Quò ad primam: fuerunt, quidam, qui affirmarunt pueros, vsq. ad decimumquartum annum, & puellas, vsq. ad duodecimum completos (tunc enim est terminus, in quo incipit pubertas, ante semper dicuntur impuberes) non teneri legibus humanis, etiam Ecclesiasticis, ne quo ad culpam quidem: vnd econtra agendo, non peccare.

Nam propterea fortè Emmanuel Sà *c* in genuina antiqua impressione sic habet. *Et si, quidam putant teneri ad confessionem, qui habet vsum rationis, scilicet cum pudet malefacti; tamen Ecclesia non uidetur obligare ante pubertatem.*

In hoc tamen Emmanuelis dicto aduertẽdum est, in emendatis nouis impressionib. addita fuisse aliqua verba satis restrictiua, in hũc modum: *Tamẽ Ecclesia nõ videtur obligare ante pubertatẽ, quo ad pęnas non cõfitẽtib. impositas.* Id quod est lõge diuersũ a germano Emanuelis dicto.

9 Præterea Henriquez *d* putat Ecclesiæ preceptis non obligari pueros statim, ac vsum rationis habent: & alibi *e* asserit, dari his lacticinia, in die ieiunij, licet habeant vsum rationis. Quantum autem, vt obligentur, expectandum sit: nequaquam decernit. Deniq; Sotus *f* affirmat vsq. ad duodecimum annum non teneri pueros vllis Ecclesiæ præceptis, & consequenter, nec confessionis.

10 Vera tamen sententia docet, pueros statim ac vsum habent rationis, humanis, atq. adeo Ecclesię legib. astringi nisi fortè expresse eximãtur: vt certè a præcepto ieiunij, vsq. ad vigesimum primum completum, eximuntur. Ratio conuincens est, quia puer, eo ipso quòd vsum rationis participat, est capax obligationis legis humanæ, sicut est capax legis naturalis, & diuinæ: ergo non est vnde eximantur, quando lex fertur pro omnibus, nec ipsi excipiuntur. Ita communiter Doctores, *g* qui expressè loquuntur de præcepto auditionis Missæ, de abstinentia a carnibus de præcepto confessionis annuæ. Et quidem de hac confessione videtur minus esse dubitandum; siquidem Canon *Omnis vtriusque sexus*, videtur hos compræhendere, cum præcipiat, *vt omnes Fideles, cum ad annos discretionis peruenerint, semel in annos cõfiteantur si sibi sint cõscij peccati mortalis*: at hi pueri ad annos discretionis peruenerunt, vt supponimus.

b Io. Sancez in sel. disp 16. Castr. de leg. b. disp. 1. p. 24. paragr. 2. nu. 7.

c Sà v. Confessio n 3. in meo Codic. impresso Venetijs 1602 apud Io. Baptistam Ciottum sub signo Auroræ.

d Henr. lib. 8 de Euchar. c. 12 n. 4. *e* Idem lib 13. de excom. c. 4, nu. 2. lit. N.

f Sotus in 4. dist. 12. q 2. ar. 11. fauetq ex parte S. Antonin. 2. p. tit. 9. c. 8. § 6.

g Salas Suar. Azor. alij & e quos citãt & sequuntur Bon. disp 1. de leg. q. 1. p 6 n 8 Sanc. lib 1. in decal. c 12 n 6.

An pueri subiaceant legibus humanis quo ad pœnas.

11 QVo ad secundam, quæ est difficilior disputatio, & controuersa magis, triplex est sententia.

Prima *h* docet pueros vsum rationis ante pubertatem habentes non astringi censuris, & pœnis ab homine latis: astringi tamen à latis in iure Communi. Ratio est (inquiunt) quia in *i* iure eximuntur pueri à pęnis latis (vt ipsi explicant) à Iudice: non uerò à latis a iure. Adduntque, rationem conuenientiæ, cur ipsi ita explicent, esse, quia ad incurrendas pęnas latas ab homine requiritur ordo iudicarius; v.g. citatio, defensio &c. ad quę apti minimè sunt pueri: at uerò ad incurrendas pœnas latas a iure, cum hæc non requirantur, apti erunt pueri, ac proinde illas legitimè incurrere poterunt.

12 Secunda sententia *l* opposita est dicentium, nullam prorsus pænam, vel censuram siuè ab homine, siue a iure latam incurri a pueris ante pubertatem. Ratio est, quia adest decisio clara *cap. 1. & 2.* de Delictis puerorum, vbi pueri infra decimumquartum annum a pęnis simpliciter eximuntur: quæ cum vniuersaliter loquatur; & ex alia parte odia restringi debeant: non est asserendum decisionem loqui dumtaxat de pænis latis ab homine: vbi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: multo minus si distinguens extendamus leges odiosas. 13. Ex qua secunda sententia sequitur hos pueros clericos rixantes, seque inuicem percutientes *m* non incurrere excommunicationem: Si quis suadente &c.

Sequitur secundò eosdem omittentes confessionem annuam, vel Communionem Paschalem non incurrere *n* excommunicationem forte in aliqua Diœcesi, contra non confitentes, vel non communicantes latam.

Sequitur Tertiò eosdem aliquem occidentes non incurrere *o* irregularitatem.

Sequitur Quartò, eosdem committentes crimen in Bulla Cœnæ, non incurrere excommunicationem pontifici reseruatam; & similia, quæ multum dilatare poterunt conscientiam Confessariorum. Notatur etiam a Suario, *p* in Interdicto loci, tales impubere, si illi contraueniant, peccare quidem contra præceptum in Interdicto latum, non verò incurrere pœnam impositam *d.* Ratio autem prædictorum illa est, quia, licet eiusmodi pueri, cum sint rationis capaces, culpę subiaceant; non subiaceant tamen pœnis.

14 Tertia sententia docet prorsus omnia, quæ docet secunda sententia; addit tamen limitationem. Existimat enim solam excommunicationem latam ob percussionem clerici, in cap. Si quis suadente, contrahi a prædictis pueris, cæteras omnes non contrahi. Ratio est, inquiunt, quia *in cap. Super eo, cap. Pueris, cap. Quamuis de sententia excommunicationis*, pueri doli capaces mittuntur ad Episcopum, vt absoluantur a percussione Clericorum; quamuis non ad Summum Pontificum, cui alias talis excommunicatio est reseruata. Si igitur mittuntur ad Episcopum, vt absoluantur; iam supponuntur excommunicati.

Tres viri insignes, vt alios taceam, tenent hanc tertiam sententiam; scilicet Thomas *q* Sancez, Ioannes Sancez *r* & Castropalaus. *s*

15 Quoniam verò hi textus, quibus ipsi innituntur, diligenter pensi, rem apertè non decidunt; ideo iudico, secundam sententiam esse satis probabilem, nec tamen sua probabilitate carere primam, & tertiam.

h Azor Sot Vasq. Tho & Io. Sanc ab eodem Ioan. cit. in sel. disp. 51. nu 31.
i C 1 & 2 de delictis puerorum.

l Sà V. Censura n. 2. & Fag prec Eccl. 2. lib. 1 c 3 n. 14. & ante duodecimũ Soto in 4 d 12 q 1 ar. 11. Val. t. 4 d. 7. q. 9 p 4. qui duo postremi citantur a Naldo V. Annũ duodecimum
m Molin. allatus a Fag ibid.

n Io. Sanc. in sel. dis 26 n. 18.
o Auila Henriq. cit. à Io. Sanc. ibid. contra Th. Sanc. & Granadum ab eod. citatos.

p Suar. disp. 5. de censuris sec. 1. nu. 19.

q Thom. Sanc. in decal lib. 1. c. 12
r Io. Sanc. in sel. disp. 26. nu. 18.
s Castrop. de leg. disp. 1. p. 24. parag. secundo num. 9.

Sed

Sed amabo te, expendamus prædicto textus: inueniemus enim germanam textus interpretationem, vel à doctissimis ipsis viris, quando cursim loca leguntur, interdum effugere.

16 In c. Super eo primo de sententia excommunicationis sic habetur; *Quod si clerici infra puberes annos ad inuicem, aut vnus alterum percusserint; non sunt ad Apostolicam Sedem mittendi: quia eos ætas excusat.* Aduertis; non dicit esse mittendos necessario ad Episcopos, nec dicit, eos incurrisse in pœnam excommunicationis: sed solum eos eximi à recursu ad Pontificem. Ex quo dicto colligi bene potest, eos non incurrere excommunicationem Pontifici reseruatam; at vero, quod nihilominus incurrant excommunicationem ab Episcopo absoluendam, colligi non potest: absurda enim est hæc consequentia. Non incurrunt excommunicationem a Pontifice absoluendam: ergo incurrunt excommunicationem absoluendam ab Episcopo. Vel, non incurrunt excommunicationem Papę reseruatam: ergo incurrunt excommunicationem. Ego enim contendo, illos, si Papalem non incurrunt: nullam incurrere; quia nulla alia nisi papalis hac in re fulminata est.

17 In c. Quamuis eodem, sic legitur. *Incidens in canonem non nisi ab Apostolica Sede est absoluendus, nisi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitia, aut inopia, puerili, vel senili ætate, fragilitate sexus, alia corporis impotentia, siue quolibet impedimento canonico retrahatur.* Et paulò post; *Ceterum, qui temporali impedimento laborant (exceptis pueris) sub iuramento, vt cessante impedimento, ad Apostolicam Sedem accedant, sunt absoluendi.* Hæc: ibi: vbi vides excipi pueros à recursu ad pontificem: certè, dicam ego, quia supponuntur non incurrisse in excommunicationem papalem, vnde & in nullam, quia nullius alterius meminit sacer textus.

Neque obstat, quod pueri cum cæteris, qui pontificiam excommunicationem incurrunt, numerentur ibi, *puerili, vel senili ætate, &c.* Non obstat, inquam id enim factum est, non quia ipsi incurrunt in excommunicationem Canonis, Si quis suadente, sed quia etiam ipsi verè contra dictum Canonem, quo ad culpam, (quod non negandum est de pueris, de quibus loquimur) peccant.

18 In c. pueri eodem sic habes. *Pueri, qui in Canonem inciderunt sententia promulgata* (non dicit in excommunicationem, seu censuram, sed in Canonem, in quo sententia excommunicationis, pro adultis, promulgata est) *siue ante, siue post pubertatem postulent se absolui, potest diœcesanus Episcopus absolutionis beneficium impertiri, cum propter defectum ætatis, in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine temperandus.* Hactenus Canon. Notas? Dicitur ab Episcopo eiusmodi pueros absolui posse; at posse etiam ab alijs legitimis Confessarijs, qui Episcoporum sunt adiutores, non negatur. Meritò igitur colligi potest, eos ab excommunicatione, licet non à culpa, liberos esse.

§. III.

Semel in anno Confiteatur.
Vbi obiter de præcepto annuæ Confessionis.

19 QVamuis, id præsentis instituti non sit; nihilominus, ne pars aliqua omittatur Canonis, quem suscepimus enucleandum, etiam hoc de annua confessione præceptum, per hanc occasionem, explicare, non erit inutile.

Quos obliget hoc præceptum.

HOc ergo præceptum omnes Fideles, etiam pueros, sufficientem vsum rationis post septenium habentes comprendere, iam patet ex dictis, præsertim n. 11. Dixi post septennium; si ante sint doli capaces, non comprehendi, docet Io. Sancez *a* cum id per accidens sit, ad quod Ecclesia non respexit.

a In Sance: in sel. disp 51 n u n. 3 1.

Quid si post septennium dubium sit, an sufficiente rationis vsu polleant? Respondeo nec obligari; quia præceptum Ecclesiæ est de Confessione absolute facienda? at hi, cum non possint ferre materiam certam, idest peccatum mortale certum, non possunt ab illo absolui, nisi sub cōditione, vt dixi *in Methodo Confessionis lib. 2. c.* 1 §. 3. *n.* 18 Quare in illos cadere non potest dicta absoluta obligatio. Quod si ferant certum peccatum veniale, ad quod committendum minor vsus rationis requiritur, ex alio capite nō obligātur, nēpe quia ad venialia cōfitenda hoc præceptum non obligat, vt iam suddo. Adde quod dicam c. 5. §. 8. n. 14. fine.

20 Petes, an hoc præceptum obliget eos, qui solis peccatis venialibus aggrauantur; Respondeo. Non obligat. *b* Sicut enim Christus Dominus (licet indeterminate quo ad tempus) non tulit præceptum, nisi de confitendis mortalibus; hæc enim sola diuinam ab anima gratiam expellunt; ita Ecclesia, non nisi de ijsdem præceptum ad tale tempus determinauit. Quod si in Iubilæis, quando requiritur confessio, intelligitur etiam, ex opinione, probabili, *c* de venialibus, ideo est, quia tunc confessio, in eadem opinione, requiritur, vt vnum ex bonis operibus assignatis, sicuti eleemosyna, oratio &c. quod nō est in casu nostro. Dixi (ex opinione probabili) quia nimirum id *d* alij, etiam probabiliter negant.

b Suar de pœn. disput. 36. sec. 2. alij 9.

c San. de matrim. lib 8 disp 15. n. 19
d Suar de pœn. disput. 52. sec. 3. num 5. Fag. præc. Eccles. 2. lib 2. c. 2. num. 11.

De tempore huius obligationis.

21 IAm vero quando obligat hoc præceptum? Respondeo. Cum Canon quo ad confessionem, dicat, *semel in anno*, quo ad Communionem *in Paschate* patet, latius tempus in confessione, quam in Communione notari, nempe totius vnius anni latitudinem.

Nec obstat praxis Fidelium confitentium in Paschate; id enim factum est, non animo introducendi consuetudinem obligatoriam, sed propter Communionem, quæ tunc peragenda est. Quare si quis mortalia confessus est, intra annum, non obligabitur confiteri in Paschate alia mortalia de nouo eodem anno fortè commissa, nisi per accidens, idest ob Cōmunionem: & sic, si propter infirmitatem, vel aliud impedimentum, cōmunicare tunc non poterit; confiteri non obligabitur: *e* pari modo, etiam si periculum sit obliuiscendi peccata, quæ deinde cōmittit; non obligabitur cōfiteri ante sequentem annum: solum enim ad vnam cōfessionem de mortalib. faciendam in anno ex præcepto compellimur.

e Laym libr. 5. tr 6. c. 5. nu. 10 Coninc de pœn. disp. 5. num. 33 quicquid dicat. Nunnus tr. 2. in 3. p q 6 ar. 5. diff. 1 concl. 4.
f Hurtadus disp. 7. de pœn. diff 11.

22 Præterea, qui valide confitetur, sed siue per obliuionem, siue ex aliqua causa sine culpa, aliquod peccatum mortale omisit; non obligatur *f* ex vi præcepti huius anni, eodem anno confiteri, quia iam impleuit præceptum: obligatur ergo solum illud fateri in anno consequenti, vel certè (vt impleat præceptum subdendi clauibus omnia mortalia) in periculo mortis, vel denique ante Communionem, iuxta dicta *c primo* §. 8.

23 Qui verò, quia solis venialibus peccatis erat obnoxius, illa sola in prioribus v. g. sex mensibus anni confessus est, si deinde incidat in mortale, obligabitur ne in eodem anno illud confiteri? Respondeo obligari docet, Vasquez: *g* quia per hoc præceptum) inquit) determinatur præceptum Christi, quod fuit solum de mortalibus, vt supra

g Vasq. de pœn. q. 90. artic 3 dub 1 n. 16. Hurtad. de pœnis. disp 7. diff 11.

dictum

dictum est *n*.20. Ergo illi non satisfit nisi per confessionem mortalium, quæ fuit præcepta, non vero per confessionem venialium: Ergo cum prædictus illam mortalium non fecerit, in prioribus mensibus, in posterioribus facere obligabitur.

24 Ex qua doctrina sequitur eum, qui confessiones exhibuit, vel frequentissimas de venialibus in vndecim mensibus, & viginti nouem diebus anni, si in vltimo die mortaliter peccet; obligari eodem die, ni aliquo legitimo impedimento excusetur, (vt certè facilè in tali angustia temporis inueniri poterit) antequam spiret annus, illud confiteri: quia per illas præcedentes venialium confessiones præcepto annuæ confessionis non satisfecit. Hoc autem durum alicui videri posset. Scio Ochagauiam *h* putare per confessionem venialium satisfieri præcepto Ecclesiæ: in qua opinione, si vera esset, non vrgeret hæc difficultas: sicuti etiam non vrgeret si annus in hac materia cōputaretur secūdo modo, ex dicēdis mox n.25.

25 Quatuor enim modis eiusmodi annus computari, seu incipere, ac terminari potest.

Primò a confessione mortalium, quam tu quandocumque fecisti, ad aliam confessionem, quam facturus es: *i* ne scilicet intra vnam, & aliam intercedat plus, quam annus.

Secundò a tempore, quo peccatum mortale commisisti, vsq; ad confessionem, *k* quam facturus es: ne scilicet intra peccatum commissum, & confessionem plus, quam annus prætereat.

Tertiò a Pascha, *l* ad aliud Pascha, seu in aliquibus Diœcesibus a Quadragesima vsq; ad aliam Quadragesimam: qui videtur esse pro hac re annus Ecclesiasticus. Pascha autem, seu Quadragesima hic accipitur pro illis diebus, intra quos præcepta est communio: ita vt omnis confessio, quæ fit ante Dominicam in Albis inclusiuè, censeatur spectare ad annum præcedentem: quæ verò post, ad sequentem.

Quartò a primo Ianuarii ad finem Decembris, *m* qui est annus communis, & ciuilis.

26 Ex his annum computandi modis, primi duo prædicto Suario non placent, & meritò: quia illa verba (semel in anno) quibus latum est hoc præceptum, videntur significare certos terminos, & determinatos pro omnibus, non verò singulos pro libertate, seu determinatione singulorum: vt cum dicitur semel ieiunes in mense, semel ieiunes in hebdomada, non intelligitur nisi à determinato initio mensis, vel hebdomadæ ad determinatum finem &c. Dicendum igitur est, duos posteriores modos esse vtrosque probabiles. Ratio est, quia verba illa legis, *semel in anno*, vtrumque sensum facere possunt: annus enim, & probabiliter, potest sumi Ecclesiasticus, & probabiliter, ciuilis.

27 Dices, at sequitur posse quempiam confiteri in principio anni vnius, & in fine alterius, & sic differre quasi per biennium cōfessionem.

Respondeo. Etiam Sacerdos potest recitare, sine mortali, officium hodiernum, initio huius diei, & crastinum, in fine eiusdem diei crastini: & sic quasi per biduum differre recitationem. Nec igitur id in casu nostro inconueniens est, posita tali forma præcepti.

28 Porrò, qui ne semel quidem, confitetur in anno, obligatur ne confiteri statim incepto anno sequenti? Respondeo. Quamuis multi *n* probabiliter contendant obligari: vnde ni statim confiteatur, nouo (inquiunt) & continuato peccato peccat: tamen probabile etiam est, *o* non obligari. Ratio huius est, quia hoc præceptum non est, vt putant aduersarii, primariò de confessione, & secundariò de tempore, vt cum

h Ochagauia de Sacram tr.2, q.9.

i Sotus in 4 dist. 18 art.4 Valent. in 5 p.q.9 puncto 4.

K Ioseph d. Aug. in breui notitia precep. Ecc.3 n.1.

l Suar. de pœnit. disp 36. sec.3. Coninc de pœn disp. 5 nu 54.

m Vasq. de pœnit. q 90. art.3. dub.1. num.15.

n Coninc. de pœn. disp. 5 n. 61. Iosep. de August in breui notitia præcep. Eccl. 3. nu.4.

o Valent. tr.4. disp. q.7.1 p.4.5. Tertio notandum. Filliuc. to.1. tr.n.c.3 n.55.

cum quis vovet, vel ei a confessario pro satisfactione, imponitur ieiunium, v. g. qui, si non potest, vno die debet alio, ieiunare; sed est præceptum Confessionem, & tempus æquè respiciens: est enim præceptum addictum tempori, videlicet anno, seu duodecim mensibus, vt patet ex vi illius (semel in anno confiteatur) Illo igitur transacto; peccauit quidem Fidelis, sed non amplius præceptum præteriti anni illum vrget, vrget solum præceptum præsentis anni. Sic Sacerdos habet obligationem pro toto vno die, hoc est, pro vigintiquatuor horis recitandi diuinum officium; at illis transactis: non remanet obligatio præteriti diei, sed superuenit obligatio diei præsentis. Atque ex hac probabili sententia, sequitur eum, qui ob aliquod legitimum impedimentum, toto vno anno, v. g. propter inopiam Confessarij, non est confessus, non obligari in anno sequenti nisi ad vnam confessionem intra ipsius anni latitudinem peragendam.

Causæ excusantes ab annua Confessione.

29 Illud nunc superest breuiter addere, an aliquando ab eiusmodi annua confessione Fideles excusentur.

p Conine. de pæn. disp. 5. n. 73.

Dico excusari: *p* & primò quidem eos, qui physicè non possunt; vt qui carent Confessario &c. Secundò eos, qui prudenter timent reuelationem sigilli, aut ne ipse confitens incurrat in graue odium ipsius Confessarij Tertiò eos, qui confiteri non possunt sine notabili incommodo uitæ, fortunarum, &c. Nam, vt toties dictum est, præcepta positiua non obligant cum tanto rigore. Incommoda, quæ oriuntur præcisè ex ipsa confessione, vt magna erubescentia, vel timor quòd teneatur quis a confessario pro peccatore, non excusat; quia secus magni peccatores non tenerentur confiteri. Magnam erubescentiam excusare subditum ad confitendum reseruata apud Superiorem, docent Nauarrus, & Syluester apud Ludouicum a cruce; *q* adde Henriquez; *r* sed non placent: quia sic eneruaretur vis reseruationis. Quod si subditus per pium confessarium petiit a Superiore, & non obtinuit licentiam alteri confitendi: diximus *cap. 1. num. 18. iuncto num. 28.* quid habeat remedij.

q Ludouicus à Cruce de Bulla Cruc. disp. 1. c. 3. dub 3. nu. 11.

r Henriq. lib. 3. de pœn. c. 19. nu. 9.

30 Hinc sequitur, si non possum adire, vel vocare confessarium, nisi conficiendo longum, ac laboriosum iter; me excusari. Quale autem tale sit; ex diuersis circumstantijs temporis, personarum, & similium, iudicio prudentis; est expendendum. Vide quæ dixi *supra c. 1. §. 6. nu. 19.*

31 Quod diximus de confessione, vt semel hic dicam, de communione Paschali dictum esto: par enim est ratio.

s Coninc. de pœn. disp. 5. nu. 74.

32 Illud benè aduertit coninch, *s* facilius Fideles excusari ab hac annua confessione, quæ tandem est ex Ecclesiastico præcepto, quam à confessione facienda, vrgente mortis periculo, quæ est ex præcepto diuino: tunc enim vrgentior excusationis caussa, vt per se patet, exposcitur.

t Suar. de pœn. disp. 36 sec. 7. n. 3. Coninc. de Sacr. disp 5 dub. 9. Lay. libr. 5. tr 6 c. 5 nu. 11. & alij communiter.

33 Qui autem fecit confessionem inualidam, siuè ex defectu doloris, siuè ex defectu integritatis cōfessionis, siue ex defectu absolutionis, &c. non excusatur; *t* sed debet denuo, ante quam annus euoluet, validè confiteri. Ratio est, quia non fecit quod præceptum fuit; fuit autem præcepta confessio Sacramentalis, quæ si est inualida, confessio, non est. Ni denuo confiteatur subiacebit *u* pœnis non confitentibus impositis.

u Fag. præc. Eccl. 2. lib. 1. c. 4. nu. 12. contra Henriq l. 4. c. 4. §. 1.

x Fag. præc. Eccl. 3. l. b. 1. c. 6. n. 5.

34 Neque obstat quod ex communi doctrina, qui vel cum peccato mortali vel etiam excommunicatus *x* communicat in Paschate, satisfacit præcepto, nec subiacet pœnis contra non communicantes inflictis: non obstat, inquam, quia hic verè suscipitur Sacramentum, licet

licet illicitè, atque adeo fit quod præceptum est; ibi non item.

35 Verum opposita opinio, quod nimirum satisfiat præcepto per inualidam confessionem esse probabilem meritò putant nonnulli. *y* Ratio est, quia Ecclesia solum externum confessionis actum præcipere potest, seu certè præcipit, & remissio peccatorum est finis præcepti, non tamen cadit sub præcepto.

Denique quando quis ad aliquod breue tempus excusatur, dicā n.55. fine: vt item an sit obligatio præueniendi, dicam nu.37. & 38. denique quando est obligatio tollendi impedimenta, vt possit quis confiteri, dicam a nu. 40.

y Fag. præc. Eccl. 2. li.1. c.4. n.4. citans Gabrielem Siluest. Victoriam Alensem Sà Canum Ledesm. Paludanum.

§. IV. *Suscipiens reuerenter, ad minus in Pascha, Eucharistiæ Sacramentum.*

Vbi de obligatione præueniendi, & tollendi impedimenta.

De loco Communionis, de tempore, deque ministris præsertim Religiosis.

36 IN Pascha, hoc est, vt iam consuetudo communi explicuit, a die Dominica palmarum, & in aliquibus Diœcesibus, a Dominica prima Quadragesimæ, vsque ad diem Dominicam in Albis. Cum autem hoc præceptum sit adstrictum tempori Paschali; qui tunc non communicauit, peccauit quidem grauiter, sed non habet *a* obligationem statim communicandi, nisi in sequenti paschate: sicuti qui Missæ non interfuit, die Dominica, non obligatur audire statim die Lunæ. Aliquos *b* probabiliter contrarium sentire non ignoramus. Quod per Communionem peccaminosam satisfiat præcepto, dixi modo n.34.

a Tol. Val. Sà apud Delugo de Euch. disput.6. sec.4 n.63.
b Suar. Vasq. Fagnadez apud eundem

De Præuidente impedimentum.

37 AT, qui præuidet se non posse communicare in dicto paschali tempore, obligatur ne præuenire? Obligari docet Suarez. *c* Negat Vasquez: *d* quia præceptum non vrget nisi in Paschate. Idem dic de eo, qui præuidet se, anno sequenti confiteri non posse: non enim obligatur hoc anno, pro obligatione sequentis anni, confiteri.

38 Ex hac probabili sententia sequitur si quis communicauit ante Pascha, & contingat forte tolli deinde impedimentum adhuc teneri in Paschate: quia ante non satisfecit præcepto. At non teneri si in dicto casu Communionem anticipauit ex intentione præcepti, sequitur ex opinione Suarii (quæ certè probabilis,) quia sic iam impleuit præceptum.

c Ibidem apud eundem Delugo.
d Ibidem apud eundem.

39 Sed quid, si quis dum est in prima hebdomada, præuidet se non posse in secunda communicare; tenetur ne in prima hebdomada communionem peragere? Respondeo teneri, quia iam vrget præceptum; vt qui die festiuo potest interesse Sacro mane diluculo, si præuidet non posse circa meridiem, mane tenetur; quia ex vno capite potest, ex alio præcepti obligatio adest. Idem propter paritatem rationis dic de præuidente, se non posse confiteri, in fine anni: obligatur enim si potest ipso anni initio.

De obligatione tollendi impedimenta

40 DIximus de præuidente impedimentum; dicamus consequenter de eo, qui impedimentum tollere a se, ad communicandum in paschate, vt etiam ad confitendum intra annum, obligatur. An excommunicatus v.g. an carcere detentus, an infirmus & similes impediti obligentur sub mortali, propter præceptum Communionis paschalis, & annuæ confessionis, quærere solutionem ab excōmunicatione, excarcerationem, sanitatem, vt scilicet in paschate Communicare, & intra annum

hec opinio fuit reprobata Alexandro 7° sub die 2 38

confiteri, licitè, & espeditè possint. Respondeo. Excommunicatus obligatur: carcere detentus, & infirmus non obligantur. Ratio prioris dicti est, e quia præceptum communionis, & confessionis est magni momenti; cum confessio, & communio maximè conferant ad animæ salutem, & ideo rigidè obligat, & consequenter obligat ad remouenda ea præsertim mala spiritualia, quæ possunt obstare ipsius præcepti adimpletioni; At, cum carcer, & infirmitas spiritualia malè non sint, non tam rigidè ad illa remouenda præceptum confessionis, & communionis obligabit; vt ipsi etiam timorati conscientiæ ostendunt, qui non multum soliciti sunt de tollendo carcere, vel ægritudine ad hunc finē, vt possint confiteri, vel communicare. Enim verò naturalis, ad hæc mala corporalia auertenda, solicitudo satis, superq. est. Dixi autem initio huius *numeri* 40. (similes impediti) idest inuoluntariè impediti; nam voluntaria impedimenta, & ablatu non grauiter difficilia, toli, vt quis confiteri, & communicari possit, non est controuersia dignum.

e Suar. Auila Fag. apud Merolsam dis. 4. de reg. cap. 3. dub. 37. n. 433. De lugo de Euch. dis. 10. sec. 2. n. 17 contra Heling. lib. 13. c. 7. n. 2.

41 Illam etiam disparitatem hic assignant Doctores. f Cur enim non obligetur vt tenent Azor. *p. p. lib. 7. c. 41. d. 3. Fag. precep. Eccl. 3. lib. 1. c. 6. n. 7. Dic. Still. de sac. T. 1. tr. 5. d. 5. dub. 10. n. 134.* alijq. excommunicatus (ex vi præcepti de audiendo Sacro diebus festiuis) ad tollendam excommunicationem, vt ipsi liceat audire Sacrum, obligatur verò modò dicto, vt confiteatur, & communicet? Disparitas autem est, quia confessio, & communio sunt maioris momenti ad salutem, quam auditio Sacri: & ideo illorum præceptum rigidè, huius autem, non tam rigidè obligat Fideles ad tollenda obstantia impedimenta.

f Suar. Sayr. Henri. Coninch apud Merollam loc. c.

Vbi communicandum in Paschate.

42 A Quibus autem, & in quo loco accipienda sit sacra Eucharistia paschatis tempore, nunc est dicendum. Id quod, vt melius intelligatur, aduertendum est, ad licitè ministrandum hoc Sacramentum requiri iurisdictionem: g pascere enim oues pertinet ad pastorem proprium, vel certe ad eius delegatum; quales, saltem extra pascha, nunc in suis Ecclesiis sunt Religiosi mendicantes, ex priuilegis; Dico (nūc ex priuilegiis) nam cęterū in Clem. prima de priuileg. excommunicantur Religiosi ministrantes Eucharistiam sine parochi licentia. prætereà dico (saltem extra pascha, & in suis Ecclesiis) nam, pro paschate, dicam n. 48. item a n. 51. & an extra suas Ecclesias dicam dicto n. 51.

g Delugo disp. de Euch. 18. sec. 2. nu 36.

43 Sufficit tamen eiusdem pastoris, seu parochi consensus interpretatiuus, seu præsumptus. Quis autem veniat nomine pastoris, seu parochi explicabitur *§. sequenti n. 56.* Neq; dicas si requiritur iurisdictio, ergo requiritur consensus expressus, vt accidit in Sacramento pœnitentiæ. Ne id dicas inquam; nam absolutio in Sacramēto pœnitentiæ, est actio Iudicisque requirit validitatem sententiæ potentis condonare, quam potentiam, seu authoritatem non habet inferior, nisi illi actu a superiore communicetur. At ad administrandam Eucharistiam, id non requiritur; quia semper valide Eucharistia ministrabitur.

44 Per Bullam Cruciatæ dari facultatem, vt extra pascha a quocunq. Sacerdote possi sumi Eucharistia, docet Vasquez; h Negat Suarez; i vtrimque probabile.

h Vasqu. de Euch. dis. 219. c. 5 nu. 47. i Suar. de Euch. dis. 72. sec. 2.

45 Hoc posito hic propria est difficultas pro tempore paschali; nam pro hoc tempore videntur esse magis inuiti parochi ad dandam hanc facultatem, vt, extra suam parochiam. Fideles communicent: quia tunc volunt recognoscere suas oues, vnde non facile tunc præsumetur eorum voluntas, sicuti præsumitur intra annū, quando satis, est si prudenter iudicetur

dicetur, quòd si sciret, ratum Parochus habeter. Quo adhoc igitur.

46 Certum est primò Vagos, & Peregrinos aduenas posse vbi libet *l* huic præcepto satisfacere. Ratio est, quia saltem adest tacita sui parochi, vel Papæ licentia. Idem dic de legitimè *m* impeditis, qui scilicet vel iusta laborant caussa, qua ad Parochiam se conferre nequeant vel Parochus eiusve substitutus absens est, quia in eiusmodi euentibus præsumitur a parocho facta concessio. Idem censeo si parochus vel exequi per negligentiam suum recusat munus, vel licentiam alibi communicandi per malitiam denegat, præsumitur enim tunc alibi communicandi facultatem à Summo Pontifice fuisse concessam.

47 Certum est secundò in Cathedrali posse *n* omnes, etiam de Diœcesi: quia in Cathedrali adest Episcopus totius Diœcesis pastor.

48 Certum sit tertiò prædictos Religiosos, etiam in ipso die Resurrectionis posse *o* ministrare in suis Ecclesiis Eucharistiam iis, qui vel antea satisfecerunt; vel postea satisfacient in parochia. Ratio est, quia illa exceptio (extra diem paschæ) probabiliter intelligi potest formaliter, pro communione facienda ex præcepto, tempore paschali. Illud etiam certum *p* videtur Regulares ex suis priuilegijs posse etiam ob satisfactionem præcepti Eucharistiam suis famulis sæcularibus in Monasterio degentibus ministrare. Id quod Portella *q* ad famulos coniugatos dormientes noctu extra Monasterium extendit. Ratio est, quia Leo X. concessit *r* Minimos, atq; adeo participantes in priuilegiis, *posse in suis domibus, & Ecclesiis communicare famulos suos in habitu sæculari seruientes, etiam Paschatis tempore, etiam in mortis articulo, immo & dare iisdem Sacramentum extremæ Vnctionis.*

Aduerte illud *etiam Paschatis tempore* coniunctum cum illo *etiam in mortis articulo* mihi indicium facere non de vulgari Communione quacumque, sed de ea, quæ ex obligatione exhibenda est, Summum Pontificem indulsisse priuilegium.

Aduerte insuper patrib. Soc. Iesu huiusmodi indultū in hūc modū restringi. *f Hæc facultas cōceditur Superiorib. & quib. ipsi cōmunicauerint.*

49 Certum sit quartò etiam pro hoc tēpore, seu pro hac vice satisfaciendi præcepta; satis esse præsumptū cōsensum parochi. Solū aduertendū erit, vt modò diximus, hic difficilius, alio tēpore faciliùs esse præsumēdū.

50 Vnū igitur, aut alterum remanet incertū: an semper peccet mortaliter, qui, sine rationabili caussa, sed sine contemptu, vel scandalo, solū propter suam commoditatē, velit in Paschate communicare alibi, quā in Parochia, & an peccet sacerdos, si tūc sciēter ministret huic Eucharistiā.

Puto quod Fidelis qui paratus est suum parochū recognoscere, & fortè, in anno, pluries recognouit cōmunicādo in sua parochia, nō irrogat iniuriam grauē Parocho, semel, aut iterū, in sua vita, se subtrahendo in hoc ab eius iurisdictione: atque adeo nō peccat mortaliter, si semel, aut iterum in vita, modo dicto, in aliena Ecclesia, communicat in paschate.

Idē puto, si sacerdos sæcularis (nā de Religioso mox à n. 51.) vnū aut alterū, seu paucos tales cōmunicet. Dico (paucos) si. n. multos cōmunicaret irrogaret grauē parocho iniuriā, perturbaretq; grauiter ordinē parochiarū. Ratio huius doctrinę est, quia rectę rationi nō apparet hæc grauis materia. Pascitur enim ouis, sed vna, vel altera vice, quasi in alieno cāpo ab alieno pastore. Non igitur delinquitur contra substantiam præcepti, sed contra accidentia: & id tam raið; vt multum inuitus rationabiliter, non debeat esse pastor. Scio quod Suarez *t* docet esse mortale ministrare hoc Sacramentum sine debita iurisdictione, & hanc obligationē

esse

l Colligitur ex Sacez lib. 3. de mat. disp. 23. nu. 17. ibi; Secūdo probatur.
m peyr. T. 1. cōst. 1 Iulij 2. nu 91. apud Pellizz. in Man. Reg T. 1. tract 8 c. 3. sec. 3. q. 8 Fauetq Fag. p. i. præcep. Eccl. 3. lib. 3. n. 2. nu. 21.
n C. officium de officio Archipresbyt. Bonac. de Euch. dis. 7. p. 2. nu 11
o Suar. dicta dis. 72 sec. 2. Delugo disp. de Euch. 18. sect. 2 nu. 50.
p Portella in dub. Reg. V. Sacram. ad ministratio cum Pelit. t. 1. man. Reg. c. 8. sec. 3. q. 3
q Portella ibid.
r Apud eosdem.
f In Comp. Priuil. Soc I. v Familiares paragraf. 2.
t Suar de Euch. di. sput. 72. sect. 2. n. hinc sequitur.

esse mutuam ministrantis, & sumentis: sed ipse notanter addit, esse mortale, ex genere suo. Sicut igitur furari v. g. alienam rem est mortale, ex genere suo, & tamen datur leuitas materiæ in furto; sic se veluti surripere, seu subtrahere a iurisdictione sui pastoris erit in genere suo mortale: non tamen tollitur, posse dari materiæ grauitatem, vt videtur esse in nostro casu.

51 De Mendicantibus, Mendicantiumq; priuilegia participantibus, dico duo. Primò, licet aliqui negent; aliqui *u* tamen concedunt apud illos, propter eorundem priuilegia, posse Fideles satisfacere præcepto communionis Paschalis, in cæteris quidem diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis: at non in ipso die Dominico Resurrectionis: voluit enim Pontifex, ad quandam solemnitatem, in fauorem Ecclesiæ Parochialis, excipere pro satisfactione præcepti ipsum solum diē Dominicum Resurrectionis. Ratio huius sententiæ ducitur ex ijs duabus propositionibus. Prima quod satis probabile est *x* in priuilegijs dictis, cum excipitur dies Paschæ, solum excipi materialiter ipsum diem Dominicum Resurrectionis, idque ad satisfaciendū præcepto. Esto sit etiam probabile, excipi formaliter, *vt supra nu.*48. diximus. Secunda quod in cæteris diebus, immo, & toto anno, præter prædictum diem vnicum Resurrectionis Dominicę prędicti Religiosi sunt in suis Ecclesiis, immo & extra suas Ecclesias, atque adeo in alienis *y* delegati Parochorum, sic à Summo Pontifice instituti, vt patet ex eorum priuilegiis. Lege Cōpendium priuileg. Soc. Iesu V. Eucharistia *z* vbi Pater Noster Generalis restringit nostros, vt in alienis Ecclesijs hoc priuilegio, sine licentia eorum, ad quos pertinet, non vtantur. In suis verò excipit ipsum vnum diem Resurrectionis: intellige pro satisfactione præcepti.

u Bauny in Theol. moral. p. 1. t. 5. n. 19.

x beia p. 4. casu 4.

y Portell in resp. Reg. p. 3. casu 39. adducitq; Ioannē la Cr x Rodrique Villalobos.

z Compend. priu. Societ Iesu V. Euch. paragraf. a fine.

52 Dico secundò *a* aliquos putare vniuersaliter, etiam pro ipso Paschatis die, posse satisfieri apud eosdem. Ratio est, quia absolutè sine restrictione Paschæ, id concessit Nicolaus Quintus, & Paulus Tertius Religiosis Beatæ Mariæ de Guadalupę, & consequenter per communicationem cæteris Mendicantibus, Addunt alij alias concessiones Pij IV. & V. lege Pelizzarium *in Man. Reg. T. 1. Tract. 8. num.* 8.

a Idem Bauny ib. lege Fag. præc. Ecc. 3. lib. 1. c. 5. n. 13. & Delugo de Euch disp. 18. sect. 2. nu 49.

At, dices, hoc Priuilegium fuisse viuæ vocis oraculo concessum, adeoque sublatum ab Vrbano Octauo, qui omnia eiusmodi abrogauit. Respondent, aliquos dicere fuisse per Bullam.

53 Has duas opiniones relatas *num.* 51. *&* 52. non possum non vocare saltem speculatiuè probabiles: siquidem probabilius rationibus nituntur, bonosq; habent authores. Et quidem prior videtur expeditior: ita tamen, vt neutram in vsum deducendam censeam, ne detur occasio, vel admirationis in populo, vel querelarum in Prælatis.

54 Dices: extat nouissima declaratio Sacræ Congregationis, qua præcipitur Archiepiscopo Neapolitano, vt id sub censuris prohibeat Patribus Theatinis, & Societatis Iesu, quam adduxit, & timuit Diana. *b*

b Diana p. 6. tract. 7. res. 58. f. ne.

Respondeo. De hac declaratione. Primò non constat authenticè. Secundò non est directa illis religiosis, sed Archiepiscopo. Tertiò est, Epistola particularis pro Diœcesi Neapolitana, vbi fortè aliquod peculiare suboriebatur inconueniens. Quartò principaliter, declaratio sic habet. *Conquesti sunt Parochi de Patribus Theatinis, & Societatis, quod asserere audent, personas laicas assumentes in eorū Oratorijs seu Congregationibus Eucharistiæ Sacramentum, in die Paschatis Ecclesiæ præcepto satisfacere: cum quæ id minimè permissum sit &c.* Vides? loquitur de Congregationibus, seu Oratoriis, vtique priuatis, in quibus iudicatum fuit

fuit

fuit inconueniens satisfieri præcepto: at nos loquimur in Ecclesij publicis. Secundò loquitur de die Pascatis, idest iuxta probabilem superiorem interpretationem de ipso die Dominico Resurrectionis: ergo saltem priori sententiæ, n. 51. relatæ hæc prohibitio non obstat.

Confirmo. Docet, & quidem meritò, Vasquez, c quando verba legis obscura sunt, locum esse opinionibus, & posse quempiam probabiliter verba legis interpretari, atque ita inuestigare mentem legislatoris. Iam, subsumo: in hac declaratione, vt etiam in priuilegiis prædictis non clarè constat, quid importet illud (dies Paschatis) atque adeo obscurum est. ergo poterit quilibet illud probabiliter quid significet interpretari, & con sequenter nos modo iam dicto, interpretari potuimus.

c Vasqu. de Euch. disp. 211 c. 5 n. 45.

§. V.

Nisi forte, de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem caussam, ad tempus ab huiusmodi preceptione duxerit abstinendum.

Vbi, quis hanc, & alibi, quam in Parochia communicandi, licentiam concedere valeat, An Episcopus, Archipresbiter, Vicarius Generalis, Parochi Montis Regalenses.

55 NOmine proprij Sacerdotis intelligi Porochum est constans a Omnium senten ia; adhuc ad tamē aliqua enucleāda supersunt.

Dubitare enim quis posset, an Parochus licentiam concedere alicui Fidelium valeat, vt non communicet in tempore Paschatis? Dico non posse, id enim non concedit Canon; sed solum quod pœnitens, propter rationabilem causam, cum consilio tamen Parochi, possit ad tempus Communionem Paschalem differre. Vnde Sà sic habet. *b Qui post octo dies, ante, vel post Pascha, communicat præcepto satisfacit: & qui longe post, ex consilio Confessoris ex decreto Eugenij IV. apud Nauarum*, vbi obiter nota illud (longe post.) Non inficior causam posse esse aliquando tam grauem, vt possit, vel ex se pœnitēs, vel ex consilio prudentis ad tempus differre. Lege Layman, c qui id docet etiam de confessione. *Si quis (inquit toto anno, nunquam confessus fuisset, & Communionem ad breue tempus, ex caussa, puta vsque ad Pentecosten differre deberet? probabile est, grauiter non peccaturum: & si etiam confessionem differret, si putaret postea eam commodius per acturum esse, verum si talis post Pentecosten mortaliter peccet; obligatus erit eo anno iterum confiteri siquidem prædicta confessio fuit ob obligationem præcedentis anni, vt notauit Coninch.* Hactenus Layman.

a Glo. fin Clem. 1. de priuil. verb. Presbyteri.

b Sà verbo Euchar n. 8.

c Laym. lib. 5. tr. 6 c. 5. n. 10.

Quæ nam sint hę caussę ad differendam, immo ad omittendam communionem; ex supradictis a n. 29. erit facile colligendum.

56 Sed quis licentiam alibi, quam in Parochia, communicandi, dare poterit? Solus ne Parochus, an etiam alij? Sanè solus Parochus, quique venit nomine Parochi, seu Pastoris. Quo nomine venit quicumque, qui curatum beneficium habet; respectu suorum Parochianorum, siue curatus vocetus, siue Archipresbyter, siue Vicarius ad curam, siue alio nomine; hi enim omnes, vel similes, respectu suarum ouium, sunt proprij Sacerdotes.

57 Dubitauit autem glossa in Clem. prima V. Presbyteri, an Episcopus, & Archipresbyter Cathedralis Ecclesiæ possint licentiam concedere, vt Religiosi possint tale Sacramentum ministrare; & resoluit, post factum posse approbari concessionem datam a prædictis: sed ante factum melius esse, vt ab his non concedatur.

58 Nihilominus non video, cur Episcopo id denegari possit, vt item conce-

concedere diœcesanis licentiam comunicandi alibi, quàm in Parochia, cum enim ipse sit Parochus, & Pastor suę Diœcesis, vt omnibus constat, & eademmet Glossa ibidem fatetur, immeritò id illi denegari poterit.

59 Archipresbyterum Cathedralis, respectu totius Diœcesis, vltro concedo nequaquam posse: potest enim solum respectu suorum Parochianorum, quibus ipse Parochus est, nam licet in iure maior sit eius potestas, tamen iam in multis, ex antiqua consuetudine, eam esse restrictam, notant Doctores. *d*

d Barbosa de iure vniuerso lib. 1. c. 25. n. 25.

60 De vicario Generali (Nam Vicarius Foraneus, cum ad ipsum cura spiritualis animarum non spectet, nullo modo potest) quoniam facit vnum cum Episcopo, & est Pastor ex officio, dicendum est *e* posse (etiam sine mandato speciali) ex sola Vicariatus generalitate. Cum enim etiam siue speciali mandato, ex probabiliore sententia *f* concedere possit licentia Sacerdotibus ad excipiendas confessiones: cur hoc non poterit, quod est minus.

e Suar. de Euch. di. 72. sect. 2. 6. sed inquires circa finẽ. f Sancez lib. 3. de matrim. dis. 29. n. 15. Barbos. de pot. Episcop. p. 3. all. 54 n. 12.

61 Illud a me, dum hæc scriberem, Parochi Ciuitatis Montis Regalensis in Sicilia quæsiuerunt, quod, quia facit ad institutum nostrum, hic afferre abs re non erit.

In dictæ Ciuitatis Cathedrali, & Matrice Ecclesia sex sunt Parochi; curam animarũ totius Ciuitatis gerentes, æquales in potestate, singulique, pro vt casus occurrit, officium Parochi exercentes: solum enim ad laborem minuendum, per hebdomadas, Sacramentorum administrationi asistunt: & solum ad honorem, antiquior ex illis Archipresbyter appellatur. Iam, simulne omnes, an quilibet ex illis, pro vt libuerit, sine dependentia a Socij, poterunt hanc licentiam impertiri? Maxime faueat huic responsioni ea quæ ex Cespede affert Lezzàna Consulto 41. a *nu*. 48.

62 Respondi, quemlibet posse; si quidem quilibet est toto iure parochus, nec vnquam tale ius ammittere potuit, cum talis potestas sit imbibita in ipso iuro iure Parochi. Facit ad hoc illud quod docet Sanchez. *g* Dum parochi (ait) duo in solidum alicui parochiæ præsunt, potest vter illis altero inuito ministrare Sacramenta, & interesse matrimonio alijque asistendi licentiam dare. Quia par in parem non habet imperium. *h* Sanè hanc Ecclesiam puto esse eius generis, quo cura Animarum Eccelesiæ, vel Episcopo incumbit, & per plures administratur; de quo Ecclesiæ genere meminit Tridentinum. *i*

g Sanc. lib. 3. de matr. d. 24. n. 6

h C. innotuit de electione, & L. ille à quo §. intempestiuum ff. ad Trabellia.
i Trid. sess. 24. de reform. c. 18. initio.

63 Dices si hæc Ecclesia est eiusmodi, sequitur, quod ipsi prædicti sex non sint verè ordinari parochi, sed delegati, merique coadiutores Episcopi; atque adeo possumus dubitare, an ipsis sit delegatum, posse dare prædictam licentiam.

Respondeo, cum ipsis detur potestas, & authoritas ad vniuersitatem caussarum pertinentium ad Parochi officium; hæc etiam potestas eisdẽ concessa erit, siue sint ordinarij, siue delegati; quod hic decernere non est laborandum: & sanè si illis conceditur officium ministrandi omnia Sacramenta, curamque animarum habendi, quod est maius; num potestatem concedendi eam licentiam, quæ potestas longè minoris momenti est, denegatam fuisse censebimus.

Audi Emmanuelem Sa, *l* Cui generaliter (inquit) committuntur omnia exercenda in parochia; potest dare alteri Sacerdoti licentiam administrandi Sacramenta. Hæc Sà.

l Sà V. Sacramẽtum, num. 6.

Adde quod in instrumento institutionis ipsorum, eos absolutè parrochos

rochos nominat Archiepiscopus, seu Vicarius instituens: & in ritu, modoque accipiendi possessionem seruantur in iisdem solemnitates seruari solitæ in cæteris ordinarijs Parochis. Quare non video, quo ad rem nostram, dubitationis esse locum.

Actus institutionis vnius ex ipsis, quem authenticè ex scriptum ego videre volui, sic habet: *D. Hieronymus Rosado Coronel Vicarius Generalis Sede Vacante huius Ciuitatis &c. dedit, & dat Reuerendo D. Ioseph Gentili possessionem, & Canonicam institutionem dicti canonicatus Parochi, & Curati dictæ maioris Ecclesiæ per impositionem bireti, stolæ, & annuli; ac etiam dictus Dominus Vicarius, accepit a dicto de Gentili iuramentum, & professionem fide in forma &c.*

64 Et in actu, seu instrumento immissæ, seu traditæ possessionis, sic habetur: *Dictus de Gentili Canonicus, Parochus, & Curatus electus &c. fuit per me impositus, atq; immissus in realem, actualem, & corporalem possessionem dicti Canonicatus, Parochi, & Curati intus dictam maiorem Ecclesiam per apertionem, & clausuram Custodiæ Sanctissimi Sacramenti, osculationem Altaris eiusdem, & fontis Baptismatis: per apertionem, & clausionem arcæ, in qua reponuntur libri Baptismatis, Sponsalitiorum &c. & per alia signa denotantia ipsam possessionem.*

Lege Barbosam, *k* qui non alijs, nisi his, vel similibus clausulis, & solemnitatibus, vt certè fieri solet, Parochos instituit, iisque possessionem Parochiæ tradit, ita vt ambigere nullus rationabiliter iam possit omnibus, & singulis Montis Regalis Parochis iura Parochorum vniuersa competere. Barbos. de pot est. Par. 1. p. in fine c. 2. form. 9. & 12.

§. VI.

Alioqui, et viuens ab Ecclesiæ ingressu arceatur; et moriens ecclesiastica careat sepultura.

65 POena non confitentibus semel in anno, & non communicantibus in Paschate, est, vt arceantur ab Ecclesiæ ingressu, & ne sepeliantur in loco: quia tamen est pœna, & quidem ferenda; non incurritur ipso facto, sed post sententiam. Iniure, igitur non est pœna excommunicationis nec latæ, nec ferendæ. Solum audio in aliquibus d'œcesibus adesse excommunicationem ferendam, quæ, si est, timeatur.

66 Si quis Fidelis moriatur, nec constet an communicauerit, saltem in Paschate, est ne sepeliendus in loco sacro? Respondeo, nisi constet non communicasse, iudicandus est obseruasse præceptum, atque adeo rite sepeliendum. Adde neminem huic pœnæ (cum sit ferenda) subijci nisi post latam sententiam. Cum igitur nunc vix in vsu sit, vt contra aliquem similis sententia fulminetur; nunquam ex hoc capite, erit Fidelis à sacra Sepultura depellendus.

CAPVT QVINTVM.

De Præcepto Communionis instante mortis periculo.

§. I.

An hoc præceptum omnes in eo periculo obliget?

1 NOn modo nonnulli *a* docent communionis præceptum, vt à Christo latum, obligare solum semel in vita; atque adeo, qui in vita semel communicauit, non obligari, *b* sub mortali, instante morte, iterum

a S. Bonau. Syl. Armi la, apud Suarium de Euch. disput. 69. sec. 3. initio.
b Sà V Euch. n. 1. fauet non parum.

iterum communicare: verum etiam alij *e* sunt, qui putant nullam absolutè esse obligationem sub mortali eo ingruentis periculi tempore communicandi. Sed tenendum est, adesse *d* obligationem sub mortali. Ratio potissima ducitur ex Fidelium, & Ecclesiæ sensu, sic iudicantium.

e Ca't. Ledesma, vict. Palud. allat. ibi. ab eod Suare. d Suar. ibid. Va'q. de Euch. disp. 214. c. 2. n. 3. & passim recentiore.

2 Idque verum est siue mors instans sit ex infirmitate, siue ex violentia: par enim est ratio. Immo & quoties imminet periculum mortis, vt in prælio, longa, & periculosa nauigatione, & similibus: eandem adesse obligationem, docent communiter Doctores, *e* Iudex ergo, nisi fortè teneat opinionem *f* contrariam (quam non esse tenendam consulo) obligatur Reo tempus ad Communionem concedere. Excipe nisi fuga eiusdem Rei, ex qua damnum publicum, vel mors ipsi iudici posset oriri, rationabiliter timeretur: nam tunc licebit contra vim vi se defendere.

e Ibid. f Fag. 3. Eccl præc. lib. 1 cap. 4. nu. 4.

3 Non tamen præceptum eiusmodi adeo rigidè suscipiendum est, vt infirmo, qui nullo remedio (de quo *infra* §. 9. *nu.* 21.) vale Sacram Hostiam deglutire, possit *g* propinari Sanctissimus Sanguis: quia hoc præceptum non obligat, nisi debito modo.

g Fagund. Suar. alijque apud Dianam p. 5. tr. 3. ref. 34. esto posse doceat Ochag. ibid.

§. II.

An obliget eos, qui paulo ante periculum communicarunt?

4 QVi v. g. duos, vel tres, immo & octo, vel decem dies, antequã in periculum incidit, communicauit; obligatur ne iterum communicare eo superueniente periculo? Obligari docent aliqui *a* siquidem Communio antecedens, cum non fuerit exhibita, quando vrgebat præceptum, præcepto non satisfecit. Ad eum modum, quo, qui Missæ interfuit die Sabbato, non satisfecit præcepto de Missa die Dominico audienda.

a Vasq. de Euchar. disp. 214. c. 2. n. 12

5 At non obligari melius docent alij. *b* Ratio præcipua est, quia hoc præceptum non obligat nisi circum circa periculum vitæ, siue à me ignoratum, siue scitum: obligat enim, vt propè mortem inueniat Sacra Eucharistia refectus. Confirmatur, quia plura inueniuntur huius generis præcepta, quibus satisfit, si paulo antequam vrgeat præceptum, adimpleantur. Sic, si Nouitius, vel Clericus recitet officium mane antequam professionem emittat, vel ordinetur in sacris? non illum obligabis eodem die, post emissam professionem, vel ordines susceptos, iterum recitare: sic, Sacerdos, qui celebrauit mane in loco, vbi non erat festum de præcepto, si postea, eadem die, se conferat in locum, vbi festum celebratur, non obligabitur ad audiendum iterum sacrum, Idem de laico, qui mane sacro interfuit, in prædicto loco non festiuo, & postea ad festi locum accessit. Eodem ergo modo in casu nostro &c.

b Suar. de Euch. disp. 69. sect. 2. §. Rogabis. Delugo disp. de Euchar. 16. sect. 2.

6 Missa igitur, Dominica die ideo audienda est ex præcepto ab eo, qui audierat Sabbato; quia in honorem diei Dominici latum est præceptum de Sacro tunc audiendo, qui honor tali diei addictus, non exhibetur die Sabbati. At in nostro, habetur finis præcepti, qui est refici spiritualiter circa mortis periculum: vt etiam habetur finis præcepti in prædictis casibus, qui est, illos obligatos orare quotidie, & Fideles, colere per Missam diem festum: Licet enim finis nõ cadat sub præcepto, ostendit tamen præceptum hoc modo esse, & non alio intelligendum.

§. III.

An obliget eum qui communicauit in Paschate.

7 SI communicauit quis in Paschate, & post aliquod notabile tempus, puta, post mensem incidit in periculum vitæ, obligatur

tur *a* iterum communicare. Ratio est, quia ex vna parte hæc sunt duo præcepta, alterum communicandi in Paschate Ecclesiasticum, *b* alterum, communicandi in periculo mortis, ex communi sententia, Diuinum *c* simul, & Ecclesiasticum: & ex alia parte per vnam sumptionem vtrique, in casu, dicto, satisfieri non potest; cum propter illam distantiã, finis refectionis necessariæ, instante morte, non habeatur per sumptionem tanto tempore ante factam. Quod si, qui, in Paschate communicauit incidat in prædictum vitæ periculum post paucos dies, puta post octo, vel decem, non obligabitur denuo communicare. Ratio est, quia cum finis refectionis necessariæ tunc habeatur, potuit per vnam sumptionem vtrique obligationi satisfacere, vt ex dictis §. precedenti clarè consequitur.

a Suar. Vasq. Valeri al. ijque quos sequitur, & citat Hurtad. de Euch. disput. 10. diff. 2.
b Idem ibid.
c Idem ibid.

§. IV.

An hoc præceptum obliget petere Eucharistiam ab hæretico, excommunicato, & similibus, si alius Sacerdos non adsit?

8 QVamuis aliqui *a* concedant Sacerdote excommunicato, etiam denunciato, ab hæretico, schismatico, publico peccatore, licere in mo... is periculo petere, ac suscipere, quando alius Confessor non adest, Sacramentum Pœnitentię, non tamen concedunt Eucharistiæ Sacramentum; quia necessitas (inquiunt) pœnitentiæ maior est, quam necessitas Eucharistiæ. Verum probabilius est, *b* posse, bono ministro deficiente, etiam Eucharistiam, idque licet infirmus aliud Sacramentum v. g. extremam Vnctionem, vel Confessionem ab idoneo ministro susceperit. Ratio est, quia mater Ecclesia, pro illo articulo, creditur neminem à ministrando tãtam infirmo refectionem velle repellere: & ex alio capite, necessitas excusat a cooperatione, quæ videtur esse cum peccato ministri, qui ex sua malitia aptum ad Sacramenta ministranda non se reddit. Suppono autem non fore scandalum, nec Catholicæ Religionis contemptum, vt certe esset, si suscipere v. g. communionem esset signum participationis cum illius erroribus, quod nunquam licet.

At si licet, obligabitur ne infirmus? Respondeo obligabitur; quia excusationem non habet. Si ramen nollet; posset priorem sententiã sequi, asserentem non licere, & consequenter non adesse obligationem: quæ sententia certe probabilis est; *c* præsertim si alia Sacramenta ritè suscepetit, vel se esse in statu gratiæ iudicauerit.

a Durandus. Palud. alijq; apud Suarium de Euchar disp. 72. sec. 4. fine.
b Sancez ibid.
c Chelison apud Dianam p. 5 trac. 2. r. 149.

§. V.

An in eadem instantis mortis necessitate, possit quilibet Sacerdos etiam Religiosus, ministrare Eucharistiam.

9 NEc Religiosi, immo nec quilibet Sacerdos, nisi proprius, idest parochus potest de iure *a* ministrare sacrum Viaticum moribundis, quia nullo meliori tempore præsumitur velle pastorem recognoscere ouem suam, quam in tanta necessitate: tamen, si parochus absit, nec possit ab illo peti licentia; quilibet poterit. *b* Ratio est tum quia præsumitur parochi voluntas, tum quia casus extremę necessitatis semper intelligitur exceptus. In eodem mortis articulo qua ratione liceat Regularibus suis famulis ministrare Eucharistiam diximus per occasionem in superioribus c. 4. §. 4. n. 48. Addimus in præsentia licere, & Hospitibus sæcularibus in eorundem Religiosorum domibus forte decumbentibus, vt etiam extremam Vnctionem libere conferre ex priuilegio quod expendit Peyrinus. *c* Nostræ Societatis patribus id nondum

cum

a Suarde Euch. disput 72. sect. 2 paragraf sed quæres.
b Ibidem.
c Peyrin. T. 1 const. 1. Iulij 2 num. 92.

cummunicauit R. P. Generalis, quamobrem secundum nostra iura *d* ab eo erit, donec illud communicet, abstinendum; in seminaris tamen id omnino esse concedendum inibi conuiuentibus saltem ex vsu *e* recepto notat Pellizzarius.

d In præfat. Cōp Priuil Soc. Iesu.
e Pelli. Tr. 2. Man. Reg. Tr 8. c. 3. sect. 3 qu. 11. fine.

Emerit ex dictis difficultas, An Religiosus, immo quilibet Sacerdos non parochus, si absente parocho vel nolente, potest ministrare viaticum grauiter periclitanti, vt dictum est, obligetur etiam sub peccato? Dico (non parochus) siquidem ipsum parochum obligari, quia adhoc & similia ministeria stipendium recipit, fatemur omnes.

Respondeo nequaquam *f* esse obligandum si absque notabili suo incommodo ministrare non valet, Ratio est, quia ex vna parte actualis communio, non est regulariter necessaria spirituali ægrotantis saluti, cum ad hanc satis superque sit confessio, & ex alia Sacerdos, qui non est pastor, solum ad id vigeretur à Caritate; hæc autem, quando necessitas minus imminet, dictumq; vrget notabile damnum, non obligat. *g*

f Idem tr. 5. Man. Reg. tr 5. c. 9. sec. 1 qu. 6.
g Castr. T. 1 dis. de Carit. p. 9. bonac. Carit disput. 3. p. 4 alisque.

Peste infectis qua ratione siue parocho siue non parocho incumbat onus Eucharistiam porrigendi, præter id quod ex dictis colligi potest, vide apud pellizzarium *h* aliosque *i*

h Pelli. T. 1. Man. Reg. Tr. 5. c. 9. sec. 1. qu. 6.
i Val. Malder. Reginal. alijq. apud Castr op. bonac. Pelli citatos.

§. VI.

An, qui, mane ex deuotione communicauit, et deinde in periculum mortis incidit, possit eadem die, pro Viatico communicare?

10 NOn solum posse, *a* sed debere, docent non nulli, eo nixi fundamento, cuius modò, meminimus §. 2. quia nimirum, quando hic mane communicauit, non vrgebat præceptum: Communicet igitur adueniente periculo, quando præceptum iam vrget, vt illi satisfaciat. Nonnulli vero solum dicunt *b* posse, non autem sub obligatione: si quidem prohibita est duplicata eodem die communio.

a Hurtad. de Euch. disp. 10. diff. 2.
b Apud De lugo Euch disp. 16. sec 3 nu 54.

Communis, & vera sententia est, nec debere, nec posse. *c* Ratio primi est, quia iam est præcepto satisfactum mane, vt constat ex dicto §. 2. Ratio secundi est, quia prohibemur bis eodem die communicare.

c Suar. de Euch. disput. 69. sec. 3. §. Rogabis in fine Fag. Granado præ pos. Laym. De lugo eos citans dict. sect 3.

Post hæc scripta, & impressa legi, præter Hurtadum iam citatum, sententiam pellizzarii Quintanaduenas Dicastilli aliorumque, *d* qui docēt posse, ac debere. Verum diligenter omnibus accurate perpensis distinguendum esse, ne locum errori locum densus, sic censeo. Vel mane quis communicauit bene valēs, & deinde incidit in morbum periculosum, ita, vt credatur non porrecturus vitam ad diem sequentem, & hunc iterum posse eodem illo die, immo debere communicare probabile erit ex authoritate tot. Doctorum, nec aliud ipsos velle, si eorum verba, & rationes perpendantur, existimo. Vel mane quis dum laboraret periculoso morbo, pro quo si illud periculum aduertebatur, poterat ei dari viaticum, ipse tamen communicauit ex diuotione. Et hunc nō posse iterum, eodem die, communicare; si recrudescat tunc morbus, ob quem iudicetur eodem die moriturus, constanter affirmo. Et de hoc casu ego sum locutus in hoc n. 10. loquutus enim sum de eo, qui communicauit mane, deinde incidit in periculum. Ratio vtriusque partis distinctionis est, quia in priori casu ex probabili sententia non est satisfactum præcepto comunicandi in periculo mortis: ille enim in periculo non erat quando communicauit. At in posteriore casu satisfactum est, quia iam erat in periculo, quamuis non putaretur esse, vel quamuis cum ea intentione non communicauerit. Sicuti si mane diei festi audis sacrum, licet nescias illum esse diem festiuum, satisfacis præcepto: quia

d Pelli Quintan. Dicastill. Martin de S. Ioseph. Lean. Ludouic. à S. Io. apud Dianam p. 10. tr. 11. ref. 40.

tunc

tunc rem præceptam iam impleuisti; neque Missam aliam teneris audire, post scientiam Festi, vt alibi e docuimus, Ecclesia namque præcepit auditionem Missæ simpliciter, non intentionem satisfaciendi præcepto

e in Decal. lib. 4. c. 2. §. 2. n. 18.

§. VII.

De sumente Viaticum in mortali, deque mortaliter peccante post illud.

11 SI quis Sacrum viaticum, existens in peccato mortali, sacrilege sumpsit, licet alias peccauerit huic tamen præcepto iã satisfecit, prout constat, ex dictis *cap. 4. §. 4. nu. 34.*

12 Quod si rite, & purè viatico refectus est, sed post ipsã refectionẽ incidit in mortale, aliqui a putant astringi iterum, in eodem mortis periculo communicare, vt non moriatur sine auxilio Eucharistiæ. Verum consilium id quidem bonum est, non obligatio; b quia iam, per priorem sumptionem, præcepto factum est satis. Ad confessionem autẽ talis peccati obligatur, etiam si cõtritus sibi videatur: quia debet obseruare præceptum subdendi clauibus omnia peccata mortalia.

a Sot. in 4. d. 12. q. 1. art. 11.
b Hurtad. de Euc. disput 10. dif. 2. De Lugo de Euchar. dis. 16. sec 2. n. 46.

§. VIII.

An pueri communicandi sint pro Viatico

13 PRo pueris, vsum perfectum rationis habentibus, non est dubium adesse præceptum, & non adesse prò rationis expertibus, vt patet ex dictis supra *cap. 4. §. 2.* Solum ergo est difficultas de pueris intra latitudinem decimi, & quartidecimi anni existentibus, qui habent quidem aptitudinem ad confessionem, non verò, ex aliquorum sententia, ad reuerenter suscipiendam Eucharistiam.

14 Dico, his posse, immo debere a dari Viaticum, sicuti iisdem dari solet extrema vnctio: id enim suadet præceptum diuinum, in tãta instãtis mortis necessitate; esto, non esse dandum contendat *b* alii probabiliter. Immo *de lugo c* merito, propter eandem rationem, contendit etiam puero, de quo fit dubium, an doli capacitatem habeat, posse (licet nõ debere) dari Viaticum, sicuti datur confessio, & extrema vnctio, licet hæc, propter periculum irritandi Sacramentum, sub conditione.

Dices, cur pueris bene discurrentibus, potest, & debet, his vero sub dubio discurrentibus solum potest? Respondeo quia illi subduntur legibus, atque adeo huic præcepto, hi vero cum sit dubium, an discurrant, dubium etiam est, an subdantur legibus, & consequenter, ex doctrina Doctorum *d* in materia de legibus; ad obseruandam legem non obligantur, quia in tali dubio est possessio pro libertate.

a Su. de Euch dis. 70. sec. 1 & passim.
b Vasq. de Eu. disp. 214. c. 4. n. 41. Hurt. de Euc. dis. 10. dif. 4. aliiq.
c De lugo de Euc. dis. 13. sec 4 nu 44.
d Castrop. de cõscient. disp. 3. p. 7 nu. 1.

§. IX.

An amenti temporaneo, ac Phrenetico dandum sit sacrum Viaticum.

15 DIximus c. 4. §. perpetuo amentibus, non esse dandam eucharistiam, nunc consequenter dicendum, nec esse dandam sacrum Viaticum, semifatuis vero, vt etiam stolidis, & mutis, & surdis, sicuti eucharistiam in vita esse concedendam, dummodo absit periculum irreuerentiæ; ibidem diximus, sic, & in morte Viaticum esse, dandum nunc consequenter asserimus.

At vero illis, qui prius vsu rationis potiti sunt esse porrigendam euchariſtiã in articulo mortis, si prius volũtatẽ habuerint eam recipiendi.

docet cum communi opinione S.Th. *a* idq; vniuersaliter siue paulo, siue multo ante mortis periculum (cum eadem sit ratio) vsum rationis amiserint; Addo non solum posse porrigi, sed debere, quando non est periculum irreuerentiæ, sicuti iisdem dari etiam solet extrema vnctio. Vide quæ dixi ibidem *nu*.4. circa finem.

19 Petes qualis voluntas requiritur, vt præcedat ante amentiã. Respond. alii exigunt, vt petierit; alii *c* melius satis esse docent, quod piam, ac religiosam voluntatem præ se quis tulerit; atque ita, si non constet de peccato mortali commisso, & non absoluto, præsumendum in bono statu, & communicandum. Nec est par ratio de confessione, nam, præterquam quod, aliqui concedunt etiam non petenti moribundo, sed tamẽ qui Christianè vixerit posse, immo debere dari absolutionem, saltẽ sub conditione, est disparratio; quia actus poenitentis sunt materia necessaria Sacramenti poenitentiæ, quod non est in communione. Ad hoc facit illa probabilis doctrina Nauarri dicentis infirmo alienato a ratione, etiam si non petiisset Sacramentum, sed tamen dederit aliqua signa contritionis, tollendo manus, percutiendo pectus, dicendo Miserere, dandam esse Eucharistiam, etiam si obstinatus multo tempore in peccato mortali vixisset, nec per multos annos confessus fuisset, poterit enim absolui, saltem sub conditione, & communicari: &c. *Vide quæ dicam cap.6.§.3.*

§. X.

Quando licet dare infirmo non ieiuno Communionem.

17 Priuilegio sumendi Eucharistiam non ieiunum, tunc demũ quis instante morte vti valet, cum necessitas exposcit. Vidi ego timoratos quosdam non ieiuno dedisse Viaticum, cum facilime potuisset ieiuno. Sanè non ritè, eosque modestè monui, priuilegium eiusmodi non esse Viatico absolutè concessum, sed sub conditione necessitatis illud non ieiune sumendi. Quoniam vero articulus mortis est, quando breui ineuitabiliter moriturus est ægrotus: periculum vero quando probabiliter dubitatur, nõ post multũ tẽpus de eiusdẽ morte, quæ frequenter in tali casu accidere soleat, hoc priuilegium habet fidelis tum in articulo, tum in periculo: sicut etiã habet posse absolui a reseruatis à quocunque Sacerdote. Quale autem, & quantum debeat esse periculum, potius ex Medeci prudẽtia, vel astantium arbitrio cognoscendum erit, quam aliunde. Illud certum est minus periculum hic requiri quam requirat extrema vnctio: vt ex praxi communi constat, illi rationi innixa, quod morti nõ valde proximus maiori cum deuotione sacram refectionem suscipere poterit.

18 Nõ est tamen scrupulosè prædicta necessitas expendenda. Vnde si commode non potest expectari, quando his communicandus sit ieiunus, siue sit infirmus, siue sit iuste: vel iniuste occidens, communicetur, non ieiunus. Immo Iudex non tenetur *c* expectare executionem mortis in reo, vt is communicet non ieiunus.

19 Simili ratione incommoditas, quæ esset in iis, qui communicare infirmum debet, excusat a ieiunio. Hinc excusantur, qui ne statim post mediam nocte surgant, ad dandum infirmo ieiuno Communionem; dant vesperi non ieiuno.

20 Parochus excusatur, qui impeditus mane in Ecclesiæ, expeditius sero accedit ad ægrotum non ieiunum communicandum. Ingenio etiam excusat Parochum ex eo capite, quod vesperi, cum maiori decentia,

gia, comitantibus laicis Sacramentum deferret, quàm manè. Ratio autem prædictorum est, quia non tam rigorosè accipiendum esse eiusmodi præceptum, in occasione Viatici, ipsa priorum praxis docet. Nã propterea idem priuilegium extendi probabiliter ad Sacerdotem, vt possit non ieiunus celebrari, si non adsint aliæ particulæ consecratæ ad dandum alteri Viaticum, diximus supra c.2.§.8. *num.*32.

21 Illud denique huc reduci potest, quod si infirmus res siccas, atq; adeo Sacratissimã hostiam deglutire non potest, etiam sumpto post aliã vino, vel aliquo liquore; aptum remedium fore putant aliqui hostiã sacram intinctã vino a Sacerdotis manibus infirmo porrigi: porrigi enim per cocleare, vel aliud aptum instrumentũ argenteum, vel aureum vino plenum, indè difficilè *f* aliquibus fit, quia etiam peste infectis non conceditur per similia instrumenta sacrã hostiam porrigere: cum consuetudo Ecclesiæ Latinæ sit a manibus sacri ministri esse Eucharistiam immediatè suscipiendã. Quamuis non improbabiliter, si ne scandalo, & periculo lapsus Eucharistiæ in terram fiat, posse *g* non nemo censeat.

Alia quædam pertinentia ad Parochum deferentem Viaticum habes infra *c.*6. §. 1. sicuti etiam quid fiet cum infirmo patiente vomitum habuisti c.2.§.5. & *c.*3.§.4.

f Bon. d.4 de Euc. q.5 p.1 nu.10 lege Suar. de pœn. disp. 44 sec.3 n.17.

g Posseuinus apud eund. Bonac.

§. XI.

An qui semel Viatico refectus fuit, possit intra eandem ægritudinem sæpius non ieiunus communicare.

22 TRibus dictis, quæ ad propositam difficultatẽ pertinent, meo more, hoc est breuiter, expediam. Dico primo si morbus statum mutet, vt, si ægrotus in vitæ periculo versabatur, & deinde conualuit, cui postea simile periculum redijt; potest *a* in posteriore hoc periculo, non ieiunus communicare (licet in priore similiter non ieiunus communicauerit) Idque toties, quoties simile quid euenerit.

23 Dico secundo quando idem periculum perseuerat; si heri verb.gr. communicauit (etiam sub titulo Viatici) ieiunus; poterit *b* hodie non ieiunus. Et è contra si heri communicauit non ieiunus, poterit *c* hodie ieiunus.

24 Dico tertio in eodem casu, quando idem periculum perseuerat, si heri non ieiunus pro Viatico quis communicauit; aliqui cõcedunt etiã hodie, idest sequenti *d* die, noui ieiunũ iterum pro Viatico communicare posse; alij *e* vero negant. Sanè vtrumq; probabiliter dictum est; licet non ignorem negantium sententiam esse communiorem. Qui autem negantium aliqui docent posse post multum tempus *f* alij *g* post triginta solum dies, alij *h* post decem, vel octo dies, alii post *i* septem, alii post sex, *l* alii post *m* tres. Ratio harum opinionum est, quia, cum moribundum non ieiunum communicare sit ex pia Ecclesiæ vel *n* concessione, vel consuetudine o introductum; alij mitiùs, alii rigidius, eiusmodi concessionem, vsumuè interpretantur.

a De Lugo disp. de Euc 15 sec.3 num. 62. & cõmuniter.
b Ibi nu. 63 contra Vasq de Euc. dis. 211 c.4 n.38.
c Colligitur ex eodem.
d Laym lib.4. tr 4. c.6. n 20. Hurt. de Sacra dis 9 dif 1.
e Ap. d c tat.
f Nauar apud De Lugo cit
g Villal apud eudem
h Suar & Nunniꝰ ibid. cit.
i Silu ibid
l Armil & Fillit ib.
m Lud de S.Io ib.
n Vasq de Euc disp. 211.c.4 n.38.
o De Lugo cit. nu. 59. fine.

§. XII.

An eadem die, qua quis occidendus est; possit communicare. Et quid de Infideli, qui eadem, qua baptizatur die, est suspendendus.

25 PAnormi in Sicilia, & in Regno Castellæ morte eadem die puniẽdos, non solent Ministri, sed pridie communicare. Ego tamen non video sufficientem talis consuetudinis rationẽ: tum quia eodem die

interficiendum communicare nullo modo cedit in irreuerentiam Christi Domini: tum quia interficiendus melius, ad mortem vicinam disponitur: tum quia Romæ *a* eadem die eiusmodi interficiendos communicant. Immo aliqui *b* eiusmodi damnatis, etiam si pridie communicauerint, concedunt iterum die sequenti, quo morituri sunt, communicare posse. Idque aliqui *c* dicunt fieri posse, vna hora ante patibulum: si quidem vna hora regulariter sufficit ad sacras species digerendas, vt supra *c.3.§.4.nu.4.*

a Consetius apud Dian. p.3. tr.4. ref. 59 & p.5. tr.3. ref. 38.
b Io. Sanch. in sel. dis. 40. nu 4.
c Sà V. Euch. nu. 2. alijque apud Ioan. Sanch. cit.
d Io. Sanch. ibid à nu. 3.

26 Quod si puniendus sit Infidelis eodem die baptizatus; benè, pro vt tempus permittit, instruendus post Baptismum de hoc Sacramento est, & communicandus: *d* quia iam est capax illius, nec vlla ratio dictat eum esse tanto bono priuandum.

CAPVT SEXTVM.

De Ministro Communionis.

1 DE Communionis Ministro (qui est solus Sacerdos, & ex commissione ipsius, vrgente aliqua causa, *a* & semper, quando instat mors alicuius, deficiente tamen Sacerdote, Diaconus aliqua tetigimus in præcedentibus. Verùm nunc in proprio loco nonnulla sunt, ad complementum tractationis, addenda.

a Suar. de Euchar. disp. 72. sect. 1. De Lugo de Euc. disp. 18. sec. 1. nu. 27.

§. I.
Quo habitu, quo die, qua hora, quibus circunstantijs est ministranda Eucharistia.

2 DE statu gratiæ an requiratur in ministrante tantum Sacramentum diximus, per occasioné, supra *c.1.§.7.n.59.* Nunc ergo cætera quædam, ad exteriorem cultum pertinētia, sic breuiter percurrimus.

3 Primo non opus est, *a* vt Sacerdos hoc Sacramentum ministrans, sit ieiunus: si quidem id nullo iure præcipitur.

a Bona. de Eu. dis. q. 5. p. 2. num. 6.

4 Secundo omni anni tempore ministrari potest. Dubitatur tamen an possit die Parasceue, hoc est Veneris Sancti, quando certum est non licere *b* Sacerdoti celebrare, sed solum, ex præconsecratis die antecedenti communicare, Dico posse: *c* at extrà periculum mortis non esse passim in vsu in illo enim periculo posse, immo debere non est dubium.) Hic tamen non vsus nequaquam induxit obligationem peccati eo die communicanti, sed decentiæ duntaxat; propter mœrorem Passionis Domini Nostri, & sicubi vsus est communicandi iam ea decentiæ ratio, ipso vsu sic interpræetante, cessar.

b De Lugo de Euc. dis. 20. sec. 1. nu 14.
c Hurta. de Sacrif. disp. 4. dif. 2. citans Suar. Vasq. Laym.

5 Tertio manè ministrari solet: sed vesperi, vel intempesta nocte, posset *d* ieiunis ministrari, etiam extra mortis necessitatem: quod tamen non est facilè concedendum, *e* propter Populi admirationem.

6 Quarto Parocho non licet *f* Eucharistiam ad infirmum deferre, nẽpè sine stola, & superpelliceo, & non præcedente lumine: nec idē tenetur, si timeat præproperā infirmi mortem, valdè festinato currere: quia videntur hæc reuerentiæ debitæ repugnare: quamuis possit *g* extremā vnctionem sine tanta solemnitate deferre: quia sacrum Oleum materia est Sacramenti, non vero Sacramentum. At ad Baptizandū, vel absoluendum infirmum, qui secus creditur in mortali moriturus, non solum posset, sed etiam currere minister deberet: *h* quia id non cedit in vllius Sa-

d Sà V. Euc. nu. 19. Suar. de Euch. disp. 69. sect. 4.
e Coninch. apud Bon. de Sacr. disp. 4. q. 7. pun. 1. nu. 14.
f Bonac. ibid. qu. 5. p. 2. a nu. 8.
g Bonac. ibid.
h Idem ib.

Sacramenti irreuerentiam: & ex alia parte, maximè proximi charitas vrget.

§. II.
An ministrari Eucharistia possit indigno.

7 IN hac quæstione, qua quæritur; An ei, qui cognoscitur esse in statu peccati mortalis porrigi a Sacerdote, sine peccato communio possit. Certum est Primo, Ministrum, per se loquendo quando saltem commode, & sine vllo inconuenienti valet, non posse ei *a* quem mortaliter indignum positiuę certo agnoscit (nam in dubio quilibet præsumendus est bonus, & communicandus) saltem ob regulam generalem, qua obligamur vitare, & impedire proximorum peccata, quādo commodè possumus. Rursus certum est, nec posse inuitare, *b* aut alicui indigno suadere, vt recipiat Sacramentum saltem quando non adest *c* necessitas. Ratio est quia id esset mouere directè ad peccandum.

a Suar. de Euchar. disp. 67. sec. 1.

b Idem ibidem.

c Idem dis. 18. sec 2. parag. sed quæ. resbonae dis. 1. de. Sacr. q. 6. p. 4. n. 6.

8 Certum est Secundo Publico peccatori petenti siue publice siue secreto Sacramentum, non posse *d* sine peccato ministrari. Ratio est, quia obstat illud Matth. 7. *Nolite Sanctum dare canibus*: obstat reuerentia Christo Domino debita; obstat fidelitas ministri sanctè tractandi hoc Sacramentum, obstat cooperatio cum alieno peccato.

d Suar. ibi. & passim recentiores.

9 Iuuabit tamen hic exscribere quæ affert pro praxi circa publicum peccatorem, Caramuel. *e* Vsurarij (inquit) publici, & communes peccatores aliquando tanguntur a Deo, & resipiscunt, &c. Vnde me consule, magno consilio, & examine vtaris, antequam publicè petenti Eucharistiam neges publice, & quia in Altari nec tempus examinandi suppetit, nec dantur quos consulere possis vbicunque præuia resolutione ante qua eo veneris, Sanctè, & coram Deo non statueris negare Eucharistiam tali personæ, si petet, concedito, nam negare est res grauissima, quæ non debet fieri impetu extemporaneo. Ego quidem prima vice nemini mortali negarem, quem non scirem certo esse in omnium opinione non baptizatum delirum, aut arbitrij impotem. Si certo scirem meretricem habitare in lupanari. Vsurarium in teloneo. & ex Altari ad has domos iterum peccaturos, & Populum scandalizaturos reuerti (sed quando similia mōstra actionū data) audacter cōmunionem negarem.

e Io. Caram. lib. 3 Theo. mor. num. 1393.

10 Certum est Tertio Peccatori occulto publice pœnitenti Eucharistiam siue a simplici Sacerdote, siue a Parocho, cum par sit ratio, denegandam non esset *f* quia omnes habent obligationem non lædendi famam proximi, & ex alio capite, sibi imputet peccator, quod indignè sumit, cum Minister totum quod ex se facit, sit tale, vt possit *g* esse bonum, & sine peccato.

f Suar. alijq. quos cit & sequitur De Lugo de Sacr. dis. 8. sec 10.

g Idem De Lugo ib sec. 11. n. 181.

11 Certum est Quarto peccatori occulto secrete petenti denegandam esse, *h* quia tunc nulla sequitur peccatori infamia, & consequenter Sacerdos non habet excusationem, vnde concedere agatur. Illud igitur hic maxime est; pro praxi, considerandum ecquisnam dicatur in hac materia publicus, qui occultus peccator. Placet modus id explicandi traditus a Suario, *i* quem vt faciliorem reddam, & breuiorem, his sequentibus regulis, distinguo.

h Doctores citati.

i Suar. de Euchar. dis 67 à sec. 5 vide etiā Fagund præc. Eccl. 3. lib. 3. c. 10.

Regula Prima.

12 SI peccatum petentis, Sacramentum sciatur, ab his, coram quibus petitur: dicetur publicum, sane respectiue ad hos: quare illi denegandum erit Sacramentum semper præ oculis habendo ea, quę *nu. 9.* insinuauimus. Ratio est, quia iam non sequitur infamia ex denegatione,

Certo autem tunc, licet occulte, dicetur his constare petentis peccatum; quando vel ipse extra confessionem Sacramentalem illud fassus est (nam si intra illam dicam mox *nu.* 20.) vel ipsi astantes viderunt, vel a fide dignis audierunt, certoque sciunt petentem nondum fuisse illud Sacramentaliter confessum: id enim est certo constare illum esse grauiter indignũ.

Secunda Regula.

13 SI peccatum petentis Sacramentum sit euidens euidentia, iuris, vel euidentia facti; tunc licet aliquibus præsentibus sit ignotum, dicetur petens publicus peccator; atque adeo denegandum erit illi Sacramentum dum tamen dictorum *n* 9. immemor non sit. Ratio est eadem, quia iam non sequitur simpliciter noua infamia, cum per eam publicitatem amiserit ille omne ius ad suam famam.

14 At, quæ nam est euidentia iuris, quæ facti; Respondeo iuris est, quando iuridice, quis conuictus est de crimine per propriam confessionem, vel per sententiam, declarationemue Iudicis, siue id sciatur a multis, siue a paucis. Facti est, quando notitia facti peccaminosi tam publica est, vt iuridicæ manifestationi æquiualeat; quod contingit, quando tam publicum est delictum; vt nulla tergiuersatione celari possit. At hoc ipsum quæro & quando est tale, vt nulla tergiuersatione celari queat? Dico: id non posse vniuersaliter colligi ex numero personarum, vt aliqui censent, sed prudentia opus esse: vt pensata qualitate loci, delicti, & personarum, quibus est peccatum notum, iudicetur, an sit tale, vt moraliter nulla ratione possit in occulto retineri.

15 Vnum hic dubitari potest, an quando peccatum est publicè notum in vno loco, dicatur etiam, pro hac nostra materia, notum in alio; ita vt peccator per sententiam, vel per euidentiam facti Romæ v. g. publicus si petat hic Panormi, vbi eius peccatum diuulgatum non est, repelli debeat a Sacramento; videtur enim non esse repellendus ex illa communiore k sententia, qua tenetur esse illicitum, si non propter iustitiam, certè propter charitatem, crimen alicuius, in aliquo loco publicum, in alio, vbi nescitur manifestare, dico (communiore sententia) nam est alia sententia sanè probabilis, l quę docet non esse illicitum mortaliter, neque cõtra iustitiam, neq. contra charitatem saltě quando nondum recuperauit benè viuendo bonam famam: quia per publicitatem amisit ille omne prorsus ius ad famam suam.

k Lessius lib. 2. c. 11. dub. 13. aliique.

l Fagund. præc. Eccl. 2. li. 5. cap. 3. nu. 14. & 16.

16 Respondeo tamen ad dubitationem. Primò difficulter in praxi occurrere posse fortasse casum iuxta ea, quæ *nu.* 9. attulimus; tum quia non facilè credendum est rumoribus populi; tum quia potest rationabiliter a Christiano pręsumi talem peccatorem iam fuisse emendatum, atque adeo concedendum illi Sacramentum. Respondeo Secundò. Si forte occurrat aliquando casus: dico debere repelli à Sacramẽto: quia, in hoc casu, etiam iuxta communiorem prædictam sententiam, cessat ius charitatis pro illo. Ratio est quia charitas, dictat quidem, non debere propalari illius crimen sine causa rationabili: at hic adest causa rationabilis manifestandi, cum inique talis se gerat, & sacrilege, petendo indigne Sacramentum. Scio Fagundez *m* contendere hunc non debere repelli: quia si repellatur (inquit) certò infamabitur. At iam vidimus illum non illicite infamari, seu, vt melius loquar, non simpliciter infamari, cum supponatur iam amisisse famam & nunc cessare etiam ius charitatis. Scio etiam Enriquez ab eodem Fagundez citatum dare optionem ministro, vt possit admittere, & possit repellere, cum pro vtraque parte sint rationes probabiles: scio, inquam, hæc, sed tamen nostra sententia videtur probabilior.

m Fagund. 3. Eccl. præc. lib. 3. c. 10. n. 7. & 8.

Ter-

Tertia Regula.

17 SI peccatum petentis Sacramentum aliquid non sit publicũ,si tamen notũ aliquibus ex præsentibus,vbi fit petitio, aliquibus autem notum non sit (etiam si vni tantum ex præsentibus non sit notum, quia per est ratio) non potest denegari Sacramentum. Ratio regulæ est: quia solum per publicitatem,idest per euidentiam iuris, vel facti amittit quis ius famæ. Ergo in alijs casibus,li et facillimæ probationis,seruanda est proximi fama. Dices, atqui norunt ex astantibus scandalizabuntur, quo detur a te Sacramentum illi, quem ipsi indignum cognoscunt. Respondeo hoc fore scandalum passiuum,quia scire debent hunc nõ amisisse ius petendi,cum non dum sit publicus peccator,& itẽ iudicare debent inter ipsos aliquem adesse,qui crimen petentis nesciat.

Quarta Regula.

18 PRopter suspicionem probabilem, multo minus si suspicio sit temeraria, hoc est sine fundamento, non potest denegari Sacramentum. At verò propter peccati suspicionem violentiam,debet Sacramentum,modo explicato, denegari:hoc est si suspicio violenta sit publica, debet negari tum publicè; tum priuatim petenti:si occulta, occultè &c. Ratio est,quia temeraria, & probabilis suspicio illi peccatori ius famæ non tollit:violenta verò suspicio,cum æquiualeat euidentiæ,ius famæ tollit.

19 At quænam est violenta suspicio? Est illa,quæ innititur talibus signis,& indicijs, vt ex nulla probabili ratione, id,quod ex illis enasci videtur,de pelli,seu obscurari valeat, siue quæ tales habet coniecturas, vt nihil appareat, quod contrarium suadere probabiliter possit. Tale est cõmune exemplum,nudum cum nuda inuenire, ad suspicandum turpem congressum &c.

De peccatore cognito ex Confessione.

20 PEtes Primo,qui ex confessione Sacramentali nouit petentem existere in statu peccati mortalis,potest ne illum repellere? Respondeo. Quamuis alij doceant,n posse immo debere reppellere, verius puto o non posse;immo oportere ei,vel occultissime petenti communionem concedere. Ratio est, quia sigillum confessionis, ita rigidè obligat,vt nihil externè fieri possit,per quod videatur pœnitẽtis peccatum exprobari etiam si solus ipse pœnitens aduertat. Hinc inferũt aliqui: p Si Parochus ver.gr. ægrotum non absoluit,quia non erat bene dispositus,& deinde vel ægrotus ipse,vel consanguinei petant ab ipso, vt Eucharistiam deferat ad infirmum: posse (adde & debere) deferre nullà prorsus habita ratione notitiæ in cõfessione habitæ. Recole quæ in appẽdice præcedẽtis Opusculi dixi de Sigillo Cõfessionis,praesertĩ.c.6.§.2.

n Suar. de Euch. d. 66. sec. 3. §. sed dubium est.
o Fagund. Eccles. præc. 3 lib. 3. c. 10. nu. 23.
p Io. Baq. Nouatus in dec moralib. li. 2 c 4 q 17.

Quotupliciter peccat qui communicat indignum.

21 PEtes Secundò. Qui peccatori publico porrigit Eucharistiam,vnũ cum ne,an duo peccata committit: alterum cooperando cum alterius peccato,alterum infideliter suum officium exhibendo: Respondeo Puto vnicum, q quo scilicet confert Sacramentum r indigno, vtraq; enim illa malitia vnum conflat,saltem in ordine ad confessionem,mortale peccatum.

q Prap de Euch q. 80. n 21.
r Lege de Lugo de Sac. di p. p. sec 11. nu. 188.

de Ministrante Hostiam non consecratam.

22 PEtes Tertiò. Licet ne peccatori occulto ministrare Hostiam non consecratam; quo exterius appareat illum communicari: vt videtur sic eius infamia? Respondeo. Quid quid aliqui,censeo non licere, ter siue ostendendo astantibus consecratam, & dando peccatori

M 4 non

27 At, quot peccata commit, qui se ipsum in mortali communicat? Respondeo Suarez *d* docet in hoc peccato adesse duas malitias alterum sacrilegæ receptionis, alteram infidelis administrationis. Illud certum iudico (quod nobis satis est) ex his conflari vnicum peccatum, adeoq; satis esse in confessione sic manifestare: Communicaui me ipsum grauiter indignè. Sicuti qui celebrat in peccato mortali, satis se explicant, dicendo: celebraui indignè grauiter.

d Suar. de Euc. disp. 69. sec. 1. §. sed quæres aliquis.

§. V.

An extra Sacrificium possit se ipsum Sacerdos communicare.

a Filiuc. to. 1. tr. 4. c. 9. n. 285.
b Suarez de Euc. disp. 72. sec. 3.

28 Licet probabiliter aliqui *a* negent, probabiliter etiam, & alij *b* concedunt, posse Sacerdotem, non solùm in extrema mortis necessitate; sed etiam deuotionis causa se ipsum, extra sacrificium, communicare, si non adsit alius Sacerdos, qui ipsum communicare possit. Ratio est, quia cum non adsit, pro hoc Sacramento, præceptum distinctionis personæ eius, qui recipit, & eius, qui dat Sacramentum; sufficiens, & rationabilis causa iudicanda est, absente alio Sacerdote, Sacerdotem refici velle Sacra Eucharistia. An id possit Sacerdos facere non solum mane, sed etiam post meridiem, vide supra §. 1. nu. 5.

29 Quid si adsit Diaconus? Debere a manibus Diaconi accipere docent aliqui: *c* sed, & alii posse docent sui manibus vtrique probabiliter. Ratio prioris sententiæ est, quia nulla rationabilis causa est sibi ministrandi. Ratio posterioris est, quia ex presentia Diaconi, cui solum competit, ex commissione Sacerdotis, ministrare hoc Sacramentum, non impeditur, ius Sacerdotis sibi ministrandi: nam potest vti iure suo, & nõ committere, & sic aderit carentia legitimi ministri. Idquod non potest dici, quando adest alius Sacerdos: hic enim de iure ordinario ministrat, atque adeo præsente ipso, qui potest, ille prior Sacerdos, cum nõn careat legitimo ministro, non iudicabitur habere rationabilem causam non obseruandi consuetudinem accipieddi communionem, extra sacrificiũ, a manibus legitime porrigentis.

§. VI.

An Sacerdos possit communicaturo ministrare partem sua hostia.

30 Puto id aliquando fieri conuenientissimè posse. *a* Ratio optima ducenda est ex ipso Christi instituentis *b* exemplo, qui fregit panem, & dedit. Cum igitur nihil in hoc Ecclesia expressè prohibuerit; si adsit causa rationabilis non est cur à nobis damnetur. Non nego, si adsint aliæ particulæ consecratæ, decentius particulam porrigi, cum ita ferat consuetudo; sed solum, illud non esse inconueniens, ex ipsa Christi primaria institutione, doceo

Neque obstat consuetudo in contrarium, tum quia ego cum essem iunior, vidi Sacerdotes id facientes, sine vmbra, vt tunc mihi videbatur, scrupuli, tum quia, etiam si alicubi fit, non constat an habeat vim prohibitionis, cum non constet, an eiusmodi consuetudo obseruetur, vt necessaria, & obligans (id quod constare debet *c* ad hoc, vt consuetudo habeat vim legis) an verò tantum, vt quid decentius, seu, vt castigatius loquar, vt quid expeditius, fatemur enim, quod per formulas minores, quæ sint in promptu, facilius expediantur fidelium laicorum communiones, quã per partem hostiæ sacerdotis.

31 Obii-

31 Objicies. At in Missali Romano de defectibus Missæ iubetur, quod si Sacerdos post consecratam hostiam incidat in morbum, debeat ab alio Sacerdote finiri Missa, & Communicari infirmus Sacerdos, parte ipsius Hostiæ consecratæ, quamuis, si sit alia formula consecrata, hæc potius infirmo porrigenda sit: Hæc ibi: Ecce requiritur summa necessitas; nam solum conceditur infirmo Sacerdoti, deficientibus aliis formulis. Respondeo hanc Rubricam esse bene intelligendam: nam tota intentio Ecclesiæ, in hoc euentu est, vt infirmus Sacerdos particeps de Sacrificio à se inchoato. Vnde Gauantus in hanc Rubricam, ibi (Diuidat Hostiam) sic habet. *d* Ita conuenit, quia partem habuit ille prior in consecratione. Ergo etiam in sumptione, Hæc Gauantus. Et sanè id videtur statutum in C. Relatum 11. de consecrat. distinct. 2. ibi. Nam quale erit illud Sacrificium, cuius nec ipse Sacrificans particeps esse cognoscatur? Hoc posito, sic te debes ritè hac in re gerere. Si adsint in Altari particulæ consecratæ, simul cum hostia grandiore, consecratæ, inquā ab ipso Sacerdote infirmo (de quo casu solum loquitur Missale) potest dari ipsi, vel pars hostiæ grandioris, vel melius (hoc est expeditius) vna ex dictis particulis. At si non adsint particulæ consecratæ ab ipso infirmo Sacerdote, sed fortè ab alio seruatæ in sacrario, certè non danda est vna ex illis particulis, sed pars hostiæ grandioris; vt nimirum sic Sacerdos infirmus participet de suo Sacrificio. Et de hoc casu non expressè hic loquitur Missale, cùm satis sit si fuerit innuere intentionem Ecclesiæ esse, vt Sacerdos, quantum fieri potest, de suo Sacrificio, vt dictum est, participet.

d Gauant. in Rub. Missalis p. 3. tit. 10. n. 3. lit. A

32 Atque ex his patet responsio ad obiectionem, non enim absolutè prohibetur, sed solum vt quid decentius notatur, quando adsunt aliæ formulæ ab infirmo consecratæ, illas, & non partem grandioris hostiæ Sacerdoti, multo etiam magis laico communicaturo distribui, id quod contra traditam à nobis doctrinam, non est.

§. VII. *An tempore Interdicti Generalis ministrari communio possit.*

33 Potest solum pro Viatico *a* siue infirmis, siue morte puniendis, quia casus necessitatis exceptus est, vt etiam excipitur confessio. Immo confessio, propter maiorem eius necessitatem, semper, *b* nec solum instante morte, excipitur: modo, si quis dederit causam interdicto, etiam, & ille, qui esset specialiter interdictus, satisfaciat, vel det sufficientem cautionem, *c* pignoratitiam, fideiussoriam, vel si talem non possit, iuratoriam, ante absolutionem. Quod si non satisfecit, propter inaduertentiam, vel aliud ante absolutionem; puto satisfaciendum esse ante Viatici sumptionem.

a Suar. de censur. disp. 33. sec. 1. nu. 27. aliique passim.
b Iidem
c Laym. lib. 1. tract. 5. p. 4. c. 2. nu. 1.

34 Parochus ergo, &, hoc impedito, aliquis ex Sacerdotibus, Eucharistiam, cum solito comitatu, & luminarijs, propter Christi reuerentiam, ad infirmos, etiam tali tempore, deferre tutò poterit. *d* Solum adserte eos Sacerdotes, qui causam dederūt Interdicto, quia ab Eucharistia ministranda, peculiari iure prohibentur, tempore Interdicti; ideo, secluso necessitatis casu, *e* esse omninò a tali ministerio excludendos.

d bonac. de Interdict. dis. 5. p. 3. §. 2. nu. 1. & passim.
e Laym. ibid n. 9.

35 An Religionis, vel Monialibus, qui causam non dederunt Interdicto concedatur, eodem tempore, ministrare, vel recipere Eucharistiam; quisque sua consulat *f* priuilegia. Vide Suarium, & Sà docentes *g* Religiosi, & Monialibus concedi tunc Communionem, quia hi com-

f bonac. ib. n. 9.
g Apud Laym. lib. 1. tr. 5 p. 4. c. 2. n. 2.

communiter habent ad hoc speciale priuilegium.

36 In die Paschatis denique an liceat etiam laicis Communicare; dic, *h* secundum communem opinionem, non licere: licere autem secundum probabile. *i* Putat tamen Fillincius, *k* in praxi, seruandam esse loci consuetudinem. Quid si nulla appareat introducta consuetudo? Iam alterutram ex dictis opinionibus sequi potes.

37 Quod dictum est de die Paschatis, dic de die Natalis Domini, Pentecoste, Assumptione Virginis, totaque octaua venerabilis Sacramenti, non posse scilicet tunc a fidelibus Communicari ex probabili sententia *l* multorum sed est etiam probabilis sententia aliquorum, *m* quòd possit. Ratio, variusque sententiæ est, quia dum in *cap. Alma Mater*, addita Martini V. extensione conceditur pro dictis festiuitatibus solemniter Diuina Officia celebrari, multi inter Diuina Officia non comprahendunt communionem, aliqui compræhendunt: certe vtrique, vt dictum est probabiliter.

Pari modo ex communiore sententia *n* hæc festa, in quibus licet Diuina Officia celebrare solum compræhendunt vnum ipsum primum dictum diem festi, quia ille solus in rigore est festum Paschatis, Natiuitatis, &c. At aliqui *o* etiam probabiliter Paschæ, & Pentecostes nomen extendunt in materia Interdicti ad duos sequentes: Natalis verò ad sequentes tres, quia omnes dies hi vere sunt festiui (maxime in fauorabilibus) pertinentes ad eandem solemnitatem.

h Sayrus, Auila Alterius, apud Bonac. ibid §. 2. n. 12.
i Suarez, Coninc. apud eund. Bonac. ibid.
K Fillinc. to. 1. tra. 18. c. 2. n. 21.
l Citati à Coninc. de dispens. 17. & de Interd. dif. 2. n. 36.
m Coninch l. c. citans Suarium de censur. n. 35.
n Suarez de cens. d. 34. sec. 1. n. 39.
o Sotus, Auila, aliiq; apud Coninc. l. c. nu. 37.

F I N I S.

Laus Deo Beatissimæ Virgini, ac B. Aloysio Patrono meo.

IN-

INDEX
RERVM,
ET VERBORVM.
Libri de Communione expeditè peragenda.

Quid

D

Quan-

FINIS.

DE SACRIFITIO MISSÆ EXPEDITE CELEBRANDO,

Libri Tres;

AVTHORE R. P.

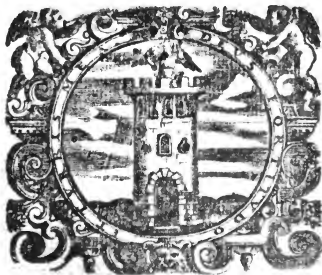
THOMA TAMBVRINO

SICVLO CALTANISETTENSI SOCIETATIS IESV,

In Alma Vniuerſitate Nobilis Ciuitatis Meſſanæ Theologiæ olim primario Profeſſore; & in Collegio Meſſanenſi eiuſdem Societatis Studiorum Præfecto.

In quibus vniuerſi ferè conſcientiæ caſus ad Miſſæ Sacrificium peragendum pertinentes, clarè, breuiter, & quantum licet, benignè digeruntur.

Opuſculum Authoris tertium.

VENETIIS, Apud Turrinum, M. DC. LXIV.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

ADM. REV. IN CHRISTO P. N.

P. VINCENTIO CARAFÆ

SOC. IESV PRÆPOSITO GENERALI

THOMAS TAMBVRINVS S.

INTER gaudia plaususque, quibus paternó tu regiminis in sinu collocata Societas exultat vniuersa, silere certè non debeo, quamuis tuos minimus inter filios; & dum alij sapientissimis ab ingenijs nobiles partus edunt in lucem, quos tuo nomini dicent, tuoque deponant in patrocinio; me non decet otiari, & mente quasi effæta torpescere. Diogenes, Philosophus ille quidem insignis, sed ad militiam nullo modo factus, doliolum suum, quód pro domo, hoc est pro firmissima sibi quiete stabiliuerat, volutare per vias aliquando cepit, ne inter laborantes ex improuiso belli timore Ciues suos, vnus ipse, in otio nunquam otiosus, feriari præ ceteris videretur. Intelligebat nimirum cordatissimus vir, vbi opportunum aliquid moliuntur socij; eorum vestigia studiaque consectari, haud semper ab re esse, neque semper importunum. Bellè igitur mihi accidit inter alias præstantiorum scriptorum lucidiores elucubrationes, mei huius Opusculi infantilem vmbram, pallentem veluti violam, in emicantium rosarum, liliorumque fasciculo tibi proponendam interserere, vt monumentum tibi sit obsequij in te mei, mihique ac cæteris præstantiæ tuæ. Vale, & te diu fruatur Societas, ferat in oculis, & in corde.

De præcedentibus duobus opuſculis Confeſſione,& Communione Romæ primùm impreſſis,plauſuq; exceptis.

ANAGRAMA

R. P. F. RICHARDI A PANORMO ex Ordine Capucinorum Concionatoris eximij.

PATER THOMAS TAMBVRINVS Societatis Ieſu.

Peto Numina: Roma tibi ſatis eſt Theſaurus.

EIA agite, ò Diui, faciles mea carmina veſtris
Aſſociate animis: NVMINA ſacra PETO:
Non alios equidem, Thoma, tibi plaudere fas eſt,
Sit DEVS ipſe polo, Roma vel ipſa ſolo.
ROMA TIBI SATIS EST THESAVRVS, ditior auro,
Vt tua per terras fama perennis eat.

Imprimatur ſi ita videbitur ijs, ad quos pertinet.
Vincentius Carrafa Præp. Gen. S. I.

Imprimatur Salerno V. G. S. V.
Imprimatur de Denti Præſ.

I N-

INDEX LIBRORVM

CAPITVM, ET PARAGRAPHORVM

LIBER PRIMVS.

De ijs, quæ ad Sacerdotem pertinent, antequam celebret.

LIBER SECVNDVS

De iis, quæ ad Sacerdotem pertinent, dum actu celebrat.

Pri-

Qua-

LIBER TERTIVS.

De ijs, quæ ad sacerdotem pertinent post Missam.

Quan-

De

FINIS

Indicis Librorum, & Capitum, & Paragraphorum.

DE

DE SACRIFITIO MISSÆ EXPEDITE' CELEBRANDO

Libri Tres.

INTENTIO, ET DIVISIO OPERIS.

PRæcedentibus de Confessione, & de Communione duobus Opusculis meis, ideo connecto tertium de Sacrificio Missæ celebrando: quia inter hæc tria magna intercedit, & quasi innata connexio. In quo quidem tertio Opusculo Primum librum instituto de ijs, quæ ad Sacerdotem pertinent, antequàm Sacrum faciat. Secundum de ijs, quæ ad eundem spectant, dum actu celebrat. Tertium de ijs, quæ postea. Prosper ades, omnium bonorum Author, & donator Deus.

LIBER PRIMVS.

De ijs, quæ ad Sacerdotem pertinent, antequam Missam celebret.

PROEMIVM.

1 PRæter ordinem Sacerdotij nulla censura impeditum, (de qua re agere nostri instituti non est) tria video, ad quæ reduci possunt ea quæ sacerdoti proximè sunt necessaria ad tantum sacrificium celebrandum. Primùm status gratiæ. Secundum, confessio Sacramentalis in eo, qui mortalis peccati nondum confessi, sibi est conscius, licet quantumcunque contritus sibi videatur. Tertium, quędam extrinseca a sacris Canonibus potissimum instituta ad sacrificium rite & reuerenter peragendum. Tale est ieiunium, sacra vasa, sacræ vestes, ornamenta altaris, locus, tempus, & huiusmodi similia; nam de virtutum actibus agere, quibus se sacerdotem præparare ante missam congruum est, ad nos, qui conscientiæ casus explicare intendimus, nequaquam spectat.

2 Quoniam vero de primo, & secundo satis abunde in præcedenti Opusculo de Communione expedite peragenda, cap. præsertim, primo disseruimus, inde habere potes, quæ de ijs scitu sunt necessaria, quæque hic exscribere superuacaneum esset. De tertio item, quoad ieiunium naturale, & quædam alia omnibus fidelibus Eucharistiam suscepturis communia, ibidem cap. pręsertim secundo sufficienter egimus. Superest igitur de ceteris, quæ sacerdotum magis sunt propria explicationem instituere; sunt autem vasa, vestes, locus, tempus, & huiusmodi cetera, quæ quamuis requirantur in ipso sacrificio, atque adeo eorum tractatio reduci etiam possit ad secundum huius opusculi librum, vbi, vt modo diximus, agemus de iis, quę ad sacerdotem pertinent, dum actu celebrat; tamen hic magis aptus, propriusque locus esse videtur, prærequiruntur enim ea, seu eorum electio, antequam missa celebretur.

CAPVT PRIMVM.

De Vasis Sacris.

§. I.

De Calice, et Patena.

1 EX Rubricis Missalis *a* Calix, & Patena debent esse ex auro, vel argento si non totaliter, saltem, quo ad cuppam. Posse esse ex stanno, concedit ob paupertatem Canon, *b* negatque posse esse ex ære, vel auricalco. Nam propterea tenēt communiter Theologi ex alia inferiori materia non posse. Aduertit tamen Delugo *c* Romæ adesse plerosque Calices totos ex ære, seu cupro, Italice, Romæ, Hispanice, Cobre, mirumque esse eos Theologos, qui sæpè in illis consecrarunt, id non aduertisse.

2 Verū de nouo vel ex dicto ære, vel ex prædicto stanno fieri cuppā non cōcedo. Ratio est praxis, & consuetudo iam in re graui nunc vsurpata, & ab omnibus Ecclesiis, vt grauis recepta, quæ simul cum prædicta Rubrica Missalis videtur concessionem illam Canonis reuocasse.

3 At potest ne esse ex gemma pretiosa? Respondeo, Si sit æque atque aurum, vel argentū pretiosa, non repugno. Rubrica enim, Canonesque concedentes aureū, vel argenteū Calicem, concedunt implicite æque pretiosum, idest, gemmeum, modo tamen gemma sit eiusmodi, vt non sit periculum, quod effringatur, vel quod imbibat sacras vini species, vt ex Henriquez bene notauit Fagundez *d* Concinit traditio Ecclesiæ Valentinæ, vbi magna veneratione ostenditur *e* pretiosus calix ex lapide Agatha, seu smeraldo, quo tradunt vsum fuisse Christum Dominum in vltima cœna. Licet non negem Bedam *f* affirmasse vsum fuisse argenteo.

Illud etiam ex Granado *g* libens concedo quamuis in Rubrica Missalis reformati præscribatur, vt cuppa calicis, & superior Patenæ pars sit deaurata, id tamen non obligare grauiter, sufficit enim ad vitandum mortale, quòd sint ex argento, immo, & ad vitandum veniale, quia ita vsus obtinuit.

4 Atque ex hoc vltimo dicto conscientiam cuiusdam Sacerdotis olim sedaui, qui incidit in calicem, & Patenam ex argento, & inaurato quidē, sed semicorroso auro, ita vt partim aurea, partim argentea apparerent: Dixi, potuisse rite in illis celebrari, quia ad huiusmodi inaurationem, modo subsit argentū, non adest, vt dictum est, sal. ē grauis obligatio.

5 Dices, si aurum maiori ex parte defuisset, ex alia parte emergere scrupulus potuit, nempe quòd amisisse consecrationem. Respondeo neque hunc scrupulum esse ieiiciendum, dicam mox §. 5. *nu.* 3.

a Rubr. 1. de prepi Sacerd. in Missal reformato apud Hurt. dis. 4 de sacrif. missæ diffic. 10.
b c. Vt calix de cō secr. dist. 1.
c Delugo de Euc. dis. 20 sec. 4. n. 90.
d Fagund. præcep. Eccl. 1. lib. 3. c. 21. nu. 13.
e Gauant. in Rub. Miss. p. 2. to. 1. lit. F. ex Carthag. de Buch hom. 26. Fagund. n. 13 cit. & alij.
f Beda c. 2. de locis sacris.
g Granad. tr. 14. de Euc. dis. 12. n. 3.

§. II.

De consecratione Calicis, & Patenæ.

1 CAlix, & Patena in quibus licite, ac rite celebrari valet, esse debent consecrata. *a*

2 Consecrantur autem vel de iure ab Episcopo, vel ex priuilegio Romani Pontificis (qui rarissime illud concedit) *b* ab alio inferiori. Debet tamen esse diuersum priuilegium ab eo, de benedicendis vestibus, de quo nos infra agemus, nam Patena, et calice adhibetur vnctio sacri chrismatis, quæ non adhibetur in illis.

a c. vnico de sacra vnctione §. vlt.
b Delugo de Euc. dis. 10 sect. 4. n. 91.

Priuilegium primum consecrandi Calices.

3 AT inuenitur ne tale priuilegium alicui ordini Religioso, vel eius Prælato concessum? Resp. Triplex tale priuilegium inuenio.

Pri-

c Rodriq. in cõp. resol. 1. n. 7.

Primum est pro Abbatibus c concessum ab Innocentio VIII. per quod possunt soli Abbates Corporalia, aliaque ornamenta benedicere. Calicesque (intellige etiam et Patenas) vt etiam aras consecrare, Chrismate sacro prius, ab aliquo Catholico Episcopo recepto, idque etiam pro vsu exterorum.

d Rodriq. ibid.

e Triden. sess. 6. de refor. c. 5.

f Rodriq. in cõp. resol. 1 n. 8.

4 Notat tamen duo Rodriquez d Primo, hoc priuilegio ipsis non licere vti extra Monasteria ordinis, vel Ecclesias illis annexas, nisi de licentia Diœcesani, iuxta Concilium e Trident. est enim id exercere Pontificalia, Secundo, alios Religiosos, quamuis communicantes in aliis priuilegijs, tamen in hoc Innocentij VIII. quantum ad cõsecrationem eorum, in quibus Chrisma interuenit, non communicare; id enim non datur, nisi veris Abbatibus, et quidem ex vi huius priuilegij, benedictis, licet ex vi aliorum etiam non f benedictis.

Priuilegium alterum consecrandi Calices.

g Paulus III. licet debitum.

h Portella in dubijs Reg. V. benedicere in add. n. 3.

5 SEcundum priuilegium, quod hac de re inuenio, est illud concessũ Patribus Societatis Iesu à g Paulo III. (non iam à Gregorio XIII. vt habet per errorem Portella) h per quod possunt prędicti Patres in locis remotissimis, puta Infidelium, vestes Sacerdotales, Pallas, Corporalia, Calices (intellige pariter, et Patenas) Altaria, cæmeteria (si Episcopus Catholicus, qui ea faciat, ibi non adsit) benedicere, ac profanatas Ecclesias reconciliare.

i Portella ib.

l Fagund. præc. cep. Eccl. 1. l. 3. c. 21. n. 1

6 Vbi notat primo idem Portella, i hoc priuilegio cum prædictis limitationibus, cum non restringatur ad Abbates, vt præcedens, posse vti cõmunicantes in priuilegiis, quales sunt Fratres minores, et idem diceret de aliis Mendicantibus, qui iam communicant, quod certe est probabile Licet l Fagundez id neget ex eo, quia hoc priuilegium solis Sacerdotibus Societatis Iesu concessum fuisse contendat.

7 Notat secundo illud (*si Episcopus ibi Catholicus non adsit*) quo ad Prelatos Mendicantium intelligi solum pro consecratione Calicis (Adde, et Patenæ, et Altaris) nam Corporalia, aliaque ornamenta, in quibus non interuenit chrisma, potest benedicere Prælatus Mendicantium saltem ex alio priuilegio, de quo infra suo loco. At Sacerdos non Prælatus ex iisdẽ Mendicantibus solũ poterit vti hoc priuilegio cum prædictis limitationibus, tum quo ad calices consecrandos, tum ad alia ornamenta benedicenda, cum enim, qui non est prælatus non habeat ex se, seu sibi concessũ aliud priuilegium benedicendi corporalia, habeat autem hoc præsens, sed modo dicto, limitatum, solo hoc in remotissimis partibus illis, vti poterit. Ceterum, an ex aliqua tandem concessione Sacerdotes non prælati ex Mendicantibus possint nihilominus benedicere corporalia, et similia, dicemus suo loco infra c. 3. parag. 2. n 9.

m Ascanius Tamburinus to. 1 de iure Abb. disput. 17. quæsito 1. n. 40.

8 Noto insuper tertio, neminem ex Societate hoc priuilegio calices consecrandi vti posse etiam cum prędictis circumstantiis, nisi specialiter alicui ipsorum concessum sit a R. P. N. Generali, a quo priuilegia omnia Societatis dependent. m Confirmatur, quia ex vna parte, in compendio nostrorum priuilegiorum hoc exscriptum non inuenitur, et ex alia, ipse P. N. Generalis præscribit in præfatione dicti compendii, ne quis vtatur priuilegiis quomodocunque Societati concessis, quę in dicto cõpendio non sunt, nisi specialiter impetrentur ab ipso Generali.

Pri-

Priuilegium Tertium Consecrandi Calices.

9 DEnique idem Rodriquez *n* ait Prouinciales Indiarum ex Minoribus (Adde tu, & aliis cum eorum priuilegiis communicantibus) posse benedicere, hoc est, consecrare Calices Episcopis in prouincia non existentibus, per Bullam Leoni X. & Adriani VI. eandemque facultatem posse committere, & communicare suis Fratribus. Quod priuilegium diuersum sane est ab eo, quod modo retulimus num. 5. sed cum fere in idem coincidat, nulla indiget explicatione.

§. III.

De pœna celebrantis in Calice non consecrato.

1 PEccatum mortale committi a celebrante in Calice, vel patena non consecratis, quia fit contra præceptum in re graui, certum est, quare hic solum quærimus, an in Iure incurratur aliqua pœna. Bonacina *b* sic habet: *contra eum, qui utitur calice ligneo, aut calice non cõsecrato constituta est pœna depositionis ab officio, & beneficio, c. ultimo de celebratione Missarum.* Hæc Bonacina: quod fortasse sumpsit a suario, *b* qui sic ait (*Et ideo in cap. vltimo de celebratione missarum deponitur Sacerdos, qui sine sacro calice consecrauerit.*

2 Sed amabo te, adeamus prædictum cap. vltimnm, & videamus quid Episcopo Brixiensi scribat in illo Honorius Tertius. *Litteras tuas* (inquit) *recepimus continentes, quod cum super excessibus prasbiteri Ecclesia S. Brigida inquireres, confessus est, quod, cum quadam die hostium, & calicem non haberet, in pane fermentato, & scypho ligneo, missarum sollemnia celebrare præsumpsit,* & infra. *Intellecto iterum quod prædicta Ecclesia per malitiam dicti Presbiteri multipliciter ledebatur, inquisitionis officium iterans, ex eius confessione inuenisti, quod idem, sine igne sacrificabat, & aqua. Cum igitur uel ex aperta malitia, uel nimia desipientia peccasse probetur, mandamus, quatenus officio, & beneficio perpetuo ipsum priues.* Hæc Honorius.

3 Vbi vides. Primò, hanc non esse pœnam vniuersalem, sed illi peculiari præsbitero inflictam. Secundo, esto eiusmodi pœnam velis extendere ad omnes: certè ad omnes similiter delinquentes: At, si bene notas, vt notauit ibidem Glossa, Sacerdos ille quattuor peccata commisit. Primo, celebrauit in pane fermentato, quod non licet in Ecclesia Occidentali. Secundo, in scypho ligneo. Tertio, sine igne, hoc est, sine candelis accensis. Quarto, sine aqua, quæ vino consecrando commiscenda erat; & contra hos omnes excessus, illa pœna priuationis officii, & beneficii fulminatur à Pontifice. Quomodo ergo ad celebrantem, in Calice non consecrato tantum, extendere velis? Tertio, licet, qui in scypho ligneo celebrauit, supponatur in vase non consecrato celebrasse, & licet item supponamus, in hoc, Sacerdotem illum dumtaxat, & non in aliis deliquisse, certè, quis non videt minus esse in Calice aureo, vel argenteo non consecrato celebrare, de quo casu nos loquimur, quam celebrare in ligneo scypho non consecrato? cum igitur paria peccata non sint, cur pari pœna puniantur?

4 Stet igitur non esse vllam pœnam inflictam contra celebrantes in Calicem, patenaque non consecratis.

§. IV.

An cadde & uestes aliaq; similia remaneant consecrata, seu benedicta, si in illis non sacris forte quis sacrificet. Calix, & Patena.

1 QVãris probabilius sit hęc nõ remanere tũc cõsecrata, quia aliud est calicẽ sacrari, velut ex naturali quadã cõsequẽtia, id quod fit

Tambur. de Sacrif. Missa. Q per

per contractum sanctissimi sanguinis; aliud est, Calicem deputari ad sacrificium, quod fit per benedictionem factam ab habente potestatem, quodque Sacri Canones semper requirere videntur; Tamen, est etiam probabile *b* remanere consecrata. Ratio est, quia æquiualenter, immo eminenter talis deputatio habetur per illum sacratissimum contactum. Fauetq; S. Augustinus *c* dum ait. *Sed & nos pleraq; instrumenta, & vasa ex auro, & argento habemus in vsum celebrandorum Sacramentorum, quæ, ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur.*

b Conich. de Bapt. q 66.. n 2 dub vnic. n. 15 fine Nigel Trimarc. de Peyrinis Celestin. apud Dian. p. 5. Tr. 15. Re 60.
c S August. allatus à Suario d Euch, d. 8. sec. 7. & Lugo 2 circa medium.
d Sà V Eccles. nu. 19.
e D lug disp de Euchar 20. sec 3. n 62. Laym. lib. 5. tr. 5. c. 5. nu. 13.

2 Idq; puto, tum si bona fide, tum si mala *d* quis in Calice, & patena non consecratis celebret. Ratio est quia quo ad nostram rem, eadem est paritas, semper enim adest prædictus contactus. Scio aliquos agentes *e* de sacrificio in Ecclesia violata peracto, ponere discrimen inter peractum mala, & peractum bona fide, sed profectò difficulter, quo ad id, de quo loquimur, aptum discrimen inuenire poterunt.

Corporale. Pixi, &c.

3 DIco de Corporali, de pixide, de custodia, seu sphæra immediate tangentibus sacras species esse probabile, quod acquirant sufficientem consecrationem, seu benedictionem, eo ipso, quod in illis sacra ministeria exhibentur. Ratio est, quia iam continguntur, suo modo à Santissimo Christi corpore, vnde omnis benedictio promanat.

Vestes Sacerdotales, aliaq; ornamenta.

4 DE vestibus Sacerdotum, & Altaris ornamentis dico non statim ac, in ipsis, celebrat Sacerdos, benedici. Ratio est: quia non habemus contactum Christi Domini, sicuti in prædictis. Sed quia, tum in vestibus, tum in ornamentis non requiritur tanta consecratio, non est improbabile *f* sufficere eam, quæ ex ipso sacro ministerio in illa redúdat.

f Dian. p. 2. tract. 14. re sol. 69. Gauant. in Rubric. Missalis p. 4. tit 19 nu. 21.

Ecclesia Violata.

5 DE Ecclesia violata idem dico: esse nimirum probabilius ex sacrificio ibidem peracto Ecclesiam violatam non reconciliari. Ratio est, quia non adest sacer ille contactus; reconciliari, tamen, dico esse etiam probabile, idque propter paré rationem modo dictam de vestib. Sacerdotis non indigentibus tanta consecratione; cum enim purgare materiam iam semel consecratam opus facile sit, poterit haberi ex ipso ministerio, in ipsa Ecclesia violata, peracto. Adde, & authoritatem extrinsecam multorum Doctorum *g* id asserentium.

g Dian. ibid. citans Castrum Auilamq; item Sa V. Eccl. n 9 & Henriq. lib. 9 de Missa c. 27 n. 26.
h Delugo de Euch. d. 20. sect 2 nu. 62.

6 Obijcit De lugo *h* contra hos Doctores. Si sacrificij dignitas Ecclesiam pollutam reconciliat, sequitur Ecclesiam reconciliari, etiam, in sequentibus casibus. Primo, quando mala fide celebratur. Secundo, quando ibidem celebratur in necessitate ex dispensatione Episcopi. Tertiò, quando Sacerdos inchoato iam Canone, postea polluta Ecclesia, prosequitur vsque ad finem, sic enim facere debet, (nam si non inceperit Canonem, relinquere obligatur missam, & discedere ab altari) in his, inquam casibus reconciliata remaneret Ecclesia, quia semper eadem est Sacrificij dignitas. Alia quarta obiecto soluetur n. 9.

7 Hæc diluere pertinet ad prædictos Doctores, quia tamen ego probabilem dixi eorum sententiam, onus etiam subij respondendi.

Ad primam ergo sequelam libens illam concedo propter rationem dictam num. 2.

Ad secundam, quid si etiam illam concedamus? nisi tamen Episcopus limitet pro illa sola vice, tunc. n. nó ex vi violationis, sed ex vi talis prohibitionis non poterit extra illam necessitatem ibidem celebrari. Quare qui celebraret, non incurreret in pęnas forte in illa Diœcesi latas contra

cele-

celebrantes in Ecclesia violata, sed contra celebrantes in loco interdicto ab Episcopo.

Ad tertiam diceremus per illam missam inchoatam ante pollutionem, sed continuatam postea, non reconciliari Ecclesiam, qui Canones per quãdam fictionem in reuerentiam sacrificij incæpti, disposuerunt missam inchoatam ãte violationem inceptoq; Canone, esse, ac si tota absoluta fuisset, & veluti pertinere ad totum tempus ante dictam violationem: Vnde cum moraliter non iudicetur esse postea, non poterit a Doctorib. dici, quod per illam, Ecclesiæ violatio tollatur. Neq; n. in rebus positiuis est spectanda prioritas, vel posterioritas physica, sed sufficit plerumq; moralis, seu canonica, ita sacris canonibus disponentibus. Certe sic dies vespertina externa moraliter reputatur a Iure hodierna, in ordine ad recitandum matutinum huius diei, nõ vero in ordine ad non laborandum die festiuo Sic etiam missa ante mediam noctem Natali Domini, quæ corã Summo Pontefice celebrari solet, iudicatur ex quadã fictione, seu dispositione Pontificis facto ipso sic volentis, esse post mediam noctem, seu pertinere ad diem sequentẽ, nam propterea, qui illi interfuerit, satisfaciet *i* præcepto audiendi missam in die Natalis. Simili igitur modo, missa inchoata ãte violationem, & absoluta post, disponitur a iure ac si esset absoluta antea, & ideo eandem violationẽ tollere nequaquam potest. i Delugo de Euchar. disp. 15. sec. 2. n. 57.

Ecclesia, & Altare non consecrata, seu non benedicta.

8 IAm vero de Ecclesia non consecrata, siue non benedicta, & Altari item non consecrato, si quis fortè in his, celebret, Dico certũ esse mihi, & alijs non remanere, nec consecrata, nec benedicta, nec deputata ad sacrificium. Mihi, quia non continguntur a Sacratissimo Christi corpore, & sanguine. Alijs, tum propter eamdem rationem, tũ ex absurdo, quia si ipso sacro Ministerio statim talia fierent, omnia Oratoria, & Altaria, etiam in castris militũ, etiam sub dio essent consecrata, vel deputata ad sacrificiũ, postquã in eis, ex quacunque causa, celebratũ fuerit, quod, vt clarũ inconueniens, a nemine admittitur.

9 Quod si his obijcias: cur Ecclesia violata ex probabili sententia modo dicta n. 5. recõciliatur, si ibi sacrificium peragatur, nõ autẽ consecratur, seu benedicitur, si in illa non consecrata celebretur? respondere possent, quia vt ibidem dictum est, plus requiritur ad inducendam consecrationẽ, seu benedictionem in materiam profanam, quam ad purgandam materiam iam semel consecratam, seu benedictam.

§. V.

Quando calix, & Patena amittant consecrationem. a Delugo d. 20. de Euch. sec. 4 n. 93.

1 AMittitur a consecratio per fractionẽ, vel talẽ diminutionem, quæ illa inutilia reddat, seu inepta ad vsum sacrificij. Quare de quodam calice, qui modicissimum foramen habebat in fundo cuppæ, quod tamen promiserat aurifex ita artificiosè concinnare, vt vix præteritus defunctus apparere posset, idq; sine vlla calicis inmutatione, dixi eũ consecrationem amisisse, quia propter illud foramen, vnde sanctissimæ species exudabant, aptũ nequaquam remanserat ad sacrificium. b Idem ibid & passim.

2 Hinc inferunt Doctores, b si in calice non tornatili, separetur, per fractionem, cuppa a pede, cum sic fiat calix ineptus ad, sacrificium, perdi consecrationem, non perdi autem in tornatili: quia, licet, si partes separẽtur, nõ sit aptus ad sacrificiũ, cũ cõsecratio fuerit in vtraque parte per modum vnius exhibita, tamen cum rursus parte coniunguntur, est aptus: & ex alia parte est idem moraliter calix, qui erat prius, quare

erit ficuti prius confecratus: hæc enim arte facta, vt v.g. horologium, fi diffoluantur eius partes, & iterum vniantur, eadem funt, ac erant antea: non fic frangantur, & iterum artificis minifterio compaginentur.

3 Quid fi calix (idem de Patena) argenteus in interiore cuppa inauratus perdat fenfim omnem inaurationem? Dico, non amittere *c* confecrationem, ficut etiam nec amitteret, fi non effet inauratus, & attritione paulatim noua fuperficies appareret. Ratio vtriufque eft, quia femper remanet idem calix.

c Hurt. de Sacrif. d. 4. 10.

4 Dixi (Argenteus) nam fi forte fit de antiquioribus (quales adhuc perfiftunt Romæ) ex ftanno, vel ære inauratis, aurumq; totum, vel ex maiori parte abrafum effet: propter aliud caput amouendus effet a facrificio, nempe, quia non effet ex apta materia, vt fupra vidimus. Dices. At tunc erat apta materia, & ex alia parte nunc, quamuis, ablato auro, idem calix perfeuerat, & confequenter per nos perfeuerat confecratio, ergo cur erit amouendus? Refpondeo, vrget hæc ratio, nam propterea illud prius quod nos diximus, effet confulendum, hoc pofterius, quod tu vrges, non condemnandum.

5 Iam, calix eiufmodi, ex cuius concauo abrafum eft paulatim totum aurum, fi de nouo ab Artifice inauretur, amittit ne confecrationem, ita vt noua confecratione indigeat?

Plures *d* amittere putant. Ratio præcipua eft, quia ponitur noua fuperficies auri, quam fuperficiem mox tacturus eft Sanctiffimus fanguis, quæ cum tota noua fit, confecrata non eft. Neq. dicas fuperficiem effe accefforiam, & minus principalem, atq; adeo debere fequi partem principalem, quæ eft totus calix, qui eft ex dictis n. 3. confecratus: ne id dicas (inquiunt) nam fuperficies, quamuis, quo ad quantitatem fit minor pars, tamen quia ipfa tangit immediate facras fpecies, pars magis principalis dicenda eft.

d Palud Armilli. Ang. tabien. Azor. Suar. Vafq. Re. Bonac. apud Hurt. de Sacrif. d. 4. d. ff. 10. & Dian. 2. p. tr. 15. Refol. 3.

6 Alij *e* probabilius putant remanere confecratum. Ratio præcipua eft, quia eft idem calix, ficuti eadem eft Ecclefia confecrata, fi de nouo dealbetur, neq; .n. oportet eam iterum confecrare. Nec inauratio, vt dicunt prædicti, eft pars principalis, eft .n. accefforia, ficuti quando pars modica corporalis reficitur, etiam fi refectio cadat in partem, quę occupetur ab integra particula, nō erit, nifi pars minus principalis, & accefs.

e Delugo de Euchar. d. 20. fect. 4. n. 95. Dian. p. 8. tr. 15 ref. 3 Laym. Conînch ab eodem citati.

7 Dices cum fuario, fi vna cuppa fubtiliffima auri poneretur intra cuppam talis calicis; indigeret confecratione: fed ita fe habet illa fuperficies auri noui; ergo, &c. Refpondeo, negando minorem, quia, in noftro cafu, eft vnum & idem vas; in cafu fuarij, eft duplex.

8 Dices iterum. At, fi ad nouam eiufmodi inaurationem, igne opus eft, atque adeo calix videtur mutari, & non remanere idem. Refpondeo, certum eft, fi calix aliquo tandem modo efficeretur alius, vel frangeretur, nos non effe in cafu propofito: at fi vt aurum fuperaddatur, calix folum excanduerit, non erit mutatus, ac propterea, cum diminutionem non paffus fuerit, nequaquam alius effectus eft. Neque enim, fi ferrum v.g. igne ad fornacē excandefcat, diuerfum fit ab eo, quod erat.

Inftas, dum eft ita ignitus calix, fit ineptus ad facrificium, ergo iam amittit confecrationem. Refpondeo etiam quando calix immundus fmigmate, feu fapone, vt abftergatur, obuoluitur, eft ineptus ad facrificiū & tamen non amittit confecrationem, neganda eft igitur confequentia, quia non fit ineptus veluti quo ad fubftantiam, fed folum quo ad circumftantiam accidentalem, quæ facile, & fine vafis mutatione tollitur.

f Azor. alij j. quos citat, & feq. tamb. de Iur. Abb. tom. 1. d 25 q 3. nu 6.

9 Illa per hanc occafionem eft *f* aliquorum fententia corrigenda,

non

non enim est verum, quod aliqui, vniuersaliter, affirmant; per ictum mallei Calicem, vel Patenam amittere cõsecrationem. Sane si per ictum frangatur, vel ineptus quo ad substantiam pro sacrificio fiat, amittere non est dubium: At si ineptus non fiat, *g* cur dici possit amittere? amitteret etiam, si in terram, super lapidem Calix sine vlla prorsus mutatione concideret, quod nemo dixit. Immo licet aliquantulum tunc contorqueretur, ita vt, mallei vi, cum dexteritate concinnari possit, nõ amitteret; quia semper remanet idem consecratus Calix, vt ex dictis patet.

g bonac. de Euch. d. 5. n. vlt. p. 9. nu. 9

§. VI.

De Aliis Vasis in Sacro Ministerio adhiberi solitis.

1 PIxis, seu ciborium; sphæra seu lunula, & quodcunq; alius vas, *a* in quo seruatur immediate Sacratissima Eucharistia, vt item fistula aurea, per quam, Sanctissimum Sanguinem, in Missa solemni, Summus Pontifex attrahit, consecratione non indigent, nec benedictione. Quia tamen, in Rituali Romano ponitur propria Pixidis benedictio, benedicenda erit ex congruitate, quam doctrinam extendit Layman *b* ad vasculum, vbi seruatur Sacrum Chrisma.

a Suar. de sacr. de 81. sec. 7. §. tertio obiter Delug. de Euchar d. 20. sec. 4. n. 96. Hurt. de Sacrif. d. 4. diff. 10. aliique.

b Laym. lib. 5. tr. 5. c. 6. nu. 22.

2 Neque dicas: Calix est consecrandus, ergo & Pixis: Ne id dicas, inquam, quia, in requisitis à iure, non est aptum argumentũ, à paritate Adde & adesse congruentiam disparitatis; siquidem, in Calice, per se, & semper, fit Sanctissimi Sanguinis consecratio, per quam, primo, fit præsens Christus Dominus; in Pixide vero, vt etiam supra Corporale, non nisi per accidens; si quando, adsunt multæ particulæ consecrandæ, per se enim Sacratissimum Corpus, in manib. Sacerdotum, cõsecratur.

Quod hactenus dictum à me est impugnat *bb* Diana. Is .n. cum retulisset mea iamiam dicta verba incipiendo ab illo (Adde, & adesse) sic habet. Hanc distinctionem in ordine ad reuerentiam debitam Eucharistię, nullus est, qui nõ videat esse metaphysicam, sicq; ex illa sequeretur, neque Patenam, neq; Corporale esse consecrandum, vel benedicendum, quia in ipsis per accidens Corpus Christi cõsecratur: Nam vt vult Tamburinus Corpus Christi per se consecratur in manibus Sacerdoti: sed hoc dicere est absurdum ergo &c. Hæc Diana qui in tribus placere non potest.

bb Dian. p. 10. tr. res. 3.

Primò, quia omittit argumentum, cui ego vere innitor, nempe ductum a non requisitis à Iure.

Secundò quia, quam ego Congruitatem appello, ipse ita versat ac si velim illam esse conuincentem rationem.

Tertiò quia hanc eandẽ congruentiam inde impugnat, quod sequeretur Patenam, & Corporale nõ esse consecranda vel benedicenda. Sed, quæso te, diuidatur dictũ, ne detur ansa labendi, Aliud enim est loqui de Patena, aliud de Corporali: Et, aliud de Consecratione, aliud de Benedictione. Nam primo quidem, noster hic sermo est de Consecratione, non de Benedictione: sic.n. proposui initio huius numeri secundi. *Neq; dicas Calix est consecrandus, ergo & Pixis*. Cur ergo à consecratione, amice Lector, transis ad Benedictionẽ? Deinde, aliud est decernere de Patena, aliud de Corporali, ait enim Corporale esse benedicendum, vixi hoc eodem *lib. 1. c. §. 3.* & item Pixidem esse ex congruitate bendicendam, vt dixi modo num. 1. quam solam benedictionem ipsis sufficere iura censuerunt. Aio item patenam non indigere consecratione ex eo capite, quod in illa per se Christi Corpus consecretur, sed ex alio capite, seu congruentia, quæ sufficiens vita est Ecclesiæ, eamque explicuit in oratione, quam Episcopus *cc* recitat in Consecratione patenre. *Oremus, inquit, Fratres carissimi, ut diuina gratia benedictio consecret,*

cc In Pontif. Roman. de consecr. Patenæ, & Calicis.

Tambur. de Sacrif. Missæ.

Q 3 *& san-*

§. I.

Contatus Sacrorum.

2 CErtum est Primo, Calices,& Patenas, quando vacua a sacris Eucharistiæ speciebus,sunt,& illa omnia,quæ in ipsorum cõsecratione,Chrismate sunt delibuta,vt Ara,Agneique cerei, non debere,ex cõgruitate, nuda manu,immediatè propter reuerentiam,a laicis, & fœminis attingi;Attingere autem, citra contemptum non esse mortale,certum sit,immo,si subsit caussa,nec veniale;quia *a* non videtur res ex se grauis,ac propterea iustæ caussæ excusatione facile admittent. An sine caussa sit veniale,mox à *n.*11.disputabimus. a Suar. de sacris disput.81.sec.8.

3 Dixi(vacua)nam quando continent Sacram Eucharistiam, sicut etiam Pixides,Ciboria,& similia, quando eandem continent, contigi sine mortali non possunt,nisi a Sacerdotibus, & in aliquo casu, de quo alibi *b* diximus,a Diaconis,ita requirente summa Christo Domino debita reuerentia. Eucharistiam ipsam,Chrisma, & oleum sanctum tangere graue etiam quid est, vnde à laicis, immo,& clericis non Sacerdotibus tangi hodie c non licet; esto, aliud tulerint prisca tempora, quando sacra Eucharistia in manus fidelium, ab ipsis assumenda d porrigebatur. b in opusc. de expedienda comm. c.6. init.

4 Certum est secundo,alias vestes benedictas, quæ nec sacram Eucharistiam immediatè contingunt, nec Chrismate vnguntur, vt sunt Mappæ, vestes Sacerdotales,&c. esse concessum e omnibus ea contingere. Idem puto de Sacris Sanctorum Reliquiis, idemque, quo ad eas gestandas, sentio, licite enim eas thecis inclusas, & gestare,& transferre, immo, & in processionibus publicis portare laicus potest. Ratio horum est, quia hæc, cum debita reuerentia, exhibere non est ex se malum, & nulla in contrarium extat prohibitio, quod si aliquam aduersarii afferunt,Castropalaus aliique satis superque diluunt. c Bonacin. 1.de cal. precep.d.3.q.1.p.4 n.13.Azot. T.1. lib 9.c.9.q.9. d Azot. ibid. q. 12

5 Certum est Tertio Pixides, Ciboria, Sphæras, seu lunulas, etiam si benedicta sint, posse ab omnibus contingi sine vlla culpa, quando non dum sacram Eucharistiam continuerunt. Ratio est, quia ex vna parte sacro Chrismate non sunt vncta,vt Calices,& Patenæ & ex altera,reuerentiam illam contractui sacrarum Eucharistiæ specierum debitam, non dum contraxerunt.

6 Idem sentio de Corporalibus, Pallis, & Purificatoriis, non solum quando ad sacrum vsum non dum fuerunt adhibita, sed etiam quando post sacrum vsum iam lota fuerunt. Ratio est, quia licet tunc non sint iterum benedicenda,cum per solam lotionem benedictio ab iis non auferatur, atque adeo simpliciter noua non sint,tamen sic lota, moraliter, censentur, perinde, ac essent noua.

7 Sed quid postquam hæc,& dicta n.5.contigerunt sacras species; idq; ante lotionem? Puto probabilissimum, adhuc licere ea sine veniali ab omnib. contingi. Ratio est. quia ex vna parte hæc vnctione sacra nõ afficiuntur;& ex alia non cẽsẽtur,ex sacrarum specierũ solo contactu,tãtã dignitatẽ contrahere, quãtã ex vnctione sacra contrahit res consecrata.

8 Dices. Posset euenire vt purificationem verbi gr. imbiberit aliquid Sanctissimi Sanguinis ex vsu sacro, quare nefas esset laico illud contingere. Respondeo, id esse per accidens, & de raro, atque adeo non impedire libertatem illud contingendi. Sane eadem Purificatoria post Sacrum vsum reponuntur sine delectu in Arcis, & Cistis profanis, cũ tamen potuerit esse, vt ibi imbibitum adhuc remansisset aliquid sanguinis non dum exiccati;sed ideo huius non habetur ratio,quia per accidens est

& tunc Angelorum erit officium præsentiam inibi Christi Domini, humiliter, venerari.

m Suar d.81 de sacr. sect. 8 paragr. Tertium exemplum aliq. c.

9 Certum sit Quarto, seu saltem multum probabile, Accolithos, imo & aliquo ex minorib. ordinib. vel etiam prima tonsura insignitos, posse *m* sacra vasa vacua, aliaq; dicta n. 2. extra Sacrum Ministerium contingere. Ratio est: quia iam sunt clerici: quorum officium est, eiusmodi instrumenta, aliqua tandem maiori ratione tractare. Dixi) extra ministerium) dum enim celebratur Missa, solum constitutis in sacris, & Acolithis concedit *n* Suarez

n Suar ibid. ex cap. non liceat 2 dist. 23. & c. nullus 1. c. 24.

10 Dices, abstinendum esse etiam extra sacrum Ministerium Accolithis a contactu sacrorum vasorum ob tres rationes, quas adducit Layman *o* Primo, propter communem Doctorum sententiam. Secundo, propter Ecclesiarum praxim. Tertio, propter stylum Curiæ Romanæ, quæ concedit tonsuratis, vel in minoribus constitutis, posse sacra vasa contingere.

o Laym. lib. 5. Tr. 5 c 6 n 19

p Io Sanc. in select. d 4 14. n 4

11 Respondeo ad primã. Etiã si alius Doctor nobis non suppeteret, sufficeret Suarez pro mille, pro vt loquitur Io. Sanc. *p* Suarium commẽdans. Ad secundam, negat Suarez esse eiusmodi praxim. *Extra Sacrum Ministeriũ (inquit) quilibet minister Sacer, idest, quocunq; minori gradu ordinatus non peccabit cõtingẽdo hac uasa, vt colligitur ex c. non oportet dist. 23. & ex vsu qui videtur hoc etiam extendere ad ordinatos tãtũ prima tonsura* Hæc Suar. Vides? Laym. prosemodo num. 10. dixit propter *Ecclesiarum praxim* suar. pro se dicit (ex vsu) cui fides adhibẽda: sed certe, etiã si esset vsus abstinendi a tali contactu, is nobis nihil obstaret, quia non constat esse introductũ sub obligatione, vt in similisæpe *q* cum Doctoribus argumentari solemus. At tertiam, licentiæ a Sancta Sede, frequentissime, conceduntur ad tollẽdos conscientiæ scrupulos, vel pro amplectentibus opinionem contrariam, vt docent communiter *r* doctores.

q Infra lib. 2 cap. 4. paragr. 2. n.

r Suar. de Euch. d. 81. sect. 8 parag 4 ad dendum. Castropal. tom 2. tr. 7 d. 2. q. 4. n 9. alijque.

f S uar. Co inc. mox cirandi alijq.

t Sotus in 4. dist 13. q. 2 art. 3. parag. Sed circa hoc quæritur.

u Bart. ab Ang de miss. Dial. 5 paragr. 321.

x Sanch lib. 2 in. Decal c 43. n. 27 fin.

a Castr. t. 2. tr. 8. de Ado. at d 1p 6. n. 24

b Sa v. sacra n. 3.

c Ibid.

d Suar. disp. de sacr. 81. sec. 8. paragr. Tertium exemplum.

e coninch de sact. q. 83. Ar. 3. d. 3. num 236.

12 Vnũ ergo superest hic decernendum. An scilicet (citra necessitatẽ, & contẽptũ) sit saltẽ veniale laico, vel fœminæ, nuda manu, extra ministeriũ sacrũ tangere Calices, & similia dicta n. 2.

Saltem esse veniale, docent probabiliter *f* plures: Ego libenter assentior opinioni *t* Soti; Bartolomei *u* ab Angelo, aliorumque dicentium nec esse veniale. Cui sententiæ multum fauet Sancez, x Castropalaus *a* & Sà, *b* & hic quidem de habet *sacra tangit à laicis sine contemptu, aut nullum peccatum est, aut leuissimum.* Hæc ille in impressione genuina: nam scio in expurgata *c* sic legi, *sacra tangi à laici sine contemptu, non est peccatum mortale.* Scio, in quam hoc, sed ego cum voco Emanuelem Sa, ipsum vocati, & legi non aliũ volo.

Suarez, *d* Coninch, *e* Alijque, qui in tali contactu peccatum veniale cognoscunt, octo textus pro se, ad id probandum afferunt, quos ad verbum hic exscribere, & explicare iuuat, vt nimirum veluti manu palpemus, ibi, de hac re, nec mortalem, nec venialem obligation mamponi. Neque sit breuitati nostræ iniuriam facimus, licet enim viatori etiam festinanti, si spes lucri reluceat, ad aliquantulo longiorem vitam non nihil aliquando diuertere.

Primus Textus ex dist. 23. C. Sacratas.

13 SAcratas Deo fœminas, vel Monachas, sacra vasa, vel sacratas pallas penes vos contingere, & incensum circa, Altare deferre, perlatum est ad Apostolicam Sedem, quæ omnia reprehensione plena esse, & vituperatione, nulli recte sapientum dubium est. Quam-

obrem

obrem huius Sanctæ Sedis authoritate hæc omnia uobis resecare, funditu, quanto citius poteritis, censemus; & ne pestis hæc latius diuulgetur, per omnes Prouincias, abstergi, citissimè, mandamus.

14 Vbi vides Primo, locutionem esse solum de fœminis monachis, cur ergo prohibitionem ad omnes extendis? Secundo, mihi probabilissimum fieri, non loqui, hic Pontificem, de mero sacrorum vasorum contactu, sed de illo, qui adhibebatur, dum fœminæ ministrabant Sacro, quod meritò semper Canones prohibuerunt, & tamen alicubi Monachæ, prætextu quod essent Deo dicatæ, Sacro ministrare non dubitabant. Quando igitur dicitur in textu (*Monachas penes uos sacra uasa contingere, & incensum circa Altare defere perlatum esse*) illud (*circa Altaria*) cadit supra (*contingere*) & supra (*deferre*) ita vt, vno verbo, perlatum fuerit, Monachas circa Altare Missæ inseruire. Coniectura optima est, quia id appellat Pontifex pestem; & quidem citissimè abstergendam; at quæ pestis tanta est; merus contactus Calicis, qui per eosdem nostros aduersarios iudicatur res omnino venialis & leuis? Non ita fœminas ministrare circa Altaria; ipse enim mulieris aspectus, facile, inficit ad malum propensos hominum mores: nam propterea nomine pestis merito vocanda fuit; tantoque rigore vitanda est, vt potius in necessitate concedatur, Sacerdotem sine ministro celebrare, vt infra dicemus, f quem ministrante, circa Altare muliere. f Infra lib. 2. c. 7. paragraf. 5.

Textus Secundus ex eadem dist. 23. c. non oportet 1.

15 *NOn oportet Subdiaconos licentiam habere in Sacrarium, siuè in Secretarium (idest Altare, habet hic Glossa) quòd Græci Diaconium appellant, ingredi, & contingere uasa Dominica.*

16 Vides Primo, id tantum prohiberi per verbum (*non oportet*) quod non notat præceptum, sed conuenientiam ex communi g sententia. Secundo, sermonem esse de ministrando circa Altare, ait enim textus (*ingredi in Altare, & contingere uasa.*) Tertio hunc Canonem vel vsu, vel ex alijs ordinationibus iam abrogatum esse. Quis enim nunc negabit Subdiacono circa Altare assistere, & sacra vasa tractare Subdiacono, inquam, cui propter hoc ipsum, datur in sua ordinatione Calix attingendus. g Suar li. 3. de leg. c. 5. nu. 10 Sanch. l. 6. in decal. c. 4. nu. 37. Castrop. T. 1. Tr. 3. de leg. d. 1. p. 9. nu. 2.

Textus Tertius ex eadem d. 23. c. non oportet 2.

17 *NOn oportet insacratos ministros licentiam habere in Sacrarium, quod Græci Diaconium appellant, ingredi & contingere uasa Dominica.*

18 Vides, hunc textum esse fere eumdem cum præcedente? solum enim, ibi, loquitur de Subdiaconis, hic de insacratis, hoc est, vt habet Glossa, de personis non sacris, atque adeo de laicis, nam etiam prima tonsura insigniti, sacri h appellantur apud Canones, vt pote, iam clerici, de sorte Domini. Sensus igitur est ministros laicos non conuenienter inseruire sacro, quòd tamen, saltem, quo ad Missas priuatas, consuetudine iam abrogatum est; quia vbique locorum, laicos ministrare, æquo animo, & sine vlla indecentiæ specie, immo, quando, qui ministrant, sunt viri nobiles, cum laude, passim videmus. h Castrop. T. 1 tr. 8. disp. 1. de Ador. p. 6. nu. 24 citans Suarium & Canones.

Textus Quartus ex eadem dist. 23. c. non liceat 1.

19 *NOn liceat, cuilibet ex lectoribus, sacra Altaris uasa portare, nec aliis, nisi iis, qui ab Episcopo Subdiaconi fuerint ordinati.*

20 Nota illud (*portare*) quod Gloss. hic, Hugo, & Archidiaconus explicant portare in processionibus publicis, & dicunt, ea vocari vasa sacra,

in

in quibus continentur sacræ Sanctorum Reliquiæ. Sed quo ad hoc esse ipsa consuetudine reuocatum hunc textum, docet Sanchez. *i* Quare licebit hodie tum lectoribus, tum laicis ea portare: prorsus sicuti iisdem laicis, sine scrupulo, portare in processionibus Cruces licet. Quod si Sacrorum vasorum nomine intelligas Calices, Patenas, &c. sicut intelligit idem Sanchez, *l* adhuc nota textum dicere (*portare*) non (*contingere*) ex quo conijcimus non esse sermonem de simplici contactu, sed de illo, qui addit gestationem, quæ solet fieri intra ministerium sacrificij. At iam diximus *nu.9.* id intra ministerium sacrum, competere ex officio solis constitutis in sacris, & ad summum, Accolithis: nos autem hic, loquimur de contactu, extra Ministerium sacrum.

i Sanch. lib. 2. in Dec. c. 41. n 26.

l Sanch. ibid.

Textus Quintus ex eadem dist. 23. C. Non liceat 2.

21 *NOn liceat cuilibet Ministeria tangere, nisi Subdiacono, aut Accholito in secretario vasa dominica.*

22 In Secretario, inquit Glossa, hoc est, in loco, vbi sacra vasa ponuntur, ne sit contra id, quod supra negatum fuerat Subdiaconis, dum vt vidimus *num.15.* dictum fuit *in c. non oportet 1.* non oportere Subdiaconos licentiam habere in Secretarium ingredi, vbi eadem Glossa voluit nomine Secretarij, significari Altare. Sed melior est explicatio eorum, qui fatentur in vno Canone ex his idem concedi, quod negatur in alio, id tamen fuisse diuersis temporibus, pro vt res, & circumstantiæ tunc *m* exigebant; verum, quantum facit ad nos, vides, hic, non agi de simplici contactu, sed de contactu in Secretario, hoc est, de eo, qui adhibetur, dum ministratur sacro, qui solum constitutis in sacris & Accolythis competere ex hoc *eodem cap. Non liceat 2.* docuit Suarez a nobis allatus *num.9.*

m Suar. de Euch. d. 81. sect. 8. § tertium exemplum.

Textus Sextus ex dist. 1. de Consecr. C. In Sancta.

23 *IN sancta hac Apostolica sede statutum est, vt sacra vasa, non ab aliis, quam a sacratis, Dominoque dicatis contrectentur hominibus. Indignum enim valde est, vt sacra Domini vasa, quæcunque sint, humanis vsibus seruiant, aut ab aliis, quam à Domino famulantibus eique dicatis tractentur viris: ne, pro talibus præsumptionibus, iratus Dominus plagas imponat populo suo, & hi etiam, qui non peccauerint, mala patiantur, aut pereant, quia perit iustus sæpissimè, pro impio.*

24 Nota illud (*contrectentur*) idem enim est, ac illud, quod paulo post dici; (*tractentur*) sensus ergo erit, vasa hæc sacra, non debere tractari seu inseruire in profanis vsibus; id, quod longe diuersum est ab eo, de quo hic disputamus. Confirmatur ex illis verbis (*humanis vsibus seruiant*) & ex illis (*ne pro talibus præsumptionibus iratus Dominus &c.*) quod certe significat aliquid multo grauius, quam sit simplex purusque contactus; significat enim grauem illum contemptum, quo sacris vasis, ad vsum profanum, quis vti præsumit.

Textus Septimus ex eadem dist. de Consec. C. vestimenta.

25 *VEstimenta Ecclesiastica, quibus Domino ministratur, & sacrata debent esse & honesta, quibus, aliis in vsibus non debent frui quam in Ecclesiasticis, & Deo dignis officiis, quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri, nisi à sacratis hominibus ne vltio, quæ Baldassar Regem percussit, super hæc transgredientes, & talia præsumentes, ueniat, & corruere eos faciat ad ima.*

26 Hic Textus, qui non loquitur de vasis solum, sed etiam magis explicite de vestimentis quoniam bene explicatur ab ipso Suario satis pro nobis erit, eius hic explanationem proferre *In c. uestimenta* (*n* inquit) *loqui-*

n Suar. de Euch. d. 81. sect 8 paragr. Tertiũ exemplũ.

loquitur Stephanus Papa generaliter de uestimentis Ecclesiasticis, quæ neque ab aliis debent contingi, aut ferri, nisi à sacris hominibus. Quæ uerba aut præceptum non continent, quia illud uerbum (non debent) *non uidetur in rigore significare obligationem, sed decentiam quandam, aut non intelliguntur de quolibet tactu, sed de illo, qui ordinatur ad profanum, & communem usum, ut ex antecedentibus uerbis potest non obscure colligi: uel certe si admittamus ibi præceptum, dicendum est in desuetudinem abiisse, quo ad hanc partem.* Hęc pro nob's Suarez.

Textus Octauus ex eadem dist. 1. de consec. c. ad nuptiarum,

27 *AD nuptiarum ornatum diuina mysteria non præstentur: ne dum improborum contactu, pompaque sæcularis luxuriæ polluuntur, ad officia sacri mysterii uideantur indigna.*

Hic, sermonem esse de contactu in ordine ad vsum profanum, ex ipso litteræ aspectu, satis patet.

Atque hi sunt a Suarez aliisque hac de re contra nos citati textus; quibus accuratè inspectis, meritò, pronunciare potuimus, probabilem esse sententiam, nullum in prædicto contactu veniale peccatum agnoscentem.

§. II.

Lotio Sacrorum.

1 CErtum *a* est Corporalia Purificatoria, & similia lauari, saltem ex conuenientia debere a Diacono in vase ad hoc præparato, lotionemq; mittendam esse in Piscinam Sacram, seu Sacrarium, quod hic, nihil aliud est, nisi locus in pariete, seu sub terram defossus, & ab alijs profanis vsibus separatus, in quem hæc lotio, & similia, proijci, ob reuerentiam, solent.

a Suarez Coninc. Reg. aliique passim apud Bonac. de Euchar. d. 4. q. vltim. p. 10. n. 22.

2 Notant autem communiter *b* Doctores, hoc intelligendum esse de prima lotione, nam hac, per Diaconum habita, possunt laici sine scrupulo, & fœminæ, præsertim sacræ Virgines, ea melius lauare, tergere, & reficere.

b Iidem.

3 Dubium ergo superest. An si laicus, sine necessitate ea in prima lotione lauet, peccet. Et non peccari quidem mortaliter certum sit, quia non est materia grauis; Peccari autem venialiter *c* multi supponunt, ex eo, quia, si ea tangere, ex ipsorum sententia, iis non licet, sub culpa veniali; multo magis, non licebit lauare.

c Suar. disp. de Sacr. 81. sect. 5. paragr. Quarto addendum alijque.

4 Verum probabile est, nec esse veniale, licet optimum consilium vt à Diacono, vel Subdiacono, vel habentibus ad id priuilegium, in prima lotione, lauentur. Ratio est, tum quia Doctores, supra, probabiliter docentes, non esse veniale tangere, videntur etiam probabiliter docere, nec esse lauare; in lotione enim, nil aliud tandem interuenit, vt idem Suarez ibidem fatetur, nisi quidam contactus; tum quia, vt ibi, ita hic, non constat impositam esse obligationem sub vllo præcepto, vt iam ex sequenti textu, quem aduersarii communiter afferunt, apparebit; est autem huiusmodi. *d*

d C. nemo. 2. de consec. dist. 1.

5 *Nemo per ignorantiam.* Et infra *Pallas uero, & uela Sanctuarii, si sordidata fuerint ministerio, Diaconi cum humilibus Ministris, intra Sanctuarium, lauent, non eiicientes foras à Sacrario: & uelamina Dominicæ mensæ abluant, ne forte puluis Dominici corporis: male decidat.*

6 Vbi nota Primo, hunc Canonem, quo ad vela, omnes fateri iam vsu ipso derogatum esse; id quod diserte docet hic Glossa *e*, quæ sic habet, *Et uela, idest, ornamenta, uel uela, idest cortina, Huic hodie derogatum*

e Gloss. v. & vela.

rogatum est consuetudine generali. Hæc Glossa.

f Gloss. c. Altaris palla d. 1. de consecr. 7 Nota Secundò, illud (*Palla*) intelligi de Corporalibus, vt habet Glossa,*f* sed a Doctoribus propter identitatem rationis, merito extendi ad Purificatoria,Calices, Patenasque.

8 Nota Tertiò hunc textum concedere prædictam lotionem Diaconis cum humilibus ministris, cur igitur plures Doctores id coarctent ad vnum Diaconum? Si licet igitur, meo intellectu, hunc canonem explicare, sensus erit, vt Diaconi tanquam iis, quibus cura Sacrorum incumbit,assistant, minores ministri lauent; tunc enim recte dicetur Diaconus cum ministris lauare,sicut Domina cum Ancillis, dicitur domus seruitia exhibere,illa scilicet dirigente, his exequentibus.

9 Nota Quarto, loquendo de iis, qui ministri Ecclesiæ non sunt, atque ideò de laicis,puto,ijs nequaquam in hoc textu prohiberi,nec sub veniali quidem,primam prædictarum lotionem. Ratio est, quia, vt patet, ex litera, nullum verbum est ostendens obligationem eiusmodi; solum enim dicitur (*Diaconi, cum ministris lauent*) hoc autem imperatiuum, nec ex se significat prohibitionem sub peccato in opinione probabilissima, *g* & multo magis hic ex Pontificis mente,qui explicare duntaxat, in hoc textu,intendit id esse officium Diaconorum, & ministrorum; ceterum an ab alijs fieri idem possit, nec annuit,nec abnuit. Sane si quis ita dicat. Ostiarij ianuas Ecclesiæ aperiant: ostenderet quidem officium Ostiarij,non tamen prohiberet quo minus ab aliis, quamuis non ex officio, aperire Ecclesiæ ianuas possint.

g Caiet.Castr Car. apud Castrop T. 1. d. 1. de leg. p. 9. n. 3 alijque.

h Suar dis. de sac. 81 sect. 8. paragr. Quarto addendũ. 10 Dices. Suarez *h* post quam retulit hunc eundem textum, ita subdit. *Quæ omnia seruanda sunt, saltem in prima lotione hoc enim nulla consuetudine abrogatum est, neque rationabiliter abrogari potest, ut notat Siluester*. Hæc Suarez. Respondeo, nos hactenus non asseruisse. hunc textum esse abrogatum consuetudine, sed in illo non ferri legem, sub peccato prohibentem.

11 Sed quæso te expende,an verum sit,quod hic textus non sit abrogatus. In illo quatuor a Pontifice ordinantur. Primo vt Pallæ, idest Corporalia sordida lauentur. Secundò, vt lauentur a Diaconis cum humilibus ministris. Tertio, vt lauentur intra Sacrarium. Quarto, vt non proiiciatur lotio foras a Sacrario. Ex quibus,illud secundum,quod lauentur in prima lotione a Diaconis,vbi nam locorum seruatur?lauantur enim a Subdiacono, & a dictis supra num,5. Et illud tertium, quod in eadem prima lotione, lauentur,intra sacrarium, quotus quisque est, qui hodie obseruat? lauantur enim passim a ministris, vbi libuerit in pelui,quamuis obseruent illud quartum, quod non proiiciant lotionem foras a sacrario. Si ergo de facto aliqua ex dictis sunt, etiam per timoratos, abrogata, non debuit vniuersaliter dici a Suario ea, quæ in prædicto capitulo ordinantur, abrogari, rationabiliter, non posse.

§. III.

Vsus Sacrorum ad profana.

1 Certum est, mortale,ex se, esse sacris vasis & vestibus, eadem forma, atque adeo eadem benedictione, vel consecratione manente,vti ad vsum profanum.Exempla ponit Suarez *a ut si quis u. g. uteretur calice in communi mensa, uel Palla benedicta ut communi linteolo, aut sacra ueste ad profanam repræsentationem, uel ludum, id enim præfert contemptum quemdam,& uix potest a mortali excusari*. Hæc ille: sane præscindendo a paruitate materiæ: nam ceterum quis dicet, semel sudorem abstergere mappa benedicta vel quid simile,esse mortale?

a Suar. d. disp. de sacr. 81. sect. 8. §. Quarto addendũ iuncto §. Vltimo pertinet.

Insuper

Insuper locutio est de rebus, quæ solent consecrari, vel saltem benedici, nam vti, verbi gratia, ad nuptias, vel communem vsum, tapeto, candelabris, pelui, immo, & manutergio, & similibus in Missa adhiberi solitis, cum satis mediate inseruiant ministerio sacro non est peccatum: sicut enim, sine scrupulo, vtimur v. g. candelabris profanis ad ornandum Altare, ita & è contra, licebit (si fiat sine contemptu) vti candelabris Ecclesiæ ad ornandas ædes profanas, non quidem semper, & indifferenter (id enim præseferret implicitum contemptum) sed in aliqua solennitate non sacra, forte occurrenti. Nam dum in c. Ad nuptiarum *b* vetatur, *ne ad nuptiarum ornatum diuina ministeria præstentur*, locutio non est, nisi de consecratis, vel ad summum de benedictis, id quod clare insinuat illud appositum (*Diuina.*)

b c. Ad nuptiarum de consecr. d. 1.

2 Dictum est autem (*non mutata forma,*) nam ea mutata, atq; adeo deperdita consecratione, seu benedictione, licet conueniens sit prædictas vestes, & vasa nunquam applicare profanis vsibus, tunc enim vel seruentur ad aliud sacrum vsum forte apta, vel, si ad nullum sint vtilia, comburantur, cineresque in Sacrarium, iuxta directionem Sacrorum Canonum *c* proijciantur; tamen probabile est, non esse, nec mortale, nec veniale, si sic, mutata forma, ad profanos vsus applicentur. Calix ergo confractus, Casula, vel Alba dissuta, frustula inueterati Corporalis, vel purificatorij ligna, & lapides diruti templi &c. poterunt, *d* quantum est ex hoc capite, vendi vsibus communibus applicari, & vt profana nobis vsui esse. Ratio præcipua est, quia, ex vna parte, non adest clara prohibitio; & ex alia, res, dum mutat formam amittit consecrationem, ergo non est Sacra, ergo profana, ergo, si tunc applicabitur profano vsui, res profana applicabitur, non sacra. Alias rationes vt & explicationem aliquorum textuum, quia recte prosequitur Castropalaus *e* apud ipsum lege. Sicuti etiam apud Suarium *f* leges, consuetudinem mortuos Sacerdotes sepeliendi, indutos vestibus Sacris, non esse vsum profanum, nec contra Canones, vt ipse rectè expendit.

c c. ligna c. Altaris de consecr. dist. 1.

d Castrop. T. 2. tr. 8. d. 1. p. 6. n. 25.

e Castrop. loc. cit.
f Suar. de sacr. d. 81 sec. 1 §. Quarto addendum.

Quæstio incidens de Candelis, & Ramis Palmarum benedictis.

3 DVm hec sciberem, incidit dies Purificationis Beatiss. Virginis, & inter colloquendum cum amicis, exorta est quæstio, An candelis, eo die, benedictis possimus (citra contemptum) vti ad communes vsus, sine peccato etiā veniali? Posse vti diximus, quia hęc benedictio non est introducta cum tanto rigore ab Ecclesia ad solum vsū Sacrum.

4 Confirmabā Primo, quia in prima oratione, qua candelæ, dicto die, benedicūtur, sic habetur. *Te humiliter deprecamur, vt has candelas ad* vsus hominū, *& sanitatē* Corp. *et animarū, siue in terra, siue in aquis, etc.*

5 Confirmabam secundo, quia etiam benedicuntur, die Paschatis, agni, oua, &c. ad vsum communem.

6 Confirmabam tertio, quia nemo scrupulum sibi inijcit, quod panem benedictū die S. Basilj, vel S. Antonii, vt moris est apud aliquas Ecclesias, vel truncos Palmarum benedictos, vel benedictos Carbones, die Sabbati Sancti, assumat ad communem vsum; si enim supersunt in quantitate, quis est, qui illum panem non comedit, & illa ligna, Carbonesque cōmuni vsui non assignat? immo reliquias talis panis, vel decidētes palmarum eiusmodi, vel oliuarum frōdes, quis est qui pedibus in terra proteri, cum scrupulo culpæ, putat? Similiter igitur putandum est de candelis, & propter paritatem rationis, de Aqua, Incensoque benedictis, & similibus. Atq; ratio horum omnium est, iam dicta, quia non, cum tanto rigore, in his modicis benedictionib. agitur, vel agi intēditur ab Ecclesia.

§. IV.

§. IV.

Vsus profanorum ad Sacra.

1 E Contra profanas vestes, vasaque, licet ne applicare vsibus Sacris, & Sacrificio? Dico licere, siue mutata *a* forma, siue eadem forma remanente, *b* si sic apta sint ad vsum Sacrum. Licet v. g. ex veste serica muliebri, formare planetam Sacerdotis, & linteolum vulgare conuertere in corporale, vel Purificatorium, semper intelligendo, vt, vbi requiritur benedictio, vel consecratio, ea adhibeatur. Ratio huius doctrinæ est, quia in hiusmodi applicatione non apparet specialis indecentia, & ex alia parte, nulla adest(vt expendit ibidem Suarez) probibitio. Immo non vulgares modo domus, sed etiam Idolorum tẽpla in Sacra Basilicas fuisse conuersas, atque adeo hoc fieri exemplũ pro ceteris rebus, passim testantum historiæ.

a Suar. ibid. paragr. Sed quæres.
b Idem ibid & Castrop. tom. 1. tr 8. de. 1 p. 6. n. 25.

v Ad argumentum in contrarium, quod hic soet adduci, ex priuilegijs, quæ ad hoc conceduntur a Sancta Sede, respondetur sicuti in simili responsum est *§. 1. n. 11. fine.*

c infra c 5. paragr n. 3.

De Mappa profana, an assumi possit ad Sacrum: & deinde reddi ad vsum pristinum, vide *infra c suo loco.*

CAPVT TERTIVM.

de vestibus sacerdotalibus.

§. I

Quibus, & quot Vestibus indiget Sacerdos ad sacrificandum.

1 PRæter habitum, quem Sacerdos honestum, & quidem vsque ad talos ex decentia, habere oportet, sex Sacris vestibus, eget, vt rite Sacrificet Amictu', Alba', cingulo Manipulo, Stola, casula, seu Planeta. Præter Amictum, & Albam, quæ ex lino vel canape *a* contexta esse debent(an possit ex Gossipio dicam infra *b*) c, ceteræ quattuor sint ex quacunque decenti *c* materia; quo pretiosior est, eo melior. colorum diuersitas in diuersis Missis non est præcepto, sed de conuenienaia. Caue antem, ne prædictæ Vestes sint valde attritæ, sicutne reliquia sacra supellex sit valde immunda, peccaretur enim mortaliter, *d* si enormiter esset talis: id quod reuerentia Christo Domino debita persuadet. Nota tamen illud(enormiter) difficulter *e* enim ex hoc capite, nisi vere desipiens sis, in mortalem culpam incidere tibi continget. Audi insuper Layman, *f* te, aliquando, excusantem. Interdum, inquit, Sacerdos subditus, si superiorem, vt vasa mundari, vel munda seruari curet, admonuerit, nihilque effecerit, excusatur, propter Sacrificandi necessitatem.

a colligitur ex Azo p 1. l. 10. c. 18. q 8.
b infra c. 5. paragr 3. 3

2 Posse vsui esse Stolam pro cingulo, Manipulo longo pro Stola, Stolam pro Manipulo, quia hæc perinde se habent, docent aliqui *g* probabiliter:

3 Sed quid, si quis aliqua, ex his vestibus, carens, sacrificet? Respondeo. Ex genere suo peccat moraliter. *h* quia contra præceptum graue, & ita ab Ecclesia receptum, deliquit. Dico(ex genere suo) nam propter prauitatem materiæ, excusaretur a mortali', vt v. g. si cingulũ non adhiberet, quidquid neget Filluccius? ; cut enim hic, vt fere in alijs

materijs, hæc paruitas agnoscenda non sit? Immo in hac de qua agimus, paruitate materiæ, excusari, etiam à veniali, ob casum necessitatis, probabile est; quia necessitas videtur sufficiens ad excusandum eum, qui omittit rem ex se leuem.

4 Gradus vero necessitatis non est *l* hic valde strictè accipiendus. Quare necessitas audiendi, & celebrandi Sacrum, die festiuo, feruor deuotionis, & rentato voluntas tentationem, eo remedio, superandi, imo, & Sacerdoti non diuiti opportunitas eleemosynæ, satis superque, in prædicta paruitate, etiam a veniali, celebrantem excusabit.

5 Hinc fit, vt quamuis deficiente aliqua ex vestibus maioribus v.g. Alba, Casula &c. de obligemur à dicendo, vel audiendo Sacro, in die præcepti: quia hoc præceptum non obligat, nisi quando Missa haberi, debitò modo, potest; non de obligemur tamen, deficiente aliqua ex minoribus; quia tunc, vt dictum est, potest dici Missa. Quamuis si de obligari etiam tunc velis possis; quia licet tibi sequi opinionem contrariam, quod scilicet, nec (deficiente aliqua ex minoribus) liceat Missam facere.

6 Sed quid in maiori gradu necessitatis potestne licite quis sine aliqua ex his maioribus vestibus vel sine omnibus sacrificare, vt mortem v. g. vel graue malum euitet?

Respondeo. Si metus incutitur in contemptum Religionis, certum est, quamlibet, etiam leuissimam, omittere, esse mortale: At, si fit in alium indifferentem finem, v.g. ad hoc, vt alij intersint Sacro: tunc ex regula generali, quod præcepta humana nõ obligant cum tanto dispendio, non esse peccatum, etiam grauiores illas vestes omittere, probabiliter *m* nonnulli docent, esto *n* nonnulli negent, quia non potest id non cedere in Sacrificij irreuerentiam. Sed alii probabilius distinguunt, *o* asseruntq; sine aliqua ex grauioribus, in dicto metu incusso ob finẽ indifferentem, posse, absque peccato celebrari, sine omnibus, nequaquam. Ratio est, quia sine omnibus non euitabis scandalum, & irreuerentiam magnam, sine aliqua dumtaxat, euitari posse, probabilissimum est.

§. II.

De Benedictione Vestium Sacerdotalium.

1 IDem *a* est, vti vestibus non benedictis, ac nullis vti. vnde, quæ modo dicta sunt de paruitate materiæ, & in casu necessitatis, hic pari modo sunt intelligenda.

2 Vnam limitationem addo dictis num. 6. Puto enim grauiori mali metum requiri, vt quis licite faciat Sacrum sine vestibus Sacerdotalibus, modo ibidem dicto, quam cum illis, nondum benedictis. Ratio est, hoc modo quis enim non magis scandalizetur, si videat Sacerdotem quia maioris scandali, maiorisque irreuerentiæ periculum est illo, quam, in vestibus communibus celebrantem, quam, si videat, eundem, celebrantem in vestibus Sacerdotalibus, licet sciat nondum esse benedictas? Idem dic de irreuerentia.

3 Illud denique aduerte, te non debere esse sollicitum in inquerendo, an vestes, aliaque Sacrificii instrumenta sint benedicta, nisi aliqua particularis ratio dictet. Quare rectè Soto *b* notat, quando hæc rei diuinæ inseruierunt demore, vel quando offeruntur a Parocho, nihil esse inquirendum,

Debent ergo hæ vestes esse benedictæ, nimirum, vel Primo ab Opiscopo; vel secondo, ab habente priuilegium ea benedicendi, vel tertio, in probabili opinione, ab ipsomet sacrificio.

---

l Diana p. 2. tr. 14. resol. 68.

m Nauarr. in man c 25. nu. 84 Hurtad de Sacrif. d. 14. diff 11.

n Suarez de sacr. d 82 sect. 2. Parag. Secundo dicendũ.

o Fagund. præcep. Ec. l. 1. lib. 3. ca. 23. faueturque Suar loc. cit lege itẽ March. tr. 3. p 3 c. 14. nu. 5.

a Fag 1. Eccl. præc. lib. 3. ca 23. n. 17. ex Suario.

b Soto apud Azor p. 1. li. 10. c. 17. q. 18

De hoc tertio dixi *supra C.1.§.4.num 4.* De primo, & secundo, est hic aliquid explicandum.

De facultate Episcoporum benedicendi Sacras vestes.

c possuinus, de officio curati c 2. de sacrif. n. 37. & alij apud Gauantum in Rubr. Missa p. 4. tit. 16. n. 23.

4 IN hac Episcoporum potestate non est valde immorandum; solum id aduerte: adesse, *c* merito, Sacræ Congregationis declarationem, Episcoporum non posse hanc potestatem Sacras vestes, aliaque similia benedicendi delegare simplici Sacerdoti. Ratio est, quia hæc potestas non pertinet ad iurisdictionem, sed potius reducitur ad potestatē ordinis, quæ solum in residet persona Episcopi, qui est cōsecratus. Atque hinc fit, quod neque potest eam delegare suo Vicario, qui a is, posito, quod non sit Prælatus, in ho. venit nomine Sacerdotis simplicis.

Duo Priuilegia Mendicantium Sacras vestes benedicendi.

d In comp. Priuileg. Soc. I V. Benedicere paragr. 3.

5 PRimum priuilegium concessum est ab Innocentio V I I I. viuæ vocis oraculo, *d* Congregationi Sanctæ Iustinæ de Padua, & consequenter Mendicantibus, & participantibus cum illis, quo Abbates, & Priores principale regimen habentes, vnde, & Præpositi, & Rectores, & Guardiani, similesque Superiores, possunt benedicere Corporalia, vestimenta, cæteraque ornamenta Ecclesiæ, & ad cultū diuinum pertinentia, & tam suæ Ecclesiæ, quam etiam vndecunque delata.

e apud Bullar. Rodriq. bulla 6. Leonis X.

f Protell in dub. Reg v. g. benedicere in addit n. 3.

Hoc priuilegiū, quamuis viuæ vocis oraculo cōcessū sit ab Innocentio VIII. concessum est etiā per Bullam *e* a Leone X., Fratribus Minoribus (& consequenter participantibus) quamuis pro suo vsu tantum.

6 Secundum, de hac re, priuilegium est *f* Sixti Quarti, qui concessit; quod omnes Fratres Minorum (& consequenter participantes cum illis) possint benedicere paramenta Altaris, Missalia, & indumenta, exceptis corporalibus dumtaxat.

g ibidem.

Nota hoc priuilegium esse pro religiosis Sacerdotibus, etiam non superioribus, illud dictum num. 5. solum pro Superioribus.

Nota insuper cum Portella *g* ipsis Minoribus esse hoc ipsum restrictum in dicto capitulo Meclinensi, vt soli Prouinciales, custodes, & Guardiani possit. Addit tamen idem hanc concessionem, vt iacet, esse in vsu apud patres Dominicanos.

h Gauant. in Rubr. Miss. p. 4. T. 19. n. 22. Leslana v. Altare. num. 3.

i Marchi. de ord. t. 3. p. 3. c. 31. n. 3. tambur. de Iu. Abbat. t. 2. d. 23. q. 4.

l Comp. Priuileg. Soc. I. v. benedicere parag. 3.

7 Petes. Sunt hodie vniuersaliter restricta hęc duo priuilegia Sacra Rituum Congregatione, vt solum Regulares pro suis vsibus, non vero, pro vsu externorum, possint illa benedicere? Respondeo. Aliqui *h* docent esse restricta; negant alij, *i* cum quibus sentio. Ratio est, quia constat de priuilegio, non vero de eius reuocatione. Quare præter superiores societatis, quibus restrictum est priuilegium, solum pro proprio vsu, vt habetur in eius compendio, *l* & præter Minores, quibus etiam restrictum est pro suo vsu in prædicto cap. Meclinensi alii poterunt, vndecumque illa afferantur, si ipsis limitatum id a suis Generalibus non fuerit.

m Delug. lib. 4. resp. d. 39.

De his vide nonnulla peculiaria pro Nostris ex Societate, præsertim Rectoribus Seminariorum, apud Delugo. *m*

§. III.

Quandonam vestes sacra ammittant benedictionem?

a Hurtad. de sacrif. d. 3. diff. 21. aliique

1 AMittunt, quando fiunt ineptæ ad vsum Sacrificii; ineptæ autem fiunt a statim atq; perdunt figuram, sub qua benedictæ fuerunt. Vnde si Manica Albæ, separetur ab ipsa Alba, recedet benedictio, quia fit inepta euasit ad Sacrificii vsum. Quod si alba sit eiusmodi vt eius manicæ globulis, vel funiculis ipsi adnectantur, vt etiam Planeta, si eius pars anterior resticulis cum interiore connectatur; certe per

disiun-

disiunctionem, quando iterum ad vsum vnietur, non amittet *b* benedictionem. Ratio est, quia, vt supra *c* de Calice tornatili diximus, remanet eadem vestis.

Quædam propria de cingulo.

2 SI cingulum rumpatur in duas v.g. partes, amittit ne benedictionem?

Respondeo. Si remanet vtraque pars apta ad cingendum, non amittet, *d* vt constat ex dictis n. 1. & ex dicendis infra *e* de Ara consecrata. Si solum vnas pars apta remanet, hæc sola. *f* propter eandem rationem, benedicta remanebit, poterit tamen pars non apta huic annecti, nam tūc accessorium sequetur principale, & sic totum erit benedictum, sicut cōtingit, quando, vestibus attritis, pars aliqua ad eas reficiendas assuitur. Si denique neutra pars remanet, apta ad cingendum neutra *g* benedictionem seruabit, cum vtraque inepta sit ad vsum sacrificii.

3 Dices. Sicut alba, & planeta resticulis coniungibiles, ad instar Calicis tornatilis, non amittunt benedictionem, ita nec dictæ cinguli partes, quæ, facto, facile coniungi possunt, amittent.

Respondeo, in alba, planeta, & calice dictis, benedictio data est, sub illo modo partium separabilium & iterum coniungibilium, vnde partibus separatis, veluti suspenditur vsus benedictionis, non amittitur benedictio: at in cingulo quod non fuit, sub illo modo, benedictum, dicere idem, nequaquam possumus.

4 Scio, quod aliqui, propter magnam facilitatem, qua, facto nodo, cōiungi hæ cinguli partes possunt, tenent non indigere noua benedictione; quæ certè opinio, saltem propter authoritatem extrinsecam Doctorum, non est improbabilis. Nota autem, Dianam inter hos numerare Aegidium Coninch, qui tamen pro hac opinione non stat, eam enim, non tanquam suam, Aegidius, sed tanquam, Emmanuelis Sà, profert. Immo contra Aegidium puto, quod neque id Emmanuel dicit, Audi breuiter vtrumque. *Si cingulum* (ait Coninch) *ita frangatur, vt neutra par sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amittit benedictionem. Secus, si longior pars sufficeret ad cingendum. Aliqui tamen putant, etiam in prima fractione, licere partibus simul nexis vti; ita Emmanuel Sà v. missa, num.* 12. Hæc Coninch. Audi Emmanuelem *cingulum*, ait, *fractum potest necti si pars altera non sufficit*. Hæc Sà. Vides? si pars altera non sufficit, ait, (quę est doctrina a nobis allata num. 2. (non vero, si neutra pars sufficit, de quo hic est quæstio.

Quædam propria de Stola vel casula.

5 SI stola, vel casula duplicata, fiant, facili separatione, duæ, quarum vtraque sit apta ad sacrificium, amittunt ne benedictionem? Dico non amittere quia illæ vestes sunt totaliter benedictæ; & separatæ, remanent aptæ ad sacrificium sub eadem forma, sub qua fuerunt benedictæ. Confirmatur, ex cingulo, cuius, fractæ duæ partes, aptæ ad cingendum, ambæ retinent benedictionem.

6 Illud certè approbare non possum, quod aliqui planetam non benedictam assuunt planetæ benedictæ, & sic celebrant; vt nimirum, prætextu, quod illa non benedicta, iam, ipso sacrificio, iuxta supradicta, benedicatur, possint iterum dissuere, & planeta assuta tanquam benedicta frui. Hoc, inquam non approbo cum Posseuino, & Gauanto, qui nullam rationem assignant, posset tamen hæc afferri; Nam vel illa assuta vteris ex intentione sanctificandi in ipsa: & sic mor-

taliter peccas adhibendo planetam non benedictam: vel illa vteris non ex intentione Sacrificandi in ipsa, & tunc non benedicetur, quia benedicitur vestis ex ipso Sacrificio, in probabili illa sententia, quando vestis inseruit Sacrificio; at non inseruit Sacrificio illa, quam ex tua intentione, licet materialiter tecum habeas, sicuti habes ceteras vsuales vestes, nullo modo refers ad Sacrificium. Confirmatur: nam si Episcopus benedictionem proferret præsentibus duabus Planetis cum intentione benedicendi hanc, & non illam, certè hæc sola benediceretur, non autem illa; pari ergo modo (cum, quod in re nostra facit benedictio, suppleat Sacrificium) si ad illam vestem Sacrificii benedictionem non refers, benedicta remanere non poterit.

Quid iuris, quando una uestis sacra mutatur in aliam.

7 SI ex multis v. g. Amictis immutatis fiat vna Alba, & ex multis stolis itidem immutatis vna Planeta; talis Alba, & Planeta indigeretne benedictione? Dico (immutatis) nam si mutaretur forma, sub qua benedicta erant, iam amitterent, ex dictis, benedictionem, atque adeo, ergo, noua benedictione indigerent; Respondeo, quod indigerent, quia ex vna parte tales amicti, & Stolæ numquam habuerunt benedictionem Albæ, & Planetæ, & ex alia, per illam vnionem, nullam benedictionem acquisiuerunt.

8 Quid si tales Amicti, & stolæ iterum dissuerentur, & redirent ad pristinam formam, noua ne benedictione indigerent? Respondeo, nequaquam indigere, quia cum supponamus, non amisisse suam formam non desierunt esse iisdem Amictis, & stolæ, quæ erant prius.

9 Quod si ex stola fiat Manipulus, & ex Manipulo Stola iuxta dicta §. 1. num 2. non est *q* necesse vt ad hunc nouum vsum, sicut nec deinde quando forte rediret ad suum pristinum, noua benedictione benedicantur, quia stola, & Manipulus non sunt diuersæ vestes, solum enim vna est breuior, alia longior, atque adeo vna non indiget diuersa benedictione ab altera.

q Pag. 1. Ecc præc. lib. 3. c. 23. n. 13.

CAPVT QVARTVM.

De loco Sacrificij.

§. I.

Quis nam ille sit.

1 SAcratissimum Missæ sacrificium primo in Ecclesia consecrata offerri potest, & quidem olim solum *a* in hac offerri poterat. Secundo in Ecclesia, seu publico Oratorio benedictis. Tertio, in Oratorio priuato non benedicto, quod tamen ad sacrificii vsum veluti permanenter, deputatum sit. Quarto in loco decenti, licet profano, ab habente ad hoc potestatem, designato, qui ad sacrificium celebrandum, veluti actualiter, semel, aut iterum, seu quoties expediens fuerit deputetur.

2 Extra hæc loca celebrare; quidquid aliqui *b* dicant, mortale erit; *c* quia res est ex se grauis, & ita iudicatur ex omnium Fidelium sensu. Nulla autem incurritur pœna, saltem ipso facto, vt ex ipsis Sacris Textibus, quos aliqui, *d* in contrarium afferunt, constare poterit.

a Desugo d. 20. de Euch. sec. 2. n. 48.
b Sotus, & Sà apud Laym. mox citan.
c Laym. l. 5. T. 5. c. 5. n. 2.
Azor. 1. p. 1 lib. 10. c. 20. q 8 Coninc. de sacr q 83. ar 3. d 1 n 224.
Alijq apud bon. de Euch. disp 4. q vlt p 9. nu 10.
d Iidé citati alijq. apud ipsos.

3 Exci-

3 Excipitur tamen communiter casus necessitatis, in quo potest extra dicta loca Sacrificari. Iudicatur autem à *e* Doctoribus casus necessitatis, Primo, quando, aliqui peregrinantes, diù, puta per mensem, Missa caruissent, immo, & ne, in sollenniorib us festis, eadem carere cogantur. Secundo, quando est magnus populi concursus ad Imaginem miraculis coruscantem, vel quando multi conueniunt ad solennitatem, & non capit eos Ecclesia. Tertio similiter in Castris, pro militibus, & in littore pro nauigantibus. Potest enim in his, similibusque occasionibus, vel iuxta Ecclesiam, vel intra ipsam, etiam dirutam, vel sub dio, Sacrum fieri. Quod si adsit Ordinarius, fiat cum eius licentia, si non adsit, non est de ea laborandum, cum ipsa necessitas illam sufficienter tribuat; semper autem exigitur Altare, in quo superponatur Ara sacra, cum cæteris necessarijs ornamentis, vt hic, & in consequentibus supponimus.

e Delugo de Euch. disp. 20. sec. 2. n. 48. Fag. 1. Eccl. p. li. 2. c. 13. n. 14. Pasqual à dec. 166. March. de ord. Tr. 3. p. 3. c. 9. n. 11.

4 Posse in nauibus præsertim grandioribus, etiam dum nauigant ex licentia Pontificis, docet Delugo. *f* At vero sufficere solam Episcopi licentiam, Coninch *g* negat, affirmat Granado, *h* inclinatque idem Delugo. Omnes probabiliter.

f Delug. ib. sect. 3. *g* Coninc. de sacr. q. 83. ar. 3. d. 1. nu. 216. *h* Granado 3. par. contr. 6 tr. 1. d. 13 num. 2.

§. II.

De Episcopi potestate circa locum sacrificii.

5 NOn est difficultas, quod, ad Episcopum, vel altiorem Prælatum pertineat consecrare, & benedicere Ecclesias, vel Oratoria publica (Oratorium publicum puto etiam illud, in quo sit ianua priuata affixa domui alicuius sæcularis, si adsit alia ianua exposita *a* pro omnibus) sed solum difficultas est de duobus posterioribus Sacrificii locis insinuatis *n. 1.* id est de Oratoriis Priuatis, & de loco profano. In quibus, tamen claritatis gratia, sunt quæstiones distinguendæ. Primo, an Episcopus possit concedere facultatem celebrandi, per modum actus, in quocunque loco decenti, domoque priuata, seu profana aliorum, ipso Episcopo absente. Secundò, an saltem idem possit in quocunque loco domus suæ, vel in domo profana aliorum, sed coram se, seu ipso præsente. Tertio, an possit deputare Oratorium in eadem sua domo, vt ibi indifferenter ab omnibus, per modum habitus, celebretur. Quarto, an in domibus priuatis, seu profanis aliorum idem possit. De singulis separatim, tacebo tamen de Quarta iustis de caussis libens.

a Quid de atrio alicuius Ruris Vide Bardi lib. 10. select. q. 10. §. 10.

An Episcopus possit concedere facultatem celebrandi per modum actus in loco profano, sed decenti, extra domum suam ipso absente.

6 OLim id *a* potuit Episcopus, nunc vero non potest. Ratio prioris dict est, ampla concessio ipsius à Sacris Canonib. mox *n. 12.* referendis attributa; Ratio posterioris est prohibi io Concilii Tridentini *b ne patiantur* (inquit Tridentinum) *Episcopi priuatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam & ad diuinum tantum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium à sæcularibus, aut Regularibus peragi.*

a Delugo de Euch. d. 20. sec. 2. nu. 49. *b* Trid. sess. 22. in decr. de obser. in celebr. Missæ.

7 Illud *c* nota, quod licet Tridentinum restringat Episcoporum potestatem, non videtur tamen iis ablata potestas, occurrente necessitatis casu, dispensandi, vt semel aut sæpius, (quatenus rationabilis caussa suaserit) in loco honesto, quamuis profanis vsibus destinato super Altari Sacrato, & ornato, Missam celebrare liceat. Ratio est, quia

c Suar. de sacr. 3. 81. sec. 3. § Secundo Obseruandum circa finem. Laym. l. b. 5. tr. 5. c. 5. n. 4. aliique.

cum eiusmodi casus frequenter accidere soleat, moraliter necessaria e. Episcopis talis dispensandi potestas, maximè in Regionibus ab vrbe remotioribus.

An in possit in quocunque loco domus sua, vel in domo profana aliorum coram se.

d Delug. disp 10 de Euch. sec 2 n 49. Portella in Resp. p 3 casu n 10. Dian. p. 4. Tr4. res. 15. alijque apud ipsos.
e Nauarr. cons 1. de priuileg.
f Vgol apud Gauant. in praxi Episc. V. Episcopus num. 9 approbatq; Diana loc. cit.

8 POtest *d* Episcopus, in quolibet loco decenti, licet profano, ob suam etiam commoditatem, tum in sua diœcesi, tum extra (etiam Romæ, *e* quia de decisione in contrarium allata ab Vgolino *f* non constat authentice) siue in domo, seu palatio suo, siue alieno, siue Domi, siue Ruri cum Altari portatili celebrare; immo, & potest cum eadem amplitudine concedere alteri Sacerdoti licentiam ibidem celebrandi coram se, non vero, ipso non præsente. Ratio ducitur *ex c. vltimo de Priuil. in 6.* vbi sic legimus. *Quoniam Episcopi, eorumque Superiores se habent, diuersis ex causis, à suis Ecclesiis & Diœcesibus absentare frequenter; nec semper possunt commode ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet, absque caussa rationabili, vllum diem, præsenti Constitutione, indulgemus eisdem, vt altare possint habere viaticum, & in eo celebrare, ac facere celebrari, vbicumque.* Hæc Pontifex, quæ non esse reuocata a Tridentino per Portellam mox citandum, inde, vt cetera taceam, constat, quia Trid. loquitur de domibus priuatis; at locus, vbi Episcopus etiam obiter residet, non est priuatus, sed publicus.

9 Vides autem, quod esto caussa concessionis fuerit sola absentia Episcopi à sua Ecclesia, concessio tamen est absoluta, & vniuersalis sine limitatione itineris, vel distantiæ.

g Portella in Resp. p. 3 c. 20. n. 4.

10 Sed dictum est (coram se) quia hoc priuilegium est personale, vt nimirum ipse Episcopus celebret, vel celebrationi intersit, nam propterea non poterunt *g* alii Sacerdotes, Episcopo non præsente, tale priuilegio gaudere. Aduerte tamen, non esse confundendas quæstiones, hic enim agitur de quocunque loco, etiam profano, etiam camera, vel aula eiusdem Episcopi: nam mox agetur de loco deputato ad Sacrificium, v. g. Oratorio, vbi certè poterunt omnes Sacerdotes celebrare, vt mox a num. 22. videbimus.

11 Petes: quando Episcopus, vel alius coram ipso celebrat, Fideles, etiam si non sint, de familia eiusdem, satisfaciuntne præcepto, si tali Sacro intersint die festiuo? Rursus, Episcopo præsente, vnus ne solum, an alii, & alii, eodem die, possunt ibidem celebrare?

Respondeo ad primum satisfacere. Cuius ratio dicetur a. 3. nu. 6. Ad secundum, licet videatur alicui posse solum vnum, quia solum conceditur Missa, quam audiat Episcopus, ne transeat dies, in qua ipse non audiat, ad quod inconueniens vitandum, vna satis Missa est, puto tamen posse plures, quia priuilegia, quæ non sunt in vllius præiudicium, sunt amplianda; & quia id fauet deuotioni Episcopi, plures Missas audire volentis, quam a Canone foueri credendum est.

An possit Episcopus deputare Oratorium in domo sua, vt ibi indifferenter, per modum habitus, celebretur.

12 EPiscopus *h* potest, domi suæ, siue vrbana, siue rusticana siue intra Diœcesim, siue extra, etiam sine licentia Episcopi in cuius Diœcesi moratur (id enim non pertinet ab iurisdictionem contentiosam, sed est quid voluntarium quod ipse libere valet *i* exercere extra Diœcesi) potest inquam Episcopus, etiam solum Titularis depu-

deputare Oratorium priuatum, vbi celebretur Missa indifferenter ab omnibus. Hæc doctrina, si alio argumento non firmaretur, sane illud sufficiens esset nempe id passim sine vllo scrupulo ab Episcopis in vsum deduci. Ratio autem fundamentalis est, quia ex vna parte hanc facultatem amplissime obtinet Episcopus in l iure, & ex alia nec Tridentinum, nec aliud Pontificis decretum id illis prohibet: Tridentinum enim, & si quod aliud decretum prohibens est, loquitur m de Oratoriis in domibus priuatorum, Domus autem Episcopi priuata Domus non est.

13 Atque ex tam lata facultate Collige Primo, posse plures, & plures Missas in tali Oratorio, eadem die celebrari, siue ab Episcopi familiaribus, siue ab exteris.

Secundo, id fieri posse, absente Episcopo, imo etiam ipso in remotis agente, quia priuilegium hoc personale est, simul & locale, idest con e sum tali domui respectu Episcopi, cuius est. E contra autem, si desinat talis domus esse Episcopi, amittitur tale priuilegium, quia tunc nullus est respectus ad Episcopum. Puto item, si locetur aliis, vel etiam si concedatur aliis eius vsus, amitti, seu non vigere priuilegium, si quidem iam desinit respectus, qui non fundatur id dominio, sed in vsu, quem vel ipse, vel saltem sui obtinet talis domus.

Tertio, Fideles, si ibidem intersint Sacto, satisfacere præcepto, vt Sacra Congregatio declarauit, n & nos vniuersaliter dicemus *infra §. 3 num 6.*

l c. Missarum de consecrat. dist. 1 ibi Missarum solemnia l. bi ipse (Episcopus) permi serit, celebranda esse censemus.
m dicitur c. concedimus eadem Alia loca uide apud Azor. p. 1. l. 10 cap. 26. q. 3. in Portellan; & 4. citato citans suarium. Nauarrium. & alios

n apud Dianam, q 6. Tr. 8. res 40 fine.

§. III.

De *Religiosorum Priuilegiis, circa locum Sacrificii.*

1 VT explicentur priuilegia in re hac Medicantium, & eorum, qui cum ipsis in priuilegiis communicant, quales odie fere sunt a omnes Religiosi, tria priuilegia sunt distinguenda, quæ iam iam sigillatim proponam.

Omitto autem disputare, an iidem possint pro suo vsu benedicere (non quidem consecrare) suas Ecclesias, & consequenter ibi diuina celebrare, quia hoc posse, certum est, & sine controuersia, vt habetur b in compendio priuilegiorum Soc. Iesu, pro qua tamen Societate adest limitatio sui Generalis *ne id fiat publice, nec nisi Ordinarii absint, vel id grauate faciant.*

2 Ex quo vltimo obiter nota, c posse Episcopos benedicere Ecclesias Religiosorum, & eorundem Oratoria priuata in domibus, vel villis deputate ad sacrificium, non obstante exemptione dictorum Religiosorum: Ratio est, quia id cum sit in commodum ipsorum, exemptioni non contradicit, ex alia parte, Oratoria etiam priuata Religiosorum non dicitur esse in domibus priuatis, contra quas agit Tridentinum, d sed in domibus communitatis. e Sed ad rem propositam reuertamur.

a Portella in dub. Reg V. Commun. ca tio n. 2. Tambur. T. 1 de iure Abbatum d 17 quæsito 1.
b Comp. Priu. L V. Oratoria. in fine li mitationis.

c Henriq. lib. 9. c. 27 num. 4.

d Trid. sess. 22. decr. de obseruan. &c.
e Lessius V. Altare num. 3.

Primum priuilegium Mendicantium, quo possunt celebrare per modum actus, in quolibet loco decenti, quando versatur in Missionibus.

3 Concessum est priuilegium Societati Iesu a Gregorio XIII. post Concilium Tridentinum cum eius sufficienti derogatione, & consequenter communicantibus in priuilegiis, *vt possint, patres in Missionibus, quæ a superiore fiunt Sacrificium Missæ super altari viatico, vbique gentium, cum debita reuerentia, & honore celebrare etiam in castris M-*

f in Comp. priu. soc. I V Altare port. To- in confirm. Tambur num 8. 2.

litum, modo loca, & si communia, et profana, tuta, & honesta sint, & Præpositus Generalis, aut per eam Prouincialis, eo utendum fore, indicauerint, & posse ibidem Sacram Eucharistiam Fidelibus ministrare.

4 Vbi nota primo, id posse etiam, id, Cameris sæcularium, id enim notat illud (*ubique gentium.*)

5 Nota Secundo, e contra, non posse hoc priuilegio gaudere Præsbyteros non Religiosos, qui forte socij sunt in missionibus talium Religiosorum. quia Priuilegium est personale, idest, concessum solis Religiosis.

6 Petes; quil berne fidelis poterit interesse eiusmodi Sacro, & satisfacere præcepto de eo audiendo in diebus festiuis? Respondeo quemlibet posse. g Ratio est, quia præceptum hoc non arctat Fideles, vt in tali, vel tali loco audiant (sed vt audiant Missam. Quod si textus *c.2. de Parochis* contrarium dicat iam 's est vsu, & consuetudine abrogatus. Confirmatur, quia quando Pontifices volunt, ne in aliquo loco Fideles, audiendo Missam, possint præcepto satisfacere, id differre declarant, vt, passim, nunc obseruatur in Breuibus, per quæ Oratoria priuata conceduntur, de quibus *infra §.4.*

g Azor Suar. Tol. Barb. apud Dianā p 9. tr.8. resol.[illegible] Q. d autem possimus.

Secundum priuilegium concessum Mendicantibus celebrandi, in quocunque loco, etiam extra Missionem.

h c. in h's de priuilegijs.

7 IN Corpore iuris *h* amplum priuilegium conceditur Fratribus Prædicatoribus, & consequenter communicantibus in priuilegijs. *Mirari compellimur* (ait Honorius Pontifex) *quod cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duxerimus indulgendum, ut ubique fuerint, sine Parochialis iuris præiudicio, cum Altari, ualeant uiatico celebrare. quidam, nimis stricte interpretando indulgentiam nostram nituntur asserere quod, per eam prædicti Fratres, præter Prælatum assensum, facere hoc non possint: propterea quod eos celebrare, iuxta indulgentiam Apostolicam, non permittunt. Cum autem nihil eis conferret memorata indulgentia, sine qua, id Prælatis annuentibus, liceret eisdem: Fraternitati tua mandamus, quatenus, interpretatione huiusmodi reprobata, dumtamen ab aliis, quæ iure Parochiali proueniunt, prorsus abstineant, datam eis licentiam celebrandi, authoritate nostra non differas publicare, ita quod dicti Fratres aliquando, ex indulgentia nostra uideant, in hoc gratiam consecuti.*

8 Hæc Honorius, quæ deinde confirmauit Innocentius Quartus, Sixtus Quartus, alijque i Pontifices, & Paulus Tertius *l* sic ampe concessit. *Liceat Præpositis, & de eorum etiam facultate uniuersis Fratribus, & Socii Societatis in locis; in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigeret, habere Oratoria, & in eis, ac quocunque alio honesto, & congruenti loco, in Altari portatili, cum debita reuerentia, & honore celebrare.*

9 Vbi nota his priuilegijs non gaudere Sacerdotem externum forte socium Religiosi, ex dictis *num.5.* & è contra, ibi satisfieri præcepto audiendi Sacrum à quocunque Fideli per ea, quæ diximus *nu.6.*

10 Circa quæ adhuc dubitabis Primo, an Honorii dictum priuilegium sit reuocatum per Concilium Tridentinum, *m* m idem quæri potest da dicto priuilegia Pauli III. allato num.8.

Respondeo, esse reuocatum docent plures, *n* sed immerito, nam, propterea alii, *o* probabilius, negant. Ratio facilior horum debet esse, quia Tridentinum solum decernit, ne Episcopi patiantur, priuatis in domibus, à sæcularibus, vel Religiosis Missam celebrari. Dicere igitur Epi-

i Rodr. in cõp. ref. 9. n 8 & 8 Pasqual. dec. 174 & 176 legetiam Le. in ma ri magno Prædicatrn. 117 vbi mu'ti et hoc argumēto l Paulus III in Bulla e deb ium. m Trid. se. 22 dec d[illegible] in cel. Miss. n Nau Azor. Suar. Eb. Barb. Coninc. alijq citati à Pasq. decisi[illegible] o V[illegible]q Rodr. port. tell. Mare Pelug. alijq. apud Dianā p 6 tr.8. ref. 39. & Pasqual. d. dec. 54.

Episcopi prohibent, seu contradicunt, non est reuocatum dictum p iuilegium celebrandi, etiam in Cameris, sæcularium, etiam in Cameris proprijs Religiosorum, hoc enim significat illud (vbicunque fuerint) quidquid dicat Rodriquez. *p* modo sit locus decens, & aptus, vt semper supponitur.

11 Quod decimus de priuilegio Honorij, idem propter paritatem rationis dici posset de priuilegio Pauli III. allato dicto *n*.8.

Dices: Gregorius XIII. concedens Patribus Societa t. simile priuilegium, sed restrictum ad solos Missionantes, vt retulimus *n*.3. asserit hoc, priuilegium Pauli III. allatum dicto *n*.8. reuocatum fuisse a Tridentino Respondeo primo, Gregoriū id supposuisse ex opinione plurium modo dicta. Respōdeo Secundo, ideo à nobis magis æstimari priuilegium Honorij in Corpore iuris insertum, quam hoc Pauli III.

12 Dubitabis Secundo, quid importet illud Honorij (*sine præiudicio Ecclesiæ Parochiali* (Respondeo, importare, vt id fiat a Religiosis, non exigendo primo decimas. Secundo primitias, vno verbo oblationes, quæ d. b. ntur Parocho de iure ex eo quod Sacramenta ministret. Ita declarauit *q* Sixtus. V.

13 Dubitabis Tertio. An eodem Honorij, vel Pauli priuilegio fruātur patres Societ. Iesu. Respondeo posse frui, non est dubium, quia ipsi Mendicantes sunt. Dico (posse) nam de facto non fruuntur. Ratio est, quia, vt alibi *r* dictum est, ex vna parte, omnia priuilegia, quæ Societas vel ex se, vel per communicationem cum alijs, habet, a suo Generali communica i patribus debent, vt ad vsum ea referre possint: & ex alia idem. P. Generalis declarauit nemini ex Patribus suis licere vti priuilegio aliquo, quod non sit in compendio priuilegiornm Societatis exscriptum; Cum igitur hoc Honorij, & pauli III. ibi, nequaquam est poterunt tamen patres a R. P. Generali illud sibi communicandum impetrare, & tunc, illo, rite, vti non vetabuntur,

Lege Io: *rr* Delugo qui negat prouincialem Societatis posse dare facultatem celebrandi in nostra Aula v. g. vbi fieret præse pe Domini nocte Sacri eiusdem Natalis, nisi Aula pro semper deputetur ad sacra, hanc enim deputationem requirit priuilegium prouinciali concessum.

p Rodriq incomp. res. 9. n. 5. alijs apud ipsum.

q Apud Rodr. in comp res. 9 n 6. Tābur de iur Abb. t. T. 1. d. 18. quæst. 6 n 18.

r supra c. 5. parag. 2 num. 8.

rr Delug lib. 1. resp moral dub. 11

Tertium priuilegium concessum Mendicantibus deputandi Oratoria priuata in suis domibus, vbi per modum habitus indifferenter ab omnibus celebretur.

24 Extat de hac re priuilegium patribus Societatis, & consequenter ceteris communicantibus concessumsa Gregorio XIII. post Tridentinum cum clausulis illud sufficienter derogantibus, in quo datur facultas, vt in Oratoriis, & Capellis, quæ prouinciales Societatis, per se ipsos, domibus, Collegiis, & aliis locis, vbi aliqui Societatis resid. bunt, approbauerint, Missas, & alia diuina officia celebrari possint nullius alterius ad id requisita licentia.

Ex illo(per se ipsos) enascitur difficultas. Quid enim? ergo non per alium.

Respondeo De hac difficultate diserte agit Delugo, concluditque non posse prouincialem committere Rectori v. g., vt ipse Rector approbet, deputeque, posse tamen Rectori committere, vt ipse iudicet de decentia loci, quo iudicio a prouinciali accepto, etiam

eo remote agente, poterit Prouincialis absens per literas approbare.

15 Differt autem hoc priuilegium à præcedentibus. Illa enim dant facultatem celebrandi in quocunque loco decenti, sed per modum actus à solis Religiosis illis; hoc vero, in Oratorijs ad ipsum Sacrificium deputatis, sed per modum habitus, ac veluti permanenter, & quidem indifferenter ab omnibus. Ibidem posse Fideles satisfacere præcepto de audiendo Sacro, non est dubium, *ut supra num. 6.* in simili diximus.

c Ibid. in.

16 Illud nota, Patribus Societ. ad esse hanc restrictionem. *Non utantur Prouinciales* (sunt in limitationis c verba) *hac facultate, nisi in locis remotis ab oppidis, in quib. Ordinarii existunt, aut ubi probabiliter timetur quod illi, cum opus fuerit, difficiles se exhibebunt ad huiusmodi Oratoria deputanda.*

17 Vides restrictionem? qua, quia non tenentur alii Religiosi communicantes (cum supponamus à suis Generalibus non fuisse restrictos) libere priuilegio frui poterunt. Patres autem Societatis in casu occurrente huius restrictionis, vel recurrant ad suum R.P. Generalem, vt in simili notauimus *n.13.* vel ad Episcopum, vt *n.2.* dictum est.

§. IV.

De Oratoriis in domibus priuatis de licentia Summi Pontificis.

1 BReue Pontificium concedens Oratorium priuatum huius tenoris esse hodie solet.

Innocentius Papa X. Tibi *Diacesis Panormitana, qui vt asseris, de nobili genere procreatus existis, vt in priuato domus tua solita habitationi Oratorio, ad hoc decenter muro extructo, & ornato, seu extruendo, & ornando ab omnibus domesticis vsibus libero, per Ordinarium loci prius visitando, & approbando, ac de ipsius Ordinarii licentia, eius arbitrio duratura vnam Missam pro vnoquoque die, dummodo in eadem domo celebrandi, licentia quia adhuc duret, altari concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Seculare, seu de Superiorum suorum licentia Regularem, sine tamen quorumcunque iurium Parochialium praiudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes & Natiuitatis Domini N. Iesu Christi, nec non aliis solemnioribus anni festis diebus excepti, in tua, & familia tua, nec non hospitum tuorum nobilium prasentia, celebrari facere libere, & licite possis, & valeas, indulgemus. Non obstantibus, &c. Volumus autem, quod familiares, seruitiis tuis non necessarii ibidem Missa interessentes ab obligationes audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de pracepto minime liberi censeantur. Datum Roma, &c.*

Iam per singula clausulas singulæ sunt difficultates pro nostro more breuiter explicandæ.

a C. priuilegium de reg. iuris in 6. l. Priuilegia quædã l. in omnibus, ff. de reg. Iuris Diana p. 4. Tr. 4. res 208. ex Nouario, & Meg. fauetque Salas de leg. d. 20. sect. 16. nu. 123. & Sanctarellus Var. Res. p. 1. q. 63. Lege Bardi lib. 10. tel. quæst. 10. § 9.

Tibi Diacesis Panormitana.

2 SI talis priuilegiatus transferat domicilium in aliam Diœcesim, ex Panormitana v.g. eat ad Messanensem, non amittet *a* priuilegium sed ibi poterit illo vti. Ratio est, quia hoc priuilegium est personale, quod personam sequitur, nec est affixum loco; & illud *Diacesis talis* non apponitur restrictiuè, seu taxatiue, sed solum demonstrat ue in hunc sensum. *Tibi qui nunc es Diacesis talis.* Vide tamen id, quod paulo post monebimus *num. 7.*

Qui

Qui, vt asseris, de nobili genere procreatus existis.

3 TRibus dictis hæc Clausula declarabitur. Dico Primo, sufficere esse nobilem ex parte Patris, nec sufficere talem esse solum ex parte Matris. Ratio est, quia vera, & absoluta Nobilitas, quæ hic requiritur, vt mox *num.* 5. dicemus, ex Patre, non vero ex sola Matre deducitur. *b* b Sanc. lib. 8. de matr. d. 19. n. 6.

4 Dico Secundo, illum hic censeri nobilem, qui per aliquot generationes artem mechanicam non exercuit. Quare ii, qui ex priuilegio principis, vel Senatorum assumuntur ad gradum nobilium, quique homines noui, seu noui nobiles appellari possunt, hic excluduntur, quia concessio prædicta Oratorii non fit ei, qui est nobilis, sed ei, qui ex nobili genere procreatus existit.

5 Dico Tertio, non verificata hac clausula, corruere hoc Oratorii priuilegium. Ratio est ducenda ex communi doctrina *c* dicente in eiusmodi Indultis, non verificata ea conditione, qua non existente, priuilegium omninò non concederentur, Indultum esse subreptitium, quia tunc illa conditio requiritur principaliter, estq; veluti essentialis, at scimus omnes, ex stylo Curiæ, hoc Oratorii priuilegium nunquam a Pontifice concedi, nisi primatibus, & proceribus Ciuitatum. c Idem ibid. d. 21. num. 17.

Vt in priuato domus tuæ solitæ habitationis Oratorio.

6 QVid si transferas domum, poteris ne in domo noua, siue empta, siue locata Oratorium erigere? Respondeo, posse, quia iam hæc est domus tuæ solitæ habitationis, vbi enim quis habitat in maiore parti anni, *d* domicilium habere, & consequenter absolute habitare dicitur. Propter eandem immo maiorem rationem posses Oratorium semel ab Episcopo approbatum mutare in alium locum eiusdem domus. d Idem lib. 3 de matr. d. 23. nu. 1. & 2.

7 Moneo tamen in vtroq; casu, & in casu dicto *n.* 2. necesse esse, vt accedat Episcopus, seu eius Vicarius locum nouum aprobaturus, vt ex tenore priuilegii constat.

Ad hoc, decenter, muro extructo, & ornato, ab omnibus domesticis vsibus libero.

8 DEbet ergo locus ita esse constructus, vt discernatur esse diuersus ab aliis eiusdem domus locis ad vsus profanos designatis, & ita ornatus pia aliqua imagine, ornamentisque Altaris instructus, vt sacer appareat. Non puto tamen necessarios esse quattuor muros cum ianua, cum satis vt videatur esse, si sint tres muri Oratoriũ separatim efformãtes, licet patente ad prospectum quarto, vice ianuæ. Ratio est, quia obseruaui in aliquibus eiusmodi Oratoriis etiam timoratorum, hunc quartum parietem non adesse, sed ita in capite aulæ, vel magni cubiculi extructa, vt non claudantur ligneis foribus, (quæ certe iis claudi esset decentius,) sed integra tela amouili ab vno ad alterum Oratorii latus extensam, & quidem non indecore.

9 Per ea verba *ab vsibus domesticis libero* non tolli censeo casum necessitatis. Quare sicuti necessitate occurrente permittitur *a* in Ecclesia, quæ est consecrata, vel benedicta, dormire, comedere, negotiari, ita & ex dicto Oratorio, quo solum est ad tempus ad sacrum vsum deputatum. Sane Sancez *b* concedit etiam copulam petere, & reddere vxoratis occurrente necessitate ibidem ab ipso explicata, cur igitur non erit par ratio in Oratorio? a SS v. Eccl. n. 3. b Sanc. lib. 9. de matr. d. 15. n. 12.

Illud a me quæsitum nuper fuit. An possit quis super Oratorii fornicem, seu tectum apponere lectum, & ibi per noctes dormire. Respondi, licet

licet reuerentiæ magis congrueret, si id non fieret maxime ab vxoratis, tamen me *hh* non inuenire id esse in iure positiuo prohibitum, imo nec ob dictam reuerentiam, prohibi um iure naturali, quia vere qui dormit supra fornicem, extra Ecclesiam *c* dormit, laud. ui tamen aliquorum Religiosorum solertiam, qui licet dormirent in cubiculo exstructo super Oratorium, lectulum nihilominus non apponebant directe correspondentem Altari, sed quanto distantius poterant, ad latus.

hh Lege Baldellū T. 2 lib. 4 d. 18. nu. 19. concedentem Religiosos propter angustiam posse supra fornicē Ecclesiæ collocare Dormitorium.

10 Potes, An dictum Oratorium quamuis nunc ab vsibus profanis liberum, possit ad nutum Domini nolentis amplius Priuilegio vti, ad eosdem redire.

c Sa. c. 1 1 n 26 ex Glos. e in c de cō. secrat. Eccles. in 6.

Respondeo, *d* posse, quia ex vna parte Priuilegijs vtimur, quando volumus, & ex alia hæc priuata Oratoria ex se sunt loca profana, licet ex licentia in ijs celebretur, vnde, nec gaudent *e* Immunitate Ecclesiastica, nec violantur *f* per sanguinis, seminisve effusionem, vt indigeant benedictione, nec copula, vel homicidium ibi habita sunt sacrilega. *g*

d Sanc. ibid n 39.
e S. de terra de priuilegiis.
e Idem S. ... ibid.
f Ibidem.
g Ibid.

Quod si tales Oratorium profanatum velit Dominus iterum ad vsum Sacrum celebrandi remittere, noua approbatione, & deputatione Ordinarii indigebit, vt ex *nu.* 7. colligi potest, & horat in simili Castropalaus. *gg*

gg Castrop de Bulla Cruciatæ p. 6. num. 6.

Per Ordinarium loci prius visitando, & approbando.

11 NOn nisi semel tantum erit dictum Oratorium, & quidem gratis visitandum, vt nimirum videatur an locus decens sit. Rursus eo visitato approbatoque non potest consequenter amplius visitari. Tertio vnde nec procuratio exigi. Quarto nec impediri, ne ibi iuxta tenorem priuilegij celebretur. Ratio primi dicti est, quia illud *prius visitando* vnam tantum visitationem notat. Ratio secundi, & tertij est, quia ita colligitur ex *c. ultimo de censibus* docetque Sancez *ggg*. Ratio quarti est, quia Episcopus *hh* non habet potestatem, qua limitet concessiones sui Superioris, idest Summi Pontificis.

ggg Sanc lib. 9. de matr. d. 11. n 39.
hh barbos in Cōc. Trid. sess. 22. decr. de obser. n. 19. refert id esse decisū.

12 Nomine autem Ordinarii hic intelligi Ordinarium loci, hoc est, eum sub cuius iurisdictione comprehenditur locus, vbi constituendum est Oratorium, patet ex illo *loci*, Cum igitur nomine Ordinarii veniat Vicarius Generalis, tum Episcopi viuentis, *h* tum Capituli *i*, sede vacante, etiam huic competet prædicta approbatio.

h Sanc lib 3. de matr. d. 29 n. 3.
i Ibid n. 5.
l Idem ibid. d 31. nu. 1.

13 Rursus, quia Ordinarius potest *l* ea, quæ sunt suæ iurisdictionis Ordinariæ (qualis est *m* hæc, quia ipsi committitur sub nomine Dignitatis, & non sub nomine proprio) alteri delegare poterit, & hanc.

m Idem ibid. d. 7. num. 20.

Ac de ipsius Ordinarij licentia eius arbitrio duratra.

14 HAnc clausulam non in omnibus huiusmodi concessionib. positam inuenio; vbi autem ponitur, Nota illud *ipsius*. Significat enim debere esse licentiam Ordinarij paulo memorati, hoc est, loci, non vero, alterius cuiuscumque.

Est autem ita necessaria hæc licentia, vt sine illa inualida sit Oratorij constitutio, quia Concessio hæc Summi Pontificis nihil operabitur, nisi accedente Ordinarii licentia, quam interuenire omnino Pontifex vult, si ergo illa non adest, non suffragabitur Papæ concessio.

nn Castr. de bull. Cruc. p. 6. nu. 6. in simili.

15 Quod, si, idoneo existente, & bene ornato Oratorio, Ordinarius nolit malitiose licentiam concedere, poterit *nn* cogi, vt concedat; Si autem non sit, qui eum cogere possit, probabile esse docent aliqui, *n* quod possit ibi celebrari, quia licentia iustè petita, & iniustè

n Lud. à Cruce in bul. Cru d 1 c. 5. d. 1. nu. 4 & 5 Diana p. 5. tr. 10 res. 77.

negata,

negata, quando nihil obstat in contrarium, vt certe nihil obstare videtur in hoc casu, in quo adest tam expressa Concessio Pontificis, præsumitur ipso iure ab eodem Pontifice concessa.

16 Sed quid importat illud *Eius arbitrio*.

Respondeo. Sancez *o* docet, quod hæc verba [*Si arbitratus fueris* importat arbitrium boni viri. Arbitrium autem boni viri in eo differt *p* a libera voluntate, quod dum aliquid relinquitur liberæ voluntati alicuius, ille ad nil tenetur, nec indiget causa, & stabitur declarationi suæ, siue iustæ, siue iniustæ, siue dignæ, siue indignæ; quando vero fit commissio per verba importatia arbitrium boni viri, exigitur arbitrium recta regulatione commensuratum, & sic exigitur causa: quia id dicitur arbitrium boni viri, quod bonus vir arbitraretur L. *vir. bonus ff. iudic. solui.* Hæc ex Sancez. Ex quibus fit, quod Ordinarius non possit mere ad suum velle, sed solum iusta. Hac autem causa existente, poterit non solum ex vi dictæ clausulæ *eius arbitrio duratura*, sed etiam vniuersaliter ex eo quod potest Episcopus suspendere, vel inhibere etiam Religiosos exemptos, ne in dictis Oratorijs celebrent, quando forte sciret sine debito decoro ibidem celebrari. Et ratio est, quia prouidere requæcumque in sua Diœcesi ad diuinum cultum spectant, pertinet ex Tridentino *q* ad Episcopum.

o Sanc. in Conf. 7. lib. 7 c. dub. 55 n. 7.
p Idem ibidem nu. 5.

q Trid sess. 21. c. 8 de refor. & sess. 22. c. 9. in Decr. to de obser. in cel. Miss & c. 8. de refor.

Mortuo eo, cui concessum est hoc Priuilegium Oratorij, perit concessio, quia Priuilegium est, vt supra dixi; personale personam sequens; quod, quia, si attente perpendatur, non habet vllam clausulam, quæ significet perpetuitatem, post dicti priuilegiarij mortem omnino desinere, seu finiri necesse est. Ita fuse post hæc scripta Diana. *pp* Mortuo autem Summo Pontifice, vel Ordinario, qui Oratoriũ semel approbauit, non perit Oratorii concessio, quia est gratia facta, quæ nõ amittitur *qq* mortuo, vel amoto ab officio eo, qui eam concessit.

pp Diana p. 9. Tr. 1. res 17 contr. [Relig. narium]
qq Sanc l 8 de matr. d. 8. n 64.

18 Dices: licentiæ concessæ ad beneplacitum pereunt, mortuo concedente, quia post mortem nullum est, nec placitum, nec beneplacitum, vnde, quia cessat conditio, sub qua fuit gratia facta, cessabit & gratia. Si igitur illud *eius arbitrio* significat, vt nu. 16. diximus, beneplacitum Episcopi, eo pereunte, cessabit eius placitum, & consequenter licentia.

Respondeo, quod gratia facta sub illa forma *Ad beneplacitum meum* spiret morte concedentis probabilius quidem est propter rationem dictam, at est etiam probabile *r* non spirare, sed prorogari post mortem, quousque reuocetur a Successore. Ratio est, quia dum non est reuocata, semper censetur perseuerare eadem voluntas, & idem eius placitum, qui concessit. Quare non improbabiliter idem esse, ait Castropalaus, *s* concedi gratiam sub his verbis *donec reuocauero*, ac concedi sub his *ad beneplacitum meum*: & sicuti omnes concedunt gratiam *donec reuocauero* non spirare morte concedentis, nisi à Successore reuocetur ita cõcedere omnes debere, nec spirare gratiam *ad beneplacitum meum*, atq; adeo non solum Sacerdotem approbatum ad audiendas confessione, donec Episcopus reuocauerit, posse audire confessiones post Episcopi mortem, non dum a Successore reuocata licentia, sed etiam approbatum ad eiusdem Episcopi beneplacitum. Pari igitur modo erit in casu nostro. Multo magis, quia in nostro casu ex contextu Breuis, ex fine concessionis, ex ipso vsu, & praxi apparet vnam tantum licentiam semel requiri, nec etiam timoratos vnquam, mortuo Episcopo, iterum licentiam a nouo Ordinario esse poscendam iudicauisse.

r Castrop. tr. 1. tr. 3 disp. 4. p. 16 §. 5. n. 4

s Castropal. ibidem num. 5.

Vnam

Vnam Missam pro unoquoque die.

19 SI quis alteram in dicto Oratorio celebraret, vel celebrare faceret, moraliter delinqueret. Ratio est, quia id esset Sacrum celebrare in loco inepto, quod esse mortale *f supra* diximus. Neque obstat licentia concessa pro vna Missa, quia pro altera concessio nulla est, ac proinde pro hac, & sequentibus perinde est, ac si nulla præcesserit concessio, siquidem causa limitata, quæ nunc est voluntas Pontificis, non nisi effectum limitatum producere potest.

f Supra c. 4. §. 1. nu. 2.

Quid amplius quo ad hoc concedatur per Bullam Cruciatæ, dicam mox a *num.* 37.

Dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit.

20 SI sint in domo ampla duæ familiæ, quarum vterque Dominus obtinuisset priuilegium Oratorij, is, qui, posterius impetrasset, impetrasset nulliter, ex vi huius Clausulæ.

21 Sed quid, si quilibet in his duobus Dominis haberet proprium Oratorium in sua habitatione separata, italice *apportato* eiusdem domus? Respondeo, adhuc nulliter impetrasse, quia Clausula non vetat solum, ne sit in eodem Oratorio duplex licentia, sed ne sit in eadem domo, at prædicta domus, quamuis ampla, eadem domus est.

22 Vnam exceptionem, seu declarationem hic adnecterem, remittens me aliorum saniori consilio. Nam si domus esset tam ampla, vt familiæ ita in situ distanti habitarent eiusmodi situs moraliter iudicarentur duæ diuersæ domus, (quales essent, si singulæ habitationes haberent suas ianuas, suaq; atria, & similia, quamuis vtraque conueniret in vnam amplam ianuam quo ad exitum, vel in vnum commune atrium) putarem dictam Clausulam non obstare posteriori impetranti, quia nunc secunda concessio non esset pro eadem moraliter domo. Certe si duæ familiæ habitarent Romæ, in Palatio Vaticano, altera ab altera distinctis in locis, non mihi viderentur esse iudicandæ habitare in eadem domo, quod igitur ibi euenit propter amplitudinem Palatij, alibi etiam poterit euenire, vbi ea esset amplitudo, vt sufficere ad distinguendas duas domos prudens vir sine fuco, & fallacia iudicaret.

Per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Secularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem.

23 QVidam putauit ex vi huius Clausulæ tum Sæcularem Sacerdotem, tum Regularem a suis respectiuè Superioribus licentiam, seu approbationem particularem debere obtinere, vt in prædicto Oratorio celebrare posset. Sed nihil minus profecto, quia passim etiam timorati sine vlla noua facultate, solum ex vniuersali approbatione celebrandi, quam habent, celebrant in dictis Oratoriis. Ratio, præter praxim, quæ est fida legum interpres, potest esse, quia lex obligatoria debet semper interpretari in mitiorem partem, ne grauet Fideles plus quam par est: cum igitur verba huius Clausulę commode declarari possint de approbatione generali, non sunt ad specialem restringenda. Recte item Cespedes *g* notat nec requiri licentiam parochi, nullibi enim id cautum est, solum Parocho sua iura illibata seruanda sunt, de quibus mox num. sequenti.

g Cespedes in Tra. de except. Reg. c. 4. 203. n. 1.

Si positiuè a Superiore legitimè quis inhibeatur, tunc debere obedire, ne sit dubium, multo magis in casu supradictu *num.* 16. *supr.*

Sine

Sine tamen quorumcunque iurium parochialium præiudicio.

24 DIxi supra *u* illud, *sine præiudicio Ecclesiæ Parochialis* in concessione data Medicantibus celebrandi in quocũque decẽti loco, declaratum fuisse a Sisto V. vt prædicti non exigerent Decimas, Primitias, seu Oblationes, quæ de iure debentur Parocho ex eo, quod Sacramenta minister. Idẽ ergo ab paritatem rationis, eadem hic apposito clausula significabit.

u Supr. c. 4. paragr. 3. n. 12.

25 Adducit aliqui *x* propter illud in nostra hac clausula addictum (quorumcumque) non posse exerceri in Oratorio priuato vllum munus Parochiale. verb. grat. non posse ministrari Sacramenta, dari pacem, denuntiari festa ieiunia, matrimonia, & similia ad Parochum pertinentia. Placet hæc doctrina. Solum aduerto ex facillima ipsius parochi præsumpta facultate, non condemnandum Sacerdotem, qui congregatis in Oratorio priuato denuntiaret festa, vel ieiunia forte in hebdommada occurrentia. Similiter video non adesse scrupulum etiam timoratis Sacerdotibus ministrare in eodem Oratorio toti familiæ Sacramentum pœnitentiæ, vbi particularis contra hoc constitutio legitima non vrget. De ministranda Eucharestia quo ad Religiosos ex suis priuilegijs dixi vniuersaliter per occasionem in secundo Opusculo. *a* vt itẽ quo ad Sacerdotes sæculares ex parochi licentia, quæ facile extra pasca præsumi potest, *b* ibidem dixi.

x Feliz. in Man. Reg. T. 2. Tr. 8 c. 2. sec. 2. subsec. 2 q. 147.

a In 2. Opusc. de exped. comm c. 4. paragraf 4 1. 51.
b Ibid. n. 44.

26 Vnum considerandum tibi offero, benigne lector, nam præscindendo a dictis priuilegis presumptaque licentia, cur eo ipso quod pontifex in Breui de Oratorio concedit familiæ audire ibidem Missã, preceptoque diei festiui satisfacere, cur, inquam, non possimus dicere, quod concedat etiam eidem familiæ sumere ibidem Eucharistiam? Cum enĩ Communio eorum, qui Missæ intersunt, pertineat ad idem Sacrificium, vnde olim semper communicabant, qui Missæ intererant, videtur, quod concessa Missa, concedatur ijsdem & Communio,

Quid possit fieri quo ad dictam Eucharistię receptionem in priuato Oratorio per Bullam Cruciatæ dicam mox n. 34.

Paschatis Resurretionis, pentecostes, & Natiuitatis Domini N. Iesu Christi, nec non alijs solemnioribus festis diebus exceptis.

27 QVi nam dies festi excipiantur, dum excipiuntur solemniores, explicitur Decretum Sacræ *c* Rituum Congregationis, quo declaratur magis Decretum Concilij *d* Aagatnensis, excipi nimirum diem Natalis Domini, epiphaniæ, paschatis, pentecostes, Annuntiationis, & assumptionis beatissimæ Virginis, Festum ss. petri, & pauli, & Festum omnium sanctorum. P. Fanci cus, *e* Bardi nostræ societatis, vtriusque Theologiæ Moralis, & scholasticæ peritissimus, ait quod solent addi festã patronorum principalium locorum, qui nisi agat de re forte solita ob deuotionem, non video vnde possit dici esse rem solita ex obligatione; nam ideo Gauantus solum dixit Ordinarios optare, vt talia festa patronorum addantur, non vero dixit esse addita.

c Sacr. Rit. Congreg. 17. Nou. 1607. apud Gau in Rubric mis. p. 1. T. 20. paragrf. S. cundum quoque

Aduerte insuper ex eodem Gauanto *f* nomine paschatis & Pentecostes idem primum dumtaxat intelligi, non vero duas ferias sequentes, nec dies infra octauam, quia solemnitas, ob quam excluduntur prædicta festa, solum est in primo die.

In tua,

In tua, & familia tua præsentia celebrari facere.

g Diana p.4. tr.4. ref.208.

28 NOmine Familiæ hic venire docet Diana g Maritum, & vxorem, filios, & filias, ac etiam Nurum (adde propter paritatem rationis, & Generum,) habitantes in eadem domo, & commensales, sicut & omnes seruos, & seruas commensales, qui in ministerio eiusdem familiæ sunt. Id quidem merito docet, hi enim omnes de familia dicuntur Domini.

h Pelliz. l.c. q.12.

Hinc bene infert Pellizzarius h Hortulanum colentem hortum Domini, & habitantem in eadem domo, viuentemque ex salario eiusdem Domini, vnum esse ex familia.

i Suar. t.4. de Rel. tr.10. l.9. c.4. n.15.

29 Sed quid de Factore, qui viuit quidem de salario Domini, sed dormit, seu habitat in sua propria domo? Adhuc esse de familia idem docet, probatque ex doctrina Suarii i docentis nomine Familiaritatis petitæ ad vsum priuilegiorum competentib. Familiaribus Regularium, venire etiam Familiaritatem œconomicam, quæ non requirit commensalitatem, nec habitationem sub eodem tecto, sed solum viuere ex salario ipsorum. Idem ergo erit in casu nostro.

30 Quod si vrgeas, sic etiam Capellanus Domini, qui in propria domo viuit, & non in domo dicti Domini, sed solum habet salarium ad celebrandas pro ipso Missas, esset de Familia eiusdem; Respondet itidem ita esse. Sed certe est distinguendum, nam si talis Sacerdos sit Domino ita addictus, vt semper, vel frequenter in celebrandis, siue domi, siue præsente eodem Domino alibi, Missis, illi inseruiat, puto posse dici de Familia: At si sit Capellanus quidem Domini, à quo pro Missis salarium habeat, sed cum libertate celebrandi, siue in Ecclesia determinata, siue vbi libuerit, non puto posse dici de familia, quia hoc modo non est Capellanus familiaris, sed externus; & vt talis, posset habitare in alia Ciuitate, ibique pro Domino dictas Missas ex ipsius salario celebrare, quando eum appellare familiarem Domini nimis durum esset.

Quid de filiis, & eorum vxoribus, filiabus, & earum viris, si forte habitent in domo moraliter eadem, sed quilibet cum suis seruis, & sub sua mensa, idest, domestici eiusdem patrisfamilias, sed non commensales; dicentur ne de familia? Respondeo, idem Pellizzarius ibidem docet dici posse de familia saltem large, atque adeo eos cum iisdem seruis posse vti hoc indulto Oratorii concesso Patri. Ratio est, quia hoc priuilegium est Principis sine vllius præiudicio, atque adeo ampliandum, etiam ad familiam large sumptam. Dixi (si habitent in eadem domo) si enim habitent in alia, nec proprie, nec improprie sunt de familia Patris.

An sicuti concedimus omnes Dominum solum sine familia posse sibi celebrare facere, ita concedendum sit posse quemlibet ex familiaribus, sine præsentia Domini dicam *n.*40.

Nec non in Hospitum tuorum Nobilium præsentia.

32 HAnc Clausulam in omnibus eiusmodi Breuibus non lego. Vbi igitur adest, conceditur priuilegium audiendi Missam, & satisfaciendi præcepto diei festiui, tum ipsi hospiti, tum eius famulis ipsum forte comitantibus, idque ob regulam connexorum, & ob extensionem priuilegii fauorabilis, non enim esset amplius fauor, si Dominus ob audiendam Missam a famulis esset deserendus. Nobilis, inquam, necessario, ex genere nobili procreatus, vt ex supradictis *num.*5. colligi potest.

33 Exten-

33 Extendit idem priuilegium Pelizzarius *l* ad hospitem vnius diei, hoc est, ad nobilem, qui ad prandium inuitaretur pro vno solo die, quia adhuc hospes est censendus in materia hac fauorabilis. Immo id affirmat etiam si de industria talis vir nobilis inuitaretur ad Prandium ad finem vt frui tali Priuilegio posset, quia hæc non esset fraus, sed solum reddere habilem illum hospitem ad fruendum indulto: sicuti habilis redditur ad comedendas carnes is, qui exiens a loco, vbi est ieiunium de præcepto, se confert ad locum, vbi tale præceptum non adest.

l Ibid. q. 11 Pelli.

Volumus autem, quod familiares seruitiis tuis non necessarii ibidem Missæ interessentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festiuis de præcepto minime liberi censeantur.

34 ALij ergo non satisfaciunt, quia clare excluduntur à Pontifice. Quare non est excipiendus Homobonus *m* contrarium sentiens, ductus ea ratione, quod iam est consuetudo audiendi Missam extra Parochiam, vnde nec ab Episcopo possint Fideles nunc cogi ad illam audiendam in Parochia: non est, inquam, excipiendus, quia nunquam introducta est consuetudo audiendi Missam in loco à Summo Pontifice prohibito.

m Homnbon de examen. Eccl. quæsit. 14 Tr. 8. c. 5. p. 2.

35 Scio etiam Pellizzarium *n* contra me sentire, & afferre authoritatem Castropalai *o* in simili, & insuper docere prohibitionem huius Breuis ibi positam *Volumus ut ab obligatione audiendi Missam minime liberi censeantur* poni ex stylo curiæ, quia fortasse alicubi non est abrogatus ritus antiquus, quo Missa in propria Parochia audienda erat, at in nostris Regionibus, vbi iam ille ritus est abrogatus, hanc clausulam perinde se habere, ac si non fuisset apposita.

n Pelliz. T. 2. Man. Reg. t. 8. c. 2. sec. 2. subsec. 2. n. 4.
o Castrop. tr. 22. de Euchar. Sacrificio d vnica p. 14. n. 13.

36 Sed certe in eius sententiam pedibus ire non possum, quia magnam mihi vim facit dicta prohibitio tam expressa, & absoluta Pontificis; Quare puto quod ipse dum dicit *Volumus*, &c. satis clare præcipiat, vt qui non est ex priuilegiatis, satisfacere obligetur in Ecclesia, & non alibi. Vsus ergo audiendi Missam in Parochia quomodocumq; abrogatus induci hic minime potest pro sententia nobis contraria, quia excludens Pontifex Oratorium priuatum a loco apto ad satisfaciendũ præcepto, consequenter inducit præceptum audiendi Missam non quidem in Parochia, cum id sit abrogatum, sed inducit præceptum audiendi in loco publico, qui non sit Oratorium illud, quod Pontifex exclusum omnino vult. Facesse vsum ieiunare die Dominico, incidente eo die vigilia de præcepto; velle tamen nunc Summum Pontificem eum vsum de medio tollere, & præcipere, vt in eo casu ieiunetur in Sabbato. Si sic præciperet, *Volumus ut per ieiunium die Dominico factum non satisfiat præcepto ieiunii, sed sit obligatio ieiunando in Sabbato*: inquiro, qui ieiunaret die Dominico satisfaceret ne præcepto? enimuero non satisfaceret, quia eo ipso quod Pontifex excludit illum diem, reddit illum ineptum ad satisfactionem præcepti, addicit enim præceptum ad alterum diem: Pari igitur modo dum actu excludit Oratorium reddit illud ineptum pro satisfactione præcepti de audienda Missa, addicit, n. illud ad alterum locum, & consequenter remanet in Fideli obligatio alibi audiendi,

De Priuilegio Bullæ Cruciatæ circa prædicta Oratoria priuata.

37 DVbitabit hic merito aliquis, cum in tenore concessionis Oratorii priuati caueatur ne plus quam vna missa, ibidem, celebretur

bretur in ferijs; in festis autem solemnioribus ne vna quidem, possunt ne ab habente Bullam Cruciatæ siue talibus restrictionibus plures, & plures celebrari? Respondeo posse p tum in proprio, tum in alieno quantumcunque priuato Oratorio. Ratio est, quia Pontifex in Bulla Cruciatæ concedit absolute, & nulla facta exceptione, vt in priuato Oratorio rite approbato celebretur etiam tempore Interdicti. Ex qua forma concessionis ducuntur duo argumenta. Primum notando illud (etiam,) quæ particula, si perpendantur ea, quæ de ius natura docet Barbosa, q facit hunc sensum. Non solum conceditur, vt possit celebrari in ceteris diebus indifferenter, atque adeo in ferijs, & festis quibuscumq; quod est minus, sed etiam in tempore Interdicti, quod est maius. Secundum, quia si Pontifex per Bullam id concedit absolute, & fine vlla temporis, vel numeri differentia non possumus nos, posita Oratorij approbatione, id restringere: nam licet in dicti Oratorij approbatione restrictio apponatur, tollitur tamen per facultatem absolutam, nec vlla limitatione restrictam concessam in Bulla. Exemplum est de Parocho: r is enim quamuis ex vi suę approbationis solum possit suas oues absoluere, at supposita hæc sua limitata approbatione, si ab habente Bullam eligatur, potest alienas, non ex vi suæ approbationis, sed hac supposita, ex vi concessionis per Bullam. Ita in Oratorio limitate approbato, ex vi talis limitatæ opprobationis, non potest nisi limitate celebrari, at, hac posita, Pontifex per Bullam illimitate concedit.

38 Concedit ergo Bulla posse in dicto, quamuis limitato Oratorio. Primo celebrari in dictis solemnioribus festis. Secundo posse plures, & plures Missas in dictis festis, celebrari, & in quibuscumque diebus. Tertio recipi posse ibidem Eucharistiam omnibus diebus præter idem Paschæ, hoc est, præter vnam communionem tempore Paschali in Parochia exhibendam. Quarto ibidem satisfieri posse præcepto de audiendo Sacro, atque hæc omnia posse & eum, qui habet Bullam, & familiares, ac domesticos, & consanguineos habentis Bullam: quæ omnia patent ex tenore Bullæ, & sparsim confirmant Doctores citati.

39 Et in hoc vltimo notes peruelim illud *Familiares Domesticos consanguineos* cum in Breui Oratorij habeatur *in tua, & familia tua, & hospitis nobilis præsentia*. Consanguineos ergo, & Domesticos si comprehendit præter Familiares Bulla, ecquos nam comprehendit? Nomine consanguineorum comprehendi totam cognationem habentis Bullam, idest tam descendentes, & ascendentes, quam collaterale vsque ad quartum gradum, quia omnes dicuntur consanguinei, merito docet Castropalaus f cum aliis. Nomine autem Domesticorum comprehendi puto omnes, de quibus dixi *num.* 31. quorum quidem aliqui ibi large, seu reductiue veniun: nomine Familiarium hic clare, & expresse sunt, & vocantur domestici, hoc est, in eadem domo viuentes: Denique familiares idem sunt qui nomine Familiæ venerunt supra a nu. 28.

Ex quibus collige Maritũ respectu vxoris, & vxorem respectu viri, vt etiam priuilegiũ respectu victrici, & hunc respectu illius, licet comprehendantur sub nomine Familiarium, & Domesticorũ, sunt enim hi maxime de Familia Domini, non venire t tamen sub nomine Consanguineorum, qui tales non sunt, sed affines, ceteros ergo remotiores affines, nisi forte de familia inueniantur, excludimus ab hoc priuilegio.

40 Quod si contingat casus, vt Dominus habens Bullam non intersit Sacro, poterunt ne prædicti de Familia interesse, & satisfacere, immò etiam sibi celebrare facere in dicto Oratorio? Posse negent Rodriquez,

driquez, *u* & Henriquez *x* quia soli Domino, alijs autem non nisi ratione domini concessum est priuilegium. Concedit Ludouicus à Cruce *z* cum quibusdam iunioribus tacito nomine, quia sicuti Dominus potest sibi celebrare facere sine familia, nō obstante illud, *Et*, ibi *in tua, & familia tua præsentia*, ita poterit familia sine Domino. Cuius vlterior ratio esse potest, quia cum Bulla non præscribat præsentiam Domini esse necessariam, nec nos debemus præscribere; sed affirmare Pontificem voluisse concedere Familiaribus hoc Indultum ratione Domini habentis Bullam licet absentis. Vtraque sententia est probabilis, & concedentem excipit etiam Castropalaus *a* citans Ioannem Salas.

u Rodriq. ibid.
x Henriq. l 7 c. 13.
z Lud à Cruce l. c. nu. 5.
a Castrop. de bulla Cruc. p. 6. num. 9.

40 Aduerte denique quoties quis vti dicto Oratorio priuato ad præmissa, quę sunt ex priuilegio, voluerit; debere aliquas preces (sufficit etiam vnum Aue) Deo porrigere, pro conseruatione vnionis Principum, eorumque victoria. Ratio est, quia sub hoc onere conceditur talis gratia à Pontifice, vt patet ex tenore Bullæ. Omissio autem erit venialis *b* quia res est, ex se, leuis; nec inualidat concessionem, quia tale onus imponitur sub illa particula *dummodo*, quæ regulariter, modum notat, non conditionem ex Barbosa, *c* & Sancez, *d* cuius quidem modi omissio, quando is modus adijcitur actui perfecto, (vt fit in casu nostro, prius enim à Pontifice conceditur perfecte priuilegium prędictum, & deinde adijcitur *Dummodo orent, &c.*) non vitiat, hoc est, non inualidat actum, seu concessionem.

b bardi in expos. bull. p. 2. tr. 2. c. 3. sec. 5 §. 1. & 2
c barbos. dictione 80. in edit. Rom.
d Sanc l. 3. de matrim. d. 33. num. 2.

§ V.

De violatione Ecclesiæ, seu loci Sacrificij, eiusque Reconciliatione, remissiue.

De tota hac re agam per occasionem *infra l. 3. c. 6. §. 3.* vbi sermonem faciam de impedimento loci quo ad faciendum Sacrum.

CAPVT QVINTVM.

De Altari, eiusque ornatu.

Altare, quasi particularis locus est Sacrificij. De ipso igitur, eiusq; ornamentis, hic, congruè disputandum breuiter est.

§. I.

De Altari.

1 Altare, sine quo Sacrificare, peccatum est, sine dubio, mortale, duplex esse potest: Fixum; & Portatile, seu viaticum.

In Fixo, vt celebrari sine mortali liceat, saltem tabula superior esse debet *a* lapidea. Consecratur autem (vt & Portatile) vel ab Episcopo proprio, & sede vacante, a viciniore, *b* vel ab habente potestatem a Pontifice, quæ tamen quamuis raro concedatur Sacerdoti Episcopo in priori, concessum nihilominus vidisti, obiter, *supra c. 1. §. 2. n. 5.*

2 Nota autem in Ecclesijs non consecratis quemlibet Præsbiterum erigere, & destruere *c* posse Altare non consecratum: at in consecratis, nullum stabile (vt notat Barb. l. mox citando n. 3.) posse erigi, vel destrui Altare sine Episcopi consensu. Notat item Bar. *d* in Ecclesia non consecrata, non esse Altare (sane fixum) consecrandum, sine Summi Pontificis licentia.

3 Portatile, ex lapide *e* vnico consecrato, constare oportet: esto ligno vndique circundare, ad faciliorem conseruationem, vel ad ornatum, possit: modo tamen lapis inclusus sit tantus, vt maiorem partem

a Conine. de Sac. q. 83. art. 3. d. 2. nu. 238. Fag. præc. Eccl. l. lib. 3. c. 22 n. 1. & passim.
b Gauant in Man. Episc. V. Altare in A id. nu. 4. citans Rodriq.
c Azor. p. 1. lib 10. c. 27. qu. 6. ex Sac. Canon. Lex V. Altare nu. 12. ex conc. fuer.
d barbos. de iure vniuers. lib. 2. c. 7. nu. 12.
e Iidem citati, & passim.

Calicis,& Patenæ capiat, hoc est, vt super illum, Calix, & Patena sustentari queant: quo casu supra lapidem,& non supra lignum curari debet, vt Calix, & Patena ex maiori ipsorum parte collocetur, licet id non esse scrupulose curandum, modo non sit periculum lapsus, recte moneat Suarez. *f*

f Suar. de Sacr. d. 81 sec. 5. parag. Dicendum ergo fin.

4 Vsus talis aræ consecratæ, est, vt Calix,& Patena, sicuti dictum est, & etiam particulæ, si quæ sunt consecrandæ, non solum sint super ipsam, tempore consecrationis, verum etiam, vt ibidem sint, vsq; ad Communionem Sacerdotis, cum enim, etiam & particulæ prædictæ pertineant ad Sacrificium, quod tunc peragitur;& super Aram, & vsque ad perfectionem Sacrificij, coram Sacerdote, perstare, rite debent, de qua re vide quæ dicam *infra lib.2.c.5 § 2.n.12.*

5 Nota denique, quòd in eo Altari, quo proprius Episcopus celebrauit (*cantauit*, habet textus *g*) eodem die, non licet celebrari ab alio inferiore Sacerdote sine licentia, saltem *h* tacita, eiusdem: videtur tamen hic canon in desuetudinem abijsse: nam propterea standum esse consuetudini cuiusq; loci recte notat Lezzana. *l*

g C. in Altari de Consecr dist 2.
h Gauant in Man. Episc. V. Altare n. 28.
l Lezana V Altare n. 13.

An Ara ex duobus Lapidibus vnitis construi, vel refici possit.

6 FAbricauit quidam ex duobus Lapidibus insertis in duabus ligneis tabellis Aram, ita inuicem colligatis, vt instar libri, clauderentur, & aperirentur. Dixi nequaquam *m* eo vti ad Sacrificium licuisse. Ratio fuit, quia non fuisset vnus Lapis, vnam Christi personam significans. Adde quod fuisset contra omnium Ecclesiarum consuetudinem.

m Vasq. de Sacr. d. 21. c 2 n. 16. Fag. 1. Eccl. præc. lib. 3. c. 22. num. 9.

7 Quid, si pars Lapidis non consecrati addatur, seu inseratur parti Aræ consecratæ? Dico, partem additam *n* non fieri consecratam, quia pars addita non facit vnum physice continuum cum consecrata: Ara enim, vt modo dixi, debet constare, ex vno, & simplici Lapide, vnam Christi personam significante. Quare, nisi pars consecrata tanta sit, vt substentare calicem, & Patenam possit, vti ea non licebit, prætextu quod, modo dicto, fuerit refecta.

n Delugo de Sacr. 20. sec. 2. num. 68.

8 Scio, quod si assuatur frustrum serici non benedictum planetæ v. grat. benedictæ, tota planeta erit benedicta, idemque, si parum aquæ, vel olei infundatur in aquam benedictam, vel oleum consecratum; at in casu nostro, quia requiritur dicta vnitas physica, idem dicere non possumus.

An in Ara debeant condi Reliquiæ Sanctorum.

9 IN consecratione Altari solent recondi in eius sigillo, sacræ reliquiæ. Sigillum, seu, vt etiam vocant, Sepulcrum, hac in re, est paruulus ille loculus in ipsa mensa, vel basi Altaris, seu Aræ, in qua includuntur Reliquiæ; nam propterea Sacerdos, in ipso Missæ introitu, osculans Altare, dicit. *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum, quorum reliquiæ hic sunt* &c. Dubitatur ergo, an hoc, quod fieri solet, ita sola sit, vt deficientibus reliquijs, legitima non sit Altaris consecratio?

10 Dico, non *o* requiri eum tanto rigore reliquias. Ratio est, quia, vt expendit Coninch, *p* non habemus clarum textum tantam necessitatem requirentem. Adde consuetudinem in contrarium rationabiliter in eo fundatam, quod non semper in promptu, pro tanta Altarium multitudine adsint sacræ reliquiæ. Sacerdos ergo cum dicit *quorum reliquiæ hic sunt* ideo dicit, quia, de more, solent, inibi, adesse reliquiæ sicuti dicit *Dominus vobiscum, & Orate fratres*, etiam, solo vno præsente, quia scilicet de morte multi solent adesse.

o Vasq. de sacr. d. 23 5. c. 2. n. 17. Suar. de sacr. f. d. 81. sec. 5 parag. Ter. io additur. sine Coninch. de Sacr qu. 83. at. 4 d. 2. nu. 41.
p Coninch ibid.

11 In

11 In defectu reliquiarum non posse q includi particulam Sacræ Eucharistiæ, certum est, quidquid dicat Io; Andreas, & Durandus apud Vasquez. r

q Vasq. loc cit. n. 48
r Vasq. ibid.

Quando amittit consecrationem Altare, ita, vt, illo vti ad Sacrificium, amplius, non possimus.

12 SI sit fixum, hoc est, consecratum, vt totum, & vt integrum Altare stabile, amittit f consecrationem, ve per enormem fractionem, vel per solum amotionem a basi, cui est lapidea tabula affixa; si sit portatile, seu mobile, hoc est, consecratum; vt tabula lapidea separata a reliquo materiali Altari, tunc consecrationem amittit, quando ita frangitur, vt illi non valeat superponi Calix, & patena, saltem ex maiori parte ipsorum. Ratio vtriusq; dicti est, quia in priore casu amittit formam, sub qua altare consecratum fuit, (fuit enim consecratum vt stabile) in posteriore fit ineptū ad Sacrificium iuxta supradicta *c.1.§.5.n.1.* & *c.3.§.3.n.1.in simili.*

f C. Quod in dubiis & c. lig. eis de consecr. Ecc. Coninch loc. cit. Delug de Euch. d. 20. sec. 2. n. 66.

13 Probabilissimum u item puto, Aram non amittere consecrationem, si ea integra remanente, dissoluatur a ligno, cui forte inserta est, quia lignum non apponitur lapidi, nisi vel ad ornamentum, vel frequentius, ad custodiam.

u Sa V. Altar. Suar. de Sacerd 81. sec 5. §. Tertio ad dius.

14 Nec item violabitur; x si Aræ cornua, quę sacro Chrismate in eius consecratione inūgūtur, etiam omnia frangātur, modo pars restans sufficiat ad sustentandum Calicem, & patenam. Ratio est, quia per illam vnctionem non cornua solum consecrantur, sed tota Ara; quare, si pars ad Sacrificium remanet, consecrata remanet.

x Delug d. 20. de Sacr. sec. 2. nu. 75.

15 Quid si frangantur Sigillum, & Reliquiæ amoueantur? Puto, non violari, a apto interim remanente lapide ad Sacrificium cum nos, modo *nu.10.* dixerimus, eiusmodi Sigillum, seu Reliquias non esse de necessaria forma, consequenter hic dicimus, per talem amotionem, nequaquam violari.

a Delug loc. cit. Coninch. q. 83. de Sacr. art. 3. d. 2. n. 24. Sà V. Altare Castrpal. de Sac. disput. vnic. p. 9. n. 6.

16 Sunt in Domo nost. a Professa Panormitana, & alibi, aliquæ Aræ portatiles, tam latæ, vt Altari octo, vel nouem palmorum superimpositæ, totam Superiorem eiusdem Altaris superficiem adæquent. Cum ergo hæ separatim ab Altari fixo consecratæ fuerint, vt omnes, qui tunc affuimus, vidimus, etiam si à dicto Altari remoueantur, retinent consecrationem, quia vere Aræ portatiles sunt, licet non sine magno duorum, vel quattuor, virorum conatu portari queant. Insuper, si frangantur, etiam in tres, quattuor, plures partes, dummodo hæ capiant Patenam, & Calicem, non amittent consecrationem, & consequenter poterimus ijs in pluribus Ecclesiis vti ad celebrandum, sicuti in simili de cingulo diximus *cap.3.§.3.nu.2.*

§. II.

De Mappis.

1 ALtare debet esse, ex Rubricis Missalis, tribus Mappis, seu Tobaliis, præter Corporale, in superiori tabula coopertum: Vasquez, & Suarez docent sufficere, præter Corporale, duas: Præpositus, iidemq; notant posse esse vnam duplicatam.

Imo idem Præpositus citans eumdem Suarium, & Azor, ait, non esse improbabilem sententiam dicentem, non peccati mortaliter ab eo, qui cum vna Mappa, præter ipsum Corporale, Sacrum in necessitate facit. Necessitas autem hæc erit propter paritatem rationis mensuranda, sicuti in simili mensurauimus *supra cap.3.§.1.nu 4.*

Ex qua materia eas fieri oportet, dicam mox *§.3. a nu.3.*

S 2 2 Eius

e Suar. de sacr. loc. cit.
f Laym. lib. 5. Tr. 5. c. 6. n. 11. fine.
g Delugo disp. 10. de Euch. sec. 2. n. 67.
h ibid. n. 79.
i Laym. dict. lib. 5. t. 5. c. 6. n. 11. fine citans Azor. & sa.

2 Eiusmodi Mappæ non necessario debent esse benedictæ, ex *e* Suario, & Layman: *f* cuius tamen contrarium docet Delugo. *g* sed puto id ab ipso affirmari ex congruitate, nam ceterum ibidem post pauca *h* ipse docet, & nos infra dicemus, certum esse in vniuersum non omnia, quæ in Rrubricis Missalis exiguntur, afferre obligationem grauem, nisi aliunde constet de Ecclesiæ præcepto, at non habemus vnde cum tanto rigore, eiusmodi benedictio Mapparum exigatur.

3 Immo, satis benigne, Layman *i* affirmat, posse Mappam mundam profanam non benedictam assumi, ad ornandum Altare, pro celebranda Missa, vbi deesset benedicta, & finito Sacro reddi ad vsum priorem profanum. Ratio est (inquit) quia de harum Mapparum benedictione nihil in iure sancitum est.

§. III.

De Corporali, Palla, Purificatorio.

a Delugo d. 10. de Euch. sec. 2. num. 76. alijq.
b Idem. & passim.
c Laym. lib. 5. tr. 5. c. 6 nu 11.
d Suar. de Sacr. d. 81. sec 8. paragr. Quarto addendũ.
e Gauant in Rubri Miss p 2 tr. 1. Litt. I.
f Laym. loc cit. nu. 13 paragr. Sexto.

1 CORPORALE, vt & Palla, quæ est pars Corporalis (olim enim; vt nunc etiam fit apud Ecclesias Orientales, cum parte Corporalis cooperiebatur Calix) & in qua, si esset capax, posset consecrari, benedicta esse omnino *a* debent. Nec serica sint, vel alterius materiæ, sed lintea. *b* & quidem alba, nisi quod Corporale in extimis partibus, & Palla in parte superiore, qua Calicem non tangit, ex quacunq; pretiosa materia, vel colore ornari *c* potest.

2 Purificatorium item, quo Calix tergitur, album, & ex lino esse oportet, non tamen necessario benedictum ex Suario, *d* & Gauanto, *e* licet benedictum esse oportere, docet Layman. *f*

3 Quæsitum fuit, an Corporalia, Purificatoria, & eadem quæstio esse potest de Amictu, Alba, & Mappis, quæ linea esse debent) legitime fieri, ex Canape, vel ex Gossipio, possint.

Posse ex Canape *g* certum mihi est, si quidem telæ, ex Canape censentur, in humana acceptione, & vsu, lineæ; ijs enim, ad sternendas mensas, & ad interiores tunicas communiter vtimur, ad quarum similitudinem Mappas, Albas, & prædicta assumpsit Ecclesia.

4 Maius dubium est de Gossipio; de quo tamen sic habet Azor. *h Plinius i testatur ex Gossipio fieri lina xylina: quod si ex eo fiunt linea vestes, hoc sufficit.* Ita Azor, & quidem probabiliter, loquens de Corporali, id quod propter paritatem rationis de aliis; prædictis dici recte potest.

Confirmo proferendo verba Plinij. *Superior pars Aegypti* (ait) *in Arabiã vergens gignit fruticem, quẽ aliqui Gossipion vocant, plure xylon & ideo lina inde facta xylina. Paruus est, similemq; barbatæ nucis defert fructum, cuius ex interiore bombyce lanugo netur: nec vlla sunt eis in candore, mollitiaue praferenda.* Hæc Plinius. vbi nota illud (lina inde facta) linea ergo est ex Gossipio contexta tela. esto enim linum, Canape, & Gossopium, specie physica, inter se differant; non differunt in hominum acceptatione, vsuque vestium.

Nota item, obiter, ætate Plinii, in ea tantum regione creuisse xylon, nunc passim in Sicilia, & Italia colitur, & vulgare est, vocaturq; *Cottone*, vel *bambace*.

§. IV.

De Lumine.

1 LVmen requiritur. *a* saltem vnum, sed ex congruenti consuetudine curandum est, esse, saltem duo, si haberi, saltem vnum non possit; immo si extinguatur ante consecrationem sine spe reaccen-

dendi,

dendi, dicere, vel prosequi Missam, etiam si necessaria foret ad dandum Infirmo viaticum, nemini *b* licet.

2 An vero necessario eiusmodi lumen ardere debeat, in candela cerea, dubitant doctores, sed probabiliter tandem plures *c* consentiunt, citra scandalum, & in casu necessitatis posse in adipe, vel sæuo, seu etiam in lucerna olei.

Grandum necessitatis distinctè *d* non explicant: sed, præciso scandalo (cui facile iri obuiam potest, si instruat Sacerdos astantes) puto satis superque esse illam, quam carentia Sacerdotalium vestium minoris momenti sufficere docuimus *supra: e*

3 Tertius cereus accendendus in consecratione, non *f* requiritur, cum tanto rigore, quamuis enim Rubricæ Missalis illum exigant, non tamen omnia, vt modo §. 2. *n*. 2. innuimus, quæ in Rubricis ponuntur nisi aliunde graue præceptum colligatur, obligant sub peccato.

b Fag. Eccl. præc. lib. 3. c. 22. n. 19.
c Vasq. de Sacr. d. 233. c. quarto nu. 25. aliique apud Dia. p. 2 tr. 14. ref. 45. & 67. Delug. d. 20 de Euch. sec. 2. num. 77.
d Laym. lib. 5. t. 5. c 6 n. 17 fine.
e Supr. c. 3. parag. 1. n. quarto.
f Delug. loc. c. nu. 79. fin.

§. V.
De Missali.

1 Requiritur, & Missale. Sed qui memoriter scit ea, quæ dicenda sunt in Missa, idque sine morali periculo errandi, non *a* peccat, si sine illo celebret; quidquid aliqui dicant; sicuti nec *b* peccaret luscus, qui ceteras actiones exhibendas in Missa videt, nec tamen videt legere, si vel memoriter legenda sciat, vel à Sacerdote adiuuetur. Fauet Suarez, *c* qui sic habet. *An vero, ubi liber deest, & Sacerdos esset ita instructus, vt moraliter non dubitaret, se posse omina integre dicere, sine libro; an, inquam, esset tunc peccatum, id facere, aliorum iudicio relinquo: nam ego propter multorum authoritatem, licentiam dare non audeo, & aliunde sufficienter rationem peccati non inuenio.* Hæc Suarez: sed iam Delugo, loco citato, licentiam concedit, dum absolute docet, in eo casu non peccari.

a Delugo ibi. n. 78
b Idem ibid.
c Suar. de Sacr. d. 81. sec. 6 §. 4. requiruntur fine.

2 Ad id, quod docemus, facit illud, de quo, multis ab hinc annis, Caltanisettæ in Patria mea, Patres aliqui ex nostra Societate disputarunt. Nemus est nomine, Mimianum, octo milliarijs Italis à dicta Ciuitate distans, amænissimis pratis vndique cicumseptum, & propter multitudinem incredibilem Damarum ibi impune palantium, tota Sicilia clarum. Adsunt ibidem magni cæædes, ad habitandum, nec deest Sacra ædes, ad celebrandum. Ad hæc igitur visenda conuenerunt semel tres, vel quatuor Sacerdotes ex Collegio nostro, cui ego indignus tunc præeram; & inuenerunt ibi quidem totum instrumentum Sacrum, verum, per incuriam, nescio, cuius, deerat Missale. Quid, ergo, vni ex illis magis celebrandi cupido, faciendum? Audi remedium. Is, conuocatis socijs, singulisque aliqua suggerentibus, scripsit integre totum Canonem, & totam Missam de S. Maria in Sabbato, illamque votiuam (erat autem dies feriæ) sine periculo laspus memoriæ, ex scripto, celebrauit. Noluerunt ceteri scrupulosiores eo vti remedio, immo prolixam toto die disputationem cum ipso, ne dicam contra ipsum, protenderunt, & cum domum redijssent, rem mihi quasi illum Sacerdotem notantes, detulerunt. Sed certe eum vindicaui à columnia, & ipsos potuisse sine scrupulo, eiusdem exemplum sequi, diserte, propter dicta *n. præcedente*, aliasq; rationes, pronunciaui.

§. VI.
De Cruce, aliisque requisitis circa Altare.

1 Apponitur & Crux, sed non *a* cum tanto rigore præcepti; immo ab aliquib. docetur, Crucem non esse in Altari statuendam,

a Suar. de Sac. d. 81 sec. 6. § 4. addere aliique.

vbi seruatur clausum in Tabernaculo Sanctissimum Christi Corpus: in quo enim loco adest, quamuis veluti sub cortina, ipse Dominus personaliter, alio signo ipsum repræsentante opus non est, contrarium sentit,& quidem probabiliter Gauantus, quia Rubrica Missalis in omni Missa requirit adhibendam esse crucem. Sed profecto, quando est exposita super Altare Sacratissima Eucharistia, sit certum, necessariam nequaquam esse crucem, quia iam ipse Dominus crucifixus palam est.

2 Olim inter curiosos Rubricarum contentio fuit, an obseruetur Rubrica, quæ crucem in Altari dum fit Sacrum, expostulat, si adsit crucis, vel crucifixi effigies depicta in Tabula, vel pariete? Satis obseruari Rubricam, affirmabant aliqui, quia iam adest crux. Negabant alii, quia, præter illam Iconem depictam ad parietem, requirebant, iuxta Rubricæ apicem, aliam Crucem super Altare inter candelabra, & ob oculos Sacerdotis, tum ad orandum, tum ad incensandum.

b Gauant in Rub. Miss p p. T 20. l. D.

Dico vtrosque sensisse probabiliter, sed à me contra Gauantum *b* audiri libentius affirmantes. Neq; enim eiusmodi requisita adhiberi debent, sub ritu metaphysico,& pæne dicam pharisaico; sed morali,& humano. Quis autem moraliter amplius crucem requirat, si Crucem habeat in prospectu (licet non inter candelabra) ad quam, & orare, & incensare, & quælibet, circa illam officia, exhibere possit?

3 Venio ad cetera requisita. Palium, quo in anteriore fronte ornatur Altare, Puluillus ad substentadum Missale, candelabra, Bursæ, intra quas seruantur Corporalia; Velum, quo operitur calix, manutergium, & si quæ alia sunt eiusmodi, aliquantulum remota à sacris actionibus, benedictione, vt sacro vsui deseruiant, nequaquam indigent. id quod, propter eandem rationem, de quibusdam vasis diximus c. 1. § 6. *num.* 6.

c Sylu. v. Benedictio q 5.

Insuper, ex pari, immo maiore ratione, quam ex Layman supra notauimus §. 2. *n.* 3. quando aliquod ex his prædictis præsto in Ecclesia non est, id ex profanis, sed congruenter mundis, mutuo accipi ad sacrum Missæ Ministerium poterit, & deinde vsui priori sine scrupulo reddi.

4 Deniq; Syluester *c* merito docet, non esse simpliciter necessarium, quod ante Altare sit ornatum pannis seu palio; nam aliqui, inquit, non vtuntur eiusmodi Pallio, vel propter præstantiam lapidis vel propter paupertatem. Adderem ego, ne tum sit irreuerenter deforme pari modo non esse, sub mortali, necessarium puluinar idest cussinum, cereum, campanulam pro tempore quo eleuatur Hostia, secluso contemptu (& quando hæc haberi commode nequeunt, ne sub ueniali quidem) aduertit Persicus. *d*

d Persic. lib. 1. de offic. Sacer. c. 8. dub. 8 n 77.

CAPVT SEXTVM.

De tempore Sacrificii.

§. I.

Quo die celebrari possit, vbi de Triduo hebdommadæ Sanctæ.

a Suar. Fag. Del. qui eos citat. Se quitur que d. 20. de E. c sec. 1. n. 18.

1 QVocunque die Sacrificium Missæ offerri, licite posse præter feriam sextam hebdomadæ Sanctæ, est Doctrina communis. Quamuis igitur consueta sit praxis, Sabbato Sancto, & die Iouis Sancti, abstinere Sacerdotes à Missa, in signum mœroris ex Christi Domini passione concepti, tamen, possunt *a* suas quisque celebrare Missas priuatas,

etiam

etiam summo mane, etiam in templis publicis, nec solum in Oratoriis priuatis. Ratio est, quia pro die Iouis nulla adest prohibitio, & pro Sabbato Sancto, si quæ fuit, iam abrogata vsu etiam timoratorum fuit. Scio à Persico, *b* afferri decretum sacræ Congregationis disponentis in Cena Domini, vnam tantum esse Missam celebrandam, sed vel dispositio est de Missa solenni, vel certe de ea nondum constat authentice.

b Persicus de off. Sacerd. li. 1. d 6. n. 40.

2 Incipit autem talis Missa priuata Sabbati Sancti, à chirie eleison exclusis Propheriis, & Litaniis, quæ solum in Missa solenni recitantur; & ijs exclusis, *c* obligabuntur fideles audire, si possent, quando forte dies Sabbati Sancti sit festiuus ex præcepto. In quo casu tam Sabbato, quam die Iouis *d* plures Missæ possent, non obstante mærore Passionis Domini, in Ecclesijs offerri, quot scilicet, ad satisfaciendum populo, moraliter necessariæ iudicabuntur. Feria autem sexta, id nequaquã potest, qua Ecclesia prohibet eo die Missam celebrari: nec .n. illa, quæ tunc celebratur, cum desit consecratio, Missa essentialiter est: vnde, nec eadem Ecclesia obligat fideles ad audiendam Missam, si forte in dictum diem incidat festum alias de præcepto, vt iam sacra congregatio declarauit. *e*

c De lugo de Euc. d. 20 sec 1 nu 21.
d March de ord. t 3 p 3 cap 8 fin.

3 Illud hic notandum; in die Iouis, & Sabbati Sancti, non posse fieri sacrum solenne in Ecclesijs, seu Oratoriis Confraternitatum, nec fieri Sepulcrum cum affectuatione Sanctissimæ Eucharistiæ, nisi de licentia Episcopi. Ratio huius rei ducitur ex *f* prohibitione sacræ rituum congregationis. Hic Panormi videtur esse tacita aliqua licentia, vel consuetudo, passim enim die Iouis Sancti, einsmodi sæcularium Societates in suis Oratorijs hæc peragunt.

e Apud Gauant. in Rubr Miss p 4. t 9. num 24.
f Apud Marc. de ord t 3 p 3 c 8 n. 6.

§. II.

An obligetur aliquando Sacerdos Missam celebrare.

1 HVc, vbi agimus de tempore Sacrificij, dubi ratio, hęc reduci conuenienter potest. Et obligari quidem sub mortali simplicem Sacerdotem (nam de Beneficiatis, aliisq; similibus, mox) saltem ter in anno, docent, nonnulli, *a* & præcipue in Natali Domini, Paschate, & pentecoste. Satis esse si, pręciso scandalo, semel, hoc est, in paschate, quando est obligatio communicandi, alii *b* putant. Nihilominus, cum alijs *c* censeo, Sacerdotem, qui nunquam toto vitæ suæ tempore, sacrificat, dummodo in paschate communicet, saltem mortaliter non peccaturum, ex eo præcise, quod non sacrificet. Ratio est, quia non apparet præceptum cum tanto rigore obligans, vt late habent citati Doctores.

a Apud Dianam p 2. tr. 14 res 19.
b Sanct Bonau. in 4. d 12. ar 2. q. 21.
c Gab Sotus Caet. Victoria aliique apud Fag. 1. Eccl. precep lib 3. c 15. nu 1. Adde Delugo de Euch d. 20. sec. 1 num 2. vide etiã s. ai. de sacr. d. 80 sec. 1. parag. Hæc res, & Marc. de ord. t 3 p 2 c. 36

Parochorum obligatio celebrandi.

2 QVo ad parochum, certum est *d* obligari vel per se vel per alium curare, vt quando eius parochiani obligantur audire sacrum, celebretur Missa, quia ad hoc recipit stipendium, & tale munus acceptant, extra id tempus, ablata legitima consuetudine, vel lege, vel pacto, non *e* sunt obligandi parochi ad sacrificandum, quia tale præceptum, in iure non adest. In Natali Domini, sicuti vni Missæ obligantur interesse Fideles, sic, & vnam celebrate, quantum est ex hoc capite, tenebitur *f* parochus.

d Coninc. de Sacr. q. 83 ar. 2. d. 1. nu. 202.
Conc Trid sess 22. c 14
e March de ord. t 3 p 2 c 30 nu. 1.
f Fag. 1. Eccl præcep. c. 16. n. 2.

Denique, an idem teneantur applicare aliquam Missam pro suis ouibus, vide *infra libro 2. c. 2. §. 16.*

Cappellani, & Beneficiati obligatio celebrandi, remissiue.

1 IAm Capellaniam, vel beneficium habentes certum est obligari ad eas Missas eo tempore celebrandas, quas iuxta Fundationem, vel pactum debent. Sed de hac materia, sparsim, multa, *libro tertio*, disseremus.

Obligatio celebrandi quo ad Ecclesias Collegiatas.

1 IN Ecclesijs Collegiatis, Cathedralibus, Conuentualibus, vbi competens est Sacerdotum numerus, solet Primo quotidie, saltem, vna Missa priuata celebrari. Solet Secundo altera cantari, quæ dicitur Conuentualis, seu solennis.

a March de ord. T. 3 p. 2. c. 30 n. 5. citans Suar. & Fag. Coninc de Euch. qu 83 ar 2 d. 1. nu. 203 Laym. lib. 5 t. 5 c. 4 nu. 5.
b Victoria in Sum. de Euch. nu. 94.
c Marchin. ib n. 1. Suar. de legib li. 7 cap. 15. Meratius apud Dianam p 4. tr. 3 res. 58.

Dico, quamuis aliqui *a* in Rectoribus eiusmodi Ecclesiarum, mortale peccatum agnoscant, si aliquo die in hoc deficiant, tamen probabile est *b* (præscindendo ab aliqua peculiari talis Ecclesiæ obligatione) Missam siue priuatam, siue solennem semel, vel bis om ttere in hebdomada, non esse saltem mortale. Ratio est, quia nullus est obligandus sub culpa læthali, nisi *c* manifeste constet de præcepto obligante, at non apparet tale præceptum, nec quod tantum onus susceptum fuerit a Collegiatis, eo ipso, quod collegiatæ sint.

5 Dices cum aduersarijs, omittere talem Missam, fore Primo scandalum. Secundo contra consuetudinem Ecclesiarum. Tertio contra *Cap. cum Creatura de celebratione Missarum.*

Respondeo ad primum, non fore ad summum, nisi meram populi admirationem. Ad secundum, hanc non esse consuetudinem acceptatam sub mortali, quia de hac non constat. Ad Tertium, nego colligi præceptum graue, ex dicto capitulo, quod, hic exscriptum, iam profero.

Cum Creatura non habeat quid pro meritis respondeat Creatori &c. & infra: *Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentia obrepere permittatis, quo minus & pro anniuersarijs defunctorum, & pro festo, vel feria secundum temporum congruentiam Missarum solemnia, conuentualiter, celebretis.* Hæc Canon. Vbi nota, Primo illud; *Mandamus* quod ex aliquibus *d* bonis Doctoribus non notat præceptum sub mortali. Nota secundo illud *secundum temporum congruentiam*, & illud *Torporem* quæ solum notant moneri Prælatum, vt sine torpore, temporum officia, & Missæ, iuxta Rubricas, non omittantur, non igitur nouum præceptum afferunt.

d Azor p. p. lib. 5. c 6. q. 5. Sàgenuinus V. lex n 6. ex. purgatus n. 5.

Nota Tertio, aliquos canonistas immerito ex hoc textu colligere, semper in dictis Ecclesijs, etiam in festis, dicendas necessario esse duas Missas, alteram de defunctis, alteram de festo, vel feria occurrenti, ni dicantur, peccari mortaliter à Prælato; Immerito, *f* inquam siquidem canon, solum, contendit, vt Anniuersaria non omittantur, iuxta cuiuscunque Ecclesiæ obligationem, & in tali die Anniuersarij, prætextu Missæ celebrare pro defunctis, non negligatur alia Missa die festo, vel feria, iuxta temporum congruentiam celebranda; Cęterum nequaquam pręcipit, vt semper singulis diebus celebretur Missa defunctorum, inconueniens enim esset, in Paschate v. g. defunctorum Missam celebrari.

Obligatio celebrandi Missam, de feria priuilegiata.

6 MIssam solennem de feria priuilegiata (quales dumtaxat sunt omnes feriæ Quadragesimæ, Quattuor temporum, Rogationum, & Vigiliarum) in prædictis Ecclesijs Collegiatis omitti non posse, sed occurrente etiam alio festo, canendam post Nonam declarauit. Sacra Congregatio. Quæritur ergo Primo, An si id non fiat, mortaliter peccetur a Rectoribus Ecclesiarum. Secundo, An ad id teneantur Ecclesiæ Regularium choro addictorum,

Ad

Ad Primam quæstionem, Dico, non peccari mortaliter, Ratio in modo *num.*4. dicta, quia non manifeste constat de tam rigoroso præcepto gg Contra docet Verricelli sed mihi eius rationes efficaces nequaquam videntur.

7 Attimenda est Primo dicta declaratio Sacræ Congregat. Secundo Rubrica Missalis id disponens. Respondeo ad Primum. De tali declaratione non constat authentice. Ad Secundum. Rubrica has dua Missas, nempe currentis Festi, & Feriæ priuilegiatæ, iniungens præceptum (vt alia interim taceam) non denotat, ait enim *Cantantur* seu *dicuntur duæ Missæ*; Quæ non sunt verba imperatiua. Immo etiam si diceret, *Cantentur*, non statim probaretur præceptum sub mortali, nam verba imperatiua *h* non semper præceptum graue important.

8 Ad Secundam quæstionem, negant aliqui *i* Ecclesias Regularium dictas teneri, etiam si tenerentur aliæ Collegiatæ, quia putant horum Ecclesias non esse Collegiatas. Affirmant aliqui, *l* quia e contra censent vere Collegiatas esse. Vtrunque probabile.

9 Ex eo autem, quod probabiliter eiusmodi Ecclesiæ Regularium non sunt Collegiatæ, sequitur *m* nec teneri ad celebrandam quotidie, saltem, vnam Missam priuatam, quantum est ex hoc capite, neque ad Missam Conuentualem. Adde, & ea, quæ de Collegiatis in vniuersum dicta sunt num. 3.

gg Verricel. Tr 8. quæst. mor. 301

h Castrop. tr. 1. de leg. d. 1 p. 9.

i Rodr tr. 1. q Reg. 43. art. 12. Peyrin. t. 3 in Add. c 1. à nu. 19.

l Portell. in dubio reg. V. Missa n. 17.

m Victoria in Summa de Euch. n. 94.

§. III. *Quando licet plures Missas, eodem die, celebrare.*

1 APud antiquiores *a* inuenio casus omnino nouem, in quibus pluries, eodem die, celebrare fas est.

Primo in Natali Domini, & quidem ter. Valentiæ, die secundo Nouembris, bis celebrant, ex indulto *b* Pontificis.

Secundo, quando, quis præest duabus Ecclesijs, & nisi bis, in die, sacrificet, sacro careret alterutra. Idem esset *c* vbi rati sunt admodum Sacerdotes, vt in Anglia, Hibernia, & non nullis partibus Germaniæ, & in Indijs (adde, & Tunetsi, & in tota Africa, & in regionibus quibuscunq; fidelium, in simili necessitate Christianorum ibi forte degentiū) quilibet enim Sacerdos, quamuis non sit Parochus, poterit ibi, requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nulla petita licentia ab Episcopo, forte ibi, præsente, vel vicino; quia vbi ius *d* commune facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est. Atque id intelligi etiam in diebus non festiuis, si adsint, qui sacro velint interesse rectè probat contra Nunnum Delugo. *e*

Tertio, quando alias infirmus decederet sine viatico.

Quarto, quādo, facto sacro, superuenit Episcopus, vel Princeps volēs, etiam die non festiuo, interesse sacro, nec sit alius, qui celebrare possit.

Quinto; si die festiuo superueniat multitudo Peregrinorum, celebrato iam sacro. Huc reducitur ille casu, quando in dedicatione Ecclesię, propter multitudinem populi, magna eius pars, nisi quis iterum celebrare, sine sacro remaneret.

Sexto. quando celebrata iam Missa superueniret defunctus sepeliendus, in eo loco, vbi, Defuncti, sine Missa, sepeliri non solent.

Septimo; quando, eodem die, occurrunt duæ Missæ celebrandæ, altera de festo v. g. altera de feria priuilegiata, & vnus tātū adest Sacerdos.

Octauo, quando Missa esset necessaria, ad benedicendas nuptias:

Nono. quando aliqua alia necessitas iudicio prudentis, iteratam eiusdem Sacerdotis missam exposceret.

2 Hi nouem casus, vt dicebam, assignantur ab antiquis, qui tamen

a lege Coninch. d 83. de Euch. ar. 2. d. 3. num. 213.

b Delugo de Euch. d. 20. sec. 1. nu. 43. fine.

c Fag. 1. Eccl præc. lib. 3. c. 16. nu. 5.

d c. consuluisti de celeb. Miss.

e Delug. li. 1. resp. mor. d. 12.

vni-

e Coninch loc cit, Fagundez loc cit c 36. fuat. de Sacr d 80 sec. 3. aliiq. vniuersi à Recentioribus *e* merito non admittuntur. Dico igitur solum tres primos casus esse approbandos. Ratio præcipua est, quia in alijs casibus nulla sufficiens necessitas apparet: Ille enim Episcopus, vel multitudo, vel defunctus, vel sponsus, vel duplex Missa currens non afferunt obligationem ad Missam, quando hæc haberi non potest, vel debito modo celebrari non valet. Adde iam ipsam Ecclesiarum omnium consuetudinem, nunc, ostendere, non nisi tres casus priores necessitatem, seu facultatem sufficientem ad plures Missas, afferre. Imo f Vasq loc cit. Vasquez *f* solos duos primos casus approbans, non admittit tertium, quia non putat esse tantam necessitatem infirmo dare Viaticum, vt vincat præceptum de celebrando, semel in die, sed, certe probabile etiam iudico, quod vincat.

3 Porto duo sunt notanda. Primo hæc intelligenda esse, dummodo Sacerdos iterum celebraturus, sit *g* ieiunus: quare debuit is non sumpsisse purificationem, & ablutionem, si iterum in prædictis casibus, sacrificare velit.

Ex quo colligunt nonnulli, casum illum tertium de Infirmo alias sine viatico morituro, nisi quis iterum, eodem die, sacrificet, esse casum metaphisicum. Nam si Sacerdos nouit mortem imminentem infirmi, poterit, immo debebit reseruare de sua Hostia, qua infirmum communicet, si aliunde alia Hostia, non supperat si vero non nouit, iam sumet ablutionem solidam, & sic non erit ieiunus, vt possit iterum celebrare. Solum igitur casus habebit locum, si forte Sacerdos sciat infirmi necessitatem in illo temporis momento, accepto Calice, ante ablutionum; qui certe, vt dictum est, erit casus metaphysicus, & rarissimus.

Dico tamen, non ita esse. sunt enim duæ sententiæ, de quibus alibi ibid. c. 2. §. 8. n. 32. *i* diximus, quarum altera docet, non licere non ieiunum celebrare, ad dandum viaticum, & in hac sententia fateor, casum esse metaphysicum. Altera docet licere, & tunc poterit casus facile contingere; cognita enim moribundi necessitate etiam post ablutionem assumptam, poterit Sacerdos, secundum hanc opinionem; quæ certe probabilis est, iterum celebrare.

4 Secundo notandem est: sicuti bis celebrare in prædictis necessitatibus id indulgetur, ita pluries, *l* si sufficiens, ad plures Missas; necessitas adsit. Ratio est, quia si necessitas dat facultatem ad secundam cur similis necessitas non dabit ad tertiam & sic deinceps.

l Coninch de euch. qu. 83. art. 2. m Fag. 2. Ecl præc. lib 3. c. 36. num. 5 5 Fagundez *m* contra hanc Doctrinam sic habet. *Sacerdos bis, requirente necessitate, celebrare in die poterit, non pluries, quia ius in c. consulusti de celebratione Missarum solum bis in die concedit, in necessitate celebrare ieiunis.* Hæc Fagundez, qui, certe, nescio, vnde pro se, potuit talem textum afferre, Ecce integrum Capitulum, quod est Innocentij III. *consuluisti* & infra. *Respondemus quod; excepto die Natiuitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare.* Hæc, & nihil præterea textus.

6 Petes. In nocte Natalis, potest ne Sacerdos, semel, communicare extra Missam, & deinde celebrare alias duas, vel contra? Respondeo, non posse, quia priuilegium est solum de ter celebrando, non vero de communicando. Hinc infert Delugo, *o* Cardinalem Diaconum Sacerdotem, qui vt moris est, communicat prædicta nocte in Missa Pontificia, non posse, deinde, appetente die, celebrare.

§. IV.

§. IV.

Qua hora celebrari possit.

1 HOra celebrandi est ab Aurora ad meridiem. Poro, cum vterque hic terminus suas proprias difficultates habeat, de eis figillati differemus.

Quo ad Auroram.

2 COmmunis doctrina est nomine Auroræ hic, vbi non physice, sed moraliter res perpendéda est, intelligi horam cũ dimidia, ante ortum Solis in nostro Hemispherio, hoc est, horam cum dimidiâ, antequam ipsum Corpus Solare nostris oculis appareat.

Et quia, ex probabili opinione satis est, si Missa absoluatur in Aurora; ideo probabile fit, quod possit, incipere, duabus, plus minus horis, ante prædictum solis ortum, nam sic eius finis cadet circa initium Auroræ.

3 Excipe diem Natalis Domini quando, immediate post mediam noctem possunt, non solũ vna, sed ex probabilissima opinione, omnes tres solite Missæ a sacerdoribus celebrari.

4 Excipe item casum necessitatis dandi viaticum infirmo, & non adsit parata Sacra Eucharistia, tunc enim poterit, etiam, non petita licentia ab Ordinario, Missa celebrari, statim, post mediam noctem. Excipe, casus, quando alicubi sit legitima consuetudo anticipandi Auroram: nam propterea Layman approbat praxim belgis, & quorundam locorum Galliæ, & Germaniæ, vbi, tribus, vel quatuor horis, ante Solis ortum celebratur: quæ consuetudo, merito, introducta est, vt scilicet operarii audiant, Missam antequam eant ad opera, cum enim ibi Sol sero oriatur, multo ante eius eorum ad negotia iri solet.

5 Excipe denique Mendicàntes, eorumque priuilegia participantes ii enim saltem ob priuilegium concessum Gregorio XIII. possunt incipere Missam tribus horis ante ortum Solis pro duabus enim otis vtũtur iure communi, pro tertia vtuntur priuilegio, quo ipsis, dum a suis Generalibus non prohibentur vnam horam anticipare, ex rationabili causa, & in Societate Iesu, ex licentia Superioris, posse conceditur.

6 Iisdem tribus horis, Episcopos Missam anticipare posse, itineris, vel simli causa, admittunt passim Doctores, cum Delugo l.c. n. 27. immo ipsos, vt etiam prouinciales, & superiores locales suis subditis eandem licentiam, ex causa, concedere, vi suæ ordinariæ potestatis, quam habent dispensandi cum suis, etiam posse, non ambigo.

7 Notat vero Suarez Episcopos (adde, & prælatos Regulares) posse solum in particulari casu, & vt dictum est, ex causa in re hac dispensare, at non concedendo priuilegium generale. Ratio est, quia concedere priuilegia generalia proprium est summi pontificis, non vero aliorum.

Quanta debeat esse causa, vide *infra in simili a.25.*

Tertia Priuilegia Mendicantium celebrandi multo ante Auroram.

8 ADsunt & alia priuilegia ampliora prædicto. Primum est eiusdem Gregorii XIII. qui concessit Congregationi s. Iustinæ, & consequenter Mẽdicantibus, & participantibus cum ipsis, vt eius Religiosi, dum sunt in itinere, possint celebrare inter Auroram, & mediam noctem.

Hoc priuilegium ex eo, quod sit viuæ vocis oraculo, nnsit reuocatum sicut & alia viuæ vocis oracula ab Vrbano VIII. nobis non; est otium disputandi. Vide Peyrinum

9 Notat

p Port l. 1 c. ibid.

9 Notat autem Portella, *p* eo die, quo Religiosi debent arripere iter, non posse illo frui, siquidem nondum sunt in itinere, vtantur, ergo tunc, alijs priuilegiis, de quibus mox. At, profecto, qui est in procinctu itinerandi, posset, ma sententia, dici esse in itinere.

q Apud Rodriq. in Co. 13 : ef 2 . n. r. & Delug. de Euch. d 29. sec 1 n. 27.

10 Secundum priuilegium est *q* Alexandri VI. qui propter multitudinem confluentium concessit per Bullam Monachis Sancti benedicti, vt possent celebrare Missas in Ecclesia sui Monasterii (*in suo Monasterio habet Rodriq. r sed vere Bulla habet, in Ecclesia sui Monasterii*) duabus horis, immediate post mediam noctem.

r Rodriq in Com ibid.
ſ Delug. dist. c. 27.

11 Notat autem Delugo *ſ* dictum priuilegium communicari aliis religiosi participantibus quamuis pro iis non sit dicta causa multitudinis cofluentis. Ratio breuis est; quia Pius IV. concessit Ordini S. Hieronimi, atque ad eo ceteris ferè Religiosi, qui iam communicant in priuilegii, vt priuilegia extenderétur ex vno Conuentu ad alium, quamuis, non existente eadem, sed alia causa: at talis est causa itineris, infirmitatis, & similis.

12 Addit idem Delugo non posse quemquiam vti hac concessione; nisi in Ecclesia, vt habet priuilegium, non vero vt habet Rodriq. in monasterio. Sed non deest pro Rodriquez defensio, nam nomine Ecclesię veniunt etiam Religiosorum claustra, vt ex sacris *t* testibus, & Glossa *u* notat Laurentius de Peyrinis. *x* Vtrumque igitur est probabile

t c. Abbat. §. Hac autem dist. 54. c. Alma mater de sent ex. in 6.
u Gloss d c Alma Mater v Monaste rij.
x Peyr. To. 1. in const Pyrrhi n. 31.
a apud Port ll in cub. reg. v. Missa n. 4 & in Add ibi. n 6. & Rodr. in Comp. ref. 15 n. 2.
b Rodriq in Comp. ref. 25 n. 2. Alter. in qua s. eg. T. 2 q. 43. ar. 3.

13 Tertium priuilegium est concessum *a* Leone X. viuæ vocis oraculo, in quo, absolute, conceditur, posse de licentia Superiorum (*quorum conscientijs ait se remittere Pontifex* Fratres Minores, & consequenter participantes cum ipsis, celebrare, illico, post Matutinũ, præsertim quãdo aud'enda est Missa de præcepto, & Fratres veniunt de via.

14 Notat autem vterque Rodriquez, *b* id intelligi, ita vt possint ii celebrare, post mediam noctem, ante finitum Matutinum, immo etiam non recitato ab ipsis Matutino, quia iam probabilis est sententia Soti nõ obligate matutinalem recitationem, ante Missam.

c Port l. c. in ad. n. 6 d Sanch de matrim disp 39. n. 9
e Trid. sess 22. de cr de obseruanda. &c.

15 Notat insuper portella *c* quod illa particula (*præsertim*) non excludit alios casus: hæc enim, cum sit particula implicatiua, implicat, seu notat idem esse in aliis casibus, licet in illo, in quem ipsa particula cadit militet maior ratio; vt cum multis probat Sancez. *d* Sensus igitur est, posse religiosos illos in ceteris casib. statim post mediam noctem celebrare, sed multo magis ratione præcepti, & itineris.

f apud Lezzanam p. 1 c. 21 n 2.
g Fag ab eodem citatus.
h Peyr. p. T in con. st. Pyrrhi n. 19.

16 At reuocata ne sunt hæc tria priuilegia. Primo a *e* Concil. Tridentino. Secundo a quadam declaratione *f* sacre Congregationis? Dico Primo contra Fagundez. *g* & Perynum *h* non esse reuocata a Tridentino. Ratio est, quia Tridentinum imponit solum Episcopis vt remedia adhibeant, si quæ sunt necessaria in celebrandi Missis, ceterum vbi Episcopi non repugnant, non est, cur Religiosi a suis priuilegiis dimoueantur. Scio Perynum citatum afferre rationes contra nos, sed eæ, si recte expendantur, facile a quolibet mediocriter docto dissolui, possunt, nobiscum sentit Delugo *i* loquens de secundo priuilegio allato n. 10.

i Delugo de Euch. d 20 sect. 1. n. 29. citans loannem Salas; Andr. multos. Theologos Salmatic. &c.

17 Dico rursus nec reuocata esse a Declaratione prædicta. Ratio pro modo illa sufficiat, quia de hac, non dum, constat authentice.

18 Denique moneo his tribus priuilegiis vti non posse Patres societatis, quia nondum eorum P. Generalis ipsis communicauit, quo tamen impedimento alios Religiosos laborare nequaquam solere insinuauimus alibi.

Quo

Quo ad Meridiem.

19 TErminus, vltra quem celebrari Missam non licet, est *l* Meridies, moraliter acceptus. Satis est tamen, ad euitandam omnem culpam si Missa inchoetur *m* ante meridiem, vel in ipso meridie, licet absoluatur postea.

Quod si absque vlla causa, inchoetur, vel post tertiam *n* partem horæ à meridie, vel post mediam *o* horam, vel post tres *p* quadrantes, seu post non integram horam *q* plus minusve, peccabitur, sed non nisi venialiter, propter paruitatem materiæ: cum causa, nil peccabitur, *r* quia causa vincit defectum, illum, alias, venialem, Scio Nauarrum *s* docere, etiam hodie, licite, celebrari posse, vsque ad horam tertiam post meridiem, vt olim licebat, quia nullibi est ablata, (inquit) talis facultas, cui sententiæ fauet *t* Sà, quatenus, ob iter faciendum, idem concedit. Sed contradicit communis *u* Theologorum sententia, consuetudo à Summo Pontifice *x* approbata, & censura Prælatorum, qui id facientes punirent, Concinitque Tridentinum dum præcipit, ne Sacerdotes alijs quam debitis (*idest vt explicat Layman, a in Ecclesia communiter consuetis*) horis celebrent.

20 Illud cum Vasquez, *b* & aliis, plane concedimus in magna festiuitate, absoluta tardius concione, in Ecclesia, mane exhibita, vel funere Principis, vel solemni ordinatione, vel simili, posse Missas priuatas, etiam tardius, hoc est, vsque ad horam tertiam post meridiem, celebrari, ne Missa populus defraudetur.

21 Sacerdotem quemlibet ad dandum viaticum infirmo, atque Episcopum itineris, vel simili causa, posse, vna integra hora, post ponere, à meridie, vt etiam eundem Episcopum posse ex caussa similem facultatem suis subditis impertire, omnes *c* concedunt iuxta ea, quæ in simili diximus supra nu.6. & 7. Idem posse Prouincialem, & Superiorem localem (*etiam Prouinciali præsente, quia adhuc Superior localis in sua ordinaria potestate persistit*) *d* respectu suorum subditorum, vt ibidem diximus, certum esto. Ad dandum viaticum posse celebrari vsque ad tertiam horam post meridiem, sequendo tunc opinionem Nauarri *num.*10. dictam concedit Vasquez. *e*

22 Illud item amplectimur, Mendicantes, participantesque cum illis, quia habent priuilegium posponendi ex causa Missam per horam *f* a meridie; posse incipere post horam integram, quia pro his priuilegium debet esse vtile: Si ergo alij possunt ex dictis *num.*19. post non integram horam, Missam incipere, ex causa; ipsi poterunt, ex eadem causa, aliquanto plus, atque post integram horam. Notamen in Societate Iesu debere esse cum licentia Superioris, saltem localis, iuxta restrictionem illis factam *g* à R. P. Generali.

23 Immò quemlibet Sacerdotem ex iusta v.g. itineris, vel simili causa posse in die festo Missam incipere post integram horam a meridie docent plerique, *h* itaque ex consuetudine, obseruari testantur. In qua opinione dicendum erit, priuilegium modo dictum Mendicantibus concessum, non ad diem festum dumtaxat (id enim, cum causa, habent omnes) sed ad alios dies non festiuos se extendere.

De Priuilegio Mendicantium postponendi Missam vsque ad tertiam horam à meridie.

24 COncessit *i* Eugenius IV. per Bullam, Congregationi Sanctæ Iustinæ, & consequenter alis participantibus, vt licitè possint celebrare in itinere, vel ex causa iusta, vsque ad Nonam inclusiuè;

l Pius V. in Rubr. Miss.

m Vasq de Euchar. d. 232. cap 4 num. 37.

n Azor. p. 1. lib. 10. cap. 25. quæst 6.

o Layman. l. 5. Tra. 5 cap. 4. num. 4.

p bonac. de Euch. d. 4. q vlt p. 9 n. 6.

q Idem ib. & Silu. apud Dian. part. 2. T. 14 ref. 34.

r Colligo ex Delugo d. 20 de Euchar. sec. 1. num 41.

s Nauarr. in Man. cap. 25 num. 8.

t Sà v. Missa n. 27. in impres. genuina.

u Delugo l. c. Laym. l. c. cit.

x Pius V in Rubric Missalis

a Layman loc cit.

b Vasq. de Euch d. 232 cap. 4. num. 37

c apud Delugo de Euc d. 20. sec. 1 n. 4

d Colligo ex Suar. 4 T. de Relig. Tr 8. lib. 2 c. 12 n. 18. iuncto cap 13. à n. 12.

e Vasq de Euch. d. 233. c 4. n. 41.

f In Comp. priuil. Soc. Iesu V Miss § 3

g Ibidem.

h Henriq Suar Mirand. Rodriq quos citat sequiturque Layman lib 5. T. 5 cap. 4. num 4.

i apud bull. Rodr bulla 11. Eug. IV

siuè: *Huiusmodi Congregationis (ait Pontifex) Sacerdotes in itinere constituti, aut alias ad hoc causa subsistente, ante diem, & vsque ad Nonam inclusiuè, vt celebrare valeant, tenore præsentium duximus concedendum.*

Hoc priuilegium non esse reuocatum a Tridentino, constat ex ijs, quæ diximus num. 16. nec eo tamen vti posse Patres Societatis Iesu, nisi eis P. Generalis illud communicet, nimis sæpe, per occasionem, diximus item in Superioribus.

25 Iustam autem causam iudico quodlibet impedimentum, quo quis propter rationem alicuius momenti non potest antea Missam incipere. Dico (alicuius momenti) siquidem non sufficit, solum, vt commodius, celebres: nec ex eo, quod tardius è lecto per segnitiem exurrexeris, nec vt stipem, cum ea non indigeas, lucrari valeas, &cet. è contra sufficiet (præter iter faciendum) infirma valetudo, quo tardius cogaris è lecto, vel è tecto exire: studium necessarium ad concionem, vel simile, si post missam illi studio vacare non possis: negotium alicuius momenti, quod differri non potest: multitudo confessionum, si post missam illis satisfacere non valeas: imo & confessio inchoata, quam ægre differre pœnitens ferat: & eleemosina, qua ad victum indigeas, & his non absimilia potius morali iudicio, quam certa regula definenda. Semper ergo præ oculis habendum erit, debere intercedere aliquam necessitatem, nec quidem maximam, cum simus in priuilegiis, quæ in nullis, quæ in nullius sunt præiudicio: nec vero modicam, cum simus in re non leni.

Francolinus apud Delugo disp. de Euc. 20. sect. 1. nu. 42

26 Deniq; decernamus quotanam hora intelligatur nomine Nonæ. Francolinus rem exactè perpendens docet esse variam, secundum varia anni tempora, nec esse semper tribus horis post meridiem, vt aliqui vniuersaliter affirmant. Docet ergo in Aequinoctio, hoc est die 24. Septembris, & die 21 Martii Nonam esse quidem tribus horis post meridiem: at in Solstitio hyemali hoc est 22. Decembris Nonam esse duab. horis cum quadrante post meridiem: in Solstitio autem æstiuo, hoc est 22. Iunii, esse tribus horis cum tribus quadrantibus. Ratio huius varietatis, ducitur ex eo, quia hæc distinctio diei per Primam, Tertiam, Sextam, Nonam fit iuxta breuitatem, vel longitudinem diei, qui longior est æstate, quam hyeme; & consequenter Prima v. g. longius protrahitur æstate quam hyeme, & sic de ceteris. Durat autem hora Nona (quæ facit ad nos) dimidiam partem temporis, quod fluit a puncto meridiei, vsque ad verum occasum Solis, quare si meridies v. g. sit hodie decima octaua hora diei, durabit Nona per tres horas hoc est, vsque ad horam vigesimam primam huius eiusdem diei.

27 Sed quæ est, singulis diebus anni, ad nostrum Horologium Italicum tali hora?

Subscribum hic horam eiusmodi Nonam, pro dictis diebus dictorũ quatuor Mensium, iuxta Meridiem Panormitanum. in Sicilia, ad gradus altitudinis poli 38. ex quibus ceteri, plus, minusue distantes, facile, colligi a quoquam poterunt.

28 In Aequinoctio verno hoc est 21. Martii, Meridies Panormi est hora 18. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat vsque ad horam 21.

29 In Solstitio æstiuo, hoc est 22 Iunij, Meridies ibid. est hora 16. m. 41. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat, vsque ad horam 20. m. 26.

30 In Aequinoctio autumnali, hoc est 24. Septembris, meridies, ibidem, est hora 18. Nona ergo, ex dictis num. 26. durat vsque ad horam 21.

In

In Solstitio hyemali, hoc est 22. Decembris, meridies ibid. est hora 19.m.19. Nona ergo, ex dictis nu.26. durat vsque ad horam 21. m.34.

Dices, fore scandalum tam sero Missam celebrare. Respondeo, posse huic occurri, si explicetur, quando opus fuerit, astantibus priuilegium, quod si, explicatione non obstante, perseuerauit quis in scandalo, scandalum erit passiuum, quod vitare nequaquam obligamur.

CAPVT SEPTIMVM.

Expediuntur quædam faciliora pertinentia ad Sacerdotem antequam celebret.

§. I.

Preces ante Missam.

1 Licet sanum Consilium sit ante Missam (idem, vt hac occasione dicam, est, post Missam) preces Deo offerre, & præsertim illos Psalmos recitare, & Orationes, quæ proponuntur in Missali; tamen id in præcepto nequaquam *a* est; nam ideo, notanter, ibi, dicitur; *Præparatio ad Missam, pro opportunitate Sacerdotis facienda.* a Castrop. to.2 tr. 7.d.2.p.4 nu.6.

2 Maior difficultas est de precibus, quę recitantur dum Sacerdos induit sacras vestes. Sed contra *b* Nauarrum, & Azor, *c* nec *d* has esse sub graui præcepto inde constat, quia non apparet, vnde id, vel iure, vel consuetudine cum tanto rigore præcipiatur. Quid de veniali? Aegre illud amitterem, quamuis admittat *e* Castropalaus, & Ratio nostra est, quia vbi nullum præceptum inuenio, cur præceptum veniale, velim admittere? ex consuetudine item nec idem veniale possum colligere, vt in simili dicam mox §.2.d n.3. a Nau. apud Bonmox citandum. c Azor apud eūd. d Bonae de Euch. d.4.q.vlt.p.9.n.32 e Castr. de sac.tr. 22. di p vnica p. 10.n.8 alios citās.

§. II.

Recitatio Matutini.

1 Facere Sacrum, non recitatis, priuatim, precibus Matutinis, esse mortale, docent communiter Antiquiores, *a* & nonnulli *b* ex Recentioribus, quia est, inquiunt, iam vetus consuetudo; & quia Pius V. districte *c* id præcipit. Negant vero communiter *d* alij probabilius. Ratio est, quia non apparet nec consuetudinem, nec Pij V. mandatum esse tam rigorosa. Non consuetudinem, quia non constat, vel esse legitimam, vel esse sub mortali acceptatam: non mandatum, quia id quantum refertur ad recitationem eiusmodi, non reducitur, nisi ad consilium, vt mox videbimus, *n.* 6. & 7. a Apud Marc. de ord.tr.3 p.1 c.5. b Azor. Bellar. Regin. aliique apud eūdem Marchinū. c Pius V in Bulla in princ Missalis. d Siluester, Sotus Medina Val. Suar. Vasq. Lessius Henriq Sà Scortia Fag. Layman citati ab eodem Marchino.

2 Sed quid de peccato veniali? Communiter plerique, qui liberant celebraturum à mortali, non liberant à veniali, si sine causa, Missam Matutino proponat; cuius doctrinæ fundamentum sic profert Castropalaus. *e Veniale sine dubio sæpe contingit, quando absque rationabili causa, Missa dicitur, non præmissa Matutini recitatione: quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta, non est dictum.* Hęc ille. e Castrop. t.2 tr 7. d.2 p.4 n.6. fine.

3 Verum optassem Primo, quod Castropalaus probasset hanc consuetudinem sub obligatione veniali fuisse receptam, & non ob deuotionē, seu & non ob errorem, quo iudicabant adesse pręceptum, quod de facto non erat, cum igitur id non probauerit, ei acquiescere non possum.

4 Optassem secundò, quod in secunda rationcilla (*quia Matutinum hora*

hora consueta non est dictum (non confudisset quæstiones. Nos enim; hic, non quærimus, an sit veniale, hora non consueta. dicere Matutinum, sed an sit veniale præponere matutino missam, quæ sunt quæstiones diuersæ, nec vna aliam inferens, vt ex se patet.

f Infra l. 2. c. 5. §. 1. g Castrop t. 2. tr. 7. disp. 2 p 4 nu. 6.

5 At, saltem, non obseruabitur Rubrica, quæ iubet missam esse postponendam, ergo peccabitur venialiter. Respondeo negando consequentiam, quia Rubricæ, vt infra *f* dicemus, aliquando solum sunt de consilio.

6 Audi ipsum Castropalaum *g* idem dicentem, dum probat id non esse mortale. *Dicere Missam* (inquit) *Matutinis precibus non recitatis, non est mortale. Ratio præcipua est, quia nullum extat de hac re præceptum. Dices, esse præceptum latum à Pio V. in principio Missalis, vbi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit missam dicere iuxta ritum Missalis, absque vlla additione, vel diminutione, aliaue mutatione alicuius ceremoniæ ibi præscriptæ. Sed vna ex cæremonijs est hæc, ergo, &c. Respondeo, Pium V. tulisse præceptum seruandi ritum dicendi Missam, nec nouum inducendi: sub hoc tamen generali præcepto, non comprehendit Matutini recitationem, quia recitatio Matutini non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur, aliàs vacare orationi aliquantulum, sub præcepto esses, cum in illis Rubricis caueatur. Aliqua tamen in Rubricis præscribuntur, non vt præcepta, sed vt consilia. Neque obstat inter defectus in Missa contingentes computari omissionem Matutinarum precum; quia, solum, est defectus leuis; vel dicendum est, procedere ex sententia antiquorum Canonistarum. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium ad dicendam Missam, non recitato Matutino, quia hoc dari potest, ad tollendos scrupulos.* Hæc ille. Vides autem hanc totam doctrinam fauere etiam non admittenti peccatum veniale?

h Castrop. ib. n. 7.

7 Confirmo ex eodem Castropalao *h* paulo post. *In priuata* (ait) *recitatione officii, sedere, cum standum est, vel stare, cum est flectendum, ex Rubrica præscripto, non videtur esse peccatum, si absque contemptu fiat quia non videtur præcipi. sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia; sic Bonacina, i &c.* Hactenus Castropalaus. Cur igitur pari modo non asseram Matutini recitationem ante Sacrum non præcipi, sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia?

i Bonac. d. 4. de horis can. q. 3. p. 6.

§. III.

Calcei.

a Tolet Scortia Sà apud Laym. lib. 5. t. 5 c. 7. n. 14 fine. b B. P. alios referens de Euch. l. 4. q. vlt. 9. 9. n. 28. fin.

1 DE habendis calceis à celebraturo, nullum est *a* præceptum, atque adeo, nudis pedibus celebrare, nullum peccatum est; quia tamen honestas, & decentia id requirunt, merito calceatum Rubricæ Missal's illum volunt. At est consuetudo recepta, Audio Sed recepta ex honestate. *b*

c Cassianus li. 1. de habitu Mon. c. 10. d In Annotation. eiusdem Cassian. V. caligæ.

2 Quidnon solum id peccatum non esse olim existimatum fuit, verū etiam à Patribus in Aegyptiorum monasterijs degentibus, statutum erat; vt nudis pedis monachi, ad Sacra celebranda, immò & suscipienda, procederent. *Calceamenta* (inquit Cassianus *c*) *veluti interdicta, Euangelico præcepto Monachi recusantes, tantummodo caligis* (hoc est græce *d* Sandalijs) *suos muniunt pedes*, & paulo post. *Quibus tamen caligis, quamquam licito, utantur, vtpote Domini mandato concessis, nequaquam tamen pedibus eas inhærere permittunt, cum accedunt ad celebranda, seu percipienda Sacrosancta Mysteria, illud æstimantes, etiam*

secun-

secundum litteram, custodiri debere, quod dicitur ad Moysen, vel ad Iesum Filium Naue. Solue corrigiam calceamenti tui, locus enim in quo stas, terra sancta est; Hactenus Cassianus.

§. IV.

Pileolus.

1 Capite operto incedere vsque, ad præsentiam Altaris debet Sacerdos, ibi tamen aperto capite, ad Missam procedere *ex cap. Nullus Episcopus de consecrat. distinct. prima*. Sed dubium est, an ita pileolo vti quis possit, vt eo non amato, celebrare sacrum valeat. Negandum id est, citra facultatem rite concessam, vel citra necessitatem, hac enim necessitate existente, posse Sacerdotem, capite peleolo cooperto, celebrare, si non est opportunitas p tendi facultatem, docet Delugo, *a* gradumque necessitatis sic explicat Marchinus. *b Non crederem esse mortale, (quidquid dicat Gauantus) absque dispensatione, sed cum iusta causa, puta ob nimiam regionis frigiditatem capitis debilitatem, vel senectutem vel ob caluitium, celebrare cum pileolo vsque ad Canonem, si difficile esset petere dispensationem, & vsus pileoli de raro contingeret. Ducor, quia decreta Sacræ Congregationis, de hac re, sunt directiua, non præceptiua, &c.* & infra: *Quod si alicubi est pœna excommunicationis est, Comminatoria, quæ ex Suario, Sancez, Caetano non semper est signum mortalis culpæ.* Hæc Marchinus: & quo ad illud quidem (vsque ad Canonem) aliqui *c* extendunt vsque ad Consecrationem, aliqui *d* loquuntur absolute.

a Delugo de Euc. d 20 sect 4 n 103. b Marchinus de ord. tr. 3. p 3. c. 4. nu 9.

2 Olim autem Episcopus, immò & Prælati *e* Religionum pro suis dispensabant in hac re, nunc id reseruatur Pontifici in Missali nouo Vrbani VIII. hic verbis. *Nemo audeat vti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicæ non obstante quacunque contraria consuetudine.*

c bon. d. 4. de Euc. q. vlt p. 9. n. 29. d Delugo modo citatus. e Henriq. Scotia Laym apud Dian. p. 2. t. 14. ref. 58.

3 At vero sicuti in multis potest Prælatus dispensare in casu necessitatis, *f* quando non datur recursus ad Pontificem; ita poterit, in hoc, de Pileolo: solum aduerte, non requiri magnum necessitatis gradum, quia res, de qua agimus, non est tam grauis; Quare necessitates modo numero primo dictæ erunt sufficientes ad hoc, vt Episcopus, vel Prælatus possit dispensare, si non sit recursus, vel sit difficilis ad Pontificem, sicuti si difficile sit ad Prælatum recurrere, sufficientes ibidem erant ad hoc, vt id fieret etiam sine dispensatione. Id quod insinuat prædictum decretum num. 2. allatum, dum dicit (Nemo audeat) non enim est præsumere, quando necessitas vrget, & non est petendi dispensationem opportunitas.

f Sanc. l. 2 de mat. d. 40. num. 6. & 7.

4 Sed quod peccatum est, cum causa quidem, Sed sine dispensatione, quæ posset facile obtineri, celebrare cum pileolo? Dico citra scandalum, & contemptum, non esse mortale. Ratio est, tum quia non videtur ex se grauis irreuerentia, tum propter authores *g* magni nominis nobiscum sentientes. Sane Vasquez *h* asserit, omnes Sacerdotes in Polonia, hyeme, velato capite, vsque ad consecrationem Altari adesse, probatque posita causa posse id fieri, etiam sine licentia, quia dictum *c. Nullus* præsumptionem requirit.

5 In China licitum est *i* celebrare totam Missam operto capite, quia ibi signum reuerentiæ non est aperire, sed tegere caput, licet ad omnem scrupulum amouendum Pauli V. licentia ad id accesserit.

g Siluester Ang. Tab. Rodriq. Hēr. Graffius harr ab Ang Mirād Scortia, Fag Lelesma, q. os sequuntur, citantq. March de ord t. 3 p 3. c 4 nu. 11 Diana p. 2 tr 14 ref 58. h Vasq llatus, ap probatq. à Castrop de Sacrif tr. 32 d vn p 10 n. 10. i Pasp de Sacr. q. 83. ar. 3 d 6.

§. V.

Minister.

aa Bonac de Sacr. d. 4 q. vlt p 9. n. 34 a Nau. r. & zerola apud Fag. præc. Eccl 1 lib. 3 c 21. nu 5
b Suar. Laym Fag. Dia apud Delugo d 20 de Euch. sec. 4 nu. 103.

1 Debet, *aa* sub obligatione mortali, *a* (esto non debere sub mortali dicant aliqui) adesse, qui ministret Sacerdoti sacrificanti. In necessitate tamen, & circa scandalum, illum abesse, non esset *b* culpa. Semel, cum quidam Sacerdos rusticaretur, conuenissetque multitudo Agricolarum, die festo ad audiendum Sacrum, nec adesset, qui sciret Sacro ministrare vnum ex illis rusticis summarie idem Sacerdos instruxit, qui ad ipsius Sacerdotis nutum Missale transferet, vinum, & aquam porrigeret, tintinnabuloque, cum Sacra Hostia eleuaretur, signum daret, ceterum, in reliquis, sibi respondit Sacerdos, ita factum est, vt vix Ministri defectus apparuerit. Recte factum, & in simili necessitate non reprobandum.

c March. de ord. Tr. 3 p 3 c 15. n. 2.

2 Fœminam ministrare Sacro prohibitum omnino, quare tum ipsam, tum Sacerdotem eam admittentem peccare mortaliter docet Marchinus. *c*

d Delugo ibid.
e apud Dia p. 2 tr. 14. resol. 43. Adde Siluest apud Mar. loc. cit n. 3.

3 Et in casu quidem necessitatis, potius conceditur a Doctoribus, celebrare sine ministro, quam illa circa Altare ministrante. Dico (circa Altare) nam ministrante circa Altare viro, qui nesciat respondere, & respondentibus ex choro Monialibus v. g. non esse prohibitum, nec inconueniens, docet, contra Vasquez, Delugo, *d* cui sententiæ fauet praxis, nam inde Moniales cantare *Gloria Credo*, & similia, in aliquibus Missis, etiam solemnibus, videmus passim.

Scio Nunum, & Siluium *e* concedere fœminis vtrunque in necessitate, idest, assistere Altari, & respondere, sed iis non assentior cum casui necessitatis melius, & minus periculosè prouideatur per Sacerdotem sibi ipsi ministrantem.

f Siluius Villalo. alijq. apud Dia. l. cit.
g Hurtad. d. 4. de Sac. dif 12. vers fi.
h Villal. Sil. alijq. apud Dia. loc. cit.
i Del. d. 20 de Euch sec. 4. n. 103.

4 At qualis est gradus necessitatis, vt possit quis sine ministro celebrare? Certe, vt detur infirmo viaticum, est *f* sufficiens necessitas, quidquid alii *g* dicant. Item, vt Sacerdos *h* aliquo die festiuo satisfaciat præcepto audiendi Sacrum, multo, magis, vt multitudo Rusticorum idem præceptum adimpleat. Ratio horum est, quia cum Ministrum assistere Sacerdoti celebranti sit potius introductum, *i* consuetudine, quam iure; non est tanti rigoris, vt maior necessitas requiratur. Atque ex his poteris de aliis similibus necessitatibus statuere.

l Bon. de Euch. d. 4 q. vlt p. 9 num. 34 alijque.

5 Quod si carens ministro nolis, die festiuo, facere Sacrum, potes sine peccato; quia potes sequi opinionem probabilem *l* negantium, illam esse necessitatem sufficientem, cum possit dici, præceptum audiendi Sacrum, non obligare, nisi, quando, Sacrum haberi potest, debito modo.

m Suar. de Euch. d. 88. sec. 1. circa finem alijq. apud bonac. loc c.
n Marchinus de ord. tr. 3 p. 3. c 15. num. 1.

6 Dixi num. 4. (aliquo die festiuo) nam, si Sacerdos v. gr. Eremita vellet continuate, omnibus diebus festis, id facere, non concederem, siquidem, vt habet Suarez, *m* hęc esset voluntas, non necessitas, essetque nouus viuendi modus, qui dispensatione indigeret. Nam propterea noluissem, quod Marchinus, *n* id etiam continuate in Eremita concedens, addit et decipi in hoc Suarium. nec enim tanto viro talis censura erat contorquenda, multo minus, quia nullam sui dicti Marchinus, si recte perpendatur, rationem affert; & insuper, rationi a Suario allatæ non respondet.

At quis eius modi Eremitæ dispensabit? id non explicat Suarez. Sed ego author essem Episcopo, vt regulariter rem remitteret ad Summum Pon-

Pontificem, ad quem pertinet *o* approbare modos bene, vel male viuendi.

Duo denique hic aduerte. Alterum: celebrantem posse Missam inceptam prosequi sine Ministro si Minister forte abijt, *p* & aliquantulum expectatus non veniat, quia, quamuis, necessitate vrgente, à Missa incepta desistere quis possit, de quare *infra q suo loco*; defectus tamen Ministri non est necessitas tanti momenti, quantum ad desistendum requiritur.

Alterum est, Ministrum, nisi desit in necessarijs (vt si v.g. materiam ineptam sua culpa Sacerdoti tradat) & citra scandalum, & contemptum in suo ministerio, vix *r* posse grauiter peccare; nam si relinquat respondere, vel inseruire, in quo debet, non videtur, in re graui, delinquere. Adde nec obligari esse in gratia; quare si cum conscientia peccati mortalis inseruit, non propterea nouum mortale committit: immo puto, si cum debita reuerentia accedit, ne venialiter quidem peccare, sicuti nec venialiter peccaret, si alias spiritualis exercitationes exhiberet.

o Lege Bellar. de Monachis c. 4. Rodriq t. 1. q Reg. 1. art. 4 circa mediũ Peyr. t. 1. in const. Pyrrhi à n. 2.

p Henriq. quem sequitur Hur d. 4. de sacrif. diff. 12. circa finem.

q Infra l. 2. c 7. §. 1.

r Bonac. de Euch. d. 4 q. vlt. p. 9. n. 36

§. VI.

Sanitas Corpori.

1 NOn loquimur, quænam sanitas requiratur, ad hoc, vt ordinari quis rite valeat in Sacerdotem; id enim pertinet ad Tractationem de Irregularitate; sed ? posito quod sit Sacerdos, quæ nam necessaria sit, vt licite celebrari ab ipso possit.

2 Illa requiritur, quæ non obstat integritati, & reuerentiæ sacrificij. Hinc à Sacris Canonibus mox recitandis excluduntur a munere sacrificandi patientes morbum, caducum, demoniaci, capite læsi, cæci digitis carentes, vomitu laborantes, & similes; magna enim esset irreuerentia, vel relinqui propter hæc sacrificium imperfectum, vel indecenter tractari.

3 Illos ergo, qui morbo caduco, vel simili, qui facile reuertitur, vexantur, ita conualescere oportet, vt per experientiam alicuius temporis recuperatam salutem probent.

Pro Demoniacis, aliqui *a* experientiam anni de recuperata salute exposcunt; pro alijs *b* morbis, experientiam triginta dierum. Sed textibus bene perpensis merito plerique *c* concludunt ad Episcopum pertinere iudicium, an aliquis liberatus sit morbo, pensatis morbi, & personæ conditionibus. Legatur omnino Suarez, *dd* qui pro ijs qui iam Ordinem susceperunt, de quibus loquimur, ait requiri quidem Iudicium Episcopi sed id non esse dispensationem, sed Declarationem tantum, si Declarationem intellige authenticam idest a Superiore dimanantem; nam propterea ego censeo non sufficere, si fiat a Doctore priuato. Posse tamen fieri a Prouinciali pro suis subditis Regularibus, nudius tertius pro quodam Patre Capuccino interrogatus, putaui: quia satis illa pro subditis est authentica Declaratio.

a Iuxtà C. Communiter dist 13.

b Iuxtà C Nuper 7. quæst 2

c Suar Say Regin. alijque apud Bon. de Irregul. d. 7. q. 2. p. 2 nu 22.

dd Suar. de Cens. d. 51. sec. 1. num. 5. & 7.

4 Ijdem insuper ibidem notant, laborantem morbo caduco, si raro, puta, semel in mense cadere in terram solet, idque absque clamore, vel spumarum emissione, vel horribili corporis agitatione, posse celebrare, adiuncto socio sacerdote ieiuno, qui possit, si fuerit opus perficere sacrificium.

5 Denique, qui lepra, vel simili exteriori deformi morbo laborat, in

 quo

quo tamen non fit prædictum periculum, sed solum quidam horror astantium, non excluditur *d* omnino ab Altari, sed prohibetur ne celebret in publico.

d Suar. de Sacram. d. sp. 82. initio.

5. De Lusco dixi c.5. §.5. num.1.

§. VII.

Mundities Corporis, & lotio manuum.

1 DE his sufficit afferre, quæ breuiter notat Suarez. *Decens,* inquit, *a munditia corporalis à Sacerdote Sacrificaturo adhibeatur, quantum recta ratio dictas, & ideo iuxta Missalis regulas, Sacerdos celebraturus manus corporaliter lauat; nam, licet id etiam fiat, in significationem spiritualis munditia; tamen etiam fit propter ipsam munditiem corporalem, & omitti facile non debet; quamuis non videatur illa sufficiens materia rigorosi pracepti.* Hæc ille.

a Suar. de Sac. disp. 82. in proemio fi.

2 Idem propter similem rationem erit de lotione manuum post spoliata sacras vestes; id quod per hanc occasionem hic adnotasse sufficiat.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE

DE SACRIFITIO MISSÆ Expedite Celebrando

LIBER SECVNDVS

De ijs, quæ ad Sacerdotem Pertinent dum actu celebrat.

CAPVT PRIMVM.

De intentione Sacerdotis in celebrando.

§. I.

De fine, quem potest, vel debet intendere Sacerdos, in faciendo Sacro.

1
Acrificium, inter omnes actiones Virtutis Religionis, est excellentissima actio, qua scilicet, veneramur Deum O. M. dignum esse, in cuius honorem, vel nostra ipsa vita destruatur; id, quod significare profitemur, non quidem verbis, sed ipsa actione Sacrificij; in quo semper esse debet destructio rei oblatæ. Offertur autem in Missa ipse Christus Dominus, eiusdemque Christi destructio interuenit; quatenus, per consecrationem Corporis, & Sanguinis, ponitur idem Christus in proximo statu, seu via destructionis, quia nimirum ex vi consecrationis Christus reproducitur sub speciebus panis, & vini, & vt sic reproductus ponitur in tali statu, vt mox, corruptis speciebus, destruatur, seu desinat esse; non quidem destruatur absolutè, sed ex vi amissionis talis esse reproducti; Siquidem, si per impossibile, nō esset in sua reali existentia in Cœlo; sed solum in esse Sacramentali sub his speciebus; certe, ex vi corruptionis talium specierum, destrueretur omninò, & non amplius existeret. Vides verā destructionem victimæ? Quare, sicuti non, quando physicè moriebatur, sed quando iugulabatur, seu grauiter percutiebatur a Sacerdote Ouis verb. gr. dicebatur mactari, seu sacrificari; & liquida, vt vinum, & oleum non, quādo physicè destruebantur, sed quando in terrā, v.g. vel ex toto vel ex parte effundebātur, dicebantur sacrificari, seu libari; sic quando in Consecratione accipit Christus hunc statū, quo proximè ponitur in via ad dictā destructionē, rectè sacrificari vere, & realiter dicitur: Nam quemadmodū per grauē percussionē ouis moritura inde ad quadrantē v.g. & vinū, oleumue per effusionē destruenda inde ad aliquod tēpus, quia ponuntur in proximo statu destructionis, in omni loquēdi proprietate dicuntur Sacrificari; ita Christus Dominus, quia ponitur sub speciebus, inde ad modicū tēpus, ijs

corruptis destruendas, dicitur in omni proprietate Sacrificari.

Hic mihi diu de hac re cogitanti apparuit bonus modus explicandi, qua ratione, in missa, reperiatur victimæ destructio tam essentialis in omni propriè dicto Sacrificio. Nam per alios modos, quibus vtuntur Doctores apud Ioannem Delugo, *a* & per ipsum modum, quo idem, confutatis ceteris, vtitur, nunquam habetur vera, realis, & non metaphorica destructio, quæ realis, & vera certè habetur per nostram prædictam explicationem. Sed hæc fusè explicuimus in Tractatu Teologico de Sacramentis.

a Delugo de Euc. disp 19 sec 4. & 5.

2 Cum igitur, vt dicebam, Sacrificium, sit prædictus excellentissimus Religionis actus, certum est, vltimum Sacerdotis sacrificantis finem debere esse, Deum modo prædicto venerari, qui certe finis semper saltem implicitè aderit, quoties Sacerdos intenderit iuxta Ritum Sanctæ Ecclesiæ celebrare, nec talem ritum, quo ad substantialia, & grauiter necessaria, velit, propter quemcunque alium finem, relinquere. Secus fore mortale peccatum nemo dubitat, *b* quia tunc Sacerdos præponeret substantialibus, & grauiter Missæ necessarijs illum alium finem, quod esset negligere Dei præceptum, in re graui.

b Lege S. Th. 2. 2. q. 1 12. a. 1. 3.

3 Numquam ne igitur sine mortali peccato potest Sacrificium celebrari à Sacerdote propter alium finem? Et, Aeque ne peccabitur, si Sacerdos celebret ob vanam gloriam, vel ob lucrum, vel quid simile?

4 Dico, si propter finem mortaliter peccaminosum, celebret Sacerdos, certum esse peccare mortaliter, vt si quis v.g. celebraret ob finem aliquod notabile furandi; Peccaret, item mortaliter, si propter alium quemcunque finem vellet relinquere, seu relinqueret ritum prædictum in necessariis. Ratio vtriusque est, quia in hoc secundo casu Dei præceptum, vt modo dixi negligitur, & in primo intenditur finis mortaliter peccaminosus, à quo actio specificationem sumit.

5 An autem, in primo dicto casu, essent duæ malitiæ, specie diuersæ, altera propter intentionem furti, contra iustitiam; altera contra Religionem, propter irreuerentiam, quæ irrogatur Sacrificio, dum assumitur, tanquam medium, ad malum finem, posset esse quæstio, quam tamen breuiter expedio, affirmando esse duas, furti, vt certum est, & sacrilegii propter dictam grauem irreuerentiam, quæ certè in tali intentione reperitur, dum vis vti actione tam sancta, ad finem tam peruersum.

6 At vero, si propter finem venialiter, peccaminosum quis principaliter celebraret v.g. ob vanam gloriam, vel lucrum venialiter malum, solum *c* venialiter peccaret. Ratio est, quia vniuersaliter tunc est mortale ordinare operationes virtutum; v.g. ministrare Sacramenta, audire Sacrum, opera misericordiæ exercere, & alia huiusmodi, atque adeo ipsum facere Sacrum, tunc, inquam, est mortale ordinare hæc ad alium finem, quando in eo fine *d* ita sistitur, vt interueniat voluntas omittendi, ob illum finem, ad quod Dei præceptum graue: at in casu nostro non omittitur tale quid, vt supponimus, ergo mortale non erit, solum erit veniale, sicuti venialis est finis. Quamuis enim adsit aliqua ordinis peruersio, cum deberet celebrari Sacrum, propter Dei gloriam dumtaxat, & non propter vanam gloriam, tamen hæc peruersio non est grauis: patet, quia iam remanet finis vltimus ipsius gloriæ in eo animo, quo seruantur substantialia, & necessaria Missæ; solum additur hic alius finis, qui cum vt diximus, vt venialiter peccaminosus, illum finem vltimum non excludit, sed solum leuiter, vt ita dicam, commaculat,

c Sanc. l. 1. in Dec. ar. 3. nu. 1.

d Siluest. Nauarr. Henriq. apud Sac. cit.

7 Dn.-

7 Denique, si propter finem indifferentem, quis principaliter, celebraret, v.g. vt am'co compl ceat, alias non sacrificaturus, idem dicendum erit, scilicet non peccaturum mortaliter. Ratio est, quia, vt modo dictum est, non intercedit voluntas omittendi aliquod graue præceptum. Puto tamen venialiter peccaturum, quia ordinare res sacras, & spirituales ad hæc temporalia nonnulla peruersio est, licet minor, quam si ordinentur ad finem venialiter malum, de quo, in præcedēti numero.

8 Sed audi, quod Deus te amet, Lector, id quod, quæ diximus, illustrabit. Erat quidem Concionator cætetum pius, ac Religiosus, qui tamen concionari in diebus Quadragesimæ respuebat, nisi stipendium à prædicationis ministerio ipsi promitteretur. Rursus erat alius, qui inuitatus ad faciendum in quadam villa Sacrum, ibat per libenter, quia, ibi opiparè a Domino villæ excipiebatur, Sacrum tamen bona deuotione operari, seque ad illud, pro virili parte, disponere solebat, ita vt facetè vsurparet, se agere gratias consueuisse illi Domino, pro epulo temporali, non minus, quàm pro spirituali. Hi duo Concionator, & sacerdos, cum ego Messanæ, olim in Collegio nostro, versaret, simul conuenerunt ad interrogandos nostros, an peccarent? Dixi, peccare dumtaxat venialiter, nam ordinabant Concionem, & Sacrum ad fines illos temporales, cum interim vltimatæ consisterent in Deo, propter quem conciones vtiliter, & Sacrum religiosè peragebant. Addidi tamen facile eos potuisse, etiam a veniali se liberare, si solum, minus principaliter, intenderent, alter honestam refocillationem, alter honestum lucrum.

§. II.

De intentione, quam Sacerdos habere debet consecrandi ante, vel dum operatur Sacrum,

Præmittitur diuisio, & explicatio Intentionis.

1 INtentio consecrandi absoluta (nam de conditionata agere pertinet ad Scholasticos) quam Sacerdos habere potest, dum Sacrificium celebrat (id, quod est commune in conficiendis omnibus Sacramentis) quadruplex est. Actualis, Habitualis, Virtualis, Interpretatiua.

2 Intentio Actualis est, qua quis actu intendit aliquid facere. Estque duplicis generis. Prima, qua, quis aduertens quid faciat, volens, illud agit. Secunda, qua quis reflectens ad ipsam voluntatem qua vult, aliquid agere, illam vult. Hanc intentionem in actu signato, illam in actu exercito, appellat caietanus. *a*

a Cai. apud Suar. de Sacr. in fine eo. ad quæs. 64 Sancti Tho. de Sacr. ar. 8

3 Habitualis est intentio mere præterita, nondum retractata, v.g. intentio, quam heri habui eundi Romam, si eam non reuocaui, nec aliud addidi, dicetur hodie Habitualis. Alio modo etiam sumitur intentio habitualis, pro habitu scilicet ex frequentatis actibus acquisito aliquid intendendis, Vt si quis v. g. sæpe digitos volens moueat; etiam dormiens, etiam amens ad illos mouendos, sine aduertentia se applicabit.

4 Virtualis est eadem prædicta intentio preterita nam dum retractata, sed addit vnum, quod remaneat, in homine, & influat in opus, quod de præsenti homo facit v. g. heri intendi ire Romam; hodie nihil expressè, de Roma cogitans, assumo media, idest, surgo è lecto, ex eo domo, nauim conscendo, &c. dicor in his medijs assumendis habere intentionem virtualem adeundi Romam. Addit ergo virtualis supra Habitualem vnum aliquid per quod mouetur ad illa media peragenda, quæ ad finem heri propositum, & nunc non cogitatum, conducunt.

p Port l. a l c. ibid

9 Notat autem Portella, *p* eo die, quo Religiosi debent arripere iter, non posse illo frui, siquidem nondum sunt in itinere, vtantur, ergo tunc, alijs priuilegiis, de quibus mox. At, profecto, qui est in procinctu itinerandi, posset, ma sententia, dici esse in tinere.

q Apud Rodriq. in Co. 1 ref. 2 n. 1. & Delug. de Euch. d. 29. sec 1 n. 27.

10 Secundum priuilegium est *q* Alexandri VI. qui propter multitudinem confluentium concessit per Bullam Monachis Sancti benedicti, vt possent celebrare Missas in Ecclesia sui Monasterii (*in suo Monasterio habet Rodriq. r sed vere Bulla habet, in Ecclesia sui Monasterii*) duabus horis, immediate post mediam noctem.

r Rodriq in Com. ibid.

s Delug. dist. c. 27.

11 Notat autem Delugo *s* dictum priuilegium communicari aliis religiosi participantibus quamuis pro iis non sit dicta causa multitudinis cofluentis. Ratio breuis est; quia Pius IV. concessit Ordini S. Hieronimi, atque ad eo ceteris ferè Religiosi, qui iam communicant in priuilegii, vt priuilegia extenderetur ex vno Conuentu ad alium, quamuis, non existente eadem, sed alia causa: at talis est causa itineris, infirmitatis, & similis.

t c. Abbat. §. Hac autem dist. 54. c. Alma mater de sent ex. in 6.

u Gloss d c Alma Mater v Monasterij.

x Peyr. To. 1 in const Pyrrhi n. 31.

12 Addit idem Delugo non posse quemquiam vti hac concessione; nisi in Ecclesia, vt habet priuilegium, non vero vt habet Rodriq. in monasterio. Sed non deest pro Rodriquez defensio, nam nomine Ecclesie veniunt etiam Religiosorum claustra, vt ex sacris *t* testibus, & Glossa *u* notat Laurentius de Peyrinis. *x* Vtrumque igitur est probabile

a apud Port ll in dub. reg. v. Missa n. 4 & in Add ibi. n 6 & Rodr. in Comp. ref 15 n. 2.

13 Tertium priuilegium est concessum *a* Leone X. viuæ vocis oraculo, in quo, absolute, conceditur, posse de licentia Superiorum (*quorum conscientijs ait se remittere Pontifex* Fratres Minores, & consequenter participantes cum ipsis, celebrare, illico, post Matutinū, præsertim quādo audienda est Missa de præcepto, & Fratres veniunt de via.

b Rodriq in Comp. ref. 25 n 2. Alter. in qua f. reg. T. 1 q. 43. ar. 3.

14 Notat autem vterque Rodriquez, *b* id intelligi, ita vt possint ii celebrare, post mediam noctem, ante finitum Matutinum, immo etiam non recitato ab ipsi Matutino, quia iam probabilis est sententia Soti nō obligare matutinalem recitationem, ante Missam.

c Port l. c. in ad n. 6

d Sanch de matrim disp 39 n. 9.

15 Notat insuper portella *c* quod illa particula (*præsertim*) non excludit alios casus: hæc enim, cum sit particula implicatiua, implicat, seu notat idem esse in aliis casibus, licet in illo, in quem ipsa particula cadit militet maior ratio; vt cum multis probat Saucez. *d* Sensus igitur est, posse religiosos illos in ceteris casib. statim post mediam noctem celebrare, sed multo magis ratione præcepti, & itineris.

e Trid. sess 22. decr de obseruanda. &c.

f apud Lezzanam p. 1 c. 21 n 2.

g Fag ab eodem citatus.

h Peyr. p. T in const. Pyrrhi n. 19.

16 At reuocata ne sunt hæc tria priuilegia. Primo a *e* Concil. Tridentino. Secundo a quadam declaratione *f* sacre Congregationis? Dico Primo contra Fagundez. *g* & Perynum *h* non esse reuocata a Tridentino. Ratio est, quia Tridentinum imponit solum Episcupis vt remedia adhibeant, si quæ sunt necessaria in celebrandi Missis, ceterum vbi Episcopi non repugnant, non est, cur Religiosi a suis priuilegiis dimoueantur. Scio Perynum citatum afferre rationes contra nos, sed eæ, si recte expendantur, facile a quolibet mediocriter docto dissolui, possunt, nobiscum sentit Delugo *i* loquens de secundo priuilegio allato n. 10.

i Delugo de Euch. d. 10 sect. 1. n. 29. citans Ioannem Salas; Andr. multos. Theologos Salmatice, &c.

17 Dico rursus nec reuocata esse a Declaratione prædicta. Ratio pro modo illa sufficiat, quia de hac, non dum, constat authentice.

18 Denique moneo his tribus priuilegiis vti non posse Patres societatis, quia nondum eorum P. Generalis ipsis communicauit, quo tamen impedimento alios Religiosos laborare nequaquam solere insinuauimus alibi.

Quo

Quo ad Meridiem.

19 Terminus, vltra quem celebrari Missam non licet, est *l* Meridies, moraliter acceptus. Satis est tamen, ad euitandam omnem culpam si Missa inchoetur *m* ante meridiem, vel in ipso meridie, licet absoluatur postea.

Quod si absque vlla causa, inchoetur, vel post tertiam *n* partem horæ à meridie, vel post mediam *o* horam, vel post tres *p* quadrantes, seu post non integram horam *q* plus minusve, peccabitur, sed non nisi venialiter, propter paruitatem materiæ: cum causa, nil peccabitur, *r* quia causa vincit defectum, illum, alias, venialem, Scio Nauarrum *ſ* docere, etiam hodie, licite, celebrari posse, vsque ad horam tertiam post meridiem, vt olim licebat, quia nullibi est ablata, (inquit) talis facultas, cui sententiæ fauet *t* Sà, quatenus, obiter faciendum, idem concedit. Sed contradicit communis *u* Theologorum sententia, consuetudo à Summo Pontifice *x* approbata, & censura Prælatorum, qui id facientes punirent, Concilium que Tridentinum dum præcipit, ne Sacerdotes alijs quam debitis (*idest vt explicat Layman, a in Ecclesia communiter consuetis*) horis celebrent.

20 Illud cum Vasquez, *b* & aliis, plane concedimus in magna festiuitate, absoluta tardius concione, in Ecclesia, mane exhibita, vel funere Principis, vel solemni ordinatione, vel simili, posse Missas priuatas, etiam tardius, hoc est, vsque ad horam tertiam post meridiem, celebrari, ne Missa populus defraudetur.

21 Sacerdotem quemlibet ad dandum viaticum infirmo, atque Episcopum itineris, vel simili causa, posse, vna integra hora, post ponere, à meridie, vt etiam eundem Episcopum posse ex caussa similem facultatem suis subditis impertire, omnes *c* concedunt iuxta ea, quæ in simili diximus supra nu. 6. & 7. Idem posse Prouincialem, & Superiorem localem (*etiam Prouinciali præsente, quia adhuc Superior localis in sua ordinaria potestate persistit*) *d* respectu suorum subditorum, vt ibidem diximus, certum esto. Ad dandum viaticum posse celebrari vsque ad tertiam horam post meridiem, sequendo tunc opinionem Nauarri *num.* 10. dictam concedit Vasquez. *e*

22 Illud item amplectimur, Mendicantes, participantesque cum illis, quia habent priuilegium posponendi ex causa Missam per horam *f* a meridie; posse incipere post horam integram, quia pro his priuilegium debet esse vtile: Si ergo alij possunt ex dictis *num.* 19. post non integram horam, Missam incipere, ex causa; ipsi poterunt, ex eadem causa, aliquanto plus, atque post integram horam. Notamen in Societate Iesu debere esse cum licentia Superioris, saltem localis, iuxta restrictionem illis factam *g* à R. P. Generali.

23 Immò quemlibet Sacerdotem ex iusta v.g. itineris, vel simili causa posse in die festo Missam incipere post integram horam a meridie docent plerique, *h* itaque ex consuetudine, obseruari testantur. In qua opinione dicendum erit, priuilegium modo dictum Mendicantibus concessum, non ad diem festum dumtaxat (id enim, cum causa, habent omnes) sed ad alios dies non festiuos se extendere.

De Priuilegio Mendicantium postponendi Missam vsque ad tertiam horam à meridie.

24 Concessit *i* Eugenius IV. per Bullam, Congregationi Sanctæ Iustinæ, & consequenter aliis participantibus, vt licitè possint celebrare in itinere, vel ex causa iusta, vsque ad Nonam inclusiuè;

l Pius V. in Rubr. Miss.

m Vasq de Euchar. d. 232 cap 4 nu. 37.

n Azor. p. 1. lib. 10. cap. 25. quæst 6.

o Layman. l. 5. Tra. 5 cap. 4. nu. n. 4.

p bonac. de Euch. d. 4. q vlt p. 9 n. 6.

q Idem ib. & Silu. apud Dian. part. 2. T. 14 ref. 34.

r Colligo ex Delugo d. 20 de Euchar. sec. 1. num 41.

ſ Nauarr. in Man. cap. 25 num. 8.

t Sà v. Missa n. 27. in impres. genuina.

u Delugo l. c. Layman l. c. cit.

x Pius V in Rubric Missalis

à Layman loc cit.

b Vasq. de Euch d. 232 cap. 4. num. 37

c apud Delugo de Euc d. 20. sec. 1 n. 4

d Colligo ex Suar. 4 T. de Relig. Tr 8. lib. 2 c. 12 n. 18. iuncto cap 13. à n. 12.

e Vasq de Euch. d. 233. c 4. n. 41.

f In Comp. priuil. Soc. Iesu V Miss § 3

g Ibidem.

h Henriq Suar Mirand. Rodriq quos citat sequiturque Layman lib 5. T. 5 cap. 4. num 4.

i apud bull. Rodr bulla 11. Eug. IV

siuè: *Huiusmodi Congregationis (ait Pontifex) Sacerdotes in itinere constituti, aut alias ad hoc causa subsistente, ante diem, & vsque ad Nonam inclusiuè, vt celebrare valeant, tenore præsentium duximus concedendum.*

Hoc priuilegium non esse reuocatum a Tridentino, constat ex ijs, quæ diximus num. 16. nec eo tamen vti posse Patres Societatis Iesu, nisi eis P. Generalis illud communicet, nimis sæpe, per occasionem, diximus item in Superioribus.

25 Iustam autem causam indico quodlibet impedimentum, quo quis propter rationem alicuius momenti non potest antea Missam incipere. Dico (alicuius moment) siquidem non sufficit, solum, vt commodius, celebres: nec ex eo, quod tardius è lecto per segnitiem exurrexeris, nec vt stipem, cum ea non indigeas, lucrari valeas, &cet. è contra sufficiet (præter iter faciendum) infirma valetudo, quo tardius cogaris è lecto, vel è tecto exire: studium necessarium ad concionem, vel simile, si post missam illi studio vacare non possis: negotium alicuius momenti, quod differri non potest: multitudo confessionum, si post missam illis satisfacere non valeas: imo & confessio incæpta, quam ægre differre pœnitens ferat: & eleemosina, qua ad victum indigeas. & his non absimilia potius morali iudicio, quam certa regula definenda. Semper ergo præ oculis habendum erit, debere intercedere aliquam necessitatem, nec quidem maximam, cum simus in priuilegis, quæ in nullis, quæ in nullius sunt præiudicio: nec vero modicam, cum simus in re non leui.

Francolinus apud Dulugo disp. de Euc. 20. sect. 1. nu. 42

26 Deniq; decernamus quotanam hora intelligatur nomine Nonę. Francolinus rem exactè perpendens docet esse variam, secundum varia anni tempora, nec esse semper tribus horis post meridiem, vt aliqui vniuersaliter affirmant. Docet ergo in Aequinoctio, hoc est die 24. Septembris, & die 21 Martii Nonam esse quidem tribus horis post meridiem: at in Solstitio hyemali hoc est 22, Decembris Nonam esse duab. horis cum quadrante post meridiem: in Solstitio autem æstiuo, hoc est 22. Iunii, esse tribus horis cum tribus quadrantibus. Ratio huius varietatis ducitur ex eo, quia hæc distinctio diei per Primam, Tertiam, Sextam, Nonam fit iuxta breuitatem, vel longitudinem diei, qui longior est æstate, quam hyeme, & consequenter Prima v. g. longius protrahitur æstate quam hyeme, & sic de cæteris. Durat autem hora Nona (quæ facit ad nos) dimidiam partem temporis, quod fluit a puncto meridiei, vsque ad verum occasum Solis, quare si meridies v. g. sit hodie decima octaua hora diei, durabit Nona per tres horas hoc est, vsque ad horam vigesimam primam huius eiusdem diei.

27 *Sed quæ est, singulis diebus anni, ad nostrum Horologium Italicum tali hora?*

Subscribum hic horam eiusmodi Nonam, pro dictis diebus dictorũ quattuor Mensium, iuxta Meridiem Panormitanum. in Sicilia, ad gradus altitudinis poli 38. ex quibus ceteri, plus, minusue, distantes, facile, colligi a quoquam poterunt.

28 In Aequinoctio verno hoc est 21. Martii, Meridies Panormi est hora 18. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat vsque ad horam 21.

29 In Solstitio æstiuo, hoc est 22 Iunij, Meridies ibid. est hora 16. m. 41. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat, vsque ad horam 20. m. 26.

30 In Aequinoctio autumnali, hoc est 24. Septembris, meridies, ibidem, est hora 18. Nona ergo, ex dictis num. 26. durat vsque ad horam 21.

In

In Solstitio hyemali, hoc est 22. Decembris, meridies ibid. est hora 19.m.19. Nona ergo, ex dictis nu.26. durat vsque ad horam 21. m.34.

Dices, fore scandalum tam sero Missam celebrare. Respondeo, posse huic occurri, si explicetur, quando opus fuerit, astantibus priuilegium, quod si, explicatione non obstante, perseuerauit quis in scandalo, scandalum erit passiuum, quod vitare nequaquam obligamur.

CAPVT SEPTIMVM.

Expediuntur quædam faciliora pertinentia ad Sacerdotem antequam celebret.

§. I.

Preces ante Missam.

1 Licet sanum Consilium sit ante Missam (idem, vt hac occasione dicam, est, post Missam) preces Deo offerre, & præsertim illos Psalmos recitare, & Orationes, quæ proponuntur in Missali; tamen id in præcepto nequaquam *a* est; nam ideo, notanter, ibi, dicitur; *Præparatio ad Missam, pro opportunitate Sacerdotis facienda.*

2 Maior difficultas est de precibus, quę recitantur dum Sacerdos induit sacras vestes. Sed contra *b* Nauarrum, & Azor, *c* nec *d* has esse sub graui præcepto inde constat, quia non apparet, vnde id, vel iure, vel consuetudine cum tanto rigore præcipiatur. Quid de veniali? Aegre illud amitterem, quamuis admittat *e* Castropalaus, & Ratio nostra est, quia vbi nullum præceptum inuenio, cur præceptum veniale, velim admittere? ex consuetudine item nec idem veniale possum colligere, vt in simili dicam mox *§.2.d n.*3.

a Castrop. to.2 tr. 7.d.2.p.4 nu.6.
a Nau. apud Bon. mox citandum.
c Azor apud eũd.
d Bonac de Euch. d.4.q.vlt.p.9.n.32
e Castr de Sac.tr. 22. di p vnica p. 10.n.8 alios citãs.

§. II.

Recitatio Matutini.

1 Facere Sacrum, non recitatis, priuatim, precibus Matutinis, esse mortale, docent communiter Antiquiores, *a* & nonnulli *b* ex Recentioribus, quia est, inquiunt, iam vetus consuetudo, & quia Pius V. districte *c* id præcipit. Negant vero communiter *d* alij probabilius. Ratio est, quia non apparet nec consuetudinem, nec Pij V. mandatum esse tam rigorosa, Non consuetudinem, quia non constat, vel esse legitimam, vel esse sub mortali accep atam: non mandatum, quia id quantum refertur ad recitationem eiusmodi, non reducitur, nisi ad consilium, vt mox videbimus, *n. 6. & 7.*

2 Sed quid de peccato veniali? Communiter plerique, qui liberant celebraturum à mortali, non liberant à veniali, si sine causa, Missam Matutino proponat; cuius doctrinæ fundamentum sic profert Castropalaus. *e Veniale sine dubio sæpe contingit, quando absque rationabili causa, Missa dicitur non præmissa Matutini recitatione: quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta, non est dictum.* Hęc ille.

a Apud Marc. de ord.tr.3 p.3 c.5.
b Azor. Bellar. Regin. alijque apud eũdem Marchinũ.
c Pius V in Bulla in prine Missalis.
d Siluester. Sotus Medina Val-Suar. Vasq. Lessius Henriq Sà Scortia Fag. Layman citati ab eodem Marchino.
e Castrop. t.2 tr.7. d.2.p.4.n.6, fine.

3 Verum optassem Primo, quod castropalaus probasset hanc consuetudinem sub obligatione veniali fuisse receptam, & non ob deuotionē, seu & non ob errorem, quo iudicabant adesse pręceptum, quod de facto non erat, cum igitur id non probauerit, ei acquiescere non possum.

4 Optassem secundò, quod in secunda ratione illa (*quia Matutinum hora*

hora consueta non est dictum (non confudisset quæstiones. Nos enim; hic, non quærimus, an sit veniale, hora non consueta. dicere Matutinum, sed an sit veniale præponere matutino missam, quæ sunt quæstiones diuersæ, nec vna aliam inferens, vt ex se patet.

f Infra l. 2. c. 5. §. 1.
g Castrop t. 2. tr. 7. disp. 2 p. 4 nu. 6.

5 At, saltem, non obseruabitur Rubrica, quæ iubet missam esse postponendam, ergo peccabitur venialiter. Respondeo negando consequentiam, quia Rubricæ, vt infra *f* dicemus, aliquando solum sunt de consilio.

6 Audi ipsum Castropalaum *g* idem dicentem, dum probat id non esse mortale. *Dicere Missam* (inquit) *Matutinis precibus non recitatis, non est mortale. Ratio præcipua est, quia nullum extat de hac re præceptum. Dices, esse præceptum latum à Pio V. in principio Missalis, vbi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit missam dicere iuxta ritum Missalis, absque vlla additione, vel diminutione, aliaue mutatione alicuius ceremoniæ ibi præscriptæ. Sed vna ex cæremonijs est hæc, ergo, &c. Respondeo, Pium V. tulisse præceptum seruandi ritum dicendi Missam, nec nouum inducendi: sub hoc tamen generali præcepto, non comprehendit Matutini recitationem, quia recitatio Matutini non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur, aliàs vacare orationi aliquantulum, sub præcepto esses, cum in illis Rubricis caueatur. Aliqua tamen in Rubricis præscribuntur, non vt præcepta, sed vt consilia. Neque obstat inter defectus in Missa contingentes computari omissionem Matutinarum precum; quia, solum, est defectus leuis; vel dicendum est, procedere ex sententia antiquorum Canonistarum. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium addicendam Missam, non recitato Matutino, quia hoc dari potest, ad tollendos scrupulos.* Hæc ille. Vides autem hanc totam doctrinam fauere etiam non admittenti peccatum veniale?

h Castrop. ib. n. 7.

7 Confirmo ex eodem Castropalao *h* paulo post. *In priuata* (ait) *recitatione officii, sedere, cum standum est, vel stare, cum est flectendum, ex Rubricæ præscripto, non videtur esse peccatum, si absque contemptu fiat quia non videtur præcipi. sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia; sic Bonacina, i &c.* Hactenus Castropalaus. Cur igitur pari modo non asseram Matutini recitationem ante Sacrum non præcipi, sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia?

i Bonac. d. 4. de horis can. q. 3. p. 6.

§. III.

Calcei.

a Tolet Scortia Sà apud Laym. lib. 5. t. 5 c. 7. n. 14 fine.
b B r. alios referens de Euch. l. 4. q. vlt. 9. 9. n. 28. fin.

1 DE habendis calceis à celebraturo, nullum est *a* præceptum, atque adeo, nudis pedibus celebrare, nullum peccatum est; quia tamen honestas, & decentia id requiritur, merito calceatum Rubricæ Missalis illum volunt. At est consuetudo recepta, Audio Sed recepta ex honestate. *b*

c Cassianus li. 1. de habitu Mon c. 10.
d In Annotation. eiusdem Cassian. V. caligæ.

2 Quid? non solum id peccatum non esse olim existimatum fuit, verũ etiam à Patribus in Aegyptiorum monasterijs degentibus, statutum erat; vt nudis pedis monachi, ad Sacra celebranda, immò & suscipienda, procederent. *Calceamenta* (inquit Cassianus *c*) *veluti interdicta, Euangelico præcepto Monachi recusantes, tantummodo caligis* (hoc est græce *d* Sandalijs) *suos muniunt pedes*, & paulo post. *Quibus tamen caligis, quamquam licito, vtantur, vtpote Domini mandato concessis, nequaquam tamen pedibus eas inhærere permittunt, cum accedunt ad celebranda, seu percipienda Sacrosancta Mysteria; illud æstimantes, etiam*

secun-

secundum litteram, custodiri debere, quod dicitur ad Moysen, vel ad Iesum Filium Naue. Solue corrigiam calceamenti tui, locus enim in quo stas, terra sancta est; Hactenus Cassianus.

§. IV.

Pileolus.

1 CApite operto incedere vsque, ad præsentiam Altaris debet Sacerdos, ibi tamen aperto capite, ad Missam procedere *ex cap. Nullus Episcopus de consecrat. distinct. prima.* Sed dubium est, an ita pileolo vti quis possit, vt eo non amoto, celebrare sacrum valeat. Negandum id est, citra facultatem rite concessam, vel citra necessitatem, hac enim necessitate existente, posse Sacerdotem, capite pileolo cooperto, celebrare, si non est opportunitas petendi facultatem, docet Delugo, *a* gradumque necessitatis sic explicat Marchinus. *b Non crederem esse mortale, (quidquid dicat Gauantus) absque dispensatione, sed cum iusta causa, puta ob nimiam regionis frigiditatem capitis debilitatem, vel senectutem vel ob caluitium, celebrare cum pileolo vsque ad Canonem, si difficile esset petere dispensationem, & vsus pileoli de raro contingeret. Ducor, quia decreta Sacræ Congregationis, de hac re, sunt directiua, non præceptiua, &c.* & infra: *Quod si alicubi est pœna excommunicationis est, Comminatoria, quæ ex Suario, Sancez, Caetano non semper est signum mortalis culpæ.* Hæc Marchinus: & quo ad illud quidem (vsque ad Canonem) aliqui *c* extendunt vsque ad Consecrationem, aliqui *d* loquuntur absolute.

a Delugo de Euc. d.20. sect 4 n 102.
b Marchinus de ord. tr.3. p 3.c.4. nu 9.

2 Olim autem Episcopus, immò & Prælati *e* Religionum pro suis dispensabant in hac re, nunc id reseruatur Pontifici in Missali nouo Vrbani VIII. hic verbis. *Nemo audeat vti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicæ non obstante quacunque contraria consuetudine.*

c bon.d.4.de Euc. q.vlt p.9. n.29.
d Delugo modo citatus.
e Henriq. Scortia Laym.apud Dian. p.2.t.14. res.58.

3 At vero sicuti in multis potest Prælatus dispensare in casu necessitatis, *f* quando non datur recursus ad Pontificem; ita poterit, in hoc, de Pileolo: solum aduerte, non requiri magnum necessitatis gradum, quia res, de qua agimus, non est tam grauis; Quare necessitates modo numero primo dictæ erunt sufficientes ad hoc, vt Episcopus, vel Prælatus possit dispensare, si non sit recursus, vel sit difficilis ad Pontificem, sicuti si difficile sit ad Prælatum recurrere, sufficientes ibidem erant ad hoc, vt id fieret etiam sine dispensatione. Id quod insinuat prædictum decretum num.2.allatum, dum dicit (Nemo audeat) non enim est præsumere, quando necessitas vrget, & non est petendi dispensationem opportunitas.

f Sanc.l.2 de matr. d.40. num.6. & 7.

4 Sed quod peccatum est, cum causa quidem, Sed sine dispensatione, quæ posset facile obtineri, celebrare cum pileolo? Dico citra scandalum, & contemptum, non esse mortale. Ratio est, tum quia non videtur ex se grauis irreuerentia, tum propter authores *g* magni nominis nobiscum sentientes. Sane Vasquez *h* asserit, omnes Sacerdotes in Polonia, hyeme, velato capite, vsque ad consecrationem Altari adesse, probatque posita causa posse id fieri, etiam sine licentia, quia dictum *c. Nullus* præsumptionem requirit.

5 In China licitum est *i* celebrare totam Missam operto capite, quia ibi signum reuerentiæ non est aperire, sed tegere caput, licet ad omnem scrupulum amouendum Pauli V. licentia ad id accesserit.

g Siluester Ang. Tab. Rodriq. Hēr. Graffius hare ab Ang Mirād Scortia, Fag Ledesma, quos sequuntur, etiamq. March de ord t.3 p 3.c 4 nu. 11 Diana p.2.tr 14 res 58.
h Vasq illatus, a probatus, à Castrop de Sacrif tr. 32 d vn p 10 n. 10.
i Pasp de Sacr.q. 83.ar.3 d 6.

§. V.

Minister.

aa Bonac de Sacr. d. 4 q. vlt p 9. n. 34 a Nau. r. & zerola apud Fag. præc. Eccl 1 lib. 5 c 21. nu 5

b Suar. Laym Fag. Dia apud Delugo d. 20 de Euch. sec. 4 nu. 103.

1 DEbet, *aa* sub obligatione mortali, *a* (esto non debere sub mortali dicant aliqui) adesse, qui ministret Sacerdoti sacrificanti. In necessitate tamen, & circa scandalum, illum abesse, non esset *b* culpa. Semel, cum quidam Sacerdos rusticaretur, conuenissetque multitudo Agricolarum, die festo ad audiendum Sacrum, nec adesset, qui sciret Sacro ministrare vnum ex illis rusticis summarie idem Sacerdos instruxit, qui ad ipsius Sacerdotis nutum Missale transferet, vinum, & aquam porrigeret, tintinnabuloque, cum Sacra Hostia eleuaretur, signum daret, ceterum, in reliquis, sibi respondit Sacerdos, ita factum est, vt vix Ministri defectus apparuerit. Recte factum, & in simili necessitate non reprobandum.

c March. de ord. Tr. 3. p 3 c 15. n. 2.

2 Fœminam ministrare Sacro prohibitum omnino, quare tum ipsam, tum Sacerdotem eam admittentem peccare mortaliter docet Marchinus. *c*

d Delugo ibid.

e apud Dia p. 2. tr. 14. resol. 43. Adde Siluest apud Mar. loc. cit n. 3.

3 Et in casu quidem necessitatis, potius conceditur a Doctoribus, celebrare sine ministro, quam illa circa Altare ministrante. Dico (circa Altare) nam ministrante circa Altare viro, qui nesciat respondere, & respondentibus ex choro Monialibus v. g. non esse prohibitum, nec inconueniens, docet, contra Vasquez, Delugo, *d* cui sententiæ fauet praxis, nam inde Moniales cantare *Gloria Credo*, & similia, in aliquibus Missis, etiam solemnibus, videmus passim.

Scio Nunum, & Siluium *e* concedere fœminis vtrunque in necessitate, idest, assistere Altari, & respondere, sed iis non assentior cum casui necessitatis melius, & minus periculosè prouideatur per Sacerdotem sibi ipsi ministrantem.

f Siluius Villalo. alijq. apud Dia. l. cit.

g Hurtad. d. 4. de Sac. dif 12. vers fi.

h Villal. Sil. alijq. apud Dia. loc. cit.

i Del. d. 20 de Euch sec. 4. n. 103.

4 At qualis est gradus necessitatis, vt possit quis sine ministro celebrare? Certe, vt detur infirmo viaticum, est *f* sufficiens necessitas, quidquid alii *g* dicant. Item, vt Sacerdos *h* aliquo die festiuo satisfaciat præcepto audiendi Sacrum, multo magis, vt multitudo Rusticorum idem præceptum adimpleat. Ratio horum est, quia cum Ministrum assistere Sacerdoti celebranti sit potius introductum, *i* consuetudine, quam iure; non est tanti rigoris, vt maior necessitas requiratur. Atque ex his poteris de aliis similibus necessitatibus statuere.

l Bon. de Euch. d. 4 q. vlt p. 9 num. 34 alijque.

5 Quod si carens ministro nolis, die festiuo, facere Sacrum, potes sine peccato; quia potes sequi opinionem probabilem *l* negantium, illam esse necessitatem sufficientem, cum possit dici, præceptum audiendi Sacrum, non obligare, nisi, quando, Sacrum haberi potest, debito modo.

m Suar. de Euch. d. 88. sec. 1. circa finem alijq. apud bonac. loc c.

n Marchinus de ord. tr. 3 p. 3. c 15. num. 1.

6 Dixi num. 4. (aliquo die festiuo) nam, si Sacerdos v. gr. Eremita vellet continuate, omnibus diebus festis, id facere, non concederem, siquidem, vt habet Suarez, *m* hæc esset voluntas, non necessitas, essetque nouus viuendi modus, qui dispensatione indigeret. Nam propterea noluissem, quod Marchinus, *n* id etiam continuate in Eremita concedens, addidit et decipi in hoc Suarium nec enim tanto viro talis censura erat contorquenda, multo minus, quia nullam sui dicti Marchinus, si recte perpendatur, rationem affert; & insuper, rationi a Suario allatæ non respondet.

At quis eiusmodi Eremitæ dispensabit? id non explicat Suarez. Sed ego author essem Episcopo, vt regulariter rem remitteret ad Summum Pon-

Pontificem, ad quem pertinet *o* approbare modos bene, vel male viuendi.

Duo denique hic aduerte. Alterum: celebrantem posse Missam inceptam prosequi sine Ministro si Minister forte abijt, *p* & aliquantulum expectatus non veniat, quia, quamuis, necessitate vrgente, à Missa incepta desistere quis possit, de quare *infra q suo loco*; defectus tamen Ministri non est necessitas tanti momenti, quantum ad desistendum requiritur.

Alterum est, Ministrum, nisi desit in necessarijs (vt si v.g. materiam ineptam sua culpa Sacerdoti tradat) & citra scandalum, & contemptum in suo ministerio, vix *r* posse grauiter peccare; nam si relinquat respondere, vel inseruire, in quo debet, non videtur, in re graui, delinquere. Adde nec obligari esse in gratia; quare si cum conscientia peccati mortalis inseruit, non propterea nouum mortale committit: immo puto, si cum debita reuerentia accedit, ne venialiter quidem peccare, sicuti nec venialiter peccaret, si alias spiritualis exercitationes exhiberet.

o Lege Bellar. de Monachis c.4. Rodriq t.1 q Reg 5. att.4 circa mediũ Peyr. t.1. in const. Pyrrhi à n. 2.

p Henriq. quem sequitur Hur d.4. de sacrif. diff 12. circa finem.

q Infra l.2.c 7.§.1.

r Bonac. de Euch. d.4 q.vlt p.9.n.36

§. VI.

Sanitas Corpori.

1 NOn loquimur, quænam sanitas requiratur, ad hoc, vt ordinari quis rite valeat in Sacerdotem; id enim pertinet ad Tractationem de Irregularitate; sed ? posito quod sit Sacerdos, quæ nam necessaria sit, vt licite celebrari ab ipso possit.

2 Illa requiritur, quæ non obstat in integritati, & reuerentiæ sacrificij. Hinc à Sacris Canonibus mox recitandis excluduntur a munere sacrificandi patientes morbum, caducum, demoniaci, capite læsi, cæci digitis carentes, vomitu laborantes, & similes; magna enim esset irreuerentia, vel relinqui propter hæc sacrificium imperfectum, vel indecenter tractari.

3 Illos ergo, qui morbo caduco, vel simili, qui facile reuertitur, vexantur, ita conualescere oportet, vt per experientiam alicuius temporis recuperatam salutem probent.

Pro Demoniacis, aliqui *a* experientiam anni de recuperata salute exposcunt; pro alijs *b* morbis, experientiam triginta dierum. Sed textibus bene perpensis merito plerique *c* concludunt ad Episcopum pertinere iudicium, an aliquis liberatus sit morbo, pensatis morbi, & personæ conditionibus. Legatur omnino Suarez, *dd* qui pro ijs qui iam Ordinem susceperunt, de quibus loquimur, ait requiri quidem Iudicium Episcopi sed id non esse dispensationem, sed Declarationem tantum, si Declarationem intellige authenticam idest a Superiore dimanantem; nam propterea ego censeo non sufficere, si fiat a Doctore priuato. Posse tamen fieri a Prouintiali pro suis subditis Regularibus, nudius tertius pro quodam Patre Capuccino interrogatus, putaui: quia satis illa pro subditis est authentica Declaratio.

a Iuxtà C. Communiter dist 33.

b Iuxtà C Nuper 7. quæst 2

c Suar Say Regin. alijque apud Bon. de Irregul. d.7. q. 2. p.2 nu 22.

dd Suar. de Cens. d 51. sec.1. num. 5. & 7.

4 Iidem insuper ibidem notant, laborantem morbo caduco, si raro, puta, semel in mense cadere in terram solet, idque absque clamore, vel spumarum emissione, vel horribili corporis agitatione, posse celebrare, adiuncto socio sacerdote ieiuno, qui possit, si fuerit opus perficere sacrificium.

5 Denique, qui lepra, vel simili exteriori deformi morbo laborat, in

quo tamen non sit prædictum periculum, sed solum quidam horror astantium, non excluditur *d* omnino ab Altari, sed prohibetur ne celebret in publico.

d Suar. de Sacram. d. sp. 82. initio.

5. De Lusco dixi c. 5. §. 5. num. 1.

§. VII.

Mundities Corporis, & lotio manuum.

1 DE his sufficit afferre, quæ breuiter notat Suarez. *Decens*, inquit, *a munditia corporalis à Sacerdote Sacrificaturo adhibeatur, quantum recta ratio dictas, & ideo iuxta Missalis regulas, Sacerdos celebraturus manus corporaliter lauat; nam, licet id etiam fiat, in significationem spiritualis munditia; tamen etiam fit propter ipsam munditiem corporalem, & omitti facile non debet; quamuis non videatur illa sufficiens materia rigorosi pracepti.* Hæc ille.

a Suar. de Sac. dis. 82. in proemio fi.

2 Idem propter similem rationem erit de lotione manuum post spoliata sacras vestes; id quod per hanc occasionem hic adnotasse sufficiat.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE

DE SACRIFITIO MISSÆ

Expedite Celebrando

LIBER SECVNDVS

De ijs, quæ ad Sacerdotem Pertinent dum actu celebrat.

CAPVT PRIMVM.

De intentione Sacerdotis in celebrando.

§. I.

De fine, quem potest, vel debet intendere Sacerdos, in faciendo Sacro.

1
Acrificium, inter omnes actiones Virtutis Religionis, est excellentissima actio, qua scilicet, veneramur Deum O. M. dignum esse, in cuius honorem, vel nostra ipsa vita destruatur; id, quod significare profitemur, non quidem verbis, sed ipsa actione Sacrificij; in quo semper esse debet destructio rei oblatæ. Offertur autem in Missa ipse Christus Dominus, eiusdemque Christi destructio interuenit; quatenus, per consecrationem Corporis, & Sanguinis, ponitur idem Christus in proximo statu, seu via destructionis, quia nimirum ex vi consecrationis Christus reproducitur sub speciebus panis, & vini, & vt sic reproductus ponitur in tali statu, vt mox, corruptis speciebus, destruatur, seu desinat esse; non quidem destruatur absolutè, sed ex vi amissionis talis esse reproducti; Siquidem, si per impossibile, nō esset in sua reali existentia in Cœlo; sed solum in esse Sacramentali sub his speciebus; certe, ex vi corruptionis talium specierum, destrueretur omninò, & non amplius existeret. Vides verā destructionem victimæ? Quare, sicuti non, quando physicè moriebatur, sed quando iugulabatur, seu grauiter percutiebatur a Sacerdote Ouis verb. gr. dicebatur mactari, seu sacrificari; & liquida, vt vinum, & oleum non quādo physicè destruebantur, sed quando in terrā, v.g. vel ex toto vel ex parte effundebātur, dicebantur sacrificari, seu libari; sic quando in Consecratione accipit Christus hunc statū, quo proximè ponitur in via ad dictā destructionē, rectè sacrificari vere, & realiter dicitur: Nam quemadmodū per grauē percussionē ouis moritura inde ad quadrantē v.g. & vinū, oleumue per effusionē destruenda inde ad aliquod tēpus, quia ponuntur in proximo statu destructionis, in omni loquēdi proprietate dicuntur Sacrificari; ita Christus Dominus, quia ponitur sub speciebus, inde ad modicū tēpus, ijs

corruptis destruendas, dicitur in omni proprietate Sacrificari.

Hic mihi diu de hac re cogitanti apparuit bonus modus explicandi, qua ratione, in missa, reperiatur victimæ destructio tam essentialis in omni propriè dicto Sacrificio. Nam per alios modos, quibus vtuntur Doctores apud Ioannem Delugo, *a* & per ipsum modum, quo idem, confutatis ceteris, vtitur, nunquam habetur vera, realis, & non metaphorica destructio, quæ realis, & vera certe habetur per nostram prædictam explicationem. Sed hæc fusè explicuimus in Tractatu Teologico de Sacramentis.

a Delugo de Euc. disp 19 sec 4. & 5.

2 Cum igitur, vt dicebam, Sacrificium, sit prædictus excellentissimus Religionis actus, certum est, vltimum Sacerdotis sacrificantis finem debere esse, Deum modo prædicto venerari, qui certe finis semper saltem implicitè aderit, quoties Sacerdos intenderit iuxta Ritum Sanctæ Ecclesiæ celebrare, nec talem ritum, quo ad substantialia, & grauiter necessaria, velit, propter quemcunque alium finem, relinquere. Secus fore mortale peccatum nemo dubitat, *b* quia tunc Sacerdos præponeret substantialibus, & grauiter Missæ necessarijs illum alium finem, quod esset negligere Dei preceptum, in re graui.

b Lege S. Th. 2. 2. q. 182. art. 3.

3 Numquam ne igitur sine mortali peccato potest Sacrificium celebrari à Sacerdote propter alium finem? Et, Aeque ne peccabitur, si Sacerdos celebret ob vanam gloriam, vel ob lucrum, vel quid simile?

4 Dico, si propter finem mortaliter peccaminosum, celebret Sacerdos, certum esse peccare mortaliter, vt si quis v.g. celebraret ob finem aliquod notabile furandi; Peccaret, item mortaliter, si propter alium quemcunque finem vellet relinquere, seu relinqueret ritum prædictum in necessariis. Ratio vtriusque est, quia in hoc secundo casu Dei præceptum, vt modo dixi negligitur, & in primo intenditur finis mortaliter peccaminosus, à quo actio specificationem sumit.

5 An autem, in primo dicto casu, essent duæ malitiæ, specie diuersæ, altera propter intentionem furti, contra iustitiam; altera contra Religionem, propter irreuerentiam, quæ irrogatur Sacrificio, dum assumitur, tanquam medium, ad malum finem, posset esse quæstio, quam tamen breuiter expedio, affirmando esse duas, furti, vt certum est, & sacrilegii propter dictam grauem irreuerentiam, quæ certè in tali intentione reperitur, dum vis vel actione tam sancta, ad finem tam peruersum.

6 At vero, si propter finem venialiter, peccaminosum quis principaliter celebraret v.g. ob vanam gloriam, vel lucrum venialiter malum, solum *c* venialiter peccaret. Ratio est, quia vniuersaliter tunc est mortale ordinare operationes virtutum; v. g. ministrare Sacramenta, audire Sacrum, opera misericordiæ exercere, & alia huiusmodi, atque adeo ipsum facere Sacrum, tunc, inquam, est mortale ordinare hæc ad alium finem, quando in eo fine *d* ita sistitur, vt interueniat voluntas omittendi, ob illum finem, aliquod Dei præceptum graue: at in casu nostro non omittitur tale quid, vt supponimus, ergo mortale non erit, solum erit veniale, sicuti venialis est finis. Quamuis enim adsit aliqua ordinis peruersio, cum deberet celebrari Sacrum, propter Dei gloriam dumtaxat, & non propter vanam gloriam, tamen hæc peruersio non est grauis: patet, quia iam remanet finis vltimus ipsius gloriæ in eo animo, quo seruantur substantialia, & necessaria Missæ; solum additur hic alius finis, qui cum vt diximus, vt venialiter peccaminosus, illum finem vltimum non excludit, sed solum leuiter, vt ita dicam, commaculat,

c Sanc. l. 1. in Dec. ar. 3. nu. 1.

d Siluest. Nauarr. Henriq. apud Sac. cit.

7 Dicun-

7 Denique, si propter finem indifferentem, quis principaliter, celebraret, v.g. vt amico compl ceat, alias non sacrificaturus, idem dicendum erit, scilicet non peccaturum mortaliter. Ratio est, quia, vt modo dictum est, non intercedit voluntas omittendi aliquod graue præceptum. Puto tamen venialiter peccaturum, quia ordinare res sacras, & spirituales ad hæc temporalia nõnulla peruersio est, licet minor, quam si ordinentur ad finem venialiter malum de quo, in præcedēti numero.

8 Sed audi, quod Deus te amet, Lector, id quod, quæ diximus, illustrabit. Erat quidem Concionator cæterum pius, ac Religiosus qui tamen concionari in diebus Quadragesimæ respuebat, nisi stipendium à prædicationis ministerio ipsi promitteretur. Rursus erat alius, qui inuitatus ad faciendum in quadam villa Sacrum, ibat p.r libenter, quia, ibi opiparè à Domino villæ excipiebatur, Sacrum tamen bona deuotione operari, seque ad illud, pro virili parte, disponere solebat, ita vt facetè vsurparet, se agere gratias consueuisse illi Domino, pro epulo temporali, non minus, quàm pro spirituali. Hi duo Concionator, & sacerdos, cum ego Messanæ, olim in Collegio nostro, versarer, simul conuenerunt ad interrogandos nostros, an peccarent? Dixi, peccare dumtaxat venialiter, nam ordinabant Concionem, & Sacrum ad fines illos temporales, cum interim vltimatæ consisterent in Deo, propter quem conciones vtiliter, & Sacrum religiosè peragebant. Addidi tamen facile eos potuisse, etiam a veniali se liberare, si solum, minus principaliter, intenderent, alter honestam refocillationem, alter honestum lucrum.

§. II.

De intentione, quam Sacerdos habere debet consecrandi ante, vel dum operatur Sacrum,

Præmittitur diuisio, & explicatio Intentionis.

1 INtentio consecrandi absoluta (nam de conditionata agere pertinet ad Scholasticos) quam Sacerdos habere potest, dum Sacrificium celebrat (id, quod est commune in conficiendis omnibus Sacramentis) quadruplex est. Actualis, Habitualis, Virtualis, Interpretatiua.

2 Intentio Actualis est, qua quis actu intendit aliquid facere. Estque duplicis generis. Prima, qua, quis aduertens quid faciat, volens, illud agit. Secunda, qua quis reflectens ad ipsam voluntatem qua vult, aliquid agere, illam vult. Hanc intentionem in actu signato, illam in actu exercito, appellat caietanus. a

3 Habitualis est intentio mere præterita, nondum retractata, v.g. intentio, quam heri habui eundi Romam, si eam non reuocaui, nec aliud addidi, dicetur hodie Habitualis. Alio modo etiam sumitur intentio habitualis, pro habitu scilicet ex frequentatis actibus acquisito aliquid intendendis, Vt si quis v. g. sæpe digitos volens moueat; etiam dormiens, etiam amens ad illos mouendos, sine aduertentia se applicabit.

a Cai. apud Suar. de Sacr. in fine co. ad quæst. 64 Sancti Tho. de Sacr. ar. 8

4 Virtualis est eadem prædicta intentio preterita nam dũm retractata, sed addit vnum, quod remaneat, in homine, & influat in opus, quod de præsenti homo facit v. g. heri intendi ire Romam; hodie nihil expressè, de Roma cogitans, assumo media, idest, surgo è lecto, ex eo domo, nauim conscendo, &c. dicor in his medijs assumendis habere intentionem virtualem adeundi Romam. Addit ergo virtualis supra Habitualem vnum aliquid per quod moueor ad illa media peragenda, quæ ad finem heri propositum, & nunc non cogitatum, conducunt.

9 Notat autem Portella, *p* eo die, quo Religiosi debent arripere iter, non posse illo frui, siquidem nondum sunt in itinere, vtantur, ergo tunc, alijs priuilegiis, de quibus mox. At, profecto, qui est in procinctu itinerandi, posset, ma sententia, dici esse in tinere.

10 Secundum priuilegium est *q* Alexandri VI. qui propter multitudinem confluentium concessit per Bullam Monachis Sancti benedicti, vt possent celebrare Missas in Ecclesia sui Monasterii (*in suo Monasterio habet Rodriq. r sed vere Bulla habet, in Ecclesia sui Monasterii*) duabus horis, immediate post mediam noctem.

11 Notat autem Delugo *s* dictum priuilegium communicari aliis religiosi participantibus quamuis pro iis non sit dicta causa multitudinis cofluentis. Ratio breuis est; quia Pius IV. concessit Ordini S. Hieronimi, atque ad eo ceteris ferè Religiosi, qui iam communicant in priuilegii, vt priuilegia extenderêtur ex vno Conuentu ad alium, quamuis, non existente eadem, sed alia causa: at talis est causa itineris, infirmitatis, & similis.

12 Addit idem Delugo non posse quemquiam vti hac concessione; nisi in Ecclesia, vt habet priuilegium, non vero vt habet Rodriq. in monasterio. Sed non deest pro Rodriquez defensio, nam nomine Ecclesię veniunt etiam Religiosorum claustra, vt ex sacris *t* textibus, & Glossa *u* notat Laurentius de Peyrinis. *x* Vtrumque igitur est probabile

13 Tertium priuilegium est concessum *a* Leone X. viuæ vocis oraculo, in quo, absolute, conceditur, posse de licentia Superiorum (*quorum conscientijs ait se remittere Pontifex* Fratres Minores, & consequenter participantes cum ipsis, celebrare, illico, post Matutinũ, præsertim quãdo audienda est Missa de præcepto, & Fratres veniunt de via.

14 Notat autem vterque Rodriquez, *b* id intelligi, ita vt possint ii celebrare, post mediam noctem, ante finitum Matutinum, immo etiam non tecto ab ipsi Matutino, quia iam probabilis est sententia Soti nõ obligare matutinalem recitationem, ante Missam.

15 Notat insuper portella *c* quod illa particula (*præsertim*) non excludit alios casus: hæc enim, cum sit particula implicatiua, implicat, seu notat idem esse in aliis casibus, licet in illo, in quem ipsa particula cadit militet maior ratio; vt cum multis probat Sancez. *d* Sensus igitur est, posse religiosos illos in ceteris casib. statim post mediam noctem celebrare, sed multo magis ratione præcepti, & itineris.

16 At reuocata ne sunt hæc tria priuilegia. Primo a *e* Concil. Tridentino. Secundo a quadam declaratione *f* sacre Congregationis? Dico Primo contra Fagundez. *g* & Perynum *h* non esse reuocata a Tridentino. Ratio est, quia Tridentinum imponit solum Episcopis vt remedia adhibeant, si quæ sunt necessaria in celebrandi Missis, ceterum vbi Episcopi non repugnant, non est, cur Religiosi a suis priuilegiis dimoueantur. Scio Perynum citatum afferre rationes contra nos, sed eæ, si recte expendantur facile a quolibet mediocriter docto dissolui, possunt, nobiscum sentit Delugo *i* loquens de secundo priuilegio allato n. 10.

17 Dico rursus nec reuocata esse a Declaratione prædicta. Ratió pro modo illa sufficiat, quia de hac, non dum, constat authentice.

18 Denique moneo his tribus priuilegiis vti non posse Patres societatis, quia nondum eorum P. Generalis ipsis communicauit, quo tamen impedimento alios Religiosos laborare nequaquam solere insinuauimus alibi.

p Port l a l c. ibid

q Apud Rodriq. in Co. 1 ; ref 2 n. 1. & Delug. de Euch. d 29. sec 1 n. 27.

r Rodriq in Com. ibid.

s Delug. dict. c. 27.

t c. Abbat. §. Hac autem dist. 54. c. Alma mater de sent ex in 6.

u Gloss d c Alma Mater v Monasterij.

x Peyr. To. 1 in const Pyrrhi n. 31.

a apud Port ll in cub. reg. v. Missa n. 4 & in Add ibi. n 6 & Rodr. in Comp. ref 15 n. 2.

b Rodriq in Comp. ref. 25 n 1. Alter. in quæst. reg. T. 1 q. 43. ar. 3.

c Port l. c. in ad n. 6

d Sanch de matrim disp 39. n. 9.

e Trid. sess 22. decr de obseruanda. &c.

f apud Lezzanam p. 1 c. 21 n 2.

g Fag ab eodem citatus.

h Peyr. p. T in con. st. Pyrrhi n. 19.

i Delugo de Euch. d 10 sect. 1. n. 29. citans Ioannem Salas; Andr. multosq. Theologos Salmantic. sec.

Quo

Quo ad Meridiem.

19 TErminus, vltra quem celebrari Missam non licet, est *l* Meridies, moraliter acceptus. Satis est tamen, ad euitandam omnem culpam si Missa inchoetur *m* ante meridiem, vel in ipso meridie, licet absoluatur postea.

Quod si absque vlla causa, inchoetur, vel post tertiam *n* partem horæ à meridie, vel post mediam *o* horam, vel post tres *p* quadrantes, seu post non integram horam *q* plus minusve, peccabitur, sed non nisi venialiter, propter paruitatem materiæ: cum causa, nil peccabitur, *r* quia causa vincit defectum, illum, alias, venialem, Scio Nauarrum *s* docere, etiam hodie, licite, celebrari posse, vsque ad horam tertiam post meridiem, vt olim licebat, quia nullibi est ablata, (inquit) talis facultas, cui sententiæ fauet *t* Sà, quatenus, obiter faciendum, idem concedit. Sed contradicit communis *u* Theologorum sententia, consuetudo à Summo Pontifice *x* approbata, & censura Prælatorum, qui id facientes punirent, Concinitque Tridentinum dum præcipit, ne Sacerdotes alijs quam debitis (*idest vt explicat Layman, a in Ecclesia communiter consuetis*) horis celebrent.

20 Illud cum Vasquez, *b* & aliis, plane concedimus in magna festiuitate, absoluta tardius concione, in Ecclesia, mane exhibita, vel funere Principis, vel solemni ordinatione, vel simili, posse Missas priuatas, etiam tardius, hoc est, vsque ad horam tertiam post meridiem, celebrari, ne Missa populus defraudetur.

21 Sacerdotem quemlibet ad dandum viaticum infirmo, atque Episcopum itineris, vel simili causa, posse, vna integra hora, post ponere, à meridie, vt etiam eundem Episcopum posse ex caussa similem facultatem suis subditis impertire, omnes *c* concedunt iuxta ea, quæ in simili diximus supra nu.6. & 7. Idem posse Prouincialem, & Superiorem localem (*etiam Prouinciali præsente, quia adhuc Superior localis in sua ordinaria potestate persistit*) *d* respectu suorum subditorum, vt ibidem diximus, certum esto. Ad dandum viaticum posse celebrari vsque ad tertiam horam post meridiem, sequendo tunc opinionem Nauarri *num.*10. dictam concedit Vasquez. *e*

22 Illud item amplectimur, Mendicantes, participantesque cum illis, quia habent priuilegium posponendi ex causa Missam per horam *f* a meridie; posse incipere post horam integram, quia pro his priuilegium debet esse vtile: Si ergo alij possunt ex dictis *num.*19. post non integram horam, Missam incipere, ex causa; ipsi poterunt, ex eadem causa, aliquanto plus, atque post integram horam. Noramen in Societate Iesu debere esse cum licentia Superioris, saltem localis, iuxta restrictionem illis factam *g* à R. P. Generali.

23 Immò quemlibet Sacerdotem ex iusta v.g. itineris, vel simili causa posse in die festo Missam incipere post integram horam a meridie docent plerique, *h* itaque ex consuetudine, obseruari testantur. In qua opinione dicendum erit, priuilegium modo dictum Mendicantibus concessum, non ad diem festum dumtaxat (id enim, cum causa, habent omnes) sed ad alios dies non festiuos se extendere.

De Priuilegio Mendicantium postponendi Missam vsque ad tertiam horam à meridie.

24 COncessit *i* Eugenius IV. per Bullam, Congregationi Sanctæ Iustinæ, & consequenter aliis participantibus, vt licitè possint celebrare in itinere, vel ex causa iusta, vsque ad Nonam inclusiuè;

l Pius V. in Rubr. Miss.

m Vasq de Euchar. d. 232. cap 4 nu. 37.

n Azor. p. 1. lib. 10. cap. 25. quæst 6.

o Layman. l. 5. Tra. 5. cap. 4. num. 4.

p bonac. de Euch. d. 4. q. vlt p. 9 n. 6.

q Idem ib. & Silu. apud Dian. part. 2. T. 14 res. 34.

r Colligo ex Delugo d. 20 de Euchar. sec. 1. num 41.

s Nauarr. in Man. cap. 25 num. 8.

t Sà v. Missa n. 27. in impres. genuina.

u Delugo l. c. Laym. l. c. cit.

x Pius V in Rubric Missalis

a Layman loc cit.

b Vasq. de Euch d. 232 cap. 4. num. 37

c apud Delugo de Euc d. 20. sec. 1 n. 4

d Colligo ex Suar. 4 T. de Relig. Tr 8. lib. 2 c. 12 n. 18. iuncto cap 13. à n. 12.

e Vasq de Euch. d. 233. c 4. n. 41.

f In Comp. priuil. Soc. Iesu V Miss § 2

g Ibidem.

h Henriq Suar Mirand. Rodriq quos citat sequiturque Layman lib 5. T. 5 cap. 4. num 4.

i apud bull. Rodr bulla 11. Eug. IV

siuè: *Huiusmodi Congregationis* (ait Pontifex) *Sacerdotes in itinere constituti, aut alias ad hoc causa subsistente, ante diem, & vsque ad Nonam inclusiuè, vt celebrare valeant, tenore præsentium duximus concedendum.*

Hoc priuilegium non esse reuocatum a Tridentino, constat ex ijs, quæ diximus num. 16. nec eo tamen vti posse Patres Societatis Iesu, nisi eis P. Generalis illud communicet, nimis sæpe, per occasionem, diximus item in Superioribus.

25 Iustam autem causam iudico quodlibet impedimentum, quo quis propter rationem alicuius momenti non potest antea Missam incipere. Dico (alicuius momenti) siquidem non sufficit, solum, vt commodius, celebres: nec ex eo, quod tardius è lecto per segnitiem exurrexeris, nec vt stipem, cum ea non indigeas, lucrari valeas, &cet. è contra sufficiet (præter iter faciendum) infirma valetudo, quo tardius cogaris è lecto, vel è tecto exire: studium necessarium ad concionem, vel simile, si post missam illi studio vacare non possis: negotium alicuius momenti, quod differri non potest: multitudo confessionum, si post missam illis satisfacere non valeas: imo & confessio incæpta, quam ægre differre pœnitens ferat: & eleemosina, qua ad victum indigeas. & his non absimilia potius morali iudicio, quam certa regula definenda. Semper ergo præ oculis habendum erit, debere intercedere aliquam necessitatem, nec quidem maximam, cum simus in priuilegiis, quæ in nullis, quæ in nullius sunt præiudicio: nec vero modicam, cum simus in re non leni.

Francolinus apud Delugo disp. de Euc. 20. sect. 1. nu. 42

26 Deniq; decernamus quotanam hora intelligatur nomine Nonę. Francolinus rem exactè perpendens docet esse variam, secundum varia anni tempora, nec esse semper tribus horis post meridiem, vt aliqui vniuersaliter affirmant. Docet ergo in Aequinoctio, hoc est die 24. Septembris, & die 21 Martii Nonam esse quidem tribus horis post meridiem: at in Solstitio hyemali hoc est 22, Decembris Nonam esse duab. horis cum quadrante post meridiem: in Solstitio autem æstiuo, hoc est 22. Iunii, esse tribus horis cum tribus quadrantibus. Ratio huius varietatis ducitur ex eo, quia hæc distinctio diei per Primam, Tertiam, Sextam, Nonam fit iuxta breuitatem, vel longitudinem diei, qui longior est æstate, quam hyeme, & consequenter Prima v. g. longius protrahitur æstate quam hyeme, & sic de ceteris. Durat autem hora Nona (quæ facit ad nos) dimidiam partem temporis, quod fluit a puncto meridiei, vsque ad verum occasum Solis, quare si meridies v. g. fit hodie decima octaua hora diei, durabit Nona per tres horas hoc est, vsque ad horam vigesimam primam huius eiusdem diei.

27 Sed quæ est, singulis diebus anni, ad nostrum Horologium Italicum tali hora?

Subscribum hic horam eiusmodi Nonam, pro dictis diebus dictorũ quattuor Mensium, iuxta Meridiem Panormitanum. in Sicilia, ad gradus altitudinis poli 38. ex quibus ceteri, plus, minusue, distantes, facile, colligi a quoquam poterunt.

28 In Aequinoctio verno hoc est 21. Martii, Meridies Panormi est hora 18. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat vsque ad horam 21.

29 In Solstitio æstiuo, hoc est 22 Iunij, Meridies ibid. est hora 16. m. 41. Nona ergo, ex dictis n. 26. durat, vsque ad horam 20. m. 26.

30 In Aequinoctio autumnali, hoc est 24. Septembris, meridies, ibidem, est hora 18. Nona ergo, ex dictis num. 26. durat vsque ad horam 21.

In

In Solstitio hyemali, hoc est 22. Decembris, meridies ibid. est hora 19.m.19. Nona ergo, ex dictis nu.26. durat vsque ad horam 21. m.34.

Dices, fore scandalum tam sero Missam celebrare. Respondeo, posse huic occurri, si explicetur, quando opus fuerit, astantibus priuilegium, quod si, explicatione non obstante, perseuerauit quis in scandalo, scandalum erit passiuum, quod vitare nequaquam obligamur.

CAPVT SEPTIMVM.

Expediuntur quædam faciliora pertinentia ad Sacerdotem antequam celebret.

§. I.

Preces ante Missam.

1 Licet sanum Consilium sit ante Missam (idem, vt hac occasione dicam, est, post Missam) preces Deo offerre, & præsertim illos Psalmos recitare, & Orationes, quæ proponuntur in Missali; tamen id in præcepto nequaquam *a* est; nam ideo, notanter, ibi, dicitur; *Præparatio ad Missam, pro opportunitate Sacerdotis facienda.*

a Castrop. to.2 tr. 7.d.2.p.4 nu.6.

2 Maior difficultas est de precibus, quæ recitantur dum Sacerdos induit sacras vestes. Sed contra *b* Nauarrum, & Azor, *c* nec *d* has esse sub graui præcepto inde consta t, quia non apparet, vnde id, vel iure, vel consuetudine cum tanto rigore præcipiatur. Quid de veniali? Aegre illud amitterem, quamuis admittat *e* Castropalaus, & Ratio nostra est, quia vbi nullum præceptum inuenio, cur præceptum veniale, velim admittere? ex consuetudine item nec idem veniale possum colligere, vt in simili dicam mox §.2.*d n*.3.

a Nau. apud Bon. mox citandum.
c Azor apud eūd.
d Bonac de Euch. d.4.q.vlt.p.9.n.32
e Castr de sac. tr. 22. di p vnica p. 10.n.8 alios citās.

§. II.

Recitatio Matutini.

1 Facere Sacrum, non recitatis, priuatim, precibus Matutinis, esse mortale, docent communiter Antiquiores, *a* & nonnulli *b* ex Recentioribus, quia est, inquiunt, iam vetus consuetudo, & quia Pius V. districte *c* id præcipit. Negant vero communiter *d* alij probabilius. Ratio est, quia non apparet nec consuetudinem, nec Pij V. mandatum esse tam rigorosa, Non consuetudinem, quia non constat, vel esse legitimam, vel esse sub mortali accep atam: non mandatum, quia id quantum refertur ad recitationem eiusmodi, non reducitur, nisi ad consilium, vt mox videbimus, *n*. 6. & 7.

a Apud Marc. de ord.tr.3 p.5 c.5.
b Azor. Bellar. Regin. alijque apud eūdem Marchinū.
c Pius V in Bulla in princ Missalis.
d Siluester, Sotus Medina Val. Suar. Vasq. Lessius Henriq Sà Scortia Fag. Layman citati ab eodem Marchino.

2 Sed quid de peccato veniali? Communiter plerique, qui liberant celebraturum à mortali, non liberant à veniali, si sine causa, Missam Matutino proponat; cuius doctrinæ fundamentum sic profert Castropalaus. *e Veniale sine dubio sæpe contingit, quando absque rationabili causa, Missa dicitur, non præmissa Matutini recitatione: quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta, non est dictum.* Hęc ille.

e Castrop. t.2 tr 7. d.2.p.4.n.6, fine.

3 Verum optassem Primo, quod Castropalaus probasset hanc consuetudinem sub obligatione veniali fuisse receptam, & non ob deuotionē, seu & non ob errorem, quo iudicabant adesse pręceptum, quod de facto non erat, cum igitur id non probauerit, ei acquiescere non possum.

4 Optassem secundò, quod in secunda ratione illa (*quia Matutinum hora*

hora consueta non est dictum (non confudisset quæstiones. Nos enim, hic, non quærimus, an sit veniale, hora non consueta, dicere Matutinum, sed an sit veniale præponere matutino missam, quæ sunt quæstiones diuersæ, nec vna aliam inferens, vt ex se patet.

5 At, saltem, non obseruabitur Rubrica, quæ iubet missam esse postponendam, ergo peccabitur venialiter. Respondeo negando consequentiam, quia Rubricæ, vt infra *f* dicemus, aliquando solum sunt de consilio.

f Infra l. 2 c. 5. §. 2.
g Castrop. t. 2. tr. 7. disp. 2. p. 4. nu. 6.

6 Audi ipsum Castropalaum *g* idem dicentem, dum probat id non esse mortale. *Dicere Missam* (inquit) *Matutinis precibus non recitatis, non est mortale. Ratio præcipua est, quia nullum extat de hac re præceptum. Dices, esse præceptum latum à Pio V. in principio Missalis, vbi in virtute sanctæ obedientiæ præcipit missam dicere iuxta ritum Missalis, absque vlla additione, vel diminutione, aliaue mutatione alicuius ceremoniæ ibi præscriptæ. Sed vna ex cæremonijs est hæc, ergo, &c. Respondeo, Pium V. tulisse præceptum seruandi ritum dicendi Missam, nec nouum inducendi: sub hoc tamen generali præcepto, non comprehendit Matutini recitationem, quia recitatio Matutini non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur, aliàs vacare orationi aliquantulum, sub præcepto esses, cum in illis Rubricis caueatur. Aliqua tamen in Rubricis præscribuntur, non vt præcepta, sed vt consilia. Neque obstat inter defectus in Missa contingentes computari omissionem Matutinarum precum; quia, solum, est defectus leuis; vel dicendum est, procedere ex sententia antiquorum Canonistarum. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium ad dicendam Missam, non recitato Matutino, quia hoc dari potest, ad tollendos scrupulos.* Hæc ille. Vides autem hanc totam doctrinam fauere etiam non admittenti peccatum veniale?

h Castrop. ib. n. 7.

7 Confirmo ex eodem Castropalao *h* paulo post. *In priuata* (ait) *recitatione officii, sedere, cum standum est, vel stare, cum est flectendum, ex Rubrica præscripto, non videtur esse peccatum, si absque contemptu fiat quia non videtur præcipi, sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia; sic Bonacina, i &c.* Hactenus Castropalaus. Cur igitur pari modo non asseram Matutini recitationem ante Sacrum non præcipi, sed consuli, & ordinari maioris deuotionis gratia?

i Bonac. d. 4. de horis can. q. 3. p. 6.

§. III.

Calcei.

a Tolet Scortia Sà apud Laym. lib. 5. t. 5 c. 7. n. 14 fine.
b B r. alios referens de Euch. l. 4. q. vlt. p. 9. n. 28. fin.

1 De habendis calceis à celebraturo, nullum est *a* præceptum, atque adeo, nudis pedibus celebrare, nullum peccatum est; quia tamen honestas, & decentia id requiritur, merito calceatum Rubricæ Missal's illum volunt. At est consuetudo recepta, Audio Sed recepta ex honestate. *b*

2 Quidnon solum id peccatum non esse olim existimatum fuit, verũ etiam à Patribus in Aegyptiorum monasterijs degentibus, statutum erat; vt nudis pedis monachi, ad Sacra celebranda, immò & suscipienda, procederent. *Calceamenta* (inquit Cassianus *c*) *veluti interdicta, Euangelico præcepto Monachi recusantes, tantummodo caligis* (hoc est græce *d* Sandalijs) *suos muniunt pedes*, & paulo post. *Quibus tamen caligis, quamquam licito, utantur, vtpote Domini mandato concessis, nequaquam tamen pedibus eas inhærere permittunt, cum accedunt ad celebranda, seu percipienda Sacrosancta Mysteria, illud æstimantes, etiam*

c Cassianus li. 1. de habitu Mon. c. 10.
d In Annotation. eiusdem Cassian. V. caligæ.

secun-

ſecundum litteram, cuſtodiri debere, quod dicitur ad Moyſen, vel ad Ieſum Filium Naue. Solue corrigiam calceamenti tui, locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt; Hactenus Caſsianus.

§. IV.

Pileolus.

1 CApite operto incedere vſque, ad præſentiam Altaris debet Sacerdos, ibi tamen aperto capite, ad Miſſam procedere *ex cap. Nullus Epiſcopus de conſecrat. diſtint. prima*. Sed dubium eſt, an ita pileolo vti quis poſſit, vt eo non amoto, celebrare ſacrum valeat. Negandum id eſt, citra facultatem rite conceſſam, vel citra neceſsitatem, hac enim neceſsitate exiſtente, poſſe Sacerdotem, capite peleolo cooperto, celebrare, ſi non eſt opportunitas petendi facultatem, docet Delugo, *a* gradumque neceſsitatis ſic explicat Marchinus. *b Non crederem eſſe mortale, (quidquid dicat Gauantus) abſque diſpenſatione, ſed cum iuſta cauſa, puta ob nimiam regionis frigiditatem capitis debilitatem, vel ſenectutem, vel ob caluitium, celebrare cum pileolo vſque ad Canonem, ſi difficile eſſet petere diſpenſationem, & vſus pileoli de raro contingeret. Ducor, quia decreta Sacræ Congregationis, de hac re, ſunt directiua, non præceptiua, &c.* & infra: *Quod ſi alicubi eſt pœna excommunicationis eſt, Comminatoria, quæ ex Suario, Sancez, Caetano non ſemper eſt ſignum mortalis culpæ.* Hæc Marchinus: & quo ad illud quidem (vſque ad Canonem) aliqui *c* extendunt vſque ad Conſecrationem, aliqui *d* loquuntur abſolute.

a Delugo de Euc. d 20 ſect 4 n 102. b Marchinus de ord. tr. 3. p 3. c. 4. nu 9.

2 Olim autem Epiſcopus, immò & Prælati *e* Religionum pro ſuis diſpenſabant in hac re, nunc id reſeruatur Pontifici in Miſſali nouo Vrbani VIII. hic verbis. *Nemo audeat vti pileolo in celebratione Miſſarum ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ non obſtante quacunque contraria conſuetudine.*

c bon. d. 4. de Euc. q. vit p. 9. n. 29. d Delugo modo citatus. e Henriq. Scortia Laym apud Dian. p. 2. t. 14. reſ. 58.

3 At vero ſicuti in multis poteſt Prælatus diſpenſare in caſu neceſsitatis, *f* quando non datur recurſus ad Pontificem; ita poterit, in hoc, de Pileolo: ſolum aduerte, non requiri magnum neceſsitatis gradum, quia res, de qua agimus, non eſt tam grauis; Quare neceſsitates modo numero primo dictæ erunt ſufficientes ad hoc, vt Epiſcopus, vel Prælatus poſsit diſpenſare, ſi non ſit recurſus, vel ſit difficilis ad Pontificem, ſicuti ſi difficile ſit ad Prælatum recurrere, ſufficientes ibidem erant ad hoc, vt id fieret etiam ſine diſpenſatione. Id quod inſinuat prædictum decretum num. 2. allatum, dum dicit (Nemo audeat) non enim eſt præſumere, quando neceſsitas vrget, & non eſt petendi diſpenſationem opportunitas.

f Sanc. l. 2 de mat. d. 40. num. 6. & 7.

4 Sed quod peccatum eſt, cum cauſa quidem, Sed ſine diſpenſatione, quæ poſſet facile obtineri, celebrare cum pileolo? Dico citra ſcandalum, & contemptum, non eſſe mortale. Ratio eſt, tum quia non videtur ex ſe grauis irreuerentia, tum propter authores *g* magni nominis nobiſcum ſentientes. Sane Vaſquez *h* aſſerit, omnes Sacerdotes in Polonia, hyeme, velato capite, vſque ad conſecrationem Altari adeſſe, probatque poſita cauſa poſſe id fieri, etiam ſine licentia, quia dictum *c. Nullus* præſumptionem requirit.

5 In China licitum eſt *i* celebrare totam Miſſam operto capite, quia ibi ſignum reuerentiæ non eſt aperire, ſed tegere caput, licet ad omnem ſcrupulum amouendum Pauli V. licentia ad id acceſſerit.

g Silueſter Ang. Tab. Rodriq. Hen. Graſſius hart ab Ang. Mirãd Scortia, Fag Ledeſma, quos ſequuntur, citantq. March de ord t. 3 p 3. c 4 nu. 11 Diana p. 2. tr 14 reſ 58. h Vasq. llatus, ap probatq. à Caſtrop. de Sacrif. tr. 32 d vn p 10 n. 19. i Fag. de Sacr. q. 83. ar. 3 d 6.

§. V.

Minister.

aa Bonac. de Sacr. d. 4 q. vlt p. 9. n. 34 a Nau. c. & zerola apud Fag. præc. Eccl. 1 lib. 3 c 21. nu 5

b Suar. Laym Fag. Dia a pud Delugo d 20 de Euch. sec. 4 nu. 103.

1 Debet, *aa* sub obligatione mortali, *a* (esto non debere sub mortali dicant aliqui) adesse, qui ministret Sacerdoti sacrificanti. In necessitate tamen, & circa scandalum, illum abesse, non esset *b* culpa. Semel, cum quidam Sacerdos rusticaretur, conuenissetque multitudo Agricolarum, die festo ad audiendum Sacrum, nec adesset, qui sciret Sacro ministrare vnum ex illis rusticis summatie idem Sacerdos instruxit, qui ad ipsius Sacerdotis nutum Missale transferet, vinum, & aquam porrigeret, tintinnabuloque, cum Sacra Hostia eleuaretur, signum daret, ceterum, in reliquis, sibi respondit Sacerdos, ita factum est, vt vix Ministri defectus apparuerit. Recte factum, & in simili necessitate non reprobandum.

c March. de ord. Tr. 3. p 3 c 15. n. 2.

2 Fœminam ministrare Sacro prohibitum omnino, quare tum ipsam, tum Sacerdotem eam admittentem peccare mortaliter docet Marchinus. *c*

d Delugo ibid.

e apud Dia p. 2. tr. 14. resol. 43. Adde Siluest apud Mar. loc. cit n. 3.

3 Et in casu quidem necessitatis, potius conceditur a Doctoribus, celebrare sine ministro, quam illa circa Altare ministrante. Dico (circa Altare) nam ministrante circa Altare viro, qui nesciat respondere, & respondentibus ex choro Monialibus v.g. non esse prohibitum, nec inconueniens, docet, contra Vasquez, Delugo, *d* cui sententiæ fauet praxis, nam inde Moniales cantare *Gloria Credo*, & similia, in aliquibus Missis, etiam solemnibus, videmus passim.

Scio Nunum, & Siluium *e* concedere fœminis vtrunque in necessitate, idest, assistere Altari, & respondere, sed iis non assentior cum casui necessitatis melius, & minus periculosè prouideatur per Sacerdotem sibi ipsi ministrantem.

f Siluius Villalo, alijq. apud Dia. l. cit.

g Hurtad. d. 4. de Sac. dif 12. vers fi.

h Villal. Sil. alijq. apud Dia. loc. cit.

i Del. d. 20 de Euch sec. 4. n. 103.

4 At qualis est gradus necessitatis, vt possit quis sine ministro celebrare? Certe, vt detur infirmo viaticum, est *f* sufficiens necessitas, quidquid alii *g* dicant. Item, vt Sacerdos *h* aliquo die festiuo satisfaciat præcepto audiendi Sacrum, multo magis, vt multitudo Rusticorum idem præceptum adimpleat. Ratio horum est, quia cum Ministrum assistere Sacerdoti celebranti sit potius introductum, *i* consuetudine, quam iure; non est tanti rigoris, vt maior necessitas requiratur. Atque ex his poteris de aliis similibus necessitatibus statuere.

l Bon. de Euch. d. 4 q. vlt p. 9 num. 34 alijque.

5 Quod si carens ministro nolis, die festiuo, facere Sacrum, potes sine peccato; quia potes sequi opinionem probabilem *l* negantium, illam esse necessitatem sufficientem, cum possit dici, præceptum audiendi Sacrum, non obligare, nisi, quando, Sacrum haberi potest, debito modo.

m Suar. de Euch. d. 88. sec. 1. circa finem alijq. apud bonac. loc c.

n Marchinus de ord. tr. 3 p. 3. c 15. num. 1.

6 Dixi num. 4. (aliquo die festiuo) nam, si Sacerdos v. gr. Eremita vellet continuare, omnibus diebus festis, id facere, non concederem, siquidem, vt habet Suarez, *m* hęc esset voluntas, non necessitas, essetque nouus viuendi modus, qui dispensatione indigeret. Nam propterea noluissem, quod Marchinus, *n* id etiam continuare in Eremita concedens, addit et decipi in hoc Suarium nec enim tanto viro talis censura erat contorquenda, multo minus, quia nullam sui dicti Marchinus, si recte perpendatur, rationem affert; & insuper, rationi a Suario allatæ non respondet.

At quis eiusmodi Eremitæ dispensabit? id non explicat Suarez. Sed ego author essem Episcopo, vt regulariter rem remitteret ad Summum

Pon-

Pontificem, ad quem pertinet *o* approbare modos bene, vel male viuendi.

Duo denique hic aduerte. Alterum: celebrantem posse Missam inceptam prosequi sine Ministro si Minister forte abijt, *p* & aliquantulum expectatus non veniat, quia, quamuis, necessitate vrgente, à Missa incepta desistere quis possit, de quare *infra q suo loco*; defectus tamen Ministri non est necessitas tanti momenti, quantum ad desistendum requiritur.

Alterum est, Ministrum, nisi desit in necessarijs (vt si v.g. materiam ineptam sua culpa Sacerdoti tradat) & citra scandalum, & contemptum in suo ministerio, vix *r* posse grauiter peccare; nam si relinquat respondere, vel inseruire, in quo debet, non videtur, in re graui, delinquere. Adde nec obligari esse in gratia; quare si cum conscientia peccati mortalis inseruit, non propterea nouum mortale committit: immo puto, si cum debita reuerentia accedit, ne venialiter quidem peccare, sicuti nec venialiter peccaret, si alias spirituales exercitationes exhiberet.

o Lege Bellar. de Monachis c 4. Rodriq t.1 q Reg 1. att.4 circa mediũ Peyr. t 1. in const. Pyrrhi à n. 2.
p Henriq. quem sequitur Hur d.4. de sacrif. diff 12. circa finem.
q Infra l.2.c 7.§.1.
r Bonac. de Euch: d.4 q. vlt p.9. n.36

§. VI.

Sanitas Corpori.

1 NOn loquimur, quænam sanitas requiratur, ad hoc, vt ordinari quis rite valeat in Sacerdotem; id enim pertinet ad Tractationem de Irregularitate; sed ? posito quod sit Sacerdos, quæ nam necessaria sit, vt licite celebrari ab ipso possit.

2 Illa requiritur, quæ non obstat integritati. & reuerentiæ sacrificij. Hinc à Sacris Canonibus mox recitandis excluduntur a munere sacrificandi patientes morbum, caducum, demoniaci, capite læsi, cæci digitis carentes, vomitu laborantes, & similes; magna enim esset irreuerentia, vel relinqui propter hæc sacrificium imperfectum, vel indecenter tractari.

3 Illos ergo, qui morbo caduco, vel simili, qui facile reuertitur, vexantur, ita conualescere oportet, vt per experientiam alicuius temporis recuperatam salutem probent.

Pro Demoniacis, aliqui *a* experientiam anni de recuperata salute exposcunt; pro alijs *b* morbis, experientiam triginta dierum. Sed rebus bene perpensis merito plerique *c* concludunt ad Episcopum pertinere iudicium, an aliquis liberatus sit morbo, pensatis morbi, & personæ conditionibus. Legatur omnino Suarez, *dd* qui pro ijs qui iam Ordinem susceperunt, de quibus loquimur, ait requiri quidem Iudicium Episcopi sed id non esse dispensationem, sed Declarationem tantum, si Declarationem intellige authenticam idest a Superiore dimanantem; nam propterea ego censeo non sufficere, si fiat a Doctore priuato. Posse tamen fieri a Prouinciali pro suis subditis Regularibus, nudius tertius pro quodam Patre Capuccino interrogatus, putaui: quia satis illa pro subditis est authentica Declaratio.

a Iuxtà C. Communiter dist 33.
b Iuxtà C Nuper 7. quæst 2.
c Suar Say Regin. alijque apud Bon. de Irregul. d.7. q. 2. p.2 nu 22.
dd Suar. de Cens. d 51. sec. 4. num. 5. & 7.

4 Ijdem insuper ibidem notant, laborantem morbo caduco, si raro, puta, semel in mense cadere in terram solet, idque absque clamore, vel spumaru emissione, vel horribili corporis agitatione, posse celebrare, adiuncto socio sacerdote ieiuno, qui possit, si fuerit opus perficere sacrificium.

5 Denique, qui lepra, vel simili exteriori deformi morbo laborat, in

quo tamen non sit prædictum periculum, sed solum quidam horror
d Suar. de Sacram. d.sp. 82. initio. astantium, non excluditur *d* omnino ab Altari, sed prohibetur ne celebret in publico.

§. De Lusco dixi c. 5. §. 5. num. 1.

§. VII.

Mundities Corporis, & lotio manuum.

1 DE his sufficit afferre, quæ breuiter notat Suarez. *Decens*, inquit, *a mundiiia corporalis à Sacerdote Sacrificaturo ad-*
a Suar. de Sac. disp. 82. in proemio fi. *hibeatur, quantum recta ratiò dictas, & ideo iuxta Missalis regulas, Sacerdos celebraturus manus corporaliter lauat; nam, licet id etiam fiat, in significationem spiritualis munditia; tamen etiam fit propter ipsam munditiem corporalem, & omitti facile non debet; quamuis non videatur illa sufficiens materia rigorosi præcepti.* Hæc ille.

2 Idem propter similem rationem erit de lotione manuum post spoliata sacras vestes; id quod per hanc occasionem hic adnotasse sufficiat.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE SACRIFITIO MISSÆ Expedite Celebrando

LIBER SECVNDVS

De ijs, quæ ad Sacerdotem Pertinent dum actu celebrat.

CAPVT PRIMVM.

De intentione Sacerdotis in celebrando.

§. I.

De fine, quem potest, vel debet intendere Sacerdos, in faciendo Sacro.

1
Acrificium, inter omnes actiones Virtutis Religionis, est excellentissima actio, qua scilicet, veneramur Deum O. M. dignum esse, in cuius honorem, vel nostra ipsa vita destruatur; id, quod significare profitemur, non quidem verbis, sed ipsa actione Sacrificij; in quo semper esse debet destructio rei oblatæ. Offertur autem in Missa ipse Christus Dominus, eiusdemque Christi destructio interuenit; quatenus, per consecrationem Corporis, & Sanguinis, ponitur idem Christus in proximo statu, seu via destructionis, quia nimirum ex vi consecrationis Christus reproducitur sub speciebus panis, & vini, & vt sic reproductus ponitur in tali statu, vt mox, corruptis speciebus, destruatur, seu desinat esse; non quidem destruatur absolutè, sed ex vi amissionis talis esse reproducti; Siquidem, si per impossibile, nõ esset in sua reali existentia in Cœlo; sed solum in esse Sacramentali sub his speciebus; certe, ex vi corruptionis talium specierum, destrueretur omninò, & non amplius existeret. Vides verã destructionem victimæ? Quare, sicuti non, quando physicè moriebatur, sed quando iugulabatur, seu grauiter percutiebatur a Sacerdote Ouis verb. gr. dicebatur mactari, seu sacrificari; & liquida, vt vinum, & oleum non, quãdo physicè destruebantur, sed quando in terrã, v.g. vel ex toto vel ex parte effundebãtur, dicebantur sacrificari, seu libari; sic quando in Consecratione accipit Christus hunc statũ, quo proximè ponitur in via ad dictã destructionẽ, rectè sacrificari vere, & realiter dicitur: Nam quemadmodũ per grauẽ percussionẽ ouis moritura inde ad quadrantẽ v.g. & vinũ, oleumue per effusionẽ desitura inde ad aliquod tẽpus, quia ponuntur in proximo statu destructionis, in omni loquẽdi proprietate dicuntur Sacrificari; ita Christus Dominus, quia ponitur sub speciebus, inde ad modicũ tẽpus, ijs

7 Denique, si propter finem indifferentem, quis principaliter, celebraret, v.g. vt amico compl ceat, alias non sacrificaturus, idem dicendum erit, scilicet non peccaturum mortaliter. Ratio est, quia, vt modo dictum est, non intercedit voluntas omittendi aliquod graue præceptum. Puto tamen venialiter peccaturum, quia ordinare res sacras, & spirituales ad hæc temporalia nõnulla peruersio est, licet minor, quam si ordinentur ad finem venialiter malum, de quo, in præcedēti numero.

8 Sed audi, quod Deus te amet, Lector, id quod, quæ diximus, illustrabit. Erat quidem Concionator cæterum pius, ac Religiosus, qui tamen concionari in diebus Quadragesimæ respuebat, nisi stipendium à prædicationis ministerio ipsi promitteretur. Rursus erat alius, qui inuitatus ad faciendum in quadam villa Sacrum, ibat p.e libenter, quia, ibi opiparè a Domino villæ excipiebatur, Sacrum tamen bona deuotione operari, seque ad illud, pro virili parte, disponere solebat, ita vt facetè vsurparet, se agere gratias consueuisse illi Domino, pro epulo temporali, non minus, quàm pro spirituali. Hi duo Concionator, & sacerdos, cum ego Messanæ, olim in Collegio nostro, versaret, simul conuenerunt ad interrogandos nostros, an peccarent? Dixi, peccare dumtaxat venialiter, nam ordinabant Concionem, & Sacrum ad fines illos temporales, cum interim vltimatæ consisterent in Deo, propter quem conciones vtiliter, & Sacrum religiosè peragebant. Addidi tamen facile eos potuisse, etiam a veniali se liberare, si solum, minus principaliter, intenderent, alter honestam refocillationem, alter honestum lucrum.

§. II.

De intentione, quam Sacerdos habere debet consecrandi ante, vel dum operatur Sacrum,

Præmittitur diuisio, & explicatio Intentionis.

1 INtentio consecrandi absoluta (nam de conditionata agere pertinet ad Scholasticos) quam Sacerdos habere potest, dum Sacrificium celebrat (id, quod est commune in conficiendis omnibus Sacramentis) quadruplex est. Actualis, Habitualis, Virtualis, Interpretatiua.

2 Intentio Actualis est, qua quis actu intendit aliquid facere. Estque duplicis generis. Prima, qua, quis aduertens quid faciat, volens, illud agit. Secunda, qua quis reflectens ad ipsam voluntatem qua vult, aliquid agere, illam vult. Hanc intentionem in actu signato, illam in actu exercito, appellat caietanus. a

a Cai. apud Suar. de Sacr. in fine co. ad quæst. 64 Sancti Tho. de Sacr. ar. 8

3 Habitualis est intentio mere præterita, nondum retractata, v.g. intentio, quam heri habui eundi Romam, si eam non reuocaui, nec aliud addidi, dicetur hodie Habitualis. Alio modo etiam sumitur intentio habitualis, pro habitu scilicet ex frequentatis actibus acquisito aliquid intendendis, Vt si quis v. g. sæpe digitos volens moueat; etiam dormiens, etiam amens ad illos mouendos, sine aduertentia se applicabit.

4 Virtualis est eadem prædicta intentio pręterita nam dum retractata, sed addit vnum, quod remaneat, in homine, & influat in opus, quod de præsenti homo facit v. g. heri intendi ire Romam; hodie nihil expresse, de Roma cogitans, assumo media, idest, surgo è lecto, ex eo domo, nauim conscendo, &c. dicor in his medijs assumendis habere intentionem virtualem adeundi Romam. Addit ergo virtualis supra Habitualem vnum aliquid per quod moueor ad illa media peragenda, quæ ad finem heri propositum, & nunc non cogitatum, conducunt.

Quid autem sit hoc aliquid, quod in me remanet post intentionem heri habitam, quodque me nunc mouet ad illa media suscipienda, grauis est inter Doctores disputatio. Et *b* alij quidem docet, esse applicationem potentiarum externarum hominis, quæ ex vi intentionis præteritæ, remanent applicatæ ad ea media. Alij putant, *c* esse connexionem quandam, quæ remanet inter primam intentionem, & subinde inter actiones subsequentes. Alij dicunt, *d* esse quandam entitatem necessario a prędicta prima intentione relictam in Imaginatione, & Appetitu sensitiuo, seu etiam, saltem aliquando, *e* in intellectu, & voluntate, quæ entitas (quamuis modo vix perceptibili) mouet potentias ad illos consequentes actus. Quæ tamen omnia, & similia in Scholis agitanda relinquere nostrum est.

b Suar. de Sacr. d. 13 sec. 3. §. Auo cir ca.
c Vasq. de Sacram. disp. 138. ca. 6 n. 78.
d Conin. de Sac. q. 64 ar. 8. dub. 2.
e Delugo disp. 8. de Sacr. sec. 5. à n. 84.

5 Denique intentio Interpretatiua, quam Indirectam etiam appellamus, est ea, qua, quis aliquid vult, tantum in causa; vt, si quis, sciens, se solitum in ebrietate occideres homines velit, ebrietatem; Indirectè, & Interpretatiuè dicetur velle, seu intendere homicidium. His positis duobus dictis rem, quæ ad nos facit, expediam.

Intentio Actualis, & Virtualis approbatur in casu nostro, non vero Habitualis, & Interpretatiua.

6 Dico primo, intentionem Actualem consecrandi, vt etiam Virtualem sufficientem, esse *f* in Sacerdote, ad hoc vt validè, & sine culpa sacrificium celebret. De Actuali non indigemus probatione. De Virtuali ratio est, quia Deus non requirit aliam intentionem in administrandis, & conficiendis Sacramentis, nisi illam, qua homo rationali, & humano modo operatur, qualis est intentio virtualis, cum qua communiter homines operantur, nam perpetuam, actualem intentionem ad rem, quam intendunt, nec habent, nec moraliter habere mortales possunt, cum pateat experientia, tunc minus nos, actu, attendere, cum maxime attendere conamur. Adde quod, cum tam facile sit humanæ menti ad alia diuertere, si actualem intentionem omnino requisisset Christus Dominus in Sacramentis conficiendis, ea continuæ nullitati exposuisset.

f Iidē alij 33. passim.

7 Dico secundo intentionē habitualem, vel interpretatiuam sufficientem non esse. *g* Ratio est, quia consecratio, vt etiam quælibet alia Sacramenti confectio est instituta a Christo, vt exerceatur, sicuti modo dictum est more rationali, & humano, non vero veluti a Psythaco, quod fuisset inde entissimum, cum ministerium, quod fit nomine Christi peragendum esset more brutali: At actio per intentionem habitualem, vel interpretatiuam facta, non est in se, & formaliter libera, vt patet, quia vt sic, potest fieri ab amente, vel ebrio, vel dormiente.

g Iidem.

Praxis prædicta intentionis consecrandæ.

8 EX his infero primo, quòd Sacerdos, quamuis propter deuotionem, & reuerentiam debeat procurare Actualem intentionem, in ea tamen procuranda anxius esse non debet. *Ait bene Caietanus* (sunt verba Suarij) *h Actualem intentionem non esse intelligendam in actu signato, quia nec necessarium est, nec expedit, vt sacerdos v. g. dum consecrat, hunc actum interius repetat, Ego intendo conficere, sed melius est, vt de ipso ministerio à se conficiendo cogitet, quam vocauit Caietanus Actualem intentionem in actu exercito, & est potius: attentio quadam ad res sacras peragendas, cum qua est coniuncta voluntas perficiendi eadem ministeria. Quamuis necesse non sit hanc semper actu exerceri, neque nimiam diligentiam ad hoc exhiberi.* Hæç Suar. quid ideo aduertit hæc quę

h Suar. in fine Coment ad q. 64 S. T. de Sacram. art. 8.

est intentio Actualis, non esse necesse semper actu exerceri, quia succedere sufficienter potest virtualis.

9 Infero secundo duos casus, quorum resolutio dilatare poterit conscientiam Sacerdotis. Sit primo, Sacerdos, qui post Ordinationem habeat semel tantum hanc intentionem: Ego, quoties in tota mea vita induam Sacras vestes, accedam ad Altare, & Sacrum aggrediar, volo consecrare; si nunquam eiusmodi intentionem reuocet: sed nec vnquam renouet. valide ne, consecrabit, & licite, in tota sua vita, Dico consecraturum valide, & licitè. Valide, quia in assumendis aduertenter, vt suppono, illas sacras vestes, in accedendo ad Altare &c. adest virtualis intentio. Licetè, quia non est Sacerdos obligatus nisi habere intentionem conficiendi Sacramentum more humano, vt supra dictum est num. 9. quam satis, superq; hic iam habet.

10 Sit secundo Sacerdos, qui rite initietur Sacerdotio, nec vnquam aliam intentionem consectandi habeat; sed nec habeat contrarium non consecrandi, & sic celebret per totam suam vitam, valide ne, & licitè consecrabit; Dico valide, & licitè consecraturum, si in ceteris non desit, Ratio est. quia ex vna parte, in assumptione Sacerdotij adest sufficiens intentio consecrandi, hoc enim quis vult, dum vult fieri Sacerdos, illudq; munus exercere? & ex alia, sufficiens intentio adest virtualiter in ipsa actione, qua Missam celebrare intendit, & ad eam se disponit, vel in aliis actionibus, & precibus precedentibus consecrationem.

11 Sed placet verba Henriquez *i* afferre in hanc rem, ne cui scrupuloso videatur noua doctrina hactenus tradita. *Intentio uirtualis*, inquit, *dicenda est quamuis non uideatur fluxisse ex efficaci ui, & motiuo primæ intentionis, aut quia licet nunquam habuit intentionem sic expliicitam: (uolo facere, quod Romana Ecclesia intendit, idest, quod Christus instituit) habuit tamen confusam, ut si quis Ordines sacros suscipit, ut fiat Sacerdos, & minister Ecclesiæ, & absque alia formali intentione (si nunquam habuit contrariam) consueuit celebrare, & ministrare sacramenta etiam cum distractionem mentis, hic enim, conficit Eucharistiam, & alia Sacramenta.* Hæc Henriquez, & paulo aliter Reginaldus *l*

i Henriq. lib. 1. c 10. nu. 2.

l Reginal. to. 2. lib 26. c. 3. n. 38.

12 Quando igitur aliqui docent intentionem, qua quis suscipit ordines hoc animo, vt fiat sacerdos, non sufficere ad conficienda sacramenta, rectè docent, quia hæc tantum est intentio Habitualis; at addito quod sacerdos vestes sacras induat, Missæ orationes dicere accipiat, &c. iam non sistit in mera intentione Habituali, sed addit Virtualem, atq; adeo hanc sufficere merito, docuit dictus Henriquez, aliique, relati a Bonacina *m*

m Bonac. de Sacr. disp 1 q. 3. p 2. §. 3 num. 15.

13 Addo quod in nostro casu vix moraliter fieri potest, vt non adsit aliquando ipsa Actualis intentio consecrandi, quando enim sacerdos exiens v. g. domo, statuit Missam celebrare, & quando in ipsa Missa dicit sic, *Fiat Sacrificium nostrum vt placat tibi*. Item *benedic hoc Sacrificium*. Item *ut nobis corpus, & Sanguis fiat dilectissimi Filii tui*. Immo & quando actu consecrat, proferens verba Consecrationis, actionesque sacras exhibens, quid aliud facit, nisi saltem in actu exercito, vt modo loquebatur, ex Caietano, Suarez, Consecrationem intendere.

§. III.

Supra quam materiam cadat Intentio consecrandi.

1 QVamuis, cum de materia Consecrationis agendum erit, hec questio tractanda esset, hic tamē cum de intentione agimus, cōmodū

etiam

etiam habet locum, quam, per aliquot casus magis practicos, discurrẽdo, expediemus.

PRIMVS CASVS

De particula ignota Sacerdoti.
Vbi
Defenditur Nunus contra Dianam.

2 MInister posuit, supra Corporale, in Altari, particulam consecrandam, nec id, ante, seu sciuit, seu aduertit sacerdos, aduertit autem post Consecrationem: dubitauit, an remãserit Consecrata: quod est, dubitasse, an intentio consecrandi se extendat ad materiam sacerdoti præsentem, quamuis ipsi incognitam.

3 Docet Diana, *a* Nunum *b* asserere, remansisse consecratam; quia intentio sacerdotis, nisi contrarium voluerit, cum præsumatur religiosa, præsumitur ferri ad omnem materiam consecrabilem præsentem.

4 Sed vera sententia, meritò, negat, *c* quia voluntas non fertur ad omnino incognitum, quare voluntas sacerdotis, quantumcunque religiosa, non extenditur ad consecrandam formulam sibi protsus ignotam.

5 Dixi (docet Diana) nam vt obseruat Delugo, *d* id Nunus nequaquam dicit, loquitur enim in alio diuerso casu, scilicet quando sacerdos aliquam Hostiam præparauit, postea vero a sacrista v. grat. vel ab alio, vice illius Hostiæ, ponitur alia Hostia, inscio sacerdote, vel inueniuntur esse duæ Hostiæ, loco vnius, in quibus casibus Nunus dicit illas manere consecratas, quia non alligauit sacerdos intentionem suam ad consecrationem illius Hostiæ, quam suis manibus præparauit, vt excluderet aliam postea in altari acciperet consecraadam: semper. n. intendit consecrare id, quod in altari ad hoc idem ipse inuenit, & accipit consecrandum, quæ doctrina vera est propter rationem mox numero nono dicendam, illam autem, quam ei authori tribuit Diana, esset omnino falsa, & improbabilis propter rationem num. præcedenti dictam.

a Dian. p. 2. tr. 1 8. ref 19.
b Nugnus 3. p. q. 74 ar. 2. diff. vltimn.
c Coninch. Se sacr. q 74 ar 2. dub 3 n. 39. aliiq; apud eund. Dianam.
d Delugo de sacr. l. 8. sec. 7. n. 218.

SECVNDVS CASVS.

De *Hostiis numeratis, quæ non omnes consecrari intendantur.*

6 OFfert minister sacerdoti decem Hostias (vt ipse putat) consecrandas, quibus nec plures, nec pauciores intendit consecrare sacerdos, sed inuentæ post consecrationem fuere vndecim, vel nouem, sunt ne consecratæ omnes, nullæ, an decem dumtaxat?

7 Dico sacerdotem male fecisse astringendo intentionem ad solas decem, debeat enim, iuxta Ecclesiæ consuetudinem, velle consecrare omnes præsentes inibi consecrabiles. Sed quandoquidem in hunc errorem incidit, sciat cum communi opinione, *e* nullam a se fuisse consecratam. Ratio est, quia intentio ministri debet respondere, & quadrare verbis, quibus consecrat, & verba intentioni, secus per verba non significaretur, quod intenditur. cum ergo verba sint demonstratiua per pronomen, hoc; determinata esse debet materia, & quę signari, demonstrarique possit per dictum pronomen. At in casu, de quo loquimur, falso demonstrantur a sacerdote decem. quandoquidem tot non sũt, & sic per verba nõ significatur, quod intẽditur, adeoq; nec consecratur.

e Suar. de sacr. d. 43. sec. 6. parag. & hinc Coninch de sp Euch q. 74. art. dub. 3 à n 31.

8 Simile

8 Simile quid dicunt Doctores, f in eo casu, quo (licet cum sacrilegio) vellet quis vnam partem proportionalem Hostiæ, vel mediam, non designatam consecrare, quia in nihil determinatè ferretur intentio; cum tamen, si mediam v. g. ex parte sibi dextera vellet (licet item cum sacrilegio) consecrare, validè fieret consecratio, quia iam est pars determinata. f Idem ibid.

Quid, si quis ita intendat? Volo consecrare eas particulas, ex his præsentibus, seu eam partem huius Hostiæ, quam vult Antonius, vel quam vult Deus? Dico in irritum ire Consecrationem. Ratio est iam dicta, quia, nisi ipsi Sacerdoti antea manifestata sit ea hominis, vel Dei voluntas, non posset per illud pronomen, hoc, significare determinatè materiam illam. An tamen possit offerri Sacrificium pro eo, quem vult Deus, dicam c.2.§. 9. num.17.

9 Denique aduerte, quod si quis, cum sint Hostiæ vndecim v. grat. appositæ, vt consecrentur, ipse tamen, vel nesciat numerum, vel etiam existimet esse decem, vel tredecim, seu plures, vel pauciores, intendat autem, (vt intendere semper debet) omnes præsentes consecrare, omnes consecratæ remanebunt. Ratio est, quia error ille, vel ignorantia, in intellectu nihil obstat intentioni practicæ volentis omnes præsentes, & sibi in confuso cognitas consecrare.

TERTIVS CASVS.

De Hostijs non consecratis fortè confusis cum consecratis.

10 SI accidat per alicuius incuriam misceri particulas cõsecratas cum non consecratis, consecretur g totus cumulus cum intentione consecrandi eas, quæ consecratæ non fuerint: nam sic, quia iam intentio est ad determinatam materiam, licet soli Deo, vel Angelis notam, eæ, quæ consecratione indigent, consecrabuntur. Neque enim necesse est, vt omnes partes materiæ consecrandæ à Sacerdote cognoscantur; cum ad hoc, vt intentio determinatè feratur in materiam, non requiratur distincta eiusdem materiæ cognitio; sed satis sit confusa; secus, quando in magna Pixide multæ formulæ sunt consecrandæ, cum non omnes distinctè noscantur, in irritum abiret earum consecratio, contra sensum, & praxim omnium Fidelium, & Ecclesiarum. g Idem ei atque Bauci in sec. q. 47.

QVARTVS CASVS.

De Hostiis super Altare, non vero super Aram consecratam positis.

11 SAcerdos celebraturus habet in Sacristia intentionem consecrandi formulas: accidit autem, vt illæ inclusæ in consueta Pixide collocatæ super Altare fuerint a Ministro, non autem super Aram cõsecratam, seu supra Corporale. Processit in Sacrificio Sacerdos, consecrauitque Hostiam maiorem, sine vlla prorsus prædictarum formularum memoria: Remanserunt hæ formulæ consecratæ, nec ne?

12 Tannerus, aliique apud Dianam b probabile putant remansuras consecratas. Ratio est, (inquiunt) quia Sacerdos habuit intentionem actualem illas consecrandi, nec vnquam reuocauit: & ex alia parte processit ad faciendum Sacrum, & ad consecrandas eas omnes a se animo destinatas, quæ sibi præsentes essent, vt certè hæ fuerunt. Et quãuis si aduer- g Diana p.3.tr. 6. Res. 103. & p.5. tr. 14 res. 19.

si aduertisset illas carere debito situ, reuocasset intentionem, non tamen in facto reuocauit.

Afferunt exemplum, nam si Sacerdos aduertisset se forte esse in peccato mortali, abstineret a consecrando; si tamen non aduertit, non propterea non valide consecrat: non enim est considerandum, id quod fecisset, sed quod actu intendit, & fecit.

13 Suarez, *i* alijque, verosimilius, docent non remansuras consecratas. Ratio est, quia contra consuetudinem Ecclesiæ est, & peccatum, extra Aram, & Corporale, velle consecrare. Ergo cum omnis Sacerdos præsumēdus sit habere intentionē conficiendi Eucharistiam ritè, & sine peccato, præsumitur noluisse consecrare in prædicto situ.

i Suar. de Sacr. d. 43 sec. 6. §. Sed ubi cie Gauant in Rubric. Miss. p. 3. Tit. 7. n. 4.

14 Sed claritatis, & doctrinæ gratia, tres nobis sunt hic casus distinguendi.

Primus est, si Pixis continens particulas consecrandas posita fuit super Aram consecratam, itidemq; supra Corporale.

Secundus est, si posita fuit super Altare verb. gr. in cornu, seu versus cornu Epistolæ, & non super Aram consecratam, sed nec super Corporale.

Tertius est, si fuit posita super Corporale quidem, sed non supradictam Aram, accidit enim sæpe, vt Corporale latius extendatur quā Ara. Vel contra, si super Aram, & non super Corporale, id, quod euenire posset in casu, quo angustius esset Corporale, quam Ara.

14 Dico Primo, in primo casu eas particulas remanere *l* consecratas. Ratio est, quia ex vna parte iam ritè, & sine peccato fit eiusmodi consecratio, & ex alia, adfuit sufficiens intentio in Sacristia, ex qua processit ad consecrandas omnes Hostias animo destinatas.

l Suar. Reg. Conin. alijq; apud Bonac. de Sacris disp. 4. q. 2 p. 6. nu. 4.

Atque hic nota id verum esse, hoc est, remanere consecratas, etiam si Sacerdos non aperiat Pixidem forte clausam, quando profert verba consecrationis. Ratio est, quia non est necesse, vt videatur a Sacerdote materia consecranda, cum sufficiat, si sit præsens, & demonstrabilis per pronomen, Hoc, qualis certè est ea materia, quæ est clausa in Pixide, & qualis non est si clausa foret in tabernaculo, vel post parietem, vt passim Theologi *m* docent.

16 Dico secundo, in secundo casu, eas particulas non remanere consecrata. Ratio est illa, quam diximus ex Suario *nu.* 13.

m Ibidem.

17 Ad rationem contrariæ sententiæ Tanneri, relatæ *n.* 12. Respondeo, negando Sacerdotem habuisse intentionem illas particulas, in indebito situ, positas, consecrandi: immo dicimus habuisse implicite intentionem non consecrandi, vt probat ratio Suarij.

18 Exemplum allatum contra nos de Sacerdote non aduertente se esse in peccato mortali, videtur vrgere: & vrgerent fortasse magis alia exempla, quæ potuissent adduci, Nam si V. G. Sacrista Hostias confecisset cum fermento, certè, si illas nesciens Sacerdos Latinus consecraret, valide consecraret, licet si sciret, nunquam consecrasset. Eodem pacto, si mente distractus Sacerdos Hostiam non obtulisset, sanè si aduerteret, illam non oblatam nunquam consecraret, & tamen si consecrat, valide consecrat, & alia plura sunt non absimilia.

Quibus tamen responderi, non difficulter, potest. Nam in casu dictorum exemplorum, debuisset Sacerdos, vel nihil, vel vnam tantum speciem, idest vinum consecrare si sacrificare voluisset, & illos defectus noluisset: id, quod nullo modo præsumendum est velle ipsum, quia id repugnaret cum voluntate, quam supponitur habere integre sacrifi-

c. ndi

candi. At in casu nostro, nolens illas particulas non ritè collocatas consecrare, bene stat cum voluntate celebrandi integrum Missæ Sacrificium, legitimam Hostiam maiorem solum consecrando: quare, in hac voluntate integrè celebrando, non inuoluitur voluntas consecrandi particulas existentes in situ indebito, cum contra, in eadem voluntate integrè celebrandi, inuoluatur voluntas consecrandi in mortali non cognito, in fermentato, in non oblato.

19 Dico Tertio in tertio casu apparere aliquam difficultatem, eius tamen resolutionem dependere ab ea quæstione, an sit peccatum consecrare hostias positas supra Corporale, sed extra Aram consecratam, vel supra Aram, sed extra Corporale; si enim est peccatum, cum intentio Sacerdotis, vt diximus cum suario num. 13. sit religiosa, non se extendet ad Hostias extra Aram, vel extra Corporale collocatas: si non est peccatum, extendetur. Cum ergo communis doctrina sit, esse peccatum, vt ex suptadictis *n* paret, sequitur, verosimilius esse, non remanere consecratas. n Lib. 1. c. 5. para 1. a n. 1. & parag. 3. n. 1. o Doctores cit.

20 Quoniam vero res in secundo, & tertio casu, vt omnes *o* fatemur, valde dubia est, ideo non profanè agendum cum his particulis, sed vel sub conditione in alia Missa sunt consecrandæ, vel sumat idem Sacerdos post assumptum Calicem.

Quid si quis consueuit consecrare particulas collocatas extra aram, & extra corporale, sed sufficienter sibi præsentes putans, ex ignorantia inuincibili id rite fieri. Secundo Resp. tunc eas futuras consecratas, quia etiam. Si aduersiset consecrasset, vt supponis (& quidem valide consecrasset, quia sunt sufficienter presentes) vnde is sacerdos per accidens ratione suæ ignorantiæ, & consuetudinis, nec habet, nec presumitur habere aliam voluntatem, non consecrandi in illo situ qui vere est indebitus; iam enim ipse putat esse debitum, atque adeo rite se ac sine peccato consecrare quare ipsi non obstat præsumptio a suario & a nobis dicta. *n.* 13. & *n.* 16.

21 Vnum denique aduertit Layman, *p* quod si sacerdos ita secum statuat. Si contingat me, tempore oblationis, non recordari formatum appositarum pro communione populi, vel si contingat, tempore consecrationis, me non recordari oblatorum, tunc nolo ea consecrare; aduertit, inquam, Layman, quod fiet quidem sicut intendit, sed videtur peccare, eo, quod intentio talis conformis non sit communi, intentioni, ac praxi Ecclesiæ. Hæc ille. p Layman. lib 5 tr. 4 c 2 n. 15 fine.

22 In qua doctrina vnum placet, alterum nequaquam. Placet, quod fiet sicuti sacerdos intendit, id enim verum, ex communi doctrina, est. At quod peccet, si taliter apud se statuat, non placet. Peccaret quidem si id intenderet de sua Hostia, nam sic, supposita humanæ memoriæ fragilitate, subiiceret periculo validitatem sui sacrificii; si tamen id intenderet de formulis, de quibus Layman agit, non video vnde contrahatur peccatum; tunc enim sacerdos si oblitus esset, iam esset certus se illas non consecrasse; & ex alia parte, nulli se periculo exponeret. Quod autem eiusmodi intentio sit contra praxin Ecclesiæ, verum quo ad Hostiam necessariam sacrificii, propter dictum periculum non sacrificandi valide, sed quo ad particulas sacrificio non necessarias, fuisset eiusmodi praxis probanda, non supponenda.

QVINTVS CASVS

De Guttis vini in calice discontinuis
Vbi
Defenditur Coninch contra Layman.

q Coninch. de Eucharist. qu. 74. art. 3. dub. 3. nu. 3.

23 QVod in hoc titulo proponimus sic resolui Aegidius Coninch. q *Nota legitimam intentionem consecrationis Calicis secundum communem, & optimā praxim ferri solum circa omnem humorem consecrabilem, qui in Calice per modum continui continetur. vt comprehendat etiam aquā vino permistam (quæ etsi in vinum non conuertatur, verè consecrari potest) & guttas vini, quæ proxime continuo liquori Calici intrinsecus adhærent, ita, vt, parua Calicis agitatione, reliquo vino misceantur. Tales enim guttas vini, vel prius abstergi, vel cum reliquo vino consecrari omnino expedit, ne materia non consecrata misceatur consecrata. Quare nisi consecrans aliud expresse intendat, censetur communiter hanc totam materiam, & nullam aliam consecrare, & consequenter, nec guttas remotiores, circa extremum labrum Calici adhærentes. Quamuis magis expediat prius omnes guttas, præsertim remotas, abstergere, & tunc simpliciter omnem materiam consecrabilem, quæ est in Calice consecrare. De guttis autem externis Calici adhærentibus, nihil laborandum est, quia nemo, nisi id expresè intendat (quod cum iniuria Sacramenti fieret) censetur eas velle consecrare.* Hæc Coninch.

r Layman lib. 5. tr. 4. c. 2. nu. 15.

24 Layman r vero, cum de hac re, ferè, eadem exscripserit, sic addit. *Quod porrò Coninch ait, eas quoque vini guttas consecrari, quæ intra Calicem reliquo liquori proximè adhærent, vt leui Calicis commotione admisceantur, difficultatem habere videtur: quandoquidem determinari non potest, quanta omnino esse debeat talium guttarum propinquitas: fatetur enim ipsemet remotiores non consecrari; Neque vero potest consecratio (sicuti neque alterius Sacramenti confectio) pendere à futuro euentu contingente, vt nimirum ea solum guttæ consecrentur, quas postea continget* Calicis *agitatione reliquo liquori commisceri.* Hactenus Layman.

25 Verum enim vero videor me posse Aegidij partes agere: & vt clarius procedat defensio: Inquiro, si contingat (vt sæpe, ne dicam, semper, profectò, contingit) te immediate ante consecrationem commouere, seu ad latus flectere Calicem: quo motu, totum vinum ad latus cuppæ adlabitur, deferens vino conspersum aliud latus; Inquiro, inquam, si proferas supra huiusmodi Calicem sic inclinatum consecrationis formam, illud vinum, quo alterum latus conspersum est, consecratur, necne? Sanè consecratur, quia continuum est cum reliquo: secus reposito in suo recto situ Calice, aliquid non consecratum, remaneret in Calice admistum materiæ consecratæ, quod nemo admittet; quamuis enim id sit tam modicum, vt peccatum fuisset (cum non sit potabile, immò vix sit sensibile) illud, separatim, consecrare, tamen quando est vnitum, & continuum cum cetero, est apta materia consacrationis. Fac item aliquam guttulam ita adhærere interiori Calici, vt etiamsi vinum sed propter eius exiguum pondus non misceatur tota cum vino, solumque remaneat vnita vino: seu, quod frequentius accidere potest, fac vnam aliquam similem guttam immediatè ante consecrationem ex superiore parte Calicis cadere in vinum, & cum ipso commisceri, remanente, vt oportet, illa parte superficiei calicis, in qua erat gutta, & per quam transiit, dum cecidit, remanēte, inquā, respersa, seu intincta vino; inquiro, illa

ro, illa guttula veluti supernatans, vt ita dicam, & hæ partes modicissimæ vini, quibus pars dicta superficiei Calicis respersa remanet, consecrantur ne, dicta statim, antequam arescant, consecratione? Certe consecrantur in omnium sententia, quia iam sunt continuæ cum reliquo liquore.

26 Dico igitur Aegidium de his guttulis loquutum fuisse, quæ adhærent superficiei interiori Calicis, & sunt aliquo tandem modo physicè continuæ cum cetero vino, non vero de iis, quæ sunt separatæ (vt credidit Layman) licet quacumq; ratione vino sint vicinissimæ.

Patet id ex ipsius Aegidii verbis, & multo magis ex iisdem verbis, vt à Lyman referuntur. Hæc sunt verba Aegidii. *Vt comprehendat guttas uini, quæ proximè continuo liquori Calici intrinsecus adhærent.* Non dici *prope*, sed *proxime*, quod non potest intelligi, nisi de gutta, quæ tangat vinum continuum: secus non esset proximè, quod est superlatiuum, idest, ita, vt magis propè esse non possit. Adde quod ipse sic paulo ante dicit. *Nota legitimam intentionem consecrandi ferre solum circa omnem humorem consecrabilem, qui in Calice per modum continui, aut quasi continue continetur, ut comprehendat etiam aquam uino permistam, & guttas uini, quæ proxime continuo liquori Calici intrinsecus adhærent, &c.* Iam, gutta separata, licet vicina vino, nec est continua, nec quasi continua vino. Ergo illam excludit, non includit Coninch a materia consecrabili. Includit vero guttas aquæ immistas vino, quia licet contiguæ sint; in rigore philosophico, vino; dicuntur tamen propter illam admistionem, non immerito, quasi continuæ: includit pariter guttas illas à nobis dictas nu. 25. quæ non sunt quasi, sed verè continuæ cum reliquore, vt ibidem explicuimus. Quod autem addit Coninch, ita vt leui commotione admisceantur, ideo addit, quia guttæ eiusmodi, de quibus nos sermonem esse contendimus, facillimè per dictam commotionem admiscentur cum reliquo vino.

27 Sed videamus quomodo referat Layman Aegidii verba, sane in hunc modum. *Quod porro Coninch addit eas quoque uini guttas consecrari, quæ intra Calicem reliquo liquori proximè adhærent, ita ut leui Calicis commotione admisceantur, difficultatem habet, &c.* Profectò, si tales guttæ *reliquo liquori proximè adhærent*, ergo cum illo continuantur ergo si de his loquitur Coninch, (ipso fatente Layman) de continuis loquitur, non de separatis, quomodocunque vino vicinis; prima consequentia, in qua est vis argumenti, est certa; quia non potest intelligi guttam liquoris adhærere liquori eiusdem speciei, nisi cum illo, mediantibus particulis, quibus adhæret, continuetur.

28 Ex his ergo habemus, quod licet Bonacina [s] immerito Aegidium citans, sentiat guttas existentes intra Calicem, quamuis è vino separatas, consecrari, quia legitima Sacerdotis intentio fertur (inquit) in notam materiam existentem in Calice demonstrabilem per pronomen, hoc; propabilius tamen est cum Layman, [t] Coninch, [u] aliisq; [x] non consecrari: cum intentio legitima Sacerdotis feratur quidem in materiam existentem in Calice demonstrabilem per illud pronomen, sed certè continuam, non separatam.

[s] Bonac. de Euch. disp. 4. q. 2. p. 5. n. 5.
[t] Laym. loc. cit.
[u] Conin. h. loc. cit.
[x] Reginald. tr. lib. 19. c. 2. n. 19. Suar. in sacr. disp. 43 sec. 6.

An gutta separata in Calice debeant abstergi ante consecrationem.

29 PEccat ne Sacerdos si aduertens ante consecrationem adesse guttulas separatas intra Calicem, eas non abstergit, nec cum cetero vino, commotione Calicis admiscet?

Puto

Puto non peccaturum, habeat tamen animum consecrandi iuxtà intentionem Ecclesiæ. Ratio est; quia non obligamur, nisi humano modo, in his ministerijs nos gerere; non ergo ad curandam metaphysicam liquoris continuationem, sed solum continentiam eiusdem in eodem vase, Deo cetera relinquentes.

Nam propterea Coninch dixit expedire, Layman optimè Sacerdotem facere, si abstergat. Immo addo, aliquando nec expedire: si enim aduertas adesse eiusmodi separatas guttas, quando, discooperto Calice, in ipis, *simili modo*, *&c.* (vt mihi non semel accidit) puto non esse tunc scrupulosè accipiendum purificatorium, & cum admiratione aliqua astantium, qui eleuationem expectant, abstergendum, vel commouendum Calicem. Habe ergo prædictam intentionem, & prosequere.

An guttæ separatæ in Calice debeant abstergi post Consecrationem.

30 Post consecrationem vero, nunquam abstergendæ sunt illæ guttulæ, quæ forte adesse intra Calicem tunc aduertantur. Ratio est, quia cum non sit certum eas non esse consecratas, esset periculum abstergendi Sanctissimum Sanguinem. Assumantur igitur admistæ cum reliquo. Et quamuis nefas sit, materiam non consecratam consecratæ, temerè, admiscere; in hoc tamen casu, dubium, quod gutta illa sit consecrata, rationabilem reddit admistionem. Nec obstat periculum frangendi ieiunium naturale, quod timeri posset, si prius degluteretur gutta illa forte non consecrata, non obstat, inquam, propterea, quæ docet in simili Delugo. *a* Adde quod reuerentia, quæ illi guttæ, propter illud dubiū debetur, eiusmodi timorē facile superat.

a Delugo de Euch. disp. 15. sec. 4. n. 79

CAPVT SECVNDVM.

De Applicatione Missæ.

§. I.

Præmittuntur quædam necessaria de offerentibus Missam; eiusque valore.

1 VT facilius ea, quæ dicenda sunt de Applicatione Missæ, percipiantur; Præmittendum est, in hoc Sacrificio, interuenire *a* eos, qui offerunt, & eos, pro quibus offertur.

Qui offerunt sunt, Cristus Dominus, qui est principalis Sacerdos, Celebrans, qui est Christi minister, Ecclesia, seu cœtus fidelium, qui designat talem Ministrum, qui ipsius Ecclesiæ nomine offerat, Circumstantes, qui faciunt vnum suo modo cum celebrante, Denique dantes eleemosynam, pro dicenda Missa.

a Delugo de Euc. d. 19. sec. 9. n 123 & sec. 12 à nu. 239.

Ij, pro quibus offertur, sunt ipsi ijdem Fideles defuncti; vel viui peccatores, vel iusti, &c. pro quibus intendit actualiter, vel virtualiter Sacerdos offerre.

2 Iam, circa hos omnes; possunt *b* considerari tres effectus Sacrificii. Primo meritum, quo scilicet offerentes, vel ij, pro quibus Missa offertur, seu quod idem est, applicatur, merentur siuè gratiæ augmentum, siuè auxilia Dei ad actus virtutum. Secundo, Impetratio, qua ijdem per Missam impetrant a Deo bona spiritualia, & temporalia.

b Idem, & passim theolog.

Tertio,

Tertio, Satisfactio, qua iidem satisfaciant pro pœna temporali in hac, seu in alia vita, peccatis ipsorum debita.

3 Et quidem hæc tria (quæ vno vocabulo vocantur fructus, seù emolumentum Missæ) considerari possunt, vel ex opere operato, idest quatenus habentur, ex vi eius, qui est principalis in hoc Sacrificio, nempè Christus Dominus, vel ex opere operantis, idest, quatenus habentur ex vi operationis, seu actionis ipsius Sacerdotis, vel circumstantium. vel dantium stipem. An autem Meritum, quod habetur ex hoc Sacrificio, sit *c* solum ex opere operantis, an vero etiam ex opere operato, & an is fructus, qui in Missa habetur ex parte Ecclesiæ, sit *d* dicendus haberi ex opere operato, an operantis, & similia, pertinet ad Theologos Scholasticos.

c Idem disp. cit. 19 de Euch sec. 9. nu. 122. iuncto n. 136 & 150

d Ibi. sec 9. n. 125.

4 Illud certè, quamuis Scholasticum, pertinet non nihil ad nos. An valor, seu fructus satisfactionis, qui haberi a Missa potest ex opere operato Christi, sit infinitus, an finitus? Breuiter respondeo, certum esse, infinitum esse in actu primo, est enim ipse Christus, seu eius infinita merita. Verum, an Christus voluerit vt infinitus esset in actu secundo, ita, vt vna Missa actu satisfaceret, ex opere operato, pro pœnis debitis finitis in Infinitum, id certe est, quod hic quæritur.

5 Triplex autem potest esse sensus quæstionis. Primus, An fructus Missæ sit infinitus respectu omnium personarum (quę esset Infinitas veluti extensiua) & sic vna Missa applicata omnibus, & singulis Fidelibus, sufficiat perfectè pro illis. Et in hoc sensu, fatemur *e* omnes, non esse fructum Missæ actu infinitum, quia frustra multiplicarentur Missæ & quia, vt dicemus, quantitas, vt ita dicam, talis fructus, limitatur a dispositione cuiuscumq; fidelis, cui applicatur.

e Idem ib. sec. 10. nu. 200 cum Suar. Vasq. aliis.

6 Secundus. An sit infinitus respectu vnius personæ, & sic vna Missa applicata vni personæ verb. gr. defunctę, tollat ab illa omnem pęnam ab ipsa debitam, etiam si hæc pœna maior, & maior in infinitum esse supponatur. Et in hoc sensu omnes similiter *f* fatemur, non esse fructum Missæ actu infinitum, quia quamuis hic fructus augeatur pro meliore dispositione subiecti, pro quo Missa applicatur, vnde & posset dici in Missa esse valorem infinitum syncathegorimaticè, *g* cum dependeat tamen a prædicta dispositione, quæ semper finita erit, finitus erit, & fructus; Quantus autem; Deus solus nouit. Nam propterea, ritè curamus, vt plures & plures Missæ, pro vno, eodemq; applicentur.

f March. de ord. Tr. 1. p. 2. c. 12 n. 12. & 13. aliiq. cit. & citandi.

g Delugo de Euc. dict. dis. 19. sect. 12. n. 243.

7 Tertius sensus est An fructus Missæ sit infinitus respectu multarum personarum, & sic vna Missa applicata pro multis, tantum singulis prosit, quantum omnibus, ita vt si Missa applicetur v. g. pro decem, non diuidatur emolumentum Missæ in decem partes, sed singuli, secundum sua despositionem, lucrentur totum fructum, ac, si, pro vno solo, applicata fuisset tota Missa.

8 Et in hoc sensu magna quęstio est inter Theologos: duæque sunt sententiæ. Affirmat Vasquez *h* Castropalaus, *i* alijq; Negat cum communi Suarez, *l* & merito Ratio potissima est, quia, si vna Missa tantum valet pro vno, quantum si applicetur pro multis, vanus mos esset apud Fideles ab Ecclesia tot annos approbatus vt applicetur Missa pro vno defuncto particulari, eiusque particulari satisfactione: cur enim non applicantur omnes Missæ pro omnibus defunctis? & cur tam sollicitus est fidelis, vt pro se particulari Missa applicetur? Sanè non propter aliud, nisi quia fructus saltem satisfactorius diminuitur ex consortio alterius, ita Deo volente, vt sic tantum Sacrificium, frequentius,

h Vasq. dis. de Euchar 231 c. 2.

i Castrop de sacrif. disp. vnic. punct. 7. n. 11

l Suar. de Sacr. dis. 79 sect 12. paragr. Dico secundo, aliiq.

tius, celebraretur. Non ita se habet auditio Missæ: nam, etsi multis audiant eandem Missam, non tamen, ex consortio aliorum, diminuitur pro singulis, fructus respondens auditioni Missæ singulorum: At in applicatione, diminuitur, vt diximus; & maximum argumentum huius veritatis est hoc ipsum, quod dicimus, quod, scilicet, Fideles, ex antiquo Ecclesiæ more comprouato, non sunt solliciti, vt soli audiant Missam, sunt vero multum solliciti, vt pro solis, idem Sacrum applicetur.

His delibatis, ad ea, quæ magis pro casibus conscientiæ faciunt, accedamus.

§. II.

An applicari possit Missa pro Infidelis.

1 QVidam infidelis verb. grat. Turca audiens a Christianis quanti valeat Sacrificium Missæ, offert stipem Sacerdoti, vt pro ipso faciat sacrum. Potest ne primo is acceptare eleemosynam. Secundo, potest pro ipso celebrare? Respondeo vtrumque *a* posse, illum tamen publicè non nominando, ne detur occasio admirationis, vel scandali in populo. Ratio est, quia Infideli (quamuis solum in vno) prodest Missa. Licet enim illi non prosit, quoad meritum; siquidem Infidelis, qui propter priuationem gratiæ, est Dei inimicus, non est in statu meriti; neque prosit quoad Satisfactionem, quia satisfacere pœnæ quis non potest, dum est in peccato mortali, neque enim pœna vlla remittitur ei, cui actu debetur pœna æterna; prodest tamen quoad Impetrationem (etiam ex opere operato, vt dicam mox *b*) quatenus ei impetrari possunt, mediante Sacrificio, aliqua bona temporalia, immo & spiritualia, vt sunt aliquæ bonæ inspirationes, & auxilia, vt Deus aliquantulum placatus, eum infidelem vocet ad fidem.

a Suar. de Sacram. disp. 78. sec. 2 par. Dico tertio, aliiq. apud Marchinum negantem tr. 3. de ord. p. 2. c. 7 nu. 3.

b Infra par. 3. n. 4.

2 Dices; ergo Sacerdoti non licebit integram stipem accipere, si quidem nec integrum Missæ fructum ei attribuere potest. Respondeo, neque actu peccatori potest celebrans applicare totum fructum, vt mox §. 6. *numer.* 1. dicemus, & tamen nunquam hunc scrupulum iniecisti Sacerdoti, quasi non possit a sibi cognito peccatore integram stipem accipere. Dico igitur, ex vna parte, fructum Impetrationis tanti esse, vt superet omnem æstimabilitatem pecuniæ: & ex alia, infidelem vel peccatorem offerentem eleemosynam velle interpretatiuè, illud, quod velle rationabiliter potest. Cum igitur possit solum participare de fructu Impetrationis, hanc solam, & nihil præterea, velle, præsumendus est.

§. III.

An, & quatenus Missa offerri potest pro Catechumeno.

1 VAldè differt, a præcedenti, præsens quæstio: nam hic supponimus Catechumenum esse ex vi contritionis in gratia, & solum ei deesse Baptismum, per quem, tanquam per ianuam visibilis Ecclesiæ in illam ingrediuntur Fideles; at Infideles semper supponuntur sine gratia & Dei inimici. Quærimus ergo, an Sacerdos possit stipem accipere a Catechumenum, illiq; Missæ fructum applicare?

2 Dicimus posse vtrunque, si enim potest pro Infideli, multo magis pro Catechumeno; cui saltem proderit Missa quo ad Impetrationem, sicuti prodesse Infideli, modo, dictum est. Dottrinæ tamen, & curiositatis gratia tum de dictæ Impetrationis, tum de Satisfactionis fructu, ex opere operato, addo sequentia.

3 Quo ad Satisfactionem. Quamuis non desint, *a* qui concedant Catechumeno existenti in gratia prodesse effectum Satisfactionis, ex opere

a Lezana V. Missa nu. 7. aliique apud Lud. à Cruce disp. 2 c. 8 num. 10. vide etiam Fag. lib. 3 de cimo præc. Eccl. p 12 nu. 29. & 30.

opere operato, si pro ipso offeratur Missa, vnde si sit in Purgatorio iuuari per Missam possit, sicuti ceteri baptizati, communior tamen opinionegat. Ratio negationis illa affertur, quia Ecclesia per suo Ministros non potest applicare fructum Satisfationis Missæ, nisi ijs, qui sunt de membris suis, hoc est, de Ecclesia visibili, in quam fit ingressus per Batismum, quales non dum sunt Catechumeni. Probabiliter quidem, sed ego libens sequor opinionem affirmantem, & hinc rationi respondeo Catechumenos non esse omnino extra Ecclesiam visibilem, sed aliquo tandem modo ad illam pertinere, siquidem propter fidem, quam iam animo conceperunt, & iam externè professi sunt, inchoatiuè sunt de visibilis Elccesia. Exemplum dare soleo de Nouitijs alicuius Religionis; ij .n. vere Religiosi nequaquā sunt, pertinent tamen ad Religionē, suntq; intiatiuè eius Religionis, cuius habitum suceperunt; Vnde, sicuti iidem participant de Religionis susceptæ priuilegiis, ita putandum est, Christum Dominum noluisse excludere de suæ passionibus satisfactione, fructuque Sacrificii eos, qui aspirant ad Baptismum, atq; externa etiam petitione deposcunt.

4 Quoad Impetrationem. Facilius certe conceditur, quo ad ipsam ex opere, operato prodesse Catechumeno, tū propter rationē insinuatam, quod catechumenus initiatiue pertinent ad Ecclesiam visibilem: tum vniuersaliter, comprendendo etiam Infideles; quia hoc Sacrificium, vt est impetratiuum, vtique ex opere operato, potest Deo offerri ex Tridentino, pro quacumque re obtinenda, etiam temporali, vt, pro pluuia, pecoribus, alisque necessitatibus. *Mirum autem esse* ait hic Delugo contra Vasquez negantem, sed cnm Suario concedente, *quod Missa posset offerrit ad impetrandam sanitatem Boui, non autem ad salutem amico Infideli.* Nec deest ratio, qua simul dossoluuntur argumenta contraria, nam Impetratio non respicit immediatè personam, cui confertur beneficium, sed personam, quæ postulat, vnde qui petit sanitatem Bouis, non dicitur offerre pro Boue sed pro se, vt impetret sibi immediatè illud beneficium sanitatis Bouis; Ita ergo etiam dato, quod misse immediatè non pro baptizato offerri nequeat, poterit, pro se ipso Sacerdotes offeri, qui, tanquam proptium beneficium, impetret saltem non baptizato.

5 Sed hæc Scholastici tractent, illud collige, posse, sine scrupulo a Sacerdote applicari catechumeno missam, quæ iam proderit, quo ad fructum impetrationis certo, probabiliter vero, quod ad fructum satisfactionis.

§. IV. *An offerri Missa posit pro Excommunicatis.*

1 EXcommunicati alii sunt, tolerati, seu, quod idem est, non vitandi alii non tolerari, seu, quod idem est, vitandi. Et quidem publicè denuntiati nominatim, & publici percussores clericorum sunt vitandi: ceteri omnes vitandi.

2 Præterea, saceerdos (vt rectè distinguit, cum aliis, Coninch) *a* triplicem personam repræsentat. Primo immediatè ipsius Christi, cuius tamquam principalis offerentis, sacrificium, eiusque fructum, ex opere operato, alicui applicat. Secundo ipsius Ecclesiæ, tanquam cuius legatus, sacra officia, & Sacrificia celebrat; & in his duobus agit Sacerdos personam publicam. Tertio repræsentat suammet personam, & sic agit personam omninò priuatam: sicut enim possunt hoc sacrificium offerre Deo, circumstantes, vel dantes stipem, vt priuatæ personæ, sic poterit & ipse Sacerdos, His positis.

V 2 De

De Sacerdote ut priuata persona pro Toleratis, & non Toleratis.

b Coninch. ibid. nu. 37.
c Diana p.5. Tr. 9. ref. 77.

3 DIco Primo. Sacerdos, vt priuata persona, potest *b* applicare, seu offerre Missam, pro Excommunicatis, siue Toleratis, siue non Toleratis, quidquid dicat Faber, & Latomus apud Dianam. *c* Ratio est, quia Ecclesia excommunicatos priuat solum communibus, hoc est, publicis suffragiis, atque adeo solum Sacrificio, vt offertur in persona Christi, vel ecclesiæ.

d Coninch. ibid. & Delugo disp de Eu char. 19. sec. 10. nu. m 185.
e Idem, & Gordonus & Corucio apud Dian. p.5. Tr. 9 ref. 77.

4 Hinc infero, etiam posse Sacerdotem in Sacrificio orare, pro dictis; dummodo, id faciat, *d* priuatim, seu sola mente, & non per orationes, quæ nomine ecclesiæ dicuntur, vt item posse in Memento *e* orare pro iisdem, quia, vt dictum est, hoc modo Sacerdos agere potest nomine priuato, non vero Christi, & ecclesiæ. Immò, propter easdem rationes, dum dicit orationes publicas v. g. orationem pro infirmis, potest, nimo suo priuato, intelligere, infirmum excommunicatum, etiam non toler itum.

De Sacerdote, vt persona publica, quo ad non toleratos.

f Coninch ibid.

5 DIco Secundo non posse *f* Sacerdotem, vt publicam personam, hoc est, nomine Christi, vel ecclesiæ, applicare Sacrificium pro excommunicatis vitandis, vel vt sic pro illis orare. Ratio est, quia ecclesia id directè prohibet, dum per excommunicationem illos priuat communibus suffragiis, nec vnquam id temperauit, sicuti temperasse mox, dicemus, pro toleratis.

g Fagund. 1. Eccl præcep lib. 3. c. 12 a n. 6.
h March. de ord Tr. 3. P. 2 c. 8. n. 6

6 Sed quid, si quis non toleratus sit contritus, perque ipsum non stet, vt absoluatur, censendum ne est, eum, qui est Dei amicus, & per caritatem ipsi ecclesiæ vnitus, tam grauiter puniri? Non ita propter hanc rationem, putant Nauarrus. Couarruuias, aliique, quos sequntur & citant Fagundez, *g* & Marchinus. *h* sed contrarium docent Sotus, coninch, & Hurtadus, *i* quia adhuc est excommunicatus, eumq; sic, ad terrorem aliorum, punire, quasi inuita, constringitur pia Mater ecclesia. Vtrumq; probabile, hoc posterius, probabilius.

7 Hinc infero peccare mortaliter sacerdotem, si secus faxit, sique eleemosynam, pro hoc, recipiat; quia in re graui, & contra tam grauem prohibitionem operaretur communicando in sacris, cum excommunicato, non tolerato, insuper teneretur ad restitutionem stipis acceptæ, quia nullum spiritualem fructum exoperato, idest, prouenientem ex parte Christi, & ecclesiæ (qui est fructus, quem, maxime, fideles, per stipem, requirunt) illis conferre potest. Vide *infr. lib. 3. c. 1. §. 9 num. 5.*

De sacerdote, vt persona publica quo ad Toleratos.

8 DIco Tertio pro non toleratis an possit sacerdos vt persona publica orare, ipsisque missam applicare, esse vulgarem quæstionem. N. g. it Suarez, Vasquez, aliique, quos citat, sequiturque Bonacina, & Marchinus. *m* conce it Coninch, Henriquez, Sa, Nauarrus, aliique apud eundem Bonacinam, quibus adde Hurtadum, n & Delugo. *o* Hi concedunt, quia concilium constantiense in extrau. Ad vitanda vniuersaliter permittit in quibuscumque diuinis, vel extra, cum excommunicatis toleratis communicari posse. Illi negant, quia concedunt per hæc concilii constantiensis verba alias ceteras communicationes, etiam in sacris, permitti, non vero hanc applicationem sacrificii, quia, cum hæc fiat sola mente, & longe distante ipso excommunicato, communicatio proprie non est: Vtrique proba-

probabiliter, sed hi, qui benignius loquuntur, sunt hilatius excipiendi, suffragaturque ratio, quia hæc concessio data a Constantiensi ad dilatandas conscientias Fidelium, restringenda non *p* est, sed extendenda ad communicatione, licet non tam propriè dictam. Et quamuis id faueat ipsis excommunicatis, quia tamen id illi redundat ex concessione facta Fidelibus liberè orandi, non erit nisi fauor indirectus, qui non *q* negatur Toleratis.

p Sanch. in Dec. lib. 2. c. 9. n. 4.

q Layman. lib. 1 Tr. 5. c. 4. n. 5. Sotus, & Sanchez apud eund.

9 Adde neminem vocare in dubium, quod Toleratus possit *r* admitti cum alijs fidelibus ad audiendam Missam; & tunc, iam Sacerdos publicè orat pro ipso, dum dicit (*pro omnibus circunstantibus*) Item cum eodem Tolerato possumus *s* recitare officium, vel etiam cantare in Choro, tunc autem oramus publicè pro illo, dum dicimus (*misereatur tui omnipotens.*) Item, ipsi, si sit alias dispositus communionem porrigere possumus, *t* proque illo publicè orare dicendo (*Corpus Domini nostri custodiat animam tuam.*) Item possumus *u* admittere Diaconum Toleratum ad cantandum Euangelium, pro quo orat Sacerdos, quando dicit (*Dominus sit in corde tuo*) Quæ omnia quamuis facta, vt a personis publicis, sunt permissa cum Toleratis a Constantiensi, ergo similiter est permissa quęcunq; communicatio in sacris, atq; adeo in Sacrificio.

r Delugo disp. de Euch. 19 sec. 10. n. 189.
s Idem ibid.
t Idem ibidem.
u Idem ibidem.

10 Dices cum Marchino *x* implicat esse excommunicatum, & pro ipso, posse suffragia publica applicari; quia quidditas Excommunicationis est priuato communium suffragiorum, sicuti Cæcitatis quidditas est priuatio lucis. Respondeo. Quidditas Excommunicationis solum est priuatio talium suffragiorum, vt directè illis fauentium, non vere, vel indirectè; At in casu nostro ex modo dictis n. 8. *fine*, hoc posterius affirmamus, non illud prius.

x March. 8. n. 3 Tr. 3. p. 2. c. de or & 20.

11 Ex his, infero Primo, quod feria sexta Hebdomadæ Sanctę, cum Ecclesia orat publice pro Hæreticis, & Schismaticis, licet dici possit, vel tunc ipsam sibi dispensare, vel orare directè pro dilatationi ipsiusmet Ecclesiæ Catholicæ, vt de solum directè orare censeatur pro Hæreticis tamen, post Concilium Constantiense, facilior dicendi modus est, asserere, ipsam orare directè pro Hæreticis Toleratis, non Toleratos autem qui sane paucissimi sunt, vel non comprendit, vt sic territi resipiscant, vel si comprendit, solum pro his, vt ita prædicta dispensatione, vel prædicta oratione indirecta.

12 Infero secundo, Sacerdotem posse *z* sine peccato recipere stipem a Tolerato, vt pro ipso. Sacrum, vt publica persona, celebret; iam enim pro illo celebrare licebit.

z Layman. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 4. n. 8. Sayr. de censur. lib. 2. c. 4. n. 6.

Id autem dupliciter euenire potest. Primo, si Toleratus ex se accedat ad Sacerdotem, petatque pro se fieri Sacrum. Secundo, si Sacerdos accedat ad Toleratum offerendo suam Missam pro ipso, petatque eleemosinam, Hoc secundo modo, esse licitum Sacerdoti, immo & esse licitum ipsi Tolerato, dare eleemosynam tali Sacerdoti, est probabilissimum, *a* quia, tunc, non se ingerit Toleratus, sed Sacerdos, qui, ex Concilio Constantiensi, potest cum Tolerato communicare, tum in humanis, tum in diuinis, & consequenter Toleratus inuitatus non prohibetur respondere. Ille primus modus videtur difficilior, quia tunc se ingerit Toleratus, quod non potest, & Sacerdos accipiendo stipem videtur cooperari cum illius peccato. Dico tamen Sacerdotem posse acceptare, quia Concilium Constantiense eum ab omni prohibitione liberum facit; multo magis, vbi interuenit Sacerdotis com-

a Laym. § Hæc dis.

modum, quod expectat ex oblata eleemosyna. Quare sicuti, vniuersaliter si se ingereret Toleratus, ad communicandum tecum, ipse *b* peccaret, peccato mox dicendo n. sequenti, non tu, qui gaudes priuilegio Concilij, ita hoc casu, vbi adest similis communicatio.

b Layman ibid. §. quint. notandum.

13 Infero Tertio, quonam peccato peccet excommunicatus, dum se ingerendo, petit Missam pro se offerendam?

Dico Primo; non Toleratus petens Missam, vt publicum, Sacrificium, peccat mortaliter, quia in re graui facit contra prohibitionem Ecclesiæ, immiscendo se diuinis, & volendo id, a quo grauiter arcetur; Adde, & excitando Sacerdotem, vt pro ipso applicet Sacrificium, quod ex num. 5. sine mortali, non potest.

14 Dico Secundo. Toleratus si Missam vt publicum opus petat, solum peccat venialiter. *c* Ratio est, quia licet petat id, quod Sacerdos facere potest, tamen cum ipse se ingerat in tali petitione, quæ, cum sit simplex petitio, non est nisi communicatio in humanis prohibita sub veniali, venialiter peccabit.

15 Dico Tertio. Vterque, siuè Toleratus, siue non Toleratus, si petat Sacrificium, vt est opus priuatis Sacerdotis, peccabit solum venialiter, nimirum propter prædictam communicationem locutionis in humanis, cui se ingerit, nam ceterum Sacerdos licitè vt n. 3. diximus, tale opus priuatum offerre, pro illis, potest.

c Hurtad. d. disp. 3. de exc dif. 4. n. 13.

Si ipse Sacerdos sit excommunicatus, & tamen Missam celebret offeratque pro non excommunicato, an valide offerat, dicam *lib. 3. c. 1. §. 3. num. 42 fine*.

§. V.

An Missa applicari possit pro Iustis.

1 PRo iustis, siue in hac vita, siue in Purgatorio existentibus, offerri posse Missam, probatione non indiget. Pro iustis vero existentibus in Patria, hoc est, pro Beatis, non nisi, improprie, *a* offertur: nimirum, uel in gratiarum actionem pro Beneficijs in Sanctos collatis, vel ad implorandam gloriam, & venerationem alicuius Sancti, in Ecclesia Militante.

a Delugo de Euc. disp. Euch. 19. sec. 10. nu. 190.

2 Memini Patrem Ioannem Lorinum Societatis nostræ, propter Commentaria in Sacram Scripturam toto Christiano orbe clarum, cum Romæ a Catholico Rege per suos Legatos promouerentur apud Paulum V. Constitutiones iam postea editæ, in fauorem Immaculatæ Conceptionis Beatissimæ Virginis, vt erat homo vrbanus, & facetus, solitum dicere amicis; *Orate orate pro Beatissima Virgine*; sensus erat pro impetranda gloria purissimæ Conceptionis, in hac vita. Poterat ergo similiter amicos rogare, vt pro eadem; Missæ Sacrificium celebrarent.

§. VI.

An Missa applicari possit pro Peccatoribus.

1 SIcuti communis, & certa doctrina est, absolute Missam offerri non *a* posse pro peccatoribus damnatis, quia hi sunt in termino, sic posse pro viatoribus; ijs enim Missa, quo ad aliquem fructum, *b* prodest, hoc est, solum quo ad Impetrationem, vt nimirum Deus eorum misereatur, eosque conuertat. Quo ad Satisfactionem enim, vt etiam quoad Meritum, eosdem iuuare nequaquam valet, siquidem durante statu pecc. mortalis, nec vlla pœna remittitur, nec meritum vllum haberi potest.

a Suar. disp. de Sac. 79 sec 10. paragr. Secundo requiritur.
b Delugo de Euc. d. 19 sec. 16. n. 194.

2 Verum an Satisfactionis fructus, qui impeditur ex peccati statu, conferatur postea, quando aufertur peccatum, dubitari solet: nihilomi-

nihilominus contra Nauarrum *c* & Marchinum *d* conferri, communior Theologorum, sententia *e* resoluit, id, quod fusè persequi ad nos non spectat.

§. VII.

An pro Viuis applicari possit Missa de Defunctis.

1 IN aliquibus locis vsus increbuit, vt fideles, ne defraudentur Missis post mortem, curent, dum viuunt, vt eæ pro ipsis dicantur, & quidem ritu dici solito, pro Defunctis. Mos profectò nullo modo (quidquid aliqui *a* dicant) approbandum. Ratio inter ceteras est: quia, sic non seruatur ritus Missalis, dum Missa, quæ Defunctis a Rubricis assignatur, recitatur pro viuis. Rite ne faceret, qui pro Missa Natalis Domini v. grat. recitaret Missam Resurrectionis? Certè (nisi excusaretur a bona fide, vel ignorantia) res grauis videretur, saltem si ageretur frequenter, quia saperet implicitum *b* contemptum Rubricarum. Pari igitur ratione concedere idem non possumus, in casu nostro.

2 Dicunt Primo, in nostro casu nullum esse inconueniens, siquidem Sacerdòs repræsentat viuum coram Deo, ac si esset defunctus: sicuti in Missa de Animabus Purgatorij repræsentantur eæ, perinde ac, tunc quando dicitur Missa, moriantur, dum dicitur. *Ne absorbeat eas Tartarus, ne cadant in obscurum.* Et in Missa de Aduentu, quando dicitur, *Veni, Domine, & noli tardare*, repræsentatur; hac si Christus Dominus non dum venerit.

Respondeo, non negari eiusmodi repræsentationem fieri posse, nam fatemur in Scriptura Sacra esse vsitatissimam: sed dicimus ab Ecclesia, in casu nostro, non fuisse quid simile vsurpatum. Certè si id vsurparetur, possem, dum ego sum sanus, curare, vt dicatur Missa de infirmis pro me repræsentato infirmo; & dum sum in pace, Missa de tempore belli; & dum sum solutus, Missa pro sponso, & sponsa: quæ, cum sint inconuenientia, & contra Rubricarum ritus, ostendunt inconuenientiam prædictæ sententiæ, vt meritò Layman *c* einsmodi consuetudinem extirpandam omnino esse monuerit, quidquid Marchinus *d* contradicat.

3 Adde plus tibi viuenti prodesse Missas dici solitas pro viuis, quam prædictas *de Requiem*. Ratio est, quia, quo ad fructum ex opere operato Christi, iam omnes Missæ sunt æqualis valoris; quo ad orationes autem, & preces, eas Deus, non acceptat, nisi iuxtà in institutionem Ecclesiæ, quæ cum easdem, in Missis Defunctorum, non instituerit, pro viuis, pro viuis, Deus non acceptabit. Quod si Sacerdos priuatus validè contra talem intentionem Ecclesiæ aliquid posset, de qua re infra agendum erit; certè, non est tanti hic fructus, quanti est ille, quem lucraberis ex obedientia seruandi Rubricas, & respuendi talem priuatum fructum, qui tibi prouenire, contra institutionem Ecclesiæ, posset.

4 Dicunt secundo, *e* ita gessisse insignes pietate, & doctrina viros, Albertum Magnum, Henricum Comitem, & Episcopum, aliosque. Respondeo. Id illos bona fide gessisse, mirum non est ea ætate, quando Missalis ritus, eiusque regulæ non erant tam latè diffusæ per Prouincias, nec fortasse iam stricti iuris, quam post Pium V. Nunc vero post cognitam veritatem: & in ætate hac nostra tam bene culta, quando res suo pondere accuratissimè sunt perpensæ, illud nec agere, nec consulere tutò possumus.

c Nauar. c. 19. de orat. n. 79.
d March de ord. tr. 3 p. 2. c. 11. n. 9.
e Suar. Vasq. aliiq. apud Del de Sacr. disp 19. de Euch. sec. 10. n. 195. Hur. de Sacr. d. 3 diff. 11 sub finem.

a Barb. in Conc. Tr. sess 22 c. 3 n. 8. aliiq. apud Dianã p 5. tr. 13. resol. 2. Peyrinus to 3 in Add. c. 1. nu. 21. Lezana v. Missa num. 54

b Vide infra c. 5. paragr. 1. n. 6.

c Laym. lib. 5. tr. 6. c. 2 nu. 15.
d March de ord. t. 3. p. 2 c. 34. nu 7.

e Lezana v Missa n 54. March. l. c.

§. VIII.

De Applicatione Missæ anticipata, quo ad Satisfactionem.

1 SAcerdos celebrat hodie Missam, eiusq; Satisfactionem applicat, pro eo, qui primus illam, oblata stipe petiturus est, siue pro eo, qui primus omnium de sua v.g. familia erit moriturus, atque ita vsurpare consueuit, quoties non suppetunt præsentes, qui petant. Ritè ne id facit, stipemque; postea oblatam acceptare ne sine iustitia potest?

2 Ritè, & sine iniustitia posse, tenent Henriq. *a* aliique citati à Marchino, *b* & Peyrino. *c* Ratio est (inquiunt) duplex, Primo, quia iam Deus nouit illum, qui erit primo petiturus, vel moriturus, atque adeo illi applicare, ex nunc, antequam scilicet, fiat petitio, poterit: & sic Satisfactionis fructus non stabit in suspenso. Nota id Lector, id enim, ideo, hoc modo, explicant; quia omnes fatemur, quod priuatus Sacerdos non potest tenere in suspenso, seu conseruare, in priuato thesauro, suæ Missę satisfactionem, vt postea libere distribuat; solum enim Pontifex Summus, vt bene ibidem docet Henriquez, & qui ab eo clauem habent indulgentiæ distribuere possunt satisfactionem in Thesauro Ecclesiæ a Christo repositam. Propter hoc ergo ipsi dicunt, quod in casu, de quo loquimur, non suspenditur fructus Missę, quasi dandus sit petituro, quando petet, verb. grat. cras, sed datur nunc, quando sacerdos celebrat, datur, inquam, illi, quem Deus videt cras petiturum.

a Henriq. lib. 9 de sacr. c. 21. parag. 2.
b March. de ord. tr. 3. p. 2. c. 11. n. 9. & c. 31 nu. 7.
c Peyr. t. 3. in Addit. c. 3.

3 Secunda ratio est, quia id, nihil est aliud, nisi Sacerdotem soluere anticipato debitum faciendi sacrum. Confirmatur, quia nemo negabit, quò si quis Cappellanus debeat v. g. singulis hebdomadis celebrare vnam Missam pro Defunctis, possit præuenire celebrando in hebdomada precedenti, quia, sic, anticipato, soluit, mentemque fundatoris satis adimplet, dando opportunius, auxilium defunctis; ergo ita in casu nostro.

4 Nihilominus non posse id ritè, & sine iniustitia fieri, meritò docent Suarez, *d* Delugo, *e* Marchinus, *f* aliique. Ratio præcipua est, quia, in eo, pro quo offerenda est satisfactio Missæ, requiritur indigentia actualis. Nam sicuti Indulgentiæ non acquiruntur ad satisfactionem criminum futurorum, nec satisfactio sacramentalis tollit reatum pœnæ pro peccatis postea committendis: sic nec hoc Sacrificium debuit soluere pro pœna nondum debita, hoc enim esset dare, quandam impunitatem peccandi, cum posset quis veluti securus committere peccatum verb. grat. mendacij quia, iam, pro pœna ipsi debita, satisfecit. Adde quod solutio ex natura sua supponit debitum, cum non possit intelligi aliquid solui nisi prius intelligatur aliquid deberi. His positis, sic vrgetur ratio. Cum possit euenire in casu nostro, quod ille, qui cras oblaturus est stipem, vel est cras moriturus, illa satisfactione nunc non indigeat, non potest quid pro illo nunc solui. Præterea, si nunc non indigeat, contingat vero, quod indigeat, quando petet Missam, vel quando morietur, sanè tunc frustrabitur solutione, quæ cum in potestate Sacerdotis non remanserit, vt omnes docuerunt num. 2. non poterit a Sacerdote tunc illi applicari.

d Suar. de Euch. d. 79. sec. 9. §. tertio inquiri potest in medio & sec 10. paragr. Quarto requiritur.
e Delugo de Euc. d. 19. sec. 10 n. 20.
f Marc. de ord. tr. 3 p. 2. c. 31. num. 9.

5 Lege Marchinum, *g* apud quem inuenies Decretum Sacræ Congregationis talem anticipationem grauiter prohibentis, tanquam nouam in Ecclesia Dei, periculosam, & scandalosam, quem loquendi modum fortasse sumpsit Sacra Congregatio a Suario, *h* qui dixit id esse

g Marc. l. c.
h Suar de Sacram. d. 79. sec. 9 §. 3. inquiri potest.

esse inauditum in Ecclesia, & valde absurdum. Et quamuis nonulli respondeat de hoc Decreto non constare authentice, tamen, aliquo tandem modo, confirmari ab illo nostram sententiam nemo negat.

6 Ad rationes allatas num. 2. & 3. respondeo, Et ad primam quidem fateor. Deo notum esse eum, qui periturus est, sed dico Deum nolle acceptare illam satisfactionem anticipato, ne dare videatur impunitatem peccandi. Immo addo, fortasse, nec aliquando posse; quia aliquando, pro illo signo, nondum supponitur debitum pœnæ.

7 Ad secundam, nego in casu nostro, saltem semper, esse solutionem anticipatam. Cum enim aliquando non sit essentialiter solutio, quæ ex se supponit debitum, nec solutio, nec anticipata solutio esse potest, quod si aliquando esse possit, iam dictum est, non acceptari a Deo.

8 Ad Confirmatione, esto Antecedens, de quo tamen mox n. 9. nego consequentiam quia Capellanus, & vere soluit pro debito actu existente Animarum Purgatorij, & vere soluit pro debito celebrandi, quod contraxit ex contractu, quem acceptauit Cappellaniæ, quorum neutrum est in casu nostro.

An aliquando sit licita saltem in Capellano dicta Missarum Anticipatio.

9 Dictum est num. 1. in antecedente confirmationis, Cappellanum posse anticipato soluere Missas a se dicendas. Sanè in hoc dicto, aduertendum est, non semper, eiusmodi anticipationem esse licitam. Si enim in fundatione Cappellaniæ implicite, vel explicite caueatur, vt nulla hebdomada transeat sine aliqua missa, preuenire nequaquam licebit: tunc enim mens fundatoris est seruanda, qui fortasse voluit, vt tale altare, seu Ecclesia singulis hebdomandis honore Sacrificii decoraretur, vel voluit non succurrere Defunctis quibuscumque, sed Defunctis, qui successiue sua familia v. g. vel Ciuitate decendunt. Nam propter hanc rationem, quæ facile præsumi in his fundationibus debet, non facile *i* consulerem prædicto Cappellano eiusmodi Missarum præuentionem, solum igitur in eo casu anticipatio Cappellani licita erit, quando talia, vel similia incommoda non concurrunt. i Delugo de Euch. d. 21 s. c. 2. n. 44.

De Applicatione Missæ anticipata quo ad Impetrationem.

10 Illud denique, hac super re, notat Delugo, *l* id quod hactenus negauimus, non intelligi de fructu Impetrationis, nam licet nō possim hodie v. g. satisfacere pro peccato admisso, possum tamen orare atque adeo Sacrificium offerre pro impetrando auxilio, quo indigebo futurum. Sic enim oramus. *Ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis nostra.* Et *Ne proiicias me in tempore senectutis, cum defecerit uirtus mea, ne derelinquas me.* l Delugo ibid disp. 19. sec 12. n. 26)

11 Dices: ergo licebit Sacerdoti hodie celebrare Missam pro oblaturo cras stipem, quia iam hic lucrabitur saltem fructum Impetrationis. Sicuti enim potest Sacerdos, accepta stipe, celebrare pro peccatore cognito, vt tali, qui Missam petat, stipemq; offerat, quamuis non sit capax satisfactionis, sed solius Impetrationis vt §. 6. diximus, ita in casu hoc præsenti.

12 Respondeo, negando consequentiam, actualis enim peccator, quia satisfationem lucrari non potest, ad solum impetrationis fructum habere implicitum consensum, vt ibidem diximus, præsumitur, quem implicitum consensum, in casu, de quo loquimur, non præsumimus. cum Fideles semper præsumantur velle, vt ex parte Sacerdotis,

dotis, nullum impedimentum ponatur, quo minus satisfactio ipsi conferatur.

§. IX.

De Applicatione Missæ contra uoluntatem Superioris.

1 PRælatus præcipit Sacerdoti subdito sua pœna peccati mortalis, vel excommunicationis, vt Missam, quam hoc mane celebraturus est, applicet pro Petro defuncto. Quæritur Primo. An Sacerdos, sub mortali obligetur obedire. Secundo, An si non obediat Missamque celebret v. g. pro Antonio, valeat tamen Missa pro petro. De singulis sigillatim.

An peccet Sacerdos non applicans Sacrum iuxta Prælati uoluntatem.

2 QVo ad primum, dico hanc quæstionem dependere ab illa alia. An Superior possit subditis ita præcipere actus internos (talis enim missæ applicatio in interna intentione consistit) præcipiente prælato, contrahant statim subditi obligationem applicandi missam, vt is præcipit.

Non agimus autem quando obligatio applicandi missam est radicata in obligatione iustitiæ, vel in aliquo voto particulari, tunc enim sicuti Sacerdos quilibet accipiens stipem pro applicanda missa pro Petro v.g. ex vi pacti pro eodem applicare tenetur, & sicuti, qui vouit dicere missam pro tali re, vtique pro tali re dicere obligatur: sic Superior, obligata ex iustitia eleemosynarũ, vel fundationis Religione, ad applicandas tales Missas, potest præcipere subditis suis, vt tales Missas applicent, & tunc sine dubio sui tenẽtur, quia Superior, & subditi faciunt vnum corpus Religionis, quæ vt supponimus, se ad illas Missas obligauit, & ex alio capite Religiosi statim atq; professi sunt per vota; in tali Religione, implicitè at huiusmodi onera iustitiæ se obligarunt non agimus igitur de his obligationibus sed de obligatione, quam Superior potest imponere subditis, siue ex vi iurisdictionis, quam habet in suos, vt habet Episcopus in Diœcæsanos, siuè ex vi voti religiosæ obedientiæ, quam habet prælatus Religionis in subditos.

3 Lege Fagundez, a qui tamen vt etiam & aliqui recentiores, quia non clarè distinguunt hæc quatuor nimirum Applicatione Missæ debitã, primo ex iustitia. Secundo ex voto peculiari. Tertio ex Iurisdictione. Quarto ex voto Religiosæ obedientiæ, non satis complete hanc materiã explicuere. Cum igitur hic non agamus de Applicatione debita duobus prioribus modis, sed solum de duobus posterioribus, de quibus scilicet procedere debet quæstio, non sunt hi cum illis immiscendi.

4 Porrò præmittendum est esse communem b recentiorum, doctrinam a prælato siue ex vi iurisdictionis, siue ex vi voti obedientiæ religiosæ, vt solet scilicet cõmuniter emitti in Religionibus, non posse subditis præcipi actus mere internos (quia sicuti Ecclesia visibilis non iudicat de interiori, sic nec de interiori præcipit) posse vero solam externos, vel saltem solum eos internos, qui per se coniunguntur cum externis, siue in esse suo physico, siue in esse morali, non autem eos internos qui solum per accidens cum externis coniunguntur.

5 Dixi (ex voti obedientiæ, vt solet communiter emitti) nam si quis vel absolute voueret actum internum, vel sub conditione, si prælatus ei actum internum imperaret, sane tuncnon esset obligatio ex vi horum duorum modorum, de quibus agimus, sed ex vi illorum, de quibus, vt modo diximus, quia res est certa, non agimus.

6 Quo

6 Quoniam igitur hæc, quam num.4. diximus, est communis *c* doctrina, quamque, vt certa n, seu saltem, vt probabilissimam, suppono, statim apparet difficultas, an Applicatio Missæ sit per se coniuncta cũ ipsa externa actione Sacrificij, coniuncta, inquam, in esse morali, vt ens morale conflatum ex multis actionibus est Missa, An solum per accidens. Si prius, poterit a Prælato præcipi; si posterius, non item.

7 Et quidem esse coniunctam per se, & non per accidens, adeoque præcipi a Prælato posse, subditumque peccare, n si ob diat, docet prima *d* sententia multorum. Ratio est (inquit Suarez) *e* quia licet intentio applicandi Missam pro aliquo, non sit de necessitate Sacrificii, est tamen necessaria ad completam oblationem Sacrificii, & ad conferendum alteri fructum eius.

8 Non esse coniunctam per se, sed solum per accidens, atque adeo non posse a Prælato præcipi, & propterea, non peccare Sacerdotem, seu Religiosum, si in hoc non obediat, docet secunda sententia aliquorum. *f* Ratio præcipua. & quæ difficulter solui potest, ea est, quia nihil potest Prælatus in actus mere internos, vt esse communem sententiam fatebamur omnes num.4. & 6. At talis applicatio est merè actus internus, quinque adesse, & abesse facile à sacrificio potest, vnde valde per accidens, & extrinsece est cum sacrificio coniunctus, ergo, &c.

9 Ad rationem contrariam dictam nu.7. negari debet, intentionem applicandi Missam pro aliquo esse necessariam ad complementũ eiusdem; certè solum id verum esset de Applicatione Missæ, siue implicita, siuè explicita pro Viuis, & Defunctis in vniuersum: at quod ad complementum sacrificii, & ad fructum eius sit necessaria applicatio, pro hoc determinato, (de quo nos loquimur) nunquam admittet ipsemet Suarez, quia secus, si Sacerdos faceret Sacrum pro Viuis, & Defunctis, & non determinaret pro hoc, vel illo specialiter, relinqueret aliquod complementum necessarium Sacrificii, atq; adeo peccaret, quod nemo dixit. Adde quod oratio, ieiunia, eleemosynæ ordinata sunt a Deo, vt ipsa offerantur pro Viuis, & Defunctis, & præter meritum ea facientis, applicantur ad satisfaciendũ, & impetrandum; & tamen nemo dicit, quod ad complementum eorum pertineat determinata applicatio pro hoc, vel illo particulari. Ita ergo in casu nostro.

10 Iuuat verba Castropalai *g* pro hac sententia hic excribere *Ex quo fit*, (inquit) *nunquam Ecclesiam pracipere fidelibus ut in oratione fundenda hanc, uel illam intentionem habeant, quia hoc esset pracipere directè actum internum solum enim pracipit, in necessitatibus, orationes fundere, ieiunia sustinere, eleemosynas erogare; sed nihil de intentione speciali, & fine.*

11 Iuuat iterum verba Layman *h* afferre. *Non poterit tamen (ait) facile Legislator, aut Pralatus sub peccato obligare subditos ad habendam intentionem, aliamue internam dispositionem accidentalem, seu non pertinentem ad substantiam moralem operis praceptis u.g. ut ieiunia, & orationes fiant in statu gratia, uel ut orationes, & sacrificia Deo offerantur ad particularem aliquam intentionẽ: sicuti notauit suarez lib 4. de leg. cap.13.num.16. (addo & n.14.) & disp.6. i de cens.sec.3 nu.20.* Hæc Layman. Vbi nota, ipsum putasse Suarum esse pro sua, hoc est, pro secunda sententia, sed certè Suarez expressè contra illam est in loco a nobis allato, supra nu.7. ex eius tamen doctrina allata in locis his citatis a Layman, vere, colligitur prædicta secunda sententia.

Dices Layman loc. cit. sic addit. *Pralatis tamen sacularibus paulo*

maior

c Suar. de leg lib 4. c.13. & de censuris disput.4 sect.2. Castrop. trat 1 Tra.3. disp.1 p.6 Merolla tr.3. disp.4 c.4 dub.16. diff.2. nu 224.

d Rodr. Ascan Tibur. Mirandaquos sequitur Merolla t.3 disp.4. de leg. c.3. dub 30. n.331. quib Adde Sanch. lib.6. in dec. c.2. num.6. Rodriq. in comp. ref.102. nu.2.

e Suar. de leg lib.3. c.29. nu.10.

f Laym. lib.1 tr.4. c.4. nu.13. Castrop. tr.1. tr 3. disp 1 p.6. num.4.

g Castro. loc. cit.

h Layman loc. cit.

Videtur error Typographi potius d. 4 de cens. sec.2. n.20

maior potestas competit, ratione voti obedientiæ, &c. Respondeo. In his verbis solum Layman docet quod votum possit esse de actu interno, & quod Prælati actum internum imperare possunt, quoties vouens ex suo voto obedientiæ implicitè, vel explicitè id intendit, quod est idem, quod nos supra notauimus nu. 5. vt ex ipsius verbis, si accuratè legantur, videri potest, nihil igitur docet contra prædicta.

12 Ex his duabus sententijs prior magis communiter recipitur, posterior tamen est probabilis, & tuta vt patet ex eius solidis rationibus.

13 Illa tamen pro secunda hac sententia est calumnia diluenda. Si enim (aiunt aliqui) *l* Prælatus religionis nequit suis præcipere applicationem Sacrificii, onera, quæ habent monasteria de persoluendis Missis subiacerent dubitationi, an persoluantur, quia subditi ad persoluendum, obligari à Prælatis non poterunt: sed facile diluitur, nam ad onera habitualia, cum ea sint fundata in obligatione iustitiæ, ipsi subditi obligantur, illaque exigere possunt Prælati, vt nu. 3. diximus, onera vero quotidiana, seu manualia, si Prælatus potest acceptare nomine Monasterii, acceptatque, subditi propter eandem rationem iustitiæ obligabuntur: secus non est mirum ad ea non obligari subditos posse; quia tunc Prælatus solus contrahit, nomine proprio.

l Mareh de ord. tr. 3 c. 33 n. 4. Gauãt in Rub Miss. p. 3. tit. 12 nu. 8. ibique Frasinellios.

Quænam sint onera illa habitualia, consultat quisque suæ Religionis leges, & qui est Societate Iesu, legat Suarium *m* qui nostros ab huiusmodi obligationibus sub peccato liberat; solumque in vno casu obligat quando scilicet alicubi, forte aliqua Sacrificiorum obligatio suscepta sit, vt annexa alicui Ecclesiæ, quam Summus Pontifex alicui collegio Societatis (id quod rarissimum est) vniuisset.

m Suar. 4. to. de Relig. tr. 10 lib. 8. q. c. 2. n. 5. & c. 3. n. 3.

Cui prosit Missa applicata contra voluntatem Prælati, vel contra iustitiam.

14 QVoad secundum quod num. 1. proposuimus. Dico certum mihi esse (quidquid dicant aliqui) *n* Deum non respicere ad debitum Sacerdotis, sed ad voluntatẽ ipsius quare Missa contra voluntatem Prælati eam iubentis applicari v.g. pro Petro, applicata siue licitè, siue illicitè pro Antonio, Antonio proderit, *o* & non Petro. Et Missa, quam propter stipem acceptã debebat ex iustitia Sacerdos Titio, applicata siue per malitiam, siue per inaduertentiam ab eodem Sacerdote alteri, v.g. Caio, Caio proderit, non vero Titio. Ratio præcipua est, quia Mister offerens Missam, non est Prælatus, sed Sacerdos, cui dictum in Ordinatione est. *Accipe potestatem offerendi Sacrificiũ pro viuis, & defunctis.* Ergo ad eius applicationem respiciet Deus, & non ad applicationem cuiuscumque alterius. Vnde nihil valebit applicatio Prælatus intentare, quia in hoc à Christo omniũ Domino, & Superiore liberam facultatem habet Sacerdos, & consequenter à nulla humana potestatem restringibilem: & sicuti licentia concessa mihi à Generali omniũ Superiore nõ potest restringhi ab alio Superiore inferiore: ita hic.

n Marcin. de ord. tr. 3 p. 2. cap. 33. n. num. 3. Gauant. in Rubr. Miss. p. 3. tr. 12. nu. 28. Diana p. 2. tr. 14. ref.
o Rodriq. in cõp. ref. 102 Portella in dub Reg. v. obedientia nu 2 De. lug. de Euch. d. 19. s. c. 10. à num. 210. Hurtad. de Sacrif. disp 3. diff. 20.

15 Ex his infero Primo. Si Sacerdos contra voluntatem Prælati, applicat Antonio v.g. Missam, posse quantum est ex vi iustitiæ, accipere stipendium ab eodem, iam enim fructum Missę, ipse Antonius lucratur, & Prælatus sciens contra suam voluntatem iam esse Missam Antonio applicatam ad nihil tenetur, quia Antonius totum illud, quod per stipem postulabat, acquisiuit.

16 Infero Secundò. Si è contra alteri applices Missam, non vero illi à quo stipẽ recepisti, semper resarcire teneris, quia Deus respiciens nõ

ad de-

ad debitum, sed ad habitam a te voluntate, Sacrificij emolumentum illi non attribuit.

17 Infero Tertio. Si quis applicet sic Missam. *Applico pro ea anima, quam vult Deus*, tunc Sacrificium nulli prodesse, *p* sed remanere eius fructum in Thesauro Ecclesiæ. Ratio est iam dicta, quia ex ipso Christi instituto, Sacerdotis; non vero Dei applicare fructum Missæ. Determinet igitur in hunc, vel similem modum Sacerdos. *Offero pro ea anima, quam Deus uidet magis indigere, uel minus indigere, &c.* nam sic, quia determinata est Sacerdotis intentio, vtique iuxta illam acceptabit Deus. Pari modo Ecclesiæ quando ex stipendio annuo debent multas Missas pro varijs defunctis, satis erit, si celebrantes applicent pro ijs, quibus eo die v.g. illæ Missæ debentur, eas enim Deus videt quibus debeantur, quamuis sit melius eorum distincte meminisse, *q* vt ex se patet.

p Vasq. de Sacris d.231. c.1. n.7. con. aliquos contrariũ sentientes.

q Fraxinellus pe oblig. sac. sec. 7. de 7. num. 7.

§. X.

De tempore, quo intentio applicandi alicui fructum Missæ elicienda est.

1 EGo, hodie, Sacrum a me cras operandum applico pro anima Petri, vel (eadem enim est ratio) Sacra omnia per totum annum a me celebranda applico pro anima eiusdem, nec talem intentionem vnquam reuoco, efficax ne est, ita, vt satis sit ad hoc, vt fructus Missarum Petro attribuatur.

2 Dico, quamuis non esse satis contendat Vasq. *a* tamen cum communi *b* sententia immo, & praxi timoratorum satis esse. Ratio est, quia hoc Sacrificium institutum est, vt administretur humano modo, & more; quare, sicuti, homines solent disponere, de rebus, quæ erunt in sua potestate, etiam, antequam sint, sed pro tempore, quo erunt, nunc scilicet, pro tunc, dispositione tamen non retractata. sic disponere poterit Sacerdos, cuius arbitrio Deus commisit fructum Missæ applicandum.

a Vasq. de Sacram. disp.38. c.6. alijq. apud Delugo d.8. de Sacr. sec.6 n 92.

b Suar de Euch. d. 13 sec 3 parag Di. co secundo. Bon. Mol ref Dia. apud eund. Delugo nu. 93.

3 Sed quid, si quis nondum Sacerdos applicet Missas, quas post ordinationem celebraturus est, nec postea huiusmodi applicationem, vel retractat, vel renouat?

Dico id etiam satis esse cum ratio, modo, dicta, in hoc etiam casu, valeat. Licet .n. nunc, nondũ sit Minister Christi, erit tamen postea. Sicuti si quis sciens, se cras v. g. fore in Prælatũ eligendũ, det nunc aliquam licentiã, pro die crastina, valebit *c* vtiq; licentia, quia cõsẽsus ille nõ retractatus iudicatur, humano more, durare, pro tẽpore acceptæ potestatis.

c Delugo ibid. n. 79.

4 Intentio ergo applicandi potest elici ante, immo multo ante, quam Missa celebretur; Posse autem in ipsa Missa ante consecrationem, & aptum esse tempus, in primo *Memento*, non est dubium.

5 Obseruat autem Hurtadus, *d* quando vnus Sacerdos tantum consecrat Corpus, & postea alter, defectum prioris supplens, consecrat Sanguinem, ad hunc posteriorem pertinere applicare Sacrificium; quia iste solus vt potẽ perficiens essentialiter Sacrificium, dicitur sacrificare, & ideo non tenetur intentioni prioris se conformare. Ob eandem rationem dic Sacerdotem, qui facta consecratione corporis nondum applicuit, posse applicare ante consecrationem Calicis, & qui applicuit vni, posse ante consecrationem alteri applicare, huiusque fore fructum Missæ, non prioris. Ratio est eadem, quia nimirum, consecratione calicis, perficitur Sacrificium, & consequenter tunc Sacerdos dicitur sacrificare, atque adeo ante illam semper poterit illud applicare.

d Hurtad. disp 3. de Sacrif. diff. 10.

6 Remanet tamen difficultas an possit ritè applicare in secundo

Me-

Memento Defunctorum, & in toto tempore ante Consumptionem speciерum.

Dico in nostra sententia, quæ colligi potest ex dictis *cap.* 1. *§.* 1. *nu.* 1. per quam tenuimus in consecratione adesse sufficientem destructionē victimæ, adeoque in ea consistere Sacrificij essentiam, non posse. *e* Ratio est, quia applicare Sacrificium more humano, cui suos Ministros conformes se velle reddere voluit Christus Dominus; vt modo innuimus, nihil aliud est, nisi offerre actionem sacrificandi in obsequium Dei; at non solet inter homines, & fortasse non potest in obsequium alicuius offerri actio iam facta v.g. genuflexio facta, sed facienda, quia, si iam sit facta in vnum, vel in nullum finem; non potest deinde intelligi fieri in alium, prædicti v. g. obsequij: Adde quod Sacerdos, vt supra *f* diximus, non potest conseruare fructum sui Sacrificij, & deinde conferre, &c.

e Hurtad. loco cit.

f Supra. §. 9. nu. 2.

7 Dixi autem (in nostra sententia) nam quia sententia *g* docens Sacrificii essentiam consistere in consecratione simul, & in consumptione, est satis probabilis, probabile etiam erit, posse applicari fructum missum, toto tempore, ante prædictam Consumptionem; quia iam, in hac sententia, offertur actio facienda, non iam facta.

g Bellar. alijq; apud Hurtad. disp. 1. de Sacrif. diff 7.

§. XI.

Cui prosit fructus Missæ, quando Sacerdos, cum Sacrum applicasset uni, deinde applicat alteri.

1 SAcerdos hodie missam a te crastina die celebrandam, applicat pro Petro, a quo v.g. stipem recepit; cras deinde applicat pro Antonio, cuiusnam erit missæ fructus? si Petri; ad nihil aliud, pro ipso, tenebitur; si Antonii, vtique tenebitur Petro resarcire.

2 Sunt in hac dubitatione distinguendi quattuor casus. Primus casus. Si memor applicationis, quam heri fecesti pro Petro, illam applicationem respuas, applicesque hodie eandem totam missam, pro Antonio; Antonio proderit missa. Quæ est certa, & communis doctrina, quia posterior voluntas, clarè; priorem reuocat.

3 Secundus casus. Si pariter memor applicationis hesternæ, qua applicasti Missam pro Petro, æquè eandem totam applices hodie pro Antonio, nullo modo reuocando priorem applicationem externam, neutri proderit Missa. Ratio est, quia, cum hæ duæ voluntates sint inuicem contrariæ, per quarum vnam vis, idem, quod per alteram non vis: intendis impossibile, atque adeo nihil intendis; & Deus perinde se habebit in hoc casu, atque in illo, in quo sacerdos faciens sacrum, nulli illud applicaret, de quo mox §. 12.

4 Dixi autem (totam Missam) nam si partem fructus vni, partem alteri velis applicare, vtique partialiter proderis vtrique; sed cum obligatione resarciendi, id quod vlterius alterutri debes, vt ex se constat.

5 Tertius casus. Si immemor applicationis pro Petro hesterna die factæ, applices hodie pro Antonio, duplici modo, re gerere potuisti. Primo extraordinario quodam modo, si scilicet hieri ita Sacrum voluisti Petro applicare, vt talis applicatio preferretur omni alteri applicationi a te, etiam per obliuionem faciendæ, idque exprese heri intendisti. Et in hoc quidem euentu missa proderit Petro, cui primo sub tali vniuersali voluntate applicasti. Ratio est: quia illa tam vniuersalis applicatio omnib. aliis, futuris applicationibus est præferenda, cum non censeatur reuocari a posteriore, immo potius implicitè posteriorem reuocare.

6 Adhi-

6 Adhibet huius doctrinæ duo exempla Ioannes a Delugo. Primum est ex *l. si quis, in principio ff. de legatis* 3. vbi, si quis in priori testamento, adhibeat clausulam reuocatoriam quiscunque posteris, statuitur testamentum posterius non fore validum, nisi in eo reuocetur expresse illa clausa prioris testamenti, vt cum communi Doctorum obseruat Molina *b* quia nimirum voluntas prior habuit maiorem vniuersalitatem ex parte obiecti, quam posterior.

Secundum est in materia voti. Nam si quis facit votum non vouendi, nisi consulto Confessario, & ex nunc, vult non vouere valide, nisi ea conditione posita; postea, si immemor huius voluntatis voueat votum non valebit, nisi eo esset affectu, vt etiam si recordaretur, vellet valere, vt notat Lessius. *c* Ex quibus constat, concurrente duplici voluntate contraria, illam præualere, quæ, cum sit vniuersalior, explicitè, vel implicitè continet reuocationem alterius, siue hæc sit prior, siue posterior, siue etiam simul ex ignorantia habeatur, & ratio vlterior est, quia illa vniuersalior, vel formaliter, vel virtualiter reflectit super aliam, adeoque reuocat.

7 Iam secundo modo, quo te in hoc gerere potuisti, quique accidit magis communiter in praxi, (eritque Quartus casus) est, si heri non cum vniuersalitate prædicta, sed absolute, & simpliciter applicasti Missam pro Petro, & deinde illius immemor, hodie, applicas, simpliciter, pro Antonio.

In tali casu docet Delugo, *d* quod fructus Missæ proderit Antonio, qui est posterior. Ratio est (inquit) quia sic persuadet paritas ducta ex testamentis, nam sicut posterius testamentum preualet priori, etiam si quando sit posterius, non recordetur homo prioris a se facti, sic si heri applicasti Sacrum hodiernum pro Petro, & hodie immemor illius voluntatis, applices pro Antonio, per voluntatem, æque absolutam, & efficacem, videtur præferenda hæc posterior; non enim apparet differentia inter testamentum posterius, & hanc posteriorem voluntatem.

8 Nihilominus probabilius putarem præferendam esse priorē, atque adeo Missam profuturam Petro. Ratio ex duplex. Primo, quia potest afferri disparitas, cur testamentum posterius præualet priori, non vero Applicatio Missæ. Cum enim testamentum firmitatem omnem suam accipiat a morte Testatoris, omnes habent implicitè hanc intentionem vt illud testamentum firmum velint, quod morte ipsorum confirmatū est, & non aliud, vnde sequitur, quod præualere omnino debeat posterius Testamentum, cum per prædictam intentionem reuocentur omnes intētiones, morte nequaquam firmatæ. At, in cassu nostro, similis implicità intentio non adest; vnde ergo prior intentio ab omnino æquali intentione posteriori reuocari poterit? Secunda ratio, est, quia communiter homines habetur, seu præsumuntur habere hanc voluntatē implicitam vt velint cuique tribuere ius suum. Cum igitur certum sit, *e* quod *Qui prior est tempore, potior est iure*, si nihil obest contra eum qui prior est, vt obstare solet in contractibus possessio rei apud posteriorem, vel solutio pretij, vel quid simile, de quo latè Iuristæ, *f* & Molina, Couarruuias, Salas, alijque apud Delugo, *g* dicendum erit, quod in casu nostro, ille Petrus, cui heri applicatus, & veluti datus fuit fructus Missæ, est potior in iure, quam sit Antonius, cui hodie, hoc est posterius, datus est dictus idem missæ fructus, nihil enim obstat contra Petrum anteriorem, cum supponamus, in omnibus, eos esse æquales, præterquam in tempore. Quare cum Sacerdos habeat illam vniuersalem intentionem

dandi

dandi fuum ius vnicuique, atque adeo fructum Missæ ei, qui potior est in iure, non censendus est reuocasse priorem intentionem, sed potius Petri anteriori velle dare fructum Missæ, non vero Antonio posteriori.

9 Quoniam verò res hæc dubia profectò est, consulerem Sacerdoti, vt aduertens deinde ad obligationem, siue hesterno, siue hodierno die, contractam, certo resarciat; offerendo aliam Missam sub hac, vel simili intentione. *Applico Missam pro Petro, cuius oblitus sum, si is fructum Missæ à me illi debitum non est lucratus, secus applico pro Antonio: uel contra*; nam Deus, cui explorata sunt omnia, illi cui fructus defuit, applicabit.

§. XII.

De Sacerdote non applicante fructum suæ Missæ.

1 SI Sacerdos, siue per obliuionem, siue per incuriam, siue data opera, nulli applicet fructum suæ Missæ, talis fructus cuius erit? Suarez, *a* & Vasquez *b* nemini dandum esse docent, sed reponi, seu remanere in Ecclesiæ thesauro. Ratio est (inquiunt) quia Sacrificium, quod est essentialiter oblatio, alicui non prodest, nisi pro illo offeratur. Delugo *c* putat prodesse Sacerdoti, nam licet sacrificium nulli alteri profit, nisi pro illo offeratur, prodest tamen ipsi offerenti, etiam si, pro se non offerat: sicuti ieiunium v. g. meum non prodest alteri, nisi pro eo applicent, at prodest mihi, quamuis mihi non applicem.

a Suar. de Sacram. d. 79. sec. 9 parag. Tertio inquiri potest.
b Vasq. disp. de Euc. 231 c. 3. n. 10.
c Delugo de Euc. d. 19. sec. 8. n. 126.

2 Sed quidquid sit de his, omnes fateri debemus de facto, & regulariter prodesse ipsi Sacerdoti, ceterisque Fidelibus. Ratio est, quia omnes Sacerdotes saltem implicitè semper intendunt sibi, & fidelibus applicare, quando alteri non applicant: id quod satis innuunt illa Missæ verba. *Offero tibi pro innumerabilibus peccatis meis &c.* & illa *Pro omnibus Fidelibus Christianis, uiuis atque Defunctis, ut mihi, & illis proficiat ad salutem.*

§. XIII.

De Sacerdote aliquem exscludente à fructu suæ Missæ.

1 SVpponimus, vt dictum est, intentionem Ecclesiæ esse, vt Missa offeratur pro omnibus Viuis, & Defunctis, vtique capacibus, illisq. prosit; pro sua portione, saltem, quo ad Impetrationem.

Porrò fuit quidam Sacerdos (quæ est hominum nequitia,) qui voluit a fructu suæ Missæ excludere suum quendam aduersarium, Petrum v.g. Quæsitum fuit, quo peccato peccauerit, & rursus, an cum effectu Petrum excluserit a prædicto fructu: quod est quærere. An id licitè, & validè intenderit.

2 Ad primum: fuisse peccatum graue contra caritatem, & item peccatum aliquod contra obedientiam, certum esto. *a* Ratio est, quia adfuit odium, ex quo saltem virtualiter inductus Sacerdos fuit ad eiusmodi exclusionem. Præterea licet non teneamur orare pro singulis, tenemur, *b* tamen eos non excludere a communibus Ecclesiæ suffragijs. Peccatum insuper fuit, contra obedientiam: dum non seruata fuit intentio, & institutio Ecclesiæ, cuius minister est Sacerdos.

a Suar. de Sacram. d. 78 sec. 2. paragr. Sed quæri rursus potest.
b S. Thom. & Nau. citati ab eod. Suar. ibid.

3 Quo ad secundum, incerta res est. Quidam putant excludi ab omni fructu; Quidam excludi quidem a fructu prouenienti ex opere operato Christi, & ex priuata intercessione Sacerdotis, quia horum fructuum ipse est independens distributor ex institutione eiusdem Christi, non vero a fructu prouenienti ex parte, seu nomine Ecclesiæ, quæ cum includat omnes Fideles, non habet Sacerdos potestatem excludendi.

dendi. Res est ad Scholasticos pertinens, deque ea agit Suarez ibidem.

§. XIV.

Cui magis prodest Missa, ei, qui illam audit, an ei, cui Sacerdos tandem applicat?
Rursus quid melius, Missæ simul dictæ, an successiuè?
Denique Missa ante, an post mortem celebrata?

1 QVæsiuit olim paupercula Vidua quid consultius faceret pro suo viro Defuncto curare aliquas Missas pro eo offerri, an ipsam pro eodem aliquas Missas audire. Dixi huic interrogationi responderi posse ex Delugo. *a Si quæratur* (ait) *viri plus emolumenti afferat, & quod sit vtilius homini, audire Missam, an petere, vt pro se absente offeratur, Existimo, habere se, sicut excedens, & excessum; Nam, quod attinet ad effectum remissionis pœnæ, plus proderit Missa absenti specialiter applicata: quoad impetrandum vero auxilia, præseruandum a periculis, & alia similia consulerem regulariter magis quod audiretur Missa, quam quod in absentia pro ipso offerretur. Cum enim impetratio hæc non sit semper infallibilis, vt supra b vidimus, crederem ceteris paribus, facilius exaudire Deum pro eo, qui reuerenter, & deuote adest Sacrificio; sic enim videtur fuisse congruum, ad conciliandam reuerentiam, & deuotionem erga Sacrificium istud, & hoc ipsum non raro miraculis, & signis extraordinariis videtur Deus, ipse comprobasse.* Hæc ille.

a Delugo disp. 19. de Euca. sec. 11 nu. 224.

b Delugo d. disp. 19. sec. 9. à nu. 131.

2 Cum igitur ea vidua, maxime intenderit Satisfactionem pro anima viri, in Purgatorio, forte, existenti; melius facturam existimaui, si Missas curaret viro applicandas, quia Missa applicata, vt dictum est, magis prodest ad Satisfactionem pœnæ, quam solum audita.

3 Ad eius tamen solamen addidi, Missam auditam multum prodesse, etiam per modum Impetrationis, ad pœnæ remissionem. Sicuti enim duplici via potest quis obtinere remissionem pœnæ, ob furtum v.g. à se commissum, contractæ. Primo, si compenset dando alterum tantum. Secundo si roget Dominum vt liberaliter remittat. Sic proportionaliter Missa applicata satisfacit pro pœna debita, veluti dando compensationem ex thesauro Meritorum Christi: at Missa eadem audita impetrat, per modum orationis, remissionem liberalem eiusdem pœnæ. Illa igitur paupercula, multis missis auditis, fortasse, impetrabit remissionem pœnæ sui viri, ad quam remissionem vna, vel altera missa applicata, forte, non sufficeret.

4 Dixi eidem, melius *c* facturam, pro concupita Satisfactione viri, si eas missas, eodem die, simul celebrandas curaret, quam successiuè. Ratio consilii fuit, quia quamuis magis mereatur ille, qui centum v.g. missas, successiuis diebus, celebrandas curet, quam qui simul, eodem die, quia nimirum, sic, diuinus cultus, per eum, magis, extenditur, & quamuis quo ad fructum Satisfactionis adsit æqualitas, vt æquales supponuntur in numero missæ; tamen, qui eodem die curat dicendas, citius exhibet Deo Satisfactionem, atque adeo citius animam a Purgatorio liberat.

c S. Antonius in Summa p. 1. t. 10. c. 6. §. 5. Homob. de exam. tr. 4. c. 14. q. 128. fin.

5 Denique eidem interroganti, qui pro se melius faceret, curare vt sibi applicentur missæ, dum viueret, an post mortem? Dixi melius, *d* dum viueret: Ratio potissima fuit, quia post mortem lucrabitur Satisfactionem, dum viuit tum Satisfactionem, tum meritum.

d Marc. de of. tr. 3. p. 2. c. 3. 4. à n. 1. alijque.

§. XV.

Quid valeat magis pro Defunctis Missa applicata: an Bulla Cruciata.

1 INstabit aliquis (ne id hac occasione taceam) quæretque, Quid huic Viduæ modicam pecuniam habenti consulerem magis? Vt curaret duas Missas offerri pro anima sui Viri, an potius, vt Bullam Cruciatæ quæ pro Defunctis distribui solet, acciperet?

2 Respondi, mihi videri ceteris paribus melius pro Anima viri factum; si Bullam sumeret, in qua confertur siuè per modum suffragij siuè alio modo Indulgentia Plenaria pro Defunctis. Ratio responsionis ducitur ex duabus illis propositionibus, altera est; vim satisfactoriam in Missa in actu secundo, seù quo ad effectum esse finitam, & limitatam, vt supra *a* vidimus: quare potest frequenter accidere, vt vna, vel altera, immò triginta centum, plures Missæ non sufficiant ad remissionem pœnæ, quam quis debet. Altera est, per Indulgentiam plenariam satisfieri plenè pro quibuscunque debitis, sic enim ea definitur: *b Indulgentia plenaria est, qua illimitatè, conceditur, vt omnem pœnam, in Purgatorio, pro peccatis, luendam remittat.*

a Supra c. 2. §. 1. à num. 4.

b Laym. li. 5 Tr. 7. c. 3. nu. 1. & passim.

Ex his ita conficitur ratio. Missa applicata non semper sufficit ad remissionem totius pœnæ, Indulgentia plenaria sufficit. Ergo quo ad hoc quod Vidua intendit, fructuosior, indulgentia, seu Bulla Indulgentiam conferens.

3 Dixi (ceteris paribus) vt interim abstraherem a quæstionibus, quæ possent fieri de certitudine Indulgentiæ, & de alijs emolumentis meriti, vel Impetrationis prouenientibus in Missa, de quibus fusè Theologi in Tractatu de Indulgentijs, & de Missa. Semper autem nos hic supponimus certam esse Indulgentiam, qualis *c* profectò est hæc ex Bulla Cruciatæ.

c Lege Ludouic à Cruc in exp. de Bull. Cru. d. 2. dub. 1. & 2.

§. XVI.

An Parochus teneatur aliquam Missam applicare pro suis ouibus.

1 EX Tridentino, *a* quod sic habet. *Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, &c.* colligunt nonnulli, adesse præceptum diuinum, vt Parochus, & propter identitatem rationis Pontifex, Episcopus, Superioresque spirituales quicunque, aliquoties saltem in anno Missam applicent pro suis Subditis. Et Sotus *b* quidem, semper Missam, pro ijs, offerre Parochum debere existimat. Bonacina *c* saltem, diebus Dominicis, aut semel in hebdomada, Marchinus *d* saltem diebus solemnibus.

a Trid. sess. 23. de ref. c. 1. initio.

b Sotus in 4. d. 13. q. 2. art. 1 & 2. & de Iust. lib. 9 q. 3 ar. 2. cir a med. um.

c Bonac. de Sacr. d. 4. q. vlt p. 7.

d March de or. Tr. 3. p. 2. c. 30 a n. 2.

2 Non pauci id confirmant ex eo, quia Parochi tenentur celebrare quoties populus tenetur audire Missam, vt supra *e* diximus, ergo tenentur tunc, Illam applicare pro populo.

e Lib. 1. c. 6. §. 2. n. 2.

3 Non est autem quæstio, quando, forte, Parochus ex alio titulo, v. g. ex fundatione, vel eleemosyna obligatur; neque quando, ex legitima consuetudine, vel statuto, vt esse in nonnullis Hispaniæ locis notat Nunus: tunc enim, quis dubitat teneri?

4 In nostra igitur quæstione. Dico non *f* adesse talem obligationem in Parocho, vel Superiore. Ratio est, quia vt lib. 1. c. 6. n. 114. diximus non est apponenda grauis obligatio, si de illa non constet, vt certè hic non constare ex solutione contrariæ rationis iam patebit.

f Vasq. de Sacr. d. 234. c. 4. n. 27. alios citans.

4 Ad Tridentinum enim respondeo, ibi dici quidem adesse præceptum diuinum, *vt oues suas Parochus agnoscat, & sacrificium pro iis offerat.*

rat, ſed non dici, quod Sacrificium, pro ijs particulariter, applicet ſatis igitur erit, ſi vniuerſaliter pro iis oret in Sacrificio.

Adde, eſſe Theologorum doctrinam, quod, quando præceptum quodpiam fertur indeterminatè, ad nihil obligat, donec à Superiore determinetur, quia cum non poſſit vt indeterminatum in executionem exire, non cenſetur præceptum practicè tunc eſſe completum. Vnde quia adeſt præceptum diuinum indeterminatum aliquoties in vita communicandi, ibi, *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, &c.* quod non explicat determinatè quoties, & quando ideo ad nihil *g* ſaltem extra articulum mortis obligabantur, quantum ex hoc capite Fideles: donec Eccleſia determinauerit tempus Paſchale. Idem contigit in præcepto Confeſſionis; Video etiam idem eſſe in materia Sacrificii; eſt enim præceptum diuinum aliquoties celebrandi in illis verbis. *Hæc facite in meam commemorationem*, ſed quia nondum Eccleſia determinauit, ad nihil *h* ex vi huius præcepti Sacerdotes tenentur. Pari igitur modo, etiam ſi vel Tridentinum, vel præceptum diuinum iniungeret particularem applicationem; tamen quia non determinat quando, & quoties (quod certe Eccleſia determinare poſſet) ad nihil tenebitur Parochus.

g Delugo de Euc disp 16. sec. 2. n. 78. & de pœnit. d. 15. sec. 3 n. 39.

h Idem de Euc. d. 20. sec. 1. n. 9. & 10.

6 Ad confirmationem negatur conſequentia, non enim valet illatio: obligor, tibi dare opportunitatem audiendi Sacrum, ergo obligor illud pro te applicare. Nam propterea rectè Marchinus *i* defendit Parochum quendam, quem Epiſcopus cogebat, vt ter, in hebdomada, pro ſuis ouibus applicaret Sacrum, ex eo, quia extabat ibi ſtatutum, vt Parochus ter in hebdomada Sacrum faceret; recte, inquam, defendit, ſiquidem non bene infertur, vt dicebam, obligatur quis ſacrificare, ergo obligatur applicare cum non rectè ex vna obligatione inferatur *l* alia. Et ſanè quis dicat, quod quando Parochus obligatur celebrare ad benedicendos ſponſos, vel, vt eſt mos alicubi, ad defunctos ſepeliendos, vel ad conſecrandas particulas pro communione ſui populi, obligatur etiam pro iiſdem Sacrificium applicare?

i Marchin. de ord. T. 3. p. 2. c. 30 nu. 4.

l Papinianus ff. de Minoribus.

7 Ex dictis infertur, poſſe Parochum recipere ſtipem à quopiam, vt offerat Sacrum pro ipſo, etiam in diebus feſtis, quia licet tunc obligetur facere Sacrum, ſui tamen iuris eſt in applicando. Nec obſtat Conſtitutio Vrbani VIII. de Celebratione Miſſarum, de qua latè infrà lib. 3. hæc enim ſolum prohibet ne obligatus Sacerdos applicare pro vno, applicet etiam pro alio, id quod non eſt contra hactenus dicta.

CAPVT TERTIVM.

De Attentione Sacerdotis dum celebrat.

1 ATtentio duplex eſt. Interna, & externa. Hæc conſiſtit in negatione diſtractionis externæ: ideſt, negotii, vel occupationis exterioris, quæ ex ſe diſtrahere mentem debeat ab Orationibus, & Actionibus Miſſæ. Vt ſi quis vellet, dum Miſſam celebrat, depingere v. g. confabulari, legere Hiſtorias, & ſimilia facere; externam attentionem non haberet. Interna conſiſtit in applicatione interna mentis ad Miſſam: & triplex eſſe poteſt. Ad verba integre proferenda, materialeſque actiones ſuo ordine peragendas. Ad ſenſum verborum, ſignificationeſque Cæremoniarum. Ad Deum, reſque Diuinas contemplandas. Hæc tertia eſt omnium optima, modo Miſſæ operationem non impediat, ſequitur ſecunda, infimo loco ſe habet prima.

X 2 Liceat

2 Licet autem enitendum semper sit habere attentionem internam tertij generis, idque in ceteris orationibus extra Missam sit absolutè consulendum, nihilominus in Missa, persæpe Sacerdotibus potissimum recenter ordinatis, nec bene instructis consulenda est attentio interna primi generis, vt scilicet ad verba, & actiones, quæ plurimæ sunt, & facile omitti, atque cum scandalo confundi possent, diligenter attendant.

3 Sed iam quid peccabit Sacerdos, si negligens (sed sine contemptu) internam attentionem, solam externam adhiberet? quod est quærere, quonam peccato peccat, si dum Missam celebrat alio mentem voluntarie diuertat, cogitetque sua negotia, vel philosophicam quampiam quæstionem speculetur, probabiliter securus, quod propter habitum Missandi, non ommittet debitas saltem grauiter cæremonias.

Legi (passim enim occurrunt) Authores tractantes de attentione debita in auditione missæ, in horis Canonicis, in orationibus ceteris, verum qui tangeret hoc speciatim de celebratione missæ, non legi.

4 Et videbitur alicubi parem esse rationem de his, ac de missæ celebratione, vtrobique enim intercedit oratio, seu locutio cum Deo. Ita quidem in multis, sed in vno non ita, vt mox n. 9. videbimus.

5 Sed enim vero, propter dictam paritatem, recolenda est celebris illa quæstio. An ad obseruandum præceptum auditionis missæ, vel recitationis Horarum requiratur attentio interna, aliqua tandem ex triplici dicta num. 1. an sufficiat externa dumtaxat?

Equidem locum hic haberem id fuse pertractandi, nisi eam quæstionem Ioannes Delugo, *a* & Aegidius Coninch *b* tam erudite pertractassent, vt addere aliquid velle, superfluum, ne dicam operosum, mihi esse videatur, illos, ergo lege, apud quos inuenies esse duas sententias, vtramque probabilem; Alteram *c* requirentem attentionem internam? Alteram, (*d* quam approbant dicti Delugo, & Coninch solideque confirmant) solum requirentem externam. Itaque, qui, dum missam ex præcepto audit vel officium diuinum persoluit, quæstionem philosophicam secum mente voluntarie obuolueret vel sua negotia cogitaret, modo externam attentionem haberet, qua scilicet non poneret distractiones externas eius generis, quas n. 1. diximus: ex probabili dicta opinione, præceptum satis adimpleret.

a Delugo de Sacr. disp 22. sec. 2 n 25.
b Coninc de Sacr. qu 83. art 6. dub. vnico à n. 289. lege etiam Dianam p. 1 tr. de horis Can. Res 2.
c Quam sequuntur Suar Vasq Sot Nauar Mald. Caet. Sancez turr. alijq. in numeri citati à Delugo, & Diana ibid.
d Quam sequuntur Siluest Durand. S. Anton Palud. Rosel. Coninch Hurt. Asc tamb de Iure Abb to a d io q. 2. nu. 8. & probabile dicit Lessius Hēr. Victorell. Tayman citati ab ijsdem.

6 Omnes tamen consentiunt hunc peccare venialiter, aliqua enim semper irreuerentia intercedit, si Deum quis alloquatur exterius mentem alio voluntarie distractus. His positis, tribus dictis ea quæ ad nos pertinent, decernemus.

7 Dico Primo. *Sacerdos mente voluntarie distractus missam celebrans, non effugit peccatum veniale, siue celebret missam de præcepto, siuè ex libertate.* Ratio est modo dicta, quia semper interuenit irreuerentia.

8 Dico Secundò. *Distractus voluntarie in ijs missæ partibus, quæ ad Canonem non pertinent, si eas rite operetur (etiam cum celebrat ex præcepto) non audeo dicere eum peccare mortaliter.* Ratio est, quia eæ missæ partes non excedunt rationem orationis ad Deum. Cum igitur probabile sit, vt modo vidimus, recitare orationes de præcepto, cum voluntaria distractione, non esse mortale, probabile etiam erit in casu nostro.

9 Dico Tertio. *Si Sacerdos, per notabile tempus, voluntarie, distractus, eas missæ partes, quæ canonem continent, recitet, seu peragat,*

pec-

peccabit mortaliter, siue Missa celebretur de præcepto, siue de Feria. Ratio, quæ me ad id mouet, est discrimen, quod intercedit inter Missæ Sacrificium, & ceteras orationes. Hæ enim sunt meræ allocutiones ad Deum: at Missa, est insuper Sacrificium, hoc est, actus religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari; vt supra suo loco notauimus. Videtur autem mihi grauis esse irreuerentia, quod quis, dum profitetur Deum summè per suam actionem venerari, cum illo irreuerenter, per voluntariam distractionem, se gerat: & in tanto Ministerio, de quo tremunt Angelorum ordines, omnia alia cogitare velit. quam mente attendere ad quod operatur. Adde, & morale periculum aliquid graue omittendi, vel non rite operandi, &c.

10 Dixi autem (quæ Canonem continent) ibi enim continetur ratio Sacrificij: nam licet huius essentia per nos in sola *e* Consecratione consistat, proximè tamen antecedentia, & proximè consequentia, qualia sunt, quæ toto Canone continetur, maximè ad Sacrificium, pro vt Ecclesia ordinauit, pertinere, nemini est dubium.

e C 1 §. 1 n. 1 & c 2. parag. 10. n. 6.

11 Petes, quid venit præcisè, nomine Canonis? id enim, propter dicta, non ignorare, oppido, necessarium est. Respondeo. Gauantus *f* ait venire illam Missæ partem, quæ incipit a *Te igitur* (aliqui incipere dicunt a *Qui pridie pateretur*, sed minus recte, vt probat Fagundez *g*) vsque ad *libera nos* inclusiuè. Licet idem Gauantus alibi *h* videatur excludere a Canone prædictum *libera nos* immo & orationem Dominicalem: ibi enim postquam declarauit illud *per ipsum cum ipso, & in ipso*, quod legitur ante prædictam Dominicalem Orationem, sic addit, *& hic finis Canonis esto*.

f gauant in rubr. Miss. p. 2 T. 7. c. 8. n. 1. litt. L. & p. 3 T 10 n. 2.
g fag 1. Eccl præc. lib. 3 c. 18 n. 5
h gauant in Rubr Miss p. 2. Tit. 17. n. 34.

Suarez *i* vero docet vocari Canonem Missæ, totum id, quod legitur a *Te igitur* vsque ad consumptionem Sacramenti, additque voce Canonis vsum esse S. Gregorio in his verbis. *Mox post Canonem Orationem Dominicam dici statuistis*. Vides Suarium, & S. Gregorium a Suario allatum dissentire? ille vsque ad consumptionem Sacramenti, hic ante Orationem Dominicam claudi Canonem statuit.

i Suar de Sacram d 83. sec 2 initio.

Quidquid sit; certe in re nostra, vsque ad Orationem Dominicalem Canonem definito, vt nimirum, quia, æqua fere distantia est a *Te igitur* vsque ad Consecrationem; & a Consecratione, vsque ad dictam Orationem Dominicalem, istud sit, quod maiori deuotione, attentioneque Sacerdotis indigeat. Aliquid tamen paris deuotionis esse dandum consumptioni Eucharistiæ inficiari non possumus.

CAPVT QVARTVM.

De materia, & Formam Consecrationis, remissionè.

1 CVm certum sit in Pane, & vino, ac per verba a Christo Domino instituta. *Hoc est Corpus meum*. Et *Hic est Calix*, &cet. esse a sacerdote consecrandum cumque de his satis multa disputent Theologi, nostrum non erit, nisi aliqua tangere, quæ ad casu Conscientiæ, & quidem practicè spectant. Immò, quia multa etiam quæ, ex his, ad nos pertinent, in hoc toto Opusculo sparsim disputata sunt, & disputabuntur, de azimo autem, & fermentato quatenus sunt materia Consecrationis egimus in alio Opusculo; *a* ideo vnum, aut alterum, quod, alibi locum non obtinuit, hic dumtaxat, erit a nobis breuiter explicandum.

a in opusc. de expedienda communione c. 2 parag 9.

§ I.

Quanta sit aqua Calici immiscenda.

1 Illud persæpe torque Sacerdotes: ecquantanam aquasquæ certe naturalis, seu elementaris esse debet) infundenda sit calici?

Vt omittam concilium Tiburiense, quod fuit Prouinciale, nec approbatum, concedens duas partes vini, & tertiam aquæ, certè concilium Florentinum, *b* quod fuit vniuersale, monet esse infundendam aquam modicissimam.

b Conc. Flor. in decr. Eug. IV. §. I autem Sacram.

In Sacris canonibus id determinatum non legimus solum *in c. perniciosus de celeb. Miss.* reprehenduntur, qui plus de aqua ponunt in calice, quam de Vino.

c S. Tho. 3. p. q. 74. ar. 8 in cor

Sanctus Thomas *c* semper tutius esse, ait parum de aqua apponere, ne soluatur species vini.

d Sua. de Sacram. disp. 45. s. c. 3.

Suarez, *d* cum dixisset, non posse certiorem regulam præscribi, quam vt aqua sit in modicissima quantitate, quia quælibet gutta sensibilis sufficit, & talis non poterit corrumpere vinum; concludit cum Durando, esse id arbitrio Sacerdotis relinquendum.

e Conin. de Euc. q. 74. ar. 8. n. 140. f Laym. lib. 5. Tr. 4. c. 2. nu. 9. g Delugo de Euc. d. 4. sec. 2. n. 28.

Coninch, *e* & Layman *f* communem praxim esse aiunt, vt octies, vel decies plus vini ponatur, quam aquæ: non tamen scrupulosè agendum, quia modicus in alterutram partem excessus, non est curandus.

Delugo *g* ait, quod si quinta, vel sexta, pars aquæ ponatur, non videtur habendus scrupulus, quia non est credibile, vinum esse adeo debile, vt tam modica aqua corrumpatur.

2 Ex his sapienter dictis, puto conuenientem regulam tradi posse si reflectamus ad rationem radicalem, vnde sit, quod modica aqua immisceri debeat, ea autem est, quam aliqui ex prædictis Doctoribus attigerunt, quia nimirum non debet tanta vis aquæ apponi, vt vinum corrumpi possit, seu (vt abstrahamus a quæstionibus philosophicis) v. non possis absolute dicere, *Hoc, quod est in Calice, est vinum*. Quando enim est magna aquæ quantitas in vino, non erit vinũ, quod humano modo absolute vinum appellatur, & quod, vt materiam huius Sacramenti christus Dominus assumpsit.

3 Ex hac igitur ratione hæc regula conficienda est, Tantam aquam infundi posse, quanta non sufficit ad corrumpendum, seu ad distrahendum vinum ab esse physico, vel certe ab esse morali (vt sic loquar) vidi, ita scilicet, vt possit dici, Hoc quod est in calice, Vinum absolute est. Hactenus regula. Quoniam ergo si modica aqua infundatur, nullum periculum est huius distractionis, ideo communiter consulitur: ceterum, cum difficile sit, etiam incauto Sacerdoti (modo in terminis modicæ aquæ sistere velit) tantam infundere, vt ab ea possit, vel corrumpi substantia vini, vel distrahi absoluta vini denominatio, iam vides, quam facile, pusillanimes sacerdotes, ex hac regula, iuuare possis.

§. II

An aqua, & vinum infundenda in Calicem, possint niue præinfrigidari.

1 Non multis ab hinc annis in aliquibus solennioribus festis, quando, æstiuis in mensibus, hic, in sicilia, vis caloris feruet, solent Ministri vinum, & aquam in sacrificium exhibenda, niue circumposita, intra apta ad hunc vsum vascula, infrigidare. Idem nonnulli maioris nominis Prælati quotidie in dictis calidioribus mensibus vsurpant, immo ex horum Prælatorum exemplo, morem ad illos alios irrepsisse, nonnulli affirmant. Quæritur an id in more poni ritè potuerit?

2 Sua-

2 Suarez, *a* postquam dixit, eum qui cum naturali aqua apponenda in Calice rosaceam in parua quantitate immisceret (puta ad illam odoratam reddendam) non peccaturum contra affirmatiuum præceptum de aqua Calice apponenda, quia iam apponit, sed peccaturum grauiter (grauiter puto, intra terminos peccati venialis sic enim paruitas materiæ persuadet Suarium interpretari) contra negatiuum præceptū non miscendi aliquid in materiis Sacramentorum, prçter Christi institutionem, & consuetudinem Ecclesiæ: postquam inquam, hæc dixit, sic addit. *Ex his iudicandum est de qualitate accidentali aquæ, ut quod sit calida, aut frigida, pura, &cet. in his enim seruanda est reuerentia Sacramenti, & ordinaria consuetudo Ecclesiæ, & nullus nouus ritus introducendus*. Hæc Suarez. Fagundez *b* præterea sic habet. *Similiter etiam peccatum letale committere, qui calici consecrando aquam calidam, etiam ueram, & naturalem immiscuerit, quia contra consuetudinem Ecclesiæ efficiet, ualide tamen Sacramentum conficiet*.

a Suar. de sacr. dis. 45. sec. 3.

b Fagund 3. Eccl. præc. lib. 2. c. 4. n. 14

3 Ab eiusmodi prædictorum doctrina, fortasse, permoti nonnulli, cum primum eum morem, aquam, vinumque infrigidandi ad Sacrificium animaduerterunt, illum grauiter reprehenderunt, & contra vsurpantes oblocuti peracriter sunt.

4 Puto, nihilominus, id peccatum mortale non esse, immò nec veniale ex se, nisi forte aliquando per accidens. Singula probo, ac explico.

5 Dico enim Primo, non esse mortale (excipe semper citra scandalum graue, quod tamen difficulter hic occurrere potest, & citra animum inducendi nouum ritum, quæ duo semper excepta intelliguntur.) Ratio est Primo, quia hoc nihil, aliud tandem est, nisi addere, vel mutare aliquid accidentale in Missa. At infra *c* dicemus id aliquando non esse mortale propter paruitatem materiæ, cum igitur in casu nostro, aquam, vinumque esse minus, vel magis frigida, vel calida, accidentale, & satis modicum sit, ad mortale nequaquam perueniet. Prædicta rei paruitas fortasse mouit Innocentium *d* IV. vt Græcorum morem non reprobaret calidam aquam Calici infundentium. *Aqua* (inquit) *siue calida, siue frigida adhibeatur in Sacrificio Altaris*.

c Infra c. 5. parag 1

d Innoc. IV. in bul. de Græcis ab ipso edita anno 1254. in Tom. 1. bullarij

6 Secundo, quia quo magis aqua naturali vtor, eo longius a peccato recedo, quia me conformem reddo consuetudini Ecclesiæ naturalem aquam exposcentis. At cum frigus sit aquæ connaturale, eam infrigidando, magis, vt ita dicam naturalem eandem reddo, recedo igitur magis a peccato. Atque ex hac ratione fit, vt si calidam aquam apponere esset peccatum, non tamen esset aquam apponere frigidam, quia ibi adducerem aquam ab esse accidentali ipsi connaturali, hic ad esse connaturale reducerem, sed nec ibi peccatum, saltem mortale esse, ex aliis rationibus constat.

7 Tertio, quia, dum in partibus Borealibus frigidissima, vt solet ibi esse, aqua, vel vinum apponitur in Calice, non peccatur, quia apponatur id, quod ibi communiter est in vsu hominum: sed per niuem in nostris regionibus aqua, vel vinum non nisi similem frigiditatem concipit, & ex alia parte iam nunc in omnium etiam mediocrium hominum mensis vsui est. Ergo nec similiter peccatur. Dices, at, ibi, nullo artificio, hic aliquo vtimur. Respondeo. Non video, si arte quacumque posita, remanet aqua naturalis, & pura, & vinum simili arte, remanet merum item, & naturale, vt supponimus, cur ars nobis obstare debeat? Sanè si vinum posset aliquo artificio, sine mistione alterius substantiæ, generosius reddi, talis ne ars impediret, quominus pos-

X 4 set,

scit,cum laude,adhiberi in Sacrificio? nihil igitur officit ars.

8 Quarto, quia non constat consuetudinem Ecclesiæ apponendi aquam, vt casu inuenitur in amphora, vel in fonte, & vinum, vt inuenitur in dolio, esse obligantem sub mortali, ergo non est tenendum sub mortali obligare. Hoc modo argumentandi, & nos vsi frequenter *e* sumus,& passim Doctores *f* in similibus vtuntur.

e Lib. 1. c.6. parag. 2. n. 3 & n. 5. & alibi f Hurtad. de Euch. disp 2. diff. 3 circa initium aliique Suar de Sacrã disp. 8 sec. 1. parag. hæc sed.

9 Ad authoritatem Suarii dico contrarium ab ipso non doceri si attente legatur. Fagundez vero ideo (puto) docet esse mortale calidam aquam apponere, quia supponit, id fieri, ad inducendum nouum ritum Ecclesiæ Græcæ calidam apponentis.

10 Dico Secundo, nec peccari venialiter ex obiecto; ex obiecto, inquam, propter ea, quæ mox numero sequenti dicam. Ratio est, quia nihil fit contra reuerentiam Sacramenti, nec contra consuetudinem quæ constet obligare etiam sub veniali.

Confirmo,quia id potest non raro fieri cum merito; Dic quæso, qui in festis solennioribus (vt certe passim facere consueuimus) vinum Appium, Creticum, Chium, breuiter, vinum generosissimum, panemque primarium præparat Sacerdotibus ad Consecrationem sicuti, & ille, qui cetera omnia, & meliora, & præstantiora ad festi pompam diligenter promit, laudandus ne erit, an vituperandus, certè magnopere comendandus, qui magnificentius, quam potest, res Conditoris nostri tractet. Cum igitur præstantius sit in sacrificio, sicuti & in Conuiuio, vinum, & aquam gelidam apponere, cur volenti meliora quæque pro Domino profundere,merito non ascribetur? Quod si quis, ijs vteretur ad delitias,ipso imputetur;sicuti eidem imputaretur, si vinum generosum, si odoramenta per Templum sparsa, si vestes aureas, & similia in festis adhiberi consueta,ad vanitatem vertere, munus sapienter, vellet.

11 Dico Tertio. Si quis data opera, ad moram gustus delectationem, ijs gelidis aliquoribus, in Missa,vti vellet, peccare venialiter mihi dubium non est, sicuti, si ad similem fidem, vinum generosum adhiberet. Ratio est quia nonnulla inconuenientia, & irreuerentia est, in eo loco, & ministerio, corporalem delectationem velle captare:aio tamen id per accidens esse, ratione talis personæ, perperam, operantis nec excedere fines peccati venialis, quia culpa est in materia ex genere suo, leui,neque,ex se,redundanti in grauem iniuriam sacramenti.

CAPVT QVINTVM.

Quid peccet, qui aliquid omittit, vel addit in Missa.

§. I.

Præmittitur obligatio, quam inducunt Rubricæ Missalis.

a Eclugo de Euch. disp. 20 sec 4. n. 104. March. de or. Tr. 3. P. 3. c. 6. Gauant. in Rubr. Miss. p. 3. Tit. 13.

1 RVbricarum,aliæ *a* sunt præceptiuæ, Directiuæ aliæ. Illæ obligant ad mortale ex genere suo,nisi excuset paruitas materiæ vel inaduertentia: hæ, cum sint de consilio,non obligant, saltem, sub mortali. Difficultas autem est in tradenda regula,qua dignoscatur, has esse præceptiuas,illas non item.

b Gauant ibid.

2 Ex multis dictis a Gauanto *b* in hanc rem,Colligi posset hæc regula.Illæ Rubricæ,in quibus dicitur grauiter,vel grauissime peccari a trãsgressore,& illæ,in quibus agitur de integritate Sacrificii,vel Sacramẽti

& illæ,

& illæ, in quibus Doctores communiter cognoſcunt grauitatem, ſunt præceptiuæ, atque adeo eas non obſeruans, peccat mortaliter: ceteræ ſunt, vel prope præceptiuæ, vel dubiæ, vel mere directiuæ, atque adeo non peccat transgreſſor.

3 Vides hanc regulam non eſſe admodum expeditam? Expeditior ergo eſt illa, quam affert Marchinus, *c* Delugo, *d* aliique. Omnes rubricæ ſunt, vt tales, directiuæ: & ſolum illæ cenſendæ ſunt præceptiuæ, quæ continent, ſeu notant aliquid, quod alias ex iure, vel ex legitima conſuetudine grauiter iubetur, vel ipſæ Rubricæ expreſsè ſub mortali præcipiunt. Ratio huius regulæ eſt, quia ex vna parte, Rubrica nihil aliud ex ſe eſt, niſi mera quædam manuductio circa ea, quæ dicenda, faciendaque ſunt, rubro colore ſolita ſcribi; & ex alia, ſi aliunde etiam a conditore ipſarum Rubricarum, qui tandem eſt Summus Pontifex, habeatur, quod id, quod notatur, ſit de præcepto, non poteſt tale non eſſe.

c Marchinus ibid. *d* Delugo ibid.

3 Hinc Rubricæ de ſeruando ieiunio ante celebrationem Miſſæ; De integritate Sacrificii, De loco celebrandi, De præmittenda Confeſſione, De Ara conſecrata, De veſtimentis, inſtrumentiſque Sacris, De materia Sacramenti, ideſt Pane triticeo, Vinoque de vite, De pane azimo in Eccleſia Latina, De reuerentia tanto Sacrificio debita, & ſi quæ alia ſunt ſimilia, meritò ſunt præceptiuæ, quia vel a Iure naturæ, vel Diuino Chriſti Domini, vel Eccleſiaſtico præcipiuntur.

5 Contra, Rubricæ De orando ante, vel poſt Miſſam: De numero Orationum, De ſeruando officio duplici primæ Claſſis, vel ſecundæ, & ſimilibus, cum non præcipiantur ab vllo iure, ſolum erunt directiuæ ſine onere peccati mortalis.

9 Excipe Primo, ne negligantur hæc cum ſcandalo, vel ex contẽptu ad quem contemptum reducit Gauantus *e* illam intolerabilem negligentiam, qua quis non curat eas perpetuo, ſeu, vt plurimum, non ſeruare; hic enim implicitè videtur contemnere.

e Gauant. in Rub. Miſſ p.3.t.11 n 13.

7 Excipe Secundo, ne negligantur animo inducendi nouum ritum in Eccleſia, hoc enim, per ſe graue eſt, grauiterq; prohibitum a Pio *f* V. & Concilio Tridentino. *g* Aduerte has etiam exceptiones fundari in ſecunda parte regulæ datæ.

8 Porro ex hac regula, & habendo ſemper præ oculis paruitate, vel grauitate materiæ, quod eſt vniuerſale in omnibus præceptis, facile colligemus, quid in ſingulis Rubricis ſentiendum ſit. Quoniam vero id in toto hoc opere ſparſim a nobis factum eſt, ſolum aliqua huius loci, propoſitique tituli propria, breuiter addemus.

f Pius V. initio ſalis. Quo primũ tempo.e. *g* Trid ſeſſ. 22. in Decreto de obſeruand. &c.

§. II.

Ne quid omittatur in Miſſa.

1 Nihil omittendum in Miſsa: qui ſecus faxit, per ſe mortaliter peccat. Ratio eſt, Tum antiquus Eccleſiæ ſenſus, & praxis, Tum authoritas Tridentini, & Pij V. Tum rei ipſius nota grauitas.

2 Dico (per ſe) nam, vt modo innuimus, ſemper aliquid excuſabit leuitas materiæ, ſicuti etiam leuiter culpabilis inaduertentia, vel ignorantia, quæ perfectè item excuſabit, ſi perfecte, & omnino fuerit inculpabilis. Diſcurramus per aliqua, vnde & alia ſimilia decerni poſſint.

De omissione aliquorum, quæ recitanda sunt in Missa.

3 Omittere illud *(enim)* in verbis Consecrationis Calicis, putant aliqui *a* mortalem esse culpam; mihi, & aliis *b* multis, præciso contemptu, non videtur mortalis, quia in omissione vnius particulæ, quæ non est de substantia Consecrationis, non apparet grauitas. Immo si ex contemptu omittatur non esse certum, an sit mortale, docet Sotus, *c* siquidem etiam contemptus potest esse veniale ex paruitate materiæ. Audiendem ibidem disputantem de leuibus vocum corruptionibus. *Si fieret* (inquit) *ex negligentia quantumuis crassa, & supina corruptio hæc, atq; alia eiusmodi parua, non esset nisi veniale. Immo quamuis non adhibeatur diligentia proferendi*, m *finale in* meum, *vel si forte non proferatur*, t *in verbo*, est, *nullam profecto reor culpam incurrit. Deus enim non est tam istarum minutiarum obseruator*. Hæc Sotus.

a Apud Suar. de Sac. d 59. sect. 1. §. Sed quæres.
b Apud eund.
c Sotus in 4. d. 1. q. 1. ar 8. §. si autem.

4 Omittere vnum verbum in Canone esse mortale, aliqui affirmant: Sed certe, licet minor omissio sufficiat ad constituendum mortalem in Canone propter eius reuerentiam, quam in aliis Missæ partibus, tamen omittere vnum, aut alterum verbum non excedere lineam leuitatis, meritò communiter censent Doctores. *d* Vnde rectè Suarez *e* omittere tempore verb. gr. Paschali, quæ interponenda sunt in oratione *Communicantes*, vel in oratione, *Hanc igitur*, docet non esse mortale; idemq; de omittente aliquem Sanctum ex ijs, qui in Canone ponuntur, docet Filliucius. *f*

d Cum Suar. de Sac. d 83. sec 3. paragr. Dico primo circa finem.
e Suar. ibid.
f Filliuc. t. 1. tr. 5. c. 5. nu. 155.

5 Omittere Symbolum Apostolicum, quando est dicendum, vel *Gloria*, vel vnam alteramue orationem, vel propter paritatem rationis Euangelium vltimum, non est *g* mortale ex leuitate materiæ.

6 Idem *h* erit, si Sacerdos solemniter celebrans omitteret legere Euangelium, vel Epistolam, dum Diaconus, vel Subdiaconus ea cantat: quamuis enim Rubricæ, siue præceptiuæ, vt aliqui dicunt, siue directiuæ, vt alij putant, ordinent *i* eiusmodi submissam lectionem; talis tamen priuatæ lectionis omissio res exigua videtur.

g Delug de Euch. d. 20. sect c. 4. 104.
h Idem ibid.
i Apud Dianam p. 5 tr. 13 res 96.

Immo Sancez *l* probabiliter docet, Sacerdotem celebrantem cum Diacono, & Subdiacono melius facturum, si dum hi cantant Epistolam, & Euangelium, ipse attente audiat, nec secrete recitet. Ratio esse potest, quia ex vna parte Rubrica monens debere recitare, est solum directiua, & ex alia, Epistola, & Euangelium in Missa solemni sunt partes Ministrorum, non Sacerdotis Celebrantis; sicut ergo Officium in choro recitantes *m* satisfaciunt solum, deuote, audiendo lectiones, Capitula, Orationes, &c. quæ alii, iuxta chori alternationem, soli dicunt, immo non bene facerent si recitarent, quia obmurmurando, aliis essent forte molesti, ita in casu nostro deuotius Sacerdos audiet.

l Sanch. lib. 7. cons. c. 3 du. 13 nu 3. ex Nauar & aliis citatis à Dian p 2. t. 14 res 42. & p. 5 tr. 13 res 95. contra Sà citatum ab codē.

Quod dixi, extendo libens ad *Gloria*, *Credo*, & Prophetias Sabbati Sancti, aut Passionem Domini, & similia, quæ in maiori hebdommada, & in Missa solenni ab aliis a celebrante cantari solent, par enim ratio de his, ac de illis esse videtur.

De Omissione Oblationis, & obiter de Particulis consecrandis, quæ post oblationem apponuntur.

7 Omittere oblationem Hostiæ, vel Calicis sine dubio graue *n* quid est, vt etiam omittere infusionem modicæ aquæ in Calicem, pertinent enim hæc magis proxime ad sacrificium, & ad mysterium.

n Doctores mox citandi, & passim.

8 Sed

8 Sed quid faciet Sacerdos, si post Offertorium, hoc est, facta oblatione Hostiæ grandioris, superueniat Sacrista, vel alius, qui afferat alias Particulas consecrandas ad communicandum populum?

Bonacina *o* inclinat, dictas particulas tunc non posse consecrari. Posseuinus *p* posse, idque, vel eas offerendo de nouo, vel etiam non offerendo, Gauantus *q* posse quidem consecrari, sed satis esse, si mente offerantur. Addit tamen id non debere fieri, si afferantur remote ab oblatione Hostiæ grandioris, puta, post Præfationem.

o Bonac. de Sacr. d. 4 q. vlt punct. 2. nu. 6

p Posseuin. de off. curati c. 2 nu.

q Gauant. t. Rub. Miss. p. 3 t. 10. n. 19

9 Dico breuiter duo. Primo posse consecrari, & quidem cum Gauanto expeditius esse, & tutius, si eæ iterum offerantur, oblatione mente concepta: tunc enim, & iam ponitur substantia oblationis, & ordo Missæ nequaquam turbatur.

10 Dico secundo, me non approbare, quod addit Gauantus, nam si id potest fieri proximè ad oblationem, non apparet ratio conuincens, cur non possit, & remotè.

11 Dicet fortasse Gauantus, si afferantur remotè ab oblatione multæ cæremoniæ, & Orationes, quæ dicuntur super Oblata, non erunt dictæ super has particulas tardè allatas.

Respondeo, sufficere, quod eiusmodi orationes, actionesque exhibitæ fuerint super Hostia grandiore, ad quam allatæ hæ particulæ sunt accessoriæ. Id quod a culpa graui excusabit, vt in simili mox dicam num. 13. A veniali vero, si qua esset, excusare poterit populi communicaturi commoditas, vel ne palam reprehendatur Sacrista, qui tarde particulas attulit, vel quid simile.

De Omissione Signorum super Particulas consecratas.

12 SAcerdos quidam statim, atque Particulas Hostiamque grandiorem consecrauit, Pixidem Particulas dictas continentem intra Sacrarium, seu Tabernaculum inclusit. Immò aliquando statim eas dedit alteri Sacerdoti, quas populo communicaturo in alio Altari distribueret, & sic omissa sunt super eas consueta signa, & orationes. Factum ne id ritè est? Non esse ritè factum, docet Delugo, *r* & merito, debuerunt enim eiusmodi particulę remanere super Aram consecratam coram Sacerdote, saltem vsque ad Communionem inclusiue. Ratio est, quia cum hæc faciant vnum Sacrificium cum Hostia grandiore, non debent ante Sacerdotis Communionem, quando Sacrificium completur, distrahi a Sacrificio.

r Delugo de Euch. d. 20 sect. 2 nu. 69.

13 Non puto tamen illum Sacerdotem peccasse saltem mortaliter: nam quamuis egerit contra Rubricas disponentes, quod, tunc, illæ particulæ ponantur super Corporale, ante Calicem, aut in aliquo vase retro post Calicem, nihilominus cum remaneat Hostia grandior veluti ceteras repræsentans, qua consummari perfectè potest Sacrificium, non videtur res grauis, abesse paruas. Quod si adfuit necessitas expediendi Communionem populi, prædictum Sacerdotem excusatum omnino fuisse, nullus dubitat.

De Omissione ritus proprij.

14 RItus Missalis Romani a Pio V. editi obseruandos esse in Ecclesia Latina ab omnibus, iussit idem Pius, *s* confirmauitque Clemens, *t* & Vrbanus, *u* vterque Octauus; excipit tamen eos, quibus in aliqua particulari Ecclesia forte cōtingat alios Missę ritus obseruare, idque siue ex prima institutione per Summum Pontificem facta inde a ducentis annis, siue ex antiqua cōsuetudine per similes ducentos annos vsurpata, quos quidē, quamuis, vt dico, excipiat, permittit nihilominus iisdem,

s Pius V in princ. Missalis Q. p. primum sic pote.

t Clemens VIII. ibid. Cū Sanctiss.

u Vrbanus VIII. ibid. Si quidem.

iisdem, vt cum licentia Episcopi, vel Prælati, totiusque Capituli possint dictos Missalis Romani Ritus amplecti.

15 Iam, ex hac concessione oritur dubium, Ecquid faciet Sacerdos Romani (vt claritatis gratia sic loquar) Ritus, si inueniatur in loco, vbi seruatur Missale, non Romanum: in Ecclesia v. g. Ordinis Carmeliti, vel in Templo Ambrosiano Mediolani, & contra, Quid faciet Sacerdos Carmelita, vel Ambrosianus, in Ecclesia, vbi seruatur Missale Romanum.

16 Non loquimur autem hic, vt vides de Ritu vniuersali Ecclesiæ Latinæ, vel Græcæ, quo ad Azimum, vel fermentatum, & similia, de hoc enim satis superque egimus in Opusculo de expedienda Communione, x sed de his Ritibus satis accidentalibus in Ecclesia eadem Latina diuersis, quo ad quasdā Orationes, Cæræmonias, Rubricas, &c. Quattuor dictis rem expedio.

x c. 1. paragr. 6.

17 Dico Primo. Sacerdos, qui est membrum alicuius Ecclesiæ; siue Romani, siue Ambrosiani Ritus verb. grat. sine controuersia tenetur seruare Ritum etiam accidentalem inibi receptum. Ratio est, quia vt ibidem z diximus, quilibet tenetur Ritum in sua Ecclesia receptum custodire.

z Opusc. de exped. com c. 2. parag. 6.

18 Hinc etiam fit, vt qui ex vna Ecclesia transeat in aliam, & domicilium ibi figat, animo ibidem perpetuo manendi, vel etiam manendi a per maiorem anni partem, teneatur eiusdem Ecclesiæ Ritus seruare, quia iam eius est membrum, & pars. Quare Sacerdos Romanus si fiat v. gr. Carmelita, vel Mediolanensis Ecclesiæ, vel contra, Ritum susceptæ Ecclesiæ amplecti debet.

a Coninc. de Euch. q. 74 ar. 4. d. 4, n. 115

19 Dico Secundo. si Sacerdos proprij Ritus verb. grat. Ambrosiani per transitū inueniatur in territorio, vbi seruatur Missale Romanum, vel Sacerdos communis Romani Ritus, si transeat per territorium, vbi seruatur Missale non Romanum, potest, b vel Ecclesiæ suæ Ritum, vel Ritum loci, per quem transit, in Missa, & Officio, vt libet, obseruare. Ratio est eadem, quam c ibidem diximus, quia est probabilissima sententia, peregrinum posse se accomodare legibus, & consuetudinibus loci, per quē transit, si velit, non tamen teneri, siquidem potest sui loci consuetudines sequi.

b Coninc. de Euc. q 83. ar. 5 n. 265. & q. 74. art. 4. d. 4 nu. 115. Præp 3 p q 83 ar. 4 d. 5 n. 190.
c Opusc. de exped. com. loc. cit.

Dixi (Sacerdos communis) propter ea, quæ mox addam.

20 Dico enim Tertio Quòd si Religioso Romano transeunti per dictum territorium diuersi Ritus, contingat Sacrum facere in Ecclesia sui Ordinis ibidem existente, in qua seruatur Ritus Romanus, quales multæ solent esse in huiusmodi Diœcesibus, vt contingit in Mediolanensi, tunc talis Religiosus debet seruare Ritum Romanum, quamuis in tota Ciuitate alius Ritus obseruetur. Ratio est, quia cum in Ecclesia talis Ordinis seruetur Missale Romanum, ipse vero sit membrum talis Ordinis, illi se debet conformare.

21 Dico Quarto. Si Sacerdoti Romano transeunti per Diœcesim, vbi seruatur Ritus Romanus, contingat Sacrum facere in Ecclesia, vbi seruatur Ritus diuersus, tenetur ibi Romanum Ritum seruare, non vero potest diuersum, v. g. Carmelitarum. Ratio ducitur ex dictis nu. 1. quia illud priuilegium de sequendo diuerso Ritu à Romano, solum est pro Carmelitis, non vero alijs.

22 Sed quid faciet Sacerdos Romanus, si inueniatur in Ecclesia v. grat. Carmelitana, velitque Sacrum facere, nec suppetat copia Missalis Romani? Respondeo. Author huic essem, vt, si non adsit causa, abstineret

neret a celebrando, quia hi Ritus, licet accidentales, iudicantur tamen alicuius momenti, atque adeo a suis custodiendi. Si adsit causa, pensetur grauitas causæ, diuersitasque Ritus suscipiendi, & iuxta dicenda n.30. fiat quod expedire iudicabitur.

Illud certè mihi accidit, cum essem iunior, quod inuitatus ad celebrandum in die festo in Ecclesia Carmelitana, cum progressus essem vltra in Sacro, aduerti missale, quo vtebar, Ordinis illius, nec posse sine aliqua astantium admiratione Romanum petere, vnde iudicaui, ex tali causa, illo tunc, & non Romano vti, mihi licuisse.

Omissa an, & qua ratione suppleri debeant.

23 Si quis paullulum in missa procedens aduertat se aliquid omisisse, obligatur ne id repetere?

Et quidem cum essem Nouitius, & in Sacristia forte adessem, vidi Sacerdotem quendam satis scrupulosum, qui, quia per inaduertentiam omisit legere Euangelium, quod eo die legendum erat in fine missæ, loco initij Sancti Ioannis, voluit illud, spoliatis Sacri vestibus, in Sacristia legendo, supplere, immò, & ministrum admonuit, vt sibi legenti præsto esset, quia erat dies festus de præcepto. Sed iam, ex tunc, aduerti superfluam religionem, nec Euangelium priuatim recitatum potuisse esse partem publici Sacrificii.

24 Dico igitur cum Suario *d* non esse regulariter repetendum, quia id non potest commode fieri, & turbaretur missæ ordo.

d Suar. de Sacr. dis. 85. sec. 2 parag. Secundo in genere.

25 Dixi (regulariter) si enim de substantia sit id, quod omissum est, vt aliquid verb. grat pertinens ad consecratione, debere repeti, certum est. Monet tamen coninch, *e* quando Sacerdos est in progressu Sacri, nec facile sibi persuadeat aliquid omisisse; in iis enim, quæ sæpe recitamus, difficulter propter cohærentiam verborum, vel parum quid omittitur sine aduertentia. Rectè: nam experimur non rarò difficillius nos recitare posse Orationem v. gr. Dominicalem omittendo duo, vel tria verba in eius medio, quam integre proferendo.

e Coninc. de Euc. q. 83. ar. 6. nu. 281.

26 Dixi iterum (regulariter) nam si quis dum secretè orat, certo, post pauca verba, aduertat, se aliquid notabile, quamuis accidentale omisisse, puto cum Suario *f* non esse inconueniens, immo necessarium, tunc repetere, quia id, & commodè fieri potest, nec in tali casu notabiliter turbaretur, missæ ordo. Quid enim turbationis est, si certo aduertens me non dixisse v. gr. Orationem Communicantes dicendam in die Paschatis, paullulum progressus regrediar ad eam recitandam? Nota illud (paulullum) & illud (certo) & illud (dum secrete orat) nam in Orationibus publicis valde modicus deberet esse progressus, vt regredi ad supplēdum obligaretur Sacerdos, quia in publicis facillimum est turbationis, & populi admirationis periculum.

f Suar. de Sac. dis. 85. sec. 2 parag. 2 in genere.

An propter Impotentiam omitti aliquid possit in Missa?

27 Velante inchoatam missam præuidetur impotentia, vel ipsa inchoata. Deficit v.g. aqua, quæ misceri debet cum vino. Id potes præuidere, antequam missam incipias, vel ipsa incœpta, quando v.g. vrget tempus miscendi.

28 Si ante præuidetur, regulariter, debet missa *g* omitti. Dico, regulariter, nam si res sit parui momenti, vt si præuideretur deesse campanulam, vel tertium cereum in eleuatione accendendum, tunc non esset missa facile omittenda, maxime pensato incommodo, quod oriri tunc forte posset ex missæ omissione.

g Sua. de Sacram. dis. 85. sec. a citata.

26 Si non prævidetur ante, est pariter distinguendum: si enim; quod deficit, est de substantialibus, idque præuideatur, incœpta Missa, sed ante consecrationem, potius est *h* Missa omittenda, quam prosequenda, quia melius est non celebrare, quam celebrare indebite: si vero aduertatur defectus post consecrationem, prosequi omnino Missam debes, *i* cum non sit Sacrificium incompletè relinquendum.

h Idem ibid. sec. 1. initio.

i ibidem.

30 Quod si quod deficit non sit de substantialibus tunc seruanda est *l* illa regula, vt pensata grauitate, vel leuitate rei, quæ defici, incommodo, quod sequitur, scandalo, quod oriri possit, &c. id facias, quod melius tibi videbitur, Nec scrupulosè te geras, nam quodcumque, bona fide, in illa turbatione facias, coram Deo factum bene censebitur. Immò hæc est vniuersalis doctrina, in similibus perturbationibus, etiā in rebus grauissimis, atque adeo etiam in Missæ substantialibus, quam tradit ex Nauarro, & Siluio, Diana, *m* & ratio esse potest, quia ea, quæ bona fide fiunt in illa perturbatione, non præsumuntur ita deliberatè facta, vt saltem ad mortale pertingant. Cetera huc pertinentia, partim dicta sunt sparsim in toto hoc Opere, partim in loco proprio dicentur, cum de Defectibus in Missa occurrentibus agemus infra toto Capite octauo.

l Ibid. sec. 2. § Primo igitur.

m Diana p. 2. T. 14. ref. 70 fine.

§. III.

Ne quid addatur in Missa.

1 DIco pari, immo maiori ratione, nihil esse addendum in Missa. Maiori, *a* in quam, Tum quia ex genere suo grauior est culpa commissionis, quam omissionis, Tum quia hic est maius periculum superstitionis; cum facilius, immo & grauius superstitio fiat addendo, quam omittendo; Tum quia expressus id cauetur à Tridentino, & Pio V. supra *b* citatis. Non tamen deest hic excusatio ducta ex paruitate materiæ, & inaduertentia, vt similiter dictū est in præcedentibus.

a Suar de Sacr. d. 83 sec. 2. paragr. Dico tertio.

b Paragr. 1. n. 7.

Nihil addendum in Orationibus.

2 HInc infero Primo. Sacerdotem, si non ad mutandum Ritum Missæ (sic enim, vt ex dictis constat, grauiter sine controuersia peccaret) sed vt priuata persona, etiam dum secretè orat, adderet in Missa aliquam Orationem in v. g. Pater, & Aue, Psalmū Dauid, vel quid simile propter suam peculiarem deuotionem, peccaturum, quia addit aliquid, quod non est in Missa, licet propter leuitatem materiæ, non nisi venialiter.

3 At Sanct. Franciscus Xauerius Indiarum Apostolus, ex Vita eiusdem apud Lucenam, *c* ante Communionem, addebat orationem a se latinè compositam pro conuersione Indorum, quæ, pro curiosis, hæc est.

c Lucena in vita S. Xaverii lib. 5. c.

Aeterne Deus, omnium rerum Creator, memento Infidelium animas te solum creasse, quas ad imaginem, & similitudinem tuam fecisti. Ecce Domine in opprobrium tuum eis ipsis implentur Inferni Memento Domine Iesu Christi filij tui, qui sanguinem tuum tam liberaliter effundens, pro illis, passus est. Ne permittas Domine, eundem Filium tuum Dominum Nostrum à Paganis amplius contemni, sed precibus Sanctorum electorum tuorum, & Ecclesia Beatissima eiusdem Filij tui Sponsa placatus, recordare misericordia tua, & oblitus Idololatria, & Infidelitatis eorum, fac vt ipsi quoq; agnoscant, quem misisti Iesum Christum filium tuum Dominū nostrum, qui est Salus, Vita, & Resurrectio nostra, per quem saluati, & liberati sumus, cui sit gloria per infinita sæcula sæculorum. Amen.

Respondeo. Fortasse id obtinuit a Sancta Sede; Quid si ipse, vt pote

Summi

Summni Pontificis in ijs Regionibus legatus, sibi id indulsit? Quid si Sanctus vir, diuina inspiratione, id fecerit?

4 Audiui quemdam propugnantem pro S. Xauerio, dicentemque cum ante Tridentinum, & Pium V. apud Indos fuisse; Nam Concilium Tridentinum conclusum fuit sub Pio IV. *d* anno Domini 1563. & Pij V. supradicta Constitutio prodijt anno 1570. Sanctus autem Xauerius ad Indias appulit anno *e* Domini 1542. ibique vita gloriose defunctus est, anno *f* 1552.

d Bellarm in Gronolog.
e Lucena in vita Xauerij lib 1. c. 12.
f Idem lib 10 c 27

Sed est minus sufficiens excusatio. Primo, quia adhuc non debuit Sanctissimus Vir recedere in re tã graui ab ordine Missæ tot annos ab Ecclesia recepto. Secundo ante multos annos id cautum a Sacris Concilijs etiam fuerat. In Concilio Carthaginiensi tertio, conuocato *g* anno 397. (quod licet fuerit Prouinciale, confirmatum tamen fuit in sexta Synodo Generali Trulli) sic habetur. *h Nemo precibus aliunde descriptis vtatur, nisi prius eas cum instructioribus fratribus contulerit.* Et in Meleuitano, quod fuit sub Innocentio Primo habitum, ab eodemque confirmatum anno 408. cauetur *i huiusmodi preces debere esse à Prudentibus tractatas, & in Concilio, vel Synodo approbatas*.

g Vide Mauritium de Gregor. in Margarita Cõc. Tr seu Coll Conciliorũ.
h Conc. Carth. 3. can. 23.
i Conc Meleu. c 12

5 Infero Secundo, Orationibus, seu Collectis, qui nominant Regem, Reginam, filiosve, non ritè facere: excusantur tamen a mortali ex leuitate materiæ, & alicubi ex antiqua consuetudine iam præscripta.

Nihil addendum in Canone.

6 INfero Tertio, in Canone a Regularibus non esse nominandum suum Generalem, sed Episcopum loci *l* (loci, inquam, non Sacerdotis, quod notetur pro peregrinantibus) Si tamen illum aliquando nominet, non puto peccaturos (leue enim id, ex se, est) nisi venialiter.

l Gauant. in Rubr. Miss p. 2. T 8 nu 1. litt N.

7 At Sacra Congregatio declarauit *m* esse mortale. Respondeo, tunc ita forte, cum fieret, vel ad mutandum ritum, vel ex contemptu Episcopi, vel quid simile: ceterum non puto id, quod ex se leue est, Sacram Congregationem voluisse sub mortali præcipere. Rodriquez *n* docet non peccari mortaliter ab eo, qui ignorat hanc declarationem se authenticam. Rectè. Cum igitur hactenus non constet esse authenticam, etiam ex hoc capite confirmatus nostra sententia.

m Apud eundem, Dianam p. 2 Tr. 24 Res 40
n Rodr in Summa Tom 4. c. 7. nu. 13. apud cit. Dian.

8 In eodem Canone Pium V. concessisse nominari Regem in Hispanijs, notat Gauantus ibidem.

9 Infero Quarto, similiter non licere addere in Canone nomina Sanctorum etiam Patroni loci.

Putet a fortiori, cum nec fieri debebt in Litanijs, *o* quod intelligendum de publicis coram populo.

o Sacr Rit. Congr. 22 Mart 1631 apud Gauat in Man. Episcop. v. Litaniæ n. 5

Hinc hac occasione aduerte, nec per se idem licere, in confessione generali, quæ dicitur initio Missæ; Per se (inquam) nam ceterum satis leuis materia est, & vsurpari a Regularibus nominando suum Sanctum Patriarcham sine scrupulo non raro video.

Nihil addendum in instrumentis Sacris. Vbi de Duplicata Palla.

10 INfero Quinto. Quid dicendum de eo, qui adderet aliquid præter consueta in Sacro Ministerio? Et quæstio esse solet, de ijs, qui adhibent Pallam, alteram quidem pro cooperiendo Calice, vt moris est, alteram vero ad recipiendam Sacram Hostiam supra Corporale, ipso vno Corporali non contenti.

De hac re non nisi verba Gauanti hic iuuat exscribere. *Qui duplicem adhibent*

adhibent Pallam (inquit) p alteram pro Calice, alteram pro Hostia, approbante, vt aiunt, Summo Pontifice, non sunt reprehendendi, non tamen imitandi sunt ab alijs sine Pontificia facultate: esset enim additio Ritus, quæ est à Pio V. prohibita. Hæc Gauantus. Et recte, si enim id Pontifex concessit, locus non est quæstioni.

p Gauant. in Rubr. Miss. p. 2. Tit. 1. nu. 1 lit. M fine.

CAPVT SEXTVM.

Quales Missæ à Capellano, vel Sacerdote sint recitandæ.

1 Missæ vel celebrandæ sunt ex deuotione, vel ex stipendio accepto; vel ex promissione, vel ex simili quapiam obligatione, & de singuli quæri potest, quales Missæ sint recitandæ. De singulis ergo separatim.

a In Rub. 1 Miss. de Missis votiuis.

§. I.

Quales Missæ ex deuotione liceat recitare.

2 Illas licet, quæ a Rubricis Missalis præscribuntur. Præscribuntur autem regulariter eæ, quæ concordant cum Officio illius diei: nam etiam in ferijs simplicibus iuxtà Rubricas fiet, si non sæpe, sed raro, & ex causa fiat mutatio. Licet enim in Rubrica *a* dicatur, votiuas posse dici pro arbitrio Sacerdotis, quocumque die Officium non est duplex, tamen in alia *b* sic habetur. *Sequentes Missæ votiuæ, licet pro Sacerdotis deuotione quacunq; die dici possint per hebdomadam, quando festum non occurit, hoc tamen passim, nisi rationabili de causa fieri non debet, sed quo ad fieri potest Missa cum Officio conueniat*; & in alia *c* *Quæ Missæ uotiuæ diei dici possunt quocunque die, nisi fuerit Dominica, uel Officium duplex*. Vbi recte notat Gauantus; *d* idem propter paritatem rationis, esse in omnibus votiuis, vt nimirum passim non dicantur in Dominica, vel Officio duplici.

b In Rubr. quæ ponitur ante ipsas Miss. is votiuas de Sanctiss. Trin. & seq. enti.
c In Rubr quæ ponitur ante Missas votiuas Beatiss. Virginis.
d Gauant in Rub. Miss p. 1. tr. 4. lit. O

3 Ex his ergo Rubricis simul vnitis Colligimus Primo, arbitrium Sacerdotis, vel eiusdem deuotionem non esse hic amplè, sed aliquantulum strictè intelligenda, nempe pro arbitrio, seu voluntate rationabili, & ex causa.

4 Secundo. iuxta Rubricas, regulariter non licere Missas votiuas, vel pro Defunctis (quæ ad votiuas reducuntur) celebrare, in die Dominico, in festo duplici. Et in ijs omnibus diebus. in quibus prohibetur fieri de festo duplici. Argumento nimirum sumpto a fortiori, atque adeo non posse celebrari votiuas infra Octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Feria quarta Cinerum, In hebdomada maiori, in Vigilij Natalis Domini, & Pentecoste. In ceteris vero licere. Illos Dies, non permissos; seu prohibitos, hos vero, Permissos vocabimus, in posterum. Dixi (regulariter) quia excipiuntur causæ graues, quando etiam in festis sed nō maioribus conceditur a Rubricis cantari duas Missas. Alteram Votiuam solemnem cum Gloria, & Credo in paramentis conuenientibus v. g. de Eucharistia, quando solemniter est exponenda, altera de die currente. Dixi iterum (regulariter) propter quasdam concessiones, de quibus, mox num. 8. 13. 14. & quidem quando fauent similes concessioues, vocabimus deinceps, claritatis gratia, dies concessos. Peter quis ad maiorem instructionem, quænam existimandæ sunt graues causæ.

Respondeo, quæ faciunt ad bonum Reipublicæ, vnde & Princip's, vel

vel Prælati, qui Reip. caput est. Hinc necessitas pluuiæ, ingruentis belli, grassantis pestis, vel mali cuiuscumque vniuersalis, sicut dat causam processionis generalis, sic & Missæ prædictæ, salus item ex infirmitate periclitans Summi Pontificis Episcopi, magni Principis, Comitia item Generalia, vel Prouincialia Regularium, & expositio Eucharistiæ tum in diebus vltimis Baccanalium, tum in ceteris diebus pro illis locis vbi per gyrum toto anno Oratio quadraginta horarum celebratur; quia pertinent ad bonũ commune; sicut etiam solemnes gratiarum actiones pro impetrata communi gratia, huc reducuntur.

Notat autem Gauantus *e* in dicta solemni expositione Eucharistiæ, debere cantari Missam votiuam de Sacramento, quam habetur circa finem Missalis, non autem festiuam Corporis Christi (nisi casus accidat infra eiusdem Octauam) & tempore Paschali addendum esse *Alleluia*, sicut in ceteris votiuis; dici item debere vnam tantum Orationem cum *Gloria*, & *Credo* (vnde videtur colligi, non oportere in fine Missæ recitare Euangelium diei) & Præfatione de Natiuitate, quia solet esse publica causa, non autem hæc conuenire in Missis priuatis.

e Gauant p. 2. in Rubric Miss tit. 14. n. 2 & 3.

Aduertit denique Lezzana *f* quando indictis occasionibus adhibenda sunt ex Rubricis paramenta violacea, consequenter in Missa solemni omitti debere *Gloria & Credo*.

f Lesana to. 1. c. 25. num. 27.

Iam vero duo hic restant inquirenda. Primo quo peccato peccant, qui dicta non obseruant. Secundo, quæ sint causæ rationabiles non obseruandi.

Quid peccet, qui votiuam, vel aliam à currente, etiam si currens sit duplex, sine causa celebrat.

6 DIco, consulendum quidem esse, vt id non fiat, tamen si fiat, non puto esse *g* (secluso contemptu, & animo introducendi nouum Ritum) mortale, saltem in Missis, priuatis. Ratio est, quia non apparet de hoc latum esse graue præceptum, cum solæ Rubricæ id non ostendant, quæ vt supra cap. 5. §. 1. diximus, interdum solum cõsilium inducunt. Esse veniale ego non dubito, quia Rubricæ de hac re, cum contineant magnam conuenientiam, sitque in contrario aliqua boni Ordinis turbatio, videntur in praxi esse receptæ sub veniali, nisi excuset causa aliqua, de qua mox. Quamuis non negem probabiliter Suarium *h* in Missis priuatis (nam solemnibus maior est rigor obseruandus) nullam culpam agnoscere, cum non sit vllam de hac re, vt diximus, præceptum, & timorati sine scrupulo faciant.

g Bonac citat Ascor. Reg Sorum, Medinam, aliosq; de Sacram. d. 4 q. v. p. 7. §. 3. num. 2.

h Suar de Sacr disp. 83 sec. 3. §. Dico 1. sequiturque Porcella in dub reg. v. Missa nu. 7.

7 Neq; obstat, esse mortale notabiliter addere, vel demere Orationes missæ: non obstat, in quam, quia addere, vel demere, nisi paruitas materiæ excuset, sapit mutationem Ritus, quod non est in casu, quo vna missa rite approbata dicitur pro alia simili modo approbata.

Non nego, ex aliquibus circumstantiis, etiam in casu nostro, posse esse quid graue, nam si quis v. gr. die Dominicæ Resurrectionis vellet in paramentis nigris celebrare missam Defunctorum, cum sic videatur irrogari iniuria tantæ solemnitati, non esset facile, nisi excuset ignorantia, a culpa graui excusandus. Idem si temere, & semper mutatio fieret, saperet enim contemptum, vt vniuersaliter dixi c. 5. §. 1. nu. 6.

Quæ sit causa iusta dicendi Missam uotiuam, seu aliam à currente.

8 PRima causa est, quando corpus insepultum præsens est in Ecclesia, tunc enim posse in Dominicis, & festis celebrari missam solemnem Defunctorum concessit Sacra Rituum Congregatio,

vbi vsus obtinuit, ne quis sepeliatur sine missa. Sed non in die Resurrectionis Domini, vel simili multum solemni: tunc enim debet Officiū Sepulturæ in sequentem non impeditam diem transferri. Sabbato Sancto post missam diei solemnem poterit in die obitus celebrari Missa, *de Requiem*, cum iam, ex vsu, solemnitas festi Paschatis sit die sequenti, & ad summum solum tempore missæ prædicti Sabbati. In die Depositionis Defuncti, & in Anniuersarijs, qua ratione in festo duplici, & semiduplici possit cantari vna missa Defunctorum, & quomodo, si incidant eiusmodi Anniuersaria in festo de præcepto, debeant transferri, vide apud Gauantum. *m*

m Gauant. in Rubr. Miss. p. 1. tit. 5. n. 2. lit. X.

9 Secunda. Qui careret Missali nouo, posset, ne omitteret, eo die, Sacrificium, recitare missam votiuam cum alio Missali, in quo esset votiua, non autem currens.

10 Tertia. Qui nauigationem periculosam incipit, qui Nuptias benedicit, qui pluuiam, vel serenitatem necessariam petit, qui necessitatibus premitur, vel aliquod notabile damnum timet, potest in feria, in simplici festo, & in semiduplici missas votiuas pro illis necessitatib. conducentes celebrare. Pro re tamen graui publica, posse vnam solemnem cantari, etiam in festis non maioribus, diximus num. 4.

11 Quarta. Ei, qui ducitur aliqua non modica deuotione ad dicendam aliquam missam, eam libens in dictis diebus permissis concederem, quia video timoratos conscientiæ id sine hæsitatione in praxim passim deducere; saltem sequuntur hi probabilem Suarij sententiam, quam nu. 6. retuli.

12 Hinc interrogatus ab Illustrissimo Archiepiscopo Montis Regalis D. Ioanne de Turrisiglia, An propter suam infirmam valetudinem, qua stare diu pedibus tunc non posset, posset die Dominico Palmarum, & duobus, seu tribus sequentibus licite, in suo Oratorio priuato, recitare votiuam de Passione Domini, quæ breuior est, quam illæ currentes, in quibus legitur Passio Domini, putaui eius deuotionem rationabilem præbere causam, vt in dicto Altari priuato sic celebraret. Multo magis, quia votiua Passionis Domini congruebat tempori.

13 Quinta. Vt impleatur voluntas Testatorum, vel Fundantium Capellanias, amplior facultas conceditur, de qua mox §. sequenti n. 1.

14 Sexta. Qui officium alius recitans, deinde celebrat in Ecclesia, vbi agitur dies aliquis festus loci illius proprius, non solum potest, sed ex magna congruitate debet Missam loco conformem recitare, quia secus esset aliqua populi offensio, vt notauit Gauantus. *n* Huc reducitur, quod dicam infra de Capellanis Monialium §. sequenti n. 7.

n Gauant. in rubr. Miss. p. 3. Tit. 10. n. 6 paragr. non tamen

§. II.

Quales Missæ, ex recepto stipendio celebrari debeant, uel possint.

a Sacr. Congr. apud Gau. in Rub. Miss. p. 1. 5 paragr. Sacra tamen.

1 SAcra Rituum Congregatio *a* censuit tolerari posse Missas, de *Requiem*, in festo duplici, quod non est de præcepto, vt Testatorum voluntates adimpleantur. Non ait (habet ibidem Gauantus) ad arbitrium viuorum, quod bene nota, sed pro implenda lege Defunctorum.

Hinc facile colligis, maiorem facultatem concedi Sacerdotibus ob Fundatorum voluntates, à quibus acceperunt statum stipendium, quam ob aliam causam. Vnde quando Panormitanus dixit, *b* turpe esse Sacerdotibus ad laicorum petitiones relinquere missas cum Officio concordantes propter peculiares ex deuotione, est intelligendus de petition-

b Panor. C. Quidā laicorum. De Missarum celebr.

tionibus ordinarii viuorum, non vero de dispositionibus mortuorum, (adderam libens propter paritatem rationis) non vero de stabilibus fundationibus, quantumuis viuorum, quibus merito magis tribuit Sacra Congregatio, siue propter gratitudinem relicti legatis, siue ad alliciendos animos ad similes dispositiones. Sed iam distinctius id quod in titulo proposuimus decernamus. Recollatur autem iuxta dicta parag. præcedente nu.4. qui nam sint dies non permissi, seu prohibiti, qui permissi, qui concessi.

2 Dico Primo. Sacerdos, accepto stipendio, quamuis promiserit sine iuramento (nam cum illo dicam paragraf.3.) Votiuam, vel de Defunctis non solum potest, sed etiam debet *c* currentem missam celebrare, in diebus prohibitus. Ratio est constans Rubricarum, hoc est, legis Ecclesiasticæ dispositio, quæ admodum rationabilis est, quia, ex vna parte propter missas votiuas, & peculiares deuotiones non est populus à publicis festis auocandus: & ex alia parte, cum Sacrificium sit eiusdem valoris, quæcumque tandem recitetur, non defraudabitur suo fructu is, qui missam, dato stipendio, expostulauit. c Marc. de ord. T. 3. p.2. c.25 n.6.

3 Dico Secundo. Idem (licet cum aliquantulo minore ratione) dicendum est in diebus permissis, quia etiam in his permissis à lege, exquiritur causa, & ex alia parte non indicatur causa sufficiens, quælibet simplex petitio. Adde quod ille affectus conformitatis, & obedientiæ ad sacras leges, in Sacerdote applicatus pro petente missam, compensare ad superabundantiam potest fructum, quê per preces proprias Votiuæ Missæ, vel Funebris lucrari forte poterat petens. Rectè enim Syluester apud Marchinum *d* ait nullam missam esse Defunctis salubriorem (addo, & sanctis, quibus gratificari per votiuas intendis, gratiorem) quam propriam diei currentis. d March. ibid. n.7.

4 Duo in his duobus dictis aduerte, Primo, vt hæc fiant sine scandalo; quod tamen facile remouebis, instruendo de rei veritate astantes, si forte adsint qui scandalizentur, quasi non seruares promissum. Aduerte secundo te posse conformari cum Suarii sententia sane probabili relata paragraf. precedente n.6. dicentis nullum esse peccatum, eas votiuas recitare, & sic promissas votiuas sine scrupulo celebrare non impedieris; id quod multò magis facere potes, & fortasse debes, si ad celebrandam talem missam notabiliter maius stipendium acceptasti, tunc enim huic opinioni probabili te inhæsurum implicite promisisti.

5 Obijcies contra nostram sententiam. Si promisit quis Votiuam, verb. grat. de Beatissima Virgine, vel *de Requiem* infideliter aget celebrando de currente, ergo ei non licebit. Respondeo, non infideliter agere, qui ordinationes Ecclesiasticas custodit: cum omnis promissio intelligatur obseruanda, sine legum præiudicio. Quare si promisisti missas, quas secundum Rubricas tibi celebrare non licebat, male promisisti, & non teneris stare promissis. In posterum ergo ne promittas, vel saltem mente intelligas, te promittere Votiuam æquiualenter, nam sic per currentem promissioni omnino satisfacies; si quando autem stipendium solito maius tibi offeratur, vt celebres missam contra Rubricarum prohibitionem, illud nequaquam accepte.

6 Dico Tertio. Quando Ecclesia per dictas Rubricas mutationem missarum positiuè vult, quod vno verbo dicimus in diebus Concessis, debet Sacerdos Votiuam promissam omnino celebrare: Ratio est quia tunc non militat excusatio petita a lege Rubricarum, & ex alia parte obligatur quispiam stare promissis, nulla excusatione intercedente.

Y 2 Hinc

Hinc si votiuam solemne pro bono publico etiam in Dominica die, promisisti, cantare illam debes, idem si in die obitus, præsente corpore, vel ad voluntates Defunctorum implendas, vel ad similia, iuxta supradicta Missas promisisti, quia tunc non adest vlla excusatio in contrarium.

e Apud Gauant. in Rubr. Miss. p. 3. T. 10. n. 16 paragr. Intellige.

7 Rogas, quando Sacra Congregatio e decreuit, quòd Cappellani Monialium Breuiario vtentium non Romano celebrare possint Missam (cum suo Missali Romano tamen) de Sancto Ordinis, de quo Moniales Officium dicunt, quando, inquam, ita decreuit, permisit ne solum, an positiuè concessit? id enim scire oportet, vt videamus, An si Cappellanus promisit ex stipendio illam Missam de tali Sancto, debeat ad litteram obseruare promissum.

Respondeo: mihi videri concessisse, atque adeo Cappellanum debere: nam licet Sacra Congregatio vtatur verbo (possint) quod permissionem sonet, tamen ex fine colligimus esse concessionem: respexit enim Sacra Congregatio ad conformitatem missæ Officio dicto a Monialibus, quarum est Ecclesia, siquidem indecens videbatur, vt vbi principales vno modo Officia celebrant, alio celebraret accessorius Sacerdos.

§. III.

De Missis cum iuramento homini promissis.

1 IVramentum in promittendis Missis rarò interponitur in eleemosynis manualibus, sed frequenter in Cappellanijs, & similibus, quando Sacerdos astipulans contractui iurat se Missas dispositas a Fundatore dicturum, dispositæ autem non rarò inueniuntur Missæ aliæ a currentibus.

f Le ge fraxinellū in Resolut quam ponit Gauantus in Rubr. Miss. in fine.

2 Et quidem regulariter, qui etiam cum iuramento promittunt Missas, semper intelligunt, seu (nisi contrarium expressum fuerit) intelligere præsumendi sunt, saluo Ritu, & Rubricis Ecclesiæ & sub hac limitatione saltem mente retenta, debere Sacerdotes, etiam accepta cum iuramento stipe, promittere Missas votiuas, monent prudentes Doctores, f sed adhuc restat difficultas in eo casu, quo quis expressè iurans promisit voti votiuas vel de Requiem, vel alias, a currentibus, an possit eas mutare in ipsas currentes?

g Sancez lib. 3. in Dec. c. 9. nu. 19 & 20.

3 Dico Primo, si iurans quis dictas Missas homini promisit, incidatque dies festus, seu officium, in quo iuxta Rubricas non licet eas recitare, quos dies prohibitos supra nominauimus non obligatur, etiam si ipse animum habuisset ad illas se astringendi, sed debet currentes recitare. Ratio est, quia promissio homini etiam cum iuramento facta de re interdicta per legem, quādo talis lex obligat ad culpam, etiam venialem, g nulla est, vnde nec indiget relaxationem. Idem dic in diebus permissis iuxta nostram sententiam allatam paragr. 1. n. 6. quia adhuc (si abest causa) esset cum peccato veniali. Iuxta sententiam Suarij mox dicam nu. sequenti.

h Idem l. c. cit.

4 Dico secundo. Si missas non currentes cum Iureiurando homini quis promisit, incidatque feria, vel festum, in quibus licet easdem non currentes ex positiua concessione celebrare, eas non currentes obligatur recitare, nec in currentes transferre licitè valet. Ratio est, quia promissio cum iuramento de re, quæ non est, nec peccatum mortale, nec veniale obligat; h at iam ex concessione, quam supponimus, non est peccatum eas tunc recitare, ergo, &c. Idem dic in diebus permissis iuxta sententiam Suarii (quam certe, quia probabilis est, potes vt sequi, vt diximus dicto paragraf. 1. n. 9. fine,) quia, tunc nullum est,

est, in eius sententia, peccatum, idem, quotiescumque nulla culpa est eiusmodi Missarum mutationem facere, vt eadem ratio probat.

5 An semel, vel bis non seruare iuramentum de missa celebranda, sit mortale, dicemus lib.3.c.1.§ 9.nu.19. iuncto num.22.

§. IV.

De Missis soli Deo per uotum, uel per Iuramentum promissis.

1 SI voueas, vel iures soli Deo, te dicturum aliquas missas non currentes quid facies in prædictis diebus, vel prohibitis, vel permissis, vel concessis?

Dico Primo, in prohibitis, & permissis te non obligari. Ratio est, quia est latum discrimen inter promissionem factam homini, & factam Deo, promissio enim facta soli Deo, siue per votum, siue per iuramentum nunquam *a* obligat, quando impeditur melius bonum, at promissio homini cum iuramento facta semper per se obligat, quando rem promissam seruare, non est peccatum mortale, nec veniale, esto impediat melius bonum. Cum igitur in casu nostro impediatur illud maius bonum, idest, conformitas Officij cum missa requisita a Rubricis, talis promissio Deo facta non obligabit. a Sanc ibid. n.11.

2 Dico Secundo. In diebus, seu in occasionibus positiuè concessis, obligatur eas missas Sacerdos dicere, quas voto, vel iureiurando Deo soli promisit. Ratio est clara, quia tunc conformitas officij cum missa nequaquam a Rubrica requiritur.

3 Rogabit quis. An si Sacerdos cum iuramento immediatè promittat animæ forte purganti in Purgatorio aliquas missas funebres censeatur promittere homini, an soli Deo? Quid si promisit immediatè per votum, seu iuramentum alicui Sancto missam votiuam? Præstat enim hæc scire, cum diuersum ius, vt ex dictis patet, inde oriatur.

4 Respondeo. Si promittat Sancto, regulariter Deo promittit, *b* quia ipsis promittitur, in quantum Deus in illis honoratur, & sic promissio rendit in Deum. Dixi (regulariter) quia si quis Sancto promitteret expresso animo non se obligandi Deo, sed Sancto, vt excellenti Creaturæ, non est promissio facta Deo, sed *c* homini, Si vero promittat animæ purganti, homini regulariter promittit, quatenus eius potiorem partem, hoc est animam intendit velle ab igne liberare. Regulariter, inquam, nam si quis id promitteret, expresso animo, vt in illa exultante, & beata honoraretur Deus, tunc, cum in Deum tenderet, Deo factam esse promissionem, conuinceretur. b Sanc. in Dec. li. 4.c.1.n.41. c Idem ibid n.43.

§. V.

De Missis ex præcepto a superiore iniunctis.

1 HIc distinguendum est. Vel enim tibi missam alias à currentib. sub culpa iniungit, is, qui Superior non est in legib. Ecclesiasticis, vel qui est Superior, nempe Pontifex Summus. Si prius, non obligaberis ad illas, relinquendo currentes, quas Rubricę præcipiunt, immo neq; relinquendo illas, ad quas permissiuè se habent; si posterius, obligaberis. Ratio est, quia in priore casu negligerentur leges Ecclesiasticæ sine legitima facultate, atque adeo in nostra sententia peccaretur. In posteriore adesset dispensatio legitimi Superioris data implicitè in præcepto de talibus missis recitandis, atq; adeo nihil fieret contra leges; vnde nec peccaretur, & consequenter vim suam haberet præceptum. Dixi (in nostra sententia) vt notarem, te, si sequeris Suarij sententiam, etiam in priori casu obligari, vt ex dictis §.3. n.4. constare potest.

De Missis iniunctis ex Penitentia.

2 HInc infero Primo, minus rectè se gerere eos Confessarios, qui (nisi sequantur prædictam Suarij sententiam) missam votiuā, vel funebrem iniungunt pro Penitentia Sacramentali Sacerdotibus celebrandam in diebus illis, siuè prohibitis, siuè solum permissis, quia Confessarius non potest contra Rubricas quemlibet obligare, nec impedire melius bonum conformandi Officium cum missa: Quare in hoc casu Pœnitens, melius currentem, quam iniunctam recitet, ex mea sententia.

De Missis iniunctis ab Episcopo in Ordinatione Sacerdotum.

3 INfero Secundo, quid dicendum sit ad illam difficultatem, An quando in Pontificali Romano in Ordinatione Sacerdotum ipsis ab Episcopo ordinante præscribitur, vt post primam missam celebrent vnam de Spiritu Sancto. Alteram de Beatissima Vergine, Tertiam de Defunctis, an, inquam, debeant nouelli Præsbiteri eas celebrare in diebus prohibitis, an potius in permissis, vel in concessis? Aio non debere in diebus vetitis, debere in diebus permissis, & in concessis. Ratio prioris dicti est, quia id præceptum (vt notat Gauantus) *a* intelligitur, saluis Rubricis Missalis, Rubricis, in quam, prohibentibus, alioquin absonum esset, celebrata prima missa, in Natali Domini verb. grat. recitare prædictas votiuas, & de Requiem, in tribus sequentibus festis. Ratio posterioris est, quia cum hæc præscriptio ortum habuerit a Summo Pontifice, cuius iussu ordinatum fuit Pontificale, potuit Pontifex prò hoc casu abrogare illas rubricas permissiuas de constanti conformatione Officij cum missa. Et potuisset etiam abrogare illas Rubricas prohibentes; sed nos ex inconuenienti, quod inde sequeretur, quod nimirum deberent aliquando dici missæ votiuæ, & funebres in diebus solemnibus, colligimus prohibentes non fuisse abrogatas, fuisse autem permissiuas, quia tunc, sine inconuenienti, missæ illæ ab Episcopo iniunctæ recitari possunt.

a Gauant. p. 1. tit. 4 litt O. §. Neque puta.

§. VI.

De Missis Defunctorum promissis in Altari priuilegiato.

1 SOlet Pontifex Maximus alicui Altari *a a* concedere, vt si ibi die Lunæ cuiuslibet mensis celebretur missa pro Defunctis, liberetur anima ab igne Purgatorij. Iam, si tali die incidat festum de præcepto, seu festum duplex, poterit ne ibi celebrari, vel ex deuotione, vel ex promissione missa Defunctorum, sine qua non liberabitur anima?

aa De Altari priu. habet integrum tract. 1t. Diana p. 9. tract 2.

2 Præmittendum est, eiusmodi Altaris priuilegium duob. modis cōcedi solere. Primo sic. *Qui in tali Altari celebrauerit die Lunæ pro anima Defuncti, seu pro Defunctis, Animam extrahet à Purgatorio.* Secundo. Sic *Qui in tali Altari celebrauerit Missam de Defunctis, seu Defunctorum, seu de Requiem, animam a Purgatorio liberabit.*

Si primo modo concessum fuit priuilegium, non est necesse, vt dicatur missa *de Requiem*, sed satis erit si dicatur currens, applicetur tamen pro Defunctis, hoc enim solum notat illud (*pro Anima, seu pro Defunctis.*) Quod si contrarium habeatur in quadam declaratione Sacræ Congregationis allata a Gauanto, Barbosa, & Diana apud Lezzanam *a* satis sit respondere, de ea non constare authenticè. Atque in casu non habet locum proposita difficultas, vt ex se patet.

a Lezzana v. Missa nu. 48.

Si vero concessum fuit priuilegium secundo modo, necesse erit celebrare missam de Requiem, id enim illud notat (*Missa Defunctorum, seu.*

seu.

seu de Defuncti, seu de Requiem,) & in hoc casu procedit dubitatio.

3 Dico, si in die Lunæ incidat festum de præcepto, vel duplex, atque adeo sit dies impedita, non posse *b* celebrari missam funebrem, & sic eo die inutile esse priuilegium. Ratio est, quia priuilegium semper intelligitur, saluo iure Rubricarum. In diebus, quos supra §. 1. n. 4. permissos appellauimus, ideo puto in Altari priuilegiato posse recitari missam de Requiem, quia passim video id fieri ab omnibus, etiam timoratis: & ratio potest esse, quia id a Summo Pontifice indulgeri putandum est, secus nimis raro eiusmodi Altare priuilegiatum suo priuilegio frueretur.

b Sacra Congr. apud Gauant in Rubric. Miss. p. 1. Tit. 5 n 2. litt 2. paragr. Sacra tamen. D ana part. 4. T. 4. tr. 233.

4 Dices. Posset dici per tale priuilegium Pontificem dispensare etiam pro diebus prohibitis; sicuti diximus §. 5. num. 1. & 3. dispensare, quando præcipit. Respondeo: nego id in casu nostro dici rationabiliter posse; non enim vnum ex his bene infertur ex alio: Pontifex dedit priuilegium de vna re, ergo dispensauit in alia: saltem non constat in re nostra de dispensatione, constat vero de lege Rubricarum: cum ergo lex possideat, illi standum. Non ita se habet, quando præcipit, nisi enim tunc dispensaret, nullam vim haberet præceptum: cum contra in casu nostro iam priuilegium habet vim in alijs diebus Lunæ non prohibitis.

5 Vna tantum exceptio hic habet locum, posse nimirum die Lunæ impedita dici in dicto Altari missam de Defunctis, quando corpus est præsens insepultum iuxtà §. 1. nu. 8. & quando implendæ sunt voluntates Testantiũ, vt diximus §. 2. n. 1. in his enim casibus posse celebrari missam de Requiem in diebus ibidem dictis quamuis prohibitis, concedere videtur Sacra Congreratio.

6 Rogas. Si quis non valde sollicitus de culpa veniali, quam vt diximus §. 1. nu. 6. ex nostra sententia contraheret; celebraret nihilominus funebrem missam in Altari priuilegiato die Lunæ forte prohibito, liberaret ne animam? Respondeo liberaturum, quia licet venialiter peccaret, ponit tamen totum id, quod Summus Pontifex ad eiusmodi liberationem requirit. Multo magis id verum habet in sententia Suariis ibidem relata, per quam solum fieret contra Rubricam; non vero peccaretur.

Qui promisit missas missas celebrare in Altri Priuilegiato, an possit alibi satisfacere cum calculo benedicto dicam lib. 3. c. 2. §. 1. nu. 11.

§. VII.

De Missis Sancti Gregorij promissis.

1 Sanctus Gregorius Papa præcepit *a* Abbati Pretioso, vt pro Monacho quodam Defuncto, triginta Missæ celebrarentur, his verbis. *Vade ab hodierna die, diebus triginta continuis, offerre pro eo Sacrificium stude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo, pro absolutione illius, Hostia Salutaris non offeratur.*

a S. Greg lib. 4. dial. c. 55.

2 Ex quo Sancti Gregorii præcepto ortum habuit, vt Fidelium pia deuotio similes missas, similique modo, pro suis Defunctis, celebrandas, sæpe curaret, nec eas Sacra Congregatio vnquam prohibuit, licet prohibuerit *b* quasdam alias pro Viuis, & Defunctis, quæ vt S. Gregorii, falso, circumferebantur.

b Sacr Congr. apud p 1 T. 5. n 3. litt D. paragraf. Dubitatum Beiam part. 1. resp. cas. consc. casu 23.

3 Nota autem in verbis S. Gregorii Primo, illud (*offerre pro eo Sacrificium*) vbi cum dicatur Sacrificium, non verò Sacrificium de Defunctis, aperte constat, non esse necesse vt recitetur missa *de Requiem*, sed solum vt applicetur Missa pro Defuncto.

4 Nota Secundo, illud (*offerre stude*) hinc enim sequitur non oportere vnum, eundemque Sacerdotem omnes triginta Missas celebrare, cum non dicat Sanctus Doctor, *offer*, seu *offer per te*, *sed offerre stude*.

5 Nota Tertio illud (*continuis*, & *Nullus omnino prætermittatur dies*,) nam in his verbis geminatis satis liquet, si hunc Sanct. Gregorij Ritum seruare intendas, non debere discontinuari, ne vnum quidem diem Missas.

Tria tamen in hoc Tertio Notando sunt subaduertenda. Primo ob triduum maioris hebdomadæ, in quo non celebratur, non discontinuari prædictas Missas, non enim est credibile, Deum eas non acceptare vt continuas, dum seruatur eius Sponsæ Ecclesiæ tam pia consuetudo.

c Conc. Trid. sess. 22 decr. de obs. in cel. Miss.

Secundo, in hac tum continuatione, tum numero euitandam esse superstitionem, quam vniuersaliter Concilium *c* Tridentinum merito damnat. Hæc autem in eo, quo ad rem nostram, potissimum consisteret, quod putaret aliquis in ipsa Physica continuatione, aut numero inesse aliquam vim ad effectum intentum. Non quidem numerus, vel quid simile, sed Christi immolati virtus vim habet satisfactoriam, conducitque non parum in Dei memoriam veluti reuocare merita S. Gregorij, qui piè credendus est, eas triginta missas ad honorem eiusdem Christi Domini in domo priuata Sanctissimę Matris per totidem annos commorantis, & famulantis, instituisse.

Tertio, si quis triginta missas in diebus discontinuis dicendas curaret, valere ad satisfactionem pœnarum defuncti, & quidem, si simul, vna die, dicerentur, valere citius; sed eiusmodi missas sic celebratas non esse rigorose eas, quas S. Gregorius instituit, siquidem ipse continuatas, vt ex eius verbis modo positis n. 1. patet, ordinauit; quod rectè notauit Gauantus *d* immerito reiectus a Diana. *e*

d gauant. in rubr. Miss p 1. t. 5. nu 3. litt. D.
e Dian. p. 2. t. 14. res. 32.

His positis: quærebatur: An; incidente die duplici, vel simili priuilegiato, ne interrumperentur dictæ missæ, posset recitari Missa Funebris: Respondi, hoc dubium locum, hic habere nullum, siquidem ex dictis n. 3. satis erit, si missa currens pro Defunctis applicetur.

Ceterum ex hoc, atque ex dictis a §. 2. vsque ad sextum facile colligere poteris, qua ratione te gerere debeas, si quando prædictas S. Gregorij missas promisisti.

§. VIII.

De Missis Sancti Beatificati nondum Canonizati promissis. Vbi An alii a Priuilegiatis possint eas Missas celebrare.

+

1 Incidit hic noua dubitatio. Promisit sæcularis Sacerdos, accepto stipendio, celebrare quasdam Missas de Beato Francisco Borgia Soc. Iesu primo Octobris, & quasdam de Beato Aloysio Gonzaga 21. Iunii, qui sunt dies festi eorum natalium; (& potuisset promittere de Sanctis tribus Martyribus Paulo Michi, Ioanne de Goto, & Didaco Quizai 5. Februarii, vel aliorum similium Beatificorum, qui nondum solemni Canonizatione in Sanctorum numerum sunt relati) putans sibi sine hæsitatione licere eas missas recitare; sed cum cognouisset, Summus Pontifices tunc non concessisse facultatem celebrandi, nisi Religiosis Soc. Iesu, quæsiuit. An posset stare promissis.

a Greg. XV. a Sede Principis 1621 pro B. Aloysio Vrb. 8. Alias 1625. pro B. Borgia. Idē Saluator 1627. in facto decr. Sacr. Cōgr. 0 Sept 1629 pro tribus Martyrib.

2 Dixi (tunc) nam postea Sancta Sedes extendit *a* prædictis concessiones ad omnes Sacerdotes confluentes in Ecclesia Societatis.

3 Et

3 Et quidem resolutio pendet ab illa quæstione. An posito quod Pontifex cōcedit aliquibus determinatis personis, & sub determinato aliquo ritu, venerari Sanctum Beatificatum possint licitè omnes alij vti tali concessione? Possunt ne v. g. Sacerdotes omnes sæculares prædictos, vel similes Beatos venerari per Processionem, & Missam in honorem eorum oblatam, perque alios cultus Sanctis dari solitos, siue in sua Ecclesia, siue in aliena, siue ipso die Natalis, siue alio? Nam profectò si possunt, poterit & hic Sacerdos illas Missas, quas promisit celebrare, secus, non poterit, sed celebret currentes ijs diebus iuxta superius dicta §. 2.

4 Pugnant vtrinque Doctores, & Turrianus *b* quidem cum Granado, *c* alijque negant. Concedit Castropalaus, *d* alijque ab ipso citati, & consulti.

5 At, amabo te, siste hic parumper, amice Lector. Diana *e* affirmat per Theologos Salmaticenses fuisse id determinatum pro negantibus, quod ipse se cognouisse dicit ex relatione M. Dominici de los Reys Ordinis Prædicatorum: Castropalaus *f* asserit per eosdem Doctores Salmaticenses fuisse determinatum pro concedentibus. Cui ex his duobus fides habenda sit? Certe maioris momenti videtur Castropalai testimonium, quippe qui testatur se, & fuisse præsentem, & vnum ex Doctoribus, qui rem disputatam pro concedentibus decreuerunt. *Quapropter concludo* (verba sunt Castropalai) *posse Ecclesias Cathedrales, & Episcopos cum suis Clericis supradictos Beatificatos honorare Missa Pontificia, & Officio votiuo (hoc est ex deuotione, non obligatione) processioneque solemni. Cui opinioni subscripserunt Salmaticæ anno Domini 1625. cum hic casus consultus fuit, Doctor Balboa, &c.* Et numeratis circiter viginti Doctoribus, seu Magistris, qui se subscripserunt, addis. *Et ego minimus; aderam enim, tunc, Salmaticæ.*

b Turr. 22. T. 1. 2. 13. d. 8.
c gran. 22. cont. 1. Tr. 7. disp. 4. sec. 2. num. 2.
d Castrop. t. 1. t. 4. d. 1. p. 5. § 5. nu. 4.
e Diana p. 2. tr. 15. res. 55.
f Castr. ibid. n. 8.

6 Dicet fortasse quis. Distingue tempora, & concordabis. Respondeo. At difficile mihi videtur tantam sententiarum mutationem factam fuisse inter tempus à Castropalao notatum, & tempus, quod colligitur ex Diana. Castropalai determinatio fuit anno 1625. quam idem Logduni impressit anno 1631. Dianæ vero relatio typis euulgata est anno 1632. quando scilicet idem Diana edidit Panormi primum, & secundum Tomum suarum Resolutionum; cum ergo tempus impressionis fere consentiat, consentire & tempus determinationis probabile, est Melius fortasse suspicari quis posset, Patres Ordinis Prædicatorum non consensisse cum ceteris Salmaticensibus Magistris atque adeo M. Dominicum de los Reys eiusdem Ordinis, potius significasse Dianæ Prædicatorum placitum, quam Salmaticensium Doctorum resolutionem. Suspicionis meæ coniectura est, quia inter Theologos, ac Magistros Salmaticenses à Castropalao citatos adsunt ex familia Sancti Augustini, S. Bernardi, S. Benedicti, Beatissimæ Virginis de la Merced, nostræ Societatis, at magnum silentium de Familia Prædicatorum; fortasse quia contrariam opinionem amplexi sunt. Sed propius ad quæstionem accedamus.

7 Ratio negantium est, quia *in c. 1. de Relig. & Ven. Sanctorum* nemini licere dicitur absque authoritate Sedis Apostolicæ aliquem honore pulico venerari: Cum ergo tales Beatos venerari sit priuilegium, seu gratia, Priuilegii autem natura sit, vt non extendatur de persona ad personam, & gratiæ item natura sit vt solum intelligatur concessa iuxta verba supplicationis, sequitur id concedi tantum determinatis personis, & quidem solū, illis, pro quibus talis gratia fuit expostulata, nō vero aliis;

8 Adde

g Apud Dianam, & Iure citatos. 8 Adde Primo responsionem g Sacræ Congregationis, & Cardinalis Bellarmini negatiuam.

9 Adde Secundo, non fore differentiam inter Sanctos Canonizatos præsertim non positos in Calendario Romanos & inter Beatificatos, si de his indifferenter Missa offerri, & ceteræ solemnitates fieri, pro ijsdem, possent.

10 Ratio concedentium, cum quibus sentio, est, quia, cum vna Missa eiusdem sit valoris, & dignitatis, ac aliæ quælibet statim atque Pontifex declarat talem Beatum dignum esse vna Missa; quæ dicatur ab vna determinata persona, declarat illum esse dignum omnib. ceteris missis a quocunque, & quomodocunque celebrandis. Si igitur Beatus remanet sic dignus declaratus, non est vnde quilibet Sacerdos impediatur illum, per suas Missas, venerari, nec venerabitur, sine Sedis Apostolicæ authoritate, hæc enim iam intercedit, per illam declarationem, qua dignus Missa declaratus est Beatus.

11 Hinc infert merito Castropalaus, posse quemlibet eius imaginem adorare, adorandam in Altari constituere, publicis processionibus circumferre (adde, & eius collectam, seu commemorationem facere in Missa, infra annum, quod in merito, sed consequenter ad suam sententiã negauit Granado) Ratio est, quia hi cultus longe inferiores sunt Missa, quare si hanc Pontifex concedit, concedit & illos.

12 Ad rationem negantium. Respondemus per illam concessionem determinatis personis factam auferri prohibitionem latam *in d.c.1.* non est igitur recurrendum ad naturam Priuilegij, seu gratiæ; quamuis enim habitus fuerit aliquis respectus ad dictas Religiones in tollenda tali prohibitione, illa tamen ablata, omnes Sacerdotes sine noua gratia remanent liberi ad venerandum Beatum Missa, & Officio, ab ipsis ex voluntaria deuotione celebrandis.

13 Ad id, quod Primo additur; satis sit nunc, dicere, de illis responsionibus non constare authenticè.

14 Ad id, quod additur secundo, respondeo, esse, vt cetera taceam, differentiam, quia de Beatificatis permittitur dici Missa, ex vi nimirum ablationis prohibitionis latæ in dicto cap. 1. At de Canonizatis etiam nondum a scriptis in Calendario Romano, positiuè idem conceditur ex vi Canonizationis publicæ omnibus intimatæ. Quare Sacerdos sęcularis qui negligeret Canonizatis Missam celebrare, quando, eis etiam non ascriptis in Calendario illa competit (vt in propria Ecclesia, quando de ijs fit festum, tunc enim etiam non ascriptis conuenit Missa, &c.) faceret contra Rubricas, at sæcularis, qui neligeret similem Missam celebrare in festo, & propria Ecclesia Beatificati, non ageret contra Rubricas, quia eiusmodi Beatis Missa sæcularium non debetur, sed solum permissiuè ijsdem secularibus indulgetur.

h Castrop. ib. n. 7. 15 Confirmo sententiam hanc, quam merito probabiliorem, ac magis piam vocat Castropalaus, h confirmo, inquam, in hunc modum. Vel Sacerdos sæcularis non potest celebrare Missam de Beato Borgia v.g. quia Beatus nondum iudicatur dignus honore Missæ, & hoc non, vt modo num. 10. vidimus: vel quia ipse Sacerdos est impeditus, & hoc non quia nemo impeditur venerari Beatum honore, quo dignus reputatus ab Ecclesia est: ergo, cum aliud caput excogitari nequeat, cur non possit? Fac hunc Sacerdotem esse irregularem, tunc certe procederet argumentum contra ipsum, hoc modo. Vel hic non potest celebrare Missam de Beato, quia Beatus nondum est reputatus dignus Missa, & hoc non,

vt dictum est: vel quia ipse Sacerdos est impeditus, & hoc quidem sic, quia ob censuram est a sacrificando exclusus. Cum igitur in casu nostro Sacerdos nullo eiusmodi impedimento laboret, sane poterit.

16 Granado *i* concedit, si in Diplomate Pontificio fiat potestas Religiosis celebrandi in honorem Beati, & non addatur particula *tantum* valdè probabile esse, posse alios quoscumque Sacerdotes celebrare, dummodo id fiat petentibus illis Religiosis, quibus facta est concessio. Ratio est, (inquit) quia ex Regula iuris, *qui facit per alium, est perinde ac si faciat per se ipsum*; Et quia Capellanus potest sacrificare per alium. i Gran. ib. n. 16.

17 In dicto vnum placet, alterum displicet. Placet ipsa concessio; nostris enim Beatificatis sufficienter fauet, siquidem in Breuibus de ipsis, non adest particula taxatiua. Displicet vero ratio, illa enim Regula habet *l* sexcentas limitationes, & rectè Glossa *m* Sic habet. *Qui facit per alium est perinde, ac si faciat per se ipsum, quando ille actus potest* (vtique de iure) *expediri per alium*. Quare debuit Granado probare hunc actū celebrandi con cessum Religiosis posse per alium de iure expediri, ergo nihil probauit afferendo solum illam Regulam: multo minus afferendo exemplum Capellani, de quo constat non obligari personaliter. Adde si aduersarij aiunt hanc concessionem esse Priuilegium solum personis Religiosis concessum, & in hoc ponunt totam vim suæ probationis, vt vidimus n. 7. qua ratione probare valebunt alijs competere posse, adeoque posse eiusmodi actum celebrandi de Beatis per alium expediri? l Gloss in Reg 68. de Reg. Iur. in 6. m gloss in Reg. 72. de reg Iur. in 6.

18 Dices, quid ergo per nos, operatur, seu significat particula tantum si quando in dictis concessionibus inueniatur? Respondeo. Significat, & quidem explicitè, tale priuilegium concedi positiuè solis illis Religiosis, qui propterea contra Rubricas operarentur, nisi pro Beato celebrent, quando ipsis competit Missa: tamen non propterea tollitur, quod & alijs indulgeatur permissiuè, vt ex dictis patet.

19 Ex his quilibet facile concludet eum Sacerdotem num. I. allatum stare promissis, sequendo nostram sententiam, potuisse; potuisse tamen non stare, si secutus fuisset aliam, quæ certè probabilis est.

CAPVT SEPTIMVM.

An interrumpi Missa aliquando possit.

§. I.

Præmittuntur aliqua certa de Interruptione Missæ.

1 Certum est Primo, nunquam, quo ad partes essentiales, interrumpi Missam, sine graui peccato, posse v. g. non potest consecrato pane, ita interrumpi, vt omittatur consecrato Calicis, nec consecrato pane, & Calice, potest omitti consumptio, hæc enim, licet per aliquos non sit de essentia Sacrificij, est certè de perfectione integrali.

2 Certum est, contra, Secundo, interrumpi, omittique omnino debere, quando incepta etiam consecratione, recordetur certo quis se non esse Sacerdotem, quia hic non interrumpit Sacrificium, cum ab ipso nulliter offeratur, sed ab eo, quod debet abstinet. Dixi (certo) nam in loco, & re tam graui, nec scrupulus, nec dubium te commouere debet; quare ni certus omnino sis, depone *a* dubium, hoc est; tibi persuade (quando- a Pag. 1 Eccl prec. lib. 3 c. 18. n. 19.

(quandoquidem non es certus) pergere posse, & pergito.

4 Certum sit Tertio. Si hostes Heretici v. g. ingruant ad occidẽdum sacrificantem in Altari (multo magis si ad iniuriam inferendam Sacramento) posse *b* Sacerdotem Hostiam consecratam statim sumere, vel secum auferre, si ad consecrandum Calicem, sine euidentis mortis periculo progredi non possit. Et quidem eadem esset ratio, si ex terræ motu, vel incendio simile periculum instaret.

b Laym lib. 5. tr. 5 de Euch. c. 7. n. 1. & 2.

4 Dices. Si quis incutiat metum mortis Sacerdoti, nisi solum panem consecret, non potest Sacerdos Missam incipere cum animo sic interrumpendi, quamuis metus non incutiatur in contemptum, sed in alium finem v. g. ad infirmum communicandum: cuius rei ratio est, quia non potest fieri Sacrificium mutilum contra præceptum latum a Christo de integritate Sacrificij. Ergo, pariter, nec ille Sacerdos, idem poterit, vt hostes fugiat, iam enim relinqueret mutilum Sacrificium.

5 Respondeo, in casu Antecedentis directè intenditur Sacrificium imperfectum, quod quia est contra Christi præceptum, nunquam licet; at in casu nostro Sacerdos non intendit mutilare Sacrificium directè, & ex proposito, sed permittit eius imperfectionem, seu omittit illud perficere in eo casu, in quo Christi affirmatiuum præceptum, de integrando Sacrificio, non obligat. Debet igitur sacerdos semper habere propositum perficiendi, esto per accidens, vrgente grauissimo periculo, non perficiat.

6 Certum est Quarto, etiam quoad partes accidentales, & Ritum iam approbatum recitandi Missam, non posse licitè eam interrumpi sine graui causa. Patet id ex sensu communi Fidelium, rei grauitate, & reuerentia tanto Sacrificio debita, notatque cap. Nihil 7. quæst. 1. ibi *Nullus absque patentis prouentu molestiæ minister, uel Sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere: si quis hac temerarie præsumpserit, excommunicationis sententiam substinebit*. Vbi nota hanc esse excommunicationem ferendam, cum imponatur *c* per verbum futuri temporis, & requirere præsumptionem, vt patet per illud *temerariè præsumpserit*.

c Bonac. de cens. disp. 1. q. 1 p. 1. n. 6. & passim.

7 Quoniam vero dictum est (sine graui causa) ideo per aliquas erit hic nobis, vt de similibus deinceps indicare possimus, breuiter discurrendum.

§. II.
PRIMA CAVSA:
interrumpendi Missam.

Metus mortis, vel grauis mali.

1 SI ob malum num. 3. dictum potest Sacerdos interrumpere partes Missæ essentiales, multo magis poterit partes accidentales, quæ sunt de præcepto Ecclesiastico, quod, vt cetera humana præcepta, non obligat in tanto periculo. Immo propter hanc eandem rationem licebit in tali casu eam interruptionem ex proposito, & directè etiam intendere.

Memini me tamen supra *d* docuisse, si Sacerdoti metus mortis incutiatur, ni sine omnibus vestibus sacris celebret, non licere sic celebrare; licere autem, si sine aliquibus. Et ratio erat, quia sine omnibus, non potest non cedere in contemptum Sacrificij, qui contemptus sine aliquibus,

d Lib. 1. c. 3. §. 1. num. 6.

bus, facilius vitatur: Pari igitur modo, hic erit considerandum, quæ, & qualis interruptio intendatur, vel facienda sit, An initio missæ, An facta oblatione, An incæpto Canone, &c. Si enim appareat periculum grauis contemptus, non licebit propter talem metum interrumpere, vel id intendere, licebit, si non appareat.

2 Si ingruant hostes, incendium, terræmotus, vel simile quid, idem similiter est dicendum, semper præciso scandalo, periculoque contemptus: habendum etiam præ oculis, quod, quo partes sunt remotiores, vel viciniores Consecrationi, vel Communioni, eo periculum, vel malum instans debere esse, vel maius, vel minus ad dandam, vel non dandam legitimam causam interruptioni. Quoniam vero in ingruentibus hisce malis oritur persæpe turbatio mentis, illud intrepidè facias, quod tunc bona fide facere te posse iudicas, nam coram Deo id sufficiet, vt c.5.diximus §.2.n.30.

§. III.

SECVNDA CAVSA.

Superueniens memoria impedimenti ex assumpto cibo, ex peccato, ex censura, ex tempore indebito.

1 SI quis, dum celebrat, recordetur se habere aliquod impedimentum, se videlicet, non esse ieiunum, vel non esse in gratia, vel esse excommunicatum, suspensum, interdictum, irregularem, quid faciet?

Respondeo, me de hoc aliqua dixisse in Opusculo a de Expedienda Communione; vide nihilominus, quæ dicam infra cap.8.§.2.

2 Quid, si superueniat aduertentia temporis indebiti, hoc est, te cæpisse Missam longe post meridiem, vel multo ante Auroram?

Si est cæptus Canon, est omnino missa perficienda, si non est cæptus, mensurandum est scandalum, seu turbatio, quæ oriri potest in astantib. hora multum, vel non multum à meridie, vel ab aurora distans, multus, vel paruus progressus in ipsa Missa, &c. quodque ponderare plus videbitur, hæc nimirum, an interruptio facienda, illud eligatur; iuxta dicta cap.5.§.2.n 30.

a Opusc. de exped. com c 1 paragr. 6. n.34. & 35. iuncto c.2. parag. 8 n 38.

§. IV.

TERTIA CAVSA.

Superueniens excommunicatus non toleratus.

1 DVm Missam celebras aduertis adesse, vel superuenisse, excommunicatum non toleratum, cum quo communicare in diuinis non possumus quid tibi faciendum?

Communis doctrina, quam paucis comprehendit Layman a hæc est. *Si excommunicatus toleratus* (qualis solum est nominatim denunciatus, & percussor Clerici publicus) *interesse præsumat Missæ monendus ut discedat, sicuti colligitur ex Clementina. Grauis, de sent. excommunic. ubi noua etiam excommunicatio Papæ reseruata decernitur, si exire iussus non paruerit: tunc uero, si id commode fieri possit, expellendus est opera laicorum, tametsi Regularis, uel Sacerdos sit is, qui eiicitur, si laici non adsint, neque uocari possint, etiam Clerici eum expellere debent arg. c. ueniens de sent. excom. Quod si expelli non possit, Sacerdotem ab Altari recedere oportet, nisi Canonem Missæ cæperit secundum Siluestrum, b secundum c alios uero, tametsi canon captus sit, sed nondū consecratio peracta:* Sed

a Laym. lib 1. Tr. 5 p.2. c 2. n 6.

b Siluest. v. excom. 5. n.3.

c Apud Auilam p.2. c. 6. parag 9. dub. 8. & Suar. dis. 12. sec. 1. num. 18.

Sed existimo, si verba illa proxime antecedentie consecrationem. Qui pridie quam pateretur, dici capta sint, non posse discedere Sacerdotem: At vero alii omnes præter Altaris Ministrum recedere coguntur, quia cum excommunicato non tolerato communicare in sacris Officiis non licet, sacerdos autem sacrificium perficere debet vsque ad Calicis sumptionem; tum, iterum, monito excommunicato, ut recedat, si nolit, ipse quoque abire debet, & quæ reliqua sunt Missæ, in sacristia peragere; uel si talis locus non sit, omnino intermittere: debent tamen hæc intelligi de sacrificio Missæ comparatione eius dumtaxat Altaris, excommunicatus assistere præsumit; nam interim nihil obstat, quo minus in aliis Altaribus Missa peragatur, præsentibus etiam fidelibus, sicuti notauit Suarez. d Hactenus Layman.

d Suar. disp. 12. de cens. sec. 1 fine.

Si excommunicatus toleratus. Corrige (si excommunicatus non toleratus.)

3 Dum hæc scriberem, accidit casus hic. Declarauit præsul nominatim excommunicatum vnum ex Senatoribus Ciuitatis, ob quamdam contumaciam in exigendis Vectigalibus ab Ecclesiasticis. Paucis autem post diebus die solemni Natalis Domini, cum de more in Ecclesia Cathedrali coram Prorege Senatoribus, populoque vniuerso, missam cantaret idem Antistes, aduertit, ipso missæ initio, adesse cum ceteris collegis Senatorem illum excommunicatum non tolleratum. Substitit: eumdemque per Nuntium admonuit: vt è Templo recederet, qui cum renuisset, atque vltro, citroque idem Nuntius responsiones pertulisset delata etiam ad præsentem Proregem turbationis causa, res eum terminum habuit, vt Episcopus nulla alia adhibita vi, perexerit in Sacro, illique de more finem imposuerit. Magna exinde aborta est quæstio, inter Canonistas, An legitime Episcopus in Sacro peragêdo persistere potuerit: An Senator ille in excommunicationem Pontificiam inciderit; An denique astantes, qui exire a Templo debuisset, peccauerunt. Profecto sic primo aspectu merito dubitabatur: Verùm ego minimùe, aliique me Doctores, inde prædictos defendimus, quia Senator ille, statim atque suæ denuntiata excommunicationis notitiam habuit, ritè appellauerat ad superius Tribunal; quare, appellatione, pendente, vitandus non erat, Audi eumdem Layman e id breuiter differentem. *Secundo colligitur cum Nauarro, & Glossa, licet Appellatio ipsam excommunicationis sententiam absolute latam suspendere non possit, cum ea executionem secum trahat, c. Pastoralis §. De appell. nihilominus suspendit effectum denuntiationis, ut appellari, pendente appellatione uitandus non sit. Qua similis ratione, tametsi aliquis in facto notario appellare non possit, c. Cum sit Romana, eodem titulo, tamen a sententia Iudicis declarantis factum notorium esse, appellare potest, cum is iniuste iudicare potuerit, sicuti notauit abbas. Denique licet a pœna iuris non appelletur c. Quia nos de Appell. appellari tamen potest a sententia Iudicis declarantis aliquem incidisse in pœnam iuris.* Hæc ille, vide etiam Bonacinam, f aliosque.

e Layman li. 1. Tr. 5. p. 2. c. 4. num. 2.

f Bonac de exc. dis. 2 q. 2 p. 1 §. 1 n. 2.

a Supra l. 3 c. 4. § 5.

b Suar. de Sac. dispu. 83. sec 4. paragr. Secundo quæres Pag 1. Eccl. præcep. lib. 3 c. 14. n 7.

c Delugo de Euc. d. 2c sec. 2. n. 61. & passim Ritual Ro. Pauli V. supponit hanc debere esse ab Episc. delegatã.

§. V.

QVARTA CAVSA.

Superueniens uiolatio Ecclesiæ, uel altaris.

1 SI violatio, (de qua supra a breuiter locuti sumus) contingat post Canonem incæptum, (cum tunc censeatur quo ad hunc effectum incæpisse b Sacrificij substantia) pergat c Sacerdos, missamque absol-

uat,

uat, ac si nulla violatio superuenerit. Si vero Canonem non incæperit, recedat, Missamque relinquat. Illud recole, si Ecclesia solum benedicta, & non consecrata fuerit, posse *d* ipsum Sacerdotem eiusmodi violatam Ecclesiam, seu Altare reconciliare per formulam positam in cæremoniali, quæ satis est breuis, factaque reconciliatione, statim redire ad Missam, & prosequi.

d Supra lib. 1. c. 4. paragr. 5. nu. 2.

2 Dico (posse) nam si commodè haberi nequeat cæremoniale, Sacerdos nō obligabitur: sed solum relinquat Missam. Obligabitur tamen sub veniali sic commode posset habere cæremoniale, & nollet reconciliare, quia est nonnulla irreuerentia, nolle Missam cœptam, quamuis nondum incæpto canone, absoluere, cum possit. Sub mortali autem non obligo, quia potest se conformare cum decreto Ecclesiæ proh bente Sacrum fieri in loco violato; & ex alia parte Sacerdoti priuato reconciliationem illam Ecclesia non præcipit.

Post hæc scripta volui recolere modo reconciliandi Ecclesiam violatam, quando nondum est consecrata, quem præscribit Rituales Romanum Pauli V. nec illum inueni adeo breuem vt modo dictum est ex Delugo. Quare puto ante canonem inceptum absolute posse missam omitti, cum prolixitas talis reconciliationis sufficientem causa det omittendi, sicuti dat Ecclesiæ consecratæ, propter nondum valde dissimile prolixitatem.

3 Sed quid fiet de Hostia, Vinoq; oblatis, si relinquenda sit Missa post oblatione.

Hostia, vel reuerenter sumatur à quopiam, vel seruetur inter ceteras, quæ postea consecrandæ erunt: nec officit debere iterum offerri, quia oblationem repetere culpa nulla est. Vinum etiam, vel reuerenter absumatur, vel seruetur ad alias missas, vel deponatur in Piscinam Sacram seù Sacrarium. Atque hęc ex cōgruentia, nam ceterum si eiusmodi Hostia, & Vinum seruentur, sine contemptu, in vsum non sacrum, culpa non erit, vt ex supra *e* dictis in simili colligi potest.

e Supra lib. 1. c. 2. §. 3 à nu. 3.

§. VI.

QVINTA CAVSA.

Superueniens Corporalis necessitas.

1 SI morbus, *a* vel alia grauis corporis necessitas cogat Sacerdotem missam interrumpere, immunis is erit, vt ex se constat, a culpa. Quo casu, si facta est consecratio, & ipse redire ad supplendum Sacrum nequeat, quid faciendum sit, dicam infra. *b*

a Laym. lib. 5. tr. 5. c. 7 nu. 2.

b Infra c. 8. §. 1. n. 1.

§. VII.

SEXTA CAVSA.

Superueniens proximi necessitas Spiritualis.

1 DIfficulter alium casum circa hos inuenies, præter eum, in quo alicui morti proximo Sacramentum sit ministrandum.

Primo igitur, si sit ministrandum Sacramentum, quo credatur moriturus ponendus esse in gratia, (quale est Sacramentum Pœnitentiæ, vel

si hoc

si hoc suscipere ob phrænesim non possit, Sacramentum Eucharistiæ, vel Extremæ Vnctionis, quibus in eo casu competit ex probabili opinione primam gratiam conferre) si id, quam, sit ministrandum, nec præsto sit alius, nisi is, qui actu celebrat, *potest* (inquit merito Zambranus) *a Sacerdos Missam inchoatam etiam post consecrationem relinquere, seruante interim aliquo Sacram Eucharistiam, in quo casu dictus Sacerdos secum deferat aliquam Hostiam consecratam, & extremam Vnctionem ad infirmum, auditaque eius confessione, & data Eucharistia, atque extrema Vnctione (remissis tamen Psalmis Pœnitentialibus ad Ecclesiam post Missam) reuertatur ad perficiendum Sacrum: Atque hac si infirmus possit ea omnia Sacramenta suscipere, secus conferat illud, quod potest.*

a Zambr. c. 2. dub. 6 num. 5.

2 Secundo. Si sit ministrandum *b* Sacramentum Eucharistiæ non vt conferat illi gratiam primã, sed pro Viatico ei, qui paulo ante sit confessus, nec adsit alius Sacerdos, si facta quidem sit oblatio, seu certe inceptus Canon, non licet exuere sacras vestes, & ire ad porrigendum Viaticum. Si vero oblatio facta non fuerit, licere non est improbabile. Ratio est, quia ex vna parte necessitas, seu vtilitas illa infirmi non iudicatur modica, & ex altera, ante oblationem, vel Canonem (non vero post) relinquere Missam, non iudicatur continere tantam irreuerentiam quæ non vinci debeat ab illa necessitate.

b Laym. lib. 5. Tr. 5 c. 7. n. 2.

3 Dixi (licere) nam non cognosco obligationem, cum possit Sacerdos iuxta alteram opinionem putare non esse hanc tantam necessitatem, vt interrumpere Missam valear.

4 Dixi item (non licere exuere Sacras vestes) si enim in ipsa Ecclesia, in qua quis Sacrum celebret forte aliquis repentino malo correptus indigeat simili Viatico, *c* potest Sacerdos, etiam post consegrationem, diuertere tantillum ab Altari, illi Eucharistiam porrigere, ac statim reuerti.

c gloss. c. nullus d. 1. Tr. 5. c. 7. num. 2. Henr li. 8 c. 30. n. 4.
d Laym. ibid.

5 Tertio denique, & sit ministranda extrema Vnctio moribundo alias confesso, vel Sacra Eucharistia refecto, quamuis aliqui *d* asserunt posse relinquit Sacrum si nondum facta est oblatio, præsertim si qui sacram Vnctionem petit, is sit, cui facile negari non possit: Ego tamen puto non posse. Ratio est, quia non video tantam necessitatem in casu Extremæ Vnctionis, (sicuti contra modo vidi in caso Viatici) vt ab hac necessitate possit vinci irreuerentia interruptionis missæ. Adde infirmam esse rationem illam (si petatur ab eo, cui negari non potest) sic enim, iam non concedis interruptionem ob spiritualem necessitatem, quę par est in omnibus, sed propter respectum humanum, cuius certè ratio in his Sacris ministerijs habenda nequaquam est.

6 Petes, vnde incipiet sacerdos cum in prædictis casibus reuertitur ad sacrificium perficiendum.

Respondeo. *Si* reuertitur *e* in casu factæ consecrationis, tirè incipiet inde, vbi desierat: at in casu consecrationis non factæ, est distinguendum. Nam si magna mora intercessit, puta plusquam vna hora, poterit à principio Sacerdos rediens, missam ordiri, si parua, puta non plusquam vna circiter, hora, poterit incipere inde, vbi desiderat. Ratio est, quia in parua mora moraliter reputatur cõtinuari eadẽ missa; at in longa, cũ censeatur moraliter pars iam dicta desiisse, non reputatur cõtinuari eadem missa; quare cum nulla aliunde inconuenientia appareat, ab initio erit incipiendã; Immò id hoc casu, si sacerdos nullam obligationem habeat Missam eo die celebrãdi, poterit illam omnino relinquere, quia

quia si illa pars desijt, non est igitur obligatio addendi cum partem.

§. VIII.

SEPTIMA CAVSA.

Aduentus Principis, Prælati Populi.

1 Concedunt *a* aliqui, si superueniat Princeps, vel Prælatus, vel processio Populi, vel similes, auditorique sint sacrum, posse Sacerdotem interrumpere Missam, & iterum incipere; si alius sacerdos non sit, & celebrans solum progressus fuerit vsque ad oblationem exclusiuè, non vero si vltra. Immo id in praxi obseruatum esse testatur *b* Nauarrus, *c* & Henriquez.

a Nauarr. Henriquez. Sà Scortia quos cit. sequiturque Lay. li. 5. tr. 5 c. 7 n. 2 fi.

2 Mihi quidem hæc concessio non placet, sicuti nec placuit supra *d* quod propter similem aduentum posset ab eodem bis eodem die celebrari. Ratio est, quia eiusmodi aduentus non affert tantam necessitatem, quæ superare possit irreuerentiam interruptionis Missæ, quando quidem illi cum non suppetat alia Missa, ad integram audiendam non obligentur; Maxime ergo laudandum est Decretum *e* Mediolanense, in quo absolute cauetur, ne quis Missam semel inchoatam repetat; Id quod praxim à Nauarro allatam, nec solido fundamento nixam, meritò, corrigit.

b Nau. ibid.
c Henriq. ibid.
d Supra lib. 1. c. 6. §. 3 num. 2.

e Apud Gauant. in man. Epis. v. Missæ ritus num. 15.

§. IX.

OCTAVA CAVSA.

Concio, Ordinatio, Communio Populi, publicatio Edictorum.

1 Hæc exerceri posse iuxta Rubricas, & consuetudines, dum missæ sacrificium peragitur, atque adeo per illa interrumpi ritè posse sacrum, explicatione non indiget.

CAPVT OCTAVVM.

Qua ratione occurrendum defectibus in Missa occurrentibus.

1 Adeo latè a Doctoribus immò, & a Rubricis missalis, de hoc argumento, disseritur, vt actum agere non debeam; ad memoriam ergo solum refricandam, & ne in quibusdam necessarijs Lectorem meum alio abire compellam, doctrinam de hac re S. Thomæ *a* ab Aegidio *b* Coninch compendiosè allatam, cum nonnullis nihilominus notis, seu additionibus nostris, vbi opus fuerit, immixtis, siuè annexis, hic subscribam.

a S. Th. 3. p. qu. 83. ar 6.
b Coninc. de Euc. q. 83. ar 6.

§. I.

Quid fiet, quando Sacerdos deficit, dum Sacrificat.

1 Dicet Primo S. Thomas, Quando inter celebrandum sacerdos subito deficit ita vt non possit vllo modo sacrificium perficere, si hoc contingat ante Consecrationem panis: sacrificium relinquendū esse imperfectum: quia cum nondum substantialiter inchoatum sit, nullum, in hoc, est notabile incommodum; si autem contingat post Consecrationem etiam vnius materię, tunc perficiendum esse per alium

Sacerdotem, si quis adsit etiam si ieiunus non sit, etiam si sit in peccato mortali, aut excommunicatus. Hic tamen necessario debet prius conteri. Ita communiter Doctores ex Conc. Toletano 7. cap. 1. Ratio est, quia minus incommodum est, Sacerdotem, non ieiunum, aut post commissum peccatum mortale, ante confessionem, contritum communicare, quam Sacrificium relinqui imperfectum.

c Sotus in 4. d. 13. q. 2. ar. 6. paragr. Perplexior autem.

2 Nota primo cum Soto *c* conscium sibi peccati mortalis nullo modo posse hoc Sacrificium perficere, nisi prius, vt dictum est, conteratur aut saltem probabiliter putet se contritum: alias peccaret mortaliter cōmunicando in statu peccati mortalis. Disputat autem ibidem idem Sotus, Vtrum talis Sacerdos, si difficulter potest conteri posset nolle perficere Sacrificium, & Respondet affirmatiue, quia Concilium tantum dicit liberum esse Sacerdoti inchoatum à deficiente Sacrificium perficere: sed melius Suarez *d* docet, talem teneri conteri, vt Sacrificium possit perficere, quia grauissimum est incommodum contra Institutionem Christi, & reuerentiam tanti sacrificii, atque etiam ipsius sacramenti (præsertim quando Calix est iam consecratus, qui sine irreuerentia, & periculo alicuius incommodi sæpe in aliud tempus conseruari non potest) si sacrificium relinquatur hoc modo imperfectum. Quare omnes, qui sine grauissimo incommodo hoc possunt impedire, ad hoc tenentur. Peccator autem nullum incommodum, sed potius maximum commodum accipit, dum compellitur conteri.

d Suar de Sacram. d. 85 sec 3. sub fin.

3 Nota Secundo, non Sacerdotem, in similibus casibus nullo modo posse sacrificium perficere, quia non habet potestatem sacrificandi. Quare si nullus sacerdos adsit, sacrificium necessario imperfectum relinquēdum est, & Sacramentum honestè conseruandum, donec possit legitimè sumi, si id sine periculo fieri possit, Quod si hoc sine periculo fieri non possit, vt si esset periculum, ne Sacramentum veniret in manus infidelium, aut ne Species ante aduentum alicuius Sacerdotis, planè corrumperentur, tunc Sacramentum etiam a laico sumi deberet; quia hoc ipsius reuerentia exigit. Sotus tamen *e* putat potius permittendum esse, vt species Calicis omnino acescant, seu corrumpantur, quam vt sumantur à laico. Sed melius Suarez *f* docet laicum tunc debere Sanguinem reuerenter sumere, quia quę in reuerentiam huius Sacramenti sunt instituta, non debent cum ipsius tanta irreuerentia seruari.

e Sot in 4. d. 13. q. 2. ar. 6. paragr. Circa hoc.

f Suar. disp. 71. de Sacr sec 3. in fine.

4 Nota Tertio, si Sacerdos deficiens non obierit, sed solum infirmus fuerit, adeo tamen, vt communionem sumere possit, sacerdotem, qui missam supplet, diuidere Hostiam debere, & vnam partem sibi sumere, aliam Infirmo præbere; de qua res nos alibi egimus. *g*

g In Opusc de Exp. comm. c. 6. §. 6. nu. 21.

5 Nota quarto, secundum sacerdotem debere incipere inde, vbi primus desierat, si id sciri potest: quod si non possit, vide apud Suarium, *h* cum enim raro possit euenire in praxi, vt saltem ex ministri relatione id non sciatur, non est necesse, hac in re, pluribus immorari.

h Suar. disp. 85. de Sacr. sec. 1. paragr. 3. denique.

An perfici sequenti die prædictum Sacrificium posit.

Vbi vindicatur Emanuel Sa.

6 Sed quæramus, quid fieri si nullus adsit, qui missam perficere, eodem die possit, adsit tamen, qui a loco distanti vocatus, die sequenti possit? Emanuel *i* Sà, in genuina impressione, sic de hac re differit. *Quod si desit, qui Missam perficiat, sequenti die perficiatur, aut sumatur ab alio Sacerdote, in alia Missa, Sacramentum.* Non placuit hoc dictum ei, qui illum expurgauit, quare sic reposuit. *Quod si desit, qui perficiat, sequenti die sumatur ab alio in alia Missa Sacramentum,*

i Sà v. Missa n. 38.

Ci-

Citatque Suarium, D. Thomam, Azorium, Sotum, & Toletum. Hinc ergo oritur quæstio, An opinio genuina authoris dicentis posse perfici die sequenti prædictam imperfectam Missam, sit probabilis, ac propterea, immerito, expuncta?

7 Certè non video, cur possit eodem die perfici, vt omnes concedimus, immo iniungimus, etiam post sex, vel septem horas, vt contingeret, si defectus occurreret summo mane, & Sacerdos suppleturus inueniretur circa meridiem; non possit autem die immediate sequenti, illa enim mora in tali defectu non debet iudicari longa, ita vt continuari eadem Missa non possit die sequenti. Sicut enim die Veneris Sancti consumptio tunc exhibita continuat Missam diei præcedentis, nam propterea dicitur complementum Sacrificij præteriti, ita in casu nostro, &c.

Dixi (possit) nam cum ex alia parte negandum non sit, eam esse aliquam notabilem moram, ideo rectè concedimus posse etiam sumi illud Sacramentum eodem die, iuxta dictam n. 3. vel alio die in alia Missa, vt hic notamus, & sapienter docuit Sà dum sub disiunctione dixit *sequenti die perficiatur, uel sumatur*.

8 Neq; obstant illi Doctores in Expurgato citati, ii enim præter Sotum, cum non disputent, an die sequenti perfici possit dicta Missa, sed solum absolutè doceant, assumi posse deficiente Sacerdote, Sacramentum, non sunt contra nos, sed solum sunt dicendi de nostra sententia mentionem non fecisse. Sotus *l* vero, si rectè intelligatur, pro nobis est. Clare autem nostram sententiam tenent Henriq. *m* & Fagundez *n*

l Sotus in 4 dist. 13 q. 2. ar. 6. parag. circa hoc fine.
m Henri. lib. 9. c. 40 num. 1.
n Fagund præc. Eccl 1. lib. 3. c. 18. n. 24

An perfici prædictum Sacrum ab Excommunicato, suspenso, uel irregulari possit?

Vbi non approbatur Emmanuel Sà.

9 Quæramus Secundo, An si non adsit alius Sacerdos nisi Excommunicatus, vel Suspensus, vel Irregularis possit hic, & iuxta dicta debeat supplere prædictum Sacrificium.

De Excommunicato S. Thomas *m* iam posse pronunciauit modo nu. 2. De Suspenso, & Irregulari, non meminit; cum tamen id excommunicato concesserit, illis etiam propter paritatem rationis concessisse certum videtur. Sa vero tum in genuina, tum in expurgata editione, sic habet. *n Tale Sacrificium imperfectum perficere post, & secundum quosdam debet alius, etiam non ieiunus, si desit ieiunus, non autem excommunicatus, aut suspensus, aut Irregulari*. Victorellus ad eundem Sa expurgatum illud addit. *Immò si solus adsit Sacerdos excommunicatus, aut irregularis, et ex Sacri omissione secuturum sit graue aliorum scandalum perficere potest: alias non. Azor. ex Soto*. Hæc ille.

m Sanct. Th. 3. p. q. 83. ar. 6. ad secūdū.
n Sà v. Missa n. 38.

10 Dico absolutè, etiam nullo instante scandalo, excommunicatus, Suspensum, Irregularem, si alius aptus Sacerdos non adsit, cum debita cordis contritione posse. Ratio est, quia Sacrificium relinqui imperfectum quo ad essentialia, fuit semper æstimata res grauissima, cui omnibus modis sit succurrendum, tantusque rigor fundatur in eo, quod præceptum de integritate Sacrificij putatur esse diuinum *o* a Christo Domino latum: cui sponsa Ecclesia per censuras non videtur derogare voluisse, immo nec potuisse.

o S. Th. 3. p q. 83 ar. 6. ad primū aliiq; passim.

11 Confirmatur primo, quia omnes cum S. Thoma ibidem concedunt Sacerdotem, si post consecrationem recordetur se esse excommunicatum, suspensum, vel irregularem, debere Missam absoluere, vt mox §. 2. dicemus, idque propter perfectionem Sacrificii, etiam

præscindendo ab omni alia causa, at idem prorsus est in casu nostro.

12 Confirmatur Secundo, quia non est nouum in Ecclesia, vt Sacerdos per prædictas censuras à ministerio Sacramentorum exclusus ad illud in necessitatibus admittatur. sic Sacerdos excommunicatus vitandus, immò Irregularis, immò & Degradatus, quamuis priuetur ab Ecclesia iurisdictione, tamen potest *p* ministrare Sacramentum Pœnitentiæ existenti in articulo mortis, quando alius idoneus Confessor non adest. Sic in simili necessitate potest *q* baptismum conferre: sic item in simili Eucharistiam *r* Infirmo porrigere. Si ergo ab his non excluditur excommunicatus, quia non est credibile Ecclesiam velle in tanta fidelium necessitate prohibere Sacerdotem, ita nec excludetur in tanta necessitate diuini cultus in casu integrandi Sacrificij.

p Aui lla Sayr. Alterius, Suar. aliique apud Bonac. de excom. di. p. 2. q. 2. p. 2. §. 4. n. 3. & disp. 1. de cens. q. 3. p. 3.
q Suar. Laym. Fill. apud Bon. loc. c. de excom nu. 7.
r Iidem ibid. nu. 8.

§. II.

Quando Sacerdos meminit in Missa se esse in mortali, non ieiunum excommunicatum, &c.

1 DOcet Secundo Sanctus Thomas. Quando sacerdos post consecrationem recordatur se non esse ieiunium, aut esse in peccato mortali, aut esse excommunicatum, &c. debere, concepta contritione, Sacrificium perficere. Quando vero horum recordatur ante consecrationem, ait Sanctus Thomas, tutius esse, Coninch vero ait esse necessarium, si nondum inchoarit Canonem desistere a Sacrificio, si id possit fieri sine scandalo, aut sui diffamatione. Quod si Canon esset incæptus, quia tunc satis indecens est relinquere Sacrificium, videtur tali casu posse ipsum, concepta contritione, perficere, quia in hoc saltem casu est vera sententia Sancti Thomæ, quod tantum sit tutius desistere: quo satis insinuatur non esse præceptum. Sotus *a* autem docet celebrantem, qui etiam in initio Missæ recordetur se esse in peccato mortali, si sit ieiunus, & nulla censura prohibitus, posse, concepta contritione, pergere, etiam si sine scandalo possit desistere, quod videtur etiam innuere Sanctus Thomas, quia dicit esse tutius desistere, maximè in casu, quo, quis est excommunicatus, aut non ieiunus. Coninch tamen docet bene facturum eum, qui, in dicto casu, Missam relinqueret, quando aliud non sequeretur incommodum. Vtrique probabiliter, quorum fundamenta, vt & alia huc pertinentia vide in nostro Opusculo de Expedienda Communione cap. 1. §. 6. num. 34. & 35. iuncto cap. 2. § 8. num. 33.

a Sot. in 4. dist. 13. q. 2. ar. 6. §. Secundo arguitur.

§. III.

Quando Calix, vel Hostia ueneno, uel simili inficitur.

1 DOcet Tertio, quando aliquod animal, vel res aliqua, quæ Calicem inficere aliqua ratione possit, ante consecrationem in eum inciderit, Vinum mittendum esse in Piscinam, & abluto Calice, aliud Vinum cum aqua esse imponendum, ac saltem mente offerendum, consecrandum, sacrificiumque perficiendum.

2 Quod si simile quid contigerit post consecrationem, tum animal, quod incidit, esse diligenter abluendum, & comburrendum, & ablutionem vna cum in cineribus proiiciendā in Sacrarium siue Piscinam (quod intellige nisi ablutio possit a sacerdote post sumptum Sanguinem commode sumi, hoc enim esset multo decentius, præsertim cum valde probabile sit aliquam partem Sanguinis, quę animali adhęrebat, ei inesse) Sanguinem vero debere sumi, si fieri possit sine periculo salutis corporis, vel vomitus, quod si horum notabile subsit periculum (vt si venenū insit Calici) nullo modo debet sumi, sed vel honestè debet cōseruari,

do-

donec species omninò corrumpantur; & tunc mittendus est in Piscinā, vel vt alij volunt, Species stupa, aut simili materia debent imbibi, & permitti omnino exiccari: & tunc stupa exiccata comburenda erit, & cineres mittendi in Piscinam. Sacerdos autem debet in tali casu abluto Calici, imponere nouum vinum cum aqua, illudque consecrare.

3 Idem proportionaliter dicendum est de Hostia consecrata, si enim ea ab aliquo venenato contacta fuerit, alteram sacerdos consecret, sumatque, illa vero seruetur in Tabernaculo separatim, donec species corrumpantur, & sic in Sacrarium deponantur.

4 Notat hic Gauantus *a* ea, quæ sunt fulmine tacta venenata censeri. Quare cum accidisset anno Domini 1601. vt Calix a fulmine tangeretur post consecrationem, fuit dictum a Doctoribus non debere sumi, sed modo prædicto seruari.

a Gauant. in Rub Miss. p. 3. T. 10. n. 7. Genuinis. in prax. Neap. c. 9.

§. IV.

Quando quis aduertit Aquam se Calici non imposuisse.

1 DOcet quarto, quando id aduertit ante Calicis consecrationem, debere eam statim imponere. At quando recordatur post consecrationem Sanguinis, quia indecens est aquam Calici consecrato miscer i, nihil immorandum, sed porro esse in sacro progrediendum, De Græcis aquam calidam post consecrationem miscentibus vide Henriq. *a*

a Henriq. de Euch lib. 8. c. 12. n. 4. lit S.

§. V.

Quando quis aduertit se Aquam, uel Acetum consecrasse.

1 DOcet ibidem, siue ante, siue post consecrationem id aduertatur, debere sacerdotem eam mittere in Piscinam, seu Sacrarium, & imponere vinum cum aqua, illudque consecrare.

Et Diuus Thomas quidem docet quando sacerdos aduertit post eiusdem Calicis consumptionem puram aquam (idem de aceto) fuisse consecratam, eum debere Consecrare etiam nouam Hostiam vna cum Calice, & eodem modo sacrum perficere, ac si nullam antea materiam consecrasset, vel sumpsisset, incipiendo ab illis verbis *Qui pridie quam pateretur*, aut saltem a forma consecrationis corporis.

2 Scotus *b* vero, & Nauarrus *c* docent etiam in hoc casu sufficere consecrare Calicem mistū aqua, & vino, & statim sumere, reliquis omnibus omissis, quæ ante sumptionem fieri solent, quod ita fieri potest, vt nemo circumstantiū aduertat. Vt si celebrans quasi accepturus ablutionem accedat ad cornu Altaris, & Calici imponat vinum, & paulum aquę, & dissimulāter cōsecret, ac statim sumat, & postea sumat ablutionē.

b Scotus in 4. dist. q. 3.

c Nauarr. c. 25. n. 9

3 Vtraque sententia est probabilis, & in praxi excipi vtraque tuto potest, Nam propterea Rubricæ *d* Missalis Pij V. priorem sequuntur: Missalis *e* Clementis VIII. adeunt, & posteriorem, quæ certè præsertim in præsentia populi, expeditior est, & consulenda.

d Rubr. Miss. Pij V. de defectu vini n. 3.

e Rubr. Miss. Clem. VIII. de defectu vini num. 5.

5 Illud aduerte Primo, sacerdotem si talem defectum agnouit, dum habet in ore illam aquam, seu acetum, non debere ea proijcere, quia esset irreuerentia, & forte periculum eijciendi aliquod fragmentū assumptæ Hostiæ. Deglutiat igitur, & posito vino, consecret, vt dictum est, sumatque, nihil curans, quod per illam aquam ieiunium naturale fregerit, quia sic Sacramenti reuerentia tunc exposcit.

5 Secundo. Si quis, vel propter ignorantiam, vel propter animi turbationem, quæ in his casibus etiam solertissimo accidere solet, rite non suppleuisset talem defectum, nullo modo debet iterum consecrare post absolutum sacrum, quia tunc in re tam graui non iudicaretur esse idem, sed distinctum sacrificium.

Quid si dubitetur de Aceto, vel non inueniatur Vinum.

6 SI aduertat, sed sub dubio sacerdos id, quod posuit in Calices, fuisse acetum, idque post sumptionem Calicis, sibi persuadeat fuisse Vinum, quia possidet substantia Vini, & pro ipso in dubio est præsumendum. Idem puto, si in dubium incidat post Consecrationem: ne sine certo fundamento turbetur sacrificium, eiusque ordo, & ex alia parte pariter tunc possidet substantia vini. At si dubites ante Consecrationem vel deponere debes dubium, vel mutare vinum, ne exponas te periculo non consecrandi: quæ omnia diximus in Opusculo Expeditæ Communionis c.2.§.8.num.34.

7 Quod si non possit inueniri vel certè difficillimè, vel cum notabili populi offensione vinum: si non est inceptus canon, & tutius, si non est incæpta Consecratio, desistas, si est incæpta præsumas esse vinum, & progreditur. Acetum autem illud vel sumat sacerdos post sumptionem corporis, & Sanguinis, vel alicubi reuerenter seruet, donec siccetur modò supradicto §.3.num.2. in simili. Immo si est certo acetum poterit alteri cuicunque sumendum tradi, vt in simili diximus supra c.7.§.5.n.3.

§. VI.

Quid fiet, si quid inaduertenter omittat celebrans. Et quid si Hostia frangi non possit.

1 DE priore, quod in hoc Titulo proponimus, docet Quinto Sanctus Thomas ea, quæ per occasionem iam dicta à nobis sunt supra c.5.§.2.à num.23.

2 De posteriore ergo docet Sexto, quod quando Hostia, quia prius forte cecidit in Calicem, non potest propter humiditatem, quam tota forte imbiberit, frangi, (qui casus certè nunc, cum parum vini solet apponi, quod propter reuerentiam semper mihi placuit) nihil erit reiterandum, sed relicta fractione, omnia dicat sacerdos, omittendo tamen signa consueta super solam Hostiam, & progrediatur in Sacro, nihil enim substantiale in Sacrificio deerit. Cum vero communicare voluerit, signans se Calice dicat. *Corpus, & Sanguis Domini nostri, &c.* Quando vero non est tota madefacta, fiant omnia consueta cum residua parte non madefacta.

§. VII.

Quid si Sanctißimus Sanguis effundatur, vel Hostia dispareat?

1 DOcet Septimo, quando aliquid ex Sanguine cadit in tabulam, hanc debere prius à sacerdote lambi & deinde radi, sicuti etiam terram debere radi, quando in ea Sanguis decidit, & quod abraditur, debere comburi, & cineres in Piscinam condi. Quando vero stillauit Sanguis super lapidem Altaris, Sanguis debet sorberi a celebrante, bene lauari lapis, & ablutio in Sacrarium effundi. Si super aliquod linteum, etiam si sit Corporale; debet lauari super Calicem, & ablutio (nisi vellet quis eam sumere) debet proiici in Piscinam: idem fiet, si super pannum, vel tapetum pedibus substratum, vel simile. Addunt aliqui partem illam lintei debere abscindi, comburi, eiusque cineres proiici in piscinā; quod licet admodum decens sit, quando illud linteum non est Corporale, aut purificatorium, non est tamen vlla obligatio (præsertim quando est pretiosum, & solum rebus Sacri inseruit) quia honori Sacramenti per ipsius ablutionem, satis consulitur. Quis debeat lauare, dicam infra §.8. num.2.

a Apud S.Th. 3. p. q.83.ar.6.

2 Nota primo, pœnas, a olim, iniungendas ei, cuius culpa Sanguis fuisset effusus, non esse in vsu; quare talis, Iudicio Superioris pro ratione

ne culpæ puniendus est. Ante sententiam tamen nullam pœnam tenetur subire, nisi quatenus, vel ipse, vel confessarius iudicat necessarium, vt satisfiat Deo pro peccato.

3 Nota Secundo, quando Sanguis ita effunditur, vt nihil maneat in Calice, tunc nouum vinum cum aqua calici infundendum, offerendum, oblationem saltem mente concepta, & consecrandum, ac sumendum eo modo, quo supra diximus in simili §.5.n.1.& 2.

4 Idem propter paritatem rationis dic de Hostia: Nam si ea, iam cõsecrata, per miraculum dispareat, vel a vento, seu animali forte subtrahatur, debet tunc alia Hostia, modo dicto, consecrari, quæ possit ad integrandum sacrificium consumi.

5 Si quæratur autem quid agendum sit, si alia Hostia haberi non possit, vel difficillime, vel cum populi offensione (idem dic de vino) Respondendum est finiri sic debere *b* Sacrum cum vna solum spetie, ita tamen, vt iuxta Rubricas *c* prætermitantur verba, & signa, quæ pertinent ad speciem deficientem. Ratio est, quia, quod est multum difficile, reputatur mortaliter impossibile, & insuper strictius est *d* ius naturale quam ius, quod est solum diuinum: Vetare autem notabilem offensionem plebis, est de iure naturæ, integritas Sacrificij solum, de diuino.

b Azor. p. 1. lib. 10. c. 31. q. 6.
c Rubr. Miss. de de fectu vini n. 8.
d Idem Azor. ibid.

§. VIII.

De nonnullis alijs defectibus occurrentibus in Missa.

1 NOn meminit hic Sanctus Thomas, nec cõsequenter Coninch, de nonnullis aliis defectibus, qui & occurrere possunt, & habentur in Rubricis Missalis, quos tamen ad complementum tractationis, nostrum erit in hoc §. breuiter colligere.

Quando Sacra Hostia, vel eius fragmenta decidunt.

ET primo quidem, quid agendum, si Hostia, vel eius fragmentum dilabatur in terram, in lignum, vel quid simile solidum Reuerenter accipiatur, locus mundetur, aliquantulum abradatur, puluisque, seu abrasio in Sacrarium mittatur. Quod si ceciderit extra Corporale, in Mappam, seu quodcumque linteum, pannum, lanam, sericum, &c. diligenter lauetur, ac lotio in Sacrarium effundatur, vt in simili de effuso Sanguine diximus supra §. 7. n. 1.

2 Sed quis lauabit? Certè Sacerdos: verũ puto in rigore, Clericum, vel Sacristam posse, (cum par sit ratio) qui potuit supra *e* lauare Corporalia, & Purificatoria. Addo tamen id intelligi, quando est lauandum aliquid est tactu Sacræ Hostiæ, nam illud, supra quod, effusus est Sanguis, omnino a sacerdote, vel saltem, si sacerdos forte non possit) a Diacono est lauandum. Ratio est, quia per se, & semper in hoc casu est contingendus Sanctissimus Sanguis in panno imbibitus, quod non est ibi, nec in lotione Purificatorij, in quo esse imbibitũ aliquid Sanguinis est raro, & per accidens, vt diximus lib. 1. c. 2. §. 1. n. 8.

e Supr lib. 1. c. 2 pag 2. à n. 1.

3 Torsit olim Sacerdotem fragmentũ Sacræ Hostiæ, quod per collum cecidit in partes interioris tunicæ cuiusdam Mulieris. Rursus, quod alia vice, cecidit in barbam viri, dum communicarent. Profectò in his casibus honestatis, & decentiæ ratio maximè est habenda, quod si per accidens fragmentum deperdatur, Deo, & Angelis commendetur. Potuit ergo mulier illa ex se videre, an fragmentum inueniri, & ab extractis a se parum per vestimentis, & foras modeste exporrectis, a sacerdote accipi: secus, ipsa Mulier accipiat, immittit in Pixidem, digitosque lauet, proiecta in Sacrarium lotione. Neutrum, ni possit, relinqua-

tur. Immò, si Sacerdos solus vidit parui fragmenti casum, & probabiliter aduertit fore notabilē Mulieris turbationem, vel astantium offensionem (id quod certè regulaliter adest) si de re mulier aduertatur, nihil dicat sacerdos, sed totum remittens Deo, progrediatur in suo Ministerio, hoc enim nunc requirit ipsa reuerentia, & cultus Sacer. Simile quid de illius viri barba dicendum est, si enim Sacerdos modeste potest, & sine viri offensione, accipiat; secus, Deo commendet; Quod si potuit accipere, ne deinde sit sollicitus, tentare, vel præcipere prædictæ barbæ lotionē, melius enim est vitare turbationem Fidelium, quam Rubricarum apicem, eiusmodi cautelas præcipientem, obseruare.

d Dianà p. 10. Tr. 13. resol. 10.

Diana *d* referens quæ hactenus in hoc vltimo casu in prima editione scripsi, sic habet. Hæc opinio mihi non placet; nec enim Ecclesiæ Rubricæ præcipiunt turbationem Fidelium, sed reuerentiam, quam ipsæ debent Diuinissimo Sacramento. Ideo puto in tali casu lotione barbam esse purgandam, & aquam reponendam in Piscinam. Hactenus Diana. Sed Lector, vel mediocriter aduertens, iudicet, an idem sit dicere *Ecclesia præcipiat turbationem Fidelium*, quod a me dici refert. Diana, & *Melius est vitare turbationem Fidelium, quam Rubricarum apicem eiusmodi cautelas præcipientem obseruare*: quo ego hoc in loco dico. Dū autem Apicem dico, satis ostendo per Epicheia, vel per rationabilē interpretationem, casum in quo adest Fidelium turbatio, esse a Rubricis exceptum.

e bartolamæus ab Angelis apud Diana. n loc. cit.

Illud ex Diana l. c. approbo. Nam si cadat Sanctissimus Christi Sanguis *e* in ipsius Sacerdotis barbam, licet abradenda non sit (quidquid non meno doceat) tamen reposita ter lotione esse lauandam, lotionemque in Sacrarium immittendam puto. Immo si in barbam eiusdem celebrantis cadat fragmentum vel Hostia consecrata, pari modo iudico barbam esse lauandam, ac lotionem in Sacra Piscinam proiicendam.

Dices. At cur non lauasti barbam illius viri communicaturi, hic autem lauas barbam celebrantis? Resp. Merito id facio, quia in illo timebatur rationabiliter turbatio; at hic in Sacerdote, qui Sacra ministeria probe nouit, & sæpe tractat, non timetur. Vnde idem facerem, si sæcularis illis tam probatæ virtutis, vel esset in priuato Sacello, &c. quia tūc credibile est, nullam, vel satis modicam turbationem fore.

f pelli. T de mon. c. 10. sec. 3 sub sec. 1 n. 241 apud Dia. p. 10. Tr. 13. res. 49.

Quid si Sanctissimus Christi Corpus cadat in manus Sacerdotis Monialis, Sæcularis? Resp. licet Palizzarius, *f* loquens de manibus Monialis, neget tunc necessitatem lauandi, quia, inquit, hoc valde esset onerosum; tamen Aio a se ipsis laudans, & lotionem in Sacrarium effundendam. Ratio est, quia vel nullum vel satis modicum id onus existimandum erit; nec enim manuum lotio turbationē afferre sicuti afferre barbæ lotionem modo puttauimus. Doctrinam autem Suarii, *g* quam idem Pellizzarius affert ibidem, dicentis ea, quæ in Missali proponuntur sub titulo de Defectibus solum esse instructiones quasdam doctrinales, non vero speciales constitutiones inducentes nouam obligationem, & quidem datas iuxta doctrinam probabilem, non tamen magis obligare, quam res ipsas aut doctrinam in qua eæ fundatur; Doctrinam, inquam hanc Suarii approbo, & Laudo, sed affirmo in casu nostro de manibus reuerentiam ipsam sic exposcere, cum ex alia parte turbatio nulla, nec aliud inconueniens, vt dictum est, timeatur.

g Suar disp. 81. de Euch. sec. 1.

Hæc satis, nam ex his similia, quæ facile occurrere in dies solent, ente, ipse decernere poteris.

Quid

Quid si Sacramentum euomi contingat.

4 SI Sacerdos euomat Eucharistiam, Species autem integræ appareant, reuerenter assumantur, *f* nisi nausea fiat, secus separentur, & in loco sacro reponantur, donec siccentur, seu corrumpantur tunc enim comburendæ sunt, & cineres in Sacrarium proijciendi. Si species non appareant, & corruptæ iam iudicentur, totus vomitus similiter comburatur, cineresque in sacrarium immittantur. Ex quo apparet non esse audiendus Paludanum, *g* & Siluestrum *h* putantes esse sacrilegium species comburi; solum enim id verum habet, si sub illis est Christus Dominus, non vero iis exiccatis, quando Dominus ibi esse desiit.

f In Rubr. Miss. de defec. occur. n. 14.

g Palud. apud Gauant. in Rub. Miss. p. 3 T. 10 n. 6.

h Silu apud eund. ibid.

5 Aduerte tamen tunc solum esse licitum eiusmodi vomitum prouocare, quando cognoscit sacerdos, quod species a se sumptæ, veneno, seu simili tabe fuerint infectæ; de qua tota re diximus *i* in Opusculo de Expedienda communione.

i Opusc. de exped. com. c. 3. §. 4.

Quando Hostia est confracta, & quando eiusdem Particula remanet in fundo Calicis.

6 SI Hostia appareat fracta ante consecrationem post oblationem (idem dic de quacunque simili macula accidentali) non est inconueniens eam consecrare, nisi forte populo scandalum sit: tunc enim alia accipienda esset, & oblatione mente concepta, offerenda, de illa autem, quæ fuit oblata, fiat illud, quod diximus supra cap. 7. §. 5. num. 5. si appareat fracta ante oblationem, accipiatur altera integra, si citra scandalum, vel longam moram fieri poterit, secus eadem, sine scrupulo vtaris.

17 Si assumendo sanguinem, particula remanserit in Calice, digito eam ad labium Calicis adducito, & sumito: vel quod decentius est, vinum infundito, & sume: immo si sit necesse bis, ter, vel amplius vinum infundere, & sumere, id facere poteris sine timore fractionis ieiunij naturalis, vt alibi dictum est. *l*

l In Opusc. de exp. com c. 2. §. 8 n. 38.

Quando Sanguis, vel vinum congelatur.

8 DIsponit Rubrica, quod si Sanguis hieme congeletur in Calice, inuoluatur calix pannis calefactis, si id non proficiat, ponatur in feruenti aqua prope Altare, dummodo in Calicem aqua non intrat, donec liquefiat.

9 Sed quid fiet si Sanguis congelatus etiam adhibito igne liquefieri nequeat? vel quid, si, ne ignis quidem haberi possit, vel quæ disponit Rubrica, cum notabili offensione populi, fieri deberent?

Suarez *m* rectè simili in casu monet, vt digito reuerenter comminuatur; nam sic in particulas redactus assumi poterit. Si pars sanguinis validè congelata, pars vero liquefacta sit, sufficiet hanc liquefactam partem assumere, illam vero, vt potest, deglutiri.

m Suar. de Sacr. disp 85. sec. 1. §. Tertio accidere.

10 De congelato vino aliqua sunt declaranda. Primo si vinum congeletur; licebit ne illud consecrare? Dico nequaquam (saltem ex congruentia) licere, quia est contra consuetudinem. An sit peccatum dicam mox n. 14. Adde nonnullos dubitare, vt mox dicemus, an vinum sic affectum sit apta consecrationis materia. Apponatur igitur aliud, cum non expediat illud vi caloris soluere: & consecrare, quia aliqui putant per congelationem vinum substantialiter fuisse corruptum, id quod licet falsum ex meliorum sententia sit, vt mox videbimus, tamen ob reuerentiam Sacramenti, si aliud vinum commodè potest haberi, non est cur hoc illi non præferatur.

11 Se-

11 Secundo. Si dum actu congelatum existit, consecraretur, validè ne consecraretur? quod est quærere an vinum actu congelatum sit materia consecrationis?

n Vasquez. o Suarez. p Coninch. q Layman. r Apud Hurtad. de Euch. disp 2. diff. 9. s Henriquez. t Ledesma. u Alan. apud cit. Hurtad.

Valide consecrati merito docent Vasquez, *n* Suarez, *o* Coninch, *p* Layman, *q* Hurtadus, *r* aliiq; Inualide tenent Henriquez. *s* Ledesma, *t* Alanus, *u* & alii. Ratio horum est, quia putant vinum per congelationem, semper, vel fere semper, substantialiter corrumpi. Ratio illorum est, quia falsum est per congelationem ordinariam substantialiter corrumpi vinum, sicuti non corrumpitur aqua, aliiq; humores. Cuius rei clarũ signum est, quod deinde liquefactum, adhuc, quamuis aliquantulum remisse, easdem habet qualitates, quas prius, saporẽ, virtutem, immo, & frequentissimè, colorem.

12 Obiiciunt Primo, vinum congelatum non est actu potabile. Secundo, aqua congelata non est apta materia Baptismi, ergo nec vinum congelatum est apta materia Eucharistiæ. Tertio, vua, quia non est proximè potabilis, non est materia consecrationis: at vinum congelatum non est proximè potabile ergo, &c.

Respondemus Ad Primum. Satis est si vinum congelatum, sit ex natura sua potabile. Ad secundum, Aqua congelata non potest facere lotionem, quæ est proxima Baptismi materia, &c: Ad Tertium vua non est vinum, ideo nec materia, Vide fusius apud citatos.

13 Tertio. *Si vinum congeletur ante consecrationem*, nec aliud liquefactum haberi commode potest relinquenda ne est Missa? Dico si processum solum fuit vsque ad Canonem exclusiuè, satius esse relinquere, monito, si opus sit, populo, de defectu, ad eius offensionem auertendam: at si incæptus fuit Canon, progrediendum porro est, quia canone incæpto, censetur incæptum substantialiter Sacrum, vnde cum probabilissima sit opinio tale Vinum esse aptam materiam consecrationis, non apparet ratio, cur Sacrificium relinquendum sit imperfectum; at vero ante canonem, cum non sit incæpta Substantia Sacrificii, consultius erit Sacrificium omittere, quam inconsueta illa materia vti; Vide tamen, quæ mox dicam num. 15. De Vino illo congelato, si oblatum fuerit, fiat illud, quod supra diximus in simili c. 7. §. 5. n. 3.

x Coninc. de Euc. q. 74 ar. 5. nu. 127.

14 At quo peccato delinqueret, qui sine prædicta necessitate, sed tamen sine contemptum Vinum congelatum cõsecraret? Coninch *x* docet peccare mortaliter his verbis. *Grauiter tamen peccaret, qui vinum congelatum consecraret, ut omnes fatentur.* Sed profecto, non omnes fatentur. Satisque sit ad destruendam hanc vniuersalem, quod non fateatur Vasquez. *z* Is allatus, approbatusque ab Hurtado *a* docet non esse peccatum in vino cõgelato consecrare, quamuis sit contra cõsuetudinem Ecclesiæ; *& ratio est* (inquit Hurtadus) *quia nec est contra prohibitionem ali quam latam, nec contra consuetudinem, quæ seruetur ut necessaria, & obligans.*

z Vasq. de Sacr. dis. 175. c. 2. n. 18. a Hurtad. de Euc. disp. 2. diff. 9. fine.

b Laym. de Euch. l. 5. Tr. 4. c. 2. n. 6.

15 Atque ex hac fortasse sententia motus Layman *b* docuit, si vinum post oblationem aduertatur modicè congelatum, vt facile resolui possit, nullaque appareat accidentium mutatio, consultius fore, si illud consecretur, quam si mutetur. id quod ampliat quod modo diximus num. 13. quia communiter in tam parua mora non solet in calice tam fortiter, & presse vinum congelari, vt in materiam ineptam abire possit.

Quid

Quid fiet, si Sacrificaturo desit Hostia grandior, suppetant tamen Particulæ.

16 RVsticabar olim cum collega meo P. Stephano Turtureti, in nostro prædio Messanensi, ad lectiones Theologicas in vocationibus Autumnalibus, de more, per otium, præuidendas. Semel ergo cum dictus P. ad Missam faciendam, omnium Sacerdotum ibidem commorantium, postremus accederet, Hostiamque grandiorem nullam inueniret, ac de ea, ob distantiam Ciuitatis, prouidere sibi non posset; ne eo die, tametsi feriæ, Sacrificio priuaretur, paruam formulam, quæ in promptu fuit, sine vlla hæsitatione, ad Sacrificium adhibuit. Affuerunt statim ad me iuniores quidam, qui, & ipsi tunc ruri aderant, interrogantes, an id a parte, nulla præsertim existente, præter eius deuotionem causa, factum rite fuerit. Respondi, ipsos, rite *a* gestum id esse, ex eo solum sibi persuadere debuisse, quod pater eiusmodi, tantæ scilicet doctrinæ, tantæque virtutis id effecerit. Ratio, dicebam inter cetera, est, quia nec vllum præceptum adest, nec vllam constat esse consuetudinem, vt obligantē de consecranda Hostia maiore, vel minore; vtrobique enim Sacrificium æque perficitur. Quod si grauis offensio aliqua imperitorum aliquando timeatur, facile de rei veritate instrui poterunt: & in casu nostro, sine vlla expressa instructione, vna ipsa Patris authoritas id facientis, ad offensionem illorum, qui aderant, quique vniuersi hominis doctrinam, integritatemque probe nouerant, auertendam, satis superque fuerat.

a Supponit ex Marchantio, diana p. 5. Tr. 14 res. 96. paragr. Sed non de feram.

An celebrans possit assumere paruam formulam, & grandiorem reseruare?

17 SEd ecce tibi aliam quæstionem, si id licet, licet ne Sacerdoti assumere Particulam paruam, & grandiorem conseruare in pixide, ad illam v.g. exponendam in Oratione quadraginta horarum, si forte aliam grandiorem haberi ad hunc finem, non possit?

18 Dico esse distinguendum. Vel enim hic Sacerdos consecrauit in ea Missa, tum Particulas paruas, tum Hostiam grandiorem, vel solum consecrauit ipsam maiorem, inueniuntur tamen paruæ præconsecratæ in alia præcedenti Missa, si prius, licet Sacerdoti paruam sibi sumere, & maiorem reseruare: si posterius, non licet. Ratio est, quia Sacerdos debet communicare de suo Sacrificio. Nam, vt habet Textus. *b Quale erit illud Sacrificium, cui nec ipse sacrificans particeps esse cognoscatur?* quod facit in casu priore, non vero in posteriore.

b C. relatum 11 de consecr. dist. 2. vide quę diximus in 2. opusc. de exp. Cō. c. 6. § 6. nu. 31.

19 Hinc aliqui Parochi, dum renouant Eucharistiam, si consumunt Hostiam ab alio præconsecratam, eam vero, quam ipsi consecrant, reponunt in Sacrario, ritè nequaquam faciunt, suntque ab Episcopis, & a doctoribus corrigendi. Obiicis, At Henriquez, *c* & Fagundez *d* asserunt fieri id licitè posse. Respondeo. At Delugo, *e* qui quæstionem hanc solide tractat, hos parum Theologicè, & contra omnes Doctores de hac re esse locutos, merito, probat.

c Henriq. apud Delugo mox cit.
d Fag. apud eund.
e Delugo de Euc. dis. 19. sec. 4. n. 76. aliiq. apud ipsum lege etiam Dian. p. 5. Tr. 18. res. 96.

Dices. At iam participat de suo Sacrificio, dum participat de eodem Christo, quæ est Hostia eadem in omnibus: nam propterea si occurrat mori celebrantem, facta consecratione, potest, immo debet alter Sacerdos Missam absoluere, & præconsecratam ab alio Hostiam consumere: Die item Parasceue alius Sacerdos potest consumere Hostiam ab alio die præcedenti consecratam.

Respondeo in priori ex dictis casibus, quos vrges, adest summa necessitas perfectionis Sacrificii, in posteriore adest dispensatio Ecclesiæ.

Nos

Nos autem non asserimus illud esse contra omnimodam Sacrificii integritatem, sed esse contra morem, & ordinationes Ecclesiæ volentis iuxta ipsius Sacrificii requisita, vt Sacerdos participet de Sacramento à se confecto: ipsa vero in hoc solum dispensauit, vrgente illa necessitate & stante illo Passionis Dominicæ mysterio exhibendo, non autem stantibus aliis leuioribus occasionibus, quales certe sunt dicti casus expositionis, & renouationis Eucharistiæ, quorum primo facile occurri potest exponendo in Pixide, seu sphœra paruam Hostiam existentem in Sacrario; secundo autem, consecrando aliquot Particulas cum Hostia maiore: hac enim assumpta, & consumptis veteribus formulis, reseruari in Sacrario recentes consecratæ rite poterunt.

An celebrans possit eleuare Hostiam non à se consecratam.

20 SVboritur item alia quæstio. Quidam in sua Missa, ob prædictum grandioris Hostiæ defectum, consecrauit paruas particulas; timens autem populi offensionem, in eleuatione Sacramenti consueta, eleuauit ob suam cautelam, Hostiam grandiorem præconsecratam, quæ forte in sacrario pro Oratione 40. horarum, seruabatur: Quæritur, an id ritè factum fuerit?

21 Marchantius, negat id esse ritè gestum. Consentitque Diana f cum enim (ait) in Missa debeat exhiberi populo adoranda eadem Hostia, quæ in ea Missa consecratur, & offertur, talis cautela prædicti Sacerdotis approbanda non est: *melius tamen meo iudicio fecisset* (addit Marchantius) *si maiori isti Hostiæ alteram paruam per illud Sacrificium consecratam simul adiunxisset, quod facile fieri poterat, exhibendo vtramque adorandam*. Hæc ille.

f Dian. ibid. citans March.

22 Profecto, vt sunt hominum ingenia diuersa, puto minus approbandam hanc posteriorem Marchantij cautelam, quam priorem illius Sacerdotis numer. 20. dictam: Inquiro enim, quodnam præceptum vrget, vel obligans consuetudo ostendendi eandem Hostiam adorandam, quæ in eadem Missa consecrata fuit? Fateor ita esse obseruandum, cum Rubricæ semper supponant eandem: quam consecrauit, debere Sacerdotem populo venerandam eleuare: at intercedente causa, qualis in casu nostro satis rationabilis apparet, ne cogatur Sacerdos populum instruere, qui fortasse de ostensione minoris Hostiæ offensus fuisset, vel quid simile, non video cur talis Rubrica solum directiua negligi sine culpa non possit, vt accidit in omnibus similibus directiuis, quando adest rationabilis negligendi causa, vt ex supradictis c. 5. §. 2. colligi potest. Quod si potest, iam superfluum erit posterius illud remedium coniungendi paruam cum Hostia grandiore. Adde hoc posterius esse, saltem implicitè, contra, vel extra Rubricas, per quas numquam ostenditur, nisi vna grandior Hostia, quare tu, coniungendo duas, non facis iuxta Rubricas, ego ostendendo præconsecratam nec facio iuxta easdem, ergo pares sumus, ergo saltem non erit vnum altero consultius.

23 Illud certe probandum nullo pacto est, quod quidam Parochus, dum ei Hostia grandior consecrata non suppeteret, ad eam exponendam in oratione quadraginta horarum, imprudenter egit. Paruam enim consecratam Hostiam affixit Hostiæ grandiori non consecratæ, & ita simul exposuit, ne scilicet parua formula in sphærula appareret populo, qui Sacerdotem de negligentia præparandi maiore reprehendisset. Hoc, inquam, non est probandum, quia esset periculum idololatriæ, quamuis materialis, (cum fideles adorent totum illud; quod expositum est

est per modum vnius) quod nullo modo licet, vt in simili de Parocho ostendente particulam consec. atam, & deinde ministrante peccatori occulto Particulam non consecratam alibi dictum g est, & videri potest apud Delugo. h

g In Opusc. de exp. com. c. 2. parag. 2. n. 12.
h Delugo de Sacr. dis. 8. sec. 11. n. 188

Quando disparet Hostia consecrata, nec alia consecranda haberi possit. Quid melius, abire sine communione Corporis, an assumere praeconsecratam?

24 Denique decernamus, si quando dispareat per miraculum, vel ab animali, seu vento auferatur Hostia consecrata, dum dicitur missa, nec haberi possit alia, siue parua, siue magna (quæ certè si posset haberi, consecranda ad integrandum Sacrificium omnino, esset, vt supra vidimus) si, inquam, id occurrat, & sint in Sacrario repositæ particulæ præconsecratæ, quid fiet melius, vnam particulam ex his præconsecratis assumere, an Missæ finem imponere cum sola Sanguinis comsuptione?

Puto melius esse, si Sacrificans assumat vnam ex preconsecratis. Ratio est, quia, cum omnes Sacerdotes sint Ministri repræsentantes vnum Christum Dominum Sacerdotem principalem, & omnes Hostiæ consecratæ contineant vnum eundem Christum, ipsæmet Hostiæ præconsecratæ ab alio Sacerdote, habent aliquam tandem relationem, & habitudinem ad hunc Sacerdotem, atque ad hoc Sacrificium: quare, in hac necessitate, conuenienter faciet Sacerdos, si assumat præconsecratam, quæ, quia, aliquo modo, propter dictam habitudinem, ad præsens Sacrificium pertinet, eiusdem complementum esse potest.

25 Dixi (in hac necessitate) nam quamuis dicta conuenientia videatur probare, id etiam fieri posse sine necessitate; si enim præconsecrata ad me nunc Sacrificantem pertinet, possem consumere indifferenter illam, relinquendo eam, quam ego consecro, cuius contrarium hactenus docuimus: tamen, omnibus consideratis, id non probat: Siquidem, tum propter vsum Ecclesiæ, certè grauem: tum propter Sacros i Canones disponentes, vt quilibet Sacrificium suum consumat: tum ex natura ipsa Sacrificij, cuius est offerre simul, & consumere oblatum, non possumus amplè, sed strictè, in sola nimirum necessitate, addictam conuenientiam recurrere.

i c. Relatum 11. de consec. dist. 2. & Passim Rubr Miss.

CAPVT NONVM.

De externa recitatione Missa.

§. I.

De dicendis elata voce:

1 QVæ, voce alta, præscribuntur dicenda in Missa, ita recitanda sunt, vt astantes commode audire possint. Si quis tamen ita, voce depressa, recitet, vt ij difficulter audiant, licet non rite faciat, tamen non est condemnandus de mortali, etiam die festiuo de præcepto, quidquid sentiat Nauarrus a Ratio est, quia ex vna parte non constat de præcepto, nec de consuetudine obligante, immo video etiam a timoratis passim voce omnino depressa Missam sine scrupulo recitari, & ex alia astantes non obligantur audire, sed solum interesse, deuote Sacro. b

a nauar. apud Sa v. Missa n. 50
b delugo de Euch. dis. 22. sec 2. n. 1.

§. II.

§. II.

De Secretis voce submissa dicendis.

a Val. Med. Azor. aliique quos citat, & sequitur Coste. T.2 d.2. de orat. p. 3. n. 6.

1 DOcent *a* non pauci, ita formanda esse verba à Sacerdote, dum secretè orat, in missa, vt saltem à se ipso audiri possit. Verum si id affirmes tanquam omnino necessarium, non est legitime dictum: si enim ita formentur verba, vt sonus vocis extra labia prodeat, quamuis non sit aptus ad vellicandas aures, nemo dicet non satisfieri obligationi, quia i‹ta›m exhibetur oratio vocalis. At, si id affirmes, quasi significans, si ita proferantur verba, vt ad proprias aures pertingere possint, securum esse Sacerdotem de legitima pronuntiatione, rectè dictum est, si enim quis ita vocem format, vt ipsemet eam audire possit, sine vlla dubitatione vocaliter orat.

b Nauar. in Com. in 2. p. Decr. c. 19. de orat. nu 88.

c Castrop. modo cit. ibid.

2 Regula igitur melior, & benignior ea mihi arridet, quam afferre ex Nauarro *b* possumus, prædicta scilicet missæ secreta, vt etiam Horas Canonicas, posse recitari sine expressione verborum, quæ ab alio, vel à se ipso audiri possint, sed sufficere formare verba inter labia, & dentes. Ratio regula est, quia sic formata verba, voces essentialiter sunt, atque adeo sufficiunt ad orationem vocalem iniunctam *in cap. Dolentes de celebr. Missar.* non enim assentior aliquibus, *c* qui dicunt eiusmodi voces esse potius incohationes verborum, quam verba: sunt enim, vt dictum est, verba vocalia, quantum, scilicet, ad præceptum obseruandum, sunt necessaria.

§. III.

Priuilegium Religiosorum circa prædicta.

a Leo X. orac. 12. apud Bullarium Rodr.

b Apud Delugo in Rel p. l. 3. dub. 17.

1 COncessit *a* Leo Decimus viuæ vocis oraculo minoribus sequens priuilegium: quod nihilominus aliqui *b* affirmant non fuisse merum oraculum, sed illi accessisse signaturam Pontificis. *Et similiter placeat Sanctitati vestræ, vt ne fratres mutuo se impediant in Officio diuino, aut aliis sint fastidiosi, quod illa, quæ in Ordinario iubentur dici secrete sub silentio, tam in Horis Canonicis, quam etiam Missa, non teneantur proferre vocaliter, sed satisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo intra se per librum, quia alii deuotius sic dicunt, & absq; impedimento, & fastidio aliorum, & eodem modo possit facere, qui dicit Officium per se solus, cum prolatio verbalis sit præcipue, vt ab aliis intelligatur.* Et infra n. 23. *Omnia præinserta, vt fuerunt petita, à præfato Sanctissimo Domino nostro fuerunt concessa.*

c Scortia in Conf. Theol. 3. 2.

2 Nota autem Primo, minus rectè Scortiam *c* docere Leonem Decimum concessisse solum, vt submisse dicerent; alias, posset consecrari mentaliter. Non rectè, inquam, nam expresse concedit *Mentaliter*. Consecratio autem semper intelligitur exclusa ex eo, quod sit confectio Sacramenti, quod constare debet ex rebus, & verbis.

3 Nota Secundo, priuilegium esse pro omnibus, etiam non scrupulosis, etiam de toto Officio, quod priuatim recitari solet, etiam de ipsis partibus missæ cantatæ, quas Sacerdos, submissa voce, legere per Rubricas debet. Patent hæc ex verbis iam iam allatis Priuilegii; quidquid alii contradicant.

Nec obstat illud, *quæ in Ordinario iubentur dici secrete*, quasi vero nō omnia secreta missæ, & totum Officium. Non obstat, inquam, quia, quæso te, quid aliud est illud missæ, quod *iubetur secrete dici in Ordinario*, hoc est *in Rubricis Ordinariis*, nisi secreta ipsius missæ omnia? De Officio autem licet lateat aliqua iuberi secrete dici, non omnia: tamen ex verbis illis, *et ne aliis sint fastidiosi*, & ex illis vniuersalibus.

Qus

Qui dicit Officium per se solus, *cum prolatio verbalis sit præcipue vt ab aliis intelligatur*, & ex toto contextu Priuilegii, fineque, cur fuerit impetratum satis clarè colligitur sermonem esse de toto Officio.

4 Nota Tertio, quamuis hoc priuilegium participet Nostra Societas id tamen in vsum deducere non potest, quia nondum illud ei communicauit noster R.P. Generalis, vt alias in similibus supra *d* monui: possunt vero alii mendicantes, participantesq. in eorum priuilegiis, quia suppono illis nihil esse in hoc restrictum à suis Generalibus, nec reuocatum.

d Lib. 1. c. 4. parag. 2. nu 8.

5 Lege Delugo, *e* qui satis strictè hoc priuilegium interpretatur, & Dianam *f* qui fere omnino reiicit. Quo autem rationum pondere, saltem loquendo de Officio, pro quo adsunt illa vniuersalia verba. *Qui dicit Officium per se solus*, expendant me sapientiores. Certe mihi tauet Baldellus *g* olim Romæ perceptor in Theologicis meus, qui intelligit hoc priuilegium de toto Officio: & solum admittere illud renuit ex eo capite, quod putet esse ex viuæ vocis oraculo, quod tamen fuisse cum signatura Pontificis ex aliquorum sententia iam vidimus num. 1. Nostram prædictam opinionem sequitur, & pluribus probat Sanctorus apud eundem Dianam. *h*

e Delugo li. 3. resp. dub. 17

f Dia. p. 10. tract. 11. resf. 1.

g Nicol Baldel. to. 2. lib. 3 de Adora c. d. 35. nu. 16.

h Dian. p. 8 tr. 7. Res. 58.

FINIS LIBRI SECVNDI.

Laus Deo Beatæ Virgini, ac Beato Aloysio.

DE

DE
SACRIFITIO MISSÆ
Expedite Celebrando
LIBER TERTIVS
De ijs, quæ ad Sacerdotem Pertinent post Missam.

CAPVT PRIMVM.

De stipendio Missæ.

Nter cetera, quæ ad Sacerdotem pertinent post Missam, non infimum locum habent ea, quæ de stipendio, pro missa celebrata dari solito, scitu sunt necessaria; nam propterea, de his, fusè, agendum hic erit, & si Deo placuerit, cum legentium vtilitate non contemnenda.

§. I.

Præmittuntur quædam de stipendio, deque fructu Missæ.

1 PRæmitto posse, siue iure, siue iniuria, pro missa accipi stipendium.

Primo, vt pretium ipsius fructus spiritualis missæ. Secundo, vt pretium laboris, qui suscipitur in celebranda missa, quique intrinsecè in ea reperitur, qualis est verb. grat. labor vestiendi sacras vestes, dicendi missæ orationes agendique cetera, sine quibus missa ritè non constat. Labor, qui suscipitur, in recitanda missa nouem Epistolarum, vel in missa, in qua legitur Passio Domini nostri, intrinsecus etiam censendus est, cum sine illo talis missa ritè non constet.

Tertio, vt pretium laboris, qui suscipitur propter circumstantias aliquas extrinsecas, qualis est verb. grat. labor, seu obligatio celebrandi in tali distanti loco, in tali tempore, & simili. Huc pertinet labor missæ solemnis, seu cantatæ, qui sine dubio extrinsecus est, & maior, quam labor priuatæ.

Quartò, vt pretium substentationis ipsius Sacerdotis, iuxtà illud; *Qui Altari seruit, de Altari, & viuat.*

Quinto, vt pretium pro obligatione, quam recipit Sacerdos applicandi fructum pro tali persona, cum possit pro alia.

Sextò, vt eleemosyna, seu vt donum, ex mera liberalitate.

2 Certum ergo, est si pecunia recipiatur ob primum titulum ex dictis, esse *a* veram simoniam. Idem *b* puto, si ex secundo titulo; siquidem labor intrinsecus missæ, cum sit in ipsa necessario imbibitus, vendi non potest, quia conuinceretur, & ipsa missa tunc vendi. Ex aliis quattuor titulis posse stipendium accipi, fatemur: *c* id quod agitur in Tractatu de Simonia, sicuti etiam omnes fatentur stipendium pro ap-

a Doctor passim in tr. de Simonia.
b Idem ibid.
c Suar. Vasq. alijq; apud Marchinum de ord. tr. 3. p. 2. c. 15. nu. 3.

plica-

plicatione missæ esse illud, quod vel lege Ecclesiastica taxatum, vel communi consuetudine in singulis Regionibus consuetum fuerit. Et quidem communiter in Italia vnus Iulius, seu Argenteus esse solet pro feriaris *d* Missis: Pro festiuis *e* vero alibi duos, alibi vnum cum dimidio, plus minusue. Vide infra §.3. nu.35.

d Marchin. de ord. Tr.3. P.2. c.15. n.19
e Bonac. de Sacr. disp.4. q. vlt. pun 8 n.13.

3 Supponimus autem, fructum missæ triplicem *f* esse, Generalem, Specialem, seu Medium, & Specialissimum. Generalis est ille fructus, qui cedit Summo Pontifici, Imperatori, Episcopo: & omnibus fidelibus, ex eo quod Ecclesia vult, vt omnis sacerdos, in quolibet sacrificio, pro his offerat. Et hic fructus oblatus pro tot personis non diminuitur singulis ex consortio aliorum: dependet enim ex christi, & Ecclesiæ instituto, nec sacerdos potest illum suspendere, nec alteri dare, vnde nec pro illo stipendium accipere.

f Sotus, & alij apud eund. Marchi. ibid. c.13. n.5. & passim

4 Specialis, seu Medius est ille fructus, qui cedit illi fideli particulari, pro quo applicatur a sacerdote missa: atque hunc esse finitum diximus lib.2. cap 2. §.1. num. 8. taxatum à christo Domino ad tot gradus, & non plures, ita, vt applicata Missa pro vno fideli, afferat illi emolumentum verb. gr, vt decem, applicata pro decem fidelibus afferat singulis emolumentum v.g. vt vnum. Quando autem sacerdos siue ratione stipendii, siue liberalitate missam alicui applicat, hunc fructum specialem applicat.

5 Specialissimus est ille fructus, qui cedit ipsi Sacerdoti celebranti, diciturque etiam Personalis, & hunc an possit à se Sacerdos abdicare, & dare alteri, accipiendo stipendium, dicemus infra §.3. nu.61.

6 Supponimus Tertio, quod, quamuis olim circa stipendium missæ multa verterentur in dubium, licita ne essent, an non hodie tamen post Decreta Vrbani VIII. de celebratione Missarum, ea ita sunt declarata, vt superfluum sit casus conscientiæ explicantibus quærere, quid absolutè, & circa hanc constitutionem probabile fuerit. Quare nostra maior industria in eo hic desudabit, vt doceamus, quid, suppositis dictis Decretis, sit approbandum; nec tamen omittemus, si quando opus erit ad praxim, illud, quod absolutè fieri poterat, interdum innuere.

Decreta autem hæc obligare per totum orbem, nec per Italiam solum mihi certum est, quia vniuersaliter loquuntur, & quando in obligatione computandi redditus cuiuscumque conuentus eosq; Romam mittendi voluit congregatio solam Italiam comprehendere, expresse restrinxit, dicens hanc computationem faciendam esse *ab existentibus intra fines Italiæ, et Insularum adiacentium*; Ostendit ergo in aliis Decretis non adesse talem restrictionem Decreta autem sunt huiusmodi.

Decreta Sacræ Congregationis Concilii Vrbani VIII. de Celebratione Missarum Edita 21. Iunii 1625.

7 CVm sæpe contingat, &c. Et infra. Ac primo districtè prohibet, atque interdicit, ne Episcopi, in Diæcesana Synodo, aut Generales in capitulis Generalibus, aut alias quomodocumque, reducant onera Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioqui reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contingerit, omnino nulles, atq. inanes decernit.

8 Deinde, vbi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitatis cele-

brandis, plura ſtipendia quantumque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiuè a pluribus perſonis, collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuſque, tam ſæcularibus, quam Regularibus, Sacra Congregatio ſub obteſtatione diuini Iudicii mandat, ac præcipit, vt abſolute tot miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quin imo grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

9 Id vero, vt deinceps obſeruetur exactius Sacra Congregatio, eadem authoritate, reuocat Priuilegia, & Indulta omnia quibuſuis perſonis, Eccleſiis, ac locis piis, tam ſæcularibus, quam regularibus cuiuſcumque Ordinis, Congregationis, & inſtituti, quamcumq; ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, vt certarum miſſarum, vel Anniuerſariorum celebratione, aut aliquibus collectis, ſeu orationibus, plurium miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

10 Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna; ne eandem Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

11 Præterea ne in Eccleſiis, in quibus onera miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, vt par eſt, adimplendis, eo tepidiores, ac ſegniores reddantur, quod onera huiuſmodi, cum nulla, aut parua ſint vtilitate coniuncta; ſtatuit, atque decernit, vt pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam ſæcularibus, quam regularibus, atque illorum perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum ab ijs, ad quos pertinet, ſub pæna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda, a die realis acquiſitionis, ſtatim deponi debeant penes ædem Sacram, vel perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimum inueſtiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expreſſa, & indiuidua mentione oneris, quod illis annexum reperitur; ac ſi eadem bona immobilia Auctoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium, ſub eadem pœna, vt ſupra, deponi, atque in aliis bonis ſtabilibus itidem fructiferis, cum eiuſdem oneris repetitione. atque annexione, conuerti debeat.

12 Ad hæc Sacra congregatio, quibuſuis capitulis, collegiis, Societatibus, & congregationibus, nec non omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, ac piorum locorum, tam ſæcularium, quam regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, diſtrictè prohibet, ne in poſterum onera perpetua ſuſcipiant miſſarum celebrandarum, ſæculares quidem ſine epiſcopi, vel eius Generalis Vicarii, Regulares vero ſine Generalis, vel Prouincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda: alioquin ſæcularis, qui huius prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit, eo ipſo: Regularis vero, pœna priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cetero obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ abſq; alia declaratione incurrat.

13 Eleemoſynas vero manuales, & quotidianas pro miſſis celebrandis ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſi-

tis.

tis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant: alioquin omnino abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa: *Eleemosyna pro Missis*, vel alia simili, sub iisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur.

14 Episcopus vero, seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, vbi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus, diligenter inquirant, de singulis missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesiæ Monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec antea assensum huiusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitimè constiterit, illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quam antiquis iam susceptis satisfacere posse; præcipuamque rationem habeant, vt redditus, qui Ecclesiis, aut locis piis relinquuntur, omnino respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque ciuitatis, vel Prouinciæ; intelligantque, si in re tanti momenti, desides, aut negligentes fuerint, in nouissimo die se huius prætermissi muneris rationem esse reddituros, &c.

Postremo Superiores existentes intra fines Italiæ Insularum adiacentum computent in primo congregando capitulo redditus conuentuum, eorumque summam ad Sacram congregationem mittant, vt &c.

Declarationes aliquot Sacræ Congregationis Concilii Sanctiss. D. N. Vrbani Papæ VIII. authoritate editæ, supra Decretis eiusdem Congregationis, de Celebratione Missarum.

15 SVper primo Sacræ congregationis Decreto de celebratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi in Diæcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias, quoquomodo, reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem concilium Tridentinum imposita, aut in limine fundationis, Quæritur, quid si legatum sit ita tenue, vt non sit, qui velit onus illi iniunctum subire, & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum siuè fere totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis?

16 Secundo, super secundo eiusdem congregationis Decreto, quo cauetur, vt celebrentur tot missæ, quot ad rationem tributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint. Quæritur an verba illa (præscriptæ fuerint) intelligenda sint de præscriptione facta ab offerente, vel ab Ordinario.

17 Tertio. an cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam iuxta qualitatem loci personarum, ac temporum, sacerdotes accipientes stipendium minus congruum, teneantur missas ab offerente præscriptas celebrare.

18 Quarto, an Sacerdos, qui tenentur missas celebrare ratione Beneficij seu cappellaniæ, legati, aut salarii, possint etiam manualem eleemosynam pro Missis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico missæ Sacrificio vtrique oneri satisfacere.

19 Quinto, posito quod Testator relinquat, vt celebrentur pro eius anima centum missæ absq; vlla præscriptione eleemosynę. Quæritur, An liberum sit Hæredibus eleemosynam sibi beneuisam præscribere, An vero eadem eleemosyna præscribenda sit ab Ordinario?

20 Sexto. Super tertio congregationis Decreto, in quo eadem congregatio reuocat Priuilegia, quibus indulgetur, vt certarum missarum, vel Anniuersariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu Oratio-

nibus plurium missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Quæritur, an verba (in futurum suscipiendis) intelligenda sint de suscipiendis post priuilegium?

21 Septimo. Super quarto eiusdem congregationis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem missam alteri, parte eiusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committit. Quæritur. An permittendum sit administratoribus Ecclesiarum, vt retineant aliquam eleemosynam portionum, pro expensis manutentionis Ecclesiæ. Altarium, Inseruientium, Paramentorum, vini, luminum, Hostiæ, & similium?

22 Octauo. An hoc Decretum habeat locum in Beneficiis, quæ conferuntur in titulum, idest, an Rector Beneficii, qui potest per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem redditnum Beneficii?

23 Nono. An Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna maior solita, pro celebranda missa debeant dare eandem integram eleemosynam iis quibus missas celebrandas committunt?

24 Decimo. Super Quinto eiusdem congregationis Decreto, quo inter cetera statuitur, in hæc verba. Eleemosynas, & oblationes manuales, & quotidianas pro missis celebrandis, ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis, ita satisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant: alioquin omnino abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis, in futurum recipiendis; & Capsulas auferant, Quæritur, An hoc Decretum prohibeat absolute, quo minus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerant, & quid, si longæuo tempore possint omnibus satisfacere?

25 Vndecimo, quid si afferentes eleemosynas, audito impedimento, consentiant, vt Sacerdos Missas celebret, cum primum poterit?

26 Duodecimo. An pœna interdicti, & aliæ appositæ in eodem Decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis, vt ibidem præscribitur?

27 Decimotertio, An in hoc Decreto comprehendantur illæ capsulæ, quæ apponi solent in Ecclesiis in die commemorationis omnium Defunctorum, & vulgo dicuntur *Casse de' morti*?

28 Decimoquarto. An Administratores Ecclesiæ magnæ deuotionis, & concursus possint eleemosynas pro missis celebrandis accipere, si iisdem missis, non nisi post longum tempus satisfacere valeant, ne alias cultus Ecclesiæ, & deuotio, ac concursus Fidelium, vt aiunt, minuatur?

29 Decimoquinto, quia prohibitio dicti Decreti videtur aliquibus directa solis capitulis, collegiis, Societatibus, congregationibus, nec non omnibus, & singulis Ecclesiarum, & piorum locorum tam sæcularium, quam regularium Superioribus, de quibus fit expressa mentio, non autem priuatis sacerdotibus, qui tantum comprehendi videntur sub clausula Generali, (*& alios, ad quos pertinet*) supplicatur pro opportuna declaratione.

30 Sacra congregatio cardinalium concilii Tridentini interpretum, authoritate sibi à Sanctiss. D.N. attributa, ad singula dubia superius proposita, ad hunc modum respondit.

Ad Primum. Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro dicta reductione oneris, vt supra, impositi ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apostoli am esse adeundam, quæ absque vlla impensa id statuet, quod magis

magis in Domino è re esse iudicauerit. Verum tamen, si in ipsa beneficii erectione, expresse cautum fuerit, vt liceat Episcopo iniunctum onus reducere, ac moderari; legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.

31 Ad Secundum, esse intelligendum de præscriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario: quod si tribuens eleemosynam, numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius, secundum morem suæ Ciuitatis, seu Prouinciæ.

32 Ad Tertium, teneri.

33 Ad Quartum, Sacerdotes, quibus diebus, tenentur Missas celebrare, ratione beneficii, seu Capellaniæ, legati, seu salarij, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa vtriq; obligationi satisfacere.

34 Ad Quintum censuit, vbi nullam certam eleemosynam testator reliquit, esse ab Episcopo præscribendam eleemosynam congruam, quę respondeat oneribus Missarum celebrandarum, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ.

35 Ad Sextum, ita esse intelligendum.

36 Ad Septimum respondit, permittendum non esse, vt Ecclesiæ, vel loca pia, aut illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum, vllam, vtcumq; minimam, portionē retineant, ratione expensarum, quas habent in Missarum celebratione, nisi cum Ecclesiæ, & loca pia alios nō habeant redditus, quos in vsum earundē expensarum erogare licitè possint, ac tunc, quam portionē retinebunt nullatenus valere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet Missarū Sacrificio necessario sunt subeundæ; ac nihilominus, eo etiam casu, curandū esse, vt ex pecuniis, quæ supersunt, expēsis vt supra deductis, absolutè tot Missæ celebrētur, quot præscriptæ fuerint ab offerētib. eleemosynā.

37 Ad Octauum, non habere locum, sed satis esse, vt Rector Beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebrāti eleemosynam congruam, secundum morem Ciuitatis, vel Prouinciæ, nisi in fundatione beneficii aliud cautum fuerit.

38 Ad Nonum, debere absolutè integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem sibi retinere posse.

39 Ad Decimum respondit, non prohibere absolutè, ne propterea, oneribus iam susceptis, non satisfecerint, posse tamen denuo etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, modo, infra modicum tempus, possint omnibus satisfacere.

40 Ad Vndecimum, quamuis onera suscepta infra modicum tempus edimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, & consentiat, vt illæ tunc celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, decretum non prohibere, quo minus, eo casu, eleemosyna suscipiatur, pro iisdem missis, iuxta Benefactoris consensum celebrandis.

41 Ad Duodecimum, has pœnas non habere locum, nisi in suscipientibus onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel eius Generalis, aut Prouincialis.

42 Ad Decimumtertium, comprehendi.

43 Ad Decimumquartum, non posse, nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, vt supra in responsione ad vndecimum.

44 Ad Decimumquintum, comprehendi etiam priuatos Sacerdotes.

§ II.

Super illud §. primi n.7. Districte prohibet, &c.
Vbi vetatur Episcopis, & Generalibus ne reducant Onera Missarum.

1 Casus est huiusmodi. In Ecclesia verb. gr. Sancti Petri adest obligatio singulis diebus celebrandi vnam, vel plures Missas, sed deficientibus propter varios casus redditibus ad hunc finem assignatis, facto cōputo, nunc non sufficit pecunia, nisi ad duas Missas in hebdomada, Quæritur, An Episcopi, & Generales Religionum, respectiuè pro suis, hodie (nam olim poterant ex Tridentino *a*) possint statuere, vt, omissis ceteris, duæ prædictæ Missæ dumtaxat celebrentur?

a Conc. Trid. sess. 25. de ref. c. 4.

Sacra Congregatio respondit supra n.7. Non posse, sed esse ad Pontificem recurrendum.

2 Et quia quæsitum fuit, an quando ita tenue est, vel euasit legatum, seu redditus, vt non inueniatur Sacerdos, qui velit tantum onus cum tam parua eleemosyna subire: & si recurratur ad Pontificem, totum vel magna pars redditus, in necessarijs expensis, consumenda sit, an saltem, tunc, possit Episcopus? Respondit eadem Congregatio supra §.1.n.20. adhuc esse recurrendum ad Pontificem, & tunc solum posse Episcopum, quando in ipsa Beneficij erectione fuit forte expressè concessum, vt id Episcopus posset.

Quando ex voluntate Fundatorum vel dantium eleemosynam pro Missis, ea eleemosyna data est ad Cultum Ecclesiæ, vel Dei nunquam posse Episcopum reducere quia iam de illis non potest amplius disponere Donans putat Verricelli *a a* contra Leonem & Castrum. Verum ego hos sequor, non Verricellum. Nam si in limine Fundationis ipse Fundator voluit, vt id posset Episcopus, ergo Ecclesia indicatur acceptasse iuxta eam Fundatori dispositionem. Non igitur nunc disponit Donans, quia supponitur mortuus, sed tunc quando testans est, & cuius voluntatem acceptauit Ecclesia &c.

aa Verric. Tr. 3. q. mor. 55.

Responsionem S. Congregationis num. precedente allatam absolute, & sine vlla interpretatione amplectitur Diana alijs, meq; etiā citato. Lege item Ianuariū qui docet gubernatores Ecclesiæ non posse reformare Missas ex eo quod hæreditas facta sit difficilis exactionis & fere decocta. Nota illud (fere) nam si sit omnino decocta, & sine culpa Ecclesiæ perierit, ad nihil Ecclesiam obligari dicemus infra §.3.nu.89.

Dices. Sicuti se habet totum ad totum, sic pars ad partem. Sed Sacerdos seu Ecclesia potest totum onus Missarum negligere, si totus census sine sua caussa perijt vt inferius dicemus §.3.nu.89. citato. Ergo idem Sacerdos vel Ecclesia poterit partē oneris negligere, si pars census sui pro parte oneris sine sua culpa perijt. Ita discurrunt cōtra nos, *bb* Bordonus, & Auersa citat. sed nō excepti à Diana, qui addit idem probabile putari à Francisco De ugo. Confirmant quia quilibet potest ad iustitiam reducere cōtractum: Si igitur census deficit ex parte, quilibet poterit onus censui addictum iuxta partem quam percipit reformare. Quando igitur (aiunt hi) Sacra Congregatio prohibuit reductionem Missarum non prohibuit eam fieri ex vi explicatæ compensationis, sed ex vi dispensationis, quam facere solum pertinete vult ad Pontificem.

bb Bordon. Auersa apud Dianam p.10. tr.16. res.6.

Respondeo hæc argumenta ostendere quidem debere fieri eiusmodi reductionem, sed non ostendit, quis nam eam debeat expedire: At potuit Sacra Congregatio propter bonum commune, & ne detur ansa particularibus personis vel Ecclesiis perperā illam reductionem expe-

dIendi

diendi ad se illam auocare, vt ne ipsa clarissimis verbis auocauit; id quod modo num.2. vidisti. Ad Confessionem concesso Antecedente neganda est propter eandē rationem Consequentia. Neq; potest dici solum vetari à Sacra Congregatione, ne id fiat in vim dispensationis, non vero vetari ne fiat in vim iustæ Compensationis. Non inquam hoc dici potest, quia Sacra Congregatio, vt patet ex ipsius Decreti lectione, non intendit titulum dumtaxat vnde fiat, sed ne ipsa materiali reductio ab alio quam à Summo Pontifice fiat.

Quæ onera Missarum reduci prohibentur, & in etiam præterita?

3 Circa quæ adhuc dubitabis Primo de quibusnam oneribus hic agatur, quæ nec reducere in minus, nec moderari, nec commutare Episcopi, aut Generales hodie possunt?

Respondeo Primo, intelligi etiam de præteritis ante promulgationem horum decretorum, nec solum de oneribus in futurum suscipiendis. Ratio est, quia sic expresè *b* declarauit Sacra Congregatio, ibi: Episcopi ne reducant vlla onera Missarum, aut post Concil. Tridentinum imposita, aut in limine fundationis. Nota illud *imposita*, quod est præteriti temporis. Rursus, ibi. *Vt absolute tot Missæ dicantur, quot fuerint præscripta, quamuis stipendia sint exigua siue ab una, siue à pluribus personis collata fuerint, aut conferentur in futurum*. Nota illud *Collata fuerint*, quod item est præteritum. Quod autem contrarium in Sicilia practicari Peyrinus *c* asserat forte est, quia quo ad hanc partem acceptata ibi hæc decreta tunc non fuerunt iuxta communem doctrinam *d* docentem posse acceptari, vt & abrogari aliquam legem secundum vnam partem, non secundum aliam. Dixi *tunc* & fortasse solum in sua Religione Minimorum, nam apud Sacerdote sæculares iam nunc acceptata in omnibus esse communiter animaduerto.

b Iuxta leges C. de legib ibi leges futuris aut formam negotijs non ad facta præterita reuocantur nisi nominatim de præterito cautum fit.

c Peyrin. T. 3. cap. 1 num. 29.

d Bonac de legib. p. 1 q. 1. p. 4. nu. 30. alios citans.

Respondeo Secundo, intelligi de omnibus, *e* atque adeo de oneribus, quæ sunt affixa quomodocumque capellis, vel Ecclesiis, de oneribus ex Beneficio, de oneribus ex legato, & breuiter ex quacumque causa, vel titulo. Patet id ex verbis vniuersalibus Decreti restringent's potestatem, qua olim prædicti potiebantur.

e March. de Ord tr. 3 p. 2. c. 19. n. 30.

4 Immo si legatum non sit sub obligatione applicandi Sacrificium pro aliquo, sed solum sub obligatione celebrandi in tali loco, vel Altari, vel in tali tempore, nec sufficiat legatum, vnde oporteat moderationem adhibere, adhuc ad Pontificem erit recurrendum. Ratio est, quia vt diximus, verba Decreti vniuersalia sunt, & ex alia parte, cum Accessorium sequatur Principale, hæ autem circumstantiæ, seu onera sint Accessoria ad Missam, consequenter, sub eodem Decreto de moderatione Missarum, comprehenduntur.

5 Quid si sit Anniuersarium Defunctorum? Respondeo, adhuc regulariter comprehendi sub Decreto, nam vel Anniuersarium einsmodi est, vt dicantur, singulis annis, Missæ: & tunc expresè includitur in verbis illis Decreti (*onera ulla missarum*) vel vt dicantur missæ, & itidem Officia Defunctorum, ac distribuantur eleemosynæ pauperibus, & similia: & tunc quia hæc omnia se habent per modum vnius, posito quod non possint Episcopi, & Generales reducere onera talium Missarum, nec poterunt moderari prædicta Officia, & Eleemosynas. Adde, quod hæc videtur accessoria ad Missas, quæ in Anniuersariis etiam ut principalius intenduntur. Solum posset esse aliquis rarus casus, propter quem modo addidi illud (*regulariter*) quando scilicet

tale Anniuersarium ex voluntate Testatoris solum consisteret in Officio Defunctorum, vel in distributione Eleemosynæ, fine celebratione vllius Missæ. & tunc puto, quod non includitur in prædicto Decreto, atque adeo Episcopi, & Generales poterunt illud reducere, sicuti poterant ante hoc Decretum, & concessit illis iuxta antiqua Iura, *f* Tridentinum. *g* Ratio est, quia in hoc Decreto Sacræ Congregationis, solum vetatur Episcopis, & Generalibus, ne reducant onera Missarum: At iam tale Anniuersarium, de quo loquimur, nullum includit onus Missarum, ergo remanent dicti Episcopi, & Generales, quo ad hoc, in concessione Tridentini Diana *h* igitur, aliique apud ipsum, quia non meminerunt huius rari casus, ideo vniuersaliter docuerunt comprehendi Anniuersaria, & Officia defunctorum. Monent autem recte aliqui *i* reductionem compensandam esse cum aliquo alio opere, celebrando v.g. aliquam missam in generali pro omnibus illis Fundatoribus, vel recitando aliquam Orationem, vel Collectam &c. vt scilicet quantum potest minus defraudentur Fundatores.

f Apud March. de ort tr. 3 p. 2. c. 19 n. 2 g Trid sess. 25 de refor. c. 4 Ibi circa hæc, id est legata.

h Diana p. 2. trac. 14 ref. 5.

i Naldus v. miss. n. 10. aliique.

6 Rogas: Episcopi, & Generales in hoc raro casu, & in casu mox explicando n. 8. hanc Officiorum reductionem debent ne facere in Synodo, vel Capitulo? Respondeo debere, & quidem ita, vt semper in posterum commemoratio in Officio fiat eorum qui legata reliquerunt. Ratio est, quia Concilium Tridentinum *l* ita illis iniungit, his verbis: *Sancta Synodus cupiens hæc ad pios vsus relicta, quo plenius, & vtilius potest, impleri, facultatem dat Episcopis, ut Synodo diœcesana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, ut in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia statuere circa hæc quidquid magis ad dei honorem, & cultum, & ecclesiarum utilitatem uiderint expedire: ita tamen, ut eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute legata ad pios usus reliquerunt.*

l Trid. sess. 25. cit. de refor c. 4.

Vbi Nota Primo, quod esto ante Concilium, ijs licuerit extra Synodum, vel Capitulum; hodie tamen (ni si alicubi in hoc non fuisset Concilium receptum) non licet. Quare non est audiendus Rodriquez, *m* dum absolute docet, quod Episcopus, etiam absque Synodo, exercere hanc potest item valet, vt Recentiores consulti subscripserunt; non est, inquam, audiendus, quia clare contrarium præcipitur a Tridentino: nisi forte dicas (atque id Rodriquez intellexerit) talem reductionem factam extra Capitulum, vel Synodum, licet illicite factam, esse tamen validum, quod certe est probabile, quia nulla est in his Concilii verbis clausula irritans factum.

m Rodriq. in cõp. ref. 2 5. n. 11.

Nota Secundo, id fieri quidem debere in Capitulo, seu Synodo, sed non necessario ex consensu Capituli, vt ex verbis Concilii patet: licet sit optimum consilium, vt res maturius procedat, illius etiam consensũ accedere.

Nota Tertio, posse Episcopum, seu Generalem hanc suam potestatẽ alteri delegare? qui id, modo dicto, faciat in Synodo, seu Capitulo. Ratio est, quia cum hæc causa sit commissa Episcopis, & Generalibus sub nomine *n* dignitatis, non est electa industria personæ, & cum commissa sit, iis omnibus in futurum, est potestas ordinaria, atque adeo delegabilis.

n Sanc. lib. 2. de matr. d. 40. num. 17 aliique.

De oneribus Missarum ante Tridentinum.

7 DVbitabis secundo, An Episcopi, & Generales possint reducere ad minorem summam missas, quæ fuerunt impositæ, seu relictæ ante concilium Tridentinum, Diana, *o* Marchinus, *p* aliique apud

o Dian. p. 2. trac. 14 ref. 2.

p March. de ord. tr. 5. P. 2 c. 19. n. 31.

apud ipsos absolutè respondent, posse, quia Decretum solum vetat, ne possint imposita post Concilium.

Sed enim vero hi Doctores debuerunt id addere, quod additur à Decreto, quod, dum vetat, ne possint impositas post Concilium, addit, absolute, quod *nec possint impositas in limine fundationis*. Si ergo hæc onera imposita fuerint in ipso initio fundationis, seu erectionis Beneficij, vel Capellaniæ, & non processu temporis, (quod secundum potuit euenire, si quando, auctis v.g. redditibus, aucta fuissent ab Episcopo & illa onera) non poterunt ab Episcopis, & Generalibus reduci, quamuis fuerint imposita ante Concilium. Verba absoluta Decreti allata supra §.1. num.7. sunt huiusmodi. *Ne Episcopus, aut Generalis reducat onera Missarum celebrandarum, aut post Concilium Tridentinum imposita, aut in limine fundationis*.

8 Relicta in vltimis voluntatibus, ac testamentis per modum legati, si fuerint acceptata ante Tridentinum, poterunt etiam a dictis reduci, quia solum Beneficia, & Capellaniæ propriè dicuntur habere limen fundationis, non autem mera legata: At vero si eiusmodi legata, vel quæcumque eleemosyna manualis sint acceptata post Tridentinum, reduci non poterunt, quia de acceptatis post Tridentinum congregatio vniuersaliter loquitur sub nomine oneris missarum, talia autem legata, vel eleemosyna onus certus est.

Modus reducendi prædicta acceptata ante Tridentinum, est idem, de quo modo diximus num.6.

Vnum denique addo, quod si Episcopus impetraret priuilegium reducendi onera suæ Diœcesis, posset *q* etiam reducere onera suscepta a Regularibus. Ratio est, quia etiam hæc sunt onera suæ Diœcesis licet non suæ subiectionis. Adde, quod sicut in iure *r* Ordinarius loci exigit ab Religiosis exemptis rationem de executionibus testamentorum, atque adeo in hac re subsunt dicti Regulares Episcopo, ita in eadem re eiusdem priuilegio frui conuenientissimum est.

q Bordon. ref. 23.

r Clem. de Testamentis.

De Oneribus missarum nondum acceptatis.

9 Dubitatis tertio, An Episcopis liceat moderari missas alicui Ecclesiæ, siue ante, siue post Tridentinum relictas, nondum tamen, siue ob tenuitatem eleemosynæ, siue ob aliam causam, ab eadem Ecclesia acceptatas.

f March ibid. n. 3.

Respondeo, non esse improbabile licere. *f* Ratio est, quia decretum vetat, ne Episcopi moderentur onera missarum imposita at onus nondum acceptatum, non dicitur propriè fuisse impositum.

10 Rogas: legatum missarum frequenter non est relictum Ecclesiæ immediatè, sed alicui Sacerdoti nominando, siue ab Episcopo, siue etiam a persona sæculari, seu fidei commissario iuxta dispositionem testatoris. Iam potest contingere, Primo, quod ipso initio Sacerdos primus nominatus non accepter tale legatum. Secundo, quod hic primus Sacerdos acceptet quidem, verum, hoc mortuo, secundus nominatus, propter tenuitatem legati fortasse superuenientem acceptare, recuset, Rogas, inquam, est ne probabile in vtroque hoc casu, Episcopo licere missas ex prædicto legato dispositas moderati ex eo, quia nondum sunt acceptatæ.

Respondeo in priore euentu probabile esse licere, quia vere onus nondum est impositum, cum simpliciter nōdum legatum sit acceptatū. In posteriore euentu, puto, nequaquā licere; idque propter contrariam rationem, quia fuit acceptatum per primum Sacerdotē, atque adeo onus simpli-

simpliciter fuit impositum: Nec enim non acceptatio secundi sacerdotis potest facere, quin fuerit ab Ecclesia mediante primo sacerdote, acceptata.

De Iustis causis reducendi.

11 DVbitabis Quarto; quænam iudicandæ sint iustæ causæ, propter quas legitimè fiat à Sacra Congregatione Cardinalium eiusmodi Missarum moderatio? Respondeo esse sequentes, t vel similes. Primo, si lapsu temporis redditus Ecclesiæ, seu Conuentus sint imminuti, Secundo; si expensæ maiores nunc fiant in pertinentibus ad Missam, quam antea, puta in emendis paramentis, vino, pane, & alijs similibus. Tertio, si numerus Religiosorum sit notabiliter minor, vnde non valent integro Missarum numero satisfacere, & ex alia parte non possit augeri talis numerus ob defectum eleemosynarum. Quarto, si eleemosyna relicta sit valde tenuis; Quinto, si nunc ea, quæ pertinent ad victum, & cultum Sacerdotis, sint multo maiora, quam antea, quando fundata est Missa. Sexto, si ad reficiendum Molendinum v.g vel domum vnde fructus pro missis soluendi sunt, factæ sunt extraordinariæ expensæ, vel ad litigandum, &c.

t March de ord. Tr. 3. d. 2. c. 19. nu. 26.

12 Illud notat rectè Nauarrus u facilius posse minui missas liberè in sua fundatione relictas, quam illas, quæ determinatis capellis sunt affixæ, & facilius item antiquiores, quam recenter acceptatas. Ratio est, quia & illa libertas dat sine dubio maiorem facilitatem, & in antiquis facilius inueniri possunt prædictæ causæ iustæ, hoc est, numerus Sacerdotum diminutus redditus attenuati, aucta rerum pretia, &c.

u Nauarr. de Miss. celebr con. 9. nu. conf. 11. per totum

Porrò talis reductionis Praxis, qua in hac re Sacra Congregatio vtitur, videatur si est otium, apud Lezanam. x Lege item Bordonus, z qui rectè admonet in legato simplici Missam Sacram congregationem concedere quidem reductionem, non vero in legato conuentionali, quia hoc fortius est, in quo intercessit conuentio partium.

x Lez. v. Missa n. 31
z Bordon ua resp. n. 41. & 42.

§. III.

Super illud §. 1. nu. 8. Deinde, &c. Vbi.

Præcipitur, vt tot missæ celebrentur, quot requirit quantitas Eleemosinæ.

1 PEtrus offert stipem decem v.g. Iuliorum sacerdoti, vel Ecclesiæ, vt viginti Missæ pro ipso celebrentur, Acceptant ij, sed deinde vellent solum celebrare missas decem, vel propter alias rationes, vel quia vident eam eleemosynam esse pro viginti missis valde exiguam, possuntne id tuta conscientia? Respondet Sacra congregatio, dicto nu. octauo, non posse, sed debere celebrare missas præscriptas.

2 Et quia quæsitū primo fuit, An celebrandæ essent missæ præscriptæ ab offerente eleemosynā, an præscriptæ ab Ordinario Respondit eadem Sacra congregatio dicto §. 1. num. 31. Si offerens præscripsit missas eas esse celebrandas, si non præscripsit, esse celebrandas ad præscriptionem Ordinarii, iuxta morem Regionis factam, vel faciendam.

3 Quæsitum fuit rursus An Sacerdos eleemosynam non sufficientem pro tot missis, eam tamen pro tot recipiat, possit deinde pauciores celebrare? Respondit ibid. nu. 32. non posse.

4 Quæsitum præterea, An sacerdotes, qui obstringuntur ratione capellaniæ, vel simili ad missam, possit manualem eleemosynam recipere, & vnica missa vtrique obligationi satisfacere? Respondit ibidem num. 33. nequaquam posse.

5 Quæsitum deniq; fuit, posito, quod Testator disponat, vt celebrentur

tur tot determinatæ Missæ, v. g. centum, nec præscribat eleemosynam, An Hæredes possint sibi beneuisam tradere, An potius sit ab Ordinario præscribenda? Respondit ibidem n. 34. ab ordinario præscribendam, iuxta morem Regionis.

Vnica Missa an pluribus obligationibus ex iustitia satisfieri possit.

6 Vt autem prędicta clarius constet. Dubitabis primo, an possit sacerdos vna missa satisfacere pluribus obligationibus ex iustitia, accipiendo v. g. vnum Iulium a Petro, & alium a Paulo, missaque vnica, vtrique satisfacere.

7 Respondeo. Aliqui secluso scandalo, olim concedebant, ac nõ tanter Auctores non nomino, quia si Suarez a asserit se nunquam Auctorem pro hac sententia legisse nec ego legi. Eam tamen, præscindendo a præsenti decreto, nouissime exceptam video a Thoma aa Hurtado. Fundabantur autem eiusmodi innominati in infinito valore missæ, qui si pluribus applicetur, nullus, posito quod sit infinitus detrimentum ex consortio alterius p tietur. Sed profecto alii b contrarium docebāt, & merito, quia talis valor infinitus non est, vt vidimus supra. c Adde quod sequeretur, pro vna Missa posse Sacerdotem Iulios decem, centum mille, &c. à totidem missam exposcentibus accipere, quod à sensu omnium fidelium abhorret.

a Suar. de Sacram. d. 86. sect. 2. §. Dico quarto. aa Th. Hurt. o 2. mo ralium tr. 8 n. 169. b apud Suar & Vasques citatos a Marchino de ord. tr. 3. d. 2. c. 15 a n. 11. c lib. 1. c. 2. § 1. an 4

Hæc olim. Nunc verò iam id fieri non posse, præcipit Sacra Congregatio, vt modo vidimus.

8 Rogas: quid si aliqui sequentes opinionem eorum, qui eam infinitatem Sacrificio concedunt, dent singuli integra stipendia, & sint contenti vnica Missa, licebit nè sacerdoti illis aquiescere. Respondeo. d Licebit, quia volenti non fit iniuria. Instas, at id Sacra Congregatio vetat, Respondeo. Sacra Congregatio supponit offerentes eleemosynam esse inuitos: ceterum si consentiant, erit perinde, ac si ex mera liberalitate pinguem eleemosynam elargiantur.

d March ibid. c. 16 nu 4. e Bonac. Bor. lon. Possev apud Lez. v Missa n. 21.

Notat tamen e consensum hunc non posse dari, nisi ab ijs, proquibus missa debet offerri, non vero ab hæred bus, legatarijs, aut alienæ volũtatis exequutoribus, siquidem ij domini non sunt, sed ministri.

Vnica missa an pluribus obligationibus, quarum vna sit ex iustitia, altera nequaquam, uel quarum utraque sit non iustitia, satisfiat.

9 DVbitabis Secundo, an quod negauimus de obligationibus iustitiæ concedere possimus de ceteris obligationibus, quæ iustitiæ non sunt? Accipit v. g. ex vna parte Sacerdos eleemosynam a Petro, vt pro ipso vnam missam offerat, ex alia parte idem sacer dos ex liberalitate, vel ex charitate, vel alio titulo, qui non sit iustitiæ promittit Paulo vnam missam, poterit ne vnica missa Petro, & Paulo satisfacere (Idem est, si pro nullo intercedat titulus iustitiæ, sed tum Petro tum Paulo v. g. debeat Sacerdos ex Charitate, vel promissione poterit ne vnicam missam pro vtroque offerre, & sic duas obligationes adimplere?

10 Respondeo; Marchinus f etiam post prædicta Congregationis Decreta concedit. Fundatur prædicto valore infinito, quem ipse in missa mordicus cognoscit. Cum igitur illi, qui dedit stipem, iam applicetur missa, conqueri rationabiliter non potest, si applicetur, & alteri, ex cuius applicationis consortio, detrimentum non patitur; *Missa enim* inquit, *instar Candelæ accensæ est, quæ tam uni, quam multis, æquale lumen impertit.*

f March de ord. tr. 3. p. 2. c. 17.

11 Nihilominus audiendus non est, Tum quia non est vera ea sententia

tentia de valoris infinitate in actu secundo, modo supra g explicato; Tum quia sequeretur, posse etiam id fieri in obligatiõibus Iustitię, quod tamen omnes, & ipse etiam Marchinus, vt paulo ante n. 7. vidimus, negat, & solidam disparitatem afferre; quamuis contendat, non potest, Tum denique quia Sacra Congregatio licet explicite loquatur de pluribus obligationib. Iustitię, tamen etiam de alijs obligationibus implicitè loqui ex ipso contextu, non obscure, colligimus.

Neque valet dicere, satis esse, quod ea sententia de Infinitate valoris probabilis sit, vt illam sequi in ordine ad Praxim valeamus non valet, in quam, quia putamus eam sententiam non esse probabilem, sed vero incertam, ac valde dubiam, vt loco citato, breuiter innuimus.

12 Quid de Voto; Vouit v. g. Sacerdos, si salutem sui Patris impetrauerit, celebraturum in actionem gratiarum Missam, potest ne illam ex stipendio accepto alteri dare; Posse alicui videbitur, quia petens ex stipendio Missam, solum perit Impetrationem, & Satisfactionem quam iam lucratur, cum Votum Sacerdotem obligauerit solum ad reddẽdum Deo laudes, quas iam Deo, dat, etiam accepto pro dicta Impetratione, & Satisfactione stipendio.

Dico tamen, non posse. Ratio non est ducenda ab his Decretis Sacræ Cõgregationis, posset enim responderi, hæc Decreta solum vetare ne duplex stipendium accipiatur pro fructu Missæ, qui consistit in Impetratione, & Satisfactione, & quem totum solent petere, & velle, qui Missas exposcunt; at in casu nostro hic fructus iam vni tantummodo datur & solum additur gratiarum actio pro beneficio accepto, quæ nihil tollit de fructu toto, qui illi vni applicatur. Ratio igitur erit, quia qui vouit absolute Deo Missam, illamque ex voto celebrat, totam Missam à se, regulariter, abdicat, Deoque veluti dat, non ergo illam alteri dare potest. Dixi, regulariter, nam si solum voueres celebrare Sacrum in Dei laudem, reseruando tibi potestatem applicandi fructum alteri, qui sit petiturus, tunc non repugno, posse id fieri, quia tunc Votum non cadit super Missę fructum, de quo disputamus, & quod totum regulariter exigunt, qui missam postulant.

propter paupertatem, an excedi valeat commune stipendium missæ, & obiter, An stipendium missæ possit remitti.

13 DVbitabis Tertio. An aliquando, pro vna missa plura integra, vel non integra stipendia accipi propter paupertatem possint; Respondeo. Quidquid aliqui h olim dixerint, certe non possunt i ratio (Præter Decretum hoc Sacræ Congregationis) est clara, quia paupertas non dat ius accipiendi rem alienam (seclusa extrema necessitate, quando res aliena non est, in qua tamen necessitate, per alias orationes, compensari debere putat Lezana) l nec dat ius transgrediendi leges taxantes rerum pretia. Hoc autem, de quo loquimur, licet non sit proprie missæ pretium, est tamen ad illius instar, vt ex dictis constat.

Ille certe, vel scrupulus fuit, vel auaritia, quando quidam Sacerdos totum missæ stipendium, hoc est integrum iulium, ideo a paupere vidua exposcebat, quod diceret se remittere non posse, stante tali missæ taxato stipendio. Verum licet possis taxatam integram eleemosynam exigere, at liberaliter remittere, vel ex integro, vel ea parte etiam potes nunquam enim Sacra Congreg. vel Episcopus remissionem prohibuit; & taxa solum est, ne ex vi stipendii ipsa excedatur, non vero, ne remittatur; Dico (ex vi stipendii) nam nec prohibuit a sponte offerentibus, te posse taxato maius accipere prohibuisset. n. pietatis, & liberalitatis offi-

pra

Pro Officiatura, & Intentione, an duplex stipendium recipi possit.

14 DVbitabis Quarto. An liceat Sacerdoti accipere duplicem eleemosynam, alteram pro Præsentia, seu quam vocant Officiaturam, alteram pro Intentione, seu Applicatione.

Respondeo quando constat petentem missam, dato stipendio, etiam integro, solum voluisse præsentiam, potes accipere aliud integrum stipendium pro Applicatione, & è contrario, id quod licet Gauantus, *m* & Barbosa *n* aliique negauerint, tamen probabilius Suarez, *o* Vasquez, *p* immo, & Delugo, *q* qui post hoc Decretum Sacræ Congregationis scripsit, aliique concedunt. Ratio est, quia stipendium pro præsentia, recipitur propter laborem extrinsecum Missæ, quo in tali loco, vel tempore missa assumitur celebranda: stipendium verò pro Applicatione, pro ipso Sacrificio, eo modo, pro supra §.1.n.2. fieri sine labe Simoniæ posse docuimus.

m Gauant. in Rub. Mis. p.3. tit. 12. n. 5.
n Barbos. de offic. Paroc. c. 11. n. 31.
o Suar. de Sacram. disp. 86. sec. 3.
p Vasq. de Euchar. disp. 234. c. 4.
q Delugo de Euch. disp. 21. sec. 1. n. 21.

Ad Decretum Sacræ Congregationis, quatenus videtur esse contra nos, Respondebitur mox n.25.

Vnde coniiciatur quod petens Missam velit Præsentiam, vel Applicationem, an potius. Vtramque.

15 QVæstio ergo superest duntaxat, ecquando nam, si forte verba sint dubia, petitionem esse de sola præsentia, & non de Applicatione, vel contra, indicandum sit?

Dico. Si petitio, vel institutio Missæ in hunc, vel similem modum cum mentione finis, & etiam loci, vel temporis efformetur. *Volo, seu lego tot Missas in tali Altari, vel Templo celebrandas quolibet Anno, Mense, Hebdommada, pro anima mea, vel in remedium, seu refrigeriũ animæ meæ.* Vel *in Remissionem, seu satisfactionem delictorum meorum* vel *ad intentionem meam*, vel *pro Defunctis, &c.* Certum *r* est petitionem non esse solum de Officiatura, sed esse etiam de Applicatione, vt ex se patet. Idem etiam puto, si dicat *Volo vt celebrentur tot Missæ in Ecclesia meæ sepulturæ* seu *in qua ego sepultus fuero*, videtur enim tunc haberi respectus ad Satisfactionem in Purgatorio debitam à se, vel a suis.

r Ex March de ord. tr. 3. p. 2. c. 27. n. 1.

16 Quod si petitio fiat cum mentione finis, sed non loci, seu temporis in hunc modum *Volo vt celebrentur tot Missæ pro anima mea, vel pro defunctis, vel ad impetrandam salutem filii mei, &c.* Certum *s* est petitionem esse solum de Applicatione, vt etiam ex se patet, & in hoc casu, si alias à te petat solum Præsentiam, idque tibi constet, vt solent petere Moniales, Confratres, immo, & Parochi in quibusdam solennitatibus, quando solum intendant habere numerum missarum pro commoditate audientium, poteris pro tali Præsentia aliud stipendium accipere, quia id non recipis pro fructu missæ, sed pro labore extrinseco, vt dictum est n.14.

s Ex eodem ibid.

17 Denique, si petitio fiat cum mentione loci, seu etiam temporis, sed tacito fine in hunc ferè modum. *Instituo in tali Altari Capellanum, qui quotidie celebrare debeat. Aggrauo Hæredem meum, vt in tali loco faciat celebrare tot missas. Volo, vt celebrentur tot Missæ in Ecclesia maiori, &c.* si, inquam, ita fiat petitio, operæ pretiũ erit discernere, quid petatur.

18 Et Bonacina *t* quidem, cum Barbosa, *u* (fauetq; Delugo *x*) asserunt peti tunc, & deberi etiam Applicatione. Ratio est, inquiunt, quia cum non constet contrarium, sitque res admodum dubia, præsumendum est id, quod communiter accidit, vt semper in rẽ. dubijs debere fieri, docet, late, Menochius *a* communiter autẽ petẽs missã vult sibi illam appli-

t bon. de Sacram. disp 4. q. vlt. p 7. §. 2. nu. 13.
u barbos. To 2. de potest. Episc. all 24. nu. 35.
x Delugo de Euc. disp 21 sec. 1. n. 23. & sec 2 nu 42.
a Menoch lib. 1. de præsc. q. 18 n. 1.

applicari.confirmatur quia sic statuitur ab hoc Decreto Sacræ Congregationis in ordine ad quartum dubium supra *b* à nobis allato.

b 6. n. 8. & n. 13.
c M. r. h. de ord. tr. 3 p. 2 c. 27 n. 5.
d L. Quidquid astringendæ ff. de verb. oblig.

19 Marchinus *c* autem censet, tunc non peti, vnde nec deberi huiusmodi Applicationem. Ratio est, inquit, quia non est onus graue imponendum, nisi clare constet. Non constet enim, melior est conditio libertatis minime tale onus cognoscentis. Adde quod propositum mente retentum nihil extra operatus. *d* Immo ipsa Lex mente Principis retenta ad nihil obligat. cum igitur in dictis dispositionibus (quæ ad instar legum explicari solent cum sint leges priuatæ) se Testator non declaret, etiamsi mente obligare voluisset, non obligauit.

20 Verum enim vero, nisi in hoc casu, quando non fit mento finis, distinguas tres disponendi modos, difficultatis huius nodum nunquam dissolues.

Primus modus est, si absolutè formata sit petitio, seu dispositio sine vlla mentione loci, vel temporis, sic *uolo, seu lego, ut celebrentur tot missæ.*

Secundus modus, est. Si petitio efformata fuerit, addita mentione loci. *Volo ut celebrentur tot missæ in tali Altari, uel Ecclesia.*

Tertius cum mentione temporis, sic. *Volo ut celebrentur tot missæ tali die u.g. dominico, uel Lunæ, uel festo S. Petri, &c.* Idemque erit cum mentione loci simul & temporis, hoc modo. *Volo ut celebrentur tot missa in tali Ecclesia, tali die.* His positis.

21 Dico primo, si dispositio sit primo modo, hoc est, absolutè, præsumendum esse peti, adeoque deberi missæ applicationem dumtaxat. Ratio est, quia communiter, qui sic petit pro se solum petit, atque adeo applicari sibi fructum missæ requirit, & nil prætera. Idem enim est, in communi loquendi vsu sic petere: *uolo ut tot missæ celebrentur*, atque, *Volo ut tot missæ pro me celebrentur*, & nihil aliud. Si quis enim te conueniat, stipemque offerens dicat, *Accipe hunc Iulium pro una missa*; sane nil aliud intelligeres, nisi stipem acceptare ad dicendum missā pro anima, seu salute ipsius, atque ita communiter esse in eiusmodi eleemosynis manualibus mox cum Delugo dicam n. 27. ita igitur in dispositione, de qua loquimur.

22 Dico Secundo. Si dispositio sit secundo modo, hoc est, cum additione loci, nec sit alia circumstantia, quæ contrarium persuadeat, peti solam præsentiam. Ratio est ea, quam authores secundæ sententiæ relatæ num. 19. attulerunt, quia nimirum non debeo sine claro fundamento onus mihi graue imponere. Adde quod ideo apponi videtur determinatio loci, ut vel honore locus afficiatur, vel adsit cōmoditas fidelibus audiendi missam. ita communiter intendunt confratres, vel moniales, quando petunt in suis Oratoriis missam celebrari; intendunt enim dūtaxat frui commoditate audiendi missam, & nihil vlterius, nihil igitur aliud debeo.

Dictum autem est (nec sit alia circūstantia, quæ contrarium persuadeat) quia hæ maximè sunt attendendæ ad implendas Fundatorum mentes, vt ex sequenti num. patebit clarius.

23 Dico tertio. Si dispositio sit tertio modo, hoc est, cum additione temporis (& idē est si simul cum tempore addatur, & locus) erit iterum distinguendū. Si enim ex determinatione tali colligatur mens petentis ferri in Præsentiam, hæc sola petetur; si ferri in Applicationem, petetur Applicatio. Dico tamen ex. lico exemplis, ac pro... Si quis dicat. *Volo ut dicantur tot missæ singulis diebus Lunæ*. certe, quia dies

hic

hic est à deuotione Fidelium assignatus ad orandũ pro Defunctis, Præsumetur dispositio esse vt celebrentur Missæ pro illis, atq; adeo petitionem esse de Applicatione. Si vero sic dicat, *Volo ut celebretur Missa die dominico*, seu *die festiuo*, vel *ut celebretur Missa die Dominico in tali Ecclesia*, videtur petitio solum esse regulariter de Præsentia, vt nimirum sit, in concursu populi, commoditas audiendi Sacrum. Dixi (regulariter,) (quia potest contingere, vt ex circumstantijs colligatur, quod etiam, in hoc secundo casu, exposcatur Applicatio? Ita esset, meam sententia, si diceret. *Volo, vt celebretur missa die festiuo Sancti mei nominis, seu Sancti mei Deuoti*; tunc enim ex communiter accidentibus præsumitur missam esse applicandã pro petente: communiter enim Fideles, die festiuo proprij Sancti, totam sibi missam celebratam volunt.

24. Ad rationem in contrarium dictam nu. 18. quatenus contra nos facere potest, Respondeo petentem frequenter velle missæ applicationem, sed velle etiam aliquando solam præsentiam, & cultum Dei, idq; esse frequentissimum in fundationibus Cappellaniarũ, & Altariũ, in quibus fundatores magis inspexerunt ad honorem Altaris, commoditatẽ populi, vel quid simile, quam ad suorum delictorum satisfactionem. Quare non sequor sententiam Graffii, *e* & Ioannis Delugo *f* dicentium, eum, qui exposcit missam, velle semper obligare Sacerdotem ad id, quod vtilius est ipsi petenti, non sequor, inquam, horum sententiam, nisi enim petens, aliquo tandem modo, se declaret, non est præsumendus, totũ id velle, quia de facto non totũ id semper fideles intendunt, vt vidimus, & Confirmatur ex illo dicto Suarij *f* *Hæc regula in oneribus maxime imponendis seruanda est si voluisset expressisset*.

Multo minus placet Aloysius *g* Riccius, qui docet, quando testator non designauit locum missæ, quam legauit; debere celebrari in loco suæ sepulturæ. Minus, inquam, placet, quia quamuis hoc sit consulendum, tamen non adest obligatio, quia dum testator locum non assignauit, nõ præsumitur voluisse præsentiam. Illud concederem *h* Aloysio, si Testator sic disponat *Eligo talem Ecclesiã pro sepultura volens, ut dicantur quotannis centum missæ*: concederẽ, inquã, dici oportere in loco sepulturæ. Ratio est, quia tanta coniunctio electionis sepulturæ, & dispositionis Missarũ videtur persuadere, eam fuisset Testatoris voluntatẽ.

25 Ad confirmationem, nego, Congregationem esse contra nos, ipsa enim solum loquitur de ijs, qui habent Capellaniam, legatum, vel salarium cum onere applicandi pro Fundatores, non vero de iis qui ad præsentiam solam obligabantur; fuisset enim iniustum, si iis, qui præsentiam solum debent, & applicatio est sua, prohibuisset, ne, quod in sua est potestate, aliis dare potuissent. Alias coniecturas, pro hac explicatione, lege, si placet, apud Delugo; *i* vt item nonnulla de loco, quæ huc reduci possent, vide infra c.2.§.1. ☞ Deniq; si omnibus expensis, res adhuc remanet dubia, possessio videtur esse pro fundatore, atq; adeo illi deberi tum Præsentiam, tum Applicationem. lege Alphonsum de Leone, *l* Ita etiam latè substinet Th. Hurtadus concens, quando nihil exprimit petens missam, semper præsumi (nisi contrariũ constet vtrumq; petere.

e Graff. de Miss. celeb. conf. 3. to. 2.
f Delugo de Euc. dil. 21. sect. 2. n. 42
f Suar. tr. 4. de Reli tr 8. l. 2. c. 17 num. 7
g Aloys. Riccius. Praxis rerũ quotidian Eccl. for. res. 359.
h Portella de dubijs Reg. v Missa 13 & in Respons. p 2. c. su 19.
i Delug disp. de Sacr 21. sect. 1 nu. 23.
Alph de Leon. de off. Cappel. qu. 8. sec 8

Dubium incidens de Hebdomadariis Ecclesiæ cathedralis Neapolitanæ

26 EX dictis infero Aloysium *l* Riccium non statim debuisse damnare consuetudinem illam in Cathedrali Neapolitana, per quã Hebdommadarii celebrant ibi Sacrum, sed applicant alteri, cui sit uerit, fructum missæ: non, in quam, statim damnare debuisse; nam iuxta prædicta

l Aloys. Ricc. in part. 3. decis. 13.

dicta considerandum erat, qua ratione, seu quibus verbis ibi fundatores eas Missas in instrumento fundationis disposuerunt, vt sic decerneretur, approbanda ne esset illa consuetudo, an reprobanda?

m Delugo de Euc. disp. 21. sec. 2. n. 23. fine.

27 At quid, si non extet tale instrumentum, seu scriptura, vnde id ex eius verbis dilucidari possit? Respódeo ex Delugo, *m* qui fatetur, quãuis in ijs, qui dant eleemosynas manuales pro missis dicendis semper præsumi eos velle applicationem: in beneficijs vero, vel aliis, in quibus obligatur Sacerdos ad celebrandum solum ob commoditatem eorum, qui audituri sunt Missam, facilius posse existimari, quod sola Officiatura, non vero Applicatio requiratur, hæc ille. Cui addi potest, in casu nullius scripturæ, maximè fauere *n* famam populi, ipsam Sacerdotum praxim, ipsum exemplum Prædecessorum, & similia: Debuerat ergo Riccius hæc omnia considerare, nam certè, si hæc faueant dictis hebdommadariis, à sua consuetudine dimouendi non sunt.

n Notat idem Ricc. to. 3. praxis rerum quoti Eccl. ref. 366

Aliquot quæstiones circa voluntates fundantium missas.

28 Explicatio coniecturarum, de quibus hactenus egimus circa Fundatorum voluntates, requirit, vt ad maiorem legentium vtilitatem sequentes has quæstiones dissoluamus.

Quæres enim 1. Si Fundator sic disponat *Eligatur sacerdos, qui quotidie celebrans oret pro anima mea*, obligabiturne Sacerdos applicare Missã pro Fundatore, an solũ satis erit si pro Fundatore oret in Missa?

Respondeo. Certe posset sic intelligi, hæc enim duo, applicare pro Fundatore missam, & orare in Missa pro eodem, separabilia sunt, cum ergo vnum solum exprimatur, non aliud, in illud vnum videbitur alicui cadere obligatio. Verum ex tanta coniunctione verborum *celebrans oret* puto implicitè vtrumque voluisse Fundatorem, donec aliqua alia circumstantia contrarium persuadeat.

29 Quæres Secundo. Si Fundator ita disponat *Assigno hoc legatum ut sacerdos celebret pro anima mea*, quot missæ sunt celebrandæ?

Respondeo, quot in ea Ciuitate celebrari solent in alijs similibus Fundationibus: Quæ si in ea nullæ aliæ, præter hanc, de qua dubitamus, appareant, arbitrio prudentis iuxta amplitudinem, vel paruitatem eleemosynæ, aliasque circumstantias, res decernatur. Dixi (in ea ciuitate) non autem dixi (in ea Diœcesi) solet enim non raro euenire, vt multum dissimiles sint einsmodi circumstantiæ, in ampla, & locuplete ciuitate, quam in paruo oppido, licet eiusdem Diœcesis.

30 Aduerto insuper aliud esse, si sit fundatio Capellaniæ, vel Beneficii, aliud, si sit merum legatum Missarum. In Capellania enim, & Beneficio propter alia onera Altaris, & officii pinguius solet assignari stipendium Sacerdoti, quam in mero legato Missarum pro quib. communiter solum dari consueu t stipendium, quod est inductum, vel taxatum in tali Diœcesi.

o Cenedus in fin. gul 12.

31 Quæres 3. Si Fundator ita disponat *Assigno hunc censum, ut sacerdos teneatur assidue celebrare* celebrandũ ne huic erit quotidie, an satis erit frequẽter dumtaxat? Resp. Cenedus *o* illud (*assidue*) interpretatur, frequenter. At ex alia parte *cap. significatum de Prebendis* pro eodem accipitur *quotidie & assidue*. Melius igitur erit perpendere, an census sit pinguis, an moderatus; an per similẽ censum in eo loco multæ, an paucæ Missæ celebrari solent, an sit Capellania, seu Beneficium, an merum legatum his enim, & similibus consideratis illud à prudenti decernatur, quod verisimilius est Fundatoris fuisse voluntatem.

32 Quæres Quarto. Si Testator sic loquatur. *Sacerdos meus celebret*

per

per annum integrum, nec addat aliud, obligabitur ne Sacerdos singulis diebus celebrare, an solum frequenter in toto anno? Respondeo. Si per illud *Celebret per annum integrum* poneremur in dubio, an Testator voluerit missas quotidianas per annum continuum, an vero solum frequentes, certe ad hoc secundum, quod est minus onus teneretur Sacerdos, quia ex *p* Molina habemus sufficere, quod legatum dubium obseruetur secundum minus: at certe mihi ex ipso modo communi loquendi videtur illud *celebret per annum integrum* sine dubio significare per annum integrum, nullo die dempto, atq; adeo continuo.

p Molin. Tr. 2 disp. §. Si res, Sanctes in Dec. li. 4. c. 14. n. 8.

33 Quæres Quinto. Testator disposuit, vt die primo Lunæ Mensis recitaretur Officium Defunctorum in tali Ecclesia, celebrarenturque ab eiusdem Sacerdotibus centum missæ, assignato pingui stipendio. Accidit, vt dicto die siue ex legitima Sacerdotum penuria, siue quia incidit dies festus solemnis (quo casu potius esse anticipandum Officiũ, & missas defunctorum, quam postponendas, vt scilicet celerius adsit auxilium animarum, rectè monet Fraxinellus) *q* accidit, inquam, vt in tali die non potuerit expleri Testatoris voluntas. poterunt ne alio die eæ missæ, & officium celebrare Sacerdotes prædictæ Ecclesiæ, & si adhuc duret penuria Sacerdotum, celebrari continuatę missæ in sequentibus diebus, & sic lucrari prædictam pinguem eleemosynam? Iuuat id scire, tum propter conscientiam, tum quia Hæredes, qui pecuniam debent, contendunt alijs Sacerdotibus tale Officium committere.

q Fraxin. de oblig. Sac ser. 3. præ § 9. 6 num. 3.

34 Respondeo, posse Sacerdotes Ecclesiæ a Testatore designatos diebus sequentibus successiue celebrare, & sic lucrari illud pingue stipendium. Ratio est, quia admittitur fere ab omnibus ea doctrina; quod quando legatum aliquod pium non potest impleri in specie, impleatur modo magis simili, & conformi dispositioni Testatori: Cum ergo in casu nostro magis conforme, & magis, vt ita dicam, vicinum menti Testatoris sit, vt missę ab ijsdem, quibus in illo pingui stipendio voluit gratificari, celebrentur, & in eodem Templo, solo tempore mutato, quã ab aliis in alio Templo, illud erit præstandum, non hoc.

Atque hæc de præsenti argumento dixisse sufficiat, nam casus alios similes prudens Lector soluere ex se ipse poterit.

An ratione diei festi aliquid plus recipi possit pro Missa.

35 Dubitabis Quinto. An die festiuo Sacerdoti liceat pro Missa aliquid plus, quam sit consuetum accipere?

1 Respondeo ante hoc Decretum licuisse. Ratio esse poterat, quia, licet Missæ stipendium non sit propriè pretium, ne incidamus in Simoniam, non est tamen dubium regulari proportionaliter debere ad illius normam: sicuti igitur, nullis emere volentibus, rerum pretia decrescunt; ementibus multis, ita, quia festiuo multæ missæ appeti ad commoditatem populi solent, mercede, vt ita dicam, cariore, dignus erit operarius Missę.

Confirmatur Primo, quia Mediolani dabatur facultas Sacerdotibus accipiendi die festiuo duplum quam solent die feriato. Et Cremonæ, taxatum erat stipendium Missæ feriatę duodecim solidos vltra eandem ceram; Festiuę autem viginti solidos.

Confirmatur Secundo, quia eandem facultatem approbauerat Sacra Congregatio allata a Bonacina qui testatur se eidem Congregationi interfuisse, idemque consuluisse, eo potissimum fundamento, quia, si licet augere stipem pro Missa solemni, idem licebit pro Missa diei solemnis.

Noto tamen hoc fundamentum nisi aliud addatur, infirmum esse. Missa enim solemnis maiori extrinseco labore annexa est, quam priuata, ideo maiore mercede digna, id quod non est in missa priuata diei solemnis.

x Dian. p. 2 tract. 14. res. 9.

36 Hæc ante Decretum. Quid post illud? Dana x docet opinionem prædictam, quod scilicet possit augeri stipendium missæ, ratione diei festini, damnari in hoc decreto Sacræ Congregationis. Verum Marchinus, z qui scripsit post hoc Decretum, absolutè approbans eandem prædictam opinionem, videtur, & merito, non putasse hoc Decretum sibi contrarium. Scio in hoc Decreto prohiberi duplicatum stipendium pro vna missa, sed profectò accipiens plus pro missa festiua, quam pro feriata, non accipit duplicatam mercedem, sed vnam, & quidem iustam pro festiua: quod fateor fore duplicatam pro feriata: sicuti recipiens plus pro cantata, seu solemni, iustum recipit, quod esset excedens, & iniustum, pro priuata.

z Marchin. de ord. tt. 3 p. 2 c. 16 nu. 2.

37 Nihilominus temperanda est hæc sententia, tum post Decretum, tum ante. Missa enim diei Festiuæ potest a te duplicato stipendio exposci, vel quo ad Applicationem dumtaxat, vel quo etiam ad Officiaturam. Si pro sola Applicatione, non potes aliquid plus accipere. Si pro Officiatura, potes. Ratio differentiæ est, quia pro sola Applicatione, non video vnde crescere maius possit stipendium; siquidem Applicatio missæ festiuæ, est semper eadem cum Applicatione diei feriatæ, quo ad omnes circumstantias, quæ nunc in considerationem cadunt, quæ quidem Circumstantiæ sunt satis diuersæ, respectu Officiatura: quia hæc magis exposcitur in festiuis diebus, quam in feriatis, cum maiore tunc commoditatem populi, maiusque decus Ecclesiæ, & eius Rectoribus conferat. Quare non immerito Prælati stipendium maius, pro ipsa, in die festiuo, quam Feriato vt vidimus supra taxare consueuerunt.

a Lez. an. V. Missa num. 23.

38 Idem proportionaliter dic a de missa cantata, potes enim pro eius Officiatura plus accipere verb. grat. duplicatum, vel etiam triplicatum stipendium iuxta mensuram laboris, non vero pro Applicatione, quia labor cantatæ est varius, & quidem maior, at Applicatio est vna, & eadem in cantata, quæ est in quacumque priuata.

An aliquid vltra solitum stipendium accipi possit pro fructu ex opere operantis.

b Hurtad. de Sacrif. Miss. disp. 3. diff. 8. fine, & disp. 4. diff. 15.

c Coninch. de Sacr. qu. 83. ar. 1. dub. 10 num. 195.

39 HVrtadus b sequens Ægidium Coninch c docet, celebrantem non teneri danti stipendium, applicare Sacrificium, nisi quo ad fructum ex opere operato, non vero quo ad fructum ex opere operantis: vnde Sacerdotem non habere obligationem orationes, & alia, quæ in missa fiunt, pro eodem, offerendi. Ratio est, inquit, quia dans stipendium solum exigit illum fructum priorem, non vero hunc posteriorem; alias non satisfaceret Sacerdos, quando ex malo fine celebrat, tunc enim nullus adest fructus ex opere operantis. ex quo sequitur, posse Sacerdotem aliquid plus accipere, si hunc fructum ex opere operantis promittat, ad quem dandum ex vi soliti stipendij non obligatur.

40 Sed profectò hæc sententia nullo modo est approbanda, quia quamuis fructus operis operati sit proprius, & potissimus Sacrificij, qui potissimum exigitur; exigitur tamen etiam, & minus principalis, qui est fructus operis operantis. Cuius rei vlterior ratio est, quia communis sensus hominum petentium, vel iniungentium, vel vouentium missam, est de toto valore eius, sine vlla distinctione; qualis nimirum

p est

potest haberi a tali Sacerdote, qui celebrare debebit. Habe exemplum, Emit quis a Domino fructum verb. grat. duorum annorum prædij: totus fructus ementi debetur, siue multus, quando ex bona dispositione terræ, seu opportunis pluuiis annus est ferax, siue exiguus quando est sterilis. Ita proportionaliter, quando Fideles exposcunt Missam a Sacerdote, totum eius fructum exposcunt, siue multum, siue ex aliquo accidenti aliquantulum deficientem, iuxta dispositionem, scilicet, in qua inuenitur Sacerdos, dum celebrat.

41 Quando ergo ex malo fine, & in peccato quis celebrat, dat, quod exigitur; quia exigitur secundum suam dispositionem, quam habet; quando ex bono fine, & magna gratia celebrat, dat item, quod exigitur, quia exigitur secundum suam dispositionem, quam pariter habet. Nam propterea rationabiliter Fideles solicitè quærunt Sacerdotem bonum, quia magis tunc lucrari, propter dictum fructum ex opere operantis, meritò putant. *d*

42 Hic obiter resolue Sacerdotem excommunicatum, vel suspensum posse retinere stipendium suæ missæ, si (quamuis cum peccato, & pœna irregularitatis) pro aliquo celebret. Ratio est, quia cum ipse valide Sacrificium offerat, est enim Sacerdos, dat petenti *e* Missam totum valorem ex opere operato, valorem verò ex opere operantis nō se obligauit dare, nisi si & quatenus illum ipse habet, vt modo diximus de Sacerdote existente in peccato.

d Fagund. alios citans præcep. Eccl. 1. lib. 3. c. 6 n. 22.
e Dninc. de Sacr. q 83. n. 104. iuncta disp. 14. de census. n 35.

An pro Impetratione vnum, pro Satisfactione alterum stipendium accipi valeat.

43 Dubitabis Sexto, an possit Sacerdos recipere vnum stipendium pro fructu Impetrationis, quam applicet v. g. Petro, & alterum pro fructu Satisfactionis, quam applicet v. g. Paulo.

Respondeo. Quod hi fructus separabiles sint, certum est, vt patet ex supradictis; *f* Quare ego sine dubio missam votiuam v. g. Beatissimæ Virginis celebrando, possum applicare vni vim impetratiuam, ad obtinendum a Deo aliquod Beneficium, & alteri totam vim satisfactiuam pro pœna eius peccatis debita.

f Sup. li. 2. c. 1. § 8

44 Certum item mihi est, quod si quis expresse consentiat velle solum vnum fructum ex his, possis accipere aliquid ab alio ob alterum fructum, ad quem hic etiam consentiat; volenti enim, & consentienti nulla fit iniuria: vt in simili diximus supra n. 8.

45 Sed quando quis absolutè, & nihil se explicando petit missam votiuam v. g. Beatissimæ Virginis ad aliquod Beneficium impetrandum, quale est salus filij, potest ne Sacerdos huic tribuere totam prædictam vim impetrandi, reseruata sibi vi satisfaciendi, quam, alio accepto stipendio, alteri indigenti v. g. defuncto dare possit? Hoc scilicet, est, quod hic quærendum proponitur.

46 Concedebat olim, vt non improbabile Petrus Nauarra *g* alijque, *h* quia si separabiles sunt eiusmodi fructus, separatim eos dare, & propter eos separata stipendia, accipere cur Sacerdos non possit? Negabat ex sua sententia idem Nauarra, Bonacina, Rodriquez, alijque apud Marchinum, *i* cum quibus sentio, multo magis, nunc, post præsens Decretum Sacræ Congregationis. Ratio præter dictum Decretū, ducitur ex sensu consueto petentium missam, qui (nisi contrarium explicent, vel ex aliqua circūstantia contrarium colligatur.) est, vt Vtrumq; fructum sibi acquirere velint.

g Pet. Nau. lib 2. de rest. c. 2. dub 6. nu. 245.
h Apud Marchin. de ord. tr 3 p. 2. c. 16. n. 17.
i Mar. h. ibid. n. 16.

47 Solum concederem, promittentem ex liberalitate vni Missam

pro salute filii verb. grat. posse alteri eandem promittere pro Satisfactione pœnarum: Ratio est, quia cum id non faciat ex stipendio, quod totum missæ fructum requirit, satis est, si illis det id quod absolute ex intentione sua, & acceptatione alterius promisit autem vni Missam formaliter prout Impetratoriam, alteri prout Satisfactoriam.

48 Quid ex voto? certe nec est improbabile te votum quod emisisti celebrandi sacrum ob actionem gratiarum de salute verb. gr. tui fratris obtenta, posse implere cum eadem missa, quam alteri, ex liberalitate, dones pro Satisfactione pœnarum, & è contra. Ratio est eadem dicta, quia satisfit formaliter intentioni promittentis, & acceptantis.

An maior Deuotio in celebrando, vel orationes aliæ extra, vel intra Missam Ius ad maius Missæ stipendium conferant.

49 DVbitabis Septimo. An si quis alias orationes. & suffragia extra Missam applicet ei, qui stipem dedit pro Missa, vel magno, & extraordinario affectu ipsam Missam celebret, possit recipere plura stipendia, vel talia, quæ, morali iudicio, adæquent illas orationes, vel affectum.

l Palud. in 4 dist. 45 q 2 a1 2. concl. 5 Siluest. v Missa 1. q. 10. Adde Comitolum in Resp. mor lib. 1. de Sacr q. 42. n. 24.

Respondeo. Non posse; quidquid dixerint aliqui antiquiores. *l*

Ratio est quia, qui missam exposcit, fructum eius ex opere operato, & operantis exposcit. Quare si eas orationes, cumque extraordinarium affectum addas quamuis laudabiliter addas, tamen addis contra conuentionem, & ideo stipendium tibi non debebit is, quid a te non petiit. Secus, inuitus, & nolens, illud, quod nequaquam vult soluere cogeretur.

m Bord. res. 25. nu. 13. apud Lezan. V. Missa n 18.

48 Multo magis displicet sententia Bordoni *m* putantis, posse Sacerdotem accipere duplex stipendium, vnum pro applicatione Missæ, alterum pro applicatione Indulgentiæ, si missam dicat in Altari priuilegiato (poterat, & addere, vel cum calculo Benedicto) cui concessa est liberatio animæ a Purgatorio. Displicet, inquam, quia, vel offerens tantam stipem, petit talem indulgentiam, vel non: si primum iam ex conuentione debes & indulgentiam; si secundum, non potes accipere mercedem de re non conuenta. Adde id certe esse contra intentionem Pontificum tales indulgentias concedentium, qui multum abhorrent ab huiusmodi sordidis negotiationibus.

49 Illud non reprobarem. Nam si quis à te petat, vt aliquam Collectam, quæ in missis verb. gr. ferialibus vt ex voluntate tua potes apponere, vel petat, vt in missa pro se particulariter ores in *Memento* conscius quod ceterum totam missam alteri ex obligatione applices, puto te stipendium integrum, si integrum, vel etiam maius elargiatur, posse recipere. Ratio est, quia tunc in nihilo defraudas eum, cui missam debes, neque pro missa, eiusque necessarijs partibus, seu pro fructu ex opere operato, & operante, stipendium duplex accipis; & ex alia parte dans tam excedentem eleemosynam liberaliter dat, quam dari certe a nemine vnquam prohibetur.

An pro vna Missa, plura à pluribus exigua stipendia vsque ad iustam mercedem accipi possint.

n Rodr. Nunus, Vasq. Filliuc Scort. Suar apud Delugo disp 30 de Euchar sec. 2 n. 26.

50 DVbitabis Octauo, cui ob Missæ applicationem datur stipendium minus, quam sit lege, vel consuetudine taxatum, an possit tantum accipere ab alio quantum sufficit ad iustam vnius Missæ eleemosynam, & deinde vnica missa, vtrique satisfacere? Respondeo præscindendo ab hoc Sacræ Congregationis Decreto, *n* posse

Ratio

Ratio est, quia non est defraudandus Sacerdos sua iusta mercede, supponimus enim Sacerdotem, accipiendo illud exiguum, iuri suo nequaquam cessisse.

51 Quod si expresse suo iuri cessit, atq; expresse acceptauit se ob illam tenuem stipem vel'e totam missam applicare, nō posse ab alio quidquam recipere, communis *o* doctrina est; Quia, tunc, suo pacto, cui semper standum est, se ad totam obligauit, iuri suo cedendo.

o Cordnba aliique apud Dianam p. 2. tr. 14. res. 7. M rch. de ord. tr 3 p. 2 c. 21 num. 5.

Suarez *p* tamen etiam in hoc casu posse concedit Sacerdoti pauperi, in vno euentu; quando scilicet coactus paupertate consentit. hic enim poterit ab iniusto pacto resilire, seque indemnem seruare. Sicut (inquit) famulus, seu operarius, cui digna merces non tribuitur, potest damnum suum resarcire, etiam si à principio ob paupertatem coactus sit pro iniusto, & inæquali pretio pacisci: & sicut, qui ob necessitatem cogitur emere triticum, pretio iniusto, potest sine iniustitia, alia via se indemnem seruare; sed de hac doctrina, & exemplis dicam separatim à num. 57.

p Suar. de Sacram. disp. 86. sect. 4. parag. Vnde consequentet.

52 Hæc præscindendo à Decreto de celebratione missarum. Quid eo iam posito? Delugo, *q* Diana, Marchinus, *r* Tamburinus *f* timent Decretum, atq; adeo docent Sacerdotem recipientem a fideli exiguam quamlibet stipem, pro missa, totum eius fructum pro ipso applicare debere; ni id faciat, teneri ad restitutionem.

q De Lugo loc. cit. r March. loc cit. f Tambur. de iure Abb. Tr 2. d. 5. q 9. num. 11.

53 Nihilominus puto *t* adhuc posse, nec timendū Decretū, ☞ Concurrentibus tamen conditionibus nu. 66. dicendis. cum nobis contrarium non sit, quia non est credibile voluisse Sacram Congregationem fraudare Sacerdotes iusta mercede. Expendamus breuiter verba Decreti. *Deinde*, inquit, *vbi plura stipendia quantumuis incongrua, & exigua collata fuerint Sacerdotibus, præcipit, ut absolutè tot missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint*. Hæc Sacra Congragatio. Vbi noto primo, illud (*ad rationem attributæ eleemosynæ*) nam significat missas celebrari debere, non sicuti ab offerente absolutè præscriptæ sunt, sed sicuti ab eodem, iuxta rationem, & computum datæ eleemosynæ præscriptæ sunt. Cum igitur eleemosyna non sit data nisi limitate, limitate debebitur applicatio Missæ.

☞ t Fauent innominati apud Mar. h. dicto nu. 5.

54 Quando ergo vt vidimus §. 1. num. 31. Congregatio respondit se loqui de præscriptione facta ab offerente, non vero facta ab Ordinario, solum explicuit personas, quæ facere debeant Præscriptionem, non vero ad quam ratam; quia hanc fieri debere, ad rationem eleemosynæ datæ dixerat in Decreto.

55 Quando item num. 32. præcipit vt ad stipendia quantumuis incongrua, & exigua etiam data ab vna persona Missæ præscriptæ celebrentur, præcipit quidem vt celebrentur missæ ad eleemosynam præscriptam, sed iuxta ratam, seu ad rationem dictæ eleemosynæ, non vero ad merum arbitrium dantis. Scio explicationem aliorum, quos tacito nomine affert Marchinus, *u* sed nostra est magis ad litteram, magisque fauet Sacerdotibus.

u March. de ord. Tr. 3. p. 2. c. 21. nu 5. fine.

56 Nono Secundo illud (*suæ obligationi non satisfecere*) vbi, per suam obligationem non intelligitur, nisi ea, quæ erat ante Decretum, hæc enim erat sua, idest Sacerdotum obligatio, & Decretum solum illius meminit, illamque inculcat, non vero inducit. Quoniam ergo ante Decreti promulgationem Sacerdotes hac obligatione non abstringebantur; nec in præsenti constringentur.

Examinatur Doctrina Suarij de promittente minori stipendio missas.

57 SEd age, per hanc occasionem, eam Suarij doctrinam num. 51. traditam ducentis exemplum ab eo, qui ob paupertatem, seu necessitatem aliquid inuitus paciscitur, expendamus; nam sic facilior ad propositio Quæstionis solutionem sternetur via.

58 Dico Primo. Qui ob necessitatem cogitur emere triticum pretio iniusto, potest alia via se indemnem seruare. Ratio est, quia iniustè venditor agit, debetq; putare eum, qui ob necessitatem illud emit, vere non consentire tali pretio, ad quod extorquendum, idem venditor nullum titulum habet.

59 Dico Secundo. Famulus, seu operarius, qui [ob paupertatem cogitur minori, quam sit iustum pretium suum famulatum vendere, nunc, regulariter, in tanta multitudine seruorum non *x* potest se occultè indemnem seruare damnumque suum contra Dominum resarcire. Ratio est, quia dominus damnum patitur causas huius famuli, ne alium conducat, qui minori pretio seruiat, si enim sciret Dominus, quod hic famulus se occultè resarcire vellet, non de illo], sed de alio in tanta multitudine seruorum sese exhibentium, prouideret, qua igitur Iustitia famulus, occultè, a Domino surripiat illud, quod Domino alius remitteret, nisi ipsemet famulus sua fraudulenta exhibitione impediret? Vnde quia famulus hic fuit causa damni emergentis in Domino, obligabitur Dominum indemnem seruare, & consequenter ipse famulus indemnem se, contra Dominum, seruare non poterit.

x Vide Valerium in Diff. vtriusque fori v. locatio Villalob in sum Tr. 2. tr 25. diff 13. nu. 6.

60 Dixi autem (regulariter in tanta multitudine seruorum) nam si quando tale damnum non pateretur Dominus, quia scilicet alium seruum minori illo pretio famulantem non inuenisset, non erit famulus sua iusta mercede defraudandus. Ratio est, quia licet infideliter se egerit, mendaciumque dixerit se contentum esse minori illo pretio, tamen de facto *z* vendidit suum famulatum dignum tanta illa mercede, & ex alia parte posito, quod Dominus voluit famulatum illum emere, se implicitè ad iustum pretium obligauit, nec vllum damnum, dum hunc famulum acceptat, patitur, vt supponimus.

z Lege Molin. de contrac. disp. 363. Fagund. de contr. lib. 5. c. 16 Less. l. 2. c. 21. dub. 18.

Dixi (de facto vendidit) nam si famulus præstitit aliqua obsequia gratis, animoq; liberali, vel ex caritate, vel ex pietate, non *aa* potest deinde mutare voluntatem, vnde nec petere ex iustitia, nec sibi facere poterit compensationem. Ratio est, quia tunc legitimè Dominus possidet illum famulatum iam sibi liberaliter exhibitum, ergo deijci ab illo iuste nequaquam potest.

aa bonacin. de cōtract. d. 3 de loc. & cond q. 7. p. 4. n. 2.

61 Quæ num. 59. de seruo diximus, vidit ex parte Rebellius, *a* qui fatetur esse iniustitiam ex parte famuli, quando deceptio est alicuius momenti, & Dominus non erat illum conducturus, etiam pretio infimo, atque adeo in compensatione diminuendum esse aliquid de iusto stipendio, etiam infimo, ratione iniuriæ, & damni sequuti Domino, ob illam fraudem. Sed profectò inconsequenter non est dictum, nam si fuit vera iniuria. (vt Rebellius fatetur,) ex parte famuli, non solum diminuendum aliquid est, sed totus ille excessus, quem Dominus propter illam iniuriam cogitur soluere supra id, quod promiserat, docet restitui, seu a famulo non accipi, cum totus ille excessus sit damnum sequutum Domino propter illam deceptionem iniustiam, vt iam dicto num. 59. diximus.

a Rebell. 2. p. de Iust. cap. 5. §. 1. dub. 10. nu. 12.

62 Dices pro Suario, cum Delugo, *b* posse sibi nunc simulum integrè

b Delugo de iust. iure T. 1. d. 16 sec. 4 paragr. 2 nu. 82.

tegrè resarcire, *quia ipse non cegit vllo modo Dominum ad contrahendum, sed ipse libere contrahit, & eo ipso vult subire obligationem, qua intrinsicè inest contractus, vt scilicet fiat cum æqualitate pretii iusti. Sicut quando in necessitate petis mutuum promittendo vsuram, non decipis iniuste mutantem, nam ipse potest libere non mutuare: si tamen dat mutuum, eo ipso obligat se ad seruandas leges intrinsecas mutui, & ad non accipiendum vsuram. Quare non debes etiam quo ad partem illi vsuras dare propter fraudulentam promissionem, qua induxisti illum ad mutuum, quia mutuans ad nullam vsuræ partem ius acquirere potuit, sed eo ipso quod voluit mutuum dare, voluit seruare æqualitatem naturalem intrinsecam mutuo, de cuius intrinseca ratione est dare sine lucro. Sic etiam qui in necessitate vendit infra iustum pretium, non priuatur, etiam quo ad partem iure suo ad totum pretium, ad hoc enim voluit se implicitè obligare emptor, eo ipso, quod libere voluit emere; quod idem in conductione dicendum est, cum est, cum sit eadem prorsus ratio.*

63 Hæc Delugo, quæ certè vera sunt, si solum ipsum contractum emptionis, vel conductionis nude spectemus; posito enim, quod Dominus seruum conducit, vel emptor mercem emit, se iusto pretio emere, vel conducere tacitè consentit, & id locum omnino habet, vt modo diximus, si quando Dominus causa serui, vel emptor causa venditoris nullum damnum patitur; at in casu nostro cum Dominus iniustum damnum patiatur, non conducendo alium seruum, qui gratis, vel minori pretio liberaliter seruiret, poterit Dominus se compensare contra hunc famulum causam damni. Quare famulus potest se resarcire quantum est ex vi contractus: Dominus quātum ex vi damni accepti, sed præualet Dominus, quia ipse damnum patitur a famulo. Sicuti mercator ex vi contractus mutui non potest exigere quidpiam vltra mutuatam pecuniam; at si a tali mutuo damnum sibi emergit, vel lucrum cessat, certè non ex vi contractus mutui, sed ex vi damni sequuti iuxtà debitas regulas, quantum sua interest, exigere poterit.

64 Ad exemplum de vsurario facilis est responsio: tu enim quando mutuum petis, promittendo vsuram, nullo modo es causa iniusti damni vsurario, nec illum iniustè decipis. Non enim hic habet ius extorquendi vsuram nec à te, nec ab alio: at Dominus habet ius acceptandi famulatum alterius gratis seruire volentis, vnde iniustè decipitur à seruo, a cuius mendaci promissione allectus, relinquit illum alium nullo, vel minori pretio seruientem: Quid enim est iniustè decipere, si hoc non est?

Simile quid dicendum, circa aliud exemplum de vendente infra iustum pretium: nam si dictus vēdens est causa iniusti damni in emente, qui emeret alibi minori illo pretio, vel rem illam sibi forte inutilem non emeret, & deceptus, atq; adeo inuitus emit, nō poterit dictus vendens decipiens se resarcire; id enim conuincit ratio inducta nu. 63.

65 Atque ex his confirmantur ea, quæ diximus num. 51. de emente triticum iniusto pretio, huic enim non est causa iniusti damni in vendente, cum vendens nullum ius habeat vendendi maiori illo pretiò, iam enim iniustum supponimus, & ideo emens poterit contra ipsum, occulte, si aliam viam non habet, sibi compensare.

66 Dico Tertio, in quæstione nostra, de expresse Missam promittente, ob paupertatem, minori stipendio, quam soleat, esse omnino iuxta prædicta distinguendum; nam si offerens tenuem eleemosynam inueniat alium (quod ex coniecturis v. gr., ex paucitate, & numerositate

ſitate Sacerdotum,ac petentium miſſas, vel ſimili, colligendum erit) qui minori illo ſtipendio celebraret, non poterit Sacerdos ſe indemnem ſeruare, applicando offerenti partem fructus miſſæ: ſi non inueniſſet, vtique poſſet; & de hoc poſteriore ſolum loquutum eſſe Suarium exiſtimandum eſt: cuius doctrinæ ratio eſt iam dicta, quia nimirum in priori caſu Sacerdos promittens eſt cauſa iniuſti damni, in poſteriore non item.

An fructum Miſsæ ſpecialiſſimum poſſit Sacerdos habita mercede alteri concedere.

67 DVbitatis Nono, an Sacerdos poſſit accipere aliquid plus, quam ſit iuſtum ſtipendium, ex eo quia fructum, qui ipſius Sacerdotis proprius eſt, & ſpecialiſſimum ſupra §.1.nu.3.appellauimus, applicet ei, qui illud plus offert.

Reſpondeo. Aliqui *c* concedunt, atque addunt, fructum ſpecialiſſimum trium miſſarum æquiualere fructui medio vnius miſſæ: atque adeo dignum eſſe integro ſtipendio. Ratio eſt (inquiunt) quia fructus ſpecialiſſimus eſt alteri applicabilis, ergo ſi applicetur, dignus eſt ſua mercede. Antecedens probatur paritate, quia omne aliud opus bonum, immo & ipſa Sacra Communio, omniumque Sacramentorum participatio, ſi non qua meritoria ſunt, certe qua Satisfactoria, alteri applicari poſſunt. Cur ergo non & fructus ſatisfactorius miſſæ ſpecialiſſimus? Confirmatur, quia fructum medium miſſæ, qui dari ſolet alijs, ſibi poteſt applicare Sacerdos, ergo etiam fructum ſpecialiſſimum, quem ſibi applicare ſolet, poterit applicare aliis.

c Molpheſ. apud Dian.p.2 t.14.reſ. 30.Tambur.de iur. Abb t. 2 diſp.5.q.9 nu.17.alijj.

68 Nihilominus alij *d* merito negant, Ratio (præter hoc Sacræ Congregationis Decretum multum negantibus fauens eſt, quia quod talis fructus ſit alteri applicabilis, eſt res ſatis certa: fideles autem, cum afferunt ſtipem certam, non ſunt fructu incerto ſatisfaciendi. Adde eiuſmodi fructum ſpecialiſſimum fortaſſe ex inſtituto Chriſti ita non poſſe alteri applicari, ſicuti fructum generalem non poſſe applicari alijs diximus ſupra §.1.num.3.

d Suar.de Sacr.diſ. 79.ſec.9.fine Deju go de Euch.diſ.21. ſec.2.nu.33.

69 Ad rationem Aduerſariorum, neganda eſt paritas, orationes enim ceteræ, & participationes Sacramentorum poſſunt applicari aliis quoad fructũ operis operantis, hic enim fructus eſt veluti in dominio operantium. At fructus ſpecialiſſimus, de quo loquimur, eſt fructus ex opere operato, quem fructum ex opere operato, ſicuti in caſu noſtro, ſic in victa participatione Sacramentorum, an Chriſtus ita inſtituerit, vt mera voluntate noſtra alijs applicare poſſimus, diuinare potius poſſumus; quam pronunciare. Quis enim ſcit, quod talis fructus ſit ſicuti fructus generalis miſsæ, qui applicari non poteſt alteri, an vero ſicuti medius, qui poteſt?

70 Ad Confirmationem reſpondeo, negando conſequentiam, nam quod fructus medius poſſit ſibi, & aliis a Sacerdote applicari habemus ex praxi perpetua Eccleſiæ, & ſenſu omnium fidelium, at quod ſimiliter ſe habeat ſpecialiſſimus, non habemus.

71 Dices: Aduerſarius ſatis eſſe eorum ſententiam eſſe probabilem, vt prudenter ſe gerant. Neque enim fideli Sacerdos obligatur dare fructum certiſſimum, ad quem nullo modo ſe obligat, ſed probabilem duntaxat. Reſpondeo negando eam opinionem eſſe probabilem, eſt enim ſatis dubia, & incerta, vt patet ex ſolutione fundamenti ipſius, quod nihil habet, niſi duas paritates; quibus facili negotio afferri diſparitas a nobis potuit.

Quan-

Quando contra Hæredes agi possit pro stipendio missarum, de quibus testator disposuit.

72 DVbitabis Decimo. Quando testator, seu fundator legat, vel præscribit aliquot missas, quid iuris habeat Sacerdos, vel Ecclesia contra hæredes petendi iustum stipendium.

Respondeo, quattuor modis in hoc se habere potest testator. Primo, volendo tot missas, de stipendio autem mentionem non faciat, & tunc poterit Sacerdos, vel Ecclesia agere, coram Episcopo, contra hæredes, de stipendio, secundum consuetudinem Regionis, iusto; & Heres iuxta vires hæreditarias erit obligatus, illud assignare, vt constat ex dictis in responsione Sacræ Congregationis a nobis allatæ supra. §.1.n. 34. Si autem Hæreditas non sufficiat, quod recurrendum sit ad Pontificem, satis §.2.a nu. 1. explicuimus.

73 Secundo modo se habere potest testator, si velit tantam pecuniam verb. grat. aureos centum expendi, pro missis, sed modicum missę numerum taxet verb. gr. decem, ita vt superabundet pecunia, & tunc nisi aliud ex circumstantijs constet, censetur velle legatario liberaliter excessum concedere, beneficiumque, seu Capellaniam pinguem velle fundare, & sine dubio ad totam pecuniam subministrandam cogi debent hæredes. Idem dic si testator relinquat prædium pro paucis missis, quod processu temporis sufficeret ad plures: nisi tamen, vt dictum est ex circumstantijs, vel verbis testatoris colligatur, velle, aucto Prædio, augeri & numerum missarum; de qua re iterum redibit sermo à nu. 92.

74 Tertio modo posset testator velle, vt tanta pecunia expendatur pro missis, sed numerum missarum non taxet. Tunc, vt ex dictis supra hoc §.3.num.2. constare potest, numerum missarum taxare licebit Episcopo, nec nisi ad assignatam, vt ex se patet, pecuniam obligabuntur Hæredes.

75 Quarto modo posset testator tot missas præscribere, sed assignare pecuniam tenuem, & insufficientem, & tunc communior *e* sententia docet in eo solum casu ab hæredibus deberi supplementum, quando testator principaliter intendit ipsas tot missas, & consequenter tunc solum compelli hæredes ab Episcopo posse. Ratio est, quia tunc Testator præsumitur in animæ suæ commodum voluisse omnino bonum illud spirituale, quacumque impensa, data capacitate hæreditatis.

e bart. Surd. Mant. alijq; apud Sanc. li 8. de matr. disp. 1. nu. 36 Vasqu in Opusc. de test. c. 8. alijq.

76 Illud igitur, in hoc quarto modo, remanet, & quidem difficile explicandum, qua ratione dignoscere valeamus, quod Testator intendat principaliter tot determinatas missas, quando eius verba sunt ambigua, nec facile apparet, quid principaliter intendat, tot missas ne celebrari, an tantam, & non maiorem pecuniæ summam, in missis, insumi: si enim verba essent clara, nulla inuestigatione indigeremus, sed mens Testatoris, ad vnguem, esset seruanda.

77 Variæ Regulæ traduntur a Doctoribus, *f* illa inter ceteras, vt melior excipitur, quæ est communis in similibus dubiis dispositionibus. Quando testator demonstratiuè apponit quantitatem pecuniæ, quam pro missis assignat, tunc principaliter intendit tot missas. Quando vero apponit quantitatem pecuniæ taxatiuè, tunc minus principaliter intendit ipsas tot missas, cum principaliter solum intendat tantam pecuniam taxatam insumi, & non amplius.

f Doctores modo citati.

78 Sed ecce iterum difficultas: ecquanam ratione id ipsum cognosci possit? Afferam breuiter tres modos, seu regulas, nam fusè inuenies apud Iurisperitos passim.

Primus

Primus modus est ill , quem ex Felino, Paulo de Castro, & Moneta tradit Marchinus. *g* In prædictis, scilicet, dubijs dispositionibus esse verborum ordinem attendendum; nam quod primo profertur, principaliter intendi a Testatore, dicendum erit: quod secundo loco, minus principaliter. Quare si primo loco dicatur, esse tot Missas celebrandas, deinde vero apponatur assignatio pecuniæ, demonstratiuè erit talis pecuniæ assignatio, & principaliter tot Missæ intendentur; in quo casu non ad assignatam solam pecuniam, sed etiam ad supplementum obligabuntur Hæredes. At vero, si contra, primo loco assignetur tanta pecunia, & deinde subdatur, quot Missæ sint celebrandæ, taxatiuè se habebit talis assignatio pecuniæ, & tot Missæ minus principaliter intendentur, atque ad solam assignatam pecuniam, non vero ad amplius tenebuntur hæredes.

g Marc. de ord. t. 3. p. 2. c. 22. à nu. 7.

79 Secundus modus. Si legatum exprimatur vnica perfecta oratione, tunc censetur factum taxatiuè; si duabus, præsumitur factum demonstratiue. Vel clarius, illa sunt verba taxatiua, quæ stant per se, idest sola, absque dependentia aliorum verborum, reddunt sensum perfectum ab alio quopiam distinctum. Illa sunt demonstratiua, quæ dependent ab aliis, idest, non habent sensum perfectum sine illis, seù independenter ab illis. Exempli gratia. Si testator ita loquatur. *Aggrauo hæredem meum ad dandum Petro Sacerdoti aureos triginta ex fructibus talis fundi pro onere Missæ quotidianæ.*

Hoc legatum factum est taxatiuè, quia vnica perfecta oratione factum est. Si vero ita dicat. *Aggrauo hæredem meum ad dandum Petro aureos triginta, quos iubeo ex talis fundi redditibus persolui pro onere Missæ quotidianæ.* Hoc legatum stat demonstratiuè, quia factum est per duas distinctas Orationes. Alteram. *Aggrauo Hæredem meum ad dandum aureos triginta.* Alteram. *Iubeo ex talis fundi redditibus persolui pro onere missæ quotidianæ.* In priori ergo dispositione, pereunte, seu imminuto fundo non compellitur hæres ad supplementum, in posteriore cōpellitur. ita Felinus. *h* Gauantus, Suarez, Bonacina, aliique, quos citat, sed reprobat idem Marchinus.

h Felin. Gau. Sanc bonac. alijq. cit. à Marc. de ord. Tr. 3. p. 2. c. 22. nu. 6.

80 Vterque ex his modis suis difficultatibus implicatur; ex quibus se extricare, dum iurisperiti variis limitationibus, & sublimitationibus quærunt, rem nostram minus reddunt expeditam. Continent bonam doctrinam, non inficior, & ad Testatoris mentem indagandam conducunt non nihil aliquando, sed non omnino satisfaciunt. Primo enim in vtroque modo, res a Notario, seù Scriba dependebit, qui, vel vnica oratione, vel multiplici, vel priore, vel posteriore loco, legatum, suo arbitratu, & sine vllo delectu scribere solent. Secundo quia, ex primo modo, sequitur: quod si ita loquatur testator. *Volo decem Missas pro quinque Iuliis dandis*; Missæ decem sint omnino dicendæ, quacunque expensa, quia primo loco proferuntur. Si vero ita. *Pro quinque Iuliis uolo decem missas.* Non decem, sed quinque sint celebrandæ, quia proferuntur. Secundo loco, quod tamen mihi incredibile est, quia prorsus in vtraque dispositione, eadem videtur esse testatoris mens. Tertio, quia in secundo modo non absimile quid incommodum apparet. Ego profecto non sum tam perspicax, vt possim ibi dignoscere rationabile discrimen. Non ne idē sonat (*aureos triginta ex fructibus talis fundi iubeo persolui,*) & (*aureos triginta, quos iubeo ex talis fundo persolui*) cur igitur in vna dispositione hæredem oblig abo, in altera non item?

81 Pu-

82 Putant igitur Tertio alij (sed ipsi viderint) approbandam esse Brixiani *i* opinionem (quam etiam supponunt Berous, *l* & Guido *m* Papa) docentis, vbi Testator meminit quantitatis soluendæ pro Missis, (idem dicunt in similibus dubijs dispositionibus pro quacumque materia) quamuis quantitas sit insufficiens ad dispositas Missas, non teneri Hæredem, nisi ad quantitatem assignatam, & nullo modo ad supplementum. Ratio est Primo, quia ex quo testator meminit quantitatis pecuniæ, præsumitur illam principaliter, & taxatiuè voluisse, & non aliam insumi, quia talis est natura amoris pecuniæ, vt homines in similibus dispositionibus communiter mentem maximè apponant ad deliberandum de quantitate insumenda, Vnde, si assignant, multum deliberate eam assignant, atque adeo principaliter, & taxatiuè. Secundo, quia, vt libro 1. capit. 6. §. 2. num. 4. diximus non est imponendum onus graue, nisi certo de illo constet, at nunc non certo constat, quia testatoris verba, de quibus agimus, dubia sunt. Tertio, quia in dubio melior est conditio possidentis. At nunc Hæres iam possidet. Quarto docent non ignobiles Doctores *n* semper præsumi Testatorem voluisse grauare hæredem, quam minimum *o* possibile est, & in dubio semper fieri interpretationem *p* pro hærede contra legatarium, vel fideicommissarium, nec eamdem esse rationem de legatis etiam pijs, ac de testamentis, cum Testamenta ample *q* explicanda sint, non ita, legata, quantumuis, pia. Cum igitur hic præcipue agamus de legatis Missarum, & quidem dubiis, Interpretatio non pro legato, sed pro hæredibus facienda est, adeoque ad nihil, nisi ad assignatam nominatim pecuniam, sunt hæredes compellendi.

Hæc nobis, quæ Iurisperitorum sunt propria rudi Mineruæ insinuasse sufficiat. Certe Fraxinellus *r* ex hoc capite, quia Testatores communiter curant grauare suos hæredes quam minimum possunt, vnde non sit certum, quod præsumi possit mentem illorum fuisse, vt aucto decursu temporis Missæ stipendio, hæredes teneantur ad augendum stipendium, colligit non esse improbabile non teneri. Esto teneri etiam probabiliter doceat cum alijs *f* Diana.

An Hæres pro missis legatis debeat stipendium, quod currit tempore, dispositionis, an tempore executionis?

83 DVbitabis Vndecimo, quando Testator non expressit quantitatem pecuniæ, sed disposuit vt celebrentur tot Missæ v.g. in perpetuum, si contingat tempore dispositionis fuisse maius, vel minus Missæ stipendium, quam tempore, quo actu sunt celebrandæ, tenetur hæres ad pretium currens, tempore dispositionis, an tempore executionis?

84 Dico teneri ad currens *t* tempore executionis. Ratio est, quia in tali dispositione Testator respexit principaliter ad tot Missas, vt ex supradictis constat, ergo præsumitur eas voluisse, quocumque dato stipendio, quod currit, quando dicendæ sunt Missæ, quod est tempus executionis.

85 Illud tamen aduerte, quod si hæres negligenter se habuerit, nec curauerit Missas pro anima Testatoris, intra competens tempus celebrari (quod tempus si à testatore præscriptum non fuerit, quantum sit, colligetur ex mox dicendis §. 9.) certe propter damnum, quod, causa hæredis, inferretur Defuncto, si Missæ non celebrarentur, supplere omnino illud quod deest, vt ex se patet, dictus hæres tenebitur.

i brixi anus.

l berouus.

m Guido apud Marc. de ord. Tr. 3. p. 2 c. 22. n 1. & 2.

n Mol. Sanc. Men. Mantica, quod bon. de contr. disp. 3 q 17 p n 7 addens Sane esse pro hac opinione in summa c 13. nu 8. & c. 15. nu 46 licet sibi contrarius li. 3 de matr d. 18. n. 24. & Heredem presumi magis dilectũ à Testat. docet Vercelli tr. 8. q mor. 65. à nu 4.

o L. vnum ex fam. § si rem ff. de leg. 1.

p L. apud Iul. § Scio ff de legatis 1.

q L. in testam. ff de reg. iur.

r Fraxin. de sacerd. oblig. sec. 4. § 24. à nu. 2.

f Diana p. 2. tr. 14. ref 17.

t bart. Genin Moneta apud Marchi. de ord tr 3. par 2. c. 22. nu. 9.

Quid

Quid fiet de Decursis non solutis antea pro missis, sed nunc redditis?

86 DVbitabis Duodecimo in hunc modum. Hæres quidam Testatoris, qui legauit centum aureos supra quendam fundum pro Missa quotidiana celebrãdam a Monasterio, per decẽ annos non soluit talem summam, unde nec celebratæ fuere tunc missæ, reddit nunc Monasterio mille aureos, fructus, scilicet, decem annorum præteritorum, poterit ne Monasterium illos retinere?

Respondeo, posse cum onere celebrandi Missas respondentes decem annis; Quod superest, Monasteriis erit. Ratio est, quia fructus legati legatario debentur *u* cum eodem onere, quo legati fuerunt.

u Molin. T. 2. de inst. 208. paragr. 2. aliq.

87 Quid si fuerint legati Sacerdoti Capellano v. grat. talis Ecclesiæ, cum enim hic vnus Sacerdos occupandus sit ad explendam quotidianã Missam, quæ deinceps celebranda erit, ad missas præteritas suplendas nõ sufficiet.

Respondeo. Suppleat per alios, sicuti supplere etiam Monasterium per suos varios Sacerdotes, potuit, quodque superest, Cappellani erit propter eandem rationem modo dictam: per illam enim pinguem eleemosynam præsumitur Testator Capellano, sicut & Monasterio benefacere voluisse.

88 Vnum aduerterem. Nam si redditus, seu eleemosyna legata esset missis adæquate respondens, hoc est, non esset pinguis, seu excedens, tunc non statim præsumere oporteret. Testatorem voluisse capellano gratificari, posset enim tunc dici, solum illum voluisse merum numerum missarum. Quare si eueniret casus prædictus, quando pro missis non celebratis redderetur magna summa, distinguendum esset. Si enim ex circumstantiis colligatur, Capellano voluisse Testatorem gratificari, vt si Capellanus fuisset Testatoris consanguineus, conciuis, pauper, &c. Capellano cum prędicto onere faciendi celebrare missas nondum celebratas competeret illud ius faciendi celebrare. Sed si id nõ colligatur, posset hæres ex se facere supplere per alios. Ratio est, quia in priore casu, quando gratificatus fuit Capellanus, ipse ius videtur habere legati, in posteriore, solum ipse missæ celebrandæ.

Si tale legatum fuit addictum loco, An reddita summa pro præteritis missis requirat omnino, vt missæ celebrentur in loco a Testatore designato, colligetur ex dicendis infra c. 2. §. 1. a n. 5.

Quid fiet si census relictus pro missis pereat?

89 DVbitabis Decimotertio. Si census relictus pro missis pereat in totum (nam si ex parte diminuatur, quomodo recurrendum sit ad Pontificem, supra vidimus) *x* ad quid tenetur Ecclesia?

x Sup. parag. 2. à n. 1

Respondeo, si cum sua culpa, tenetur, vt certum est, resarcire totum damnum, si nulla sua culpa, ad nihil *z* obligatur. Ratio est, quia Ecclesia obligatus propter stipendium, & sub illo Testator eam obligauit: at hoc iam deest; ergo, &c. Sane ita accidit in Beneficio quocumq; quod datur propter Officium, pereunte enim fructu Beneficii, cessat obligatio ad Officium. Nec tunc est recurrendum ad vllum Superiorem si enim periit census, ad quid moderatio petenda erit?

z Praxin. de oblig. sacerd. sec. 4. nu. 27. Idq. plurib. com probat Pasqualigus centur. 4. q. 342.

Quid si non pereat; sed minuatur census, & non possit adiri Pontifex?

90 DVbitabis Decimoquarto. Quid si ita diminuatur census propter aliquod caput ex dictis §. 2. n. 11. vt stipendium fiat euidenter minus infimo iusto, nec hæres suppleat, & Capellanus non possit adire Pontificem?

Respo

Respondeo. Castropalaus, *a* qui non meminit huius decreti de Celebratione missarum, docet quando adiri non potest Ordinarius (dicamus non post Decretum) quando adiri non potest Summus Pontifex, qui stipendium taxet, missasque diminuat, probabile esse, posse capellanum ex se diminuere, seque indemnem seruare; est enim id de iure naturæ, contra quod Decreta hæc Sacræ congregationis non præsumuntur agere. Cæterum monet id moraliter contingere non posse. Dum enim capellaniam voluntarie admisit, illum retinet, Superioremque non adit, sibi imputet, atq; adeo tenetur integre satisfacere.

a Castrop de Sacr. Tr 22.d Vnica de Euch. p. 15 n. 7.

91 Sed certe casus non est tam rarus, vt moraliter contingere non possit, accidit enim sæpe, vt quando capellanus admisit onus, census fuerit sufficiens, deinde sine sua culpa diminuatur; & ex alia parte, siue propter paupertatem, siue propter aliud, non possit adire ad eum, cui licet numerum missarum temperare. Vide tamen id, quod mox notabo num. 96.

Quando census pro missis differtur solui, quid faciendum, dicetur §. 9. num 12.

Quid fiet si census pro Missis relectis augeatur.

92 Dubitabis Decimoquinto. Sic. Reliquit Monasterio Testator domum, vel viridarium, vt ex pretio locationis, vel fructu dicantur missæ: crescunt arbores, crescitque ex concursu populi pretium locationis, sunt ne augendæ missæ:

Respondeo, posito, quod constet noluisse Testatorem pingui redditu benefacere monasterio, nec taxasse Missas modo dicto a nu. 72. sed voluisse ex toto redditu Missas celebrari, aio esse distinguendum. *b* Si enim Viridarii, vel domus locatio crescat ex industria monasterii, quia scilicet arbores plures plantauit, vel officinas domus auxit, vel quid simile, non erit augendus missarum numerus, quia illud augmentum est fructus industriæ monasterii; At si ex natura sua arbores creuerint, vel casu ex frequentia populi crescat domus locatio, tunc augendæ erunt missę. Ratio est, quia voluntas Testatoris est, vt totus fructus rei suæ pro missis expendatur. Adde contrariorum eandem esse rationem, si ergo diminuta locatione, vel fructu, diminuentur & missæ modo supradicto, ergo aucto redditu, & missæ erunt augendæ.

b Fraxin. de obli. Sac. sec. 4. §. 25.

93 Vna potest esse exceptio, quando raro contingit tale augmentum, & aliquando etiam raro fortasse fuit decrementum; tunc enim vnus annus compensatur cum alio, vt mox in simili dicam n. 96.

94 Quid, si, eo tempore, quo augetur talis redditus inueniatur, quod etiam sit auctum stipendium Missæ, poterit ne tunc compensari incrementum redditus cum incremento stipendii? Respondeo. Puto posse cum Rodriquez, *c* quia tunc seruatur æqualitas inter augmentum vtriusque.

c Rodriq T. 4. Summæ c. 12. de Missa n 10.

Quid fiet si augeatur taxa stipendij Missæ.

95 Dubitabis Decimosexto. An si censu pro designatis tot Missis inuariato, crescat taxa stipendij Missę verb. grat. erat medius Iulius, fiat (Episcopo sic disponente, vel communi praxi sic acceptante) vnus integer Iulius, An, inquam, possit diminui numerus Missarum; Respondeo, posse diminui cum authoritate Pontificis, & hanc esse vnam ex causis moderationis Missarum, vidimus supra; & in casu necessitatis idem posse affirmari, *d* quod modo ex Castropalao num. 90. insinuauimus, paritas rationis videtur ostendere, vt scilicet Ecclesia, vel Capellanus se indemnem seruet, neque enim præsumitur Testa-

d bordonus res 25. num. 37. Auersa de Euch. qu 11 sec 18.

Testator in tali necessitate iniuste eos aggrauare voluisse.

96 Illud tamen tum in hoc, tum in casu, de quo num. 89. diximus, noto perlibenter. Si per annos præteritos Ecclesia habuit stipendium pro prædictis maius solito, vt esse consueuit, quando pinguem Capellaniam, vel legatum fundauit Testator, non posse statim diminui missas, prætextu, quod, taxa stipendii creuerit, vel decreuerit census. Ratio est, quia, sicuti antea stetisti commodo tuo, ita tuo incommodo stare nunc debes, defectumque huius anni compensare congruum est cum aliorum annorum excessu, vt modo in simili n. 93. dictum est.

Quare tum hic, tum in dictis n. 91. & 93. iudicio prudentis est decidendum, quando excessus, vel defectus, est tantus, vt merito diminuitio, vel auctio Missarum facienda sit.

Quid si taxa stipendij decrescat?
Vbi
An Religiosus stare debeat taxa facta ab Episcopo?

97 DVbitabis Decimoseptimo. Quid contra fiet si, inuariato dicto censu pro tot determinatis Missis, decrescat taxa stipendii; erat verb. grat. vnus Iulius, nunc fiat medius Iulius, erit ne augendus numerus Missarum?

Respondeo. Si ex circumstantiis constet Testatorem noluisse Ecclesiæ pinguem redditum relinquere, augendum puto. Ratio est, quia tunc in casu huius dubitationis Testator præsumitur velle censum adæquari missis, & missas censui: At si id non constat, & legatum, seu Capellania fundata præsumatur absolute, non puto augendum, quia tunc præsumitur Fundator suo Capellano, vt assolet, benefacere voluisse, posito, quod determinatas missas præscripsit, & nihil aliud explicuit.

98 Sed dum meminimus taxæ stipendii, datur occasio quærendi, Vtrum si Episcopus taxat vnum Iulium verb. g. deberi pro vna Missa, obligetur Religiosus exemptus stare huic taxæ, An potius possit a voluntarie dantibus recipere duos Iulios, posito quod hoc sit stipendium summum, quod currit abstrahendo ab Episcopi legitima taxa. Respondeo. Si voluntarie dentur, tamquam pinguis eleemosyna tam Regularis, quam Sæcularis, potest, quia taxa Episcopi non excludit liberalitatem Fidelium. Difficultas ergo sola consistit quando quis det illud plus tanquam stipendium Missæ, aliter omnino non daturus, in quo casu cum certum sit Sæcularem Sacerdotem debere taxæ a suo Superiori legitime constitutæ se conformare, potest merito dubitari, An id etiam debeat Religiosus exemptus.

99 Dico hanc quæstionem similem esse illi. An Ecclesiastici teneantur stare taxis & metis in pretio rerum, quas Principes sæculares legitime taxant; cum enim Ecclesiastici non sunt Principibus sæcularibus subditi, sicuti exempti non sunt subditi Episcopis. Quoniam ergo cõmunior, e & vera opinio est illos debere stare metis taxatis a Principe, si non directe, certe consequenter ex eo, quod posita tali meta, pretium iustum talis rei non erit indiuisibiliter, nisi iuxta illam metam, vnde si quis plus acciperet, contra iustitiam accipiet, quia sumit vltra debitum rei pretium; ideo etiam in casu nostro, posito, quod Episcopus taxat dandum pro stipendio Missæ, vnum verb. g. Iulium, vnus Iulius erit Missæ indiuisibile stipendium, quare quidquid ex hoc solo titulo accipietur, contra iustitiã erit. In casu enim Missarum, licet non interueniat vera venditio, & emptio, quia esset Simonia, tamẽ vt alibi insinuauimus, proportionaliter ad veram venditionem, vel emptionem, etiam in Missarum casu, discurrere

e Molf. Vasq. bon. aliiq. quos sequitur & citat Castr. t. 1. tr. 3. de legib. d. 3 P. 24. parag. 6 num. 1.

rere

cere debemus. Scio Nauarrum, & Bonacinam *f* negare Ecclesiasticos saltem sub mortali ex vi Principum Sæcularium subdi, vnde idem puto dicturos in casu nostro de stipendio Missæ, sed illis ego propter rationem à nobis modo dictam assentiri non possum. f Bonac. & Nau. c. apud Castrop. l. 1.

An Capellanus teneatur pecuniam expendere ad ornatum Altaris.

100 DVbitabis Decimo-octauo. An Capellanus obligetur tum ad Missas celebrandas, tum ad conquirenda Altaris ornamenta?

Respondeo, si sufficiant redditus tum ad designatas missas, tum ad necessaria Altaris, teneri ad vtrumque. Ad ipsum enim pertinet totū onus Capellaniæ, sicuti onus Beneficij ad Beneficiatum; qui enim sentit commodum, & incommodum sentire debet. At si non sufficiant, distinguendum est. Si capellania est pinguis, ita vt per antecedentes annos supra iustum stipendium missæ aliquid habuerit capellanus, licet nunc hoc superfluum cessauerit, puto teneri. Ratio est, quia de toto Beneficio, seu redditu præsumendum est prouideri debere (quando aliunde prouisum non est) tum Altaris, tum iusto missæ stipendio, computato anno fæcundo cum sterili. Si vero capellania non est, nisi ad iustum Missæ tuæ stipendium, censeo non teneri, quia secus tuis stipendijs militares, quare tunc qua ratione possit quid retineri de stipendio dicam infra §. 5. à nu. 7.

Iustum autem stipendium computare potes in tui fauorem illud, quod forte in tua Ciuitate est medium, sed iustum, si Episcopus illud legitimè, idest indiuisibiliter non taxauerit, tunc enim iuxta hoc, & non iuxta infimum tuas rationes taxare debes. Dixi (in tui fauorem) nam nisi Fundator contrarium expresserit, præsumitur noluisse suum capellanum stipendio infimo, licet iusto, aggrauare voluisse. An hæc præsumptio possit extendi ad concedendum tibi stipendium summum, alijs iudicandum relinquo.

101 Docet Fraxinellus *g* Capellanum non teneri facere restitutionem Missarum, si forte pecuniam expenderit ad ornandum quomodocumque Altare. Sed est distinguendum. Si enim sunt ornamenta necessaria (& quidem necessaria indico, quæ cum decoro Altari conueniunt, vt sunt aliqua congrua paramenta, Mappæ, &c.) Fraxinello assentior; secus, si sint ad ostentationem, his enim cum iactura suarum Missarum Fundatorem non consensisse, putādum est. Illud item eidem docto authori post factum, sed non ante, concedo. Nam si bona fide id iam fecisse, nunc inueniatur Capellanus, non esse obligandum ad Missas de suo supplendas puto, quia ea ornamenta iam denique in Altaris, atque adeo Dei cultum cesserunt, nec mihi persuadere volo in tali bona fide Fundatorem voluisse suum capellanum vrgere, immò non vrgeret capellanum in tali casu, sed ipsam Altare, cui attributa sunt ornamenta, nec, in his, factus est ditior capellanus, sed Altare. g Fraxin. de oblig. Sacer. l. sec. 4. cōcl. 5. parag. 5.

An compensare stipendium Missæ sibi non solutum aliquis possit.

102 DVbitabis Decimonono. In hunc modum. Hæres, vel quilibet curauit, vt Sacerdos, pecunia credita, centum Missas celebraret, quibus celebratis, stipendium ei Hæres non soluit. Post multum tempus idem oblitus præteriti affert centum Iulios eidem Sacerdoti, vt centum Missas celebret, licet ne huic Sacerdoti eos recipere, & quia non habet aliam vim recuperandi stipendium celebratarum Missa-

Missarum, sibi id compensare, non celebrando Missas non postulatas?

h Peyr. t. 3. c. 1. nu. 27.

Respondeo. Posse colligitur ex Peyrino, *h* quatenus docet si Monasterium fecit expensas, ad recuperandum stipendium pro missis iam celebratis, nec eas recuperare alio modo a Petro v.g. qui illas missas petijt, valeat, nisi retinendo partem eleemosynæ, quam forte idem Petrus pro aliis missis celebrandis offerat, posse diminuere has alias Missas, & sibi iuste expensas factas compensare. Ratio esse posset, quia propter iustam compensationem potest sibi resarcire damnum, siue Sacerdos in casu nostro, siue Monasterium in casu Peyrini. Sibi ergo imputet ille, qui stipendium celebratarum non soluit, si postulatas nunc missas non habet.

103 Certe in hac doctrina illud difficile mihi est; nam fac missas celebrandas esse pro anima purgante, vel pro impetranda sanitate alicuius non erit æquum, vt hi patiantur damnum in re tam graui ob delictum debitoris illius, etiam si anima, & infirmus ad eundem debitorem pertineant. In illo igitur solum casu prædictam recompensationem admitterem: quo constaret totum damnum esse solius debitoris, & nullo modo tertii.

§. IV.

Super illud §. primi num. 9. Id vero vt Deinceps, &c.
Vbi reuocantur Priuilegia Religiosorum.

1 QVoniam circa minuendum numerum missarum concessa fuerunt a Summo Pontifice nonnulla Priuilegia, ea hic vniuersa in futurum reuocantur.

Et quia per illud (in futurum) denotari videbatur, non reuocari dicta Priuilegia, quo ad onera suscepta, de præterito; ideo dubitatum fuit An illud (in futurum suscipiendis) intelligeretur de suscipiendis post Priuilegium? Respondit Sacra Congregatio ita esse intelligendum vt vidimus §. 1. num. 36.

a Lezzana t. 3. v. Missa n. 15.

Ex qua responsione declaratur, vt notat ex Bordono Lezzana, *a* hanc reuocationem priuilegiorum esse etiam quo ad onera suscepta ante Decretum, si suscepta fuerint post Priuilegium, non vero esse reuocata, si talia onera fuerunt suscepta ante Priuilegiorum concessionem.

Quæ nam priuilegia hic reuocentur.

2 CIrca quæ dubitabis Primo, quæ nam sint eiusmodi Priuilegia? Respondeo, esse fere sequentia.

b Apud Cõfectum in bulla 7. Iulij secundi.

Primum est Iulii Secundi, & Leonis Decimi. Nam Iulius Secundus concessit *b* Generali minimorum. Sancti francisci de Paula, vt in Visitatione, vel alias, vbi forte inueniret Fratres multarum missarum obligationibus prægrauari, quibus satisfacere non valerent, dispensare posset, vt vnam missam cum nouem Collectis, hoc est, cum nouem Orationibus, celebrãdo, satisfacerent pro nouem obligationibus, perinde ac nouem Missas celebraret, & cum septem Collectis pro septem, & sic infra descendendo, &c. & interim, qui eas missas fundauerant, participes essent omnium bonorum talis Religionis.

c Apud eundem Con fec. in bulla 8. Leonis X.

3 Hæc concessio, quia facta fuit nuncupatim Francisco B'nect tunc Generali, idem Successor obtinuit a Leone *c* Decimo idem Priuilegium vniuersaliter his verbis. *Cum autem Fratribus, pro illorum substentatione, aut alias, deuotionis causa duo baiochi, seu septem quatrini moneta Iulia, pro celebratione vnius Missæ, per Christi fideles communiter dari consueuerit, &c.* & infra: *Nos omnibus Fratribus domorum dicti Ordinis in partibus Alemaniæ & Boemiæ pro tempore existentium, vt de cetero*

perpe-

perpetuis temporibus, in celebratione vnius Missæ, nouem, vel septem commemorationes, ad eorum deuotionem, pro tempore recitatæ, pro septem, vel nouem specialibus, & integralibus Missis, etiam si illæ specialiter de Requiem forent celebrandæ, vel de quibuscumque Sanctis, vel alias quomodocumque, etiam si pro illis recitandis eleemosynam receperint, seu in posterum reciperent, plenè satisfacere valeant concedimus.

4 Hoc priuilegium, licet sit concessum particularibus illis Fratribus Alemanniæ, & Boemiæ, tamen concessum intelligitur, & alijs. Ratio est, quia (vt notat Rodriquez) *d* adest Priuilegium Pontificis, quo priuilegia concessa vni domui Mendicantium, intelliguntur concessa toti Religioni, saltem in simili causa, atque adeo omnibus participantibus in priuilegijs, id quod iterum me dixisse memini lib.1.c.6.§.4. nu.11.

d Rodriq. Tom.1 Reg.55.ar.18. Vide supra lib.1 c.6.§.4. n.11.ex Deluge.

5 Secundum priuilegium est eiusdē Leonis Decimi concessum *e* Minoribus, quod sic habet. *Cum sicut accepimus, contingat sæpius, vt Fideles ipsi plures Missas per eosdem Fratres celebrandas, elargita eis aliqua eleemosyna, committant, & in aliquibus regionibus in eleemosynam celebrationis vnius Missæ certa pecuniæ quantitas valde parua, & tenuis dari consueuit, adeo quod uos ad eleemosynam, quæ singulariter à pluribus elargitur, tot Missas, quot sunt largientes pro singulis celebrare non ualeatis.* Et infra. *Nos uobis, ac pro tempore existentibus Fratribus, quod celebrando unam missam dumtaxat, si eleemosyna æquiualens unius Iulii non elargitur, etiam si duas, tres, aut quattuor, uel plures missas celebraturi, occasioni diuersarum, uel plurium eleemosynarum huiusmodi, essetis, & in dicta celebranda missa pro omnibus, qui dictis missis in eleemosynam usque ad summā huiusmodi contribuerint, uel contribuent in futurum, commemorationem in genere faciendo, in hanc conscientiarum uestrarum puritati satisfactum fore, & esse indulgemus.*

e Apud Confec in Bulla 7 Leon. X. & meminit Rodriq. T.1 q reg.43.at.17.

6 Tertium priuilegium est *f* concessum Monasterio S. Benedicti Vallisoletani per Nicolaum Francum Nuncium Sixti IV. in hanc formam. *Reuerendissime Pater. Supplicatur Paternitati uestræ Reuerendissimæ, ut Fratres quascumque eleemosynas, uel quæcumque legata pro perpetuis Capellaniis, uel alias libere, & licitè possint recipere, & retinere sine prædicto onere, &c. Fiat ut petitur. Nicolaus Francus Legatus.*

f Apud Rod in Bullario in Bullis Sixti IV bulla 44.

7 Quartum priuilegium *g* est Martini V. concessum Patrib. D. Hieronymi in Hispania, quod per extensum conscriptum ego nondum videre potui: in quo conceditur, quod illi non teneantur dicere, pro qualibet Capellania, vltra quattuor missas in qualibet hebdomada, etiam si earum Fundatores, & Institutores dicti ordinauerint quotidie missam celebrari: & quod idem Papa dixit, hanc esse amplam satisfactionem per has quattuor missa. Addit Portella hæc verba. *Ego quo ad cōcessionem hanc non dubito quin fuerit facta, sed non consulo, quod fiat, immò, quod non publicetur sæcularibus ab periculum pusillorum.*

g Portell. v. Missæ n.2.

h Idem ibid.

Hæc priuilegia & si quæ alia fortasse fuissent, reuocauit in hoc Decreto Sacra congregatio.

An prædicta Priuilegia legitime concesserit Summus Pontifex.

8 AT vero, qua nam ratione Pontifex hæc priuilegia concedere tunc potuit in præiudicium eorum, qui elemosynas obtulerunt; profectò pontifex Dominus non est bonorum fidelium, vt possit ed iis suo arbitratu disponere, & Religiosis applicare.

Nihilhominus; si recte attendas ad prædicta priuilegia, nihil incongruum concessum a Sancta Sede fuisse reperis, id quod növt âtiquiores

i aliqui defendunt, & quidem frigidè, sed noua, faciliore que via, discurrendo per singula, sic explico.

i Apud Roder. To. 1. quæst Reg. 43. ar. 17. paragr. Tertia conclusio, & Peyrinum tom. 1. in conf. stit decimam Leonis X. nu. 1.

9 Primum priuilegium Leonis X. relatum nu. 3. (quod idem est cum relato nu. 2.) concedit, vt quandoquidem duos baiocchos dari, post stipendio vnius Missæ, ibi consuetum erat, concedit, inquam, vt per vnam Missam sub nouem commemorationibus celebratam satisfieret pro nouem, & per septem, pro septem, &c. Iam, ini rationem ad quantam summam ascendat ea pecunia nouies repetita. Certe baiocchi duo nouies replicati sunt baiocchi decem, & octo, hoc est, duo Iulij Romani minus duobus baiocchis. Decreuit ergo, seu potius declarauit Pontifex illud stipendium duorum baiocchorum fuisse irrationabile, taxauitque pro singulis Missis in illis regionibus assignados esse decem, & octo baiocchos, quod certe ibi, & in ea ætate, quando erat magna Sacerdotum penuria, non erat durum stipendium, quandoquidem nunc in tanta Sacerdotum, multitudine, vt supra diximus, l solet esse diebus feriatis vnus Iulius, seu argenteus, hoc est baiocchi decem, & in diebus festis, duplicati, hoc est baiocchi viginti. Addo, & expensas vini, ceræ, paramentorum, Ministri, & similium, quæ modo infra dicendo §. 5. à n. 7. extra stipendium, conseri absolutè, possunt.

l Supra c. 1. paragr. 1 num. 2.

10 Quid autem ex facto computo consequitur certè illud, quod stipendio sic iuste à Pontifice taxato, poterunt deinceps Patres illi vna Missa satisfacere pro nouem exiguis stipendijs, quæ vnita ascendunt ad iustum, pro vt supra m a nobis ex probabilissima sententia resolutū est. Nihil igitur Pontifex de bonis Fidelium disposuit, sed declarauit iustum stipendium vnius Missæ, ibi, esse duos Iulios minus duobus baiocchis.

m paragr. 3. nu. 5.

11 Secundum priuilegium relatum num. 5. concessit vt pro multis offerentibus exiguam eleemosynam, quæ pertingeret vsque ad Iulium, vna Missa applicaretur. Vides etiam hic nihil aliud fecisse Pontificem, nisi declarasse iustum stipendium Missæ manualis esse vnum Iulium.

n Collector in cōp. Mend tit. Miss. 3. paragr. 14. apud Rodriq T. 1. quæst. reg. 43 art. 17.

Non est igitur audiendus Collector n Priuilegiorum Mendicantium, qui non valens id alio modo explicare, asseruit, hanc concessionem fuisse subreptitiam, nulliusque valoris, prout multi viri famosi Theologi, & iurisperiti responderunt: non est, inquam, audiendus, sicut & nec alij, similes explicationes afferentes, siquidem modo dicto iustitia concessionis cognosci facile potest.

12 Tertium Priuilegium allatum num. 6. quod est Legati Pontificis, si potes prædicta, vel alia interpretatione defendere, bene est. Secus, concedere Legatum suæ potestatis limites excessisse (licet bona fide) non est inconueniens.

13 Quartum Priuilegium concedit pro qualibet Capellania quotidianę missę, celebrari missas quattuor in hebdommada. Id quod ideo concessisse Pontificem mihi credibile est, quia Capellaniç illæ tenues erant, & exiguæ; reduxit igitur ad rationabile stipendium, vt scilicet, de perditis forte Capellaniæ redditibus, auctis rerum pretiis, &c. fieret iusta missarum reductio, id quod decernere ad Sanctam Sedem pertinere, nunc explicitè declarauit §. 1. nu. 7. Sacra Congregatio.

Duo priuilegia concessa post hæc Decreta de celebratione Missarum.

14 DVbitabis Secundo. An post hæc Decreta sit aliquod Priuilegium de hac re concessum Regularibus.

Respondeo, esse duo; Nam Primo Vrbanus VIII. anno sequenti post euulgata dicta decreta idest 13. Iulij 1626. concessit Procuratori Generali

rali *o* Minimorum, vt legata Missarum perpetua exigua, & oneri annexa imparia ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanę (quę vnciis circiter viginti Siculis respondent) pro qualibet Missa quotidiana, reducerentur. Vides Summum Pontificem nequaquam liberè disponere de Fidelium bonis, sed solum concedere, vt taxentur Missæ ad rationem iusti stipendii. o Peyr. t. 2. const. 5 Vrbani VIII Mar. de ord. tr 3. p. 2. c. 20. nu. 7.

15 Secundò idem Vrbanus VIII. 6. Augusti 1639. approbando Constitutiones fratrum Minorum concessit, *p* vt ii, in primo eorum capitulo, Missas, quas haberent annuas quotidianas, reducerent ad rationem sexaginta scutorum annuorum. Quod priuilegium eandem habet explicationem. Neque te offendat modo quinquaginta, modo sexaginta audire stipendia enim hæc, ad modum pretii rerum, habent Medium, Infimum & Summum. p Lez. v. Missa n. 31.

16 Sed petet quis, An his duobus Priuilegiis fruantur alii Religiosi participantes in Priuilegiis.

Concedit Marchinus. *q* Negat Lezzana. *r* Ille, ob rationem vniuersalem, quod participantes communicant in Priuilegiis concessis, & concedendis. Hic, quia hæc non esse Priuilegia, sed reductiones particulares, quas Pontifex ad petitionem particularium fecit, quæ certe aliis non communicantur. Secus, quando Pontifex concedit v. g. vni Conuentui alienationem alicuius boni immobilis, concederet omnibus participantibus. Adde quod iam amplius hi Religiosi non tenerentur adire Pontificem ob reductionem Missarum, cum ipsi possint facere, & tamen praxis est in contrarium. q Marc. d. nu. 7. r Le. dicto n. 31.

17 Sententia concedens est probabilior quo ad concessionem allatam n. 15. Ratio est, quia illa Priuilegium est, non vero reductio, nam non reducit ipse Pontifex, sed dat facultatem reducendi, & quidem per Diploma approbans constitutiones Fratrum, id quod satis ostendit esse concessionem vniuersalem. Ad id, quod additur. Respondeo Primo, esto propter reductiones Missarum quotidianarum illi non obligarentur ad Pontificem confugere; obligarentur tamen propter alias reductiones non quotidianas, & quādo reductio instat, vt fiat extra Capitulum Sed Respondeo Secundo, concessionem solum loqui de reductione facienda in primo capitulo, & non amplius, quare si occurrat facienda alia reductio post illud capitulum, certè ad Sanctam Sedem erit recurrendum.

§. V.

Super illud §. primi num. 10. Ac similiter, &c.

Vbi

Prohibetur, ne Sacerdos, retenta parte eleemosynæ, Missam alteri celebrandam committat.

1 Sacerdos cum receperit à Fideli argenteum integrum, vt Missam pro illo celebret, dat argenteum medium Petro similiter Sacerdoti, vt sui loco satisfaciat; medium vero sibi retinet, potest ne id licitè efficere? Decernit Sacra Congregatio supra §. 1. numero 10. non posse.

2 Et quia dubitatum fuit; An saltem possent Rectores Ecclesiæ aliquid sibi retinere pro expensis necessariis, vino, cera, Hostia, Paramentis, & similibus. Respondit ibidem num. 36. posse Rectores Ecclesiæ pauperis, non vero eius, quæ sufficientes habet redditus, aduertique ne plus iusto excedant hæ expensæ, & nihilominus, his deductis, curandum esse tot celebrari Missas, quot fuere præscriptæ ab offerentibus eleemosynam.

3 Rursus fuit dubitatum, An beneficiatus, qui potest per alium celebrare, teneatur huic alii dare stipendium ad rationem Beneficij. Respondit n.37. satis esse, si det eleemosynam congruam secundum morem Regionis, si aliud in fundatione cautum non fuerit.

4 Denique. An ille, cui datur stipendium manuale maius solito pro Missa, debeat totum dare alteri, cui forte illam celebrandam committit. Respondit ibidem n.38. debere totum dare.

5 Vides discrimen? Id quod concessum est Beneficiato habenti forte pingues redditus pro onere Missarum, negatur recipienti eleemosynam manualem pro Missis. Et quidem merito, nam huic Fideles totam eleemosynam dant pro ipsa Missa; ibi Fundatores dant etiam pro ipsa commodiore substentatione Beneficiati, vt alacrius seruiat, &c.

a Peyrin. const.9. Vrbani VIII. par.4

b bord. res. 26 n. 28

6 Queres: recipiens eleemosynam manualem, si non seruet hoc Decretum, peccat ne mortaliter? Respondeo cum Peyrino, *a* alios affirmare, quia tam subtilis districtio Sacræ Congregationis in re tam graui, id eam serio intendisse, demonstrat. *b* Alios negare quia in Decreto huius rei nulla adsunt verba indicatia culpam mortalem, & ex alio capite nulli tunc fit iniuria, non Sacerdoti celebranti, quia stipendium minus voluntarie, vt supponimus, acceptat; non petenti Missam, iam enim illa pro ipso celebratur.

An alii, præter Rectores Ecclesiæ, possint retinere expensas pro vino, cera, Ministro, paramentis? &c.

7 SEd adhuc dubitabis Primo. An sicuti Rectori Ecclesiæ pauperis conceditur, posse retinere prædictas expensas, ita possit Sacerdos legatarius, qui non sit Rector Sacerdos, v. g. cui relictum fuit annuum legatum pro celebrandis tot Missis, potest ne exposcere aliquid plus, vt faciat dictas expensas?

c Marc. de ord. tr. 4. p. 2. c. 18. n. 20

8 Idem quæritur in eleemosynis manualibus: potest ne exposcere Sacerdos aliquid plus (sed rationabile) quo satisfaciat Ministro inseruienti, vel insumat pro cera vino, &c.

9 Respondeo vtrumque posse *c* iuxta dicta nu.2. quia nemo cogitur insumere de suo in gratiam alterius, id tamen non consulerem diuiti, quia sapit indignam auaritiam. Confirmatur Responsio, quia merito alicubi, taxantur hæ expensę separatim ab ipsius Missæ stipendio, vt vidimus supra.

An Capellanus, vel legatarius pinguis retinere possit partem stipendii?

d Delugo de Euc. d. 21. sect. 2. nu. 30. Aloys. Ricc. in dec. p. 2. decis. 219 n. 1. citant, Sotum Nauarr. Belam.

10 DVbitabis Secundo, An quod concessum est num. 3. Beneficiato, concedatur capellano, vel legatario pingui? Respondeo affirmatiuè, *d* modo det iustum stipendium alteri, licet enim Sacra congregatio meminerit solius Beneficiati, cum eadem sit ratio, includuntur ceteri similes: siue sint principales, siue subrogati, quia *subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur* modo non sit eleemosyna manualis, vt ibidem dictum est.

e Supra c. 1. parag. 1. nu. 2. & parag. 2. nu. 15.

11 Rogas, Quantum est hoc iustum stipendium? Quantum lex Diœcesana taxauit, quod apud nos esse fere vnum Iulium pro vna Missa feriata, & circiter duplicatum pro festiua supra diximus. *e* Quod si alicubi taxatum non fuerit, illud erit iustū, quod fuerit communi consuetudine introductum, in quo casu (sicuti accidit in terum pretiis non taxatis) erit reperire summum, medium, infimum, & Beneficiatus non obligabitur, in prædicto casu, nisi infimum dare, iam enim hoc iustum stipendium est.

An

An quilibet alius possit alteri committere Missam, retenta parte stipendij?

12 DVbitabis Tertio. An in aliquo tandem casu id alicui Sacerdoti liceat in manualibus eleemosynis?

Respondeo, quamuis id absolutè Congregatio neget, vt vidimus n.4. adhuctamen tres Exceptiones, seu Declarationes admitti debent.

Prima est. Si alicubi hoc Decretum non sit acceptatum, quæ est communis doctrina in legibus positiuis. Id, quod hic innuere volui, quia Marchinus *f* ait se audiuisse, in multis Italiæ locis, & Romæ, in multis Collegiatis, hoc Decretum, quo ad hanc partem, non seruari. f March. de ord tr. 3. p. 2. c. 32. n. 8. fin.

13 Secunda. *Si* ego Sacerdos recepi liberaliter a Petro pro vna missa vnum verb. grat. aureum, pingue scilicet stipendium, si Petrus dedit præcise, & simpliciter pro Missa, ita vt liberalitas exercita fuerit, in fauorem, vt ita dicam, Missæ, ipsiusque obsequium, certe non *g* possem dare alteri Sacerdoti celebraturo pro eodem Petro vnum Iulium, iustum scilicet stipendium, quodque superest, mihi retinere: at si fuit, ex liberalitate, circa meam personam, quia sum illius amicus, vel quia sum pauper, &c. vtique possem. *h* Ratio est, quia in priori casu stipendium fuit pro Missa, quod stipendium integrum debet dari ex Sacra Congregatione, in posteriore, non fuit pro Missa, sed pro alio titulo. g Dian. p. 2. tr. 14. res. 12. h Aloys. Ric in decis. p. 3. decis 219. nu. 3.

14 Tertia. Si Sacerdos, cui ego committo Missam celebrandam, sit expresse contentus modica parte, etiam infra infimum stipendium, meliore parte mihi relicta, in rigore possum *i* modicam illam partem ei dare. Ratio est, quia, sicuti potest mihi talis Sacerdos gratificari, dicendo pro mea commissione Missam sine vllo stipendio, neque id prohibuit vnquam Congregatio, quia id est mera liberalitas Sacerdotis, ita & potest mihi gratificari, condonando partem, quæ est adhuc partialis liberalitas. i Aloys. Ricc. ibid. fine.

15 Dixi (in rigore) nam sunt duo omnino Scopuli timendi. Alter: ne Sacerdos ille metu, vel alio simili affectu ducatur ad id: quasi timet, ne inueniat in posterum eleemosynas pro Missis, nisi nunc condonet partem, tamtunc non esset ex liberalitate. Alter, ne tali modo in periculum incidas sordidæ negotiationis.

16 Denique, quod hactenus diximus, tum de prohibitione, tum de eius exceptionibus, puto probabile esse, extendi etiam ad Parochos, seu ad Collectores Missarum; qui plura stipendia congregant, & deinde inter Sacerdotes stipendiarios distribuunt. Ratio est, quia quamuis hi non suscipiant onus dicendi missas, vnde videantur *l* saltem pro labore colligendi, & distribuendi posse sibi aliquid retinere, nihilominus quia adhuc hæc eleemosyna datur pro Missis, debet, secundum hoc Decretum, integrè dari Missam celebranti, nisi adsit, vt dictum est, aliqua ex dictis tribus exceptionibus. l Suar. de Sacr. dub. 86 sec. 3. §. Hac vero occasione.

Sed certe, quia Decretum hoc solum dirigitur ad Sacerdotes ibi *Prohibet Sacerdoti, ne parte Eleemosynæ retenta, &c.* non audeo condemnare eiusmodi Collectores, & Sacristas (etiam si sint Sacerdotes, sed non vt talibus assignetur eleemosyna, hoc est, vt ipsi Missas celebrent, sed vt celebrandas eas curent) si moderatam pro labore mercedem ex datis pro Missa suscipiant. Ratio est, quia cum prohibitio sit odiosa, est restringenda ad solum expresse prohibitos, prohibiti autem sunt solum Sacerdotes, quibus eleemosyna datur pro Missis, quæ ab ipsis sint celebrandæ. Ceteri ergo seruent id, ad quod obligantur iure naturæ.

Ad idem reducitur, si quis, cum sit procurator, vt centum v. gr. missæ celebrentur, quæ missæ in hac Vrbe solent dici, exempli grat. pro ducentis Iuliis, si quis, inquam, per industriam suam mittat, seu eat ad aliā Vrbem, vbi intra expostulatum tempus, dicantur pro centum Iuliis; puto enim non esse improbabile posse talem procuratorem retinere sibi alios centum. Ratio est, quia sumi potest paritas a seruo, qui per extraordinariam industriam (nam ad ordinariam, & moralem obligatur ex ipso famulatu) per suum laborem emit res minoris, quam valeant communiter in foro: potest enim retinere, quod superest, vtpote fructum suæ industriæ, pari ergo modo in casu nostro.

Illud tamen perdiligenter in nostro casu notandum est, id non posse fieri, quando ex circūstantiis animaduerteretur dantem eleemosynam non voluisse solum ipsum Missarum numerum, sed voluisse benefacere loci Sacerdotibus, vel honorare Ecclesiam, vel quid simile, vt ex se patet.

§. VI.

Super illud §. primi n. 11. Præterea, ne in Ecclesiis, &c. Vbi præcipitur, vt Mobilia relicta pro Missis perpetuis, quam primum inuestiantur in bonis immobilibus fructiferis.

LIcet hoc Decretum primo aspectu videatur explicatione non indigere, inuoluit tamen difficultates non contemnendas.

An Decretum hoc loquatur de nondum acceptatis?

1 DVbitabis enim Primo. An si cui Ecclesiæ relinquatur aliquod mobile, pro onere missæ perpetuæ, sed nondum Ecclesia acceptauit, obligentur Ecclesiæ Rectores talem inuestituram, seu applicationem exequi.

Respondeo, non obligari, quia si nondum Ecclesia acceptauit, cum suum non sit, de illo disponere non potest. Illud autem ex Regulis vniuersalibus supponas, eum qui causam dat irrationabilem, ne acceptetur, iuxta damnum, quod facit, peccare, & ad restitutionem teneri.

Quod nam mobile inuestiendum sit;

2 DVbitabis Secundo, de quo nam mobili hic agatur; Respondeo, de omni, qualis *a* est pecunia, argentum, aureum, suppellex, &c. quæ relicta sint pro onere perpetuo missarum.

a Barbos. de appel. verborum v. bona nu. 5.

3 Quod si Testator magnam summam pecuniæ pro missis relinquat nec explicet, an intendat relinquere pro perpetuis, An pro temporaneis, idest simul eodem tempore dicendis, puto intelligi regulariter de *b* perpetuis, atque adeo prædictam summam debere conuerti in annuos redditus, & inuestiendam ad præscriptum huius decreti. Ratio est quia communiter non solet legari magna summa, nisi pro Anniuersariis perpetuis. Dico (communiter) nam si legatum factum fuerit a Principe, aut valde diuite, cum hi soleant magnam pecuniæ vim legare pro celebrandis simul multis missis, pro his erit tunc pecunia distribuenda, semper habendo præ oculis Testatoris mentem, quæ ex circumstantiis, verbis Testamenti, & similibus est diligenter inuestiganda.

b bonac. de contr. disp. 13. q. 17. p. 7. nu. 6. §. ex quo sequitur.

Quando nam vrget onus celebrandi Missas in hoc casu?

4 DVbitabis Tertio, quando nam incipiat obligatio celebrandi, statim ne post Depositum pecuniæ, an post acceptationem Ecclesiæ, an post factam inuestituram? Respondeo post *c* Inuestituram. Ratio est, quia tunc incipit stipendium, ergo tunc & onus, quod propter

c Marc. de ord tr. 3. p. 2. c. 15 nu 28. paragr. Quæres quinto.

propter culpam alicuius, res differtur, is delinquet, & restitutioni erit obnoxius.

In quo nam bono immobili debet eiusmodi mobile inuestiri?

5 DVbitabis Quarto. Eccuius conditionis esse debeat bonum Immobile, vt huic Decreto, per inuestituram in illud, satisfiat; Potest nimirum talis pecunia implicari, Primo in emendo aliquo prædio, domo, horto, pomario, molendino, vinea, vel simili.

Secundo, in emendo aliquo censu, seu annuo redditu perpetuo.

Tertio in extinguendo proprium censum, quo fortè grauetur talis Ecclesia, quæ onus perpetuum missarum susceptura est.

Quarto in soluendo residuum pretij, alicuius prædij, quod eadem Ecclesia, non dato toto pretio, forte emerat;

Quinto, in redimendo aliquod prædium, quod eadem Ecclesia forte vendiderat, pacto inito cum ementibus, vt obligarentur, reddito ab Ecclesia pretio retrouendere.

Sexto, imponendo censum super propria Ecclesiæ.

Septimo, in fabricanda parte Conuentus.

6 Hæc fuse persequi pertinet ad Iurisperitos: pro nostro tamen instituto spectante forum conscientiæ, Dico, in aliquibus ex primis quinque modis certum, in omnibus iisdem quinque probabile saltem esse, quod possit. Ratio vniuersalis est, quia ex verbis, & intentione Decreti nihil aliud requiritur, nisi vt pecunia illa, seu bonum mobile, fiat immobile, idest perpetuum, & fructiferum, vt sic substineri valeat onus perpetuæ missæ. At si pecunia implicetur aliquo ex his prædictis quinq; modis, id sufficienter habetur. Ergo, &c.

In sexto, & septimo modo non posse, mox patebit, nam discurre breuiter per singulos.

7 Quo ad Primum, non videtur esse difficultas, immo id maximè intenditur; vt nimirum possideatur ab Ecclesia bonum immobile, qualia supponimus esse ea, quæ ibi numerauimus, saltem quo ad intentum Sacræ Congregationis vnde annui fructus percipi soleant.

8 Quo ad Secundum. Ius census, seu ius annui redditus perpetui immobile bonum est, *d* & frugiferum: est enim perpetuum, & fructus reddit, quibus sufficienter, vt in humanis, & non minus, quam in alio immobili fundo, prouideatur perpetuitati Missarum. d barbos de appel. verb. v. immobilia nu. 1.

9 Quo ad Tertium, dum extinguitur censuS, quem Ecclesia super sua bona aliis debet, quasi acquirit illum redditum annuum perpetuum pro se, quo acquisito, sustinere iam potest onus Missæ. Cauendum tamen est, ne Ecclesia etiam post extinctum censum, vel sit insufficiens, vel prudenter timeatur fore negligens ad nouum onus, quod suscipit.

Non sic, si quis inuestit dictam pecuniam super bona immobilia suæmet Ecclesiæ exempta a simili censu, quia tunc nihil de nouo acquirit ipsa Ecclesia, vnde fructus habeat, ad onus missæ sustinendum, nam propterea non posse *e* sic dictam pecuniam inuestiri puto. e Le. ex bordono v. Missa nu. 37.

10 Quo ad Quartum, dum soluitur residuum illud pretij pro prædio, perinde est, ac si pars prædij nondum empta, nunc ematur: iam ergo satis pecunia in immobili bono implicatur.

11 Quo ad Quintum, quod est magis contrauersum, inde probatur, quia quemadmodum in prædictis quatuor casibus, ita in hoc quinto, satis pecunia inuestitur in re immobili, hoc est, in illo prædio, quod de nouo redit ad Ecclesiam, quodque iam fructus reddit, quo pacto satis impletur mens Sacræ Congregationis. Quare non

videtur Marchinus *f* consequenter loqui, dum concedit per prædictus quattuor modos satisfieri menti Congregationis, non vero per hunc quintum;

f Marc. de ord Tr. 3 p. 2 c. 15 n. 28 Paragraf Quarto ergo prima.

Dices cum eodem Marchino; potest occurrere, vt anteriores creditores, quorum hypotheca non remansit extincta per venditionem subsecutam; sed rem venditam associauit, semper agere valeant contra prædium retroemptum, & illud euincere, atque adeo posset amitti legatum.

g Sacra Rota apud Farin T. 2 dec. 565

Confirmatur, quia Sacra Rota *g* propter hoc fundamentum in simili quadam quæstione reiecit hunc quintum modum.

15 Respondeo, aduertendo prius, quod in omnibus inuestituris, semper, præ oculis haberi debet, immobile, in quo pecunia applicatur, non debere esse iam aliis hypothecis, seu obligationibus affectum, vt sit periculum, quod ab aliquo euincantur cum damno legati. Quis enim legitimè implicabit pecuniam in emendo prædio, in quod vxor verb. grat. habet ius suarum dotium, vel quid simile; certe hoc esset pecuniam perdere, non implicare. Hoc posito Dico non esse mirum, quod, si in illo prædio retrouendito sint anteriores Creditores, non possit in soli inuestiri pecunia, quia instat periculum dictum, iam ergo, si non sint eiusmodi anteriores, poterit; atque adeo stat nostra doctrina, quod ex vi retrouenditionis, possit. Ceterum, & in hoc quinto, & in aliis præcedentibus modis semper similia pericula à diligente negotiatore cauenda sunt.

14 Ad confirmationem Respondeo Sacram Rotam ideo in illa decisione hunc quintum modum reiecisse, quia contra prędium retrouenditum timebantur, & fortasse aderant anteriores, non autem ex vi contractus retrouenditionis, vt dictum est.

h Bordon in Conc. Reg. 16 § 25 n. 34.

Quo ad Sextum dictum est obiter n. 9.

Quo ad Septimum dico non esse audiendum doctiss. Bordonum *h* docentem, dictam pecuniam posse implicari in fabricanda parte Conuentus, vel in alia re simili non faciente actu fructus. Ratio est iam dicta quia sic nō implicaretur eo modo, quo requirit Sacra Congregatio, hoc est, vt possit ex eius fructu onus Missarum sustineri.

Denique aduerte non solum bona immobilia, in quæ dicta pecunia erit implicata, si contingat authoritate Pontificis alienari, debere eius pretium in alia immobilia inuestiri toties, quoties; sed etiam si contingat alienari cum eadem facultate bonum immobile verb. grat. Fundum, Molendinum, domum, &c. relicta a Testatoribus, vt cum eorum fructibus sustineantur onera perpetua Missarum. Ratio non solum ducitur ex eo, quod hæc sunt bona Ecclesiastica immobilia, atque adeo eorum pretium immobile reputatur, & consequenter id super aliquod bonum stabile venit inuestiendum: sed etiam quia dum Sacra Congregatio ita disponit de immobilibus emptis pecunia addicta illis Missis: multo magis id disponere videtur, (& quidem sub iisdem pœnis) de similibus immobilibus relictis pro dictis perpetuis Missis.

Quantum extendatur illud (quam primum inuestiendi.)

15 DVbitabis Quinto. Quantum siue hæres, siue quicumque alius, ad quem pertinere contigerit, expectare, sine scrupulo, poterit, ad dictam pecuniam inuestiendam?

Respondeo, etiam si multum expectet, quando non inuenitur modus vtilis inuestiendi ad præscriptum Testatoris, non peccat: quia illud (quāprimum) intelligitur, Quāprimum prudēti, & vtili negotiatione poterit.

At si

At si expectetur ex mera negligentia, tunc erit culpa, quando infert graue damnum Testatori, cum is scilicet per executoris negligentiam fundatarum Missarum suffragijs defraudatur. Non est tamen id metaphysicè expendendum, sed moraliter, vt ea cura adhibeatur, eoque tempore fiat, quo similia grauia negotia fieri communiter solent, quod potius arbitrio prudentis, quam certa regula definiri valet.

Quantum extendatur illud statim pecunia deponatur: *Et quid significet illud* Aedem Sacram.

QVod intra triduum fit, fieri statim, habemus in iure 1 poterit ergo talis depositio fieri intra triduum; & merito, nam si maiorem celeritatem vellemus, nimis strictè leges, quæ debent esse humanæ fragilitati accommodatæ, interpretaremur. 1 L. fin. C de errore Aduo. & l fin. C de Iudicijs.

Aedis sacræ nomine puto intelligi locum forte in tali Monasterio, vel Ecclesia destinatum ad hæc similia deposita grauia conseruanda; qui, si non sit, iam monet Sacra Congregatio, vt deponatur apud personam idoneam. Cum autem ea loquatur sub illa disiunctione *Vel*, puto, etiam si adesset talis Aedes sacra, te posse apud personam idoneam conseruare, etiam si eiusmodi persona esset proprij Monasterij; dummodo sine fuco, & fallacia secura iudicaretur pecunia, quod scilicet in alios vsus non consumeretur. Ratio est, quia iam satis superque finis a lege intentus haberetur.

Quid intelligatur per illud (pro Missis perpetuis.)

16 DVbitabis Sexto. An pecunia relicta non pro missis dicendis in perpetuum, sed in longum tempus verb. gr. pro quadraginta, vel quinquaginta, vel centum annis, ex vi huius Decreti, sit, modo dicto, inuestienda?

Respondeo negatiuè. l Ratio est, quia illud *Perpetuum* significat propriè m tempus non habens certum finem, esto aliquando tempus centum annorum, immo infra centum annos, dicatur etiam perpetuum. In legibus autem benignior semper interpretatio est facienda, vt quanto minus possumus libertatem lædere concedamus. Possunt tamen ex alio capite astringi executores, vel legatarij ad inuestiendum, vt scilicet talem pecuniam fructuosè inuestiant, quo securius dictum onus à Successoribus pro suo tempore impleatur. l Lezzan. v Missa nu. 37. Bordon. in cons. Reg. ref 25. n. 36. m L. Iurisperit. ff. de excusat. tut.

§. VII.

Super illud §. primi nu. 12. Ad hac Sacra Congregatio, &c. Vbi Præcipitur ne suscipiantur onera perpetua sine licentia.

1 PRæcipit Sacra Congregatio sæcularibus Sacerdotibus sub Interdicto ingressus Ecclesiæ, & Religiosis sub priuatione, & inhabilitate ad Officia, priuationeque vocis actiuæ, & passiuæ, ipso facto, incurrendis, ne suscipiant onera perpetua Missarum, sine licentia in scriptis, & gratis concedenda ab Episcopo, seu Vicario Generali, vel Generali, seu Prouinciali.

2 Et quia dubitatum fuit, an hæc prohibitio dirigeretur non solum ad Rectores Ecclesiarum, sed etiam ad priuatos Sacerdotes, si quando illis tale quid relinquatur. Respondit nu. 44. etiam ad hos dirigi.

Notandum est autem illud (onera perpetua) nam propterea rectè quidam recentior aduertit Capellaniam amouibilem non includi in hac prohibitione.

Ad quos nam dirigatur prohibitio suscipiendi onera perpetua sine licentia?

3 SEd adhuc dubitabis Primo quos nam comprehendat dicta clausula? Occurrit enim non raro, vt testator committat hæredibus, vel alteris cuilibet, vt eligant Sacerdotem, qui celebret missas ad intentionem ipsius Testatoris: quo Sacerdote mortuo, eligant alium, & sic in perpetuum: Dubitabis ergo, an dicti hæredes, vt acceptent hoc onus eligendi Sacerdotem, qui se obliget ad dicendas missas, indigeant licentia Episcopi?

4 Respondeo, non indigere. Ratio est, quia in hoc casu, nec hæres, nec alter, (quantumuis Rector Ecclesiæ fortasse sit) suscipit onus Missarum, sed curam procurandi, vt alter sub annuo stupendio, veluti sub manuali eleemosyna se obliget ad Missas, de qua cura præsens Decretum non loquitur.

An pœnæ his latæ requirant sententiam declaratoriam.

5 DVbitabis Secundo. Cum pœnæ relatæ num. 1. incurrantur ipso facto, & absque alia declaratione, an adhuc necessaria sit sententia declaratoria criminis, hoc est, sententia Iudicis legitimè pronunciantis transgressorem recepisse onus perpetuum sine licentia?

6 Respondeo. Communis doctrina a est, quod aliquæ pœnę impositę ipso facto in legibus non indigeant eiusmodi sententia. Tales sine dubio censentur ab omnibus pœnę Excommunicationis, Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ipso facto latę: aliquę vero indigeant, quales sine dubio item sunt pœnę Mortis, Amissionis bonorum, Exilij; in quibus etiam si dicat lex, quod transgressor ipso facto, & absque alia declaratione in illas incurrat, licet ex vi talis clausulę non sit necessaria sententia declaratoria pœnę, hoc est, sententia, quę pronunciet talem Transgressorem incidisse in dictas pęnas necessaria est nihilominus sententia declaratoria criminis, hoc est, sententia, quæ pronunciet talem transgressorem incidisse in tale crimen, ad quod eæ pœnæ eo ipso consequuntur, cur autem ita sit in his, & non in illis. Respondet Sancez loco citato, se non inuenire adæquatam rationem, sed solum, quia ita vsu receptum est.

a lege Tho. sanc. 30 La[illegible] de legiu. Tr. 4 c. i 5. n. 5. al. of quæ ibi citatos.

Inhabilitas autem ad beneficia, & inhabilitas ad suffragium ferendum ipso facto lata, vtrum sint ex diligentibus sententia declaratoria criminis, an non est controuersum; probabile tamen censet Sancez b indigere, vt videre facile est apud ipsum.

b Sanch. loc. cit. n. b

Ex his, in casu nostro, distinguendum omnino est, vel enim dubitatio pręsens procedit de Sacerdotibus sęcularibus, contra quos fulminatur pœna Interdicti ingressus in Ecclesiam, & tunc Dico, hanc non indigere sententia declaratoria crimini, sed statim tales Transgressores se tamquam interdictos abstinere debere ab eiusmodi ingressu. Ratio est, quia Interdictum, vt modo diximus, numeratur inter pœnas, quę tali sententia non indigent. Vel dubitatio procedit de Religiosi, quibus imponitur pœna inhabilitatis ad officia, & priuationis vocis actiuę, & passiuę: & tunc Dico hanc, in opinione satis probabili, indigere, ac propterea ante sententiam non obligari Transgressorem Religiosum se tanquam inhabilem, & priuatum gerere. Ratio est, quia inhabilitas ad officia, & priuatio vocis actiuę, & passiuę, vel idem sunt cum inhabilitate ad Beneficia, & ad suffragia ferenda, vel perinde se habent, ac illa, quę, (vt nu. 6. diximus ex probabili sententia) talem sententiam declaratoriam requirunt.

Quis

Quis possit absoluere in prædictis.

9 Dubitabis Tertio. Quis possit absoluere has pœnas, si forte in illas aliquis incurrerit?

Respondeo; si hæ pœne essent Summo Pontifici reseruatæ; rursus, si incurrerentur propter delictum adulterio grauius, esset aliqua difficultas; nunc vero facilis est responsio, posse *e* nimirum absolui, vel ab Ordinario, vel a Superiore Regulari respectiuè ad suos subditos. Ratio est, quia cum non sint reseruatæ, semper Ordinarij, & Prælati intelliguntur esse in suo iure valendi eas remittere, quando incurruntur ob crimina minus grauia, quam sit adulterium, ex declaratione Alexandri Tertij c. At si Clerici §. De adulterio; at certè adulterio minus graue est hoc, de quo agimus. e Lezan. T. 1. c. 10. n. 34. & 35.

An licentia hæc valida sit sine scriptura.

10 Dubitabis Tertio. De validitate licentiæ, quæ hic requiritur, si forte habeatur, tantum oretenus.

Respondeo adhuc tunc fore validam. Ratio est, quia illud, quod habetur in Decreto (*cum licentia in scriptis concedenda*) notat modum, non conditionem, & quidem adiectum actui perfecto, quoniam ergo tunc non vitiatur actus, vt alibi vidimus, *d* nec vitiabitur hæc licentia, si scriptura deficiat. Quod autem scriptura, hic, vt modus, non vt conditio, requiratur, si aliunde non pateret, inde probatur; Quia forma expressa in mandato, quando non pertinet ad essentiam actus, non habet *e* rationem conditionis, sed modi actum non vitiantis: At scriptura non pertinet ad substantiam licentiæ, vt ex se patet; ergo, &c. d Supr. li. 1. c 4 pagr. 4. nu 40. e Sanch. lib. 3. de matr disp. 13. n. 2.

An sit valida si non sit gratis concessa.

11 Dubitabis Quarto. Quid si licentia concedatur pretio mediante.

Respondeo licentiam esse validam, quamuis illicitè datam. Ratio est eadem, quia illud, quod est in Decreto (*cum licentia gratis concedenda*) significat modum, non conditionem, vt modo de voce (*in scriptis*) dictum est.

12 Certè (vt id, hac occasione, obiter, dicam) quando in concessionibus Indulgentiarum ponit Pontifex esse gratis publicandas ab Ordinariis; si talis clausula ponatur solum enuntiatiuè, & solum notans id, quod iure debetur, nimirum has gratis esse sine pretio concedendas, valida erit Indulgentia, etiam si aliquid ab Ordinario recipiatur. At si ponatur clausula inualidans in hunc fere modum; *ne aliquid recipiatur alioqui indulgentia sit nulla*; nulla erit, si quid recipiatur. Ratio vtriusque dicti est, *f* quia ibi notatur modus tantummodo; hic, clausula illa clarè inualidans habet vim conditionis, vnde, nisi fiat iuxta dictam clausulam, inualidans erit concessio. Redeo ad nostra. f Sanch. ibid. n. 8.

An validè suscipiat onus perpetuum Missandi, qui sine licentia suscipit.

13 Dubitabis Quinto. An si quis, esto delinquat, (de quo mox §. 8. nu. 18.) validè tamen onus perpetuum contrahat, si sine licentia illud admittit.

Respondeo. Clausula Decreti hæc est. *Neque in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum sine licentia*. Si ergo hæc clausula est irritans, inualidè contrahet, si solum est prohibens, sane contrahet valet. Id ergo quærendum nobis est.

14 Suarez, quem Theologi *g* fere omnes sequuntur, docet, ex eo solum, quod lex prohibeat actum, non censeri actum nullum in conscientia, si fiat contra talem legem; sed si Legislator velit nullitatem g Suar. Sanc. Mol. Salas alijque apud Castrop. t. 1. t. 3. de leg. disp. 2. p. 8.

talis

talis actus, debet in lege verbis id explicantibus disponere.

h baldus. Tiraqu. alijq. apud castr. loc. cit. Contra, Iurisperiti *h* fere omnes, communiter, docent, statim atq; lex prohibet actum, censeri illum nullum reddere, vel b. grat. si ferretur lex in hunc modum. *Ne quis quidpiam hoc anno mutuum det*. Theologi affirmant, quod nisi in tali lege addatur clausula irritans in hunc, vel similem modum (*quod si dederit, nullus sit talis mutui contractus*) erit validus talis mutui contractus, esto annullari per sententiam possit a Iudice.

At Iurisperiti asserunt, siue addatur, siue non clausula irritans, semper fore irritum, & inualidum eiusmodi contractum.

Ratio Iurisperitorum est, quia nihil prorsus, contra voluntatem Superioris, potest voluntatis inferioris. Ratio Theologorum est, quia prohibere, & irritare sunt omninò distincta, prius enim edicit, ne fiat, posterius vero, ne valeat actus. Et sic non valet consequentia, lex prohibuit, ergo lex irritauit. Sane Ecclesia olim prohibuit matrimonia clandestina, non tamen erant irrita, vt ex Tridentino *i* constat.

i Trid sess. 24. cap. 1 de refor. matr. Hæc sententia sine dubio est recipienda, & ad rationem Iurisperitorum respondendum, facientem contra legem solum prohibentem, non contrarie voluntati Superioris quoad valorem actus, sed solum quoad actus prohibitionem, vnde inhoneste, seu illicitè faciet, non vero inualidè. Nec obstat lex non dubium C. de legibus, quia illam satis bene interpretantur Castropalaus, *l* alijque.

l Castrop. loc. cit. 16 His ergo positis, iam ad resolutionem casus nostri facilis patet via. Cum enim Decreti nostri clausula sit solum prohibens, esto delinquat, qui sine licentia dictum onus suscipit, valide tamen suscipit, poteritque nihilominus talis susceptio a Superiore annullari, quia hic susceptionis actus non est incapax irritationis, vt ex prędictis Doctoribus latius colligi potest.

An peccetur mortaliter ab eo, qui sine licentia tale onus admittit.

17 DVbitabis Sexto. An mortaliter peccet is, qui Missandi perpetuum onus suscipit sine licentia? Dico id exposcere altiorem tractationem. Cum enim hęc Decreta sint leges Ecclesiasticæ, imponantque in hac clausula pœnas dictas nu. 1. videndum est, An quando eiusmodi leges prædictas pœnas imponunt obligent, non solum ad ipsas pœnas, sed etiam ad culpam, id quod in §. sequenti commodius præstabimus.

§. VIII.

Occasione prædictæ Clausulæ, Quærimus. Quando lex Ecclesiastica imponit pœnam, an obliget etiam ad culpam?

1 POena, quæ in his legibus solet apponi, vel est spiritualis, vel temporalis; de quibus, qua ratione sint signa obligationis mortalis, separatim est, claritatis gratia, differendum.

Pœna Spiritualis.

2 CErtum est Primo, obligari fideles ad mortale, quoties lex Ecclesiastica aliquid præcipit sub pœna peccati mortalis. Huc reducuntur verba his æquiualentia, vt cum quid iubetur *in virtute Sanctæ Obedientiæ, sub obtestatione diuini Iudicij, sub indignatione Apostolorum Petri, & Pauli, sub pœna maledictionis Dei, sub stricto Dei iudicio, in virtute Iurisiurandi, vel voti facti, & similium*. Vsus enim iam obtinuit, vt hæc verba indicent intentionem Superioris obligandi sub mortali, comprobatque communis Doctorum *a* sententia.

a Apud Valent. p. 2. d. 7. q. 5. d. 6. §. 3. Verb. Tertium signum est.

3 Certum

3 Certum est Secundo, obligari item sub mortali quando lex præcipit s. sub pœna Excommunicationis maioris latæ sententiæ. Ratio est, quia hæc, vtpote omnium grauissima pœna, non incurritur, atque adeo nec imponitur, nisi propter peccatū mortale, nā ideo dicere aliqui solēt, quod pęna dictę Excōmunicationis, vel peccatū mortale supponit, vel inducit.

4 Hæc sunt certa. Dubium autem est. An pœna lata, vel ferenda Suspensionis, vel Interdicti, vel Irregularitatis, vel pœna maioris Excommunicationis ferendæ, sint signa obligationis mortalis. Non meminimus Excommunicationis minoris, quia hæc non esse signum mortalis obligationis, cum soleat pro peccato veniali incurri, omnes communiter concedunt.

5 Et quidem in hoc triplex est sententia. Prima *b* distinguit, aitque pęnam Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ipso facto incurrendā esse signum obligationis mortalis; at pęnam Excommunicationis ferendæ, & propter paritatem pęnā Suspensionis, Interdicti, Irregularitatis ferendā non item. Ratio est, quia quando imponuntur ipso facto, sunt grauissimę at quando imponuntur ferendæ, cum requirant vlteriorem admonitionem, ad hoc vt incurrantur, non censentur tam graues, & propterea nec sufficiens signum obligationis mortalis.

6 Secunda sententia *c* nihil distinguens, docet omnes has pœnas spirituales, siue latas, siuè ferēdas signa esse per se vt quod sub illis pręcipitur sit pręstandum sub reatu culpæ mortalis. Ratio est, quia per se (nisi aliud ex mente legislatoris, vel aliunde colligatur) hę pęnę sunt grauissimę vtpote spirituales, quare conijciendum est (inquit) obligare sub mortali.

7 Tertia sententia *d* nihil item distinguens tenet omnes prædictas nu. 4 pęnas, siuè ipso facto latas, siuè ferēdas, siuè ipsā excommunicationem ferendam, nō esse signum mortalis obligationis. Hæc igitur tertia sētentia, exceptis verbis expresse vel æquiualenter mortalem obligationē notantibus, vt diximus n. 2. & excepta pœna Excōmunicationis latæ sententię vt n. 3. diximus, & excepta legitima accedtione praxique fidelium, de qua infra n. 17. nūquam cognoscit obligationem mortalem ex eo quod dictę vel similes pęnę, siuè latę, quę ferendę legi Ecclesiasticæ adiungātur. Ratio Valentiæ *e* est quia hæ pęnæ, etiam ipso facto, latæ possunt incurri propter peccatū veniale. Imò Irregularitas incurritur interdū absque vllo peccato, ergo quādo imponūtur, nō statim possumus conijcere imponi propter mortale. Adde in odiosis mitiorem esse interpretationē faciendā, & in dubio obligationis ab omnibus ferè concedi, standū esse pro libertate atq; adeo obligationē esse accipiendā de veniali. Cum igitur hæ pęnæ possint explicari, quoad afferāt culpam venialem, vel mortalem, dicendum erit, iuxta benigniorem interpretationem, & pro libertate, solum afferre venialem.

8 Hanc tertiam sententiam libens sequens, præsertim quia Valentia loc. cit. contra Io: Medinam, *Quamquam* (ait) *has etiā pęnas Suspensionis, Interdicti, & Irregularitatis Io: Medina in tractatu de ieiunio non satis, vt patet, considerate dixit, esse iudicium obligationis sub mortali.*

9 Hęc Valentia. Qui sanè dum ibidem dixit ex pœnis spiritualem solam Excōmunicationem latæ sententię esse signum grauis obligationis, videtur cōsequēter exclusisse a signo obligationis mortalis omnes similes pœnas v. g. Depositionis, Degradationis, Priuationis Ecclesiasticę sepulturę &c. & quidem merito. Ratio est, quia priuatio sepulturæ, imponitur etiā pro nulla culpa (id quod immerito negat Castropalaus) g vt quando in interdicto locali, etiam illi, qui non dederunt interdicto causam, non pos-

b Castropal. To. 1. tr. 3. de leg. d. 1. pa. 15. a n. 3. alios citans.

c Sancez in dec. li. 6 c 4. a n. 47. citans Suarum.

d Val. 1. 2. d. 7. q. 6. p. 9 verbo Quare si signum citatq. Nauar. Castrum Cac. Quo ad susp Azor p. 1 li. 5. c. 6. que. 5. Quo ad irregul Si. in claui li. 3. c. 7. n. 25

Consentit in multis Salon 22. q. 2. 77. ar. 1. contr 8 n. 8 Quoad a l ex con ferendam dictus Val. loc cit Castro. loc cita colligitur ex cit. San. lib 2 in decal c 31 n. 4. innc to n 26 prob. fuse Th Hurtad p. a rel mortal. Tr. 8. a n. 727. & ex Cast quoad Irreg. Suspensionem. & Interdictum ipso facto docet Verticelli. t. 8. q mor. 29 n. 6.

possunt gaudere Ecclesiastica sepultura. Pœnæ vero Depositionis, & Degradationis videntur impositæ pro foro externo, non vero pro foro [i]terno, id, quod mihi persuadeo, ex duabus coniucturis Primo, quia hæ pęnæ non nisi secundum allegata, & probata extorquentur. Secundo quia si Irregularitas, ex modo dictis, non est signum mortale, cum tamen afferat impedimentum ad Ordinum susceptionem, vel executionem, nec erit Depositio, & Degradatio, quæ supra dictum impedimentum, nihil aliud adducunt, nisi extrinsecas quasdam demonstrationes solitas in Depositione, & Degradatione exhiberi; quæ nihil pertinent ad forum conscientiæ.

Pœna Temporalis.

10 SEd iam quæramus de pœnis temporalibus, ac quas reducimus pœnam inhabilitatis ac officia, vel beneficia, priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, & si quæ similes sunt aliæ? quamuis enim hæ corporales pœnæ nequaquam sint, certè temporales propriè sunt, non spirituales.

11 Præmitto legem pœnalem in vniuersum duplicem esse, idest pure pœnalem, & mixtam. Prior est illa, in qua sola pœna apparet, & nulla iussio v. g. *Qui noctu arma portat, subeat pœnam carceris. Triremium exilii.* Vel *si quis arma portat, subeat pœnam carceris, &c.* Posterior est ea, in qua, præter pœnam, apparet iussio, siue implicite, siuè explicitè v. g. sic. *Iubemus, ne quis arma noctu deferat sub pœnam Carceris*. Vbi apparet expressa iussio. Vel sic. *Ne quis arma ferat sub pœna carceris, &c.* Vbi implicitè, seu in actu exercito in illo actu imperandi *(Ne ferat)* adest præceptio. Hoc posito, triplex est sententia, siuè sermo sit de Ecclesiasticis, siue de legibus ciuilibus, nam propter paritem rationis de vtraque simul agunt Doctores.

h Sotus tol. Azor. alijque citati a Sā. ii. 6. in Dec. c. 4. n. 59.

12 Prima sententia docet, *h* omnes leges pœnales siuè puras, siue mixtas in materia, & in pœna graui temporali obligare Transgressores ad mortale, quando de contraria expressa Legislatoris mente non constat; Ratio præcipua est, quia de natura legis, & præcepti est inducere obligationem. Ergo non solum ad pœnam, sed etiam ac copulam grauem.

i Sanc. ib. nu. 6 Castrop. pa[u]um differens T. 1. tr. 3. de leg. d. 1. p. 15. n. 8. vt etiam Vasquez p. 2 disp. 159. c. 2. & 3.

Adde quod pœna supponit culpam, secus pęna iniuste infligeretur, nulla, vel non proportionata culpa præcedente; quare si lex ad grauem pęnam obligabat, supponitur grauem præcessisse culpam.

13 Secundo sententia distinguit, *i* aitque legem pœnalem puram non inducere vllius culpæ obligationem, mixtam veru inducere. Ratio quo ad pœnalem puram, est quia lex non operatur vltra intentionem Legislatoris. Cum ergo, in pœna pura, clare appareat, Legislatorem ad solam pœnam velle obligare, si quidem solius pœnæ, nulla iussione addita, meminit, consequentur dicendum erit ad solam culpam obligare voluisse. Ratio præcipua, quo ad mixtam, est, quia, in hac, duo inueniunt, Pœna, & Præceptum: cum igitur præceptum adsit, & appositio pœnæ non diminuat vim peæcepti, sed potius augeat, remanebit præceptum in suo vigore, atque aceo ad culpam, iuxta materiæ grauitatem, obligabit.

l Val. p. 2 d. 7. q. 5. p. 6. §. 3. v Alter. signum, Villalo. in sum t. 1. tr. 2. dub. 22 n. 6. citans Nauar. aliosque apud Dian. 1. par. tr. de legib. res. 20. probabileme; fatentur Azor p. 1. lib. 5. c. 16 q. 5. Fill. to. 2. tr. 21. c. 11 num. 418. & 420. alijque.

1[4] Tertia sententia, quam libens amplector, asserit vniuersaliter nullam legem pœnalem, siue putam, siuè mixtam in quacumque pœna temporali quantunmuis graui obligari in conscientia ad culpā, sed solum ac sustinuendam pœnam. Ratio potissima allata a Valentia est, quia quod ad legislatores sæculas, cum ipsi rarissime; ne dicam nunquam, soleant obligare in conscientia, certe si se exprese non explicant, sed solum

dum pœnam, licet additio etiam imperio, exprimant; iudicabimus illos, morte suo, in conscientia, non obligare, & verè nihil aliud intendisse, nisi id, quod exprimunt, nempe pœnam? Quo ad Ecclesiasticos vero, cum illi e contra soleant se explicare, quando in conscientia obligare volunt, apponendo, vel pœnam Excommunicationis latæ, vel verba clare significantia obligationem ad mortale, colligimus prudenter, quando non sic se explicant, sed solum explicant penam, quod ad illam solum obligare, & non ad culpam, velint.

15 Adde quod odia sunt restringenda, & quod iuuat tot leges humanas diminuere, ne tanta præceptorum multitudine sub mortali obligantium, Hebtæ's peiores, vt ex Augustino loquitur S. Thomas, efficiamur *In quibus quidem* (verba sunt S. Thomæ *m*) *legibus humanis etiam Augustinus n ait esse moderationem attendendam, ne conuersatio fidelium onerosa reddatur*, & paulos post reprehendit eos, *Qui Religionem nostrā seruilibus permunt oneribus, adeo vt tolerabilior sit conditio Iudæorum, qui legalibus sarcinis non humanis præsumptionibus subijciuntur.*

m S. th. par. 2. q 107. art 4. in cor.
n S. Aguft. Epist. 119 c 10. in edit. ven. 1570.

16 Ad rationem primæ sententiæ allatam n. 12. Respondetur de natura legis esse inducere obligationem, sed eam, quam, ex verbis, & ex circumstantijs prudenter conijcimus, nimirum, siue ad culpam, sint, interdum ad solam pœnam.

Ad id, quod additur. Respondeo omnem pœnam supponere culpam materialem, seu iuridicam, hoc est transgressionem legis, non vero semper supponere culpam theologicam, seu in conscientia, Et sane communis est *o* doctrina, posse legem obligare solum ad pœnam; nulla ratione intendendo obligare ab verā culpam exemplumque solet afferri de Regulis Fratrū Prædicatorū obligantibus ad pęnam non vero ad culpam.

o Sancez in Dec. lib. 6. c. 4. num. 13. Castr. 1. tr. 3. de leg. disp. 1. p 14. n. 5. § Ad quartum.

17 Ad rationem secūdæ sententiæ allatam nu. 13 quatenus est contra nos, Respondetur negando appositionem pœnæ non diminuere vim præcepti; nam quando fertur præceptum cum appositione pęnæ, ipsa vis præcepti restringitur ad solam penā, quando vero fit præceptum absolutè, cum non sit vnde restringitur, obligat ad totum, ad quod se extendit vis præcepti, adeoque in materia graui grauiter; atque ita esse ex communi consuetudine, vsuque fidelium testantur *p* Doctores. Vnde nec negamus, quod etiam quando additur pæna, si lex sub illa pęna a communi existimatione, Fideliumque vsu acceptetur, vt obligans sub mortali, idque certo constet *q* (nam in dubio pro libertate) sub mortali obligabit, *r* cuius ratio est, tum quia optima legum interpres *s* est consuetudo, tum quia ipsa consuetudo legitima vim *t* haret legis, tum quia Legislatores expresse, vel tacite volunt ita communitatem obligare, sicuti ipsa communitas pro maiori saltē sui parte, lib re (non autem per ignorantiam, vel coacte) vult ad aliquid obligari. Atque id videre est in ieiunijs ecclesiasticis, in abstinentia a carnibus, *u* certis diebus, in auditione Missæ, diebus festis, in annua confessione, & communione Paschali, & similia, quorum grauis obligatio, etiam si colligi ex alio capite non posset, certè eo communi existimatione, & consuetudine recepta, esset colligenda. Responsiones ad alia minus principales rationes aduersariorum facile inueniens apud citatos.

p Val. loc cit mox citando p. 6. §. 3. Verbo sextum p ręceptum Castr. t 1. tr 3. de leg d 1 p 9. n. 3.
q Suar. de Sacra. li. 8. sec. 1 paragra. Hęc. ref. Hurtad de Euch d. 2. d f 3.
r Val p 2. d. 7. q 5. p. 6. §. Quintum signum.
s L. si de interpr. ff. de legib c. Cum di lect. de consuetu.
t L. Diuturna ff. de legib. S. h. p. 2 t q. 97. ar. 2.
u Val. loc. cit. paragr. Quintum signum.

Ex dictis deducitur, An peccet mortaliter Sacerdos acceptans sine licentia onus Missæ perpetuam.

18 ID tunc facile est decernere. Recole autē idē Sacra Congregatione prohiberi sub pena ipso facto Interdicti, Inhabilitatis ad officia, & priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, Iam qui tenent

nent pœnas eiusmodi positas in legibus esse signũ mortalis obligationis consequenter tenent eiusmodi Sacerdotem peccare mortaliter. Qui vero illud negant, negant & hoc, esto prædictis pœnis subiacea, quod vtrumq; esse probabile, & tutum, ex rationibus, & authoribus pro vtraque sententia allatis, nequaquam videtur n gandum.

§. IX.

Super illud § primi n. 3. Eleemosynas vero Manuales.

Vbi præcipitur, ne Sacerdotes eleemosynas pro Missis recipiant, nisi pro antea promissis satisfecerint.

1 SAcerdos obligauit se ad celebrãdas tot Missas stipẽdio iusto recepto, quibus nõdũ celebr tis, eidem sponte offertur alia eleemosyna pro aliis Missis, potest ne recipere, seque obligare ad Missas eo pretextu, quod vel has, vel illas, quando commode poterit, satisfaciet.

Decernit sacra Congregatio n. 13. non posse, nisi quando infra modicũ tempus poterit satisfacere vt eadẽ Sacra Congregatio explicat n. 40.

2 Et quia dubitatum fuit, An id sine exceptione intelligatur. Respondit n. 43. adesse exceptionem vnam, nimirum, quando expresse ad dilationem consentiunt ii, qui Missas exposcunt.

3 Iterum dubitatum fuit: An rectores Ecclesiæ magnæ deuotionis possint eleemosinas recipere pro Missis, quibus non nisi post longum tempus satisfacere valeant; possint, inquam, ex eo capite, ne scilicet cultus diuinus, deuotio, & concursu populi minuatur; respondit ibidem, non posse sine expressa voluntate offerentium eleemosinas.

Quantum importet illud (modicum tempus?)

4 DVbitabis insuper primò, quale est huiusmodi modicum tempus quod differre Sacerdoti licet Missas, accepto stipendio, promissas quando non adest pactum, & conuentio, vt nunc, seu in tali determinato hic celebrentur.

Respondeo. Alii docent arbitrio prudentis, iuxta Missarum numerũ necessitatem illas petentium, similesq; circumstantias id esse decernendum; sicuti dicidunt communiter Doctores *a* in illa verba Iurisconsulti *b Si intra modicum tempus dederit, pœnã uitabit.* Alii *c* licere docere docent nouis Missarum oneribus se grauare, si intra mensem possit quis se veteribus deonerare. Ali *d* idem tempus extendunt ad duos menses. Alii *e* denique ad tres. Omnes probabiliter, nisi tamen ex circumstantiis obligatur a postulantibus Missas maiorem celeritatem requiri, iuxta mox dicenda n. 8. Ratio autẽ eiusmodi probabilitatis est, quia hoc iudicari communiter solet modicum tempus, & colligitur ex c. præsentium *f* Vbi absens a sua Ecclesia per duos mẽses, causa ægritudinis, nõ dicitur desuisse, & ex Tridentino, *g* vbi Canonicis, & similibus per duos, Episcopis per tres menses conceditur posse a suis Ecclesiis abesse. Scio Peyrum *g* modicum tempus hic intelligere spatiũ trium annorum; sed profectò ei acquiescere non possum.

a Lehe Menoc h de arb lapic. l. 3. cent. 1. c. 8. nu 10. ad fin. b L. Si cùm dies, de recep arb. c Marcu de ord. et 3 p 2 c 31 n. 5. d Lege Rip in l. Si insula. nu. 36. ff de verb signific. e Ledesma, & Villal. cit. & approbati a Deiugode Eu. d. 31. sect. 2. n. 34. f c. Præsentium 7. q 1. g Trid. sess. 23. de reform. c. 1. & sess. 24. de refor c. 12. h Peyr. in decl. Constit. 9. Vrban. VIII ad 10.

An Missa celebranda pro Excommunicato vitando differri possit?

5 DVbitabis secũdò. Si Sacerdos obligaretur ex stipendio celebrare aliquot Missas pro Petro, v. g. & accideret, Petrum nunc fieri

excommunicatum non toleratum, recte ne faceret Sacerdos, si differret dictas missas, donec Petrus absolueretur, ad tempus scilicet habile, quo poterit dicto fructu missæ Petrus gaudere?

Respondeo, recte facturum puto, nisi quid expresse conuentum sit, sic enim vtiliter Sacerdos geret negotium Petri. At Sacerdotem ad differendum non obligo, quia debitor quando non est ex pacto præfixum tempus soluendi, soluere, quando vult, potest, nec tenetur expectare tempus, quo vtilior esset creditori solutio. Adde Petrum posse se conterere, & sic ex dictis supra *i* fieri probabiliter aptum ad lucrandum missę fructum. Quare si is contritionem negligat, sibi imputet, non Sacerdoti non expectanti. i Supra lib. 1. c. 2. §. 4. n. 6.

De pœnis Missas intra modicum tempus non satisfacientium.

6 Dubitabis Tertio, qui his manuales eleemosynas suscipiunt, nec missas postulatas infra debitum tempus celebrant, quam nam pœnam incurrunt?

Respondeo, nullam incurrere explicuit supra ipsa Sacra Congregatio §. 1. nu. 41.

7 Id autem est ex vi huius Decreti, nam ceterum, Dico Primo eum, qui missas, accepta stipe, promissas diù sine legitima causa differt, peccare *l* mortaliter. Ratio est, quia etiam sic peccat, qui, nulla legitima excusant causa, soluere differt cetera similia debita. Adde, & damnum, quod differens affert siuè Animæ purganti, si sint missæ offerendæ pro Satisfactione Defuncti, siue cuicumque Fideli; si is beneficia nunc necessaria, vt salutem infirmi, excarcerationem amici, vel simile quid, per fructum Impetrationis, expectat. l Fag. Bonac beg. alijq cit à Marc. de ordine Tr. 3. p. 2. c. 31 n 1 quib. Adde Delugo de Euch. d. 21. sec. 2. nu. 45.

8 Potest tamen hic regulariter loquendo, sicuti in ceteris debitis, inueniri paruitas materiæ, vnde, & tunc solum venialiter peccaretur; Paruitas autem, vel potest esse in paucitate missarum, vt si de vna, vel altera missa agatur, vel in exigua temporis dilatione, &c. Rursus paruitas, & grauitas in hac re non est pensanda quo ad damnum spirituale, sed quo ad ipsum tantummodo temporale, vt mox dicam n. 18. in simili.

9 Dices. Si quis missa a te postulata nunc indigeat propter grauem v.g. filii ægritudinem, si differas etiam vnam Missam, etiam per vnum, vel alterum diem, mortuo scilicet infirmo graue damnum infers, quia fortasse, per missam illam, filij vitā Pater impetrasset, ergo peccas mortaliter. Respondeo ideo a nobis dictum esse (regulariter) & sane idem euenit, in solutione cuiuscumque debiti; nam regulariter illam modico differre tempore non est mortale, quia parum pro nihilo reputatur: si ea modica dilatio sit causa grauis damni in creditore, mortale erit. Est tamen notandum facilius in dilatione debitorum temporalium cognosci posse damnum creditori secu um, quam in re nostra, quia in nostra re nescimus, quid, posita etiam missa, emolumenti sperati habuisset ille, qui missam petiit; quare prudenti iudicio ad hoc deliberandum opus est. Simile esset, si quis acceptaret stipendium pro dicendis missis in Altari priuilegiato, & illas celebraret alibi, nam pensandum est detrimentum, quod Animæ purganti præsumitur ipse fecisse.

10 Dico Secundo eūdem Sacerdotem, qui modo dicto differt, obligari *m* ad restitutionem. Ratio est, quia tunc peccatur contra Iustitiam. m bonac. alijque apud Marchinum de ord. tr. 3 p. 2. c. 31. nu 2.

11 Rogas, quantum restituere tenetur? potest enim hic duplex considerati iniustitia. Primo, quod iniustè retineatur stipendium missæ Secundo, quod iniustè inferatur graue damnum missam exposcenti. Pone,

verbi gratia, quod vna Missa celebranda erat ad obtinendam sententiā Iudicis circa litem de mille aureis; ecquid restituere oportebit, vnum ne argenteum dumtaxat, an vero etiā quanti valebat spes de vincenda fortasse per Missam lite, quam iam perdidisse supponimus?

Respondeo, teneri restituere vnum tantum argenteum. Ratio est, quia quamuis peccauerit; tamen in communi hominum existimatione, non videtur fideles expostulantes Missas ad aliud onus Sacerdotes obligare, nec Sacerdotes ad aliud onus se obstringere; nisi ad hoc, vt, ni Sacrum dicant, reddant stipendium receptum. Et quidem merito, nam Impetratio, seu spes Impetrationis, & similia bona spiritualia, cum sint inæstimabilia, sub pretium temporale cadere non possunt, adeoque de illis contrahere sub obligatione illa restituendi Fideles non præsumuntur. Nī propterea doctores *n* de hac re disserentes, dum absolute sine mentione alterius docent debere reddi eleemosynam, videntur docere non habendum esse respectum ad illud aliud damnum spirituale. Facit quod mox dicam n. 18.

n bonac. Rodriq. Homob. Nauarr. Fraxinell. loc. cit.

Quando nam obligatur quis Missas celebrare, si differtur solutio stipendij.

12 HVc præsens quæstio commode reuocatur, licet nonnulla etiam, quæ ad idem facere possunt, dicenda a nobis sint infra c. 3. §. 3.

Dubitabis ergo Quarto in hunc modum. Ecclesia, seu Monasterium debet missam quotidianā ex legato, seu Cappellania titulo oneroso, hoc est, ex acceptato reddit u annuo ad hunc finem. Accidit autem, vt siue Heredes, siue ij, ad quos pertinet censum soluere, non sint solliciti ad soluendum obligatur ne Ecclesia antequā pecuniā exigat missas celebrare?

Respondeo. Si facta morali diligentia (ad quam faciendam certe obligo Ecclesiam, posito, quod acceptauit) certa moraliter spes adest recuperandi nō multo post tempore pecuniā, obligatur. Ratio est, quia Ecclesia iam contraxit onus, & acceptauit, vt suppono; & ex alio capite tales exactiones in communi hominum conuictu semper pro solent esse difficiles, nec propterea cessum ab illis acceptandis, vel putamus ad nihil ex illis obligari. Quod si non sit talis spes, vel certe iudicio prudentis, post multum notabile tempus, tunc posse Ecclesiam, seu Capellanum celebrationem Missarum diserte probabile puto, quia non est æquum, laborante me, alium gratis meis laboribus gaudere. Idem censeo, si adsit aliqua spes dubia, vel etiam probabilis, sed non sit mortaliter certum, quia ob incertum stipendium non tenemur subire certum onus. *o* Hinc si ratione belli, vel pestis non sit spes, vt soluantur consueti redditus Capellaniæ, non tenetur ad missas Capellanus: immo si spe talis redditus bona fide missas aliquot celebrauit, potest deinde etiam post multos annos, quando forte solui redditus incipient, dictas missas cum præsenti censu compensare, quia nemo cogitur suis stipēdiis militare. Quando talis dilatio census ea per aliquot annos est, vnde inde tota simul summa habeatur a Capellano, quid faciendum sit, diximus, *§. 3. n. 86.*

o Palud. in 4. dist. 15 q. 1. ar. 1. Sotus lib. 10 de Iustit. q. 5 art. 3. Turrecremat. c. Clericus d. 91. Azor. T. 1. lib. 10 c. 3. q. 9.

13 Porro si testator assignat nunc initio anni v. g. censum annuum, vel prædium, cuius fructus habebitur in fine anni, obligabitur ne Ecclesia, vel Sacerdos, qui tale legatum acceptauit missas celebrare initio anni, an poterit in anni finem, seu post exactum annum, habita nimirum iam pecuniam, missas celebrandas differre?

Respondeo. Puto initio anni, nisi aliud explicitè, vel implicitè conuentum fuerit. Ratio est, quia, vt modo dixi, iam in hoc casu est certa

spes

spes stipendiis,& ex alia parte,acceptato iam a te censu tibi incumbit satisfare more communi hominum,vt dictum est; & rarò in seruitiis personalibus prius soluitur tota saltem pecunia,quam adhibeatur seruitium cùm videamus passim artifices prius operari, & famulos seruire,& postea eis mercedē reddi.Certè si nunc mense Ianuarii tibi detur possessio, v.g.Episcopatus cuius emolumenta constant in annuo censu,qui prouenit, vel ex prædiis, vel ex decimis, vel similibus colligendis in fine anni, nonne nunc ab ipso initio anni Ecclesiæ seruies, tuæq; Diæcesis curę vacabis? ita sanè a die collationis *p* vel saltem sine controuersia a die possessionis, *q* quia posito quod sis Episcopus, tibi illa onera incumbunt: pari igitur modo videtur esse in quolibet alio beneficio,capellania,seu onere acceptato Missarum,nō sic in eleemosyna manuali, quia cum sit incertū, an illa habiturus sis, cùmq; nondum illam acceptaueris, iure expectas, donec illa tibi tribuatur. Quod si promittas nunc missā celebrare pro futuro stipendio, tunc non est mirum, quod nunc celebrare tenetis,quia accedit expressa conuentio.

p Nauar. de orat.c. 27.n.19.
q Flam.Parisius lib. 1 de resign.q.9.nu. 15.ex more curiæ.

14 Vnum aduerto,posse afferri disparitatē inter Beneficiatum,vel Capellanum,& inter merum legatarium Missarum; nam Beneficiatus, vel Capellanus,vt dictum est de Episcopo,acceptat totum onus beneficii,vel Capellaniæ,& cōsequenter tenetur ex nūc onus missæ satisfacere, quod est titulo beneficii, vel Capellaniæ annexum: at legatario solum incūbit onus merū Missarū,quod, quia non obligatur explere,nisi propter eleemosynā & non propter titulum, videtur æquiparari accipienti eleemosynam manualē,atq;adeo(saluo meliore iudicio)posse expectare,ad missas satisfaciendas, donec habeat eleemosynā legati, & quam vis legatū acceptauerit,videtur posse se tueri, (nisi aliud implicitè,vel explicitè fuerit conuentum cum legante,quod est facillimum,quando acceptant huiusmodi legata desiderata Sacerdotes) dicendo se acceptauisse pro suo tempore. Adde, multum rationabile esse, quod ea, quæ debet quis pro alimentis alicuius, debeat soluere anticipatè; ad substentationem enim meam non debeo expectare finem anni. At stipendium hoc, de quo loquimur,accipitur per se ob substentationem Sacerdotis,ergo ni anticipatè detur, nō videtur ipse obligari, quando nō consentit ad postpositā solutionem.Sed hęc,vt dixi,(saluo meliore iudicio)dubitatiuè sint dicta.

De obligatione promittentis, accepto stipendio, Missas, et non satisfacientis.

15 Dubitabis Quintò, hac occasione quid peccet, & ad quid teneatur Sacerdos,qui,accepto stipendio pro missis, illas non celebrat.

Respondeo peccare ex genere suo mortaliter, & debere solùm restituere stipendium: si enim quando missæ differuntur ad tempus inutile id diximus num.7. & 10.multo magis id affirmandum,quando prorsus omittuntur.

16 Illud tamen ex materia Restitutionis hic,& dicto n.7.aduertimus, nō esse mortale negligere restitutionē rei ex se leuis,atque adeo nec negligere restitutionē vnius, vel alterius stipendii missæ, quia ex iniustitia veniali mortalem obligationē consurgere consentaneum non est. Neque obstat Sacra Congregatio in his decretis, quatenus dicit, *Ni dicantur missæ præscriptæ peccari grauiter,& ad restitutionē teneri.* Nō obstat, inquam,quia non est credibile Sacram Congregationem velle obligare plus quā quis tenetur iure naturali. Obligauit ergo mortaliter, si adest

materia grauis, venialiter, si leuis.

17 Petes: quando Missæ non sunt dictæ in Monasterio, cui nā incū-bit onus supplendi illas, vel pretium restituendi, Superiori ne, an ipsis subditis Sacerdotibus?

Respondeo: certe primo loco Superiori, aduertendo tamen, quod Sacerdotes Religiosi obligantur ex iustitia Superiori obedire in celebrā-dis Missis pro Fundatoribus. Quod si hi iussi legitime a Superiore, non dicere obligabuntur, vel dicere, vel restituere stipendium ex suo peculio, si illud habent eo modo, quo Doctores docent Religiosos ex eo, quod forte habent, obligari ad restitutionē, si aliquid ex iustitia debent. Ratio horum est, quia contractui inito inter expostulantes Missas, & Conuentum ipsi se virtualiter obligarunt, vt supra r diximus. Quod si particulares Religiosi sint ad dictam restitutionem impotentes, totū onus restituendi Prælato incumbere, cum illud stipendium nomine Conuentus acceptum fuerit, palam est.

r Lib. 2. c. 2. parag. 9 nu. 2.

Dixi (Primo loco) nam negligente Superiore, in subditos iterum recidet totum onus, quia etiam ibi contraxerunt, vt dictum est, & ad particulares pertinent officia communitatis, quando ea negligit Prælatus.

De obligatione promittentis Missam sine stipendio, si non stet promisso.

18 VT etiam id hac occasione decernam, Dubitabis Sexto, An qui ex liberalitate promittit Missas, nec illas celebrat, peccat, & ad restitutionem aliquam teneatur?

Respondeo. Licet aliqui s etiam vnum tantum Sacrum ex liberalitate promissum non celebrare, putent mortale tamen cum aliis t probabilius est; non esse. Ratio est, quia in huiusmodi promissionibus non est attendendū ad damnum spirituale, secus promissam Salutationem Angelicam non recitare, mortale esset, quia affert damnum spirituale, quod longe maius est, quam quodcumque damnum temporale. Metiri igitur debemus huius materiæ promissionem non ex quantitate damni, sed ex quantitate stipendii, ita vt qui Missam promittit perinde se habeat, ac promitteret vnum argenteum, qui duas duos. Quoniam ergo in promissionibus quadruplo maior, quam sit in furto, debet esse quantitas, quæ constituat materiam peccati mortalis, ex doctrina Sancez u (cum in furto tollatur alienum, in promissione detur voluntarie suum) ideo, non erit mortale in casu nostro, nisi denegentur tot Missæ liberaliter promissæ, quot quatupliciter superant in stipendio materiam furti grauis, quæ cum in communiore opinione, & abstrahendo ab aliis circumstantiis sit trium circiter Iuliorum Missæ, promissæ denegatæ, ad hoc vt mortaliter peccetur, deberent ascendere ad numerum circiter duodecim, seu quindecim Missarum.

s Bonac. de contr. d. 3. q. 12. p. 1. nu. 8. Petrus Nauar. l. 2. de rest. c. 2. d. 7.
t Sanc. fagund. Mald. aliique citati à March. de ord. Tr. 3. p. 2. cap. 18. n. 5.

u Sancez de Matr. lib. 1. d. 5. n. 24.

Imò ex ea opinione satis probabile x affirmante, non esse mortale, nec restitutioni subiacere non seruare promissionem simplicē in materia notabili etiam legitimè acceptatam, quia id est, contra fidelitatem, quæ non obligat cum tantō rigore, nō vero contra Iustitiam, cuius obligatio est rigorosior, ex ea opinione, inquā, sequitur nunquā esse mortale, nec subiacere restitutioni Missas quamuis plures sine stipendio promissas (etiā si promisisses dicere in Altari priuilegiato, vel cum alia Indulgentia) denegare, quia iam tunc non fit, nisi contra Fidelitatem. Hinc si reciperes ab aliquo stipendium pro Missis, & liberaliter sine animo te obligandi (qui non præsumitur ex Sà l. c. esse, nisi accedat scriptura, vel iuramentum.....)

x Sà v. promissio num. 1. aliique. Idem in promissione liberali Missarum docet Alphon. de Leone apud bardi lib. 1. select. q. 17. nu. 3. & 4.

pro-

promitteres eas celebrare cum Indulgentia, sed deinde celebrares quidem missā pro illo,sed sine Indulgentia, venialiter tantum peccares, quia non peccares contra Iustitiam, sed solum contra Fidelitatem.

19 Excipe. z primo; nisi addatur votum, vel iuramentum Deo exhibitum, vel præceptum Superioris, nam tunc non seruare fidem esset contra Religionem, vel obedientiam,cum materia grauis tunc desumatur ex cultu, & honore, qui Deo per Sacrificium exhibetur, quod etiam vnicum grauem Dei cultum continere (secus missam die festo relinquere non esset mortale)omnium est sententia.

z Castropal. disp. de Euch. p.14. nu. 2. fine.

20 Excipiunt Secundo,ex Rebellio *a* aliqui,nisi graue detrimentum promissario ob non seruatam fidem obueniat, quia tunc læderetur iustitia propter damnum, causa tua,iniuste illatum. Hæc tamen exceptio videtur quoad damnum spirituale non habere locum in casu nostro,quia,vt dictum est n.11.hoc non attenditur in huiusmodi promissionibus.

a Rebell. p.2. lib. 18.q.14.n.5.

21 Dices,sequi ex hoc,quod si quis,accepto stipendio,vnam v.g.missam promitteret, nec celebraret, nunquam mortaliter peccaret,quia ex vna parte materia stipendij est leuis, & ex alia non habetur ratio boni spiritualis,cuius tamen contrarium nisi sumus dixisse n.9.Respondeo ex accepto stipendio strictiorem oriri obligationem ad missam promissam, quam, eo non accepto, ipsa naturalis ratio dictat. Hoc posito, Dico mortaliter peccari,accepto stipendio,missam denegare, in vrgēte, quod solum dicto num.48.diximus, quia ad strictam obligationem consensit per receptionem stipendij Sacerdos,vnde & consensit se habere respectū ad illam vrgentem necessitatem, siue spiritualem, siue temporalem, ad quod non consensit in simili liberali promissione ex dictis nu.11.vtroque autem casu non esse considerandam, nisi quantitatem stipendii, non vero damni, quia de hoc non contrahere præsumuntur Fideles diximus,ibidem.

22 Hinc etiam collige,si quis vnam,vel alteram missam homini liberaliter cum iuramento promitrat(supposita probabilissima *b* opinione, quod iuramentum promissorium de re leui solum venialiter obligent)si non celebret venialiter peccare:ac accepto stipendio in vrgente necessitatem, mortaliter,quia hic est quid graue propter respectu ad necessitatem vrgentem,ibi non item,vt diximus,n.9.

b Sancez lib. 3. in dec.c.4.nu.23.

23 Dixi (homini) nam si fiat Deo promissio,procedit doctrina data,num.19.

§. X.

Super illud §. primi n.13. Capsulas auferant, &c.
Vbi præcipitur, vt ab Ecclesiis auferantur Capsulæ cum inscriptione eleemosynæ pro Missis.

1 Præcipit id merito Sacra Congregatio, ne, per illas eleemosynas confusas,sua intentione frustrentur Fideles.

2 Et quia dubitatum,fuit,an pœna interdicti,&c.extendatur ad non tollentes has Capsulas respondit ibidem n.41.non extendit.

3 Dubitatum insuper fuit,An deberent etiam tolli Capsulæ apponi solitæ in die commemorationis Defunctorum cum inscriptione *Casse de' morti?* Respondit n.42.debere.

4 Dubitabis, an qui in sua Ecclesia non habuit talem capsam, atque adeo nunquam contraxit obligationem illam auferendi, possit de nouo sine timore horum Decretorum apponere? Rursus. Quid si quis auferat, sed deinde post aliquot dies reponat;ibi enim non videntur

ire contra Decretum, cum non negligant auferre, sed de nouo ponant.

Respondeo, vtrosque ire contra decretum. Ratio est euidens, quia statimatque capsula in Ecclesia apposita a te de nouo est, consurgit obligatio illam auferendi, ergo ni auferas Decretum, non seruas: Adde non vitare pœnam legis eum, qui in fraudem legis operatur. *a*

a L. Non dubium de legibus.

Hic nihil præterea superest explicandum, vel addendum.

§. XI.

Super illud §. primi n. 14. Episcopus vero, &c.

Vbi cauetur ne Superiores prædictam licentiam concedant, nisi ipsis constet onera suscepta, et suscipienda correspondere redditibus.

1 ID ita perspicuum est, vt nunc alia explicatione non indigeamus.

§. XII.

Quid peccet, qui prædicta Decreta non obseruat?

1 CErte hic aptus videtur locus decernendi, An singula hæc Decreta de Celebratione Missarum obligent ad mortale.

Qui non distinxerunt, confuse satis hanc difficultatem pertractarunt. Aduerte ergo in his Decretis varie loqui Sacram Congregationem, & secundum varietatem verborũ de graui, vel leui obligatione ab ipsa nobis imposita, esse iudicandum. Dico (ab ipsa imposita) nam de obligatione orta ex natura delictorum, vt in defraudante de missis promissis, de non obseruante Fundatoris mente, & similibus, sparsim habes in toto hoc Opusculo suis in locis.

2 Iam vero Primum Decretum positum §. 1. num. 7. vbi interdicitur Episcopis, & Generalibus reductio Missarum est sub his verbis. *Districte prohibet ne, &c.* & sub illis. *Alioqui reductiones omnino nullas, atque inanes decernit.* Obligat ergo hoc primum Decretum ad mortale. Ratio est illa, quam insinuauimus §. 8. num. 17. quia hoc præceptum est absolutum. Adde quod Episcopus per reductionem, quam facere, esset causa, vt non celebrarentur omnes Missæ a Fundatore præscriptæ, ergo cooperaretur ad iniustitiam.

3 Secundum Decretum ibidem positum num. 8. vbi præcipitur tot esse celebrandas Missas, quot fuerunt præscriptæ, per hæc verba fertur. *Sub obtestatione diuini iudicij, & grauiter peccant.* Ergo peccare mortaliter contra facientes ex dictis §. 8. n. 2. palam est.

4 Tertiũ Decretum positum n. 9. vbi reuocantur priuilegia, certum est obligare ad mortale, quia vti priuilegiis reuocatis, atque adeo nullis in re graui per se peccatum est.

5 Quartum Decretum positum num. 10 vbi prohibetur, ne Sacerdos partem eleemosynæ Missę sibi retineat, qua ratione obliget, dixi supra §. 5. n. 6.

6 Quintum Decretum positum, num. 11. de inuestienda pecunia, fertur sub hac clausula. *Sub pœna interdicti ingressus Ecclesiæ ipso facto incurrenda.* Obligat ergo, secundum opinionem, quam quis habet circa pęnę grauitatem, & efficaciam iuxta dicta toto §. 8. præsertim n. 18. Nota tamen hic facile posse delinqui contra eius Fundatoris, si tua negligentia officiat perpetuitati Missarum.

7 Sextum Decretum positum num. 13. vbi præcipitur, ne recipiantur eleemosynæ manuales pro missis nisi præcedentibus satisfactis, sub hoc imperatiuo edicitur. *Abstineant.* Cum ergo quando per verba Imperatiua lex fertur, aliqui ad nullam culpam obligant, aliqui solum ad veniale, aliqui iuxta materiæ grauitatem, leuitatem ve, & omnes qui-

dem

dem probabiliter, *a* ita hic dicendum erit.

8 Denique Septimum Decretum positum num. 14. vbi prohibetur, ne Episcopi facultatem concedant ad onera Missarũ, nisi facta diligentia etiam habetur per illa verba imperatiua. *Diligenter inquirant*, quare nisi ex Episcopi negligentia damnum fiat Fundatori, idem dicendum, quod numero præcedente dictum est de sexto Decreto.

a Apud Castrop. de leg. tr. 3. d. 1. p. 9 nu. 3.

Ad quid teneatur Successor, quando prædecessor in his Decretis obseruandis fuit negligens

9 PEtes. An etiam Prælatus successor in hæc peccata, & pœnas incurrat, si negligens sit in obseruandis his Decretis, quæ suus Prædecessor non obseruauit?

Respondeo. Regula generalis sit, quod Successor tunc solum peccat incurritque pœnas dictas, cum res non obseruata a Prædecessore, potest ab ipso obseruari, secus immunis erit successor. Hinc fit, quod si Prędecessor non deposuit pecuniam pro Missis apud Aedem Sacram, si non abstulit capsulam ab Ecclesia, si non fecit celebrari Missas ex stipendio iuxta voluntatem illas exposcentium, & iuxta hæc Decreta, &c. ipse successor teneatur. At si prædecessor insumpsit pecuniam in aliis vsibus, nec nunc possit talis pecunia haberi propter paupertatem Monasterii (nam ceterum debet adhiberi diligentia a Successore vt habeatur, quia Successor vtpote nunc actu Superior tenetur quantũ potest voluntates Fundatorũ Monasterio commissas nondũ completas adimplere) vel si amplificauit nõ seruatis seruandis, vel suscipit iam onus sine licentia, vel suscipit Missas, quas nullo modo nunc satisfieri possibile est, ad nihil Successor tenetur, quia hæc mala sunt irreparabilia.

CAPVT SECVNDVM.

De obligationibus Capellani, vel Sacerdotis in celebrandis Missis.

1 QVoniam non omnia, quæ ad obligationes Missarum pertinet, explicare in prædictis Sacræ Decretis Congregationi propositum fuit, vnde nec nos eadem interpretantes, in medium afferre vniuersa potuimus, nonnulla, quæ supersunt, breuiter in sequentibus exhibere, operæ pretium erit.

§. I.

De loco, vbi celebrare quis tenetur.

Quo ad peccatum.

1 PRo hac re duas regulas præ oculis habe. Regula prima. Quando *a* Fundator, vel quicunque, Missas, elargita stipe, postulat, eligit talem Ecclesiam, Capellam, altare v.g. priuilegiatum principaliter vt ibi præsentia, seu Officiatura Missæ adsit, peccatum est ex genere suo mortale alibi celebrare.

a bonac. Fag. barbosa Ricc. alijque apud March. de or. tr. 3. par. 2, c. 24. à nu. 1.

Regula Secunda *b* Quando vero principalis finis fuit velle missæ Applicationem, non est peccatum mortale alibi celebrare, imò ne veniale quidem, quando constat non curari, nisi de Applicatione. Ratio prioris Regulę est, quia tunc fit contra mentem erogantis eleemosynam. Ratio posteriores est, quia cum Sacrificium sit, in quocumque loco, eiusdem valoris; contra disponentis mentem, saltem, in re graui, nequaquã fit.

b Ibidem.

Qua ratione constare possit exposcentes missas, præsentiam, non vero Applicationem, vel contra intendisse diximus supra cap. 1. §. 3. a num. 15.

2 Dixi autem in prima Regula *ex genere suo*, nam dari hac in re paruitatem materiæ, vnde solum venialiter peccari posse, non est ambigendum. Certè Capellanus obligatus toto anno Missam quotidianam in certo Altari celebrare, si bis, vel ter in anno ibi non celebret, excusant à mortali propter paruitatem materiæ communiter Doctores. *c* Ego certe, si vno, vel altero die feriato singulis mensibus alibi quis celebraret, non iudicarem in graui materia delinquere. Obligatum celebrare in Altari priuilegiato, si alibi celebret, facilius attingere posse grauitatem materiæ, quam obligatum in communibus Altaribus, ipsa naturalis ratio dictat, quia nimirum ibi magis inuiti sunt Fideles, quam hic.

c Diana Par. 3. Tr. 14. res. 29.

d Delug. de Euch. disp. 21. sect. 2. nu. 36.

3 Excusat item facilius, & merito Delugo *d* celebrantem in alio Altari, quam in designato, sed in eadem Ecclesia, quam celebrantem in alia Ecclesia à designata: quia scilicet tunc minus receditur à voluntate Missam exposcentis.

4 Notatque ibid. Delugo, Capellanum quotidianam Missam ex rationabili causa celebrare raro alibi, quam in loco designato, neque esse veniale, quia non censetur Fundator cum tanto rigore suum Capellanum obligare voluisse.

Illud non est omittendum, si constet Missas esse assignatas in tali loco, vt frequens populus audiat Sacrum, contingat autem nullos, aut valde paucos ad Missam accedere, posse alibi celebrare, nisi aliud expressum in Fundatione Missæ sit. Ratio est, quia cessante causa, præsumitur Fundator velle, vt cesset effectus.

Quo ad restitutionem.

5 IN hac dubitatione, illud obseruari debet. Ad quidnam teneatur Sacerdos ad Præsentiam ne, an etiam ad Applicationem? Si ad Applicationem, & non applicat, iam diximus supra *e* ad restitutionem solius stipendij obligari. Quod si finis, propter quem erat Missa applicanda, adhuc perstat, dubium non est, quod ad applicandum teneatur, retento sibi stipendio: quia res integra est, & pactum initum seruari potest.

e Supra c. 1. §. 9. n. 10 & num. 16.

f Azor. Fag. Ricius apud March. de or. tt. 3. p. 2. c. 24 num. 7.

g March. ibidem alijque apud ipsū.

6 Si vero debeat Præsentiam, nec tamen celebret in loco designato. Aliqui *f* docent obligari, siue omissas missas in loco præscripto celebrare per se, vel per alium, siue restituere stipendium, & si sit Beneficiarius restituere fructus Beneficij. Aliqui *g* negant obligari ad restitutionem vllam. Ratio illorum est, quia talis Sacerdos non stetit contractui. Ratio horum est, quia licet hic non steterit contractui, cum defecerit in Præsentia, vnde, & ex genere suo peccauerit mortaliter, vt numero 1 diximus, tamen non peccauit in substantia contra iustitiam, sed contra fidelitatem quandoquidem dum alibi celebrauit, supponimus non priuauit Fundatorem fructum debiti Sacrificij, quod eiusdem valoris est, vbicunque offeratur.

7 Hæc posterior sententia mihi magis placet: quam confirmo; quia hic non debet stipendium reddere, cum iam applicuerit Missam suo stipendio dignam: Nec debet Missam omissam repetere, quia verè illam non omisit, vt supponimus, sed dixit, applicuitque pro Fundatore, licet in alio loco à designato, solum igitur deberet supplere honorē loco designato debitum, vel commoditatem, quam populus habuisset audiendi Sacrum, sed hanc commoditatem non potest restituere, cum dies illa iam præterierit: illum vero honorē nec restituere tenetur, quia ille idem honor, cum fuerit addictus ad illum diem (erat enim cultus illo die exhibendus) non amplius obligat; immo per nouum cultum, qui nunc exhibetur

betur, præteritus honor neglectus non resarcitur, quia homines non aduertunt ad antecedentem defectum quem delere, hoc præsenti cultu, intendit Sacerdos.

Non approbatur Diana, nec Bonacina.

8 Diana *h* asserit prædictum Sacerdotem non teneri ad restitutionem, nisi tamen aliquod Suffragium Defunctis subtraxerit, quia videlicet, si in designato Altari celebrasset, aliqui ad eum locum conuenissent, vt Sacro interessent, & mortuos precibus adiuuassent; & in hoc casu (ait) debet Sacerdos aliis precibus compensare. h Diana p.4. T.14. res.29.

Sed non placet hæc doctrina scrupulososque ingerit Sacerdotib. Quæso.n. te, edissere, quot quãtasque orationes compensabit? Decerne, quot numero fuissent illi, qui in tali Altari Sacrum audiissent; quot, qui defunctos orationibus adiuuassent, quanta intensione orassent; quantam, dum Sacerdos compensat, intensionem exhibet? hæc enim nosse oportet, vt ad quantum Sacerdos obligetur, & quantum det, decernatur.

At, inquies, hæc a nobis determinari non possunt; Recte. Ergo per illam doctrinam nihil egisti, nisi quod scrupulos ingessisti. Sane quando res tanta laborat indeterminatione (cum subiaceat multis errorib.) reduci ad praxim moraliter non potest, *i* vnde nec debet. i Lege in simili Delugo de Penit. d.19. sec. 15. à nu. 606.

9 Bonacina *l* per similem incedens, viam, asserit non esse obligandum capellanum, qui missam debitam alibi celebrauit, nisi forte quatenus interest Fundatoris missam alibi fuisse celebratam, vt si exempli gratia non celebrauit in Altari priuilegiato; hic enim violauit fidem datam, cum detrimento alterius. l bonac. de Euch. d.4. q. vlt. p.7. §.4. nu.5.

10 Verum, pari modo, hæc limitatio improbari potest. Nam inquiro, quantum importat celebrare in Altari priuilegiato? Dices, importare plenariam indulgentiam, atque adeo integram animæ purgantis liberationem. Respondeo. Quid si illa anima erat inter Beatas in cælo, illi damnum non fecisti, & illi, cui forte illa indulgentia applicata fuisset a Deo, tu nihil ex iustitia debebas. Deinde (dato quod fuisset certa indulgentia plenaria) hæc non est ad æqualitatem pro omnibus, Animæ enim debenti, vt duo, prodest indulgentia plenaria perfectè illam liberãdo ab igne: & Animæ debenti vt centum prodest dicta indulgentia, illam similiter liberando. Quid ergo faciet in tanta indeterminatione Sacerdos; compensare tenetur vt decem, an vt centum; Iterum dices, celebret denuo, sed in Altari priuilegiato; nam sic compensabit quantum Deus nouit esse necessarium illi animæ, cui detrimentum factum est. Respondeo, ex hoc iam habemus talem Sacerdotem non teneri ad Orationes, quia nescit quantæ necessariæ sint: Sed nec ad iterum celebrandum in Altari priuilegiato illum obligare sub nouo peccato audeo, (quamuis, vt id faciat, omninò consulo) Ratio est, quia vt supra *m* vidimus, nec Fideles, nec Sacerdotes censentur contractum inire sub obligatione restituendi tale damnum spirituale, sed solum sub obligatione culpæ. Adde quod hic Sacerdos sic cogeretur multo plus reddere, quam deberet, ad quem certe nemo cogendus ex iustitia est, nam ipse debebat Applicationem vnius missæ, licet in Altari priuilegiato, quam applicationem, quamuis in Altari non priuilegiato, iã dedit; si ergo nunc obligatur iterum applicare missam in Altari priuilegiato, redderet Applicationem duarum, nempe iam datam in Altari non priuilegiato, & hanc præsentem in priuilegiato. m Supra c. 1. §.9. n.10. & n.16.

Com-

Comparatio Altaris Priuilegiati, & Calculi Benedicti.

11 DVbitabis, hac occasione, insuper. An Sacerdos ob acceptam eleemosynam obligatus in Altari priuilegiato celebrare, satisfaciat alibi celebrando, prætextu. quod secum habeat calculum, seu Numisma benedictum, cum quo æqualis Indulgentia plenaria acquiritur?

Quamuis aliqui *n* concedant, quia sic Sacerdos satisfacit per æquipollens, vtroque enim modo applicantur Christi merita, tamen omnino puto nequaquam *o* satisfacere. Ratio est, quia regulariter Indulgentia applicata Altari, solet esse magis authentica, & secura, quam quæ applicato calculo, fortasse minus dependet a statu gratiæ ipsius celebrantis, vt habeat effectum. Ad le fideles adeo esse addicto, (& merito) ad Altaria priuilegiata supra calculos benedictos, vt prorsus per hos non præsumatur satisfacti.

a March. de ord. Tr. 3. p. 2. c. 24. n. 8. Frax. Megal pasq. apud Lezzanam v. Missa n. 45.
c Delugo de Euchar. d. 21. sect. 2. n. 39.

12 Neque valet dicere satisfieri per æquipollens. Nam obstat ipsa iustitia contractus, quando etiam contractus expressè initur de aliqua re determinata, v. g. de hoc equo, non seruatur *p* iustitia, dando alium equum, quem nullo modo vult alter contrahens; multo magis, si equus sit venditio deterior, aliud enim, pro alio inuito creditore, solui, ex vulgatis legibus *q* non potest. Si ergo tecum Missam expostulans contraxit de Altari priuilegiato, exclusit æquipollens; multo magis calculum, qui non est simpliciter æquipollens, cum sit minus securus, quam Altare.

p Molin. de contract. disp. 526. & passim.
q L. 2. § 1. ff. si certum pet. l. eum à quo C. de solu.

§. II.

De Dispensatione alibi celebrandi.

1 POtest *r* Episcopus sine dubio in hoc dispensare, quia in ijs, quæ passim occurrere possunt, habet is dispensandi potestatem, vt alibi diximus, cum autem de natura dispensationis sit, vt adsit causa rei dispensandæ proportionata, ideo, & hanc adesse hic debere semper supponendum est. Et quidem legitima sine dubio causa esset Vtilitas propriæ Ecclesiæ, applicatio studendi, necessitas infirmitatis, & similia. Bis, vel ter in anno posse alibi celebrare capellanum quotidianæ Missæ diximus § 1. num. 4. ex interpretatiua voluntate Fundatoris.

2 Sed quid? præter licentiam Episcopi requiritur ne consensus Patroni, vel Hæredis? Rursus solus consensus Patroni, vel Hæredis, sine Episcopi nutu, satis ne erit? Respondeo ad Primum, non requiri. *ſ* Ad secundum, non satis esse. *t* Ratio vtriusque est, quia Episcopus, non autem hæres clauem habet dispensandi. Fateor interim, imò aduerto hæredis, patroni ve voluntatem, ad euitanda scandala, esse ex consilio, requirendam.

r bonac. de Euch. d. 4. q. vlt. p. 7. § 4. n. 4. barbos. de potest Ep. p. 2 all. 26. n. 8. Nald. v. Missa n. 34. leg. Pasqualigum decis. 429. qui id extendit ad Rectores Ecclesiasti.
ſ bonac. loc. cit. §. 4. n. 4.
t barb. loc. cit. all. 24. n. 35.

CAPVT TERTIVM.

De tempore obligationis celebrandi.

§. I.

An obligatus celebrare quotidie possit quandoque vacare.

1 POstulans Missam, vel principaliter intendit cultum talis Altaris per celebrationem Missæ, vel principaliter intendit ipsam Missam in tali Altari. Hic dicitur electa persona Sacerdotis, ibi locus Altaris.

Verum quando nam iudicabitur electa persona, quando locus?

2 Dico recurri debere ad verba Fundatoris, seù postulantis Missam, vel si hæc sunt obscura, ad has duas *a* regulas.

a March. de ord. tr. 3. p. 2. c. 23. n. 7.

Prima

Prima regula. Si petens Missam intendat remissionem pœnarum, si Applicationem missæ, si Impetrationem, & similia pertinentia ad ipsum missæ valorem, electa est persona; si cultum, honoremue Altaris, si commoditatem populi, si præsentiam, & similia pertinentia, ad extrinseca misæ, electus est locus. Ratio regulæ est, quia hæc posterior intentio ostendit, principaliter intendi cultum loci, atque adeo eligi locum; illa prior, eligi celebrantem, atque adeo personam. Quod si vtrumque intendat, certe erit simul persona, & locus electus.

3 Secunda regula. Si verba Fundatoris directè dirigantur ad locum, locus erit electus: si directus ad Personam, Persona, v. g. si sic dicat. *Volo vt Missa quotidie celebretur in tali Altari*, est electus locus. Si sic. *Volo vt eligatur Sacerdos, qui Missam quotidianam dicat est electa persona*. Ratio regulæ est, quia id, ad quod directè diriguntur testatoris verba, principaliter intendi merito præsumendum est. Quod si verba directè ad vtrumque dirigantur vterque, idest tum locus, tam persona erunt electa, vt si sic dicat *Volo vt in tali Altari talis Sacerdos pro anima mea celebret*. Verum si adhuc verba sint dubia, recurratur ad regulas datas in simili supra c. 1. §. 3. à nu. 15.

4 His positis, quamuis aliqui *b* putent esse distinguendum, & quando est electa persona, aliud dicendum, quam, quando est electus locus: tamen puto esse probabile, posse dari absolutè *c* hanc vniuersalem regulam. Vt siue sit electa persona, siue locus; siue vtrumque Sacerdos Beneficiatus capellanus, siue alio quopiam titulo obligatus toto anno missas quotidie celebrare, possit intermittere, seu vacare semel in hebdomada. Ratio est, quia celebrare tot anno sine vlla intermissione, onus nimis graue est, quod imponere fundator nequaquam præsumitur cum tale onus redundet semper in Sacerdotem, directè quidem, si ipse sit electus; indirectè, & per necessariam consequentiã, si electus si locus, vt in eo a Sacerdote celebretur, semper enim celebratio quotidiana Sacerdoti incumbet.

b Siluest. S. Ant. Rodriq. bcia, bonac. apud eundẽ March. loc cit. *c* tol. l. 2. c. 3 n. 3. ex c. significatũ de preb Gauãtus in rub. Miss. p. 3. Tit. n. 17 bonac. de Sacr. d 4 q. vlt. p 7 num. 6. ibi Quæ de causa vsu receptum est, &c. fauetque Laymã lib. 5. tr 5 c 3 n 6. Qua re in quibusdam Nald. v. missa num. 6. Diana p. 10. Tr. 14. res 34.

Notas primo, nos non indigere eiusmodi distinctione, si electa sit persona, vel si electus sit locus; neque enim excusari quotidianum capellanum indicamus, asserentes Fundatorem velle solum morali modo obligare, seu grauare personam ad quotidianam missam, non vero physicè: vt item morali modo velle honorare locum, quem elegit missa quotidiana decorandum.

Notas Secundo, nos non afferre pro ratione *c significatum de Prabendis* quo aliqui ad hoc probandum vtuntur, sed intentionem præsumptam, & rationabilem Fundatoris? Putamus enim ex illo cap. non posse nos argumentari: siquidem ibi sic loquitur Pontifex de quotidiano Beneficiato *Quanto frequentius potest salua honestate sua, & debita deuotione Missas celebret*. Vbi Glossa sic habet. *Hoc dicit, quia non esset honestum, vt bis, vel ter Missam in die celebraret*. Vel, *Salua, idest sine peccato mortali, quod esset inhonestum*. Cum ergo sic explicari rectè possit textus, vt de facto explicatur a Glossa, nõ possumus niti huic textui ad probandam illam vacationem in Beneficiato, vel legatario annuali, multo minus in obligato celebrare per solum continuum mensem, vel continuam hebdomadam, quasi possint etiam & hi vacare, vt aliqui propter hunc textum, quando eleemosyna tota simul pro vno mense, vel hebdomada datur, minus bene concesserunt.

Dices, concedatur hoc propter nostram rationem præsumptæ voluntatis elargientis eleemosynam. Respondeo, quia per vnum continuum

annum

annum physice quotidie celebrare, est ex se difficile, ideo explicare potuimus non fuisse Fundatoris intentionem ad id obligare: at per vnum mensem, vel hebdomadam continuo physice celebrare non est certe ex se difficile, quando ad intentionem elargientis eleemosynam, quasi voluerit concedere tunc vocationem, recurrere nequaquam possumus.

5 Sed quo ad vocationem prædictam. Excipe. Primo, quando Fundator expresse præcipit, vel ex eius verbis, omnibus circumstantiis expensis, velle colligitur, vt sine interruptione Missæ quotidie celebretur, nam tunc ex vna parte, nō possumus (dum constet de Fundatoris mente) aliter explicare, quam de continuatione physica: & ex alia parte, ad tale graue onus consensit Capellanus. Nec obstat honestum esse propter reuerentiam, aliquoties a celebrando desistere: quia etiam est probabilissima opinio, optimum esse Sacerdotem, qui ad tantum Mysteriū est institutus, quotidie, sine vlla prorsus interruptione celebrare, ad quā opinionem sequendā se sacerdos obligauit, dum ei oneri, quamuis difficili, accepto stipendio, consensit; id, quod etiam est satis moderatum, cum, regulariter, possit, quando velit, satisfacere per alium. Certe sic se solent laudabiliter, obligari ii, qui propter eleemosynam manualem quotidie celebrare solent.

d Suar. de Euch. d. 86. sec. 1. par. de beneficiis circa fin.

6 Excipe *d* Secundo, quando onus est Ecclesiæ, vel Monasterii, vt curet dici missam quotidianam, tunc enim nulla est danda vacatio, quia tunc non militat ratio dicta n. 4. Siquidem tale onus per varios Sacerdotes satisfaciendum, præcipitur. Idem puto quando expresse præscribitur capellano, vt missas quotidianas dicat per se, vel per alium, vel vt Missas celebrare faciat, &c. talis enim expressio videtur significare non iniungi onus Capellano celebrandi dumtaxat, sed curandi, vt celebrentur quotidianæ missæ sine interruptione.

e Bonac. de Euch. d. 4. q. vlt p. 7. paragraf. 2. nu 17.

7 Dices cum Bonacina *e* quando Fundator eligit personam, si intenderet quotidianam sine interruptione missam, intenderet obligare Sacerdotem ad rem illicitam, quod non est, quando eligit locum, quia tunc non intendit, nisi cultum loci, & per accidens iniungit quotidianam physicè obligationem, quam iam potest Sacerdos euitare celebrando per alium, ergo aliud præsumendum est, quando eligitur persona, & aliud, quando eligitur locus.

Respondeo, vtrumque negandum esse, & quod quotidiana sine interruptione missa sit res illicita, & quod nō idem sit, quando est electus locus. Hoc posterius patet ex dictis, quia onus semper redundat in personam Sacerdotis; illud prius nec item multa probatione indiget. Quid enim ais? Ergo p i Sacerdotes, qui quotidie sine interpolatione sacrificāt, illicite agunt? ergo regula Sacerdotum Societatis Iesu, quæ iniungit, vt illi quotidie celebrent, illicita est? Audi Cassianum *f* approbantem monachorum suæ ætatis quotidie sacrificantium, imo, & communicantium consuetudinem. *Qua puritate* (inquit) *oportebit custodire nostri corporis, atque animæ castitatem, quos necesse est quotidie Sacrosanctis Agni Carnibus vesci?* Recte igitur dixisset Bonacina, si id difficile dixisset, nunc vero, cum illicitum dixerit, non rectè dixit. Et nota ipsum inter ceteros citare pro se Suarium, *g* qui tamen nunquam eiusmodi onus intolerabile hoc est, satis difficile toleratu, vt omnes fatemur, asseruit.

f Cass lib. 6. de Sp. fornic. c. 8.

g Suar. de Sacr. disp. 86. sec. 1. par de benef. circa fi.

h Naldus v. Missa n. 7. Peyr. T. 3. in Addis c. 1, nu. 23.

8 Illud hic addunt Doctores, *h* hunc Sacerdotem quotidianæ Missæ debitorem, posse quater, vel sexies in anno pro se, aut suis, vel aliqua alia causa occurrēte Sacrificium offerre, quia non est putandum Fundatorem hoc rarum auxilium spirituale suo Capellano denegare voluisse.

Va-

Vacare quo ad applicationem an possit Capellanus in die Commemorationis Defunctorum.

9 EO die omnes Sacerdotes ad celebrandum pro alijs etiam physice quotidie obligatos posse, immo debere Missas applicare generaliter pro omnibus Fidelibus Defunctis docent Fraxinellus *i* & Gauantus *l*. Ratio esse potest Prima, quia ita consuetudine introductum videtur.

Secunda, quia in titulo primæ Missæ Defunctorum dicitur *Missa in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum*. Nota illud *Omnium* non ergo vnius in particulari.

Tertia, quia in Missas illius diei Oratio est generalis pro omnibus Defunctis.

Quarta, quia intentio Ecclesiæ in tali solemni die est, vt generaliter omnes Defuncti etiam destituti aliis suffragijs adiuuentur.

Quinta, quia sic propter pietatem in eas purgantes animas præsumi potest, voluisse quoscunque Missarum Fundatores.

i fraxin. de obl. Sacer. sec. 4. concl. 4 paragr. 22.
l Gauan. p. 4. in Rubr. Miss. tit 15. n. 18.

10 Verum hæ rationes licet probabile reddant, quod possint, non tamen conuincunt, quod debeant, quia non est imponendum onus, nisi de eo claré constet, vt in simili sæpe diximus.

Ad primam autem Responderi potest, vel eam consuetudinem non adesse, vel certè non apparere esse introductam sub obligatione.

Ad secundam, eum titulum solum ostendere illam Missam in specie, & non aliam debere recitari in illo die.

Ad Tertiam; Quamuis Oratio externa sit generalis, non propterea Applicatio Missæ non potest esse specialis. Patet in omnibus alijs Missis per annum, in quib. Oratio est semper vniuersalis pro omnibus Fidelib.

Ad Quartam, Ecclesiam id quidem intendere vt consilium, non vt præceptum.

Ad Quintam, voluisse, non obligasse.

§. II.

De die, quo conceditur Capellano vacatio, & obiter de Vacacione Diei Iouis Sanctis, & Sabbati sequentis.

1 EO die, quo vt dictum est, licet à quotidiana Missa vacare Capellano, cum non obligetur vacare, sed solum concedatur cessandi facultas, quæri potest, an si tunc celebret, possit illam Missam, pro se, vel pro alio applicare?

Respondeo, non posse *a* (nisi forte aliquando vtatur cōcessione, quater, vel sex es in anno, data n. 8. quam concessionē cū hac præsenti questione nō legi: nè confundit Peyr.) *b* sed posito, quod celebret, pro Fundatore celebrare debere. Ratio est, inquit Bonac. *c* quia tunc nō vacaret ob honestatē, & reuerentiam Sacrificij, sed ob auaritiā accipiendo duas eleemosynas, alteram, qua vt Capellanus fruitur, alterā, quā nunc recipit.

2 Verum hæc ratio non est saltem vniuersalis, nam posset pro se, vel pro alio liberaliter celebrare. Ratio igitur vniuersalior esse potest, quia sicuti v. g. Dominus vineæ, si ea nullum fructum, seu modicum producit, nullo, vel modico fruetur, si vero vberrimū, illo integro nō est defraudandus: ita, cum omnes Missæ Capellani sint Fundatoris, illique omnes debeantur; posito quod celebrantur, Fundatoris esse, nō alterius, debent.

3 Confirmatur ex quadam doctrina Ioannis Delugo, *d* qui quærit, an Capellanus, qui obligatur omnib. ferijs quintis, & sextis, & Sabbatis totius anni celebrare, possit, vel debeat feria quinta Iouis Sancti, & sequente Sabbato celebrare? Feria enim sexta non posse vidimus suo

a tamb. de Iure Abb. to. ad. 5. q. 9. nu. 15.
b Peyrin. t. 3. in Addit. c. 1 num. 23. quodquod dicat Vidal in Arca Vital. tit. de Iustit. Inq 1.
c bonac. disp. de Euch. 4. q vlt p. 7. paragr. 2. nu. 16.
d Delugo disp. de Euch. 21 sec. 2. num. 46.

loco, Respondetque non obligari, immo nec teneri deinde in alia hebdommada supplere, quia scilicet potest se conformare Ecclesiæ, eo die cessantes à Sacrificis priuatis, nec præsumendum est Fundatorem contrarium voluisse: addit nihilominus posse quidem celebrare, sed debere applicare, iuxta intentionem Fundatoris, atque adeo nec sibi, nec alij posse eas Missas quamuis voluntarie dictas applicare. Hæc Delugo, qui huius vltimi dicti rationem non tradit; verum illa est quam nos nu. præcedente ex paritate domini fundi, breuiter, deduximus.

4 Pro illis sex Missis in anno quas Capellano concessimus §. præcedente n.8. potest ne, quando pro alijs applicat, sumere stipendium? Respondeo, mihi videre non posse, quia contra hæc Decreta Sacræ Congregationis sumeret pro eadem Missa duo stipendia, & hic valere rationem Bonacinæ n. 2. allatam fateor.

§. III.

An celebrans alijs, quam designatis diebus, satisfaciat.

1 Si quis obligetur celebrare v. g. feria quarta, sexta, & Sabbato totius anni, ipse celebret feria secunda, tertia, & quinta, satisfacit ne obligationi?

Dico, si à Fundatore addicti tales dies sunt, vel propter cultum, seu honorem Altaris, vel ob peculiarem deuotionem, vt Sabbato propter Beatissimam Virginem, Feria sexta propter Domini Passionem, &c. nequaquam *a* satisfacere: satisfacere, si propter fructum Missæ. Ratio est, quia ibi non seruatur Fundatoris mens: hic, quo ad principale, seruatur, & parua illa variatio temporis, cum non sit alicuius præiudicium, ad summum erit veniale, imò ex rationabili causa, nullum.

a Delugo de Euch. d. 21. sec. 2. nu. 43.

2 Nō inficior etiam in prioribus casibus vix illam varietatem posse accedere ad mortale, cum pariter videatur modici præiudicij. Excipe in casu, quo forte, sine causa, quæ Sacerdotem excusaret, alii die festo, Missæ non interessent.

3 Idem cum eadem exceptione dicendum de eo, qui obligatus nunc celebrat in alia hora, modo presens forte necessitas alia hora non deserit, vt alibi dictum *b* est in simili.

b Supra ca. 2. §. 9. num. 4.

4 Atque ex his colligitur. An Capellanus obligatus quater v. g. in hebdomada facere Sacrum in tali Ecclesia, satisfaciat, si Sacrum ibi semper faciat in diebus feriatis. Nam si ex circumstantijs, *c* verbisque Fundatoris apparet, finem Testatoris fuisse, vt ibi adesset Missa ob commoditatem vicinorum, vel quid simile, non satisfaciet; si ob solum fructum, vtique satisfaciet. Id autem quomodo apparere in dubio possit, ex supradictis *d* quiuis colligere facile poterit.

c Bonac. de Sacr. disp. 4. q. vlt. p. 7. §. n. 5.

d Supra c. 1. § 3. à num. 15.

5 Quid si quis obligetur in mense v. g. alternis diebus facere Sacrum, ipse vero quotidie celebrans absoluat obligationem in primis quindecim diebus, & quid si postponat, obsoluatque in diebus quindecim posterioribus.

6 Dico, vtrumque *e* excusari posse, quia cum mutatio sit modici temporis, parua reputatur. Multo magis pro eo, qui anticipat ob diligentiam. Semper autem habenda sunt præ oculis illa duo: Ne scilicet electus sit talis dies ob causam peculiarem, vt dictum est n. 1. & ne fiat in præiudicium aliquorum, pro vt dictum est supra.

e Delugo de Euch. disp. 21. sec. 2. nu. 43.

7 Denique si missę quotidianæ propter diminutionem redditus à legitimo Superiore reducerentur ad sexaginta verba Missas annuas, poterit Capellanus eas adimpere in duobus mēsibus vltimis anni, nec obligatur in

Supra lib. 2. c. 2. n. 8. & iuncto nu. 9.

in anni initio. Quamuis enim ratio legati pij petat solui *g* initio anni, idemq. exposcat necessitas animarū Purgatorij, pro quib. illę missę sunt forte celebrandæ, tamen nisi aliud petat expressa conuentio, vel voluntas Testatoris, vsus est in contrarium, & Testatoris mens satis ostendit huic moræ se consensisse, dum successiue per annos, & non simul Missas celebrandas esse, disposuit.

g L. si ita fuerit li. bertas relicta ff. de manum. Test. lege Dianam p. 3. Tr. 6. ref. 29.

Quandiu possit Sacerdos differre in ceteris casibus solutionem Missarum, diximus supra c. 1. §. 9. nu. 14.

§. IV.

De hora, qua Capellanus celebrare tenetur Vbi De Canonico celebrante hora Officij.

14 DE hora, qua celebrari potest, supra *a* disputauimus, hic autem sermo est de hora, ad quam Sacerdos se obligauit ex pacto. Et quidem pactum seruandum esse, darique paruitatem materiæ, si plus minus ab hora decreta discedatur, patet ex regulis vniuersalibus; sicuti quod nam peccatum sit, si tale pactum non seruetur, colligitur ex modo dicti §. 3. nu. 3. Illud ergo huc tanquam in apposito loco tactandum reduco. An Sacerdos Canonicus destributiones officii lucretur, si ea hora, qua Officium in Choro recitatur, Missam celebret.

a Supra lib. 1. c. 6. §. 4.

2 Communis, & vera opinio est, præciso Priuilegio Pontificis, vel legitimæ consuetudinis, non lucrari *b* Ratio est, quia nec est, nec censetur esse præsens in Choro, qui Missam in Ecclesia celebrat. Distributiones vero dantur solum assistentibus in Choro, exclusa, vt habet Tridentinum, *c* qualibet Canonicorum remissione.

b Bonac. de Euch. d. 4. q. vlt. p. 7. §. 5. num 7.

3 Per hoc autem non tollitur, quin ob necessitatem Ecclesiæ, v. g. ob defectum celebrantiū, Præfectus Chori possit disponere, *d* vt Canonicus tempore Officii Missam in Ecclesia sua Collegiata celebret, tunc enim merito lucrabitur distributiones, quia, accedente legitima Superioris dispositione, moraliter iudicatur Canonicus non abesse.

c Trid sess. 24. c. 12. de refor.

d Bonac. ibid. n. 7.

§. V.

Pro quo sit prius celebrandum quando pro multis simul debes.

1 DAt tibi eleemosynam manualem Petrus pro decem Missis, dat Paulus item similem stipem pro aliis decem, nec alterutri anterioritatē promittis (tunc enim non est dubium promissioni tibi standum esse, pro quo prius satisfacias pro Petro, an pro Paulo.

Respondeo, pro quo velis. Ratio est, quia cum ex dictis c. 1. §. 9. nu. 4. habeas latitudinem duorum, uel trium mensium, in quibus satisfacere vales, potes quem volueris intra idem tempus anteferre.

2 At quis æquius præferetur? Respondeo, certe qui prior petiit iuxta Reg. iuris. *Qui prior est tempore, potior est iure*; nisi propter aliquam circumstantiam caritas contrarium persuaderet.

Aliqui, *a* censuerunt æquum esse, vt alternatim eiusmodi onera satisfierent, ita scilicet vt vno die celebretur pro vno, altero die pro altero, & sic vicissim ad finem vsque quod certe est probabile.

a Fraxin. de S. e. obl sec. 4. concl. 4. q. 7. nu. 2. referens Bon Al. osq.

3 Petes: in hoc casu rite, ne satisfaceret Sacerdos si celebraret viginti Missas in communi simul pro Petro, & Paulo, qua ratione in singulis Missis dimidium fructus obueniret vni, & dimidium alteri? Respondeo. Id non approbarem propter varia rationes, quas vide apud Fraxinellum, sed maximè propter volum potentium, qui dum petunt à te tot Missas, tum fructus separationem, tum communionem cum aliis excludere videntur.

b Fraxin. ib. nu. 1.

Quis

Quis nam æquius præferatur, si quando Ecclesia plures pluribus Missis debet, & non potest omnes celebrare, dicam infra c. 5. §. 1. nu. 4.

§. VI.

De dispensatione quo ad tempus remissiuè.

1 Circa hoc. Dico eundem Superiorem iisdem de causis dispensare in tempore, qui potest in loco, nam propterea recole, quæ dicta sunt supra cap. 2. §. 1.

CAPVT QVARTVM.

De Capellano celebrante per alium.

§. I.

Quando quis potest celebrare per alium.

a bonac. de Euch. d. 4 q. vlt. p. 7 par. 1. nu. 1. Marc. de ord. t. 3. p. 2. nu. 4. c. 24.

1 Sit vnica regula. Quoties Fundator non ponit hanc clausulam, vt *per se ipsum Capellanus celebret*, seu *non celebret per alium*, poterit *a* semper per alium supplere. Ratio est, quia ex vna parte Sacrificium est æqualis valoris, & ex alia, nisi se Fundator explicuerit, nil, saltem principaliter, velle, nisi ipsam Sacrificii oblationem, nec elegisse peculiarem personæ qualitatem præsumendus est; Adde multas Sacræ Rotæ decisiones dictam regulam confirmantes;

2 Hinc infero Primo, idem esse sentiendum in eleemosynis manualibus. Si quis enim à te Missam exposcat, nec explicitè postulet, vt per te ipsum satisfacias, poteris per alium. Ratio est iam dicta.

b bon. ib. barbos. de pot. Ep. all. 24. nu 29.

3 Infero Secundo. Capellanum *b* prædictum habentem onus celebrandi in determinato Altari, vel Ecclesia, & posse per alium supplere, nec posse ab Episcopo compelli, vt per se celebret. Ratio est, quia iam implet Testatoris mentem, quam non adimpleret, adeoque posset cogi, in illo solo casu, quo ipse personaliter, vt diximus esset electus.

c Grat Mon. Cons. 1. apud Marcb. de qua tr. 3. p. 2. c. 29 n. 16.

4 Infero Tertio, non *c* posse per alium satisfacere, cum Capellanum, qui in Catedralibus gaudet per suam missam, distributionibus quotidianis. Ratio est, quia huiusmodi capellaniæ requirunt præsentiam personalem, vnde, quando eligitur is Capellanus, fit veluti quædam conuentio, vt nisi personaliter celebret distributiones non lucretur.

Idem propter eandem rationem dic, si alicubi sit similis lex, vel legitima consuetudo celebrandi per se.

d bonac. dicto pa. rag. 1. n. 4.

5 Infero Quarto. Posse *d* aliquem celebrare applicando Missas pro aliquo effectu, ad quem alter Sacerdos obligabatur, hoc altero inscio, imò, & pro illis Missis, recipere stipendium. Petrus v. g. obligatur celebrare decem Missas pro Defunctis, nec tamen illas celebrare curat, si Antonius eas, Petro inscio, celebrat, proque dictis defunctis applicat, dico Antonium satisfacere obligationi Petri, idque posse deinde significare eidem Petro, & accipere stipendium. Ratio est, quia iam Defuncti per alium lucrati sunt fructum, ergo dignus est hic alius sua mercede.

6 Infero Quinto, quid dicendũ sit ad illum casum, de quo olim interrogatus fui Panormi. Confratres quidam elegerunt Antoniũ Sacerdotem, qui diebus festis celebraret, & Confratrũ confessiones audiret. Post aliquot menses natus Antonius pinguiorem capellaniam, satisfacere prędictis Confratribus intendebat per aliũ, poterat ne id tentare contra Cõfratrum voluntates? Respondi negatiuè cum enim eundẽ Confratres in Confessarium sibi elegerint (imò de consuetudine in nostris Regionibus sic intelligitur, cũ Sacerdos eligitur ab huiusmodi Confratrib.) clare cõstabat electam personam illam peculiarem fuisse. Adde quod sicuti quã-

do

do est obscura Testatoris voluntas, recurritur ad intelligentiam verborũ eius, ita hic confugere oportebat ad Confratrum sensum, qui iam de sua mente contra Sacerdotis intentionem testabantur.

7 Infero sexto. Si quis obligatus in tali Ecclesia pro aliquo celebrare, celebraret in alia, applicãdo Missam pro illo, simul curans, vt alius Sacerdos celebraret loco ipsius in illa Ecclesia designata quo ad præsentiam tantum, non vero quo ad applicationem; satisfaceret suæ obligationi. Ratio est, quia totã Fundatoris mentẽ adimplet. Solũ est aduertendũ, ne Ecclesia illa sit electa, forte quia ibi ad st Indulgentia applicandi sibi missã pro defuncto; tunc enim nõ impleretur mẽs Testatoris, vt per se patet.

§. II. *Quando Capellania possit non Sacerdoti conferri?*

1 EX dictis oritur illa celebris dubitatio: An Capellania Sacerdotalis relicta a Testatore possit conferri Clerico nondum Sacerdoti? Ratio dubitandi est, quia ex vna parte, si Capellanus potest vt dictum est, per alios satisfacere quilibet Clericus erit eiusmodi Capellaniæ capax cum possit per alium Sacerdotẽ satisfacere: Ex alia tamen videtur mens Testatoris Sacerdotem velle, dum Sacerdotalem Capellaniam instituit, esto, deinde capellanus Sacerdos institutus per alium valeat satisfacere.

2 Tres sunt sententiæ. Prima *a* docet absolute eiusmodi Capellaniã non posse cõferri, nisi Sacerdoti. Secunda *b* posse Clerico, dummodo testator non se explicuerit velle omnino Sacerdotem. Tertia *c* cum eadẽ exceptione posse quidem, sed debere conferri solum ei Clerico, qui infra annũ Sacerdos ordinari possit. Prima opinio fundatur in secunda parte rationis dubitandi, secunda in prima parte eiusdem. Tertia in paritate cũ ceteris Beneficiis Sacerdotalibus, in quibus sufficere *d* solet habilitas, & potentia proxima ad Sacerdotium, qualis est in illo, qui infra annum initiari potest?

3 Ex his sententiis Primam nõ amplectimur, quia nisi Testator se explicet, non præsumitur tantũ rigorem voluisse in sua dispositione. Secunda, & Tertia sunt probabiles, quia bonis rationibus innituntur.

4 Atque ex his recte *e* colligimus, posse quẽlibet habere duas, vel tres Capellanias requirentes Missas etiam in diuersis locis, quia hę sunt instar beneficii simplicis quod non requirit residentiam, & per alium suppleri iure potest.

a Barbos. de pot. Episc all. 24 n. 37. Garf apud Marchin mox citand.
b bonac. de sacr. disp 4. q. vlt p. 7. § 1 num. 1 clarius Fagun l. 1. Eccl p. 1 3 c. 9 n 3 afferes exemplum Suar.
c March. de or. tr. 3 p 2 cap 29 n 4.
d tr sess 24. cap. 12. de ref. cap. si pro Cler. c. ei, cui, de præbend. in 6.
e Fagund ibid. alijq;
f Ex DD cit.

Quandonam Fundator præsumitur velle, vt Capellania Sacerdoti actuali conferatur?

5 DIco illam esse vniuersalem regulam, *f* Debere Sacerdoti conferri quoties verba Testatoris, siue laici siue Ecclesiastici significant, affectant, seu postulant personã Sacerdotis: Nõ debere, quoties affectant ipsam Missam. Clericus: debere quando principaliter eligitur persona Sacerdotalis, secus quando principaliter intenditur Sacrificium.

Exemplis, adhuc clarius fiet regula. Si quis Fundator ita disponat. *Eligatur, seu præsentetur Presbyter bonæ conditionis, qui tot missas celebret. Eligatur qui missam celebraret. celebrentur a Sacerdote tot missæ hæredes in tali Capella Capellanum eligant, qui tot missas pro me celebraret; uel diu, noctuq; altari seruiat diuinaq; officia recitet, præsumetur qui tot missas in hebdomada celebrare teneatur præsentetur Capellanus, seu Sacerdos.* Si inquam, ita disponat Fundator, videtur solum onus missæ respicere, nõ personæ qualitatem. Nisi forte id sit in Cathedralibus per distributiones quotidianas, quia tunc personalis est dispositio, vt nu. 4. diximus

6 Si sic disponat. *missa tot celebrentur non per alium sed per proprium Capellanũ meum, uel per proprium Rectorem Ecclesiæ. Capellanus meus*

de seruiat personaliter. Non eligatur nisi sit Sacerdos, Capellania non conferatur nisi Sacerdoti, Capellania non præsentetur nisi Sacerdos, legatum meum non assequatur nisi Sacerdos. Iubeo conferri Sacerdoti, & non alteri. Præsentetur, seu conferatur Sacerdoti, qui sit Presbiter bonæ famæ, nam per hanc geminationem videtur exposci Sacerdotium; si, inquam, aliquo ex prædictis modis disponat, eligitur ipsa Sacerdotis persona: Nisi forte alicubi, etiam positis his, vel similibus verbis fuerit introducta consuetudo contraria, id est, fuisse admissos Capellanos non Sacerdotes; nam tunc ex tali obseruantia subsecuta, videtur mens Testatoris explicata fuisse pro non Sacerdote.

g Fag. ecc. præc. 1. li. 3 c. 9. n. 3. Lotherius de re benef. li. 2. q. 47. nu. 51.

7 Vnum non prætermittam, esse nimirum probabile *g* etiam in hoc secundo dispositionis modo n. 6. dicto, satis esse si talis eligatur, qui infra annum possit ordinari. Ratio est, quia interim potest supplere per alium, & ex alia parte, qui intra tam modicum tempus fieri Sacerdos potest, iudicatur habere sufficientem habilitatem, cum, qui in proximo initiandus est Sacerdos, vt Sacerdos habeatur, in iure.

§. III.

Obligatus per se ipsum, per alium celebrans an peccet. Et an obligetur ad restitutionem?

1 QVod peccet, & quidem ex genere suo mortaliter, (nisi excusetur a paruitate materiæ, vel a necessitate, de qua mox c. 5.) dubium ne sit, quia facit contra mentem Testatoris, & contra pactum. Vide quæ diximus supra c. 2. §. 1. aliqua enim ex illis sunt hic proportionaliter, applicanda.

a bonac. disp. de Euch. 4. q. vlt. p. 7. parag. 1. num. 2. ex Azor.

2 Quo ad restitutionem. Dico non obligari. *a* Ratio est, quia quantum ad principale, (*qui est fructus ex opere operato*) tantum exhibitum fuit per alium quantum fuisset per se ipsum, cum omnia Sacrificia sint eiusdem valoris.

3 Dices, at deuotio forte fuisset maior eius, qui per se ipsum celebrare debebat, vnde potuit illatum fuisse damnum ei, qui missam petiit quo ad fructum ex opere operantis.

Respondeo. At deuotio forte fuit maior alterius, qui suppleuit, vnde potuit euenisse maius emolumentum ei, qui missam petiit. Adde dictum fuisse supra *b* huiusmodi fructus spirituales, quamuis a petentibus missas omnino volitos, non cadere tamen, quo ad restitutionis onus, in considerationem.

b supra c. 1 parag. 9. num. 11.

De Sacerdote, qui committit alteri Missas, quas hic non celebret.

4 SI Capellanus, etiam ille, cui permittitur per alium celebrare, alium deleget, & hic non celebret, quid fiet?

Dico Capellanum debere numerum missarum ipse, vel per se, vel per tertium supplere, vel eleemosynam reddere. Ratio est, quia si a te ego emerem v. g. picturam a te faciendam, & tu traderes illam, dato pretio, efformandam alteri tertio; si hic ex quocumque casu, etiam subitanea morte correptus, exequi iniunctum opus non potest, tu non eximeris ab obligatione prouidendi me de dictura, ita proportionaliter in casu nostro; Et ratio vlterior est, quia tibi perit, seu deficit ille suffectus, non mihi, qui tecum contraxi, non cum illo.

CAPVT QVINTVM.

De obligatione Capellani, quando adsunt impedimenta celebrandi, quæ ipse remouere non potest.

1 ID hic agimus; nam quando remouere potest dicemus capite sequenti. Et quamuis vtriusque tractatio commodiorem fortasse habuisset

habuisset alibi locum, huc tamen, vbi agimus de obligatione Capellani nec incommodè reiecta est.

2 Solent autem eiusmodi impedimenta se tenere vel ex parte Sacerdotis, vel ex parte loci, vel, ex parte temporis, vel ex parte similium circumstantiarum, de quibus claritatis gratia, sic breuiter, separatim, disputamus.

§. I.

De impedimentis ex parte Sacerdotis.

1 SI Capellanus infirmus, carcere detentus, vel simili impedimento laborans tenetur per se celebrare, nec potest: certum est *a* eum esse excusandum a celebrando per se, quia est legitimè impeditus, sed adhuc quæritur, an tunc statim teneatur per alium supplere, ne scilicet gratis fruatur interim stipend'o annuali, quod per se currit.

a Doctores non citandi.

2 Dico distinguendum esse. *b* Si breue est impedimentum, non teneri; teneri, si longum, nisi expressè colligatur, mentem testatoris fuisse, vt nunquam deesset Missa. Ratio est, quia præsumendum est Testatorem noluisse tam rigide in breui impedimento cum suo Capellano agere: vt statim ad restitutionem teneatur: at in longo, vel quando se declarauit, præsumitur, voluisse.

b Ibidem.

3 Verum quænā erit breuis, quæ longa infirmitas breuis, vel longus carcer, &c. Respondeo loquendo de infirmitate (eademque est ratio de ceteris legitimis impedimentis) Barbosa *c* asserit esse infirmitatem octo, vel decem dierum, Bonacina, *d* quindecim dierum. Petrus *e* Nauarra, vnius mensis, Delugo, *f* mensium duorum. Omnes probabiliter, quia in iure tale tempus breue iudicatur. Vide supra c.1 §.9.nu.4. Vide etiā c.3.§ 1.n.6. vbi aduerti nullam dari Vacationem, quando onus est susceptum ab Ecclesia, quæ curet dici Missas quotidianas, nam etiam & hic proportionaliter est dicēdum non sufficere ad excusandum Monasteriū, seu Ecclesiam impedimentum vnius Sacerdotis, sed debere esse totius Monasterij, quod certe rarissimum erit.

c barb. de potest Ep. p.2. col. 24. nu 31.
d bonac. disp.4. de Euch. q.vlt. p.8. P 18. nu.17.
e Petr. Nau. de rest li.2.c.2. n.210.
f Delugo de Euch. d.21.sec.2 nu.49.

4 Quod si in Monasterio, vel Ecclesia adsint aliquot infirmi, sed qui validiores sunt, sufficiant ad onera Missarum, illa illorum infirmitas nō excusabit, quia cum obligatio sit Monasterii, & non particularium immediate iis, qui incolumes remanent onus totum Missarum incumbet.

5 Quod si qui sani remanent omnia onera, quæ forte diuersarum personarum habet Ecclesia, soluere non possunt quæ possunt, soluant.

5 At quarum personarum, quandoquid non est maior ratio de vna, quam de alia? Respondeo, ad ratam singulorum ita vt omnes aliqua Missa care nt aliquam habeant iuxta maius, vel minus legatum a singulis Ecclesiæ relictū, pinguiori plures Missæ minus pingui pauciores tribuēdo. Ratio est, quia ita æquitas exposcere videtur, non enim video cur in hoc casu locum habere possit illa Regula. *Qui prior est tempore, potior est iure* cum prioritas non videatur hic esse tanti momenti, vt vincat cetera posteriora legata forte pinguiora.

6 Negotium graue Capellani, vel incomoditas inducunt ne dictū legitimum impedimentum? Respondeo affirmatiue de priore, sed de posteriore negatiue. Ratio est, quia negotium graue reducitur ad Necessitatem, Incomoditas, dum remanet in terminis Incommoditatis, ad negligentiam, ad quam cuicendam iam habet stipendium Capellanus.

Vnum a Iuerto Superiorem, quando videt suorum Sacerdotum dicta legitima impedimenta, debere esse sollicitum ad alios aduocandos in subsidium, æquitas enim postulat, vt si id possit, non negligat.

§. II.

De impedimento ex parte loci.

1 SI Ecclesia est violata, si interdicta, si destructa, si non inueniantur claues eiusdem, ad quid obligabis Sacerdotem?

a Supra c.1. §. 2. & nu. 15.

Dico maxime hic esse aduertendum, an Fundator Præsentiam solam intenderit, an etiam Applicationem, de qua re satis supra *a* dictum est; si enim solum intendit Præsentiam ob commoditatem populi, vel ob aliud in tali die determinato ad nihil Sacerdotem obligare par erit, quia iā impossibilis, vel moraliter, vel physicè reddita est executio mentis Fundatoris tali addicta diei, nec alium diē curantis. Si verò intendit, vel Applicationem, vel metum cultū Dei, & consequenter Sacrificium nulli diei addictum; tum sane Capellanum obligamus, vel ad celebrandū eodem die in alio loco, si locus aptus suppetat, vel ad resarciendū alio die. Ratio est supra tacta, id est præsumpta Fundatoris voluntas. cetera pertinentia ad locum, vide loco suo supra toto c.2.

§. III.

De impedimento ex parte temporis, & aliarum circumstantiarum.

1 DE impedimento ex parte temporis, tum ex proxime dictis, tum ex dictis toto c.3. satis supe: que colligitur, quid sentiendum sit. Idem de ceteris impedimentis v.g. quod non inuenitur, nulla cappellani culpa, calix, vestes sacræ, Hostia, & similia, ex dictis enim facile quiuis intelliget, ad quid in eiusmodi casibus capellanū obligare oportebit.

CAPVT SEXTVM.

De obligatione Capellani ad remouenda, vel non apponenda impedimenta, celebrandi quando ea non apponere, vel remouere potest.

1 CApellanus obligatus cras perendie, sequentibus diebus per se ipsam celebrare, est v.g. infirmus, vel carcere detētus, vel excommunicatus, &c. quam obligationem hab t remouendi impedimenta carceris, vel morbi ad finem adimplendi debitas Missas? Rursus si permittat se in carcerem conijci, si remot s regiones discedat, si Missale proiiciat, sinè impedietur, ne possit satisfacere; quærimus, quam obligationem habet huiusmodi impedimenta non apponendi.

§. I.

Præmittuntur aliqua necessaria pro resolutione quæstionis.

2 VT hæc, & similia decernamus, præmittendum est, quoties quilibet obligatur ad obseruandam aliquam legem, obligari etiam ad non apponenda impedimenta, & ad ea tollenda, si adsint, quæ obstant obseruationi legis. Si quis v.g. obligatur audire missam, obligatur etiam ad surgendum è lecto, quod est impedimentum illam audiendi. Ratio est, quia Superior, qui præcipit finem, censetur, & media ad ipsum præcipere, secus non efficaciter finem vellet, & sane deficeret, si veluti terminum volens non curaret de via; non apponere autem, vel tollere impedimenta, vnum est ex medijs ad habendum finem.

a Sanč. lib. 1. in Dec. c. 15.
b Merolla t. 2. d. 4. de leg. c. 3. dub. 37.

3 Quoniā vero non semper obligamur omnia omnino impedimenta remouere, seu nō ponere, statim enascitur difficultas, ecquonam modo nobis constare possit, quænam obligemur, quæ vero non item. Et quidem varii modi afferri solent, ille a Sancez *a* allatus, & a Merolla *b* repetitus, fere nunc ab omnibus recipitur; quod scilicet spectanda sint

quat-

quattuor. Primo, vis, & rigor præcepti, quædam enim benignus, quam alia explicantur, minoribus causis excusantibus indigent. Secundo, necessitas, & vtilitas, quam affert eiusmodi impedimentum, de quo an tolli, vel non poni debeat, dubitatur. Tertio, vicinitas, aut distantia, quam tale impedimentum, vel medium habet ad rem præceptam, minus enim distat ab impedienda auditione Sacri iter a me correptum die iouis, quã die Sabbati, & die Sabbati, quam ipso die Dominico. Quarto, coniunctio per se, vel per accidens, seu, intrinseca, vel extrinseca, quam habet medium, cum materia, seu re præcepta. Magis v.g. per se, & intrinsece coniungitur Breuiarium cum recitatione Horarum, quod per se ad illas requiritur, quam coniungatur bona valetudo, aut non esse excommunicatum cum auditione missæ, quæ solum per accidens ad illam pertinere videntur.

His diuersimode in singulis præceptis computatis, iudicandum erit (ait ibidem Sancez) an culpa sit admittere, vel non prohibere impedimenta illis præceptis obstantia. Sed id fuse persequi ad non pertinet, poterit legi Castropalaus, [c] & Merolla, [d] alijque ab ipsis citati.

[c] Castrop. t. 1. d. 1. de leg p. 11.

[d] Meroll dicto dub 17.

4 Præmittendum Secundo, in materia, de qua nos agimus, adesse vnum, quod magis, quam in allis materiis vrget capellanum ad prædicta impedimenta tollenda, vel non ponenda: nos enim hic supponimus adesse pactum inter Testatorem, & capellanum, seu inter missas expostulantes, & inter promittentes, quare cum hic vrgeat titulus iustitiæ, qui fortior est ceteris, maior erit obligatio sacerdotis. Fac v.g. te debere centum Petro, ex contractu emptionis cum illo inito: certe non solum, eo dem die, quo, ex conuentione soluere debes, sed etiam in quocumque præcedenti, pro die conuenta, vrgeris ad tollenda impedimenta solutionis, si potes, imò, & ad moralem diligentiam adhibendam, vt pecuniã pro eodem die habeas. Id quod non tam rigide obligaris præstare in obseruanda v.g. aliqua lege; neque enim obstringeris ante tempus obligationis tam stricte impedimenta quæcunque tollere, & media adhibere, v.g. non obligaris duobus, vel tribus diebus ante diẽ festiuum abstinere ab itinere, ne scilicet ponas, impedimentũ ad audiendum, eodem festiuo die sacrum. His positis, rem an satis ex se variam, quinque dict. sexpedio.

§. II.

Resoluitur quando nam capellanus obligetur non apponere, uel remouere impedimenta celebrandi.

5 Dico primo, Capellanum, vt suæ obligationi satisfaciat, non posse die eodem, quo celebrare obligatur, ponere impedimenta per se obstantia sacrificio. Hinc non potest se eodem die inebriare, dormire, confabulari, missale proijcere, vestes, ceteraque sacra instrumenta in arca repositá non extrahere, vel de loco vicino non accipere, &c. Ratio est, quia, si hæc eodem diem poneret, clare conuinceretur nolle suæ obligationi satisfecere.

6 Dico secundo, nec ante tempus obligationis posse capellanum apponere voluntaria impedimenta, quamuis per accidens obstantia, nisi ex verbis Fundatoris, vel præsumpta eius mente, ei aliquid permittatur. Ratio dicitur ex rigore tituli iustitiæ iam dicto.

7 Hinc deducitur primo, an si capellanus se inebriet ante tempus vrgens celebrandi, peccet contra pactum initum? secundo? quid si alio discedat, vbi celebrare die statuto non possit? Tertio, quid si ante dictum tempus proijciat missale, vel Ecclesiæ claues? Quarto, quid si cibum nociuum comedat, vel quid simile faciat, quod infirmetur, & sic

sacrificare non valeat, Agimus autem, quando non adest legitima excusatio, vel quando non suffragatur aliqua facultas, iuxta supradicta, vacandi, vel quid simile.

Puto enim in Primo, Secundo, & Tertio peccati a Capellano cum obligatione restitutionis in Quarto non item. Ratio est, quia se inebriare, vel discedere a loco Sacrificii, vt item missale, seu claues proiicere, est veluti directè inito pacto velle contradicere: At comedere cibum nociuum, vel quid facere, quo in morbum incidat, non ita, & ex alia parte, nec ex voluntate Fundatoris, nec ex consensu subsecuto Capellani, præsumendum est, ipsum obligari ad sanitatem tuendam, propter hunc determinatum finem celebrandi.

8 Dico Tertio. Si Capellanus sit infirmus, si carcere detentus, si simili impedimento constrictus, non obligatur sanitatem, vel liberationem procurare, vt satisfaciat obligationi celebrandi, nisi quod si expressè in Fundatione dictum sit. Ratio est, sit quia nonputa Fundatorē voluisse suum capellanum in his corporalibus impedimentis inuoluntariis, quæ multum per accidens se habent ad celebrationem Sacrificii, tam rigide obligare, dummodo quando potest, & quando iuxta dicta c. 5. §. 1. & 2. debet suppleat dictus Cappelanus per alium.

9 Dico quarto. Si idem sit excommunicatus, suspensus, interdictus, vt etiam si per ipsum stet, quod locus, vbi celebrare debet, sit interdictus, obligari videtur ad procurandam absolutionem, semper intelligendo, si non potest per alium, vel alibi supplere. Ratio est, quia hæc sunt directa impedimenta Sacrificii, ad quæ excludenda, cum potest, ratio iustitiæ omnino Capellanum cogit.

10 Dico Quinto, Quando cibum nociuum sumere, vel quid simile facere capellano permisimus, quo impeditur Sacrificium, licet, si id præuideat, adhuc posse permittamus; nunquam tamen concedimus, id posse intendere. Ratio est, quia dum solum præuidet, vtitur iure suæ libertatis a Fundatore verisimiliter non ablatu; at dum intendit, facit contra pactum cum eodem Fundatore celebrato, qui nunquam id concessit, immo negauit; siquidem dum eum obligauit ad sacrificandum, obligauit ad volendum Sacrificium, non vero permisit illud nolle; nollet autem, si comederet nociua, vt impeditus morbo, Sacrum omittere cogeretur.

§. III.

An capellanus impedimentum uiolationis Ecclesiæ tollere. teneatur.

Vbi

Traduntur nonulla de Violatione loci Sacrum, eiusdemque Reconciliatione.

a Suar. de sacr. d. 81 sec. 4. parag. His positis Fag. aliiq relati a march. tr. 3. p. 3. c. 10 n 10.

b Suar loc. citato para. sed quæret. Sà V. Eccl. num 20. Rodr. to. 1. qu. reg. ar. 6. exc is, qui de sent. excom. in 6. Idem iudicat Pasqualig cent. 4. q. 371 n. 6.

1 ANtequam id decernam præmitto primo, quod in Ecclesia quantumcumque consecrata, si per aliquod ex sequentibus delictis (& quidem, satis probabiliter, non secretis a sed publicis) violata fit, hoc est siue per homicidium, siue per sanguinis; seminisue effusionem, siue per sepulturam infidelis, quamuis infantis, siue per sepulturam excommunicati, qui tamen post Concilium Constantiense nominatim denunciatus, vel publicus Clerici percussor fuerit; non potest licite, & sine mortali, sacrificari, nisi prius reconcilietur,) quamuis sic Sacrificans b nec suspensus maneat, nec irregularis,) vel nisi in casu necessitatis de licentia Episcopi. Talem fuisse Panormi iudicauit ac Pater Bernardinus Piccinus Societatis Iesu, Theologus Doctrina, & Sanctitate insignis, cum Ecclesia Cathedralis mane ipso die Pentecostes, in

que.n

quem incid't festum Sanctæ Christinæ Patronæ Ciuitatis, fuisset, per effusionem sanguinis, violata. Immo necessitas tanta posset esse, vt, si ad Episcopum recursus non pateret, eius licentia non *c* esset necessaria; Talem iudicat Delugo mox citandus, si in die festo Populus aliam Ecclesiam non haberet, in qua Missam posset audire.

Hæc autem, & huc pertinentia, cum passim a Doctoribus, & quidem latissimè, tractentur, non est cur, & nos, & Ascan. Tamb. inculcemus. Lege Ioannem Delugo, *d* qui fere vniuersa, breuiter, & cordate, complectuntur. Lege item Marchinum, *e* authoresque ab ipso citatos. Lege denique supra *f* vbi diximus, quid faciet Sacerdos si incepta Missa, contingat violari Ecclesiam.

2 Quoad Reconciliationem recolendum est, quod Ecclesia vbi Sacrificium missæ celebratur, vel est consecrata, vel benedicta, vel solum ab Episcopo, seu alio potestatem habente, ad diuina officia deputata, vt ex supra dictis, de loco Sacrificii, patet. Iam, si solum sit deputata, violatiq; contigerit, reconciliatione probabiliter non indigere, docent multi, *g* id quod nobis satis est. Si sit benedicta, quilibet Sacerdos simplex, aqua per ipsum simpliciter bened cta, potest *h* illam, formula petita a Rituali Romano, recõciliare, id qu d supra diximus lib. 2. c. 7. §. 5. Quod si aliqui Religiosi facultatem obtinuerunt a Summo Põtifice, Ecclesias suas solum benedictas, reconciliandi, id, vel factũ est, ad scrupulos eximendos, vel quia contrariam sententiam sequebantur. Denique si sit Ecclesia consecrata, posse, & debere ab Episcopo, aqua, per ipsum cum sale, vino, & cinere benedicta reconciliari, dubium non est. Sicuti nec dubiũ mihi est, Episcopum *i* eiusmodi facultatem delegare non posse simplici Sacerdoti, atq; adeo nec Vicario suo, qui non sit Prælatus (quidquid alii *l* dicant) Ratio est, quia præter id, quod *m* supra in simili diximus, sic c'are deciditur *c. Aqua de consecr. Ecclesiæ*. Poss. deniq; ex delegatione Summi Pontifi is, a mendicantibus, & participantibus cum illis sed sub quibusdã conditionibus, eiusmodi consecratas Ecclesias recõciliari, habes in Bulla Leonis X. *n* & apud Portellam, *o* Rodriquez, *p* & Ascanium *q* Tamburinum. Sacrificio ipso, forte, in Ecclesia violata, peracto, an eadem remaneat reconciliata, dictum est lib. 1. c. 1. §. 4. nu. 5.

3 His posit s, facile respondere potest ad propositam in titulo Dubitationem. Dico enim Capellanũ, seu quemcumque obligatum ad missam hodie v. g. in tali loco celebrandam, si contingat eum violari & Recõciliari o dependeat ab ipso (secus, huic quæstioni, locus nõ est, sed recurrit doctrina data c. 5. §. 2.) qu'a potest v. g. habere Rituale Romanũ, obligari ad reconciliandam Ecclesiã. Ratio est, quia quamuis vt diximus lib. 2 c. 7. §. 5. n. 2. fine, ad Sacerdotem priuatum non pertineat Ecclesiã reconciliare, tamen, quia nunc supponimus eum teneri ex stipendio ad celebrandum, iustitia requirit, vt impedimentum violationis, quod tollere ipse potest, tollat sicuti §. præcedenti n. 9. de aliis similibus impedimentis dictis resolutum est.

Hæc notasse sufficiat, nam ex his ita decisis alii similes non difficili negotio decidentur.

c Suarez. & Fag. apud Mareh. de or T. 4. p. 3. c. 10. num. 2.
d Delugo de Euch. d. 20 sec. 2. à nu. 52.
e Asc Tamb. de Iur. Abb. To. 1. cap. 23. q. 11.
Mareh. loc. cit.
f Supra lib. 2. c. 7. paragr. 5.
g Nauar. Henriquez Sotus apud Delu. go citatum nu. 59. aliiq. quibus adde Suar. de Sacer. d. 8 sect. 4. parag Quinto violatur, fine, licet contrarium videatur docere T. 1. de Relig. Tr. 2. c. 9 nu 2. & 3.
h Layman. lib. 5. Tr. c. 5 n 12 aliique colliguntq. ex C vltimo de cons secr. Eccl.
i Delugo disp. de Euch. 20. sec 2. nu. 61 aliique.
l Victoria, Sã Silvium apud Dianã p. 2. Tr. Miscell. 1. ref 6.
m Supra lib 1. c. 8 §. 2 nu. 4.
n In Bullario Rodr. Bulla 6 Leo. X.
o Portell in dub. Reg. V. Eccl. in ad dit. nu. 1.
p Rodr. T. 1. qu. Reg 19 ar 6.
q Tamb. de Iur. Ab. d. 18. q. 3 nu. 42

CAPVT SEPTIMVM.

De legitima præscriptione quoad Missas.

§. IV.

Quando nam Sacerdos, vel Ecclesia contra onus Missarum præscribat.

1 Si concurrant cõditiones requisitæ a iure ad præscribendum, præscribi iam contra missas potest. Ratio est, quia vniuersaliter po-

test legitimè præscribi contra ius alterius etiam ignorātis; nec vnquam exceptio facta est in iure, quod non currat præscriptio contra onera Missarum: seu contra voluntatem Defunctorum; cum quibus tamen, quia reclamare ij non possunt, est agendum, ac si essent absentes, contra quos longius tempus requiritur ad Præscriptionem.

Hinc fit, vt Capellania, quę in sui fundatione erat onerata Missis quotidianis, nunc possit cum minori onere inueniri: atque adeo capellanū, seu Ecclesiam non obligari, si dictę conditiones legitimę Præscriptionis adsint) nisi ad hoc minus Missarum onus, quod nunc inuenitur.

2 Conditiones autem sunt Possessio, Titulus, Bona fides, Continuatio possessionis cum eadem fide bona, & tempus lege præscriptum: de quibus passim Doctores. *a* Cum autem aliud tempus requiratur inter absentes, quam præsentes, & aliud quo ad bona stabilia, quam mobilia, ideo ad hoc onus præscribendū, cū sit inter absentes, vt modo innuimus & quidē vt supponimus stabile, & perpetuū requiretur cum titulo 20. annorū decursus, sine titulo triginta, *b* quę omnia nobis satis sit innuisse.

a Legē Molinam tr. 2. de iust. & iur. d. 60. Couarr. Regula Possessor 2. p. c. 5. alioq;
b l. malæ fidei C. de præscript. longi temporis 10. vel 20. ann. Instit. de vsu cap § 1. cap. de quarta de præscript. & communiter.

3 Alicubi, vel non adest, vel non est recepta eiusmodi præscriptionis lex, ibi ergo tum in foro externo, tum interno, id fiat, quod in eodem foro seruatur in ceteris.

§. II.

Quando nam onus Missę prascribat contra Sacerdotem, vel Ecclesiam.

1 IN hac quæstione est distinguendum de Capellano titulo Capellaniæ, vel Beneficij Missas celebrante, & de legatario, quis is est, cui a Testatore absolute (sine Episcopi authoritate) legatum aliquod quantumuis perpetuum pro celebrandis Missis relinquitur.

2 Contra Capellanum, seu Ecclesiam, cui incumbit Capellania, vel Beneficium, Missarum onus, seu obligatio præscribit *a* tempore decem annorum, positis ceteris requisitis ad præscriptionem §. præcedenti dictis. Quare si per decem annos Missa quotidiana celebrata est pro tali Capellania, licet nunc inueniatur, quod Fundator solam instituerit hebdomadariam, quotidiana erit celebranda. Ratio esse potest, quia hoc perpetuum onus est veluti ius Testatoris Defuncti circa Missas; iura autem, & actiones in hac materia Præscriptionis ex *b* Lessio, alijsque computantur inter bona immobilia, & quæ inter præsentes, vt est in casu nostro, quia Capellanus præsens est, decennio præscribunt.

a Fraxin.' de obl. Sac. sec. 4. concl. 4. § 17. nu. 2.
b Lessius lib. 2. c. 6. n. 25. fine.

3 Contra legatarium vero obligatio Missarū præscribit tempore triginta annorum. Ratio est, quia legata contra legatarium præscribunt spatio 30. annorū, hoc autē legatum est, non Capellania, vt supponimus.

4 Dices, quid si legatum sit apud Monasterium Religiosorum, quib. concessum est, ne contra ipsos currat præscriptio minor, quam sexaginta annorum? Respondeo aliquos *d* putare etiam contra Religiosos sufficere spatium triginta annorum, quia dicta concessio est tantum de bonis, personis, & locis Religiosorum, at iura, & actiones incorporeæ, quale est id; de quo disputamus, nec sunt bona, nec personæ, nec loca.

5 Sed profecto ex Lessio modo dixi, nomine Bonorum immobiliū venire etiā iura, & Actiones, quare posit quis cōtēdere cōtra hos priuileg. requiri in casu nostro annos sexaginta, quia ius missarū est bonū imobile.

c Lessius lib. 2. c. 6. nu. 39. ex l. vlt. C. communia de legatis.
d Pellizzar. Man. Reg. to. 1. tr. 5. c. 9. nu. 93.

6 Hactenus ita disputatū sit: nam mihi vnū dicendum superest, quo videtur probari, nunquā tale ius Missarū posse præscribere contra Sacerdotē. Docent cōmuniter DD. *e* seruitutē personalē, quæ debetur personę à persona nullo tempore præscribi; & ratio est, quia æquitas nō patitur hominē liberū fieri seruū ex quacūq; causa. Id de veluti integra seruitu-

e L. finali C. de longi temporis præscript. Lessius l. cit. n. 26. alijque passim.

te: sed certe eodem videtur ratio de seruitute partiali: ita enim se habet totum ad totum, sicut pars ad partem, quare si per multos annos Petrus verbi gratia seruiuisset Paulo per aliquod tempus in aliquo opere, illum verbi gratia associasset singulis festis diebus ad Ecclesiam, cum bona fide, seu errore vtriusque quod ad id per contractum teneretur Petrus, posset dictus Petrus aduertens nullum fuisse contractum eximere se a tali seruitio, quia seruitus personalis nunquam præscribitur. cum ergo Capellanus Beneficiatus, vel legatarius prædicti missas illis pro fundatore celebrare soliti sint, credentes se ad illas omnes teneri: si aduertant se vere ex Fundatione ad tot non obligari, videntur quocumque tẽpore se posse eximere a tali seruitute, & illas solum celebrare, ad quos vere ex titulo Capellaniæ Beneficii, vel legati obligantur; onus enim hoc non videtur esse aliud ius, nisi seruitus quædam debita a Sacerdote ipsi Fundatori Missarum: sicuti illa associatio Petris circa personam Pauli, quæ seruitus vt dictum est, nunquam præscribitur.

CAPVT OCTAVVM.

An statim peracta Missa, comedere, expuere, euomere aromata in ore ruminare liceat.

Et

An nouum, vel maius peccatum sit illud, quod ipsa die, quo Sacrum facit, committit Sacerdos.

Et

Denique de precibus, & de lotione manuum post Sacrificium.

Remissiuè.

1 DE primo, & secundo ex his, a me actum satis superque est, in Opusculo de expedienda communione capite tertio per totũ. De tertio quo ad preces egi per occasionem lotionem breuiter lib. 17. cap. 7. §. 1. num. 1. quo ad lotionem vero, ibidem, §. 7. quare cum ea hic exscribere operam esset perdere, illud Lectorem meum remitto libens.

CAPVT NONVM.

De vino assumendo à Sacerdote post assumptum Sanctissimum Sanguinem.

1 FInem huius libri imponet resolutio circa vinum, quod in fine Sacrificij sumit in Missa Sacerdos. Is enim post assumptas sacras species, imponere vinum debet in Calice, & sumere, atque hæc vocatur in Rubricis, Purificatio; deinde vero vino, & aqua digitos super Calicem, abluere, eaque pariter assumere, quæ proprio vocabulo appellatur Ablutio. De vtraque sigillatim.

Dico Primo, eum qui in Ablutione solum adhibet aquam, condemnandum de culpa non est. Ratio prima esse potest, quia passim absque scrupulo sic agunt nonnulli laudatæ virtutis Sacerdotes, aiuntque id, prodesse ad abstergendum odorem vini ab ore celebrantis, ad digitos eodem odore non inficiendos, purificatorij munditiem, & vt sunt non

pauci plus debito delicatiores, ad temperandum illud modicum vini, (quod non raro in Sacrificio generosum propinatur) assumpti stomacho pœne ieiuno. Secunda, quia hæc non est nisi Rubrica directiua, cum non appareat aliud fortius ius, nec ex se sit materia grauis. Immò quia inuenio de vino adhibendo in Purificatione aliquid innui in Sacris Canonibus, quorum verba mox proferam, nihil autem de vino Ablutionis, coniecturam facio de hoc, Sanctos Pontifices non valde laborasse. Tertia, quia cum *A a* Sancez aduerto in Rubricis generalibus *a* initio Missalis sic haberi. *Sacerdos porrigit Calicem Ministro, quo uinum fundente se purificat. Deinde uino, & aqua abluit pollices, & indices super calicem*, at in Rubricis *b* appositis in Canone sic. *Infundit parum uini quo se purificat; deinde abluit, digitos extergit, & sumit ablutionem*. Vbi noto de vino Purificationis vtroque in loco mentionem fieri, de Ablutionis autem vino solum in vno, quasi significetur nequaquam esse sub magno rigore hoc posterius apponendum.

A a Sanc mox cit.
a in rub. gen. initio Missalis § Quibus sumptis.
b In rub can post factam Commun. § Abluit digitos.

3 Dico secundo, ad Purificationem est omnino adhibendum vinum non aqua. Ratio est, quia sic supponit rite faciendum Sacer *c* textus. *Respondemus* inquit Pontifex, *quod semper Sacerdos uino perfundere debet postquam totum acceperit Eucharistiæ Sacramentum*, & quidem notat hic merito Gauantus *d* in hunc modum. *Deceret ut uinum pro Purificatione Calicis infusum, esset eiusdem saltem quantitatis, quæ fuerunt primæ species sanguinis alioquin Sacerdos illud saltem intra Calicem circumagat, ut absumantur dictæ species. Monet de prædicta uini ad Purificationem adhibenda quantitate* e *Pius V. adduque quod sumatur Ablutio per eadem partem Calicis per quam sanguis Christi haustu est. Mirare quæso Sanctissimi Pontificis etiam in minimis diligentiam.* Hæc Gauantus.

c Ex parte de cel. Miss.
d Gauantus in rubr. Miss. p. 2. t. 10. n. 5. lit X.
e Pius V. in epist. ad Episc. tarrat.

4 Verum qui pro dicta Purificatione adhiberi solam aquam condemnandus ne esset peccati mortalis?

Respondeo. Sancez *f* Azor *g* Barbosa *h* asserunt de vino purificationis adesse præceptum, non tamen explicant graue ne sit, an leue. *Nec uoto non bibendo uinum* (instar omnium sint verba Sancez) *contrauenitur sumpto uino in prima missæ ablutione* (1. *Purificatione*), *quia obligat præceptum Ecclesiæ ad id sumendum c. ex parte de celebrat. miss. Nec etiam sumpto uino in secunda ablutione, quia uotum non intelligitur ut sit contra communem Ecclesiæ usum, iuxta quem Sacerdotes in ea ablutione uino, & aqua utuntur*. Addit Gauantus *i* sic. *Abstemii* (1. quibus vinum bibere nausea est) *non debent sine uino purificare calicem, Papa inconsulto, ex Romana praxi*.

f Sanc in Dec l 4. c 11. n. 43.
g Azor t. 1. lib. 12. c. 20 q. 7
h Barbos in Coll. ad lib. 3. decr. in c. ex parte n. 4.
i Gauant. loc. cit.

5 Alicui non videtur improbabile, id nequaquam esse præceptum graue, atque adeo adhibentem in Purificationem solam aquam excusari a mortali posse. Primo, quia res ex se non videtur tanti momenti vt rigorem mortalem inducat cum illud vinum non adhibeatur ad mysterium, sed solum ad extergendū Calicem, id quod præstandum apta quantum sufficit, est aqua. Secundo, quia prædictus textus dicit *uino perfundere debent*, at illud verbum *debet* non necessario inducere obligationem supra *l* fusè probauimus. Tertio, quia non directè, & ex proposito id iussit Pontifex, sed veluti suppositiue insinuauit, vt ex modo loquēdi sacri textus, quem mox expendam num. 10. palam fiet: Quartò, quia praxis Romana, vt scilicet in hoc consulatus Pontifex, potuit inniti periculo introducendi nouū ritum, vel relaxandi præcepta etiam leuia Adde eiusmodi dispensationes sæpe à Sancta Sede concedi ad sedandas mētes

l In opusc. de Cōmun. c 1 paragr. 6. n. 53.

tes scrupulosiorum vt in simili supra *m* notauimus ex Suar. & castropal. m Supra lib. 1. c. 3. §. 2. nu. 1. fine.

6 Ex hac sententia, (quæ certe probabilis est, quamque sequitur nouissime Bauci, asserens ex Baronio anno 403. morem antiquum Ecclesiæ Occidentalis purificandi cum vino, & aqua, & etiam cum aqua solum) colligitur Abstemium, vel non habentem nisi illud modicum vini, quod est consecrandum, vel non absimili necessitate coactum, cui facilis non est recursus ad Pontificem, aqua sola purificantem, sed citra contemptum, scandalum, animumque introducendi nouum ritum, ab omni culpa liberandũ, similes enim necessitates a præcepto positiuo nõ graui, ut alias sæpe docuimus, excusant operantem.

7 Dixit quidam fore ex se irreuerentiam, quod Sacræ Sanguinis species, quæ resident in fundo Calicis immisceantur cum aqua.

Responderi potest negando id sapere irreuerentiam. Primo, quia etiã in secunda Ablutione, in qua adhibetur aqua, hæc imiscetur cum iisdem speciebus, quæ moraliter non raro aliquę remanebunt post haustã purificationem, in Calice, quæ tamen immistio non iudicatur ab Ecclesia irreuerentiam. Secundo, quia id per accidens est, nec ex proposito immiscendi aquam cum sanguine, sed ad extergendas sacras species. Tertio. Rogo te explica, sodes, quam nam hic irreuerentiam cognocis? equidem illam minus video, video potius ex eo, quod Christus Dominus sub speciebus materialibus latere dignatus est, nec dignitatum consequenter esse easdem species cũ oris saliua, stomachi phlegmate, vino, aqua indiscriminatim commisceri. Quarto, quia in sententia admodum *n* probabili iuxta quam aqua, quæ infunditur Calici in Offertorio, non conuertitur in Christi Sanguinem, nisi prius conuertatur in vinum, sæpe contingit vt quia tempore consecrationis non inuenitur conuersa remaneat immista cum speciebus consecratis, & nemo vnquam aduersus eius sententiæ sectatores irreuerentiam vllam ex hoc capite exprobauit. n thomistæ communiter apud Coninch de Euch. q. 44 ar 8 d vnica à nu. 144.

8 Redeo nunc ad Ablutionem num. 2. dictam digitorum Sacerdotis, circa quam cum Glossa disputare breuiter iuuat. Ea in hoc *c. ex parte* sic scribit. *Secundum Hostiensem determinantur quattuor quæstiones; nam Primo quærebatur. An Sacerdos post Sacramenta sumpta perfundere debeat manus. Secundo, cum quo liquore. Tertio vtrum illum liquorem debeat Sacerdos sumere, Quarto an post illam sumptam debeat, seu possit iterum celebrare. Et in effectu respondet Papa ad omnes quæstiones nam debet manus primo perfundere cum vino; & vinum perfusionis sumere, nisi sit celebraturus aliam Missam, etc.* Idem repetit paulo post; & v. *vino*, & v. *perfundere vino* ait *debet perfundere manus*.

9 Vt ergo videamus, an solide sit à Glossa dictum vino esse à Sacerdote manus abluendas, integer dictus textus est hic proferendus, *Ex parte vestra*, & infra. *Postulationi vestræ taliter respondeamus, quod semper Sacerdos vino perfundere debet post quam totum acceperit Eucharistiæ Sacramentum; nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare, ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.*

10 Vbi aduerto. Primo petitionem videri fuisse dumtaxat de vino, Num scilicet semper a Sacerdote assumendum sit vinum post assumptã Eucharistiam, an aliquando ab eo abstinendum; id quod bene Rubrica notauit, dum tamquam vnicæ petitionis responsionem hoc capitulum compilauit. *Sacerdos post sumptam Eucharistiam perfundat, nisi aliam Missam sit dicturus.* Quod igitur debeat Sacerdos siue vinum infundere Calici, siue illud ebibere, siue aliud efficere supponitur quidem, sed non quæritur, vt ex ipsa Pontificis respõsione vno cõtextu data apparet dilucide.

cide. Sanè, si sic respondisset pontifex *Respondemus, quod Sacerdos uino perfundere debet, & preterea debeat uinum accipere, nisi quando aliam missam est celebraturus*, possemus conijcere plures fuisse petitiones; non vero, cum vnico contextu data sit responsio, vnica dicenda erit, & facta petitio.

11 Aduerto Secundo illud, quod hic quærendum statuimus: nō constare illam explicationem Glossæ *perfundere, idest perfundere manus*: nō enim de manuum Ablutione, sed de Ablutione Calicis prima, idest, de purificatione hic locutio est. Vidit hoc oculatissimus Thomas Sancez, o qui pro purificatione hunc textum induxit, non vero pro Ablutione: idemq; facili negotio probabit perspicax canonista in hunc modum. Asserit pontifex semper esse perfundendum, nisi quando eodem die v.g. in Natali Domini Sacerdos est celebraturus: non igitur loquitur pontifex de Ablutione manuum. clara est consequentia, quia Ablutio hæc in omnibus casibus est adhibenda, etiam si eodem die sit celebrandum: sic enim reuerentia requirit, & sic vniuersalis Rubrica p *si plures* (inquit) *missas in vna die sacerdos celebret vt in Natiuitate Domini, in unaque missa abluat digitos*. Quoniam ergo pontifex de ea perfusione loquitur quæ non semper est adhibenda, eius hæc dispositio solum erit assumenda purificatione, quæ in casu iteratæ celebrationis omittitur non vero de Ablutione manuum, quæ in nullo prorsus casu negligenda est.

o Sanc. in dec. l. 4. c. 11. n. 43.

p In Rubr. initio Missalis de Defectibus dispositionis corporis n. 4.

12 Ex his collige rectè dictum a nobis esse nu. 2. nullum afferri textū qui aliquid circa Aquam Ablutionis disponat, cum hic qui adducitur, de purificatione modo dicto agat, non de Ablutione. Sed nos vela contrahamus atque huic quæstiunculæ, imò & toti huic opusculo (quod Deo immortales fiat gratiæ) finem optatum imponamus.

FINIS.

Laus Deo Beatæ Virgini, ac B. Aloysio Patrono meo.

ADDENDA IN HOC OPVSCVLO De Sacrificio Missæ.

Lib. 2. Cap. 1. §. 3. num. 20. fin. post illud (Sacerdos post assumptum calicem) *Adde sequentia.*

Quid si quis consueuit consecrare particulas collocatas extra arā, & extra corporale, sed sufficienter sibi præsentes putans ex ignorantia inuincibili id ritè fieri; R. tunc eas futuras consecratas quia etiam si aduertisset consecrasset vt supponis (& quidem validè consecrasset, quia sunt sufficienter præsentes) Vnde is Sacerdos per accidens ratione suæ ignorantiæ, & consuetudinis nec habet, nec præsumitur habere aliam voluntatē non consecrandi in illo situ qui verè est indebitus; iam enim ipse putat esse debitum atque adeò rite se ac sine peccato consecrare, quare ipsi non obstat præsumptio à Suario, & à nobis dicta n. 13. & n. 16.

IN

INDEX RERVM, ET VERBORVM.

Prior numerus paginam; posterior columnam notat.

An

FINIS.

Laus Deo, Beatae Virgini, ac Beato Aloysio Patrono meo.